

Προσφέρεται
ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ

Αγγελία

Ε Ν Ω Σ Ι Σ Κ Ε Ρ Α Σ Ι Ω Τ Ω Ν

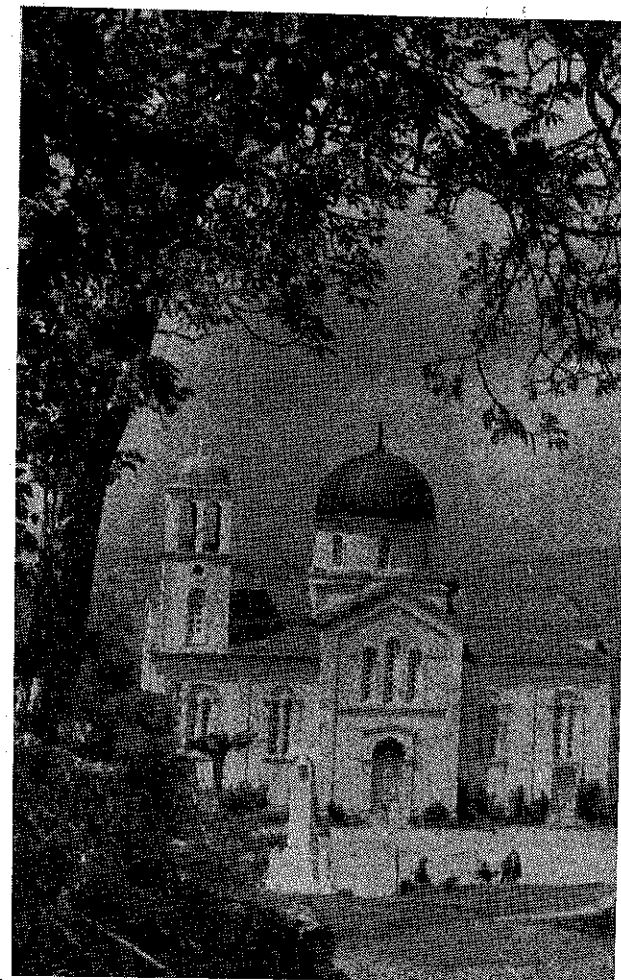
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΕΡΑΣΙΑΣ
(ΑΡΒΑΝΙΤΟΚΕΡΑΣΙΑΣ)
ΑΡΚΑΔΙΑΣ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ
ΑΝΑΣΤ. Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ, 1964

ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ

ΠΕΤΡΑΚΗΣ ΑΝ. ΧΡΙΣΤΟΣ
ΣΤΕΦΑΝΟΥ Γ. ΑΝΑΣΤ.
ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ Ν. ΑΝΑΣΤ.
ΧΡΙΣΤΑΚΗΣ Γ. ΚΩΝΣΤ.
ΔΗΜΟΥ Π. ΝΙΚΟΣ
ΣΑΡΡΗΣ ΕΥΘ. ΓΕΩΡΓ.
ΜΠΟΥΡΤΖΟΣ Γ. ΧΑΡΙΛΑΟΣ
ΣΙΑΠΕΡΑΣ Π. ΒΑΣΙΛ. ΙΕΡΕΑΣ
ΣΙΑΠΕΡΑΣ Π. ΠΕΤΡΟΣ
ΚΑΡΑΚΙΤΣΟΣ ΑΝΤ. ΔΗΜ.

Ο ΑΓΙΟΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ
Η ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΜΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

J. Stevens & Son

REAL ESTATE MERCHANTS AND PARTICULAR HOME BUILDERS
MANAGEMENT MORTGAGES INSURANCE

2583 N. CICERO AVENUE
AT WRIGHTWOOD AVENUE
CHICAGO 39, ILLINOIS
TELEPHONE BELMONT 5-3733

Μαρτ 30 1962

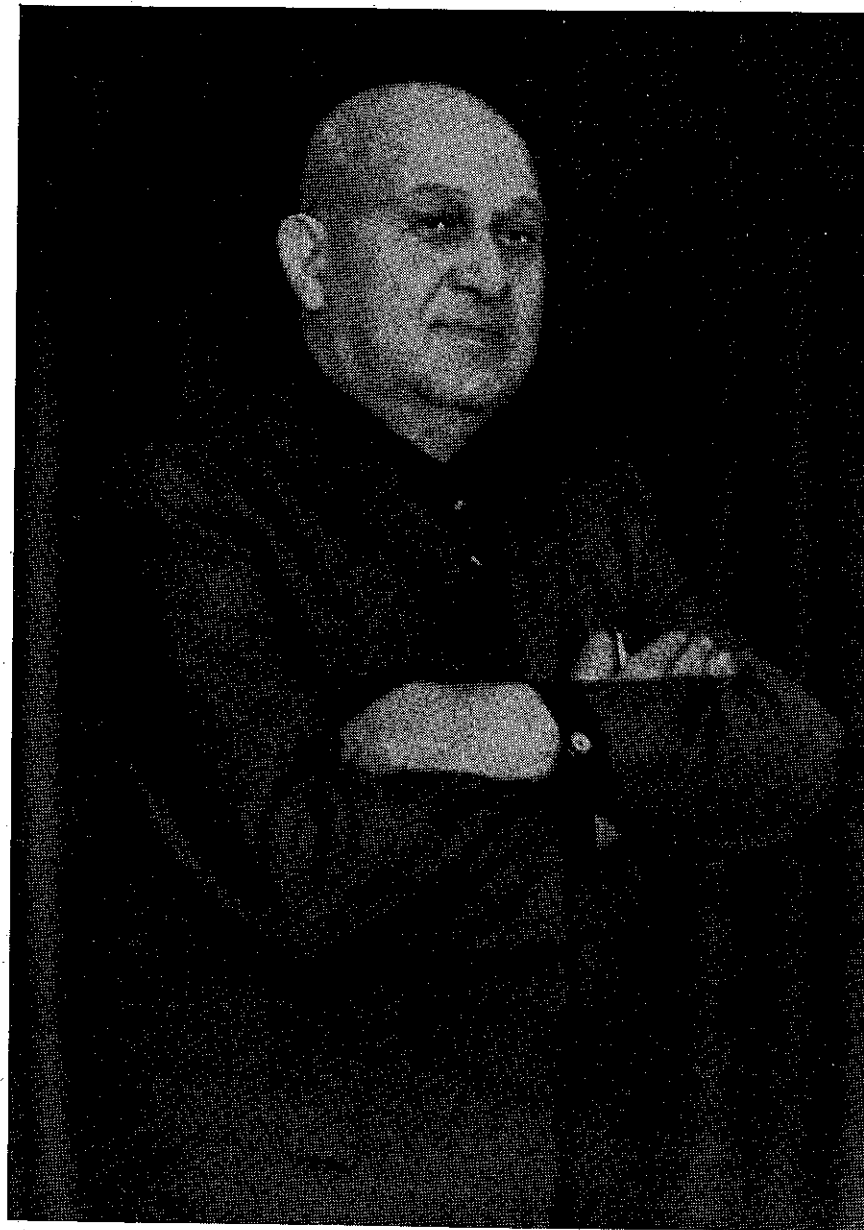
Ενωσικ Κεραισιωτων
Εξειδικειον Βενιζελου 43 οροφος 4.9
Αθηνας

Με συμπαιωση εμαδα σεις συμμαχικη βλοχεια για να γραψου και να εγερει σε βελτιω την ιστορια και την λαογραφια της Αρβαηλοκρασιας, οτιν ομοια Αρβαηλοκρασια ει εχεν γεννηθια και ομοια τα ωαια και η ομοια. Ποτε ον ζερασα το χειρο μας αν και βρισκομα οτι ζε νια ερωηρα 60 χρονια. Ειλικω εν καιρι σας αυδη προσοτικη και μεριμη απο τα συνδικατα ζαυλαμα ερη-ναι βαρδια με μαφια και για μαμαραγια - και δεζω το χρημοροδερο να εδωσθε στο ζωαμα της πνευματικης αρετης ερημοτας. Ελεϊ ερωηρα το χειρο μας να γιτει πινωλο και ο αρχος ζουου, εμεις δε οι ημιμακροι να εχομε την ευκαιρια συγνα να διμομαβε ζεις χωρηταις, την ζατα μας και τον πολεμα μας με τα αρχος ερωηρα αρχη και την μαζικη τους αρωμα. Για τον ομοια αυτον θαλω οτι διαδοση της ενωσικς κεραισιωτων το ωισον χειριων δορηματων ωου.
Σα χειροδωτη για το βελιο αυδο
Με πατριωτικωις χαρελιδωμοις Ιωάνης F. S. Στεφανου

Αυτόγραφη επιστολή του δωρητοῦ Ἰωάν. Γ. Στεφάνου πρὸς τὴν Ἐνωσὴ Κεραισιωτῶν περὶ ἀποστολῆς χιλίων (1000) δολλαρίων γιὰ τὴν ἐκδοσὴ τῆς Ἱστορίας καὶ Λαογραφίας τῆς Κεραισιῆς.

Μὲ νεώτερη ἐπιστολή του ὁ Ἰωάν. Γ. Στεφάνου γιὰ τὸν ἴδιον σκοπὸ ἐστειλε ἄλλα χίλια (1000) δολλάρια, ἥτοι σύνολον δύο χιλιάδες (2.000) δολλάρια.

Πέραν τῆς δωρεῆς αὐτῆς τοῦ κ. Ι. Στεφάνου καὶ ἡ ἀδελφότης «Μανθυρέα» τοῦ Σικάγου ἐνίσχυσε τὴν ἐκδοσὴ τῆς Ἱστορίας καὶ Λαογραφίας τῆς Κεραισιῆς μὲ 300 δολλάρια.

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

ΣΥΝΤΟΜΗ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΩΡΗΤΗ

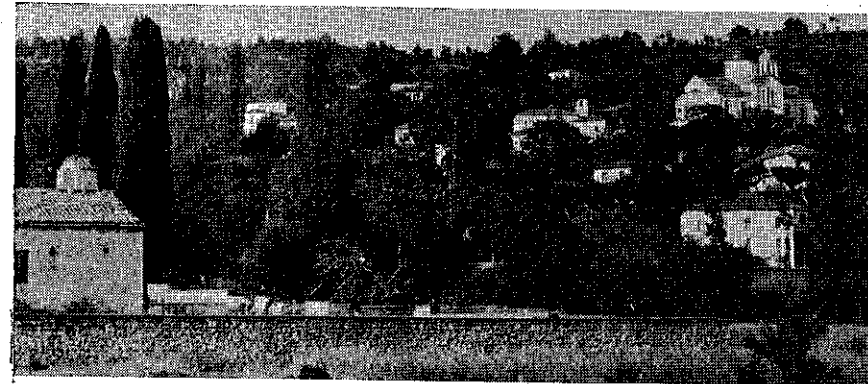
Ο **Γεώργιος Γ. Στεφάνου** γεννήθηκε στην **Αρβανιτοκερασιά-Κερασιά** της **Αρκαδίας** το έτος 1888, φοίτησε στο Δημοτικό Σχολείο του χωριού του και για λίγο χρονικό διάστημα και στο **Ελληνικό Σχολείο** στην **Τρίπολη**.

Το 1903 σε ηλικία δέκα τεσσάρων χρονών, ταξίδεψε στην **Αμερική** και εγκαταστάθηκε στο **Σικάγο** της πολιτείας **Illinois**. Αργότερα επαντρεύτηκε και από το γάμο αυτόν απέκτησε δυο παιδιά, ένα αγόρι το **Γιάννη** και ένα κορίτσι την **Γκλέντολην**.

Χάρης στις εξαιρετικές ικανότητες που διαθέτει, και έπειτα από πολλές διακυμάνσεις της ζωής, τελικά εσταδιοδρόμησε και επρόκειπε λαμπρά στην **Αμερική**. Οι γνώσεις των θεμάτων που τον απασχολούν, ή πίστη στην αποστολή του, ή πρωτοβουλία, ή αποφασιστικότητα, ή έγκαρδιότητα και οι οργανωτικές του ικανότητες, είναι μερικοί παράγοντες που πολύ συνετέλεσαν στην επιτυχία των σκοπών του. Όλες του όμως τις πράξεις και τις ενέργειες, τις διακρίνει πνεύμα δικαιοσύνης, σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και ανεξάντλητο αίσθημα φιλανθρωπίας και φιλαλληλίας. Για όλα αυτά τα προτερήματά του είναι αγαπητός και εκτιμάται τόσο από τους Έλληνες Ομογενείς, όσο και από τους Αμερικανούς.

Αθεράπευτος νοσταλγός της γενετήρας του, ποτέ δεν την έλησμόνησε. Εδυσχάσας να αξιοποιήσει την εργατικότητα και την σωφροσύνη του, έδημιούργησε σεμνοπρεπή οικογένειαν, σύμφωνα με τις ήθικες αρχές, συνέδραμε οικονομικώς πολλούς πτωχούς συγγενείς στο χωριό, και σε έργα εδποιίας, τόσο στην **Ελλάδα** όσο και στην **Αμερική**, αθόρυβα ποτέ δεν άρνήθηκε τη γενναιόδωρη συνδρομή του.

Σήμερα σε ηλικία 76 ετών, με πλήρη υγεία και δραστηριότητα, διευθύνει στο **Σικάγο** την επιχείρηση **J. Stevens and Son**.

Η ΚΕΡΑΣΙΑ

Πάνου στην όμορφη πλαγιά, αντίκρυ απ' τον **Αγιάννη**,
αγνάντεγα την **Κερασιά**. Τί θαμα που μου 'φάνη!

Ανάγια τὰ σπιτάκια της, ξάμακρα τ'όνα απ' τ'άλλο,
μέ τον **Αη-Παντελέμηνα**, μοιάζει χωριό μεγάλο.

Λεύκες ψηλές στις ρεματιές, γυρτές ιτιές, πλατάνια,
άδερφωμένα σμίγουνε, ν' ανέβουν στα οδράνια.

Μηλιές άπάνου σε γκρεμούς, σε βοάγια κρεμασμένες,
θυμίζουν την παλιά **Έδεμ**, τὰ μήλα φορτωμένες.

Πράσινοι κήποι κρεμαστοί μ' δλόμορφα πεζούλια,
βρύσες, τρεχούμενα νερά, Θεέ μου, είναι ζούρλια!

Πάνου στους κόμπους της ιτιάς, στού βάτου το κλωνάρι,
τάφνει ο πετροκόσσυβας, τ'άηδόνι να τὸ πάρη.

Μυριάδες οί τραγουδιστές, σ'ής φύσης τὰ βιβλία,
γράφουνε νότες κι' έκτελοῦν δική τους συναυλία.

Μέσα σ' αυτό τὸ ξέχωρο, τὸ διαλεχτὸ κομμάτι,
που ὁ Θεός ανάδειξε άρχοντα τὸ χωριάτη,

τήν άνοιξη με λούλουδα, τὴ χειμώνα με χιόνια,
περνοῦν οί Κερασιῶτες μας, χαρούμενα τὰ χρόνια.

Άλλοι όργώνουν, διβωλοῦν, σκαλλίζουνε πατάτα,
βάζουν ραπάνια για γουλιά, μαρούλια για σαλάτα,

πήζουν στη στρόγγια τὸ τυρί, στη στάνη τὴ μυτζήθρα,
ἀπ' τὰ μελισσοκούβελα τρυγᾶν ξανθὴ κερήθρα,

σπέρνουνε στάρι και φακή, σκάβουν, τρυγοῦν τ' άμπέλια,
και περιμένουν τὸν καλό, κορίτσια, ὄλο γέλια.

Τ' άγιου Δημήτρη οί γέροντες άνοίγουν τὰ βαγένια,
να δοκιμάσουν τὰ κρασιά, να διώξουνε τὴν έννοια,

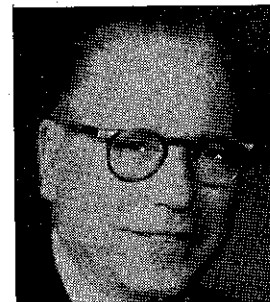
και οί γριές τους καρτεροῦν με μάτια βουρκαμένα,
νάρθη τὸ γράμμα ἀπὸ τὸ γιό, ποῦναι μακριά στα ξένα.

ΧΡΙΣΤΟΣ. ΑΝ. ΠΕΤΡΑΚΗΣ

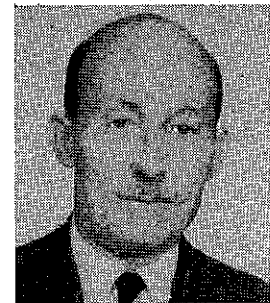

Δ. Σ. ΕΝΩΣΕΩΣ

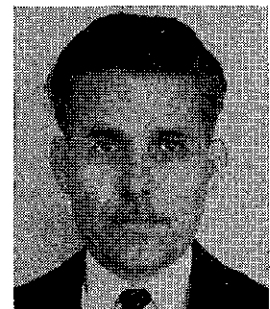
Πρόεδρος : ΑΝΑΣΤ. Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ
Δασολόγος
Τ. Γεν. Διευθυντής και Γεν. Γραμματέας
Υπουργ. Γεωργίας
τ. Βουλευτής Ροδόπης

Αντιπρόεδρος : ΠΕΤΡΟΣ Π. ΣΙΑΠΕΡΑΣ.
Όμογενής Αμερικής

Γεν. Γραμματέας : ΕΥΘΥΜΙΟΣ Ι. ΓΡΙΜΠΙΑΣ
Εκπαιδευτικός

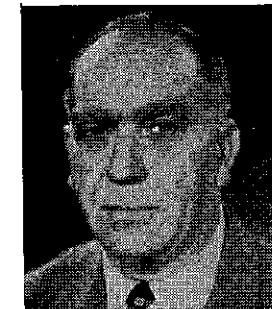
Ταμίας : ΓΕΩΡ. Κ. ΑΠΟΣΤΟΛΑΣ
Βιοτέχνης

ΚΕΡΑΣΙΩΤΩΝ

Σύμβουλος : ΔΗΜ. ΑΘ. ΑΡΧΟΣ
Δικηγόρος — Βουλευτής Άρκαδίας
τ. Γεν. Γραμ. Υπουργείου Δικαιοσύνης

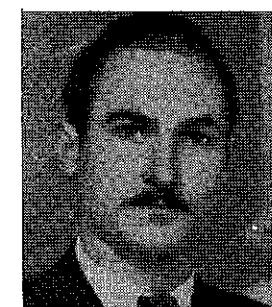
Σύμβουλος : ΔΗΜ. ΕΥΘ. ΣΑΡΗΣ
Συνταγματάρχης έ. ά.
τ. Βουλευτής Ημαθίας
τ. Υπουργός Βορ. Ελλάδος

Σύμβουλος : ΔΗΜ. Κ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
Ίατρος
Αρχίατρος Α.Ε.Ε. Υδάτων.

Είδικος Γραμματέας : ΔΗΜ. Π. ΠΕΤΡΑΚΗΣ
Δικηγόρος

Ἄχαρή μας χαρὰ μικρὴ μας Ἱστορία
τῆς ζωῆς μας ἀκριβὸ καὶ χρυσὸ καμάρι,
ἀπὸ Κερασιώτικο προέρχεται ζυμάρι
κι' εἶσαι γεννημένη μὲ τὴ δική μας τὴ λατρεία.

Πῶς γράφτηκε τὸ βιβλίο αὐτὸ

Μιά - μιὰ ἐμάζεψα τις πετροῦλες, γιὰ νὰ φτιάσω αὐτὸ τὸ βιβλίο, ποὺ κρα-
τᾶς στὰ χέρια σου, διαβαστή μου!

Καὶ πόση ὑπόμονή..... καὶ πόσος χρόνος δὲν χρειάστηκε γιὰ νὰ ξεθάψω
ἀπὸ τὰ βῆθη τῶν αἰώνων, τὴ σκοτεινὴ καὶ ἀγνωστὴ ἱστορία ἐνὸς ἀγνοημένου
μικροῦ χωριοῦ! καὶ νὰ συγκεντρώσω μαζί με λίγους ἄλλους συντοπίτες, ὅσα
ἱστορικὰ καὶ λαογραφικὰ στοιχεῖα δὲν εἶχε παρασέρει ἀκόμα ὁ ἄνεμος τῆς
λησμονιάς καὶ τὸ ρεῦμα τοῦ πολιτισμοῦ.... ἢ δὲν εἶχε σκεπάσει ἀκόμα τὸ σκλη-
ρὸ χῶμα τοῦ Νεκροταφείου τῆς Παναγίας!

Ὅταν ἔβγαλα τὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο τοῦ χωριοῦ —ἐδῶ καὶ ἐξήντα τόσα
χρόνια— ἤμασταν σ' ὅλες τις τάξεις ἑκατὸ παιδιά, καὶ ὅλα ἀγόρια. Λίγο ἀρ-
γότερα τὸ Σχολεῖο ἔφτασε τοὺς ἑκατὸν πενήντα μαθητές. Σήμερα στὸ ἴδιο
τὸ Σχολεῖο φοιτᾶν ὄχι περισσότεροι ἀπὸ σαράντα μαθητές, ἀγόρια καὶ κορί-
τσια. Τοῦτον μάλιστα τὸ χρόνο οἱ πληροφορίες τοῦ δασκάλου, φέρουν τὴν
κακὴ εἶδηση, πὼς στὴν πρώτη τάξη γράφτηκαν τρεῖς μονάχα μαθητές, ἓνα
ἀγόρι καὶ δύο κορίτσια....

Στὸ χωριὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη κατοικοῦσαν πάνω ἀπὸ διακόσιες εἴκοσι οἰκο-
γένειες, ποὺ εἶχε ἢ κάθε μιὰ τους περισσότερα ἀπὸ πέντε παιδιά. Σήμερα μέ-
νουν ἀνοιχτὰ ἑκατὸν τριάντα μόνον σπίτια, ἀλλὰ σὲ λίγο θὰ κλείσουν τὰ σα-
ράντα πέντε ἀπ' αὐτά, γιὰ τὸ ὅτι στὰ 22 μένει ἀκόμα σὰν φρουρὸς ἢ γριὰ-μὰνα,
στὰ δὲ ἄλλα 23 μένει ὁ γέρο-πατέρας κι' ἡ γερόντισσα, ἢ γριὰ του....

Θυμᾶμαι στὰ χρόνια τὰ δικὰ μου, πὼς ἡ ἐκκλησιά μας γέμιζε τὴν Κυρια-
κὴ καὶ τὶς γιορτὲς ἀπὸ κόσμο.... Ὅταν πρόπερσι, ἔπειτα ἀπὸ τριάντα ἑπτὰ
χρόνια, πῆγα στὸ χωριὸ καὶ θέλησα κι' ἐγὼ νὰ ἐκκλησιαστώ, βρήκα στὴν ἐκ-
κλησιά καμμιά δεκαπενταριά γυναῖκες —γριὲς τὶς περισσότερες—, τέσσερες
γέροντες καὶ τὸν παπᾶ...

Κι' ἐσκέφτηκα.... σὰν πεθάνουν καὶ τοῦτοι οἱ λιγοστοὶ γέροι καὶ ὄσοι ἄλ-
λοι ἡλικιωμένοι, ποὺ μένουν ἀκόμα στὴ ζωὴ.... τί θὰ μείνει ἀπὸ τὸ χωριὸ;
Τί θὰ μείνουν ἀπὸ τὶς παραδόσεις του, ἀπὸ τοὺς θεόλους του, ἀπὸ τὰ ἔθιμά
του καὶ ἀπὸ τὴ μικρὴ ἢ μεγάλη του ἱστορία; Ποιὸς θὰ ἀνάβει τὸ καντήλι τῆς
Ἐκκλησίας καὶ ποιὸς θὰ φέρει τὸ λιβάνι στοὺς τάφους τῶν γονιῶν μας;

Στοχαζόμενα πὼς κάθε κομμάτι τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, κάθε τόπος, κάθε

χωριό, είναι κι ένας δλόκληρος κόσμος. Είναι μιὰ ἀλήθεια βγαλμένη ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πράγματα τοῦ τόπου. Τὸ κάθε χωριό, ἢ κάθε περιοχή ἔχει τὴ δική της γλωσσίδα, τοὺς δικούς της ἀνθρώπους, τὴ δική της νοοτροπία, τὰ δικά της πειράγματα καὶ καθολικὲς ὁμοιότητες, πὸν δλα μαζί συνθέτουν τὴν Ἑλληνικότητα τοῦ χωριοῦ.

Ἔτσι καὶ τὸ χωριό τὸ δικό μου, ἓνα μικρὸ καὶ σχεδὸν ἀγνωστὸ χωριό, ἢ Ἀρβανιτοκερασιά ἢ ἢ Κερασιά τοῦ 1821, πὸν τώρα τελευταία οἱ Κρατικοὶ ἐγκέφαλοι τὸ μεταβάφτισαν καθαρευουσιάνικα σὲ «Κερασεῖα», πὸν καὶ ἀγωνιστὲς στὸ 21 ἔβγαλε καὶ λόγιους καὶ πρωταθλητὲς καὶ πολιτικοὺς καὶ εὐεργέτες τοῦ τόπου καὶ τῆς Ἑλλάδας, εἶναι κι' αὐτὸ σὰν καὶ τἄλλα τὰ χωριά, μιὰ ἀθόπαρκτη ὄντοτητα, ἓνας ἰδιόρρυθμος καὶ ἰδιότυπος κόσμος, μιὰ πώληση ὁμορφιάς φυσικῆς καὶ πνευματικῆς. Κι' ἀκόμα, εἶναι μιὰ ἀνεξάντλητη πηγὴ ἱστορίας, λαογραφίας, ἐθιμολογίας, σκωπτικῆς διάθεσης καὶ παραγωγικῆς ζωῆς.

Σὰν τέτοια λοιπὸν ἀθόπαρκτη ὄντοτητα, πὸν εἶναι καὶ τὸ δικό μου τὸ χωριό, θὰ ἦταν βολετὸ νὰ ἀποχτήσῃ τὸ δικό του «Τοπικὸ βιβλίον» μ' ὄλον τὸν δικό του πνευματικὸν ἐξοπλισμὸ καὶ τὴ δική του φυσιογνωμία. Ἔτσι θὰ ἦταν εὐκολο ἀπὸ τέτοια τοπικὰ βιβλία νὰ βγῆ ἢ «μεγάλη Ἱστορία τῆς Ἑλλάδας» μὲ τὰ γενικά της πορίσματα καὶ τὰ πλούσια διδάγματα τῆς. Τ' ἄλλα τὰ τοπικὰ βιβλία θὰ ἦταν τὰ «βιβλία τῶν Ἑλλάνων» ὅπως τὰ δραματίσθηκε ὁ μεγάλος Παλαμᾶς.

Γιὰ τὸ χωριό μου, τὴν Ἀρβαντοκερασιά - Κερασιά, ὡς τώρα, δὲν ἔχει γραφτῆ τίποτε τὸ ἀκέραιο καὶ συστηματικὸ, ὅτε γιὰ τὴν Ἱστορία του, ὅτε γιὰ τὴ Λαογραφία του, ὅτε γιὰ τὰ ἔθιμά του καὶ τὴ ζωὴ του γενικά, ἐκτὸς ἀπὸ μερικὲς σκόρπιες σελίδες, πὸν στὰ πεταχτὰ ἔγραψαν κατὰ καιροὺς σὲ τοπικὲς ἐφημερίδες ὁ θυμόσοφος δάσκαλος Μιχάλης Τρανὸς κι' ὁ πατριδολάτρης, τωρινὸς συνεργάτης τοῦ βιβλίου, Συμβολαιογράφος, Τάσιος Μητρόπουλος.

Τέτοιες κι' ἄλλες παρόμοιες σκέψεις στριφογύριζαν στὸ μυαλό μου, κι' ἔλεγα, νὰ πάρω τὴν ἀπόφαση. Στὴν ἀρχὴ ἤμουνα δισταχτικὸς, «ποιοὺς θὰ θελήσει, ἔλεγα στὸν ἑαυτό μου, νὰ σὲ βοηθήσῃ, τὴ σημερινὴ ἐποχὴ τῆς Ἑλῆς καὶ τῆς γλυκειᾶς ζωῆς, σὲ μιὰ πνευματικὴ δουλειὰ πὸν δὲν εἶναι καὶ τόσο εὐκόλη;»

Καὶ ὅμως, ἢ ἰδέα τῆς πατρίδας καὶ τὸ μήνυμα τοῦ βαθυστόχαστου δασκάλου Καρακίτσου, — «τράβα ἐμπρός — μοῦ γράφει — καὶ θὰ βρεθῶν οἱ βοηθοὶ» πῆρα τὴν ὀριστικὴ ἀπόφαση κι' ἀρχισα ἐδῶ καὶ τέσσερα χρόνια νὰ συγκεντρώνω τὸ ἀπαραίτητο ὄλικὸ γιὰ τὸ βιβλίον τῆς «Μικρᾶς Ἑλλάδας», τῆς Ἀρβαντοκερασιᾶς - Κερασιᾶς.

Πρῶτα λοιπὸν ὁ καλὸς δάσκαλος Δημ. Καρακίτσος, ἀπὸ κοντὰ τὰ ἑκατὸν σαράντα πέντε γράμματα πὸν ἔστειλα σὲ πατριῶτες γιὰ πληροφορίες καὶ παρα-

κίνηση, λίγο πὸν πέρα ἢ θύμηση τοῦ σοφοῦ Ἀρχαιολόγου Κ.Α. Ρωμαίου, πὸν στὰ 1907 μὲ πρόχειρες ἀνασκαφὲς στὸ λόφο τοῦ «Αγιάνη», ἔφερε στὴν ἐπιφάνεια τὸ Οἶον τῆς Σκιρίτιδος καὶ τὸ μαρμάρινο ἀγαλμα τῆς θεᾶς Δήμητρας μὲ τὸ ῥόδι στὸ χέρι, στὴ μέση οἱ πρόθυμοι συνεργάτες μου Χρ. Ἀναστ. Πετράκης, Γ. Εἰθ. Σαρρῆς, Κ.Γ. Χριστάκης, Πέτρο. Π. Σιαπέρας, Ν.Π. Δήμιον, Γ.Ν. Κορομηλᾶς, Κ.Σ. Κωστάκης, Φωτ. Κ. Μπουρτζὸς κ.λ.π. καὶ τελευταῖος ὁ συντ. Συμβολαιογράφος Ἀναστ. Ν. Μητρόπουλος, Κερασιολάτρης, ζωντανὸ Ἀρχεῖο, ριζωμένους στὸν τόπο ἀπὸ τὰ 1890 ὡς σήμερα.

Ὅλοι αὐτοὶ, ἐμπνευστὲς καὶ δημιουργοὶ, μαζί μὲ τὴν ταπεινότητά μου, μαζέψαμε καὶ προμηθεύσαμε τὸ κατάλληλο σκόρπιο ὄλικὸ, μὲ τὸ ὁποῖο ἁρμονικὰ σφιχτοδεμένο χτίσαμε τὸ «Πνευματικὸ σπῆτι» τῆς Ἀρβαντοκερασιᾶς - Κερασιᾶς. Ἔτσι, κι' ἂν κάποτε ἐρημοθῆ τὸ χωριό ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους του, ὅπως ἀρχισε νὰ γίνεται, θὰ μείνῃ τουλάχιστον σὲ κάποια Βιβλιοθήκη γραμμένη ἢ Ἱστορία του καὶ ἢ θύμηση του...

Σ' ὄλους αὐτοὺς τοὺς καλοὺς, τοὺς εὐγενικοὺς καὶ πρόθυμους συντοπίτες, πὸν στάθηκαν πλάι μου μὲ τὸν ἴδιο σὰν τὸν δικό μου πατριωτικὸ παλμό καὶ ἐθνοφασισμό, γιὰ νὰ φέρουμε ὄλοι μαζί στὴν ἐπιφάνεια τὴν Ἱστορία καὶ τὴ Λαογραφία τοῦ τόπου μας, ἐκφράζω τὶς ἀπειρες εὐχαριστίες μου.

Στὸν ἀδερφό μου, τὸ Γιάννη Στεφάνου, πὸν ἀπὸ τὸ 1904 βρίσκειται στὸ Σικάγο τῆς Ἀμερικῆς καὶ πὸν ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή πρόθυμα ἔκουσε τὴ φωνὴ τῆς πατρίδας καὶ ἔθεσε στὴ διάθεσή μας τὰ ἀπαραίτητα οικονομικὰ μέσα, γιὰ τὸ τόπωμα καὶ τὴν ἐκδοσὴ τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, χρωστᾶται ἢ Ἐνωσή μας, καὶ ἰδιαίτερα ἐγώ, ξεχωριστὴ εὐγνωμοσύνη.

Εὐχαριστίες ἐπίσης ἐκφράζω καὶ στὸ Διοικ. Συμβούλιο τῆς Ἐνωσῆς μας, τὸ ὁποῖο μ' ἀγάπη καὶ κατανόηση ἀγκάλιασε, παρακολούθησε καὶ τελικὰ ἐνέκρινε τὸ περιεχόμενον τῆς ἔλῆς, καθὼς καὶ στὸν παλιό μου μαθητὴ καὶ τωρινὸν συνεργάτη στὰ «Δασικὰ Χρονικὰ» Ἐξαρχὸν Καλοβυρνᾶν, πὸν δλόφωχα διαφοροτρόπως βοηθᾶει τὴν Ἐνωσή μας.

Τέλος ξεχωριστὲς εὐχαριστίες πρέπει νὰ ἐκφράσω καὶ στὸν Πρόεδρο τῆς Κοινότητος Γ. Εἰθ. Σαρρῆν, γιὰ τὴ μεγάλη προθυμία πὸν ἔδειξε νὰ μοῦ παρέχῃ μὲ κατανόηση, μὲ ἀγάπη καὶ μὲ φροντίδα, ὅσες κι' ἂν τοῦ ζήτησα, χρήσιμες πληροφορίες γιὰ τὸ χωριό μας.

Πρὶν κλείσω τὶς λίγες αὐτὲς σελίδες θὰ ἔπρεπε νὰ εἰπῶ ἀκόμα δυὸ λόγια, γιὰ τὴ Λαογραφία τοῦ χωριοῦ καὶ γιὰ τὴ Γλῶσσα πὸν προτιμήθηκε σὲ τοῦτο τὸ βιβλίον.

Στὴν ἀρχὴ εἶχαμε ἀποφασίσει νὰ βγάλουμε ἓνα βιβλίον τῆς Ἱστορίας καὶ Λαογραφίας μαζί. Τώρα τὸ χωρίσαμε σὲ δυὸ, χῶρια τὴν Ἱστορία καὶ χῶρια τὴ Λαογραφία. Δὲν ἦταν στὴν ἀρχικὴ μας σκέψη καὶ στὴν πρόθεσή μας ἢ περὶ πτωσὴ αὐτῆ. Νομίζαμε πὸς μὲ δυσκολία θὰ συγκετρώναμε τρακόσιες τὸ

πολύ σελίδες και για τὰ δύο βιβλία. Ἡ σοδειὰ όμως τῆς Ἱστορίας μοναχὴ τῆς μᾶς γέμισε τὶς 350 σελίδες. Ἄλλες τόσες περίπου θὰ γεμίσει ἡ σοδειὰ τῆς Λαογραφίας τῆς Κερασιᾶς, πὸν εἶναι ἔτοιμη κ' αὐτὴ γιὰ τόπωμα, ἀρκεῖ νὰ εὐρεθῆ και κάποιος ἄλλος γενναυδῶρος πατριώτης, πὸν θὰ διαθέσῃ τὰ οικονομικὰ μέσα νὰ αξιοποιηθῆ και τούτῃ ἡ προσπάθεια.

Αὐτὸς ἦταν ὁ λόγος πὸν μᾶς ἀνάγκασε νὰ χωρίσουμε τὴν ὄλη σὲ δύο μέρη και νὰ τὴν τυπώσουμε σὲ δύο βιβλία ξεχωριστά. Πρῶτα γιὰτὶ ἓνα βιβλίο μὲ 700 σελίδες θὰ ἦταν δύσχρηστο και δυσδιάθετο και δεῦτερο γιὰτὶ τὸ Ταμεῖο τῆς Ἐνωσῆς μας ἐξαντλήθηκε μὲ τὴν ἐκδοσὴ τοῦ πρώτου βιβλίου.

Ὅσο γιὰ τὴ Γλῶσσα πὸν εἶναι γραμμένο τὸ βιβλίο αὐτὸ τῆς Ἱστορίας τῆς Ἀρβαντοκερασιᾶς - Κερασιᾶς, δόθηκε ἀπόλυτὴ ἐλευθερία στοὺς συνεργάτες μας νὰ γράψῃ ὁ καθένας τοὺς στὴ γλῶσσα πὸν πιστεύει πὸς θὰ ζωντανέψῃ καλύτερα κείνο πὸν θέλει νὰ εἰπῆ. Ἐγὼ ὁ ἴδιος προτίμησα, ὅσο μού ἦταν βολετό, τὴν ἀπλὴ γλῶσσα, τὴ Δημοτικὴ, τὴ ζωντανὴ γλῶσσα τῆς μάνας μου και τοῦ πατέρα μου, τὴ γλῶσσα τῆς καρδιάς, γιὰτὶ πιστεύω πὸς ἡ Ἱστορία ἐνὸς τόπου κ' ὄλα τὰ πραγματικὰ στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς και πὸν πολλὸ οἱ λαογραφικοὶ μας θησαυροὶ μ' ὄλα τὰ δημιουργήματα τῆς λαϊκῆς ψυχῆς, δὲν εἶναι σωστὸ νὰ γράφονται σὲ μιὰ γλῶσσα φτιασιδωμένη και ἄσχετὴ μὲ τὴ ζωντανὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ...

— ὄλοι ἀντάμ' ἄς φιλοῦν οἱ ἄλλοι μιὰ
γρηὰ φτιασιδωμένη, ἄσκημη κρῦα,
πὸν κλαίει τὰ μαραμμένα τῆς τὰ νειάτα!

Ἐγὼ σέν' ἀγαπᾶω, σέν' ἀγκαλιάζω.
Ἄν τὴ φωνὴ σου ἀκούω, ἀναγαλλιάζω.
Λυόνομαι στὰ φιλιὰ σου τὰ δροσάτα.

(Μαβίλης)

Παραδίδοντας τὴ μικρὴ τούτῃ πνευματικὴ μας ἐργασία σ' ὄλους τοὺς χωριανούς, στὰ παιδιὰ τῶν χωριανῶν, πὸν δὲν γεννήθηκαν στὸ χωριό, και στοὺς φίλους τοῦ χωριοῦ, ἐλπίζω πὸς θὰ τὴ δεχτοῦν μὲ ἀγάπη και συμπάθεια μ' ὄση ἐμεῖς τὴν ἀποχωριζόμαστε σήμερα, και ὅτι σύντομα θὰ βρεθοῦν κ' ἄλλοι πατριῶτες, πὸν θὰ συμπληρώσουν, ὅ,τι ἐμεῖς ἄθελά μας παραλείψαμε ἢ ὅ,τι καινούργιο μελλοντικὰ μπορεῖ νὰ ξεφτυρώσῃ.

ΑΝΑΣΤ. Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Ἀθήνα, Μᾶης 1964

Σ Α Ν Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Τί πρέπει νὰ γνωρίζῃ ἀπὸ τὴν Ἱστορία και Λαογραφία τοῦ τόπου τοῦ ὁ κάθε Κερασιώτης.

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Χωρὶς ἀμφιβολία, κάθε Κερασιώτης θὰ ἔχῃ τὴν περιέργεια νὰ μάθῃ τὴν Ἱστορία και τὴ λαογραφία τοῦ χωριοῦ του σ' ὄλη τῆς τὴν ἔκτασῃ και νὰ μὴν περιοριστῆ μονάχα σ' ἓνα τῆς μέρος. Ποτὲ δὲν ἐξαντλεῖται τὸ ἐνδιαφέρον μας γιὰ ὅ,τι εἶναι ἄμεσα σχετικὸ μὲ τὴ ζωὴ τὴ δική μας, τὴ ζωὴ τῶν γονιῶν μας, τῶν πατριωτῶν μας και γενικὰ τὴν Ἱστορία τοῦ τόπου πὸν γεννηθήκαμε και μεγαλώσαμε.

Κανένας ἄλλος τόπος στὸν κόσμο δὲν εἶναι τόσο γνωστὸς και δὲν ἔχει τόσο ἐνδιαφέρον, ὅσο ὁ τόπος ὁ δικός μας, πὸν τὸν περπατήσαμε ὅταν ἤμασταν μικροί. Γιὰτὶ οἱ παιδικῆς εἰκόνες και οἱ παιδικῆς ἀναμνήσεις εἶναι οἱ ζωντανότερες και οἱ φωτεινότερες γιὰ κάθε ἄνθρωπο, ὅσο σημαντικὴ κ' ἂν εἶναι ἡ κατοπινὴ του ἐξέλιξῃ και ὅσο σπουδαία κ' ἂν εἶναι ἡ κατοπινὴ του Ἱστορία.

Ἀκόμα κ' ἐκεῖνος πὸν δὲν πάτησε ποτὲ σ' ἓνα τόπο, μὰ ἔχει τοὺς γονεῖς του ἀπὸ κεί, και τὰ κόκκαλα τῶν προγόνων του εἶναι θαμμένα στὸ κοιμητήριο τοῦ τόπου ἐκεῖνον, ἀκόμα κ' αὐτὸς ἀκούοντας τὴν Ἱστορία και τὶς παραδόσεις τοῦ τόπου τῆς καταγωγῆς τῶν γονιῶν του, ἔχει τὴν περιέργεια νὰ ταξειδέψῃ ὡς ἐκεῖ, νὰ ἰδῆ και νὰ ζωντανέψῃ τὰ πρόσωπα και τὶς Ἱστορίες πὸν τοῦ διηγῶταν ἡ μάνα του γιὰ τὸ χωριό...

Ἐνδιαφέρει λοιπὸν κάθε Κερασιώτῃ νὰ μάθῃ τὴν Ἱστορία τοῦ χωριοῦ του, νὰ μάθῃ δηλαδὴ τὰ σπουδαιότερα γεγονότα πὸν ἔγιναν κατὰ τὸ παρελθὸν στὸ χωριό και πὸν παρουσιάζουν ἓνα ἰδιαίτερο κοινωνικὸ ἐνδιαφέρον.

Κάθε λαός, κάθε ἔθνος, κάθε τόπος, κάθε ἄνθρωπος, ἀκόμα και κάθε πρᾶγμα, ὄλα ἔχουν τὴν Ἱστορία τους. Ὅμως στὴν ἔρευνα τῆς Ἱστορίας ἐνὸς τόπου ἐπομένως και τοῦ τόπου τοῦ δικοῦ μας—τῆς Κερασιᾶς—νομίζω πὸς δὲν πρέπει νὰ σταθοῦμε ὡς ἐδῶ, ὡς δηλαδὴ τοὺς νεώτερους χρόνους και τὶς παραδόσεις ἐκεῖνες πὸν ὁ λαός διατηρεῖ ἀκόμα ζωντανές. Μᾶς ἐνδιαφέρει νὰ ἐρευνήσουμε τὴν ὄλην Ἱστορία τοῦ χωριοῦ ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων. Μᾶς ἐνδιαφέρει πρωτίστως νὰ μάθουμε μήπως τὸν τόπο αὐτὸν πὸν πατᾶμε ἐμεῖς σήμερα,

τόν πατοῦσαν καὶ οἱ προπάτορές μας, οἱ ἀρχαῖοι δηλαδή Ἕλληνες; Γιατί ἡ περιέργεια ὅλο καὶ νὰ μαθαίνη κανεὶς καινούργια πράματα δὲν εἶναι ἀσήμαντο γεγονός. Πλούσιοι καὶ φτωχοὶ ὅλο καὶ αἰσθανόμαστε τὴν ἀνάγκη νὰ πλουτίσουμε τίς γνώσεις μας, ὅσο σκληρὴ κι' ἀδιάκοπη δουλειά κι' ἂν ἔχουμε.

Μιά δὴρα αἰώνια, ἀκατάλυτη, μᾶς σπρώχνει νὰ μάθουμε τί κάνει ὁ γείτονας, τί γίνεται στό χωριό, σ' ἄλλους τόπους, στήν Εὐρώπη, στήν Ἀμερική... Κι' οὔτε κι' αὐτὰ μᾶς φθάνουν. Ρωτᾶμε μέσα μας καὶ πασιζοῦμε νὰ μάθουμε πῶς νὰ ἔζησαν οἱ περασμένοι ἄνθρωποι, οἱ παλαιῖκοι, σ' ὅλη τὴ γῆ. Γυρεύουμε τὴ συντροφιά τους, ἀνασκαλεύουμε τὴν ἱστορία τους κι' ἔτσι στεκόμαστε στά πόδια μας, γεμίζεῖ ἡ ζωὴ μας, γιατί ἀκοῦμε πάντα μιὰ θεϊκὴ φωνὴ μέσα μας ποὺ μᾶς λέει: ζῆστε ὅσο μπορεῖτε πλατότερα, καλύτερα καὶ ἀνεβαίνετε ὅσο ψηλότερα...

Ὁ ἱστορικὸς Ξενοφῶν σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴ σκαπάνη τοῦ ἀρχαιολόγου καὶ πολλὰ ἄλλα δείγματα τῆς παλιᾶς ἐποχῆς, μᾶς ξεσκεπάζουν τὴν ὅλη ἀρχαία ἱστορία τοῦ τόπου μας. Μᾶς μιλοῦν ξάστερα καὶ συγκεκριμένα ὅτι ἐκεῖ στό μέρος τοῦ λόφου τοῦ «Ἀγιάννη» ὡς τὴ «Λούτσα» καὶ τὸ «Πουρναράκι», ἐκεῖ κατὰ τὴν παλιὰ ἐποχὴ, ἦτοι ἀπὸ τὸ 600 π.Χ. τοῦλάχιστον, ὡς τὴν ἐποχὴ τοῦ Πανσαρία (150-200 μ.Χ.) κατοικοῦσαν οἱ πολὺ παλιότεροι πρόγονοί μας, οἱ Οἰαταῖ, ποὺ εἶχαν χτίσει καὶ τὴν πόλιν Οἶον τῆς Σκιριτίδος.

Ἐκεῖ ἀκριβῶς στό Οἶον κατὰ τὸ 369 π.Χ. ἐδόθη, ὅπως ἀναφέρει ὁ ἱστορικὸς Ξενοφῶν, μιὰ σημαντικὴ μάχη μεταξὺ τῶν Ἀρκάδων καὶ τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ τὴν ὁποίαν ἐνίκησαν οἱ Ἀρκάδες.

Ὅλη αὐτὴ τὴν ἱστορία τοῦ Οἰοῦ καὶ τῶν Οἰατῶν, τῆς Σκιριτίδος, τῶν Κερασιῶν καὶ τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς, ὡς τίς ἡμέρες τίς δικές μας, θὰ προσπαθῶ στίς ἐπόμενες σελίδες τοῦ βιβλίου αὐτοῦ μὲ τὴν βοήθεια καὶ συνεργασία καὶ ἄλλων ἐκλεκτῶν συμπατριωτῶν μου νὰ διερευνήσω ἀπὸ ἀρχαῖα κείμενα, ἀπὸ νεώτερες ἱστορίες, καὶ ἀπὸ παραδόσεις τοῦ λαοῦ, καὶ νὰ συναρμολογήσω ὅ,τι σκόρπιο ἦ καὶ ἄγνωστο ὡς σήμερα ἦταν γιὰ τὸ χωριό μας, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς σύντομα καὶ ἄλλοι νεώτεροι ἀπὸ μᾶς πατριῶτες, φλεγόμενοι καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ἀγάπης γιὰ τὸν τόπο ποὺ γεννήθηκαν καὶ μεγάλωσαν, θὰ θελήσουν νὰ βελτιώσουν καὶ θὰ πλουτίσουν πῶς πολὺ τὴν ἱστορία τῆς Κερασιᾶς.

Ἔτσι καὶ ὁ τόπος ὁ δικός μας, ὅπως καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι Ἕλληνικοὶ τόποι, θὰ φαίνονται ὡς στοιχειωμένοι. Τόσοι μεγάλοι ἄνθρωποι πέρασαν ἀπ' αὐτὸν τὸν τόπο καὶ τόσες δραματικὲς ἱστορίες ἐξελίχτηκαν. Γι' αὐτὸ ὅσο πρακτικὸς καὶ ψυχρὸς κι' ἂν εἶναι ὁ κάθε ἄνθρωπος, δὲν μπορεῖ στὰ ζητήματα αὐτὰ νὰ μείνῃ ἀδιάφορος. Γιατί ἀπάθεια γιὰ τὴν ἱστορία τῆς πατρίδας θὰ εἶπῃ ἀδιαφορία γιὰ τοὺς πρόγονους μας, ἀδιαφορία γιὰ τὸν τόπο ποὺ γεννηθήκαμε, ἀδιαφορία γιὰ τὴν ἴδια μας τὴ ζωὴ...

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Κερασιᾶς καθὼς καὶ τοῦ ἀρχαίου Οἰοῦ,

ἐνδιαφέρει κάθε Κερασιώτη νὰ μάθῃ καὶ τὴ λαογραφία τοῦ χωριοῦ του. Εἶναι κι' ἡ λαογραφία μιὰ ἐπιστήμη ποὺ ἔχει σκοπὸ νὰ ἐρευνᾷ τίς διάφορες ἐκδηλώσεις τοῦ πνευματικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ ὄλικοῦ βίου τῶν λαῶν, ὅπως παρουσιάζονται ἀπὸ τὴν παράδοση καὶ ὅπως μεταφέρονται ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιά.

Ἡ λαογραφία δηλαδή ἐρευνᾷ καὶ ἐξετάζει τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα τῶν λαῶν, τίς παραδόσεις, τίς δοξασίες, τίς δεισιδαιμονίες, τὰ λαϊκὰ τραγούδια, τὰ μοιρολόγια, τὰ παραμύθια, τὴ λαϊκὴ τέχνη, τίς λαϊκὲς ἐνδυμασίες, τὸ χορὸ, τίς γιορταστικὲς ἐκδηλώσεις σὲ γάμους, γεννήσεις, βαπτίσιμα, θανάτους, τίς ἐκδηλώσεις στό θέρο, στὸν τρύγο καὶ στίς ἄλλες συνήθειες τοῦ χωριοῦ καὶ γενικὰ κάθε πνευματικὴ καὶ ὄλικὴ ἐκδήλωση τοῦ λαοῦ, ἐφ' ὅσον αὐτὴ εἶναι αὐθόρμητη, στηρίζεται στήν παράδοση τοῦ ἴδιου τοῦ λαοῦ, καὶ δὲν προέρχεται ἀπ' ἔξω, δηλαδή ἀπὸ τὸ σύγχρονο μόνον πολιτισμὸ.

Ἡ λαογραφία ὡς ἐπιστήμη εἶναι μιὰ πολύτιμη ἐθνικὴ ἐνέργεια μὲ χρέος ἱστορικὸ γιὰ τὸν τόπο μας. Χρειάζεται ν' ἀπλωθῇ σ' ὅλο τὸ ἔθνος μιὰ γενικὴ λαογραφικὴ συνείδηση ποὺ θὰ κἀνῃ ὅλους μας ἀπὸ τὸ δικηγόρο καὶ τὸν πολιτικὸ ὡς τὸν ἔμπορο καὶ τὸ γεωργὸ νὰ χαίρωνται γιὰ τὴ σύγχρονη γενιὰ τους, νὰ πιστεύουν στὴ δύναμη καὶ τὴν ἀξία τῶν πηγῶν, νὰ ἐμπνέονται ἀπὸ αὐτὲς καὶ τὸ σπουδαιότερο νὰ καταλαβαίνουν καὶ νὰ ἀγαπᾶνε τὸν ὁμοεθνή τους.

Σ' αὐτὰ τὰ ἱερὰ σύμβολα τῆς Φυλῆς προσβλέπουμε μὲ ἱερὸ δέος, γιατί κρύβουν ἕναν προγονικὸ κόσμον, ὁ ὁποῖος τὰ ἔχει ζυμώσει μὲ δάκρυα καὶ ἀγωνίες καὶ τὰ ἔχει ζωογονήσει στὸν αἰώνιο χρόνον, μὲ τὴ δυναμογόνου πνοὴ τῆς ἱστορικῆς παραδόσεως.

Καὶ εἶναι περιέργου πῶς ὁ ἀγράμματος αὐτὸς λαὸς κατόρθωσε ἐπὶ τόσους αἰῶνες νὰ διατηρήσῃ ἀμόλυντη τὴ δημοτικὴ του γλῶσσα, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμά του, τίς δοξασίες καὶ τὴ θρησκεία του καὶ τέλος νὰ ἀποκτήσῃ μόνος του τὴ λευτεριά του. Αὐτὸς ὁ λαὸς ποὺ τὸ γύρισε στό κλέφτικο καὶ στόλισε μὲ ἱστορικὴ λαμπρότητα τὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδας, ὁ ἴδιος ἐκράτησε ἀπὸ τὴ θέση αὐτὴ μὲ ἀτσάλενια θέληση τὸν δημόδη πολιτισμὸ, μὲ τίς ἠθικὲς ἀξίες του καὶ τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη ποὺ ἀποτελοῦν σήμερα τὴν ἱερώτερη παρακαταθήκη τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς. Χωρὶς αὐτὲς τίς ἀξίες θὰ κατεποντίζετο ἡ φυλὴ μας στὴ δίνη τῆς ἀφομοίωσης καὶ τοῦ ἀφανισμοῦ.

Ἀπὸ τὸ λαὸ αὐτὸν γεννήθηκε ἡ λεβεντιά τῆς κλεφτουριάς καὶ μέσα στίς καλύβες του ἐβλάστησε στὴ ζωντανὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ, τὴ Δημοτικὴ, τὸ αἰώνιο μνημεῖο τῆς φυλῆς, τὸ Δημοτικὸ Τραγούδι, πηγαῖο, ποιητικὸ, μελοποιημένο, καλαισθητὸ καὶ φωτισμένο. Μ' αὐτὸ ξέσπαζε ἡ τρικυμία τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς, μ' αὐτὸ κουβέντιαζαν, μ' αὐτὸ παρηγοριόταν, μ' αὐτὸ ἐπαιρναν δύναμη γιὰ νέους ἀγῶνες, οἱ πρόγονοί μας.

Ἀποροῦν σήμερα μερικοὶ, πῶς αὐτὸς ὁ ἀμόρφωτος λαὸς, ποὺ τὸν ἐθαύμασαν καὶ οἱ ξένοι, ἔφθασε σὲ τέτοια ποιητικὴ δημιουργία. Ἡ ἀπάντηση εἶναι μιὰ. Παιδαγωγοὶ τοὺς ἦσαν ἡ λευτέρη φύση, ἡ σκληραγωγία στό χιόνι καὶ

στην κάψα, τὰ δάση κ' οἱ σπηλιές μὲ τὴ μοναξιά τους, οἱ νυχτοπορίες μὲ τὸ φεγγάρι, τὰ πουλιά καὶ τὰ ἀγρίμα του λόγγου, ἡ σιωπὴ τοῦ βουνοῦ, ἡ χαρὰ τῆς ἀνοιξῆς, τὰ μειδιάματα καὶ οἱ θυμοὶ τῆς θείας δημιουργίας. . . Ἀυτὰ ἦσαν οἱ δάσκαλοι τους. . .

Περήφανοι σταυραετοὶ οἱ κλέφτες μας, παιδιὰ τῆς ἀγροτιᾶς καὶ τοῦ βουνοῦ, λεοντόθυμοι, μὲ φάρδια τὰ στέφρα καὶ δασύτριχα τὰ στήθια, μὲ βαρεῖα τὴν ὄψη καὶ τραχὺ τὸ ὄφρος, ποὺ κάτω ἀνθίζε ἐσωτερικὴ εὐγένεια, μὲ πύρινα διαπεραστικὰ βλέμματα, αὐτοὶ κάμανε τὰ ξινάρια ὄπλα τους κ' ἐπαναστάτησαν, μὲ ἐλπίδα, δύναμη καὶ αἰσιοδοξία.

Ὁ Ν. Πολίτης ἀνοιξε τὸ δρόμο γιὰ τὶς γνήσιες πηγές τῆς λαϊκῆς δημιουργίας. Δὲν ὑπάρχει ἄλλος δρόμος γιὰ μιὰ ἀληθινὴ πνευματικὴ ἀναγέννηση ἐκτὸς ἀπὸ τὸ δρόμο τῆς αὐτογνωσίας. Ἐκεῖνοι ποὺ θέλουν νὰ ἐξευρωπαϊσοῦν τὴν Ἑλλάδα μὲ ξένους τρόπους καὶ ξένους στοχασμούς, κάνουν μεγάλο κακὸ στὸν τόπο. Ἡ παράδοση τοῦ λαοῦ στάθηκε ἡ ἀναμμένη φλόγα ἔμπρὸς στὸ βωμὸ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ζωῆς. Τὴν Ἑλληνικὴ παράδοση καὶ τὸ Ἑλληνικὸ Δημοτικὸ τραγοῦδι πρέπει νὰ ἐρευνήσουμε γιὰ νὰ βροῦμε τὶς ρίζες καὶ τὸ μεγαλεῖο τῆς Φυλῆς. Χωρὶς αὐτὰ οἱ Ἕλληνες δὲν θὰ πετύχαιναν, οὔτε τὴ λευτεριά τους, οὔτε τὸ μεγαλεῖο τους. Ἄν ἄλλοι λαοὶ γιὰ νὰ προκόψουν κοιτᾶνε μόνο ἔμπρὸς, γιὰτὶ δὲν ἔχουν παράδοση, ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες θὰ προχωροῦμε πρὸς ὀπίσω.

Ἡ σύγχρονη λαογραφία, μὲ τὸ διεθνὲς σήμερον πολιτιστικὸ πνεῦμα, πρέπει νὰ παρακολουθῇ τὰ δημιουργήματα τῆς νέας ζωῆς, νὰ τὰ προσαρμόζη ὅμως στὶς παλιότερες ἐθνικὲς συνήθειες γιὰ νὰ μὴ χαθῇ τὸ πρωταρχικὸ λαϊκὸ στοιχεῖο. Κανένας μας δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ τὴν κλασσικὴ ἀνωτερότητα τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ τῆς παλιότερης ἀγροτικῆς οἰκονομίας καὶ ζωῆς, καὶ χωρὶς νὰ παραλείψουμε τὸ ἐπιστημονικὸ χρέος τῆς στοργικῆς περισυλλογῆς καὶ μελέτης τοῦ λαϊκοῦ αὐτοῦ πολιτισμοῦ, μποροῦμε νὰ θεωροῦμε εὐτύχημα τὸ ὅτι ἀλλάζουν πρὸς τὸ καλύτερο οἱ βιωτικὲς συνήθειες τοῦ λαοῦ μας καὶ ὅτι φεύγουν οἱ κακὲς προϋποθέσεις ποὺ ἦσαν πρόσκομμα στὴν ἀνεξέλικτη ζωὴ του.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΕΡΑΣΙΑΣ (ΑΡΒΑΝΙΤΟΚΕΡΑΣΙΑΣ)

Ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΠΡΟΓΟΝΟΙ ΜΑΣ
ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΑΡΒΑΝΙΤΟΚΕΡΑΣΙΑΣ

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

1. Ἐκστρατεία τῶν Ἀρκάδων κατὰ τῆς Σπάρτης.— Μάχη στὸ Οἶον
(Ἀρβανιτοκερασιά) τὸ 369 π.Χ.

Ἡ δεσποτικὴ διαγωγή τῆς Σπάρτης καὶ ἡ ἐπικυριαρχία αὐτῆς ἐναντι τῶν ἄλλων Πελοποννησιακῶν πόλεων εἶχε ἐκθρέψει τὸ μῖσος κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἐπερίμεναν τὴν πρώτην ἐξασθένησιν τῆς Σπάρτης γιὰ νὰ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τὴν ἐνοχλητικὴν αὐτῆ ἐπικυριαρχίαν. Καὶ ἡ περίστασις δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐρθῆ.

Μετὰ τὴν ἥττα τῶν Σπαρτιατῶν τὸ ἔτος 371 π.χ. στὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας, ἐξεργάγη στὴν Πελοπόννησον μεγάλη ἐπανάστασις, πρὸς ἀποτίναξιν τῆς ἐπικυριαρχίας τῆς Σπάρτης. Τὸ κίνημα αὐτὸ ἦταν σφοδρότατον, κυρίως δὲ στὴν Ἀρκαδίαν. Μὲ πρωτοβουλίαν τῶν Μαντινέων συνεκροτήθη τότε Ἀρκαδικὸς Συνασπισμὸς ποῦ περιέλαβε ὅλες τὰς Ἀρκαδικὰς πόλεις, χωρὶς νὰ ἐξαιρέσῃ οὔτε τὴν Τεγέα, ἡ ὁποία πάντοτε παρέμενε πιστὴ στὴ Σπάρτη. Μονάχα ὁ Ὀρχομενὸς καὶ ἡ Ἡραία παρέμειναν ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀρκαδικὴν αὐτὴ Ὀμοσπονδίαν¹.

Συγχρόνως οἱ Ἀρκάδες ἐζήτησαν καὶ ἐξωτερικοὺς συμμάχους, δηλαδὴ ἔξω-Ἀρκαδικούς. Καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέκρουσαν τὴν αἴτησιν αὐτῶν Ἀρκάδων, ἀπετάθησαν στὸν Ἐπαμεινώνδα τῶν Θηβῶν. Ὁ Ἐπαμεινώνδας δέχθηκε προθύμως τὴν πρόσκλησιν τῶν Ἀρκάδων καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ ἔτους 370 π.Χ. ἔφθασε στὴν Ἀρκαδίαν.

Ἐκεῖ ἐνώθηκε μὲ τοὺς Ἀρκάδες, τοὺς Ἀργεῖους καὶ τοὺς Ἡλείους καὶ συνεκέντρωσε συνολικὰς δυνάμεις ἐξαιρέτου στρατοῦ περὶ τὶς σαράντα χιλιάδες. Ὅμως ὁ Ἐπαμεινώνδας δὲν εὔρε τοὺς Λακεδαιμονίους, οἱ ὅποιοι μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Βασιλέα τῆς Σπάρτης Ἀγησίλαον εἶχαν εἰσβάλει στὴν

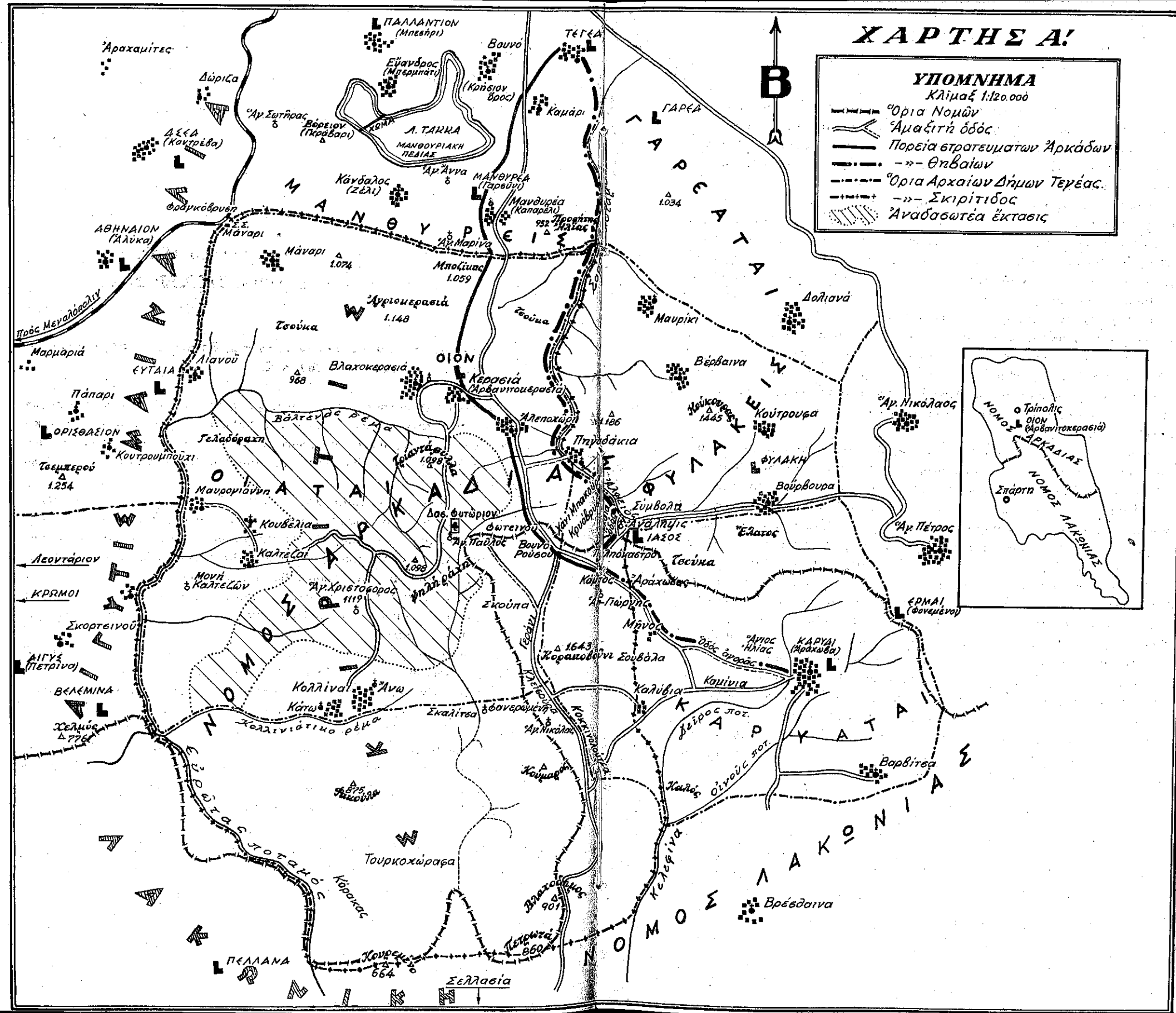
1. Βλέπε Ἱστορία Παπαρρηγοπούλου Τόμος 2ος. Αβ σελ. 370 - 371.

ΧΑΡΤΗΣ Α'

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Κλίμαξ 1:120.000

- Όρια Νομών
- Αμαξιτή οδός
- Πορεία εστρατευμάτων Αρκάδων
- Θηβαίων
- Όρια Αρχαίων Δήμων Τεγέας
- Σκιρίτιδος
- /// Αναδασωτέα έκτασις

Ἄρκαδία, γιὰ νὰ συνάψῃ μάχη, καὶ γιὰ τοῦτο ἐσκόπευε νὰ ἐπιστρέψῃ πάλι στὶς Θήβαις. Ὑπεχώρησε ὁμως μπρὸς στὴ μεγάλη καὶ ἐπίμονη παράκληση τῶν Ἀρκάδων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων, οἱ ὅποιοι ὁποσδήποτε ἤθελαν νὰ ἐκδικηθοῦν τοὺς Λακεδαιμονίους. Καὶ ἔτσι ἀπεφάσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ ἐναντίον τῆς Σπάρτης.

Ὁλος ὁ στρατὸς διαιρέθηκε σὲ τέσσαρες φάλαγγες. Ἀπὸ αὐτές, ἡ μὲν φάλαγξ τῶν Ἡλείων εἰσέβαλε ἀπὸ Δυσμάς, ἡ φάλαγξ τῶν Ἀργείων ἀπὸ Ἀνατολάς, οἱ δὲ δύο ἄλλες φάλαγγες τῶν Θηβαίων καὶ τῶν Ἀρκάδων ἀπὸ τὸ Κέντρον. Καὶ συγκεκριμένα ἡ μὲν φάλαγξ τῶν Θηβαίων ἀκολούθησε τὸν χεῖμαρρον Σαρανταπόταμον-Κρυάβρυση, ἡ δὲ φάλαγξ τῶν Ἀρκάδων ἀκολούθησε τὴ σημερινὴ περίπου ὁδικὴ ἀρτηρία Τριπόλεως-Σπάρτης ὅπου στὸ Οἶον¹, πολίχνην τῆς Σκιρίτιδος, ἐκεῖ στὸ λόφο τοῦ «Ἀγιάννη» τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς—σήμερα Κερασιᾶς—συνήντησε ἰσχυρὴ ἀντίσταση τῶν Λακεδαιμονίων ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ἰσχύλαον καὶ ἀναγκάσθηκε νὰ δώσῃ τὸ 369 π.Χ. μεγάλη μάχη. Ἡ μάχη ἐκείνη κατέληξε ὑπὲρ τῶν Ἀρκάδων, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐνίκηθησαν, οἱ δὲ Ἀρκάδες ἐπροχώρησαν καὶ ἐνώθησαν μαζί με τοὺς Θηβαίους στὶς Καρῦες (Ἀράχοβα) καὶ ἀπὸ ἐκεῖ με τὶς δύο ἄλλες φάλαγγες στὴ Σελλασιά.

Ἡ Σελλασιά τοποθετεῖται ἐκεῖ ἀκριβῶς ὅπου τὸ σημερινὸ χωριὸ Βουρλιᾶς, τὸ ὅποιον τελευταῖα μετωνομάσθη πάλιν σὲ Σελλασιά. Βρίσκεται σ' ἓνα ὕψωμα, ἀπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου ἀρχίζει ὁ κάμπος τῆς Σπάρτης.

Ὁ Σαρανταπόταμος, τὸν ὅποιον ἀκολούθησε ἡ στρατιὰ τῶν Θηβαίων, εἶναι ὁ γνωστὸς χεῖμαρρος (ξηροπόταμος), ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὰ Βούρβουρα καὶ τὰ Κούτρουφα καὶ βυθίζεται στὶς καταβόθρες τοῦ χωριοῦ Μπερτζοβᾶ, σημερινὸ Παρθένιον. Τὸ περίεργον εἶναι ὅτι οἱ ἀρχαῖοι τὸν χεῖμαρρον αὐτὸν τὸν ὠνόμαζαν Ἀλφειὸν ἢ Ἀλφιδόν. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἐξηγεῖται ἀπὸ τὸ ὅτι τὴν παλιὰ ἐποχὴ ὁ χεῖμαρρος δὲν ἐφθανε ὡς τὴν Μπερτζοβᾶ, ἀλλὰ ἐκεῖ κάπου πρὸς τὸ Πιαλῆ καὶ τὸ Βουνό, ἐστριβε καὶ βυθιζόταν στὴν καταβόθρα τῆς Τάκκας καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὑπέθεταν ὅτι ἐβγαίνει στὴν Ἀσέα (Φραγκόβρυση) καὶ ἐκεῖ ἐνωτόταν με τὸν Ἀλφειὸν (Ρουφιᾶ), πράγμα ὁμως ἀδύνατον γιὰτὶ ἡ Ἀσέα βρίσκεται ψηλότερα ἀπὸ τὴν Τάκκα. Ὁ χεῖμαρρος αὐτὸς (Σαρανταπόταμος) δὲν πρέπει νὰ συγχέεται με τὸν παραχείμαρρον Γαρεάτην ἢ Γαρέτην, ποὺ εἶναι ὁ σημερινὸς χεῖμαρρος τῶν Δολιανῶν².

Αἱ Καρυαὶ ἢ Καρύαι ἦταν σημαντικὴ πολίχνη, ποὺ βρισκόταν στὸ Βόρειο μέρος τῆς Λακωνικῆς, ἐκεῖ ὅπου ἡ κομόπολη Ἀράχοβα, ποὺ μετωνομάσθη πάλι σήμερα σὲ Καρύαι ἢ Καρυαί. Ἐκεῖ στὶς ἀρχαῖες Καρῦες

1. Ξενοφ. Ἑλλην. ΣΤ. 5, 6, 24.

2. Χρονικὰ Μοριά, Κ. Α. Ρωμαῖος 6, 20, αὐτοῦ Πελοποννησιακὰ Β. σ. 2.

βρισκόταν καὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀρτέμιδος Καρυάτιδος¹, καθὼς καὶ οἱ περίφημες γιὰ τὴν ὁμορφιά τους κόρες Καρυάτιδες. Οἱ Καρυῆς ἦταν ἄλλοτε Ἀρκαδικὴ πόλις καὶ ἀνήκε στὸ συγκρότημα τῆς Τεγέας, οἱ Λακεδαιμόνιοι ὁμως τὴν εἶχαν καταλάβει μαζί με τὴν Σκιρίτιδα καὶ τὴν εἶχαν προσκολλήσει στὴ Σπάρτη γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν ἀπὸ τοὺς Ἀρκάδες τὰ νῦτα τῶν Σπαρτιατῶν. Ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ ἐξηγεῖται γιὰτὶ οἱ Καρυῆτες διέκειντο διαρκῶς ἐχθρικὰ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ φιλικὰ πρὸς τοὺς Ἀρκάδες.

Στὴν περιοχὴ ἐξ ἄλλου τῶν Καρυῶν, ἐκεῖ κάπου κοντὰ στὸ χάνι τοῦ Μπακούρου, σύμφωνα με γνώμη καὶ μελέτη τοῦ Ἀρχαιολόγου Κ. Α. Ρωμαίου βρίσκεται καὶ ἡ τοποθεσία Ἀνάληψη². Στὸ μέρος αὐτὸ ἐγιναν πρὸ ἐτῶν πρόχειρες ἀνασκαφές, καὶ ἐβεβαιώθη ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχε, στὰ σύνορα τῆς Ἀρκαδίας καὶ τῆς Λακωνικῆς, κατὰ τοὺς Μυκηναϊκοὺς χρόνους, σημαντικὸς συνοικισμὸς Ἰασος ἢ Ἰασαία³ καλούμενος. Ὁ συνοικισμὸς αὐτὸς διετηρεῖτο καὶ κατὰ τὸ 450 π.Χ. καὶ διετήρει μάλιστα καὶ ἀξιόλογο ἐργαστήρι κατασκευῆς πηλίνων ἀγαλματίων-Καρυατίδων καὶ ἄλλων ἀγγείων. Ὁ αὐτὸς Κ. Α. Ρωμαῖος παραδέχεται ὅτι ἡ Ἰασος ἐκεῖ ἐπὶ τῆς Σκιρίτιδος.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ Οἶον ἢ κατ' ἄλλους τὸ Οἶον ἢ καὶ ἡ Οἶός, στὴν περιοχὴ τοῦ ὁποίου ἔλαβε χώραν τὸ 369 π.Χ. ἀξιόλογος μάχη μεταξὺ Ἀρκάδων καὶ Λακεδαιμονίων, γνωρίζομεν τώρα ὅτι τοῦτο ἦτο μικρὴ πολίχνη χτισμένη στὸ λόφο τοῦ «Ἀγιάννη» τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς. Τοῦτο ἔχει διαπιστωθῆ πλήρως ἀπὸ τὰ διάφορα κατὰ καιροὺς ἐδρήματα, ἀπὸ ὑπολείμματα τειχῶν, ἀπὸ ἀνασκαφέντας ἀρχαίους τάφους, ἀπὸ πληθῶραν ἀνευρεθέντων κατὰ καιροὺς πηλίνων, μαρμαρίνων, ἀκόμη καὶ χρυσῶν ἀγαλματίων καὶ ἄλλων ἀντικειμένων. Ἡ πολίχνη Οἶον κατελάμβανε ὅλον τὸν λόφον τοῦ «Ἀγιάννη» με σαφῆ προέκταση πρὸς Β. καὶ Δ, ἦτοι πρὸς τὴ θέσιν «Λούτσες» καὶ «Ἀγίους Ἀποστόλους» τῆς Βλαχοκερασιᾶς.

Κατὰ τὸν Πανσανία⁴ οἱ Οἰᾶτες, οἱ κάτοικοι δηλαδὴ τοῦ Οἰοῦ, ἀνήκον στὸ Κράτος τῶν Τεγεατῶν καὶ ἀπετέλουν ἓναν ἀπὸ τοὺς ἑννέα Δήμους τῆς Τεγέας. Στὸ ἴδιο Κράτος τῶν Τεγεατῶν, καθὼς ἀναφέραμε προηγουμένως, ἀνήκαν καὶ αἱ Καρυαί, ἦτοι ὁ Δῆμος τῶν Καρυατῶν.

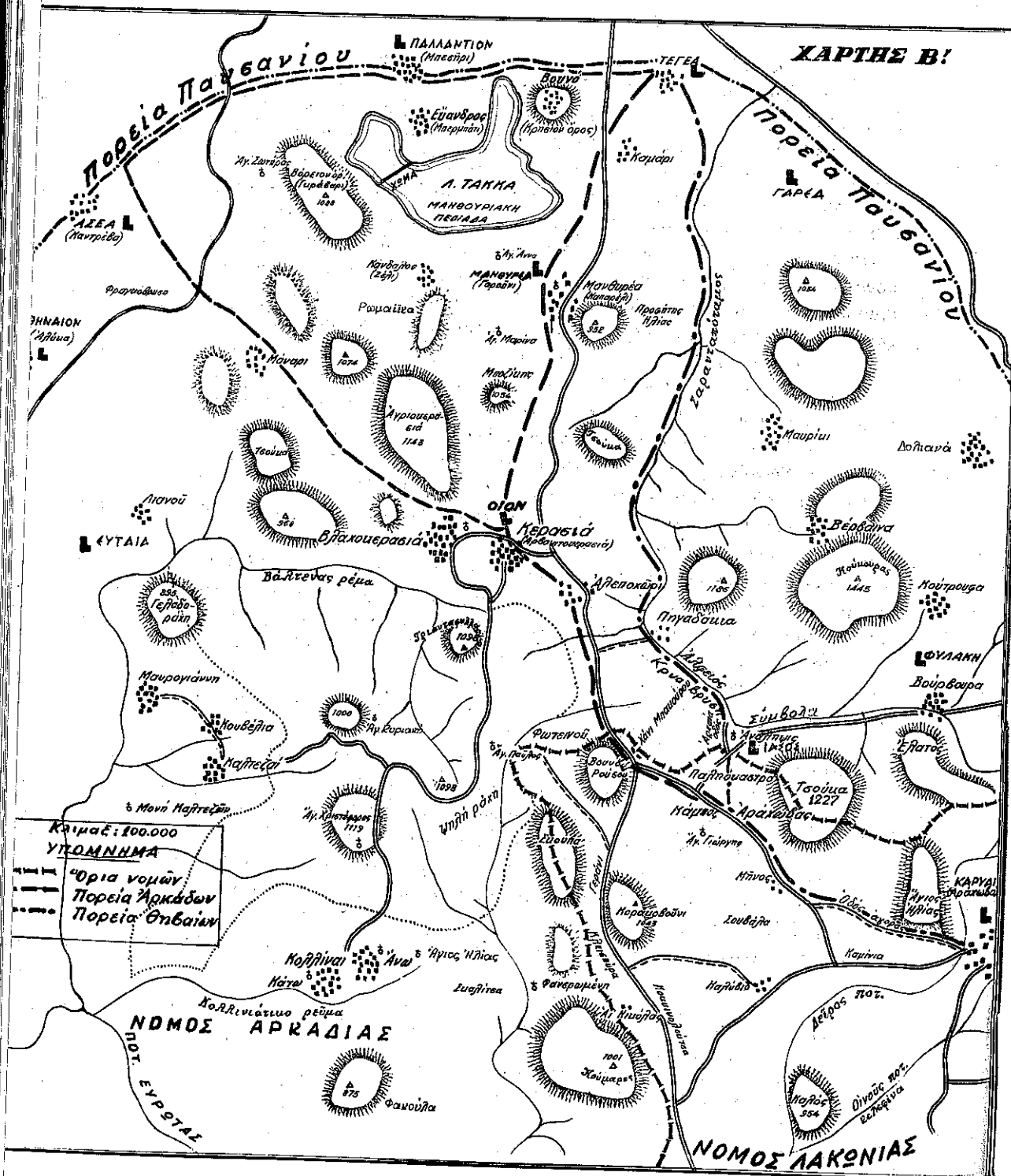
Ὁ χώρος στὸν ὅποιον κατὰκοινοῦν οἱ Οἰᾶτες, ἦτοι ὁλόκληρη ἡ ὄρεινὴ λεκάνη τοῦ Εὐρώτα καὶ τοῦ Ἀλφειοῦ-Σαρανταποτάμου—πρῶην Δῆμοι Καλτεζοῦντος καὶ Μανθυρέας, ὅπου σήμερα οἱ Κοινοτικὲς περιοχές, Κολλινῶν Καλτεζῶν, Βλαχοκερασιᾶς, Κερασιᾶς (Ἀρβανιτοκερασιᾶς) καὶ Ἀλεπο-

1. Πανσανίου, Λακωνικά 10.

2. Στὴν Ἀνάληψη τοποθετοῦσε ἄλλοτε ὁ Ἄγγλος Στρατηγὸς Γιόχμου (1834) τὰς Καρυῆς. Τὸ ἴδιο ἔκαμε καὶ ὁ πατριώτης του ἀρχαιολόγος Λόριγγ (1893).

3. Πελοποννησιακὰ Β. σ. 2. μελέτη Κ. Α. Ρωμαίου.

4. Πανσάν. Ἀρκαδικὰ 45.

ΧΑΡΤΗΣ Β'. Μορφολογία εδάφους Σκιρίτιδος - Δήμου Οιατών και γύρω.
 Πορεία στρατεύματος Ἀρκάδων-Θηβαίων - Μάχη εις Οἶον 369 π.Χ.

χωρίου ὀνομάζετο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα Σκιρίτις, οἱ δὲ κατοικοῦντες σ' αὐτὴν Σκιρίται.

Πολλοὶ συγγραφεῖς μεταξὺ δ' αὐτῶν καὶ ὁ Ἀκαδημαϊκὸς Κ. Α. Ρωμαῖος παραδέχονται ὅτι πολὺ πιθανὸν στὴ Σκιρίτιδα νὰ περιλαμβάνονται καὶ ἡ περιοχή τῶν Καρυῶν (Ἀράχοβα) ἢ τουχάλιστον ἓνα τμήμα ἀπὸ αὐτές.

Σὰν χώρα ὄρεινὴ, δύσβατος καὶ ὄχυρὰ ἡ Σκιρίτις ἦτο ἀπαραίτητη στοὺς Λακεδαιμονίους γιὰ νὰ ἴσχυον νὰ ἐξασφαλισθοῦν ἀπὸ τοὺς Ἀρκάδας μετὰ τῶν ὁποίων οἱ σχέσεις τους δὲν ἦσαν πάντοτε φιλικές. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀκόμα ἀπὸ τὸ ἔτος 550 π.Χ. κατέλαβον αὐτὴν καὶ ἀπὸ χώραν Ἀρκαδικὴν τὴν προσεκόλλησαν στὴ Σπάρτη. Ὀλίγον βραδύτερον ὑπέταξαν καὶ τὶς Καρύες.

Οἱ Σκιρίται¹ στὶς ἐκστρατεῖες ἀπετέλουν τὸ καλύτερο τμήμα τοῦ στρατοῦ τῶν Λακεδαιμονίων. Ἦσαν ἐλαφρὰ ὀπλισμένοι, σ' αὐτοὺς ἀνετίθετο ἡ φύλαξη τῶν Βασιλείων καὶ σ' αὐτοὺς ἐνεπιστεύοντο οἱ πλέον ἐπικίνδυνες θέσεις. Κατὰ τὴν πορείαν ἀπετέλουν τὸ κύριο μέτωπο καὶ στὴ μάχη κατελάμβαναν τὸ ἀριστερὸ κέρασ. Αὐτοὶ ἀπήρτιζαν τὸν «Σκιρίτιν λόχον» μὲ δύναμη 600 ἀνδρῶν.

Ὁ Πausanias πουθενὰ δὲν ἀναφέρει γιὰ τὴ Σκιρίτιδα καὶ τὸ Οἶον καὶ τοῦτο γιὰτὶ φαίνεται ὅτι κατὰ τὴ μετάβασή του στὴν Τεγέα δὲν ἐπλησίασε τὴν πολίχνην Οἶον, τὴν ὁποίαν ἀφήσε δεξιὰ, ἤτοι πρὸς τὸ μέρος τοῦ Μανθουρικῦ πεδίου.

Ὁ Πausanias ἀπὸ τὴ Μεγαλόπολη μέσῳ Ἀσέας πέρασε στὴν περιοχή τοῦ χωρίου Μερμπάτι, σημερινὸ Εὐάνδρο, καὶ τοῦ χωρίου Μπεσῆρι σημερινὸ Παλλάντιον καὶ ἀπὸ ἐκεῖ διὰ μέσου τοῦ ἐδάφους τῆς σημερινῆς Τάκκας, ἄφισε στὰ δεξιὰ του τὸ λόφο ποὺ εἶναι χτισμένο τὸ χωριὸ Βουνὸ καὶ ἐφθασε στὴν Τεγέα. Γιὰ τὴ λίμνη ἢ μάλλον τὸ ἔλος Τάκκα δὲν μᾶς ἀναφέρει τίποτε ὁ Πausanias, γιὰτὶ φαίνεται ὅτι ἡ Τάκκα δημιουργήθηκε ἀργότερα ὅταν τὰ γύρω βουνὰ εἶχαν πλέον ἀποψιλωθῆ, ἢ ἂν ὑπῆρχε τότε θὰ ἦταν σὲ πολὺ περιορισμένη ἐκταση.

Καὶ ἐνῶ δὲν ἀναφέρει πουθενὰ ὁ Πausanias τὸ Οἶον, ἀναφέρει ὅμως τοὺς Οἰάτες, ἤτοι τοὺς κατοικοὺς τοῦ Οἴου, οἱ ὁποῖοι ἀπετέλουν ἓναν ἀπὸ τοὺς ἐννεὰ Δήμους τοῦ Κράτους τῆς Τεγέας. Ὡς ἐκ τούτου βγαίνει τὸ συμπέρασμα ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πausanias ἀκόμη θὰ διετηρεῖτο κάτι ἀπὸ τὸν Δῆμον τῶν Οἰατῶν. Κατὰ συνέπειαν ἐφ' ὅσον δὲν ἔχουμε ἄλλα ἱστορικὰ δεδομένα, δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ καθορίσουμε πότε ἀκριβῶς κατέρρευσε ἢ ἐξηφανίσθη τὸ Οἶον.

Περαιτέρω ὁ Πausanias ὁμιλεῖ γιὰ τοὺς Μανθουρεῖς ἢ Μανθουρεῖς ποὺ κι' αὐτοὶ ἀνήκαν στοὺς Τεγεάτες καὶ ἀπετέλουν ἓναν ἀπὸ τοὺς

1. Ἐν. Λακ. Πολ. ιγ. 6. — Ἐν. Κυρ. Π.Δ.β, I. Θουκ. Ε' 68.

Δήμους του Κράτους της Τεγέας, καθώς και για το Μανθουρικόν πεδίο, το όποιον σήμερα καταλαμβάνεται κατά το μεγαλύτερό του μέρος από τη λίμνη Τάκκα.

Ἡ κόμη Μανθουρέα, ὅπως διεπιστώθηκε κατά τὰ τελευταῖα χρόνια ἀπὸ ἀρχαιολόγους, βρισκόταν ἐκεῖ πού ἦταν χτισμένο πρὸ ὀλίγων ἐτῶν τὸ μικρὸ χωριὸ Γαροῦνι. Σήμερα τὸ τοπωνύμιον Μανθουρέα τὸ πῆρε τὸ χωριὸ Καπαρέλι πού βρίσκεται κοντὰ στὸ Γαροῦνι καὶ ἐπάνω στὸ δρόμο Τριπόλεως-Σπάρτης.

Ἐκεῖνο ἀκόμη πού γνωρίζουμε γιὰ τὸ Μανθουρικὸ πεδίο ἀπὸ τὰ σχετικὰ ἐδάφια τῶν Ἀρκαδικῶν τοῦ Πausανίου¹ εἶναι ὅτι «δεξιᾷ τῆς τοποθεσίας πού λέγεται Χῶμα κεῖται ὁ Μανθουρικὸς κάμπος. Ὁ κάμπος αὐτὸς βρίσκεται μέσα στὰ σύνορα τῶν Τεγεατῶν καὶ ἀπέχει 50 στάδια ἀπὸ τὴν Τεγέα». Καὶ πάρα κάτω «Οἱ Τεγεᾶται λένε ὅτι τὸ ὄνομα Τεγέα δόθηκε μονάχα στὴ χώρα, ἀπὸ τὸ γιὸ τοῦ Λυκάονα τὸν Τεγεᾶτη, ἐνῶ οἱ ἄνθρωποι κατοικοῦσαν κατὰ συνοικισμούς. Αὐτοὶ οἱ συνοικισμοί, ἢ Δῆμοι, ἦσαν οἱ Γαρεᾶτες, οἱ Φυλακεῖς, οἱ Καρυᾶτες, οἱ Οἰᾶτες, οἱ Μανθουρεῖς...»

Τὸ ἀναφερόμενο ὑπὸ τοῦ Πausανίου «Χῶμα» ἦταν ἓνα τεχνητὸ ὕψωμα σημερινὸ «Χτίρι». Οἱ ἀρχαῖοι Τεγεᾶτες γιὰ νὰ ἐμποδίσουν τὸ σχηματισμὸ τῆς λίμνης Τάκκας, τοῦ ἀρχαίου Μανθουρικῶν πεδίου, ἀνάμεσα στὸ ὄρος Βόρειον (Κράβαρι) καὶ στοὺς λόφους τοῦ χωρίου Μπερμπάτι (Εδάνδρου), εἶχαν φτιάσει ἓνα ἀντιπλημμυρικὸ ἔργο—ἀνάχωμα—πού τῷλεγαν «Χῶμα».

Οἱ Γαρεᾶτες βρισκόνταν στὰ Ν.Α. τῆς Τεγέας, ἀπὸ τὴ σημερινὴ Μαγούλα μέχρι καὶ τὰ Δολιανὰ, οἱ Φυλακεῖς στὴν περιοχὴ Βερβαίνων καὶ τοῦ χωριοῦ Μαυρίκι, οἱ Καρυᾶτες στὴν περιοχὴ τῆς σημερινῆς Ἀράχοβας—Καρύαι—τῆς Λακεδαίμονος ἢ κοντὰ στὸ λόφο Ἀνάληψη, οἱ Οἰᾶτες στὴν περιοχὴ Καλτεζῶν, Βλαχοκερασιᾶς, Ἀρβαντοκερασιᾶς (σήμερα Κερασιᾶς), οἱ Μανθουρεῖς ἢ Μανθουρεῖς στὴν περιοχὴ τῶν χωρίων Ζέλι (σήμερα Κάνδαλος), Καπαρέλι (σήμερα Μανθουρέα) καὶ στὸν Μανθουρικὸ κάμπος.

Περὶ ὄλων αὐτῶν τῶν τοποθεσιῶν, τῶν Δήμων τῆς Τεγέας, τοῦ Οἰοῦ, τῆς Σκιρίτιδος, τῆς πορείας τῶν στρατευμάτων τῶν Ἀρκάδων καὶ τῶν Θηβαίων τῆς διαδρομῆς τοῦ Πausανίου κ.λ.π. βλέπε συνημμένον χάρτην Α' (σ. 24-25).

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ὁ λεπτολόγος, ἱστορικὸς καὶ γεωγράφος Πausανίας, ὁ ὅποιος περὶ τὸ 180 μ.Χ. περιώδευσεν τὴν Πελοπόννησον δὲν ἀναφέρει τίποτε γιὰ τὴν πορεία αὐτῆ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν Ἀρκάδων μαζί με τοὺς ἄλλους συμμάχους τοὺς κατὰ τῆς Σπάρτης, οὔτε δὲ καὶ γιὰ τὴ μάχη τοῦ Οἰοῦ τῆς Σκιρίτιδος καὶ τὴν τοποθεσίαν του, παραμένουν μοναδικὲς πηγὲς τὰ σχετικὰ κείμενα πού περιέχονται στὰ «Ἑλληνικά» τοῦ Ξενοφῶντος καὶ στὸ σύγ-

1. Πaus. Ἀρκαδικὰ 45. Τὸ ἀρχαῖον Στάδιον εἶχε 177,50 μέτρα—50 Στάδια = 9.000 μέτρα.

γραμμα Διοδώρου τοῦ Σικελιώτη. Κατὰ συνέπειαν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἴδουμε τί ἀκριβῶς γράφουν οἱ δύο αὐτοὶ ἱστορικοί.

Καὶ πρῶτον ὁ ἀρχαῖος ἱστορικὸς, φιλοσοφικὸς συγγραφεὺς καὶ στρατηγὸς Ξενοφῶν (434-355 π.Χ.), ὁ υἱὸς τοῦ Γρύλου, στὸ σύγγραμμά του «Ἑλληνικά» ὡς ἐξῆς περιγράφει τὴν ἐκστρατεῖαν αὐτὴν τῶν Ἀρκάδων, τῶν Θηβαίων καὶ τῶν συμμάχων αὐτῶν, κατὰ τῆς Σπάρτης καὶ τὴν μάχη πού ἐδόθη στὸ Οἶον τῆς Σκιρίτιδος¹.

«Τὴν μεγάλην δύναμιν τῶν Θηβαίων παρατηροῦντες (οἱ Ἀρκάδες) καὶ ἀναπτύσσοντες τὴν ἐν τῇ Λακεδαίμονι ἔλλειψιν δυνάμεως, παρεκάλουν τοὺς Θηβαίους νὰ μὴ φύγουν κατ' οὐδένα τρόπον πρὶν εἰσβάλλουν εἰς τὴν χώραν τῶν Λακεδαιμονίων. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἤκουον μὲν τοὺς λόγους τούτους, ἀλλ' ἀπ' ἐτέρου ἐσκέπτοντο ὅτι ἡ Λακωνικὴ ἔθεωρεῖτο ὅτι ἦτο ἐκ τῶν τόπων, εἰς τοὺς ὁποίους δυσκόλως τις εἰσβάλλει, ἐνόμιζον δὲ, ὅτι οἱ Λακεδαίμονιοι εἶχον ἐγκαταστήσει φρουρὰς εἰς τὰ μέρη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἡ εἴσοδος δὲν ἦτο εὐκόλος.

»Καὶ πράγματι ὁ μὲν Ἰσχόλαος εὗρίσκετο εἰς τὸ Οἶον, κόμην τῆς Σκιρίτιδος με φρουροὺς νέους πολίτας Σπαρτιάτας καὶ τοὺς νεωτάτους ἐκ τῶν Τεγεατῶν ἐξορίστων, ἀνερχομένους περίπου εἰς τετρακοσίους. Ὑπῆρχε δὲ καὶ εἰς τὸ Λεῦκτρον² ἄλλη φρουρὰ ὑπεράνω τῆς Μαλεάτιδος.

»Οἱ Θηβαῖοι δὲ ἐσκέπτοντο καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ αἱ δυνάμεις τῶν Λακεδαιμονίων ἠδύναντο νὰ συγκεντρωθοῦν ταχέως καὶ ὅτι εἰς κανὲν ἄλλο μέρος δὲν θὰ ἐμάχοντο καλύτερον ἀπὸ τὴν πατρίδα των.

»Ταῦτα πάντα σκεπτόμενοι δὲν ἐφαίνοντο πρόθυμοι νὰ βαδίσουν κατὰ τῆς Λακεδαίμονος. Ὅτε ὁμως ἤλθον ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τὰς Καρύαις ἔλεγον ὅτι ἡ χώρα ἦτο ἐρήμη ἀπὸ ὑπεραπιστίας καὶ ὑπέσχοντο νὰ χρησιμεύσουν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ὡς ὁδηγοὶ των, παρεκάλουν δὲ νὰ τοὺς σφάξουν ἂν τοὺς ἀπατήσουν εἰς κάτι, ἤλθον δὲ μερικοὶ καὶ ἀπὸ τοὺς περιοίκοις (Σκιρίται) προκαλοῦντες αὐτοὺς καὶ λέγοντες, ὅτι θὰ ἀποστατήσουν, φθάνει μόνον νὰ φθάσουν εἰς τὴν χώραν των. Ἐβεβαίουν προσέτι, ὅτι καὶ τῶρα καλούμενοι οἱ περίοικοι ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν δὲν ἤθελον νὰ τοὺς βοηθήσουν. Ὅλα λοιπὸν ταῦτα καὶ ἐκ μέρους πάντων ἀκούοντες οἱ Θηβαῖοι ἐπέισθησαν, καὶ αὐτοὶ

1. Ξενοφ. Ἑλλην. 5, 6, 24-27.

2. Λεῦκτρον: Τὸ Λεῦκτρον ἦτο μικρὰ πόλις τῆς Μεσημβρινῆς Ἀρκαδίας πλησίον τῆς Μεγαλοπόλεως. Ἐκεῖ κατὰ τὸν Πausανίαν ὑπῆρχε τόπος καλούμενος Μαλεάς, ἐκ τοῦ ὁποῖου παρήχθη τὸ ἐνταῦθα ὄνομα Μαλεάτις. Διὰ τῆς καταλήψεως τοῦ Οἰοῦ καὶ Λεῦκτρον ἐφυλάσσοντο αἱ δύο κύριαι δίοδοι πρὸς τὴν Λακωνικὴν. Ἡ διὰ τοῦ Οἰοῦ δίοδος εἶναι ἡ ἀκολουθοῦσα περίπου τὴν σημερινὴν ὁδὸν Τριπόλεως-Σπάρτης, ἡ δὲ διὰ τοῦ Λεῦκτρον ἡ ἀκολουθοῦσα τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐρώτα.

μὲν εἰσέβαλον πρὸς τὸ μέρος τῶν Καρυῶν (Σαρανταπόταμον) οἱ δὲ Ἀρκάδες πρὸς τὸ μέρος τοῦ Οἴου (Ἀρβαντοκερασιά) τῆς Σκιρίτιδος.

»Καὶ ἂν μὲν ὁ Ἰσχόλαος ἐπροχώρει μέχρι τῶν δυσβάτων μερῶν καὶ τὰ υπερήσπιζε, οὐδὲ εἰς ἐχθρός, ὅπως ἔλεγον, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ εἰσχωρήσῃ ἀπὸ ἐκεῖ· ἀλλὰ θελήσας νὰ μεταχειρισθῇ τοὺς Οἰάτας ὡς συμμάχους τοῦ ἑμῆνεν εἰς τὴν κόμην ἐκείνην, οἱ δὲ Ἀρκάδες ἀνέβησαν πάρα πολλοί.

»Τότε λοιπὸν οἱ περὶ τὸν Ἰσχόλαον, ἐφ' ὅσον μὲν ἐμάχοντο κατὰ μέτωπον πρὸς τοὺς ἐχθρούς, ὑπερίσχυον, ὅτε δὲ οὗτοι καὶ ἐκ τῶν ὀπισθεν καὶ ἐκ τῶν πλαγίων καὶ ἀνεβαίνοντες ἐπὶ τῶν οἰκιῶν τοὺς ἐκτύπον καὶ τοὺς ἐτόξευον, τότε καὶ ὁ Ἰσχόλαος φονεύεται καὶ ὄλοι οἱ ἄλλοι, ἐκτός ἂν διέφυγε κανεὶς χωρὶς νὰ γίνῃ καλῶς ἀντιληπτός. Οἱ δὲ Ἀρκάδες κατορθώσαντες ταῦτα ἐπορεύθησαν πρὸς τοὺς Θηβαίους, οἱ ὅποιοι εὐρίσκοντο εἰς τὰς Καρύας. Καὶ οἱ Θηβαῖοι μαθόντες τὰ κατορθώματα τῶν Ἀρκάδων μὲ πολλὴν περισσώτερον πλεόν θάρρος κατέβαινον εἰς τὴν πεδιάδα. Καὶ τὴν μὲν Σελλασίαν ἀμέσως ἔκαιον καὶ ἐλεηλάτουν. Ὅτε δὲ ἔφθασαν εἰς τὴν πεδιάδα, εἰς τὸ τέμενος τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐδῶ ἐστρατοπέδευσαν.»

Τὸ ἀρχαῖον κείμενον ἔχει ἀκριβῶς ὡς ἑξῆς:

«Ταῦτα δὴ συνιδόμενοι καὶ τὴν ἐν Λακεδαίμονι ἐρημίαν λέγοντες, ἰκέτευον μηδαμῶς ἀποτρέπεσθαι, πρὶν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων Χώραν. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἤκουον μὲν ταῦτα, ἀντελογίζοντο δὲ ὅτι δυσεμβολωτάτη μὲν ἢ Λακωνικὴ ἐλέγετο εἶναι, φρουρὰς δὲ καθιστάναι ἐνόμιζον ἐπὶ τοῖς εὐπροσοδατάτοις:

»Καὶ γὰρ ἦν Ἰσχόλαος μὲν ἐν Οἴῳ τῆς Σκιρίτιδος, ἔχων νεοδαμῶδεις τε φρουροὺς καὶ τῶν Τεγεατῶν φυγάδων τοὺς νεωτάτους περὶ τετρακοσίους· ἦν δὲ καὶ ἐπὶ Λεύκτρῳ ὑπὲρ τῆς Μαλεάτιδος ἄλλη φρουρά.

»Ἐλογίζοντο δὲ καὶ τοῦτο οἱ Θηβαῖοι, ὡς καὶ συνελθοῦσαν ἂν ταχέως τὴν τῶν Λακεδαιμονίων δύναμιν καὶ μάχεσθαι ἂν αὐτοὺς οὐδαμοῦ ἄμεινον ἢ ἐν τῇ ἑαυτῶν.

»Ἄ δὴ πάντα λογιζόμενοι οὐ πᾶν προπετεῖς ἦσαν εἰς τὸ ἰέναι εἰς τὴν Λακεδαίμονα. Ἐπεὶ μὲντοί ἦκον εἰς τὰ Καρυῶν λέγοντες τὴν ἐρημίαν καὶ ὑπισχνούμενοι αὐτοὶ ἠγήσεσθαι, καὶ κελεύοντες, ἂν τι ἐξαπατῶντες φαίνονται, ἀποσφάττειν σφᾶς, παρήσαν δὲ τινες τῶν περιοίκων ἐπικαλούμενοι καὶ φάσκοντες ἀποστήσεσθαι, εἰ μόνον φανείησαν εἰς τὴν χώραν, ἔλεγον δὲ ὡς καὶ νῦν καλούμενοι οἱ περίοικοι ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν, οὐκ ἐθέλοιεν βοηθεῖν. Πάντα οὖν ταῦτα ἀκούοντες καὶ παρὰ πάντων οἱ Θηβαῖοι ἐπέστησαν, καὶ αὐτοὶ μὲν κατὰ Καρύας¹ ἐνέβαλον, οἱ δὲ Ἀρκάδες κατὰ Οἶον² τῆς Σκιρίτιδος.

1. Εἰς τὰ ἀρχαῖα κείμενα—Κάρυαι, Καρύαι, Καρυαὶ καὶ Καρύαι.

2. Πολλοὶ νεώτεροι συγγραφεῖς ποῦ ἔγραψαν σχετικά γιὰ τὸ τοπωνύμιον Οἶον ἄλλοι

»Καὶ εἰ μὲν ἐπὶ τὰ δύσβατα προελθὼν ὁ Ἰσχόλαος ὑφίστατο, οὐδένα ἂν ταύτη γε ἔφασαν ἀναβῆναι· νῦν δὲ βουλόμενος τοῖς Οἰάταις συμμάχους χρῆσθαι, ἔμεινεν ἐν τῇ κόμῃ· οἱ δὲ ἀνέβησαν παμπληθεῖς Ἀρκάδες.

»Ἐνταῦθα δὲ ἀντιπρόσωποι μὲν μαχόμενοι οἱ μὲν περὶ τὸν Ἰσχόλαον ἐπεκράτουν· ἐπεὶ δὲ καὶ ὀπισθεν καὶ ἐκ πλαγίου καὶ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ἀναβαίνοντες ἔπειον καὶ ἔβαλλον αὐτούς, ἐνταῦθα ὁ τε Ἰσχόλαος ἀποθνήσκει καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, εἰ μὴ τις ἀμφιγνοηθεὶς διέφυγε. Διαπραξάμενοι δὲ ταῦτα οἱ Ἀρκάδες ἐπορεύοντο πρὸς τοὺς Θηβαίους ἐπὶ τὰς Καρύας. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐπεὶ ἤσθοντο τὰ πεπραγμένα ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων πολλὴ δὲ θρασύτερον κατέβαινον. Καὶ τὴν μὲν Σελλασίαν εὐθὺς ἔκαιον καὶ ἐπόρθουν. Ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ πεδίῳ ἐγένοντο ἐν τῷ τέμενει τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐνταῦθα ἐστρατοπέδευσαν».

Τὸ δεύτερο κείμενον γιὰ τὴν ἐκστρατεία αὐτῆ τῶν Ἀρκάδων εἶναι τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ ἱστορικοῦ Διοδώρου Σικελιώτη¹, ὁ ὁποῖος ἔζησε στὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος 64 π.Χ.-14 μ.Χ.

Ἡ ἀκριβὴς μετάφραση τοῦ κειμένου αὐτοῦ ἔχει ὡς ἑξῆς:

«63. Οἱ μὲν λοιπὸν περὶ τὸν Ἐπαμεινώνδαν βλέποντες ὅτι ἡ εἰσβολὴ εἰς τὴν χώραν τῶν Λακεδαιμονίων ἦταν δύσκολη, ἐνόμισαν ὅτι δὲν ἔπρεπε ὅλη αὐτὴ ἢ μεγάλη δύναμις νὰ εἰσβάλῃ ὅλη μαζί, ἀφοῦ δὲ ἐχωρίσθησαν εἰς τέσσαρα μέρη ἀπέφασιν νὰ κάμουν τὴν ἐπίθεσιν ἀπὸ περισσώτερους τόπους.

»64. Ἡ μὲν λοιπὸν πρώτη φάλαγγς τῶν Βοιωτῶν ἐπορεύθη κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν πόλιν τῆς Σελλασίας καὶ ἐπανεστάτησε τοὺς κατοίκους αὐτῆς ἐναντίον τῶν Λακεδαιμονίων. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ἀφοῦ εἰσέβαλον ἀπὸ μέρος κοντὰ εἰς τὰ σύνορα τῆς Τεγέας, ἔκαμαν μάχην μὲ τοὺς φρουροὺς τῶν διόδων καὶ ἐφόνευσαν τὸν ἀρχηγὸν τῆς φρουρᾶς Ἀλέξανδρον τὸν Σπαρτιάτην καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐφόνευσαν διακοσίους μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦσαν καὶ οἱ φυγάδες τῶν Βοιωτῶν. Ἡ δὲ τρίτη φάλαγγς ἢ ὁποία ἀπετελεῖτο ἀπὸ Ἀρκάδας μὲ πάρα πολλοὺς στρατιώτας εἰσέβαλε εἰς τὴν χώραν τὴν ὀνομαζομένην Σκιρίτιν, τὴν ὁποίαν ἐφρούρει ὁ Ἰσχόλας, ἀνὴρ ἀνδρείος καὶ συνετός μὲ πολλοὺς στρατιώτας.

»Ὅστις, ἕνας ἀπὸ τοὺς πλεόν ἐπιφανεῖς στρατιώτας, ἔκαμε πρᾶξιν ἡρωϊκὴν καὶ ἀξιομνημόνευτον. Βλέπων λοιπὸν ὅτι ἕνεκα τοῦ πλήθους τῶν ἀντιπάλων ὄλοι ὅσοι ἐπρόκειτο νὰ συνάμουν μάχην θὰ ἐφονεύοντο, τὸ νὰ ἐγκαταλείψῃ μὲν τὴν παράταξιν εἰς τὰς παρόδους ἐθεώρησεν ἀνάξιον τῆς Σπάρτης, τὸ νὰ διασώσῃ δὲ τοὺς στρατιώτας ὅτι θὰ ἦτο τοῦτο χρήσιμον εἰς τὴν Πατρίδα, παραδόξως ἔλαβε πρόνοιαν καὶ διὰ τὰ δύο καὶ ἐμμήθη μὲ φιλοτιμίαν τὴν ἐκ-

τὸ γράφον τὸ Οἶον, ἄλλοδ ἢ Οἶος καὶ Οἶός καὶ ἄλλοδ τὸ Οἶόν. Τὸ τελευταῖον αὐτὸ τὸ Οἶον εἶναι καὶ τὸ σωστό, ὅπως βγαίνει ἀπὸ τὸ ἀρχαῖον κείμενον καὶ ὅπως τὸ παραδέχονται ὁ Λήκ, ὁ Λόγγυ καὶ αὐτὸς ὁ Κ.Α. Ρωμαῖος.

1. Διόδωρος Σικελιώτης. Βιβλ. ΙΕ LXIII, LXIV—63 - 64 (σελ. 42 - 43).

δηλωθείσαν κάποτε ἀνδρείαν τοῦ Βασιλέως Λεωνίδα εἰς τὰς Θερμοπύλας, ἀφοῦ δὲ ἐχώρισε τοὺς νέους, αὐτοὺς μὲν ἐστειλε εἰς τὴν Σπάρτην, διὰ νὰ εἶναι χρήσιμοι εἰς τὴν κίνδυνουσαν ὅλως ἐξαιρέτως πατρίδα, αὐτὸς δὲ μὲ τὸς πλέον ἡλικιωμένους φυλάττων τὴν παράταξιν, καὶ ἀφοῦ ἐφόνευσε πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς ἐν τέλει κυκλωθεὶς ἀπὸ τοὺς Ἀρκάδας ἐφονεύθη μαζὶ μὲ ὄλους.

»Οἱ Ἡλείοι ἀποτελέσαντες τὴν τετάρτην φάλαγγα καὶ ἀφοῦ πέρασαν ἀπὸ ἄλλους τόπους ἀνοιχτοὺς (ἀναπεπταμένους) ἐφθασαν εἰς τὴν Σελλασίαν, διότι εἰς αὐτὸν τὸν τόπον εἶχε δοθῆ διαταγὴ νὰ συναθροισθοῦν ὄλοι. Ἀφοῦ δὲ ὄλη ἡ δύναμις συνηθροίσθη εἰς τὴν Σελλασίαν ἐβάδισαν ἐναντίον τῆς ἰδίας τῆς Σπάρτης κυριεύοντες καὶ πυρπολοῦντες τὴν χώραν».

Τὸ ἀκριβὲς ἀρχαῖον κείμενον τοῦ Διοδώρου ἔχει ὡς ἑξῆς:

«LXIII. Οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Ἐπαμεινώνδαν ὄρωντες καὶ τὸν Λακεδαιμονίων δυσείσβολον οὖσαν, τὸ μὲν ἀθρόα τηλικαύτη δυνάμει ποιείσθαι τὴν ἐμβολὴν οὐχ ἠγοῦνται συμφέρειν, εἰς τέτταρα δὲ μέρη διελομένοι σφᾶς αὐτοὺς, κατὰ πλείονας τόπους ἐκριναν ποιείσθαι τὴν ἐφοδον.

»LXIV. Ἡ μὲν οὖν πρώτη μερὶς τῶν Βοιωτῶν [Ἰσην] τὴν πορείαν ἐποιήσατο ἐπὶ τὴν Σελλασίαν καλουμένην πόλιν, καὶ τοὺς τῆδε κατοικοῦντας ἀπέστησε τῶν Λακεδαιμονίων. Ἀργεῖοι δὲ κατὰ τοὺς ὄρους τῆς Τεγεάτιδος Χώρας ἐμβαλόντες, συνήψαν μάχην τοῖς φρουροῦσι τὰς παρόδους, καὶ τὸν τε ἡγεμόνα τῆς φρουρᾶς Ἀλέξανδρον τὸν Σπαρτιάτην ἀνείλον καὶ τῶν ἄλλων εἰς διακοσίους ἀπέκτειναν, ἐν οἷς ὑπῆρχον καὶ οἱ τῶν Βοιωτῶν φυγάδες. Ἡ δὲ τρίτη μερὶς, ἐκ τῶν Ἀρκάδων συνεστηκυῖα καὶ στρατιώτας ἔχουσα πλείστους, εἰσέβαλεν εἰς τὴν Σκιρίτιν καλουμένην χώραν, ἣν παρεφύλαττεν Ἰσχόλας, ἀνὴρ ἀνδρεία καὶ συνέσει διαφέρων, μετὰ πολλῶν στρατιωτῶν.

»Οὗτος δὲ τῶν ἐπιφανεστάτων στρατιωτῶν ἐπετελέσατο πράξιν ἠρωϊκὴν καὶ μνήμης ἀξίαν. Ὅρων γὰρ ὅτι διὰ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων πάντες οἱ συνάγοντες μάχην ἀναιρεθήσονται, τὸ μὲν λιπεῖν τὴν ἐν ταῖς παρόδοις τάξιν ἀνάξιον τῆς Σπάρτης ἔκρινε, τὸ δὲ διασῶσαι τοὺς στρατιώτας χρήσιμον ἔσεσθαι τῇ πατρίδι, παραδόξως ἀμφοτέρων προενοήθη, καὶ τὴν γενομένην ποτὲ περὶ Θερμοπύλας ἀνδρείαν τοῦ βασιλέως Λεωνίδου φιλοτίμως ἐμιμήσατο. Διαλέξας γὰρ τοὺς νέους, τούτους μὲν ἀπέστειλεν εἰς τὴν Σπάρτην, χρήσιμους ἔσεσθαι τῇ κινδυνεύουσῃ περὶ τῶν ὄλων· αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων φυλάττων τὴν τάξιν καὶ πολλοὺς ἀνελὼν τῶν πολεμίων κυκλωθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων μετὰ πάντων ἀνηρέθη.

»Ἡλείοι δὲ τὴν τετάρτην μοῖραν ἔχοντες, καὶ κατ' ἄλλους τόπους πεπταμένους διελθόντες, εἰς τὴν Σελλασίαν παρεγένοντο· εἰς τοῦτον γὰρ τὸν τόπον πᾶσι καταντᾶν παρήγγελλτο. Ἀθροισθείσης δὲ πάσης τῆς δυνάμεως εἰς τὴν Σελλασίαν, προῆγον ἐπ' αὐτὴν τὴν Σπάρτην, πορθοῦντες ἅμα καὶ πυρπολοῦντες τὴν χώραν».

Αὐτὸ εἶναι τὸ περιεχόμενον τῶν δύο ἀρχαίων κειμένων ποὺ περιγράφουν τὴν πορείαν τῶν στρατευμάτων τῶν Θηβαίων καὶ τῶν Ἀρκάδων καὶ τὴν μάχην ποὺ ἐδόθη ἀπὸ τοὺς Ἀρκάδες ἐναντίον τῶν Λακεδαιμονίων στὸ Οἶον (Ἀρβαντοκερασιά) τῆς Σκιρίτιδος.

Ἐπὶ πλέον ὁ Διοδῶρος, στὸ κεφάλαιον ΙΕ, XXXII (15, 32) γράφει καὶ γιὰ τὸν «Σκιρίτην λόχον» τὰ ἑξῆς:

«Ὁ δὲ Σκιρίτης καλούμενος λόχος παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις οὐ συντάττεται μετὰ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἰδίων ἔχων σύστασιν μετὰ τοῦ Βασιλέως ἴσταται καὶ παραβηθεὶ τοῖς ἀεὶ θλιβομένοις μέρεσι· συνεστῶς δ' ἐξ ἐπιλέκτων ἀνθρώπων μεγάλας ποιεῖται ροπὰς ἐν τοῖς παρατάξεσι καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον αἴτιος γίνεται τῆς νίκης.»

Γιὰ τὴ Σκίρο στὸ βιβλίον τοῦ Δ. στὸν πίνακα τῶν περιεχομένων ἀναγράφεται τὸ ἑξῆς:

Scyrus (Scirus?). Peloponnesi Urbs a Demetrio in libertatem vindicatur, XX, 103, 4.

2. Μελετήματα ἀρχαιολόγων καὶ ιστορικῶν περὶ Οἰοῦ-Πορείας στρατεύματος Ἀρκάδων-Σκιρίτιδος-Σκίρου-Σκιρτωνίου-Μανθουρέας καὶ Μανθουρικῶν πεδίου. Ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα εἰς Οἶον (Ἀρβαντοκερασιά).

Γιὰ τὴν ἐρευνα καὶ τὸν καθορισμὸ τῆς τοποθεσίας τοῦ Οἰοῦ καὶ τῆς Σκιρίτιδος, τὰ μόνον σχετικὰ συγγράμματα ποὺ ἔχουμε εἰς τὴν διάθεσίν μας, ὅπως εἶδαμε στὸ προηγούμενον κεφάλαιον, εἶναι τὰ ἀρχαῖα κείμενα τοῦ Ξενοφῶντος καὶ τοῦ Διοδώρου τοῦ Σικελιώτη, τὰ ὅποια περιγράφουν ὄχι μόνον τὴν πορεία τῶν στρατευμάτων τῶν Ἀρκάδων, τῶν Θηβαίων καὶ τῶν συμμάχων τους, ὅταν τὸ 369 π.Χ. ἐβάδισαν ἐναντίον τῆς Σπάρτης, ἀλλὰ καὶ τὴν ἱστορικὴν μάχην ποὺ ἔδωσαν οἱ Ἀρκάδες στὸ Οἶον (Ἀρβαντοκερασιά) τῆς Σκιρίτιδος.

Τὰ θέματα ὅμως τῶν ἀρχαιολογικῶν χώρων Οἰοῦ καὶ Σκιρίτιδος, ὡς ἐπίσης καὶ τῶν χώρων Σκίρου, Μανθουρέας καὶ Μανθουρικῶν πεδίου, ἐπραγματεύθησαν κατὰ καιροὺς καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς ξένοι καὶ δικοὶ μας μὲ βάση πάντοτε, ὅσον ἀφορᾷ τὸ Οἶον καὶ τὴ Σκιρίτιδα, τὰ κείμενα τοῦ Ξενοφῶντος καὶ τοῦ Διοδώρου. Στους δύο αὐτοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς θὰ ἠμπορούσαμε νὰ προσθέσουμε καὶ τὸν Πανσανίαν ὁ ὅποιος ἔγραψε κ' αὐτὸς κάτι γιὰ τοὺς Δήμους τῆς Τεγέας καὶ τὸ Μανθουρικὸν πεδίου.

Ὅλων τῶν λοιπῶν τὰ δημοσιεύματα, τὰ σχετικὰ μὲ τοὺς ἀνωτέρω χώρους, ξένων καὶ ἡμετέρων, ἀρχαιολόγων, ἱστορικῶν, γεωγράφων κ.λ.π., τὰ ὅποια

κατώρθωσα να ανεύρω σε διάφορες βιβλιοθήκες και να μελετήσω, τα παραθέτω κατά χρονολογική σειρά. Οί εν λόγω συγγραφείς είναι οί κάτωθι: 1) Στέφανος Βυζάντιος (ΣΤ αιών.). 2) Γουλιέλμος-Μαρτίνος-Λήκ (1830). 3) Γιόχμους (1834). 4) Πουίλλον Μπόμπλαη (1834). 5) Λουδοβίκος Ρώς (1841), 6) Φρ. Βέλκερ (1842). 7) Έρνέστος Κούρτιος (1852). 8) Κορνάρος Μπούρζιαν (1868-1872). 9) Γουλιέλμος Λόριγγ (1895), 10) Τάκης Κανδηλώρος (1906). 11) Κων. Άθ. Ρωμαίος (1907). 12) Μεγάλη Έλληνική Έγκυκλοπαιδεία. 13) Νικ. Άλεξόπουλος (1925). 14) Νικ. Μοραΐτης (1932). 15) Εύριπ. Κωνσταντόπουλος (1938). 16) Άλλοι Έλληνες ιστορικοί. 17) Κώστας Μ. Πίτσιος (1948). 18) Άδελφότης Άραχοβιτών (1950). 19) Διονύς. Ί. Σιγαλός (1960). 20) Νίκος Δήμου (1961).

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ (ΣΤ' ΑΙΩΝ).

Ό Στέφανος Βυζάντιος, Βυζαντινός λεξικογράφος τής Γεωγραφίας έγραψε κατά τον ΣΤ' αιώνα μ.Χ. σύγγραμμα, είδος λεξικού, τιτλοφορούμενον «Περὶ πόλεων και Δήμων». Στο σύγγραμμά του αυτό και στις αντίστοιχες λέξεις που μᾶς ενδιαφέρουν γράφει τὰ εξής:

«Ο Ι ο ς, (άντι Οιδόν) —πολίχνιον Τεγέας. Αίσχύλος Μυρσοΐς. Οί πολίται Οιδάται. Και τὸ Έθνικὸν ὁμοίως».

«Σ κ ι ρ ο ς, Άρκαδίας κατοικία πλησίον Μαιναλέων και Παρρησίων. Οί κατοικοῦντες Σκιρίται, τὸ Θηλυκὸν Σκιρίτις. Έστὶ και ἕτερον Σκίρον τόπος Άττικός».

«Σ κ ι ρ τ ῶ ν ι ο ν, πόλις Άρκαδίας, ὡς Πανσάνιας ὀγδόη. Τὸ Έθνικὸν Σκιρτώνιος».

«Μ α ν θ υ ρ έ α κώμη Άρκαδίας. Τὸ Έθνικὸν Μανθυρεὺς διὰ τὸ ἐπάλληλον τῶν δύο εε».

Τίποτε ἄλλο δὲν γράφει ὁ Βυζάντιος. Άπό ποῦ πήρε τὰ πάρα πάνω στοιχεία, που μερικά εἶναι και τελείως ἀκαθόριστα, δὲν εἶναι γνωστόν.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ-ΜΑΡΤΙΝΟΣ-ΛΗΚ—W.M. LEAKE (1830).

Και πρῶτος ἀπὸ τοὺς ξένους ὁ Άγγλος τοπογράφος και νομισματολόγος Γουλιέλμος-Μαρτίνος Λήκ (1777-1860), ὁ ὁποῖος περιηγήθηκε τὴν Έλλάδα στὰ 1805-1807 και ἄρχισε τὴν περιοδεία του ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο, μεταξύ

ἄλλων βιβλίων ἐξέδωκε τὸ 1830 και τὸ τετράτομο βιβλίον «Ταξείδια στὸ Μοριά»¹.

Στὸ βιβλίον του αὐτὸ ὁ Λήκ δίδει σπουδαῖες πληροφορίες γιὰ ὄσα μέρη περιώδευσε, ὄχι μονάχα γιὰ ἀρχαιολογικά μνημεῖα, τοποθεσίες, μάχες κ.λ.π., που φαίνεται πὼς ἤξευρε πολὺ καλά τὴν ἱστορία τῆς Άρχαίας Έλλάδος μ' ὄλες τῆς τῆς λεπτομέρειες, ἀλλὰ και πληροφορίες σύγχρονες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης (1805), ἤτοι πληροφορίες γιὰ κατοκνημένους τόπους, ἀποστάσεις, συγκοινωνίες, ἤθη και ἔθιμα, σχέσεις Χριστιανῶν και Τούρκων και ὅ,τι ἄλλο ἔπεσε στὴν ἀντίληψή του.

Στὴν περιοχὴ τῆ δικῆ μας, τῶν Κερασιῶν, ὁ Λήκ φαίνεται ὅτι δὲν πέρασε ἀπὸ κοντά, γιατί ἴσως ἡ ἀσφαλῶς δὲν ὑπῆρχε κάποια ἀνεκτὴ συγκοινωνία. Τὰ δύο χωριά, οί Κερασιές (Άρβανιτοκερασιά και Βλαχοκερασιά) ἦσαν σὲ ἀπόμερα μέρη, μικρά, και χωρὶς σύγχρονο ἐνδιαφέρον. Μόνον δταν πέρνοῦσε ἀπὸ τὸ Βόρειον Όρος (Κράβαρι) και πήγαινε πρὸς τὴν Τριπολιτσᾶ εἶδε ἀπὸ μακρὰ τὸ μεγάλο χωριό, ὡς τὸ ἀποκαλεῖ «Κερασιά», που θὰ δπέθεσε ὅτι πρόκειται γιὰ τὴν Βλαχοκερασιά ἐνῶ ἀσφαλῶς πρέπει νὰ εἶναι ἡ Άρβανιτοκερασιά, γιατί ἡ σκοπευτικὴ γραμμὴ ἀπὸ τὴν ἐκκλησία Άγία Σωτήρα τοῦ Κράβαρι πρὸς τὴ Βλαχοκερασιά ἐμποδίζεται ἀπὸ τὸν μεγάλο ὄρεινὸ ὄγκο τῆς Άγριοκερασιῆς.

Τὸ ὅτι ὁ Λήκ δὲν πέρασε ἀπὸ τῆς Κερασιῆς ἐξάγεται ἀπὸ τὸ σχετικὸ κείμενο τοῦ τρίτου τόμου τοῦ βιβλίου του, τὸ ὁποῖον μνημονεύει ὄλα σχεδὸν τὰ γύρω χωριά και πολλὰς ἄλλες τοποθεσίες, π.χ. Κρύα-Βρύση, Φυλάκη, Σύμβολα, Άράχοβα (Καρύαι), Στενοῦρι, Κρεββατᾶ-Χάνι, Μπαρμπίτσα, Κουτρομπούχι, Κολλίνα, Καλτεζές, (Άγιος Νικόλαος-μοναστήρι), Τσεμπεροῦ, Κελεφίνα, Άλύκα, Πάπαρι, Άσέα, Μπερμπάτι, Παλλάντιον, Σαρανιαπόταμος κ.λ.π., δὲν ἀναφέρει ὄμως ἀπολύτως τίποτα γιὰ τῆς Κερασιῆς.

Τὸ ἀκριβὲς κείμενο τοῦ Λήκ σὲ μετάφραση, ὅ ὅ,τι ἐνδιαφέρει τὴν ἱστορία τοῦ τόπου μας παρμένο ἀσφαλῶς ἀπὸ τοὺς Έλληνας Άρχαίους συγγραφείς ἔχει ὡς εξής:

«. . . Συνεπᾶς ἤμποροῦμε ἀσφαλῶς νὰ συμπεράνουμε ὅτι ἡ Σκιρίτις ἦταν, ὅπως ἔχω μνημονεύσει, μιὰ περιοχὴ δύσβατος. Τὸ ὑψηλότερο σημεῖο, τὸ ὁποῖον εἶχα τὴν εὐκαιρία προηγουμένως νὰ σημειώσω, εἶναι ἕνας ἐξέχων λόφος που βρίσκεται πλησίον τοῦ νέου (modern) χωρίου Κολλίνα (Kollina), που ἴσως (αὐτὸς ὁ λόφος) νὰ εἶναι ἡ πλέον ἐμφανῆς τοποθεσία τοῦ

1. «Ταξείδια στὸ Μοριά» «Travels of the Morea, 1830» Τόμος III σ. 28 - 31 - 35.

Θουκυδ. I, 5, c 33, 67

Hellen. I, 5, 2 - 1, 6, 5

Xen. Inst. Cyr. I, 4, c 2 - 1, 7, c 4

Διόδωρος I. 15 c 63.

δχυροῦ Οἶον (Ium) τὸ ὁποῖον ὁ Ξενοφῶν καθορίζει ὡς τὴν πῖο σπουδαιότερη τοποθεσία.

»Ὁ προγενέστερος ἱστορικὸς εἶναι λιγότερο λεπτολόγος ἀπὸ τὸ Διόδωρο στὶς λεπτομέρειες τῆς σπουδαίας αὐτῆς εἰσβολῆς (στὴ Λακεδαιμόνα) μολονότι τὸ ἴδιο συμπέρασμα ἔμπορεῖ νὰ βγῆ καὶ ἀπὸ τὸν ἕνα καὶ ἀπὸ τὸν ἄλλον. Ὁ Ξενοφῶν μιλάει μονάχα γιὰ μία στρατιὰ χωριστὴ ἀπὸ τὸ στρατὸ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν συμμάχων τους, ὀνομαστικῶς τὴ στρατιὰ τῶν Ἀρκάδων, ἢ ὁποία εἰσέβαλε στὴ Λακωνία ἀπὸ τὴ Σκιρίτιδα. . .».

Καὶ κατωτέρω:

«Ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι στὴ Σκιρίτιδα θὰ ἔμποροῦσαν νὰ ἀντισταθοῦν στοὺς εἰσβολεῖς πῖο ἀποτελεσματικὰ καταλαμβάνοντες τὴ δίοδο πὺρ ὁδηγεῖ στὶς Καρῦες καὶ ὄχι νὰ προστατεύσουν τὴ Σκιρίτιδα: καὶ οἱ δύο στρατιᾶς τῶν εἰσβολέων (Θηβαίων καὶ Ἀρκάδων) ἀφοῦ συνητήθησαν στὶς Καρῦες ἐπροχώρησαν νὰ καταλάβουν καὶ νὰ καταστρέψουν τὴν Σελλασίαν. . .»

Καὶ κατωτέρω:

«. . . Μάρτιος 28.—Κατὰ τὶς 9.18 κατέβηκα ἀπὸ τὸ ναὸ τῆς Σωτείρας (So-teira), διὰ μέσου μιᾶς ἀτραποῦ τοῦ Βορείου ὄρους ἔφθασα στὴν καταβόθρα τῆς Τάκκας (Katavóthra of the Taki) καὶ τὸ χωριὸ Μπερμπάτι, πὺρ βρίσκεται πρὸς τὸ μέρος τῆς βραχῶδους πλευρῆς τοῦ Θάνα (Thana)¹. Κατὰ τὴν

1. Ἀναφορικῶς μετὰ τὴν Λίμνη Τάκκα, τὴν ὁποῖαν ἀναφέρει ὁ Λήκ, θεωρῶ χρήσιμο νὰ εἰπῶ ὀλίγες λέξεις. Ἡ Λίμνη Τάκκα δὲν ἀναφέρεται ἀπὸ κανέναν ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς, οὔτε ἀπ' αὐτὸν τὸν λεπτολόγον Πausανίαν πὺρ πέρασε, ἐρχόμενος ἀπὸ Μεγαλόπολη - Ἀθηναίων (Αλόκα) - Ἀσέα - Βόρειον ὄρος (Κράβαρι) γιὰ νὰ ἐπισκεφθῆ τὸ Παλλάντιον (Μπεσῆρι) καὶ νὰ καταλήξῃ στὴν Τεγέα, σχεδὸν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴ σημερινὴ λίμνη. Ὁ Πausανίας λέγει ὅτι δεξιὰ τῆς τοποθεσίας πὺρ λέγεται Χῶμα βρίσκεται ὁ Μανθουρικὸς κάμπος καὶ ἀριστερὰ τοῦ Χῶματος ὁ κάμπος τοῦ Παλλαντίου.

Τὸ «Χῶμα» (σήμερα «Χτίρι» τῆς λίμνης), δηλαδὴ ἀνάχωμα, ὅπως εἶπαμε στὰ προηγούμενα, ἦταν ἕνα ἀντιπλημμυρικὸ ἔργο πὺρ βρισκόταν ἀνάμεσα στοὺς λόφους τοῦ χωριοῦ Ἐθανδρος (Μπερμπάτι) καὶ στὸ βουνὸ Βόρειο (Κράβαρι) γιὰ νὰ περιορίξῃ τὰ νερὰ τοῦ Ἀλφειοῦ ποταμοῦ — χειμάρρου Σαρανταποτάμου — καὶ νὰ τὰ κατευθύνῃ ἔτσι στὴν καταβόθρα τοῦ Βορείου. Ὁ Σαρανταποτάμος, ὡς γνωστὸν, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἐχύνετο στὴν Καταβόθρα τοῦ Βορείου (Κράβαρι).

Ἀπὸ τὸ Παλλάντιον ὁ Πausανίας ἐπροχώρησε πρὸς τὴν Τεγέα ἀφίνοντας δεξιὰ τοῦ ἕνα μικρὸ βουνὸ πὺρ τὸ λένε Κρήσιον, πάνω στὸ ὁποῖον σήμερα εἶναι χτισμένο τὸ χωριὸ Βουνό.

Σήμερα ἡ λίμνη Τάκκα ἐκτείνεται πρὸς Α. μέχρι τοῦ χωριοῦ Βουνό, πρὸς Β. μέχρι τοῦ κάμπου τοῦ Παλλαντίου (Μπεσῆρι) καὶ τοῦ πετρώδους λόφου πὺρ βρίσκεται τὸ χωριὸ Ἐθανδρος (Μπερμπάτι), πρὸς Ν. ὡς τ' ἀμπέλια τοῦ Γαρουσιοῦ καὶ πρὸς Δ. μέχρι τοῦ Βορείου ὄρους (Κράβαρι).

Ὅπως φαίνεται ἡ σημερινὴ ἔκτασις τῆς λίμνης Τάκκας καταλαμβάνει τὸ μεγαλύτερο

κατάβασσι (τοῦ Βορείου ὄρους) ἀφισα μία ἄλλη ἀτραπὸ πρὸς τὰ δεξιὰ— 9,1)2—πὺρ προχωρεῖ κατὰ μήκος καὶ ἀνεβαίνει στὸ μικρὸ χωριὸ Μάναρι (Manari) πὺρ βρίσκεται σὲ ὄχι μεγάλη ἀπόστασι (ἀπὸ τὸ Βόρειον ὄρος). Ἀπὸ τὸ βουνὸ αὐτὸ (τὸ Βόρειον) διακρίνει κανεῖς τὸ μεγάλο χωριὸ τῆς Κερασιᾶς (Kerasia). Ἀφοῦ περάσαμε τὴν πεδιάδα τοῦ Παλλαντίου ἀνεβήκαμε στὰ ὑψώματα τοῦ Θάνα. . .».

Αὐτὰ γράφει ὁ Λήκ.

ΓΙΟΧΜΟΥΣ-JOCHMUS (1834).

Ὁ Γιόχμους ἦτο Ἄγγλος στρατιωτικὸς ὁ ὁποῖος περιηγήθηκε τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ ἔτος 1834 ὡς μέλος κάποιας στρατιωτικῆς ἀποστολῆς πὺρ σκοπὸς τῆς ἦτο ἡ Γεωγραφικὴ ἐξερεύνησις τῆς Χώρας καὶ ἡ σύνταξις ἐνδεχομένως γεωγραφικῶν ἢ καὶ στρατιωτικῶν χαρτῶν.

Ὁ Γιόχμους στὸ περιοδικὸ «The journal of the Royal geographical Society» (1857) ἀσχολεῖται κυρίως μετὰ τὴν διερεύνησις καὶ καθορισμὸ τῶν στρατιωτικῶν δρόμων τῆς ἀρχαιότητος, ὡς ἐκ περισσοῦ δὲ ἀναφέρει ἐδῶ κι' ἐκεῖ καὶ περὶ ἀρχαιολογικῶν χώρων τοὺς ὁποῖους συνήνητησε κατὰ τὶς περιόδους του. Ἔτσι στὸν Τόμο 27 (XXVII) σελ. 41-44 ἀναφέρει ἀπλῶς καὶ τὸ Οἶον ἐπὶ τῆς Σκιρίτιδος χωρὶς ἄλλη καμμιά λεπτομέρεια.

μέρος τοῦ ἄλλοτε Μανθουρικοῦ πεδίου. Κατὰ τὰ βροχερὰ ἔτη ἡ Τάκκα ξαπλώνεται σὲ 25.000 στρεμ. εὐφορωτάτης γῆς, πὺρ περιορίζεται κατὰ πολὺ τὸ καλοκαίρι λόγω τῆς ξηρασίας.

Γιὰ τὴ λίμνη Τάκκα ὁ Γυμνασιάρχης Ν. Ἀλεξόπουλος, εἰς τὰ «Ἀρκαδικὰ σύμμεικτα» γράφει τὰ ἑξῆς:

«Πάντας σχεδὸν τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς ἐφυλλομετρήσαμεν, ἵνα ἀνεύρωμεν τὸ ὄνομα τοῦτο (Τάκκα) ἢ ἄλλο ἀναφερόμενον εἰς τὴν λίμνην ταύτην, ἀλλὰ ματαίως. Οἱ νεώτεροι συγγραφεῖς ἀναφέρουσι ταύτην μετὰ τὸ γνωστὸν ὄνομα Τάκα (γράφει Τάκκα) ἐτυμολογούντες τοῦτο διαφόρως. Τὸ ἀληθὲς ὄνομα ἀπαντᾷ ἐν τῷ Ἰταλικῷ λεξικῷ καὶ ἐν τῇ λέξει tacca, ἢ ὁποῖα σημαίνει ἐγκοπὴ, ρωγμὴ, ἐντομή. Φανερόν λοιπὸν εἶναι, ὅτι ἐκ τῆς σημασίας τῆς λέξεως ταύτης, ἦτις δηλοῖ τὴν μεγάλην ὑπὸ τὸ Βόρειον ὄρος Καταβόθραν, κοινῶς Σπηλιὰν καλουμένην, μετεδόθη καθ' ὅλην τὴν πεδιάδα».

Καὶ κατωτέρω:

«Ἐν τοῖς καλοῖς λοιπὸν χρόνοις (δηλαδὴ τὴν κλασσικὴν Ἀρχαιότητα καὶ μεταγενεστέρως) δὲν θὰ ἐσηματιζέτο λίμνη, διότι ἐάν τοιαύτη ὑπῆρχε θὰ ἔφερε παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συγγραφεῖσιν ὄνομα. Φαίνεται, ὅτι ἤρξατο αὕτη σχηματιζομένη καὶ ἐπὶ μᾶλλον κατὰ μικρὸν ἀπλουμένη ἀπὸ τῶν χρόνων ἐκείνων, ἀφ' ὧν τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἤρξατο μεταπίπτον ἀπὸ κατακτῆσεως εἰς κατάκτησιν καὶ δὴ ἀφ' ὧν χρόνων ἡ περιώνυμος Τεγέα διεγράφη».

ΠΟΥΙΛΛΟΝ ΜΠΟΜΠΛΑΗ — LE POUILLON BOBLAY (1834)

Ο Μπόμπλαη ἀπετέλει μέλος τῆς «Expedition Scientifique de Morée», ἡ ὁποία ἐμελέτησε τὴ Γεωγραφία καὶ τὴ Γεωλογία τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐδημοσίευσε σὲ βιβλίο τὸ 1834. Ὁ Μπόμπλαη στὸ βιβλίο αὐτὸ ἀσχολήθηκε μὲ τὰ «Ἐρείπια τοῦ Μοριᾶ» «Ruines de la Morée».

Στὴ σελίδα 70 κάνει ἀπλὴ μνεία γιὰ τὸ Σαρανταπόταμο ἢ Ἄλφειό, τὸ Χάνι Κρεββατᾶ, τὴν Κλεισοῦρα κ.λ.π. καὶ συνεχίζει ὡς ἑξῆς:

«Οἱ Τεγεατικοὶ Δῆμοι τῶν Καρυατῶν καὶ Φυλακῶν ἐφθάναν πρὸς Βορρᾶν μέχρι τοῦ δρόμου Τεγέας πρὸς Σπάρτην καὶ ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα οἱ Μανθυρεῖς καὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς Λακωνίας ἢ Σκιρίτις. Ἐνα τμήμα αὐτῆς περιλαμβάνον τὸν χώρον τῶν χωριῶν ποὺ λέγονται Κερασιά ἀνῆκε στὴν Ἄρκαδία»—«une partie de cette region comprenant le territoire de villages appelés Kerasia».

Στὴ σελίδα 75 ὡσαύτως:

«Ἡ χώρα τῆς Σκιρίτιδος (ἢ Σκιρίτις). Μεταξὺ τῶν ὁδῶν Τεγέας καὶ Μεγαλοπόλεως ἐκτείνεται ἡ τραχεῖα περιοχὴ ποὺ λέγεται Σκιρίτις διὰ μέσου τῆς ὁποίας διήρχετο μία τῶν εἰσόδων πρὸς Λακωνίαν, εἰσοδος μίᾳ εὐκόλου φρουρήσεως, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔκειντο ἡ πολίχνη ποὺ ὠνομάζετο Ἴος κατὰ Ξενοφῶντα (Οἶος) καὶ Ἴασος κατὰ Πausανίαν»—«au-dessus de laquelle etait située la petite ville nommée Ios par Xenophon (Oios) et Iasus par Pausanias».

Ἡ χώρα τραχεῖα καὶ ἀγρία πρὸς τὸ μέρος τῶν Κολλινῶν καὶ τὴν ὀπισθεν πλευρὰν τῶν χωριῶν Κερασιά ἐπρεπε νὰ ἀποτελῆ τὴν Σκιρίτιδα, καὶ ἡ Ἴος πρέπει νὰ βρίσκεται πρὸ τῆς στενωποῦ τοῦ Λιανοῦ, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ κατ' εὐθεΐαν πρὸς Σπάρτην διὰ Μαιναλίας. Ἐὰν ἡ πόλις, τὴν ὁποίαν ὁ Πausανίας ὠνομάζει Σκιρτώνιον, εἶναι ἡ Σκίρος κατὰ τὸν Διόδωρον¹ ἢ τὸν Εὐστάθιον², ἢ Σκιρίτις ἦτο ἐν μέρει Ἄρκαδικὴ καὶ διαφιλονεικουμένη παρὰ τῶν δύο λαῶν τῶν ὁποίων ἀπετέλει τὸ σύνορον κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Πελοποννησιακοῦ Πολέμου».

Καὶ περαιτέρω στὴ σελίδα 169:

«Σκιρτώνιον: πόλις τῆς ὁποίας ἡ τοποθεσία εἶναι ἄγνωστος, ἀναφερομένη μόνον ὑπὸ Πausανίου καὶ Στεφάνου (Βυζαντίου). Ἦμπορεῖ κανεὶς νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἀνῆκεν στὴν Σκιρίτιδα, χώραν ποὺ ἡ κατοχὴ τῆς ἦτο διαφιλονεικουμένη μεταξὺ τῶν Ἄρκαδῶν καὶ τῶν Σπαρτιατῶν».

1. Diod., II. 52 et 481.

2. Eustath., ad Dionys. Perieg. p. 73.

Περαιτέρω ὁ Μπόμπλαη ὁμιλεῖ καὶ περὶ τῆς τοποθεσίας τῆς ἀρχαίας Μανθυρέας στὸ Γαροῦνι, θραυσμάτων ἀρχαίων ἀγγείων κ.λ.π. γύρω ἀπὸ τὸ Ναὸ τῆς Παναγίας, πίσω δὲ ἀπὸ τὴν κορυφὴ ἑνὸς λόφου, ὅπου ὁ Ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἡλίου βρίσκονται λῆει καὶ ἐρείπια ἀρχαίου τείχους.

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΡΩΣ—LUDWIG ROSS (1841).

Ὁ Λουδοβίκος Ρῶς ἦτο Γερμανὸς ἀρχαιολόγος καὶ ἐδρασε κυρίως στὴν Πελοπόννησο. Ὁ Ρῶς μεταξὺ τῶν ἄλλων βιβλίων ἔγραψε καὶ τὰ «Ταξείδια στὴν Πελοπόννησο»—(Reisen in Peloponnes) (1841). Ἀπὸ τὸ βιβλίο αὐτὸ τοῦ Ρῶς μεταφράζουμε ὅ,τι σχετικὸ ὑπάρχει γιὰ τὸ Οἶόν, τὴν Σκιρίτιδα κ.λ.π.

Στὴ σελίδα 175 ὁ Ρῶς λέγει ὅτι αἱ Καρυαὶ δὲν εὑρίσκοντο ἐπάνω στὸ ἴσιο δρόμο ἀπὸ Τεγέας πρὸς Σπάρτην ἀλλὰ σὲ ἕναν πλάγιο δρόμο, τὸν ὁποῖον ὅμως συχνὰ χρησιμοποιοῦσαν τὰ στρατεύματα.

Πάρα κάτω στὶς σελίδες 178-181 ὁ Ρῶς γράφει τὰ ἑξῆς:

«Ἐδῶ ἐκτείνεται ἕνα τραχύ, πετρώδες καὶ γυμνὸ ὀροπέδιον πρὸς τὴν κοιλάδα τῆς Ἀσέας καὶ τὰς πηγὰς τοῦ Εὐρώτα, τοῦ ὁποίου ἡ ἀμβλεῖα κορυφὴ φθάνει τοὺς 2800-3400 πόδας πάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσης. Αὐτὴ εἶναι ἡ παλιὰ Σκιρίτις, ποὺ συνορεύει πρὸς Βορρᾶν μὲ τὴν Μαιναλίαν καὶ πρὸς Δυσμᾶς μὲ τὴν Παρρασίαν, ποὺ ἀρχικῶς ὅπως φαίνεται ἦταν Ἄρκαδικὴ ἀλλὰ ἀπὸ καιρὸ ἀπεσπάσθη ὡς περιοχὴ τῶν Λακεδαιμονίων. Οἱ Κάρτικοι τῆς Σκιρίτιδος ἦσαν ὀνομαστοὶ γιὰ τὴ γενναιότητά τους, ὥστε ὁ Σκιρίτιδος λόχος νὰ θεωρῆται τὸ καλύτερο μέρος τοῦ στρατεύματος τῶν Λακεδαιμονίων. . . »

«Πόλις καὶ τοποθεσίαι σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ (Σκιρίτιδος) δὲν ὠνομάζονται, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Οἶον ἢ Ἴον καὶ τὴν Σκίρον, τῆς ὁποίας ὅμως ἡ ὑπαρξὴ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ὅπως καὶ ἡ τοποθεσία τῆς δὲν ἀποδεικνύεται. Τὸ τελευταῖο αὐτὸ (τὸ Οἶον) ἦτο πολίχνη στὸ δρόμο ἀπὸ Τεγέα πρὸς Σπάρτη ὅπου στὸν καιρὸ τῆς πρώτης εἰσβολῆς τοῦ Ἐπαμεινώνδα ὁ Ἰσχόλαος μὲ φρουρὰ εἶχε τοποθετηθῆ. (. . . und Oeon oder Ion. Lezteres war ein Flecken am Wege von Tegea nach Sparta, wo zur Zeit des ersten Einfalls Epaminondas Ischolaos. . .). Οἱ Θηβαῖοι στὴν ἀρχὴ εἶχαν ἀμφιβολίες γιὰ τὴν ἐπιχείρησι γιὰτὶ ἔλεγον ὅτι οἱ διαβάσεις στὴ Λακωνικὴ ἦσαν δύσκολες καὶ ἐφρουροῦντο. Κατόπιν ὅμως ἐνεθαρρύνθησαν ἀπὸ τοὺς περιοίκους ἀποστάτες καὶ ἐπροχώρησαν πρὸς τὰς Καρυὰς, τοὺς δὲ ἠνωμένους Ἄρκαδες ἀφῆκαν νὰ βαδίσουν πρὸς τὸ Οἶον. (. . . und liessen die verbündeten Arkader auf Oeon marschieren).

»Ο Ίσχόλαος διέπραξε τὸ λάθος, ἀντὶ νὰ τραβηχτῆ-προχωρήσῃ στὸ δύσκολο μέρος τῆς διαβάσεως, νὰ μείνῃ στὸ Οἶόν, γιατί τοῦ ἦσαν ἀπαραίτητοι οἱ Οἶῶται νὰ λάβουν μέρος στὴν ἄμυνα. Ἔτσι κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων ἡ δίοδος, ὁ Ίσχόλαος μὲ τὸ στράτευμά του προσεβλήθη ἐπὶ τόπου ἐκ τῶν ὀπισθεν καὶ ἐκ τῶν πλαγίων καὶ ὅλοι ἐφονεύθησαν. Ἐκεῖθεν ἠνώθησαν (οἱ Θηβαῖοι) μὲ τοὺς Ἀρκάδες στὶς Καρυές καὶ ἐπροχώρησαν πρὸς τὴν Σελλασίαν. Κατὰ τοὺς μεταγενέστερους χρόνους δὲν ἀναφέρεται στὴν Ἱστορία τὸ Οἶόν, φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἡ πόλις Ἰασος, τὴν ὁποίαν ὁ Πausanias μνημονεύει ὡς Λακωνικὸν σύνορον, ποὺ ὅμως κατὰ τὸ πρῶτο ἡμισυ τῆς δευτέρας ἑκατονταετηρίδος π.Χ. ἀνῆκε στὴν Ἀχαϊκὴ Συμπολιτεία, μὲ τὸ Οἶόν εἶναι ἓνα πρῶμα.

»Ἀπὸ τὸ Χάνι παρὰ τὴ Φυλάκη¹ ἡ Κρυάβρυση ὁ δρόμος συνεχῶς ἀνηφορίζει ἐπὶ μιὰ ἀκόμη γιομάτῃ ὥρα ὡς τὴ λεγομένη Κλεισοῦρα, ἓνα στενὸ καὶ τραχὺ διάσελο στὸ ψηλότερο μέρος τοῦ ὑδροκρίτη ἀνάμεσα σὲ δυὸ πετρώδεις λόφους. Ἐδῶ κάπου πρέπει νὰ ἔκειτο τὸ Οἶόν.

»Ἀὐτὸ τὸ ὀροπέδιον τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι κατὰ τὴν ἀρχαιότητα δὲν κατοικεῖτο ἀσθενῶς, τῶρα ὀλόκληρες ὥρες κατὰ μήκος καὶ κατὰ πλάτος δὲν ὑπάρχει κανένα χωριὸ καὶ κανένα σπῆτι. Ἡ θέα εἶναι ἄξενος, αὐτὸ τὸ ἔδαφος εἰς τὰ κοιλάματα ἀνάμεσα στοὺς λόφους εἶναι πολὺ λίγο κατάλληλο γιὰ καλλιέργεια καὶ τὸ κλίμα μὴ εὐνοϊκόν, ὥστε στὰ μέσα Ἀπρίλη οἱ χαμαί-ζηλες δρῦς ποὺ μεμονωμένες βρίσκονται στὸ δρόμο μόλις ἀρχίζουν νὰ μπουμπουκιάζουν, ἐνῶ κάτω στὴν κοιλάδα τοῦ Εὐρώτα ἔχουν πιά ἀναπτύξει τὰ πρῶτα φύλλα.»

Ἐπειδὴ ὀλόκληρο τὸ ὡς ἄνω χωρίον τοῦ Ρῶς ἐνδέχεται νὰ ἔχῃ κάποια μεγαλύτερη σημασία γι' αὐτὸ τὸ παραθέτω καὶ αὐτοῦσιο στὴ Γερμανικὴ ὄπως ἔχει:

«. . Ischolaos beging den Fehler, statt auf den schwierigsten Theil des Passes (ἐπὶ τὰ δύσβατα) sich zurückziehen, in Oeon zu bleiben, damit auch die Oeaten genöthigt wären an der Vertheidigung Theil zu nehmen. So wurde der Pass von den Arkaden erstiegen, die nun den Ischolaos mit seiner Schaar im Orte selbst von Rücken und von der Seite angriffen und sämlich nidermachen. Darauf vereingten sie sich mit den Arkaden bei karyä, und rückten gegen Sellasia vor. Später kommt Oeon nicht mehr in der Geschichte vor, es sey denn, dass das Städtchen Iasos, welches Pausanias als einen Lakonischen

1. Ἐδῶ ὅπως φαίνεται, ὁ Ρῶς τοποθετεῖ τὴ Φυλάκη στὴν Ἀνάληψη ποὺ σήμερὰ ὁ Ρωμαῖος τοποθετεῖ τὴν Ἰασο, ἐνῶ τὴ Φυλάκη τὴν τοποθετεῖ ἀνάμεσα στὰ Βούρβουρα - Κούτρουφα καὶ συγκεκριμένα στὴ θέση Κακκαβουλέρι. (Βλέπε Πελοποννησιακὰ Β).

Gränzort erwähnt, der aber in der ersten Hälfte des zweiten Jahrhunderts vor Cristo den Achaischen Bunde gehorchte, mit Oeon einerlei sey.

»Von Khan bei Phylake oder Krya-Brysis steigt die Strasse noch eine starke Stunde lang fortwährend bergan, bis die sogenannte klisura (Κλεισοῦρα), einen engen und rauhen Pass auf dem höchsten Punkte der Wasserscheide zwischen zwei steinigter Höhen. Hier ingendwo muss Oeon gelegen haben. Dies Hochland, das im Alterthum nicht schwach bewölkert gewesen zu seyn scheint, hat getzt auf mehre Stunden in die Länge und Breite kein Dorf und kein Haus; sein Anblick ist unwirthlich, den Boden selbst in den Senkungen zwischen den Hügeln nur wenig zur Anbau geeignet, und das Klima so umfreudlich, dass Mitte Aprils die einzelnen niedrigen Eichen, die sich am Wege finden, kaum zu Knospen bekonnen hatten, während sie unten im Eurotasthale schon kleine Blätter zeigten».

Εἰς ὑποσημείωσιν ὁ Ρῶς ἐρωτᾷ μήπως αὐτὴ ἡ Σκιρὸς συμπίπτει ἴσως μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ Πausanίου ἀναφερόμενον Σκιριτώριον στὴν περιοχὴ τῆς Αἰγύτιδος.

BEAKER — WELCKER (1842).

Ὁ Βέλκερ ἦτο Γερμανὸς ἱστορικὸς ποὺ ἦρθε στὴν Ἑλλάδα ὡς ἀπλὸς τουρίστας γιὰ νὰ κάμῃ ἓνα ἀναγνωριστικὸ ταξεῖδι. Τὶς ἐντυπώσεις τοῦ αὐτοῦ ὁ Βέλκερ ἀργότερα τὸ 1865 τὶς ἐξέδωκε στὸ «Tagebuch einer griechischen Reisen» I. Band, δηλαδὴ στὸ «Ἡμερολόγιον ἐνὸς ταξειδιοῦ στὴν Ἑλλάδα» Αὐτὸς τόμος. Ὁ Βέλκερ ἐφθασε στὴν Ἀθήνα στὶς 12 Ἰανουαρίου τοῦ 1842. Ὡς τὶς 29 Μαρτίου ἐπεσκέπτετο τὰ μουσεῖα καὶ τὰ ἀξιοθέατα τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἀττικῆς γύρω. Στὶς 30 τοῦ Μάρτη τοῦ ἰδίου ἔτους 1842 ξεκίνησε γιὰ τὴν Πελοπόννησο. Πέρασε ἀπὸ τὴν Παλιὰ Κόρινθο, τὸν Ἀκροκόρινθο, τὶς Μυκῆνες, τὸ Ναύπλιο, τὸ Ἄργος, τὸν Ἀχλαδόκαμπο κ. λ. π. καὶ στὶς 4 Ἀπρίλη ἐφθασε στὴν Τριπολιτσᾶ ὅπου ἐκοιμήθηκε σ' ἓνα χάνι καὶ τὸν ἔφαγαν οἱ κορέοι (!) ὅπως γράφει στὸ βιβλίον του.

Στὶς 6 Ἀπρίλη στὶς 8 ἡ ὥρα π.μ. ξεκίνησε γιὰ τὴ Σπάρτη ἐφθασε στὴν Τεγέα εἶδε τὰ ἀρχαῖα, ἐκεῖ στὸν Ἅγιο-Σώστη καὶ στὸ Πιαλῆ, καὶ συνέχισε τὸ δρόμο του γιὰ τὴ Σπάρτη ἀκολουθώντας τὸ μοναδικὸ τότε δρόμο—μουλαρόδρομο—πλαῖ στὸ χεῖμαρρο Σαρανταπόταμο.

Ἡ συνέχεια ἀκολουθεῖ στὸ πάρα κάτω κείμενο, τὸ ὁποῖον αὐτοῦσιο παραθέτω Γερμανιστὶ καὶ σὲ μετάφραση γιὰ νὰ κρίνῃ ὁ καθένας ποῦ θὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὴ μελέτη τοῦ βιβλίου αὐτοῦ τί εἶδος ἐργασίας ἔκαμε αὐτὸς ὁ ξένος ἐπιστήμονας, περνώντας ἀπὸ ἀγνώστους τόπους καὶ γράφοντας ἐντυπώσεις πάνω ἀπὸ τὸ σαμάρι τοῦ μουλαριοῦ!

Τὸν πλεονασμὸν αὐτὸν τὸν κάνω γιατί σὲ δύο-τρεις ξεκάρφωτες φράσεις, πὸς περιέχει τὸ ἡμερολόγιο τοῦ Βέλκερ, στηρίχθηκε ἀργότερα ὁ κ. Κ. Μ. Πίτσιος γιὰ νὰ γράψῃ δλόκληρη θεωρία, ὅτι τὸ Οἶδον ἦταν στὸ Γεράνι τῆς Κλεισούρας ἐπειδὴ ὁ Welcker εἶδε ἐκεῖ σ' ἓνα μικρὸ χωράφι κομμάτια ἀπὸ κεραμίδια!

«... Μισὴ ὥρα γράφει ὁ Βέλκερ πέρα ἀπὸ τὴν Τεγέα φθάνει κανεὶς μέσῳ ἑνὸς χαμηλοῦ λόφου στὴν κοίτη τοῦ Σαρανταποτάμου (Ἄλφειου) καὶ τὴν ἀκολουθεῖ τοῦλάχιστον ἐπὶ δύο ὥρες ὡς νὰ φθάσῃ στὸ χάνι τῆς Κρυόβρυσης, στὴν στεγνὴ καὶ πλατειὰ κοίτη, στὴν ὁποία ἐδῶ κι' ἐκεῖ κατ' ἀραιὰ διαστήματα ἢ συχνότερα χύνεται καὶ σὲ μικρὴ ἀπόστασι καμμιὰ πηγὴ. Μερικὲς μόνον φόρες ὑπάρχει ἔδαφος γιὰ κανένα χωραφάκι καὶ καμμιὰ φορὰ γιὰ ἓνα μεγάλο χωράφι, μόνον μελαγχολικὰ ὄχι ψηλὰ βουνά, σὰν αὐτὰ πὸς εἶναι γύρω μας, πὸς οὔτε ἀγκάθια δὲν βγάζουν.

»Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ἥλιος καίει. Μετὰ ἀνάπαυσι μιᾶς ὥρας στὸ ἐλεεινὸ χάνι ἐβαδίσαμε (καβάλλα) ἀπὸ τίς δύο ἢ ὥρα ἀκόμα πέντε γεμάτες ὥρες χωρὶς σταματημὸ. Κοντὰ σ' αὐτὸ τὸ χάνι βρίσκονται μεμονωμένα, ροζιάρικα, μὲ φαρδεῖα κόμη βαλανιδόδεντρα καὶ αὐτὰ ἀραιὰ προχωροῦν πρὸς τὰ βουνά, τὰ ὁποῖα τώρα διακρίνει κανεὶς, μακρὰ, ὅπου ἄλλωστε καὶ περισσότερη βλάστησι ἔχουν. Αὐτὸ εἶναι ἡ Κλεισούρα, ὁρεινὰ σύνορα τῆς Σκιρίτιδος. Ἀκόμα δύο ὥρες, ἐκεῖ ὅπου ἀκριβῶς κατὰ πρῶτον μὲ ἐκπληξὴ βλέπει κανεὶς νὰ διακρίνεται ὁ Ταῦγετος, εἶναι ἓνα μικρὸ χωράφι, μὲ κομμάτια ἀπὸ κεραμίδια καὶ συντρίμματα σπαρμένο, τὰ ὁποῖα τώρα μὲ τὸ χαμηλὸ, ἀραιὸ σπαρτὸ (προβάλλον) διακρίνονται. Ἐδῶ ὑπέθεσα ὅτι ἀντικρῶς τὸ ὑπὸ τοῦ Ρῶς ἀναζητούμενον Οἶον, γιὰ μία τοπογραφικὴ ἀναζήτησι τόσοσ ὀλίγον μὲ ἐνδιαφέρει νὰ κάμω κατὰ τὸ πέρασμά μου. Ἀπ' ἐδῶ ἀφ' ἑνὸς λόγῳ τοῦ ὅτι συχνὰ διακρίνεται ὁ Ταῦγετος ἀλλὰ κατόπιν ἐπίσης χάρις στὸ συνεχῶς ἀξάνομενο πράσινον ὁ δρόμος στὸ πετρῶδες μονοπάτι καθίσταται εὐχάριστος. Μιὰ συστάς ἀπὸ βαλανιδόδεντρα εἶναι πολὺ ὀραία, ὅτι ἄλλωστε ὁ Ρῶς—κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν Ἑλλήνων νὰ ἐξωραΐζουν τὴ φύσι—ὀνομάζει ἄλσος, ὑπάρχουν πολὺ ὕψηλοι ἀκανθῶδεις θάμνοι (πρόκειται περὶ τῆς καλυκοτόμης) ἢ θάμνοι ἀπὸ πουρνάρια, μιὰ φορὰ τρυπερὰ βάτα, τὰ ὁποῖα πρᾶγματι ρίπτουν σκιάν. Πολὺ ὀραῖες εἶναι οἱ κοκορεβιθιῆς στὸ δρόμο καὶ ἐδῶ κι' ἐκεῖ σ' ὅλη τὴν πλευρὰ τοῦ βουνοῦ διαδεδομένες.

»Μὲ τὸ σούρουπο ἐφθάσαμε στὸ χάνι τοῦ Βουρλιᾶ...»

Ἀκολουθεῖ τὸ Γερμανικὸ κείμενον σ. 202-204:

«... Eine halbe Stunde hinter Tegea kommt man durch eine niedere Hügel in das Bett von Sarantopotamos (Alpheus) und verfolgt dies wenigstens zwei Stunden bis zu den Khan von Kryovrysi in dem trockenen, nur hier und da

durch eine zufließende Quelle auf eine kurze Strecke genetzten Bett, oder dicht daran. Nur einigemal gewinnt ein Aeckerchen Raum, und einmal ein grösseres Feld, nur trauriger als die einschliessenden, nicht hohen, nicht einmal Dorngebüsch treibenden Berge.

»Dabei brannte die Sonne nicht wenig. Nach einer Stunde Rast in dem elenden Khan ritten wir von zwei Uhr an noch stark fünf Stunden ohne Halt. Bei diesem Khan stehen schon einzelne knorrige, alte, stark gekuppte Belanidieichen, und diese ziehen sich dünn in den Bergen, die man nun sich hinauf—windet, weiter, da sie auch sonst mehr Vegetation haben. Es ist die Clisura, Bergscheide, der Skiritis. Nach zwei Stunden, wo man eben den Taygetos zuerst mit Staunen hervortreten gesehen hat, ist ein kleines Feld, mit Ziegelstücken und Scherben besät, die jetzt bei der niederen, dünnen Saat hervorblicken. Hier glaubte ich das noch von Ross gesuchte Ooen zu erblicken, um auch eine topographische Entdeckung, so wenig ich darauf ausgehe, im Vorbeigehen zu machen. Von da an wird, schon durch den öfter hervorblückenden, nachher bleibenden Anblick des Taygetos, dann aber auch durch das zunehmende Grün der Weg auf den steinigten Pfaden immer angenehmer. Eine Kruppe von Velanidieichen ist sehr schön; was sonst Ross—im Sinne der Griechen die Natur zu verschönern-Hain nennt, sind sehr hohe Dornbüsche oder Büsche von Stecheichen, einmal Stecke Hecke, die wirklich Schatten giebt. Sehr schön sind die Terebinthen am Wege und hier und da über ganze Bergseiten verbreitet.

»Im Khan von Wurlia mit der Nacht angekommen...»

ΕΡΝΕΣΤΟΣ ΚΟΥΡΤΙΟΣ—ERNEST CURTIUS (1852).

Γερμανὸς Ἀρχαιολόγος πὸς μεταξὺ πολλῶν ἄλλων ἔργων συνέγραψε καὶ τὸ δίτομον ἔργον «Πελοπόννησος». (Peloponnesos)—ἱστορικὴ καὶ γεωγραφικὴ περιγραφή τῆς Χερσονήσου. Στὶς σελίδες 263-264 ἀναφέρει ἐν μεταφράσει ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ περὶ Σκιρίτιδος-Σκιριτῶν καὶ Οἰοῦ τὰ ἀκόλουθα:

«Ὁλη ἡ ὁρεινὴ περιοχὴ τοῦ ἄνω Εὐρώτα καὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Οἰνοῦντος (Κελεφίνα) ἢ ὁποῖα περικλείεται ἀπὸ τοὺς παλινοὺς δρόμους πρὸς τὴ Μεγαλόπολη καὶ τὴν Τεγέαν, ἓνα τραχὺ, ἄγονο καὶ ἴσιο ὀροπέδιο μὲ μέσον ὑπερθαλάσσιον ὕψος 3.000 ποδῶν, εἶναι ἡ παλαιὰ Σκιρίτις, ἀρχικῶς χώρα Ἀρκαδική, ἔπειτα ὁμως σπουδαιοτάτη περιοχὴ τῆς Λακωνίας, στὸ στράτευμα τῆς ὁποίας οἱ Σκιρίται κατελάμβανον τὸ ἀριστερὸν κέρασ, ὅπως ὑπερήσπιζαν καὶ τὰ ἀκραιὰ σύνορα τῆς χώρας. Στὰ χέρια τοὺς ἦσαν οἱ διαβάσεις διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἤμποροῦσε κανεὶς νὰ εἰσβάλλῃ στὴ Μαιναλία καὶ

Παρρασία, εύρισκομένης στην κοιλάδα του Εδράτα και του Οίνου. Η περιοχή του παλιού διαμερίσματος Σκίρος δεν αποδεικνύεται.

»Μία όνομαστή τοποθεσία της ίδιας (Σκιρίτιδος) είναι το Οίον, όπου τον χειμώνα του 369 π.Χ. ο Ίσχόλαος έπρεπε να υπερασπίσει τα σύνορα έναντιον της εισβολής του Έπαμεινώνδα. Άλλα διότι ο ίδιος έμεινε στην πολίχνη (Οίον), αντί να καταλάβη την κυρίαν δίοδο, του έπετέθησαν και εκ των νώτων και έπεσαν μαζί με όλους τους άνδρες.

»Τα έχθρικά στρατεύματα δηλαδή, μόλις έπλησίασαν την Φυλάκη¹, παρά τα Άρκαδικά σύνορα, όπου η πηγή Κρύα-Βρύση εισρέει στον Άλφειο ποταμό, έχωρίστησαν προσωρινώς σε δύο ή τρεις φάλαγγες. Οί Άργείοι έβάδισαν από τα Τεγεατικά σύνορα, ίσως από το γνωστό τους δρόμο του Πάρωνος, οί Θηβαίοι έβάδισαν προς Καρύας, οί Άρκαδες προς Οίον. Τουτό (το Οίον) πρέπει λοιπόν να έκείτο επίσης επί της εθθείας οδού προς την Σπάρτην, πλησίον της Κλεισούρας—dies muss also auf der geraden Wege nach Sparta in der Nähe von Klisura gelegen habe. Άνω της Σελλασίας συνητήθησαν οί φάλαγγες και ήνωμένες έφθασαν στην πεδιάδα της Σπάρτης από τους πρόποδας του Θόρνακος».

ΚΟΝΡΑΔΟΣ ΜΠΟΥΡΖΙΑΝ—CONRAD BURSIAM (1868-1872).

Γερμανός γεωγράφος συνέγραψε την «Γεωγραφία της Ελλάδος Geographie von Griechenland» σε δύο τόμους 1868-1872. Ειδικότερον εις το βιβλίον—«Peloponnesos und Inseln, Κεφάλαιον «Arkadien-Tegeatis» σ. 216 αναφέρει τους αρχαίους Δήμους της Τεγέας, όπως ακριβώς τους διαλαμβάνει ο Πausanias εις τα «Άρκαδικά» του, και το σχετικόν χωρίον του Στεφάνου Βυζαντίου ότι το Οίον ήτο πολίχνη της Τεγέας. Δεν συμφωνεί όμως με την γνώμην του Κουρτίου ότι το Οίον ανήκε στη Λακωνική αλλά υποθέτει ότι υπήρχε και δεύτερον Οίον πλησίον του Λακωνικού, που ανήκε στη Τεγεατική.:

«...aber keineswegs, wie Curtius zu thun scheint, ein zweites Oion in Tegeatis neben dem Lakonischen anzunehmen ist».

Περαιτέρω ο Μπουρζιάν όμιλει για τους Μανθυρείς ή Μανθουρείς ως εξής:

«Είναι οί κάτοικοι της πεδιάδος, όπου παρατηρεί κανείς σαφώς ένα γι-

1. Το ίδιο λάθος που έκανε και ο Ρως αναφορικά με την τοποθέτηση της Φυλάκης το κάνει και ο Κούρτιος.

γαντιαίο παλιό πέτρινο πρόχωμα—einen mächtigen alten Steindamm, das sogenannte Choma—το καλούμενο «Χόμα», της οποίας (πεδιάδος) το μεγαλύτερο Νοτιοανατολικό τμήμα ανατολικά του ποδός του Βορείου δρους σκεπάζεται από νερό, και όπου ακόμα εύρισκονται πολλά έρείπια από το παλιό χωριό—κωμόπολη—Μανθυρέα, και στην πλησίον εύρισκομένη εκκλησία της Παναγίας κομμάτια από ραβδώτες στήλες 16 δακτύλων διαμέτρου, κομμάτια από λεπτότερες λείες στήλες, ένα κομμάτι από Δωρικό κιονόκρανο και άλλα Άρχαιολογικά κομμάτια, πιθανώς από τον Ναό της Ίππίας Άθηνάς».

Το ακριβές κείμενο του Μπουρζιάν έχει ως εξής:

«...Wo sich noch grosse Steinfaulen, von der alten Ortschaft Manthyrea und in einer benachbarten Capelle der Panagia Fragmente canelierter Säulen von 16 Zoll Durchmesser, Stücke von dünneren glatten Säulen, das Fragment eines dorischen Kapitälts und andere Architekturstücke, wahrscheinlich von dem Tempel der Athene Hippias finden».

Σε άλλη ύποσημείωση ο Μπουρζιάν αναφέρει και τα εξής:

«Έκτός από τα μνημονευθέντα στο κείμενο θραύσματα, στην Έκκλησία της Παναγίας ή στην πεδιάδα ακόμα και σε ύψώματα, εδρήκα άλλα μόνον σε έναν απόκρημνον άνηφορικόν βραχώδη λόφον της υψηλότερης κορυφής ενός επιβλητικού βουνοϋ, κειμένου μισή ώρα περίπου από το Καπαρέλι, τα έρείπια ενός Μεσαιωνικού Πύργου, του οποίου το κατώτερο τμήμα που θεμελιώνεται στο βράχο είναι αρχαίον: Αυτά είναι τα Έλληνικά έρείπια για τα όποια οί κάτοικοι έπληροφόρησαν τον Pouillon Boblay».

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΛΟΡΙΓΓ—WILLIAM LORING (1895).

Σπουδαίες πληροφορίες για μερικούς αρχαίους δρόμους της Πελοποννήσου τους οποίους ακολουθοϋσαν τα διάφορα στρατεύματα, μάς δίδει ο Άγγλος αρχαιολόγος Γουλιέλμος Λόριγγ, ο όποιος μαζί με άλλους έκαμε το 1890-1891 και τις ανασκαφές στο Θέατρο της Μεγαλόπολεως. Τα πορίσματα των ανασκαφών εκείνων έδημοσίευσε σε σχετικό βιβλίο¹.

Μεγαλύτερο ενδιαφέρον για μάς έχει το άλλο βιβλίο του Λόριγγ «Μετρικοί αρχαίοι δρόμοι της Πελοποννήσου κ.λ.π.»² που στο τέλος το συνο-

1. Excavations at Megalopolis 1890 - 1891.

2. Some ancient Routes in the Peloponnese. The journal of Hellenic Studies. W. Loring. Volume XV 1895.

δεύει και σχετικός τοπογραφικός χάρτης και πού εκτός από τους αρχαίους δρόμους δίδει πολλές λεπτομέρειες για τη μάχη του Οίου, καθορίζει δε οριστικά και την τοποθεσία αυτού στον «Αγιάννη» της Ἀρβανιτοκερασιάς.

Είναι ο πρώτος, ειδικός αρχαιολόγος, πού τοποθετεί οριστικά το Οίον στην Ἀρβανιτοκερασιά.

Ο Λόριγγ στην ανάλυση των γεγονότων και την εξαγωγή συμπερασμάτων, καθώς θα ιδούμε στις λεπτομέρειες του βιβλίου του, παίρνει σά βάση τα αναφερόμενα στα αρχαία κείμενα του Ξενοφώντος και του Διοδώρου του Σικελιώτου από τους Έλληνας συγγραφείς, από δε τους νεωτέρους παίρνει τα σχετικά χωρία από το βιβλίο του πατριώτου του τοπογράφου Λήκ «Ταξείδια στο Μοριά 1830», ο οποίος στα 1805-1807 περιώδευσε, ως γνωστόν, μεταξύ άλλων χωρών και την Πελοπόννησο.

Σελίς 35. Στη σελίδα αυτήν ο Λόριγγ, επαναλαμβάνει, για την Τεγέα, το Βόρειον όρος, το Χώμα, το Παλλάντιον κ.λ.π. όσα ακριβώς αναφέρουν και οι προγενέστεροί του, Λήκ, Κούρτιος, Μπουρζιάν κ.λ.π.

Τα σχετικά έδάφια του κειμένου του Λόριγγ σε μετάφραση από το Ἀγγλικό έχουν ως εξής:

Σελίς 53: «Γώρα εφ' όσον ο παλιός δρόμος εφάπτεται του ποταμού (Σαρνανταποτάμου) μιὰ ματιὰ στο χάρτη θά αποδείξη ότι ο δρόμος αυτός έπρεπε να πηγαινή (παράλληλα) κατά μήκος του ποταμού και όχι από το Καπαρέλι και το Ἀλεποχώρι, όπως ο καινούργιος δρόμος. Ἀλλοιώς έπρεπε, όπως ο άμαξιτός δρόμος, να έχη κι αυτός παρεκκλίνει όλως διόλου από τον ποταμό.

»Αυτό ακριβώς είναι εκείνο πού μᾶς ενδιαφέρει, ότι ο δρόμος αυτός είναι ο εϋθύτερος και συντομώτερος για κείνον πού έρχεται (στις Καρυές) από την Τριπολιτσά ή την Τεγέα. Ο δρόμος αυτός ήτο πράγματι σε συχνή χρήση πριν γίνει ο καινούργιος δρόμος, άκόμα δε και σήμερα συχνάζεται από πεζούς ταξειδιώτες».

Σελ. 60. «Λεπτομέρειες της εισβολής αυτής δίδονται από άμφοτέρους, τον Ξενοφώντα (VI 5, 22) και τον Διόδωρο (XV 63, 64). Από άμφοτέρους τους συγγραφείς αυτούς φαίνεται ότι οι σύμμαχοι συνητήθησαν στην Μαντινεία ή πλησίον αυτής, όπου και έχωρίσθησαν, σε τρόπο ώστε να εισέλθουν στο Λακωνικό έδαφος από διάφορα σημεία.

»Αναφορικά με τους δρόμους τους οποίους άκολούθησαν οι Θηβαίοι και οι Ἀρκάδες οι δύο ιστορικοί συμφωνούν. Οι Ἀρκάδες σύμφωνα με τον Ξενοφώντα εισήλθον από το Οίον (Oeum) στο έδαφος της Σκιριτίδος, ενώ οι Θηβαίοι εισήλθον από τις Καρυές. Οι Ἀρκάδες κατόπιν απέλιπιδος μάχης στο Οίον και τον φόνον του άμυνομένου Ἰσχολάου μετά των στρατιωτών του συνήνησαν τους Θηβαίους στις Καρυές. Από τις Καρυές οι συνδυασμένες δυνάμεις κατέβηκαν κατά πρώτον στη Σελλασία, την οποίαν

έλεηλάτησαν και έκαυσαν και εκείθεν στο Ναό του Ἀπόλλωνος επί της Λακωνικής πεδιάδος.

»Ο Διόδωρος δέν αναφέρει ονομαστικώς το Οίον, αλλά μᾶς λέγει ότι οι Θηβαίοι έβάδισαν κατ' εϋθείαν προς την Σελλασίαν ενώ οι Ἀρκάδες έχωρήσαν στο αυτό μέρος δια μέσου του έδάφους της Σκιριτίδος άφου κατά την διαδρομήν έξόντωσαν τον Ἰσχόλαον (ischolas (—ischolaus)) με τους όπαδούς του».

Σελ. 61-63. «Ἄλλ' ή πορεία των Ἀρκάδων έχει ανάγκη μεγαλυτέρας έρεύνης, διότι μου φαίνεται ότι το Οίον δέν έχει άκόμη έπακριβώς καθορισθή.

»Οι τοπογράφοι αναμφιβόλως έχουν δίκαιον δίδοντας το όνομα της Σκιριτίδος στο τριγωνικόν όρεινόν συγκρότημα το περιλαμβανόμενον περίπου μεταξύ της νέας όδοϋ από Τριπόλεως προς Σπάρτην από Ἀνατολάς και την κοιλάδα του Εϋρώτα προς Δυσμάς, της κορυφής του τριώνου (όπως την τοποθετεί ο Λήκ) ούσης πλησίον της Σπάρτης της δε βάσεως προς την κατεύθυνση των πεδιάδων της Ἀσέας και της Τεγέας.

»Τό ύψηλότερο σημείον της περιοχής αυτής είναι ή κορυφή του λόφου, όπου εύρίσκεται ή εκκλησία του Ἀγίου Χριστοφόρου περίπου δύο μίλια βορείως του χωρίου Κολλίνας. Ο λόφος πού φθάνει το ύψος των 3500 και άνω ποδών ύπερ την επιφάνειαν της θαλάσσης με ένα συγκρότημα νεαρών δρυών πού περιβάλλουν τον ναόν, σχηματίζει ένα από τα πλέον έμφανή σημεία της Πελοποννήσου. Η κορυφή του έθεωρήθη από τον Λήκ ως το πιθανόν σημείον της τοποθεσίας του Οίου (Oeum-Ium).

»Τό γεγονός ότι δέν αναφέρει ίχνη αρχαιότητος εκεί και ότι εγώ προσωπικώς έστάθην άνίκανος να ανακαλύψω τοιαυτα ίχνη, τοϋτο δέν σημαίνει ότι ή άποψη του Λήκ είναι έσφαλμένη υπό την προϋπόθεση ότι πράγματι ή τοποθεσία από άλλας άπόψεις ήτο ιδιάζουσα. Τοϋτο όμως απέχει πολύ από το να άποτελεή την περίπτωση.

»Αί Κολλίνας εύρίσκονται πολύ μακράν από όλους τους δρόμους πού ένώνουν τις Ἀρκαδικές πεδιάδες με την Σπάρτην και οιαδήποτε δύναμις εισβολέων από όπουδήποτε και άν ξεκινούσε, θα ήταν πολύ εύκολον να επιτεθῆ κατά των Κολλινών. Η παρατήρηση ότι ή Ἀρκαδική στρατιά με την ευκαιρία αυτή έβάδισε κατά των Κολλινών θα φανῆ άπίθανη άν θυμηθούμε ότι ή στρατιά δέν έβάδισεν κατ' εϋθείαν προς την Σπάρτη, ούτε προς την Σελλασία, αλλά μέσω των Καρυών, οι οποίες Καρυές και άν δέν εκειντο, όπως νομίζω, στην Ἀνάληψη, θα πρέπει να ήσαν κάπου μεταξύ Ἀναλήψεως και Ἀράχοβας.

»Μιὰ ματιὰ άρκεί να ρίξη κανείς στο χάρτη για να ιδῆ ότι είναι άτοπον να παραδεχθούμε ότι οποιαδήποτε στρατιά ήτο δυνατόν να προχωρήσει από Ἀρκαδίας προς την Λακωνικήν μέσω Κολλινών, άκόμη πιδ πολύ άτοπον θα ήτο να παραδεχθούμε ότι από τις Κολλίνας θα ήτο υποχρεωμένη

νά επιστρέψη πρὸς Βορρᾶν γιὰ νά προχωρήσῃ πρὸς τὴν Ἀνάληψη. Ὁ χάρτης δυστυχῶς δὲν δείχνει τὴν πρὸς βορρᾶν μορφήν τοῦ ἐδάφους μέχρι τῆς Ἀναλήψεως. Ὁ χάρτης δὲν δείχνει πόσον ἀπόκρημνες καὶ τραχεῖς εἶναι οἱ ἀναβάσεις καὶ καταβάσεις, τίς ὁποῖες ἦτο ὑποχρεωμένη νά ἀντιμετωπίσῃ μιὰ τέτοια ἐπιστροφή.

» Ἀποκρούων λοιπὸν τίς Κολλίνες μὲ τὰ ὡς ἄνω ἐπιχειρήματα καὶ λαμβάνων ὑπ' ὄψιν μου ὄλες τίς τοπογραφικὲς πληροφορίες, καθάρισα πρὸ ὀλίγου χρόνου τὴν Κερασιά ὡς τὴν πιθανὴν τοποθεσίαν ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔκειτο τὸ Οἶον (Oeum). Καὶ ἤμην πολὺ εὐχαριστημένος παρὰ ἔκπληκτος ὅταν ἀπὸ ἐξακριβώσεις εἰς ἈρβανιτοΚερασιάν (Arvanito-Kerasia) (140) ἐπληροφόρηθην γιὰ κάτι ἐρείπια σὲ ἓνα λόφο σὲ ἀπόσταση τριῶν λεπτῶν βορείως τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ. Εἰς αὐτὰ τὰ ἐρείπια, ἐλάχιστα βέβαια, ἀναμιφθόλου ὅμως ἀρχαιότητος (141) ἐτοποθέτησα τὸ Οἶον εἰς τὸν χάρτην μου. Αὐτὰ φωτίζουν ἀπολύτως τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστολῆς μου.

» Οἱ εἰσβολεῖς, μᾶς εἶπαν, συνεπέα τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ καὶ τῆς δυσκολίας τῶν διόδων διὰ τὴν Λακωνικὴν, ἀπεφάσισαν νά εἰσβάλλουν ἀπὸ διαφορετικὰ σημεῖα. Οἱ Θηβαῖοι πῆραν τὴν εὐθείαν ὁδὸν (παράλληλα πρὸς τὴν κοίτην τοῦ Σαρανταποτάμου) καὶ ἐστάθμευσαν εἰς Καρυάς. Οἱ Ἀρκάδες ἐπίσης ἐβάδισαν πρὸς Καρυάς ἀλλὰ μέσῳ τοῦ Οἴου. Ἐάν αὐτὸ (τὸ Οἶον) εὐρίσκειται ἐκεῖ πού τὸ ἐτοποθέτησα οἱ Ἀρκάδες πρέπει νά τὸ προσήγγισαν ἢ ἀπὸ δρόμον πάρα πολὺ κοντὰ μὲ τὸν νέον ἀμαξιτὸν δρόμον, ἢ (ὅπως τὸ νομίζω πιθανώτερον) μέσῳ Μάναρι, χωρίον κείμενον πλησίον τῆς εἰσόδου τῆς πεδιάδος τῆς Ἀσέας.

» Ἡ ὁδὸς ἀπὸ Μάναρι εἰς Κερασιά δὲν παρουσιάζει καμμία δυσχέρεια. Ἡ πεδιάδα τῆς Ἀσέας εἰσχωροῦσα μεταξὺ τῶν δύο κυριωτέρων πεδιάδων τῆς Ἀρκαδίας (τῆς πεδιάδος τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ ἐκείνης τῆς Μαντινο-Τεγέας), ἦτο μία φυσικὴ θέσις συναντήσεως τῶν διαφόρων Ἀρκαδικῶν συντεμνομένων (142) καὶ ἡ Κερασιά (τὸ Οἶον) κεῖται ἐπὶ τῆς εὐθείας γραμμῆς μεταξὺ Μάναρι καὶ Ἀναλήψεως (Καρυαί).

» Διὰ τοὺς δρόμους πού ἠκολούθησαν τὰ δύο ἄλλα τμήματα τοῦ στρατοῦ τῆς εἰσβολῆς, τῶν Ἀργείων καὶ τῶν Ἡλείων, ἔχομεν μόνον τὴν πληροφορίαν τοῦ Διοδώρου, διότι ὁ Ξενοφῶν ὁμιλεῖ μόνον διὰ τὰ δύο τμήματα τῶν Θηβαίων καὶ τῶν Ἀρκάδων. Οἱ Ἀργεῖοι σύμφωνα μὲ τὸν Διόδωρον εἰσῆλθον στὴν Λακωνικὴ ἀπὸ «Ὅροι τοῖς Τεγεάτιδος χώρας», φράσις τὴν ὁποίαν παίρνω μαζί μὲ ἄλλους προγενεστέρους συγγραφεῖς, γιὰ νά προσδιορίσω τὸν συνήθη δρόμον ἀπὸ τὴν Ἀργολίδα πρὸς τὴ Σπάρτη μέσῳ τῆς Θυρεάτιδος πεδιάδος.

» Ὁ δρόμος αὐτὸς ὅπως ἔχομε ἰδεῖ περνοῦσε ἀπὸ τὰς Ἐρμᾶς, οἱ ὁποῖες ἐσημείωναν τὸ κοινὸν σύνορον τοῦ Ἀργείου, Τεγεατικοῦ καὶ Λακωνικοῦ ἐδάφους καὶ ἐφθανε τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ στὴν Ἀράχοβα. Ἀπὸ τὴν Ἀρά-

χοβα καὶ ἐκεῖθεν ὁ δρόμος τῶν Ἀργείων θὰ ἔπρεπε νά συμπίπτῃ μὲ τὸν δρόμον τῶν Θηβαίων καὶ τῶν Ἀρκάδων πού προχωροῦσαν ἀπὸ τίς Καρυές.

» Μία ἀνάγνωση φευγαλέα τοῦ κειμένου τοῦ Ξενοφῶντος, πράγματι θὰ δώσῃ τὴν ἐντύπωση νά ὑποθέσῃ κανεὶς ὅτι τὸ σημεῖον ἐκκινήσεως ὄλων τῶν τμημάτων ἦτο ἡ πεδιάδα τῆς Μαντινείας, παρ' ὅλον ὅτι τοῦτο δὲν ἀναφέρεται ρητῶς. Ὅμως ἡ τοπογραφία τῆς χώρας δὲν ἐπιτρέπει νά ὑποθέσωμεν, προκειμένου νά ἀκολουθήσουν τέσσερους διαφορετικοὺς δρόμους γιὰ τὴν Λακωνίαν, ὅτι ὄλοι ἐξέκίνησαν ἀπὸ τὴν Μαντινείαν. Οὔτε εἶναι ἀπορίας ἄξιον νά ὑποθέσωμε ὅτι, παρ' ὅτι οἱ σύμμαχοι ὅταν τὸ πρῶτον συνητήθησαν στὴν Μαντινείαν ἢ πλησίον αὐτῆς καὶ ἀπεφάσισαν τὴν ἐκστρατείαν, οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς δὲν τὸ εὐρήκαν σωστὸ νά επιστρέψουν πρῶτα στίς πατρίδες τους γιὰ τροφὴς καὶ ἐνισχύσεις κυρίως, γιὰ τὸ τοῦτο συμφωνοῦσαν ἄλλωστε καὶ μὲ τὴν πολιτικὴν πού εἶχαν χαράξει νά προχωρήσουν ἀπὸ διαφορετικοὺς δρόμους.

» Παρεδέχθημεν ἀνωτέρω ὅτι οἱ Ἀρκάδες εἰσέβαλον ὄχι ἀπὸ τὴν Μαντινείαν ἀλλὰ ἀπὸ τὴν Ἀσέαν, τὴν κεντρικὴν πεδιάδα τῆς Ἀρκαδίας. Τώρα ἔχομε λόγους νά ὑποθέσωμε ὅτι οἱ Ἀργεῖοι εἰσέβαλον ὄχι ἀπὸ τὴν Μαντινείαν ἀλλὰ διὰ τῆς ἀπ' εὐθείας ὁδοῦ ἀπὸ τὴν Ἀργολίδα.

» Ἐφαρμόζοντες τὴν ἰδίαν λογικὴν καὶ διὰ τοὺς Ἡλείους, θὰ συμφωνήσωμε μὲ τὸν Λήκ ὅτι ἡ πορεία των, ἀκροθιγῶς μόνον ὑποδεικνυομένη ἀπὸ τὸν Διόδωρον (ὡς κατ' ἄλλους τόπους πεπταμένους), ἦτο προφανῶς ἡ συνήθης ὁδὸς ἀπὸ τὴν Ἡλείαν διὰ μέσου τῆς πεδιάδος τῆς Μεγαλοπόλεως, τῆς Βέλμινα καὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Εὐρώτα. Αὐτὴ πράγματι εἶναι ἡ μόνη ὁδὸς διὰ τὴ Λακωνία στὴν ὁποίαν ἀρμόζει ἡ λέξις (πεπταμένους). Ἀλλὰ ἡ ὑπόθεση ὅτι οἱ Ἡλείοι τὴν ἀκολούθησαν δὲν εἶναι χωρὶς τίς δυσκολίας τῆς. Ὁ Λήκ λέγει ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ὁδὸς θὰ παρουσίαζε μικρὰν δυσκολίαν ἂν δὲν ὑπερασπίζετο στὴν Βέλμινα καὶ τὴν Παλλάνα.

» Ἡ Βέλμινα πιθανὸν νά εὐρίσκετο κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν εἰς Ἀρκαδικὰς χεῖρας, ἀλλὰ ἡ Παλλάνα ἦτο Σπαρτιατικὴ καὶ ἔχομεν ἀποδείξεις τοῦ Ξενοφῶντος ὅτι ὑπῆρχε Σπαρτιατικὴ φρουρὰ στὸ Λεῦκτρον, θέσις τὴν ὁποίαν εἶναι δύσκολον νά προσδιορίσῃ κανεὶς ἐν σχέσει μὲ τὸ Λεοντάριον, πλησίον τῆς ὁποίας περνοῦσε ἡ ὁδὸς ἀπὸ Μεγαλόπολιν καὶ Ἡλείαν πρὸς τὴν Σπάρτην.

» Ἡ πορεία τῶν Ἡλείων ἐκεῖθεν, παρὰ τὸ ἐν συγκρίσει εὐκολον τῆς ὁδοῦ τὴν ὁποίαν ἠκολούθησαν, ἦτο ἀδύνατον νά μὴν ἐβρίσκε ἀντίσταση. Οἱ Ἡλείοι, μᾶς λέγει ὁ Διόδωρος, ἔκαμαν τὴν πορείαν τους ὅπως ὅλα τ' ἄλλα τμήματα πρὸς τὴν Σελλασίαν.

» Ἐάν ἡ ὑπόθεσίς μας εἶναι ὀρθή, ὅτι εἰσῆλθον στὴν Λακωνικὴ ἀπὸ τὴν ὁδὸν Μεγαλοπόλεως - Σπάρτης, τότε πιθανὸν νά ἐξέκλιναν κατὰ τι πάνω ἀπὸ τὰ καλύβια τοῦ Γεωργιτισίου καὶ τὰ ἀπότομα βουνὰ πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ

δεύει και σχετικός τοπογραφικός χάρτης και πού εκτός από τους αρχαίους δρόμους δίδει πολλές λεπτομέρειες για τη μάχη του Οίου, καθορίζει δε όριστικά και την τοποθεσία αυτού στον «Αγιάννη» της Ἀρβανιτοκερασιάς.

Είναι ο πρώτος, ειδικός αρχαιολόγος, πού τοποθετεί όριστικά το Οίον στην Ἀρβανιτοκερασιά.

Ο Λόριγγ στην ανάλυση των γεγονότων και την εξαγωγή συμπερασμάτων, καθώς θα ίδουμε στις λεπτομέρειες του βιβλίου του, παίρνει σά βάση τά αναφερόμενα στα αρχαία κείμενα του Ξενοφώντος και του Διοδώρου του Σικελιώτου από τους Έλληνας συγγραφείς, από δε τους νεωτέρους παίρνει τά σχετικά χωρία από το βιβλίο του πατριώτου του τοπογράφου Λήκ «Ταξείδια στο Μοριά 1830», ο όποιος στα 1805-1807 περιώδευσε, ως γνωστόν, μεταξύ άλλων χωρών και την Πελοπόννησο.

Σελίς 35. Στη σελίδα αυτήν ο Λόριγγ, επαναλαμβάνει, για την Τεγέα, το Βόρειον όρος, το Χώμα, το Παλλάντιον κ.λ.π. όσα άκριβώς αναφέρουν και οί προγενέστεροί του, Λήκ, Κούρτιος, Μπουρζιάν κ.λ.π.

Τά σχετικά εδάφια του κειμένου του Λόριγγ σε μετάφραση από το Ἀγγλικό έχουν ως εξής:

Σελίς 53: «Τώρα έφ' όσον ο παλιός δρόμος εφάπτεται του ποταμού (Σαρανταποτάμου) μιά ματιά στο χάρτη θα αποδείξει ότι ο δρόμος αυτός έπρεπε να πηγαινει (παράλληλα) κατά μήκος του ποταμού και όχι από το Καπαρέλι και το Ἀλεποχώρι, όπως ο καινούργιος δρόμος. Ἀλλοιώς έπρεπε, όπως ο άμαξιτός δρόμος, να έχει κι αυτός παρεκκλίνει όλος διόλου από τον ποταμό.

»Αυτό άκριβώς είναι εκείνο πού μάς ενδιαφέρει, ότι ο δρόμος αυτός είναι ο εϋθύτερος και συντομότερος: για κείνον πού έρχεται (στις Καρυές) από την Τριπολιτσά ή την Τεγέα. Ο δρόμος αυτός ήτο πράγματι σε συχνή χρήση πριν γίνει ο καινούργιος δρόμος, άκόμα δε και σήμερα συχνάζεται από πεζούς ταξιδιώτες».

Σελ. 60. «Λεπτομέρειες της εισβολής αυτής δίδονται από άμφοτέρους, τον Ξενοφώντα (VI 5, 22) και τον Διόδωρο (XV 63, 64). Από άμφοτέρους τους συγγραφείς αυτούς φαίνεται ότι οί σύμμαχοι συνητήθησαν στην Μαντινεία ή πλησίον αυτής, όπου και έχωρίστησαν, σε τρόπο ώστε να εισέλθουν στο Λακωνικό έδαφος από διάφορα σημεία.

»Αναφορικά με τους δρόμους τους όποιους άκολούθησαν οί Θηβαίοι και οί Ἀρκάδες οί δύο ιστορικοί συμφωνούν. Οί Ἀρκάδες σύμφωνα με τον Ξενοφώντα εισήλθον από το Οίον (Oeum) στο έδαφος της Σκιριτίδος, ενώ οί Θηβαίοι εισήλθον από τις Καρυές. Οί Ἀρκάδες κατόπιν απέλπιδος μάχης στο Οίον και τον φόνον του άμυνομένου Ἰσχολάου μετά των στρατιωτών του συνήντησαν τους Θηβαίους στις Καρυές. Από τις Καρυές οί συνδυασμένες δυνάμεις κατέβηκαν κατά πρώτον στη Σελλασία, την όποιαν

εληλάτησαν και έκαυσαν και εκείθεν στο Ναό του Ἀπόλλωνος επί της Λακωνικής πεδιάδος.

»Ο Διόδωρος δέν αναφέρει όνομαστικώς το Οίον, αλλά μάς λέγει ότι οί Θηβαίοι εβάδισαν κατ' εϋθείαν προς την Σελλασίαν ενώ οί Ἀρκάδες επροχώρησαν στο αυτό μέρος δια μέσου του εδάφους της Σκιριτίδος άφοϋ κατά την διαδρομήν εξόντωσαν τον Ἰσχόλαον [ischolas (—ischolaus)] με τους όπαδούς του».

Σελ. 61-63. «Ἄλλ' ή πορεία των Ἀρκάδων έχει ανάγκη μεγαλυτέρας ερεύνης, διότι μου φαίνεται ότι το Οίον δέν έχει άκόμη έπακριβώς καθορισθή.

»Οί τοπογράφοι αναμφιβόλως έχουν δικαίον δίδοντας το όνομα της Σκιριτίδος στο τριγωνικόν όρεινόν συγκρότημα το περιλαμβανόμενον περίπου μεταξύ της νέας όδοϋ από Τριπόλεως προς Σπάρτην από Ἀνατολάς και την κοιλάδα του Εδράτα προς Δυσμάς, της κορυφής του τριγώνου (όπως την τοποθετεί ο Λήκ) ούσης πλησίον της Σπάρτης της δε βάσεως προς την κατεύθυνση των πεδιάδων της Ἀσέας και της Τεγέας.

»Τό ύψηλότερο σημείον της περιοχής αυτής είναι ή κορυφή του λόφου, όπου εδρίσκεται ή εκκλησία του Ἀγίου Χριστοφόρου περίπου δύο μίλια βορείως του χωρίου Κολλίνας. Ο λόφος πού φθάνει το ύψος των 3500 και άνω ποδών υπέρ την επιφάνειαν της θαλάσσης με ένα συγκρότημα νεαρών δρυών πού περιβάλλουν τον ναόν, σχηματίζει ένα από τά πλέον εμφανή σημεία της Πελοποννήσου. Η κορυφή του εθεωρήθη από τον Λήκ ως το πιθανόν σημείον της τοποθεσίας του Οίου (Oeum-Ium).

»Τό γεγονός ότι δέν αναφέρει ίχνη άρχαιότητος εκεί και ότι εγώ προσωπικώς εστάθην άνίκανος να ανακαλύψω τοιαϋτα ίχνη, τοϋτο δέν σημαίνει ότι ή άποψη του Λήκ είναι εσφαλμένη υπό την προϋπόθεση ότι πράγματι ή τοποθεσία από άλλας άπόψεις ήτο ιδιόζουσα. Τοϋτο όμως απέχει πολύ από το να αποτελή την περίπτωση.

»Αί Κολλίνας εδρίσκονται πολύ μακράν από όλους τους δρόμους πού ενώνουν τις Ἀρκαδικές πεδιάδες με την Σπάρτην και οιαδήποτε δύναμις εισβολέων από όπουδήποτε και αν ξεκινούσε, θα ήταν πολύ εύκολον να επιτεθί κατά των Κολλινών. Η παρατήρηση ότι ή Ἀρκαδική στρατιά με την εϋκαιρία αυτή εβάδισε κατά των Κολλινών θα φανή άπίθανη αν θυμηθώμε ότι ή στρατιά δέν εβάδισεν κατ' εϋθείαν προς την Σπάρτη, ούτε προς την Σελλασία, αλλά μέσω των Καρυών, οί όποιες Καρυές και αν δέν εκείντο, όπως νομίζω, στην Ἀνάληψη, θα πρέπει να ήσαν κάπου μεταξύ Ἀναλήψεως και Ἀράχοβας.

»Μιά ματιά άρκει να ρίξη κανείς στο χάρτη για να ιδί ότι είναι άτοπον να παραδεχθώμε ότι οποιαδήποτε στρατιά ήτο δυνατόν να προχωρήσει από Ἀρκαδίας προς την Λακωνικήν μέσω Κολλινών, άκόμη πιό πολύ άτοπον θα ήτο να παραδεχθώμε ότι από τις Κολλίνες θα ήτο υποχρεωμένη

νά επιστρέψη πρὸς Βορρᾶν γιὰ νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὴν Ἀνάληψη. Ὁ χάρτης δυστυχῶς δὲν δείχνει τὴν πρὸς βορρᾶν μορφήν τοῦ ἐδάφους μέχρι τῆς Ἀναλήψεως. Ὁ χάρτης δὲν δείχνει πόσον ἀπόκρημνες καὶ τραχεῖς εἶναι οἱ ἀναβάσεις καὶ καταβάσεις, τίς ὁποῖες ἦτο ὑποχρεωμένη νὰ ἀντιμετωπίσῃ μιὰ τέτοια ἐπιστροφή.

» Ἀποκρούων λοιπὸν τίς Κολλίνες μὲ τὰ ὡς ἄνω ἐπιχειρήματα καὶ λαμβάνων ὑπ' ὄψιν μου ὄλες τίς τοπογραφικὲς πληροφορίες, καθόρισα πρὸ ὀλίγου χρόνου τὴν Κερασιά ὡς τὴν πιθανὴ τοποθεσία ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔκειτο τὸ Οἶον (Oeum). Καὶ ἤμην πολὺ εὐχαριστημένος παρὰ ἐκπληκτος ὅταν ἀπὸ ἐξακριβώσεις εἰς ἈρβανιτοΚερασιάν (Arvanito-Kerasia) (140) ἐπληροφόρηθην γιὰ κάτι ἐρείπια σὲ ἓνα λόφο σὲ ἀπόσταση τριῶν λεπτῶν βορείως τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ. Εἰς αὐτὰ τὰ ἐρείπια, ἐλάχιστα βέβαια, ἀναμφιβόλου ὅμως ἀρχαιότητος (141) ἐτοποθέτησά τὸ Οἶον εἰς τὸν χάρτην μου. Αὐτὰ φωτίζουν ἀπολύτως τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστολῆς μου.

» Οἱ εἰσβολεῖς, μᾶς εἶπαν, συνεπεῖα τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ καὶ τῆς δυσκολίας τῶν διόδων διὰ τὴν Λακωνικὴν, ἀπεφάσισαν νὰ εἰσβάλλουν ἀπὸ διαφορετικὰ σημεῖα. Οἱ Θηβαῖοι πῆραν τὴν εὐθείαν ὁδὸν (παράλληλα πρὸς τὴν κοίτην τοῦ Σαρανταποτάμου) καὶ ἐστάθμευσαν εἰς Καρυάς. Οἱ Ἀρκάδες ἐπίσης ἐβάδισαν πρὸς Καρυάς ἀλλὰ μέσῳ τοῦ Οἴου. Ἐὰν αὐτὸ (τὸ Οἶον) εὐρίσκεται ἐκεῖ πὸς τὸ ἐτοποθέτησα οἱ Ἀρκάδες πρέπει νὰ τὸ προσήγγισαν ἢ ἀπὸ δρόμον πάρα πολὺ κοντὰ μὲ τὸν νέον ἀμαξιτὸν δρόμον, ἢ (ὅπως τὸ νομίζω πιθανώτερον) μέσῳ Μάναρι, χωρίον κείμενον πλησίον τῆς εἰσόδου τῆς πεδιάδος τῆς Ἀσέας.

» Ἡ ὁδὸς ἀπὸ Μάναρι εἰς Κερασιά δὲν παρουσιάζει καμμία δυσχέρεια. Ἡ πεδιάδα τῆς Ἀσέας εἰσχωροῦσα μεταξὺ τῶν δύο κυριωτέρων πεδιάδων τῆς Ἀρκαδίας (τῆς πεδιάδος τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ ἐκείνης τῆς Μαντινο-Τεγέας), ἦτο μία φυσικὴ θέσις συναντήσεως τῶν διαφόρων Ἀρκαδικῶν συντεμνομένων (142) καὶ ἡ Κερασιά (τὸ Οἶον) κεῖται ἐπὶ τῆς εὐθείας γραμμῆς μεταξὺ Μάναρι καὶ Ἀναλήψεως (Καρναί).

» Διὰ τοὺς δρόμους πὸς ἠκολούθησαν τὰ δύο ἄλλα τμήματα τοῦ στρατοῦ τῆς εἰσβολῆς, τῶν Ἀργείων καὶ τῶν Ἡλείων, ἔχομεν μόνον τὴν πληροφορίαν τοῦ Διοδώρου, διότι ὁ Ξενοφῶν ὁμιλεῖ μόνον διὰ τὰ δύο τμήματα τῶν Θηβαίων καὶ τῶν Ἀρκάδων. Οἱ Ἀργεῖοι σύμφωνα μὲ τὸν Διόδωρον εἰσῆλθον στὴν Λακωνικὴ ἀπὸ «Ὅροι τοῖς Τεγεάτιδος χώρας», φράσις τὴν ὁποίαν παίρνω μαζί μὲ ἄλλους προγενεστέρους συγγραφεῖς, γιὰ νὰ προσδιορίσω τὸν συνήθη δρόμον ἀπὸ τὴν Ἀργολίδα πρὸς τὴ Σπάρτη μέσῳ τῆς Θυρεάτιδος πεδιάδος.

» Ὁ δρόμος αὐτὸς ὅπως ἔχομε ἰδεῖ περνοῦσε ἀπὸ τὰς Ἐρμάς, οἱ ὁποῖες ἐσημεῖωναν τὸ κοινὸν σύνορον τοῦ Ἀργείου, Τεγεατικοῦ καὶ Λακωνικοῦ ἐδάφους καὶ ἔφθανε τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ στὴν Ἀράχοβα. Ἀπὸ τὴν Ἀρά-

χοβα καὶ ἐκεῖθεν ὁ δρόμος τῶν Ἀργείων θὰ ἔπρεπε νὰ συμπίπτῃ μὲ τὸν δρόμον τῶν Θηβαίων καὶ τῶν Ἀρκάδων πὸς προχωροῦσαν ἀπὸ τίς Καρυές.

» Μία ἀνάγνωση φευγαλέα τοῦ κειμένου τοῦ Ξενοφῶντος, πράγματι θὰ δώσῃ τὴν ἐντύπωση νὰ ὑποθέσῃ κανεὶς ὅτι τὸ σημεῖον ἐκκινήσεως ὄλων τῶν τμημάτων ἦτο ἡ πεδιάδα τῆς Μαντινείας, παρ' ὅλον ὅτι τοῦτο δὲν ἀναφέρεται ρητῶς. Ὅμως ἡ τοπογραφία τῆς χώρας δὲν ἐπιτρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, προκειμένου νὰ ἀκολουθήσουν τέσσερους διαφορετικοὺς δρόμους γιὰ τὴν Λακωνίαν, ὅτι ὄλοι ἐξεκίνησαν ἀπὸ τὴν Μαντινείαν. Ὅτε εἶναι ἀπορίας ἄξιον νὰ ὑποθέσωμε ὅτι, παρ' ὅτι οἱ σύμμαχοι ὅταν τὸ πρῶτον συνηγήθησαν στὴν Μαντινείαν ἢ πλησίον αὐτῆς καὶ ἀπεφάσισαν τὴν ἐκστρατείαν, οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς δὲν τὸ εὐρίσκον σωστὸ νὰ επιστρέψουν πρῶτα στὶς πατρίδες τους γιὰ τροφὴς καὶ ἐνισχύσεις κυρίως, γιὰ τοῦτο συμφωνοῦσαν ἄλλωστε καὶ μὲ τὴν πολιτικὴν πὸς εἶχαν χαράξει νὰ προχωρήσουν ἀπὸ διαφορετικοὺς δρόμους.

» Παρεδέχθημεν ἀνωτέρω ὅτι οἱ Ἀρκάδες εἰσέβαλον ὄχι ἀπὸ τὴν Μαντινείαν ἀλλὰ ἀπὸ τὴν Ἀσέαν, τὴν κεντρικὴν πεδιάδα τῆς Ἀρκαδίας. Τώρα ἔχομε λόγους νὰ ὑποθέσωμε ὅτι οἱ Ἀργεῖοι εἰσέβαλον ὄχι ἀπὸ τὴν Μαντινείαν ἀλλὰ διὰ τῆς ἀπ' εὐθείας ὁδοῦ ἀπὸ τὴν Ἀργολίδα.

» Ἐφαρμόζοντες τὴν ἰδίαν λογικὴν καὶ διὰ τοὺς Ἡλείους, θὰ συμφωνήσωμε μὲ τὸν Λήκ ὅτι ἡ πορεία των, ἀκροθιγῶς μόνον ὑποδεικνυομένη ἀπὸ τὸν Διόδωρον (ὡς κατ' ἄλλους τόπους πεπταμένους), ἦτο προφανῶς ἡ συνήθης ὁδὸς ἀπὸ τὴν Ἡλείαν διὰ μέσου τῆς πεδιάδος τῆς Μεγαλοπόλεως, τῆς Βέλμινα καὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Εὐρώτα. Αὐτὴ πράγματι εἶναι ἡ μόνη ὁδὸς διὰ τὴ Λακωνία στὴν ὁποίαν ἀρμόζει ἡ λέξις (πεπταμένους). Ἀλλὰ ἡ ὑπόθεση ὅτι οἱ Ἡεῖοι τὴν ἀκολούθησαν δὲν εἶναι χωρὶς τίς δυσκολίες της. Ὁ Λήκ λέγει ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ὁδὸς θὰ παρουσίαζε μικρὰν δυσκολίαν ἂν δὲν ὑπερασπίζετο στὴν Βέλμινα καὶ τὴν Παλλάνα.

» Ἡ Βέλμινα πιθανὸν νὰ εὐρίσκετο κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν εἰς Ἀρκαδικὰς χεῖρας, ἀλλὰ ἡ Παλλάνα ἦτο Σπαρτιατικὴ καὶ ἔχομεν ἀποδείξεις τοῦ Ξενοφῶντος ὅτι ὑπῆρχε Σπαρτιατικὴ φρουρὰ στὸ Λεῦκτρον, θέσις τὴν ὁποίαν εἶναι δύσκολον νὰ προσδιορίσῃ κανεὶς ἐν σχέσει μὲ τὸ Λεοντάριον, πλησίον τῆς ὁποίας περνοῦσε ἡ ὁδὸς ἀπὸ Μεγαλόπολιν καὶ Ἡλείαν πρὸς τὴν Σπάρτην.

» Ἡ πορεία τῶν Ἡεῖων ἐκεῖθεν, παρὰ τὸ ἐν συγκρίσει εὐκόλον τῆς ὁδοῦ τὴν ὁποίαν ἠκολούθησαν, ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴν ἐβρισκε ἀντίσταση. Οἱ Ἡεῖοι, μᾶς λέγει ὁ Διόδωρος, ἔκαμαν τὴν πορείαν τους ὅπως ὄλα τ' ἄλλα τμήματα πρὸς τὴν Σελλασίαν.

» Ἐὰν ἡ ὑπόθεσίς μας εἶναι ὀρθή, ὅτι εἰσῆλθον στὴν Λακωνικὴ ἀπὸ τὴν ὁδὸν Μεγαλοπόλεως - Σπάρτης, τότε πιθανὸν νὰ ἐξέκλιναν κατὰ τι πάνω ἀπὸ τὰ καλύβια τοῦ Γεωργιτισίου καὶ τὰ ἀπότομα βουνὰ πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ

χωριού Κονιδίτσα και να πέρασαν πολύ πλησίον στο Βουρλιά. Αυτός είναι ο δρόμος τον όποιον εγώ προσωπικώς εύρηκα τον πιο εύκολον να ακολουθήσουν, περνώντας από του Σκορτσινου πλησίον της Βέλμινας για το χάνι του Βουρλιά (Nea Sellasia)».

Ο Λόριγγ στις ύποσημειώσεις του αναφέρει και τα εξής :

Σημ. 140. Ἀρβανίτο-Κερασιά καὶ Βλαχο-Κερασιά = Ἀλβανία καὶ Βλαχία-Κερασιά (=Albanian, and Wallachian Kerasia) ἀντιστοίχως καὶ τὰ δυὸ χωριά τώρα περιλαμβάνουν ἀνάμικτον πληθυσμόν¹.

Τὸ ἀκριβὲς Ἀγγλικὸν κείμενον ἔχει ὡς ἐξῆς :

'Arvanito - Kerasia and Vlakhō - Kerasia = 'Albanian' and 'Wallachian' Kerasia respectively. Both villags now contain a mixed population.

Σελ. 141. «Συνίστανται ἀπὸ ἐρείπια, κυκλώπεια τείχη λαξευτά, ἐλαφρῶς πολυγωνικῶν σχημάτων, θραύσματα κεράμων, ἄλλων ἀγγείων μαύρου χρωματισμοῦ».

Σημ. 142. «Μὲ τὴν εὐκαιρίαν τοῦ Ἀγχιλαίου ἐναντίον τῆς Μαντινείας μόλις πρὸ ἑνὸς ἔτους ἀκοῦμε ὅτι διάφορα Ἀρκαδικὰ τμήματα συνηντῶντο εἰς Ἀσέαν».

Συμπέρασμα. Ὁρθῶς ὁ Λόριγγ ἐτοποθέτησε τὸ Οἶον στὸν Ἀγιάννη τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς κάμνει ὅμως λάθος στὴν πορεία τοῦ στρατεύματος τῶν Ἀρκάδων διὰ μέσου τῆς Ἀσέας-Μάναρι. Ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ θὰ μιλήσουμε πᾶρα κάτω.

Στὸ ἴδιο βιβλίον ὁ Λόριγγ (σ. 35) γράφει καὶ γιὰ τὴν Μανθουρέα τὰ εξῆς :

«Ἐξ ἄλλου ἢ Μανθουρέα ἢ Μανθουρέα ἔχει ὀρθῶς ἐκεῖ (στὸ Γαροῦνι) σημειωθῆ. Πρὸς τὸ παρὸν τὰ μόνα ἴχνη τῆς ἀρχαίας πόλης (ἢ χωρίου) εἶναι μιὰ ἀφθονία διασκορπισμένων πηλίνων ἀντικειμένων καὶ ἕνα ἢ δυὸ ἀρχιτεκτονικὰ κομμάτια ποῦ βρίσκονται κοντὰ στὴν ἐκκλησία τῆς Παναγίας. Ἀκόμη αὐτὰ τὰ τελευταῖα δὲν εἶναι σίγουρα ἀρχαϊκῆς ἐποχῆς. Πράγματι, δὲν εἶναι ἀπίθανον, ἢ ἐκκλησία τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, ποῦ σήμερον εἶναι ἐρειπωμένη καὶ ποῦ πρότερον ἐδέσποζε τοῦ λόφου, ἀμέσως πίσω ἀπὸ τὴν τοποθεσία (τῆς Μανθουρέας), νὰ κατελάμβανε τὴ θέση ἀρχαίου Θυσιαστηρίου ἢ Πύργου. Ἐν πάσει περιπτώσει ἐκεῖ ὑπάρχουν κατάλοιπα δύο θεμελιώσεων ἐλαφρῶς διαφορετικῆς κατασκευῆς. Ἡ μία ἀπὸ αὐτὰς ποῦ εἶναι χτισμένη μὲ μεγαλύτερες πέτρες ἀπὸ τὴν ἄλλη καὶ χωρὶς συνδετικὴ ὕλη πιθανὸν νὰ εἶναι Ἑλληνικῆ.»

1. Δὲν ἀντιλαμβάνομαι μὲ τὴ φράση «ἀνάμικτον πληθυσμόν» τί θέλει νὰ διατυπώσῃ ὁ λεπτολόγος Λόριγγ. Γιατὶ ἂν πράγματι ἐννοεῖ ἀνάμικτον πληθυσμόν —τὸ 1895 ἢ καὶ ὁποιαδήποτε ἄλλη ἐποχὴ— ἀπὸ Ἀλβανῶν καὶ Βλάχων στὴν Ἀρβανιτοκερασιά καὶ τὴ Βλαχοκερασιά, τότε θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε πρὸ πολλοῦ χάσει τὰς φρένας του!

ΓΕΩΡ. Α. ΚΑΡΑΜΑΝΟΣ - ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ (1900).

Σχετικὰ μὲ τὴ μελέτη μας εἶναι τὰ ἀκόλουθα χωρία τῶν «Ἀρκαδικῶν» τοῦ Α. Καραμάνου:

«... Ἀρχαία Τεγέα ὄρια πρὸς Μεγάλην πόλιν Παλλάντιον, Ἀσέαν, μέχρι Λεονταρίου τὸν ροῦν τοῦ Ἀλφειοῦ. Πρὸς δὲ τὴν Λακωνίαν τὸ Λεοντάριον, τὴν Βελεμίναν (νῦν Σκορτσινου), τὰς Καρυὰς (Ἀράχωβαν), τὴν κορυφὴν τοῦ Πάρνωνος οὖσαν Τεγεατῶν πρὸς Λακεδαιμονίους ὄριον καὶ Ἀργείους. (Παυσ. 3, 21, 3 καὶ 2, 28, 7). (σ. 15).»

«... Ἡ Τεγέα περιελάμβανε ἑννέα Δήμους ὅπως ἐπιβεβαιοῖ καὶ ὁ Στράβων. Τεγέα δὲ ἑννέα Δήμους, τοὺς Κορυθεῖς (τὸν νῦν Δήμον Κορυθίου), τοὺς Γαρεάτας (τὰ Δολιανά), τοὺς Καρυάτας (Ἀράχωβαν), τοὺς Φυλακεῖς (Βέρβαινα), τοὺς Οἰάτας (Καλτεζάς), τοὺς Μανθυρεῖς (Βλαχοκερασιάν), ἔτι δὲ τοὺς Ἐχευήθεις κατοικοῦντας πρὸς τὰ ΒΔ τῆς Τεγέας...» (σελ. 15).

«... Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἤκουον μὲν ταῦτα, ἀντελογίζοντο δὲ ὅτι καὶ χειμῶν ἦν καὶ ἡ Λακωνικὴ ἐλέγτο δυσεμβολωτάτη. Ἐτι δὲ ἐφρόνουσι ὅτι καὶ διὰ φρουρῶν φυλάττονται αἱ δίοδοι, διότι καὶ ὁ Λακεδαιμόνιος Ἰσχόλαος ἦν ἐν Οἰῷ τῆς Σκιρίτιδος κειμένη παρὰ τὸ χωρίον τὸ νῦν Σκορτσινου, ἔχων νεοδαμῶδεις φρουροὺς καὶ τοὺς νεωτάτους περὶ τοὺς τετρακοσίους ἐκ τῶν Τεγεατῶν φυγάδων. Ἦν δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ Λεῦκτρον κειμένου ἐπὶ τοῦ νῦν Λεονταρίου ἄλλη φρουρά. Τὸ δὲ ἀρχαῖον Λεῦκτρον μετωνομάσθη εἰς «Λεοντάριον». (σ. 36).

«... Πάντα δὲ ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Θηβαῖοι ἐπίσθησαν, καὶ αὐτοὶ μὲν εἰσέβαλον ἐπὶ τὰς Καρυὰς κειμένας περὶ τὴν νῦν Ἀράχωβαν διὰ τῆς σημερινῆς ὁδοῦ τῆς διὰ Σαρανταπόταμου, οἱ δὲ Ἀρκάδες διὰ Φραγκοβρύσου καὶ Λεονταρίου ἀφικνοῦνται εἰς Οἶον, ἐν ἧ ὁ Ἰσχόλαος θέλων νὰ ἔχῃ τοὺς Οἰάτας συμμάχους ἔμεινεν ἐν τῇ κώμῃ, καὶ δὲν κατέλαβε τὰ δύσβατα μέρη, ὅπως οὐδεὶς τῶν Ἀρκάδων διέλθῃ. Οἱ δὲ Ἀρκάδες παμπληθεῖς ἀνέβαινον τὰ δύσβατα μέρη...» (σ. 37).

«... Γαρεάτης νῦν Σαρανταπόταμος...». (σ. 25).

ΤΑΚΗΣ ΚΑΝΔΗΛΩΡΟΣ (1906).

Ἀπὸ τὴν Ἀρκαδικὴν Ἐπιτερίδα ἐξ ἄλλου ἔτους 1906 (σελ. 27-28) τοῦ ιστοριοδίφου Τάκη Κανδηλώρου καὶ ἀπὸ Κεφαλ. «Μανθουρικὸν Πεδίον — Κρήσιον — Δήμος Τεγεατῶν» παραλαμβάνομε τὰ κάτωθι:

«9. Οἱ Οἰᾶται κατέκον πιθανῶς τὸ μεταξὺ Λακωνίας καὶ Ἀρκαδίας διαμέρισμα ὅπερ κατεῖχον ἐκ περιτροπῆς ἀμφοτέροι. Ὁ Στέφανος Βυζάντιος λέγει ὅτι ἡ Οἰός ἀνήκει εἰς τὴν Τεγέαν. Ὁ Ξενοφῶν λέγει ὅτι ἀπετέλει μέ-

ρος τῆς Σκιριτίδος καὶ ἔκειτο εἰς μίαν τῶν ἀνατολικωτάτων προσεγγίσεων τῆς Σπάρτης. Ὁ Ρῶς ὑποθέτει ὅτι ἡ πόλις ἔκειτο παρὰ τὴν θέσιν Κλεισοῦραν μίαν ὥραν πρὸς Μ. τῆς Κρυόβρυσης παρὰ τὴν κοίτην τοῦ Σαρανταποτάμου. Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἀκριβῶς, ἔνθα βλέπει τις μακρὰν τὸν Ταυγετον, ὁ Welcker ἐσημείωσε, μικρὸν ἀγρὸν κεκαλυμμένον ἐκ θραυσμάτων ἀγγείων.

»Ἡ ὑπόνοια ὅτι τὸ Οἶον ἔκειτο αὐτόθι ἀντίκειται πρὸς τὴν ἄλλην τοῦ Ξενοφῶντος σημείωσιν (ἐλλ. VI 5, 27) ὅτι οἱ Ἀρκάδες μετὰ τὴν κατάληψιν τοῦ Οἴου ἐπροχώρησαν νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῶν Θηβαίων εἰς Καρυάς, αἰτινες ἦσαν πρὸς Β. ¹ τῆς Κλεισοῦρας. Ἐπομένως δεόν καὶ τὸ Οἶον νὰ ἦτο πρὸς Β. καὶ οὐχὶ πρὸς Ν. αὐτῆς.

»Ὁ Λόριγγ ὑποθέτει ὅτι ἔκειτο εἰς τὸν τρία λεπτὰ πρὸς Β. τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς λόφον, εὐρισκόμενον 5 μίλ. ² πρὸς Β. τῆς Κλεισοῦρας. Ἐκεῖ παρετήρησε λείψανα τειχῶν ἐκ λίθων λαξευμένων πολυγωνικῶς καὶ δαψίλειαν θραυσμένων ἀγγείων, ὧν τινα στιλβωμένα μαῦρα. Εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἐφαρμόζεται πληρέστερον τοῦ Ξενοφῶντος ἡ περιγραφή, διότι κεῖται 4 μίλια ³ πρὸς τὰ ΒΔ. τῶν Καρυῶν καὶ οἱ Ἀρκάδες ἐλθόντες ἐξ Ἀσέας διὰ Μάναρι διευθύνθησαν εἰς Καρυάς καὶ ἐκεῖθεν εἰς Σπάρτην διὰ Κλεισοῦρας. (Φρ. 421 - 2). Ἡ θέσις εἶναι ἐναντι τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς ἔχουσα ναῖσκον Ἀγιάννην, μεταξὺ τῶν ρευμάτων Βαθὸ καὶ Περμαχαλίτικο.

»Παρὰ τὸν ναὸν εἶναι λείψανα τείχους, ἐντειχισμένα δὲ καὶ ἐν τῇ βάσει αὐτοῦ ἀρχαῖοι λίθοι καὶ τεμάχια μαρμάρου, οὐχὶ Δολιανῶν. Ἐντὸς σπόνδυλοι στήλης ὕψους 60 περίπου ἑκατοστῶν. Πρὸς Δ. τοῦ ναοῦ εὐρέθη τὸ 1895 ψηφιδωτόν, ὅπως κατεστράφη, ἐπὶ ἀνωτέρω σφύζονται 13 μεγάλοι λίθοι οἰκοδόμηματος παραλληλογράμμου (20 × 44 βημάτων) εἰς τὴν βάσιν δὲ τούτου διπλῆ σειρὰ λίθων τοῦ τείχους. Ἡ πρὸς Δ. πλευρὰ προχωρεῖ πρὸς Ν. ἔνθα τάφος λαξευτός. Εἰς θέσιν ἄλωνα εὐρίσκονται νομίσματα καὶ πολλὰ ἀγγεῖα μικρὰ καὶ μεγάλα. Εἰς εὔρε καρφίδα χρυσοῦν παριστάνουσαν λέοντα. Πρὸς Δ. πήλινα εἰδώλια 25 - 35 ἑκατ. μήκους. Παρὰ τὸν ναὸν εὐρέθη τὸ 1903 ἄγαλμα γυναικὸς 0.75 μ. κατατεθὲν ἐν τῷ Μουσεῖῳ τῆς Τεγέας.

»Εἰς θέσιν Γουλιμῆ μέχρι τῶν προπόδων τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων εὐρίσκονται νομίσματα καὶ χάλκινα ἀντικείμενα. Εἰς τὴν Δ. συνοικίαν τοῦ χωρίου νομίσματα καὶ τεμάχια μαρμάρων. Πρὸς Ν. Ἀρβανιτοκερασιᾶς πρὸς Κολλίνας, μετὰ Σουλεϊμάν-λάκκον, εἶναι θέσις Ἀραμπάδες ἔνθα σημεῖα ἀμα-

1. Οἱ Καρυές κεῖνται ὄχι πρὸς Β. ἀλλὰ πρὸς Α. τῆς Κλεισοῦρας.

2. Τὸ Οἶον (Ἀρβανιτοκερασιᾶ) κεῖται πράγματι 5 μίλια ἢ 8 χιλιόμετρα Β. τῆς Κλεισοῦρας.

3. Τὸ Οἶον πράγματι κεῖται ΒΔ τῶν Καρυῶν - Ἀράχοβας, ἀλλὰ ἀπέχει 8 μίλια, ἦτοι 13 χιλιόμετρα καὶ ὄχι 4 μίλια, ἐκτὸς ἂν γίνῃ παραδεκτόν, ὅπως ἐπιστεῦετο ἄλλοτε, ὅτι οἱ ἀρχαῖες Καρυές ἔκειντο ἐπὶ τῇ θέσει Ἀνάληψη ὅπου σήμερον οἱ ἀρχαιολόγοι τοποθετοῦν τὴν Ἴασο, τὶς δὲ Καρυές ἐπὶ τὴν Ἀράχοβα.

ξιτῆς ὁδοῦ. Εἰς τὰς δὲ ὄχθας τοῦ Σαρανταποτάμου εἰς θέσιν Κούμαρη ὀρίου Ἀρβανιτοκερασιᾶς σφύζονται λείψανα δύο ξηροπύργων. Ἴχνη ὕδραγωγείου παλαιοῦ σφύζονται ἀπὸ κρήνην Μυλωνιάτικην Ἀλεποχωρίου διὰ τῶν ὄχθων Σαρανταποτάμου. Καὶ ἄλλου ὕδραγωγείου Ἴχνη εὐρέθησαν διήκοντος ἀπὸ Βλαχοκερασιᾶς εἰς Οἶον καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ τῆς λοφοσειρᾶς Ζυγοῦ Ἴσως μέχρι τῆς Τεγέας. Παρὰ τὸ ρεῦμα τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς Ἀλεποχωρίου εἰς θέσιν Παληοχώρι εὐρίσκεται σωρεῖα τάφων ἀγνώστου ἐποχῆς.

Γιὰ τὴν Μανθურέα ἐξ ἄλλου ὁ Τ. Κανδηλώρος γράφει τὰ ἑξῆς:

«Παρὰ τὸ Γαροῦνι ¹ εὐρέθησαν κέραμοι καὶ ἀγγεῖα. Παρὰ τὸ Γαροῦνι ἐπὶ τοῦ Μανθουρικοῦ πεδίου οἱ Γάλλοι μηχανικοὶ παρετήρησαν ἐν ὀροπέδιον κεκαλυμμένον ὑπὸ ἔρειπιων, καὶ εἰς μίαν ἐκκλησίαν ἐγγὺς τοῦ ρυακίου λείψανα Ἰωνικοῦ ναοῦ. Σήμερα (1906) σφύζεται δαψίλεια μόνον σκορπισμένων θραυσμάτων ἀγγείων καὶ τινα θραύσματα λίθινα περὶ τὸν ναὸν τῆς Παναγίας. Οἱ ἐντόπιοι ἔλεγον εἰς τὸν Boblaye, ὅτι εἰς τὴν κορυφὴν ἐνὸς λόφου ἀμέσως ὀπισθεν τῆς ἀνω θέσεως ἔνθα ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἡλίας ἦσαν ἐρείπια. Ἴσως ἐκεῖ ἦτο ναός.

»Τὴν Μανθურεάν ὡς ἴσως κειμένην αὐτόθι μνημονεύει καὶ ὁ Στέφανος Βυζάντιος ² (Φρ. 421). Πλεῖστα ἐκ τῶν λειψάνων τούτων μᾶς εἶπον, ὅτι οἱ Καπαρελιώται τὰ ἔκτισαν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ἐσώζοντο δὲ κτίρια μὲ πλατεῖς τοίχους καὶ λαξευμένοι λίθοι μὲ ἀνθέμια.

Κ. Α. ΡΩΜΑΙΟΣ (1907).

Ὁ Κ. Α. Ρωμαῖος εἶναι ὁ Βουρβουραῖος διεθνούς φήμης, σοφὸς ἀρχαιολόγος, καθηγητῆς, συγγραφεὺς καὶ Ἀκαδημαϊκός, ὁ ὁποῖος μεταξὺ πολλῶν ἄλλων σπουδαίων ἀνασκαφῶν ποῦ ἐνήργησε σὲ ἀρχαιολογικοὺς καὶ ἱστορικοὺς χώρους σ' ὅλη τὴ χώρα, τὸ 1907 ἐνήργησε καὶ πρόχειρες ἀνασκαφές ἐπὶ τὸν λόφον τοῦ «Ἀγιάννη», τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς ὅπου τοποθετεῖται ἡ πολίχνη Οἶον καὶ ὅπου τὸ 369 π.Χ. ἐδόθη σημαντικὴ μάχη τῶν Ἀρκάδων ἐναντίον τῶν Λακεδαιμόνων.

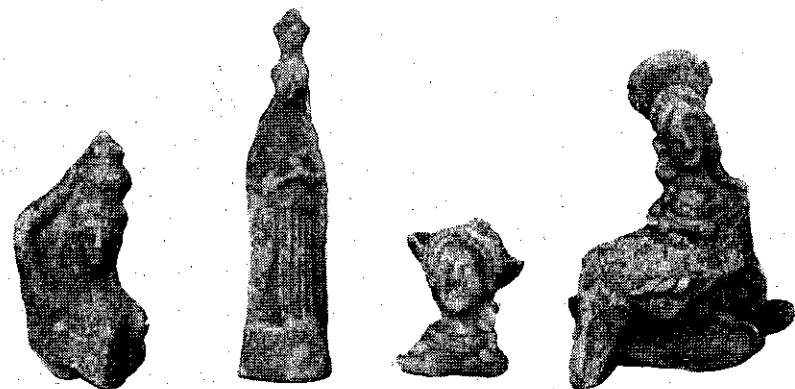
Κατὰ τὶς ἀνασκαφές αὐτὰς ³ ὁ Κ. Α. Ρωμαῖος ἀπεκάλυψε ἀρκετὰ πήλινα

1. Κανδηλώρου Τάκη «Ἀρκαδικὴ Ἐπετηρίς», 1906 σελ. 29.

2. Ὁ Στέφανος Βυζάντιος ἐπὶ τὸ γράμμα Μ. τοῦ ἔργου του γράφει: «Μανθურέα κώμη Ἀρκαδίας. Τὸ Ἐθνικὸν Μανθურεῖς διὰ τὸ ἐπάλληλον τῶν δύο εε.»

3. Τὶς ἀνασκαφές αὐτὰς τοῦ Κ. Α. Ρωμαίου ἐπὶ τὸν «Ἀγιάννη» κατὰ τὸ 1907 παρηκολούθησα τότε —μαθητῆς τοῦ Σχολαρχείου— καὶ ἐγὼ καὶ ἐνθυμοῦμαι καλῶς ὅτι ὅλα τὰ εὐρήματα ὁ Ρωμαῖος τὰ ἔβαλε σὲ μεγάλα καλάθια (κόφες) καὶ μὲ μουλάρι τὰ μετέφερε ἐπὶ Πιαλὴ ὅπου ἐπάρχει τὸ Μουσεῖον τῆς Τεγέας.

ἀγαλμάτια, κορῶν Καρυατίδων, πού ἔφεραν στό κεφάλι ὑδρίας (στάμνες) ἢ κρατοῦσαν στά χέρια τους χοιρίδια (γουρουνάκια) ἐνδεικτικά τῆς λατρείας τῆς γονιμότητος. Ὅλα αὐτά τὰ εἰρημάτα καί πολλά ἄλλα, καθὼς καί ἓνα μαρμάρينو ἀγαλμα ὕψους 0,75 μ. τῆς θεᾶς Δήμητρας, πού κρατᾷ ἓνα ρόδι στό χέρι, δείγμα καί αὐτό τῆς γονιμότητος, πού εἶχε εὑρεθῆ πάλιν στόν

Πήλινα ἀγαλμάτια κορῶν (Καρυατίδων)—Δόφος Ἀγιάννη Ἀρβανιτοκερασιᾶς (Σμίκρυνση 1: 5).

«Ἀγιάννη» ἀπό κατοίκους τοῦ χωριοῦ, πρὸ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Ρωμαίου, ἂν θυμᾶμαι καλῶς κατὰ τὸ 1903, ὅλα αὐτά ἔχουν κατατεθῆ καί εὑρίσκονται στό ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο τῆς Τεγέας.

Ἐνα ἄλλο πήλινο ἀγαλμα πού βρῆκε τὴν ἴδια ἐποχὴ ὁ Ρωμαῖος, ἀκέφαλο ὅμως καί ἀκρωτηριασμένο, παριστάνει τὸ Θεὸ Πλούτωνα μισοξαπλωμένο ἐμπρὸς σὲ τραπέζι γεμάτο ἀπὸ φαγητά, ὅπως ἀκριβῶς ἔτρωγαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες. Ὑπάρχουν ἐπίσης τόσον στὴ κορυφῇ τοῦ λόφου, ὅσον καί στά πλευρά του εὐκρινῆ θεμέλια διαφόρων πολυγωνικῶν κτισμάτων καί Ναοῦ.

Σὲ παλαιότερη πάλιν ἐποχὴ πρὸ τοῦ 1900, ὅπως ὁμολογοῦν οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ, στόν ἴδιο λόφον τοῦ Ἀγιάννη στά χωράφια καί γύρω, εἶχαν εὑρεθῆ ἀρκετὰ χρυσᾶ νομίσματα, ἄλλα μικροαντικείμενα, ἐπίσης χρυσᾶ, καθὼς καί ἓνα χρυσὸ γουρουνάκι, τὰ ὁποῖα ὅμως πῆραν τὴν κατεύθυνση πρὸς τοὺς ἀρχαιοκαπήλους...

Ὁ Ρωμαῖος, ὅπως μᾶς εἶπε τὸν Μάϊον τοῦ 1960, ὅταν τὸν ἐπισκεφθῆκαμε μαζὺ μὲ τὸ συμπατριώτη δικηγόρον Δ. Ἄρχο, στό σπίτι του, στὴ Νέα Σμύρνη, ἀπὸ τὰ εἰρημάτα αὐτά καί ἀπὸ ἄλλα τεκμήρια παραδέχεται ὅτι στὴν πολίχνη αὐτῇ τοῦ Οἰοῦ ἐλατρεῦετο ἡ Θεὰ Δήμητρα, ὑπῆρχε δὲ ἐκεῖ καί ναὸς τῆς Δήμητρας καί ὅτι πιθανότατα γιὰ νὰ εὑρεθῆ ἡ πληθώρα αὐτῆ τῶν πηλίνων ἀγαλμάτων ὑπῆρχε καί εἰδικὸν ἐργαστήρι πηλίνων ἀγαλμάτων.

Τὰ ὀλίγα ἀρχαῖα τείχη πού εὑρίσκοντο τότε (τὸ 1907) — δὲν ξέρει ἂν βρίσκονται ἀκόμη — στὴ κορυφῇ τοῦ λόφου τοῦ «Ἀγιάννη», δὲν νομίζει ὁ Ρωμαῖος ὅτι εἶναι Κυκλώπεια, δηλαδὴ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ μεταγενέστερα καί ἴσως εἶναι ὑπολείμματα τῆς Ἀκροπόλεως τοῦ Οἰοῦ. Αὐτὸ λοιπὸν ἦτο τὸ Οἶον εἰς τὸ ὁποῖον τὸ 369 π.Χ. ἔλαβε χώραν ἡ μάχη μεταξὺ τῶν Ἀρκάδων καί Λακεδαιμονίων¹.

Μαρμάρινον ἀγαλμα τῆς θεᾶς Δήμητρας ὕψους 0,75. Εὑρέθη τὸ 1903 εἰς τὸν λόφον τοῦ Ἀγιάννη Ἀρβανιτοκερασιᾶς.

Τὸ θέμα τοῦ Οἰοῦ, τοὺς Οἰᾶτες, τοὺς Καρυάτες καί τὴν Σκιρίτιδα, ὁ Ρωμαῖος πραγματεύεται καί σ' ἄλλα συγγράμματα καί μελέτες του: Οὕτω π.χ.

1. Ξενοφ. Ἑλλ. 5, 6, 24. Διοδ. 15, 64.

στην Έπετηρίδα των Βουρβούρων 1939¹ αναφέρει τα κάτωθι: «... τέλος τὸ Οἶον, μία κόμη γνωστή στην ἱστορία γιὰ τὴν ἡρωϊκὴ ἀντίσταση τοῦ Ἰσχυοῦ στὰ 369 π.Χ., ἐτοποθετήσαμε κοντὰ στὴν Ἀρβαντοκερασιά σύμφωνα με τὸν Ἄγγλον Loring...». Καὶ κατωτέρω: «... Ἔτσι ὁ ὄρεινός τραχὺς τόπος με κέντρο περίπου τὴν ὠραία ψηλὴ κορυφὴ τοῦ Ἀξιοφόρου (Ἅγιος Χριστόφορος) πάνω ἀπὸ τὶς Κολλίνες, ἢ Σκιρίτις, χώρα τῶν παλαιῶν, ἦταν παλαιὰ Ἀρκαδική, δηλαδὴ Τεγεατικὴ. Οἱ Καρυῆται καὶ οἱ Οἰᾶται γύρω ἀπὸ τὴν Κερασιά ἦταν ἀπὸ τοὺς ἐννέα Τεγεατικούς Δῆμους. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι οἱ Σπαρτιάται καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι με τὴ δύναμή τους ξαπλώθηκαν, ἐπῆραν τὴ Μεσσηνία, ἔπειτα τὴ Θυρέα καὶ τὴν Κυνουρία ὅλη.»

Καὶ κατωτέρω: «... Γι' αὐτὸ βλέπουμε ὅτι οἱ Σκιρίται (σὰ νὰ εἶπομε οἱ βουνίσιοι ἀπὸ τὸ σκίρον=πέτρα) ἀποτελοῦσαν ἐξαιρετικὸ μέρος τοῦ Σπαρτιατικοῦ στρατοῦ.....».

Εἰδικῶς γιὰ τὴν Σκιρίτιδα καὶ τὰς Καρύας ὁ Ρωμαῖος στὰ Πελοποννησιακὰ Β² γράφει τὰ ἑξῆς: «Ὁ ὄρεινός καὶ κάκοτράχηλος τόπος, ἢ Σκιρίτις τῶν ἀρχαίων, ἦταν ἐπικίνδυνος γιὰ τὴ Σπάρτη, ἂν τὸν κατεῖχον ἀνταγωνιστὲς τῆς, ὅπως ἦσαν οἱ γείτονες Τεγεᾶται. Γι' αὐτὸ βλέπουμε ὅτι ἡ πρώτη φροντίδα τῶν Σπαρτιατῶν ἦταν νὰ ἀποσπάσουν τὰς Καρύας καὶ τὸν Δῆμον Κανουριῶν ἀπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Τεγέας».

Ἐξ ἄλλου, εἰς τὰ «Χρονικά, τοῦ Μοριά» Α' τόμ. 1952 ὁ Ρωμαῖος ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: «... Φυσικὰ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πόλι (Τεγέα) ὑπῆρχαν καὶ ἄλλοι μικρότεροι συνοικισμοί, διάφορα χωριουδάκια, διασκορπισμένα στὴ γύρω περιοχὴ. Τὰ χωριά αὐτὰ ὁ Πausanias τὰ ὀνομάζει Δῆμους καὶ καταγράφει ἐννέα τέτοιους Δῆμους, ποὺ ἐσήμαιναν ἄλλες τόσες Κοινότητες, ποὺ συνολικὰ ἀποτελοῦσαν τὸ Τεγεατικὸν Κράτος. Μερικῶν ἀπ' αὐτοὺς γνωρίζομεν ἀρκετὰ καλὰ τὴ θέση. Ἔτσι οἱ Καρυῆται κατοικοῦσαν γύρω κατὰ τὴν Ἀράχοβα, οἱ Οἰᾶται με τὸ Οἶον κατὰ τὶς σημερινὲς Κερασιές, οἱ Φυλακεῖς...».

Γιὰ τὸν Οἶον καὶ τοὺς Οἰᾶτες ὁ Κ. Α. Ρωμαῖος γράφει καὶ στὰ «Χρονικά τῶν Κυνουριατῶν»³ τὰ ἑξῆς: «Μερικῶν ἀπ' αὐτοὺς (τοὺς Δῆμους τοῦ Τεγεατικοῦ Κράτους) γνωρίζομεν ἀρκετὰ καλὰ τὴ θέση. Ἔτσι οἱ Καρυῆται κατοικοῦσαν γύρω κατὰ τὴν Ἀράχοβα, ἀλλ' ἀπεσπάσθησαν ἐνωρίς ἀπὸ τοὺς Σπαρτιάτες καὶ συντελοῦσαν εἰς τὴν Ἐπικράτειαν τῶν Λακεδαιμονίων. Οἱ Οἰᾶται με τὸ Οἶον κατὰ τὶς σημερινὲς Κερασιές, οἱ Φυλακεῖς με κέντρο τὴ Φυλάκη στὴν περιφέρεια Βούρβουρα-Κούτρουφα-Πηγαδάκια καὶ οἱ Κορυθεῖς κατὰ τὴν Μπερτζοβᾶ καὶ Ἀγιωργίτικα».

1. Ἐπετηρίς Βουρβούρων 1939. Τόμ. Γ. σελ. 48, 51.

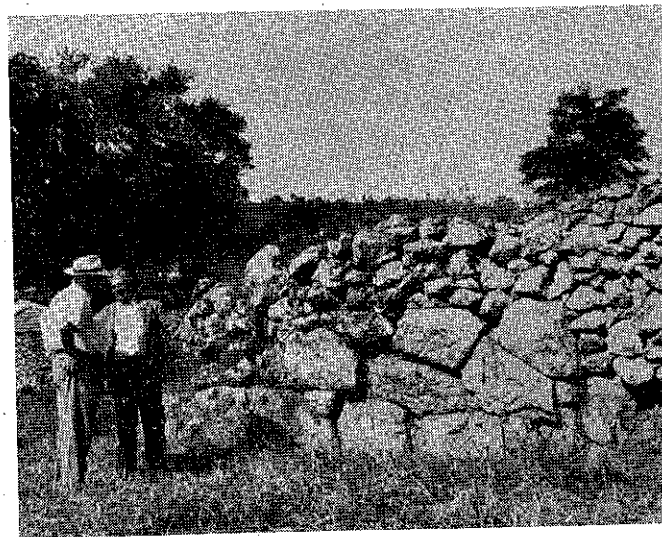
2. «Πελοποννησιακὰ Β», 1957. Τοπογρ. Φραγκοκρατίας Κ. Α. Ρωμαίου σελ. 6.

3. «Χρονικά Κυνουριατῶν». Τόμ. Β, 1952, σελ. 19.

Ἀναφορικὰ με τὸ τοπωνύμιον Σκιρίτις καὶ Σκιρίται=οἱ κάτοικοι τῆς Σκιρίτιδος, ὁ κ. Ρωμαῖος παραδέχεται καὶ ἐτυμολογεῖ τὴ λέξη ἀπὸ τὸ σκίρον=πέτρα καὶ Σκιρίται εἶναι «σάν νὰ εἶπομε βουνίσιοι» ὅπως λέει. Τὴν ἴδια ἐξήγηση ἔδωκε σὲ μένα καὶ στὸ συμπατριώτη μου κ. Δ. Ἄρχο δικηγόρο ὅταν τὸ 1960 ἐπισκεφθῆκαμε τὸν κ. Ρωμαῖο στὸ σπίτι του στὴ Νέα Σμύρνη.

Ὡς τόσο παρ' ὅλο τὸ σεβασμὸ ποὺ ἔχω στὸ σοφὸ καθηγητὴ θὰ ἤθελα ἐδῶ νὰ παραθέσω καὶ μία διαφορετικὴ γνώμη δική μου.

Κανένα λεξικὸ στὴ λέξη σκίρον (με γιῶτα) δὲν δίδει τὴν ἐξήγηση ποὺ

Ἰχνη ἀρχαίου τείχους Οἰοῦ (Ἀρβαντοκερασιά).

δίδει ὁ Ρωμαῖος, δηλαδὴ σκίρον=πέτρα, χαλίκια, ἐπομένως Σκιρίτις=τόπος γεμάτος πέτρες, χαλίκια. Ἄν τὸ τοπωνύμιον Σκιρίτις γραφόταν με ὕψιλον, τότε ἡ ἐρμηνεία τοῦ Ρωμαίου θὰ ἦταν σωστὴ γιατί, ὡς γνωστόν, σκῦρα εἶναι τὰ χαλίκια, ἐξ οὗ καὶ σκυρόστρωση, σκυρόδεμα κ.λ.π.

Κατὰ τὸ λεξικὸ τοῦ Ἐλευθερουδάκη σκίρον=σκιάδειον καὶ σκῦρον=σύντριμμα λίθων, καὶ σκῦρα=χάλικες, χαλίκια ὁδοστρωμάτων.

Στὸ νεώτερο ὅμως «Μέγα λεξικὸν Ἑλλην. γλώσσης» Δ. Δημητράκου ὑπάρχει με ὕψιλον ἡ λέξη σ κ ῦ ρ ο ς (ὀ) ποὺ σημαίνει τεμάχιον λίθου καὶ με γιῶτα τὸ σ κ ῖ ρ ο ν ποὺ σημαίνει πλατύγυρον λευκὸν σκιάδειον κατὰ τὴν πομπὴν τῆς Ἀκροπόλεως κ.λ.π., (τὸ σκίρον ἐδῶ εἶναι με ὀξεῖαν) καὶ τὸ σκῖρον (με περισπωμένην) ποὺ σημαίνει ὁ ἐξωτερικὸς φλοιὸς τοῦ τυροῦ. Πέραν αὐτῶν στὸ ἴδιο λεξικὸ ὑπάρχουν καὶ οἱ λέξεις σ κ ῖ ρ ο ς (ὀ) κ. σκίρα (τὰ) ἢ σκῖρα, 1) γῆ σκληρὰ κεκαλυμμένη ὑπὸ θάμνων καὶ φρυγάνων, 2) γῆ πυρρῶδης

και 3) ἄλσος και δρυμός, πού και οί τρεῖς ἐρμηνείες ἀνταποκρίνονται θαυμασία στη πραγματικότητα τῆς Σκιρίτιδος.

Και πράγματι ἡ μὲν σημερινή Σκιρίτις, δηλαδή οί κοινοτικές περιφέρειες Κολλινῶν, Καλτεζῶν, Βλαχοκερασιᾶς, Ἀρβανιτοκερασιᾶς (Κερασιᾶς), Ἀλεποχωρίου, ἴσως και ἕνα τμήμα τῆς Ἀράχοβας (Καρυῶν) σκεπάζονται κατά τὸ μεγαλύτερό τους μέρος ἀπὸ θάμνους και φρύγανα-πυρνώρια, κουμαριές, ρίκια, ἀφάνες — κατά δὲ τὴν ἐποχὴ τοῦ Οἴου τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς Σκιρίτιδος ἦταν ἕνας ἀπέραντος δρυμός πὸν κατέστρεψαν οί Νεοέλληνες μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσή τους, δηλαδή μετὰ τὸ 1828.

Ἐνας ἀκόμα λόγος πὸν βραίνει στὴν ἐρμηνεία πὸν δίδω ἐγὼ εἶναι ὅτι ὁ χῶρος αὐτὸς τῆς Σκιρίτιδος κατά τὸ μεγαλύτερό του μέρος δὲν περιέχει σκῦρα, δηλαδή χαλίκια πὸν νὰ προέρχονται ἀπὸ ἀσβεστολιθικά πετρώματα, ὅπως εἶναι τὰ πετρώματα δεξιὰ και ἀριστερὰ τοῦ δρόμου ἀπὸ Καπαρέλι (Μανθουρέα) μέχρι Ἀρβανιτοκερασιᾶς (Κερασιᾶ).

Στὸ χῶρο δὴμος ἀπὸ Ἀρβανιτοκερασιᾶς και Βλαχοκερασιᾶς ἀριστερὰ μεριά, και δεξιὰ τοῦ δρόμου Ἀλεποχωρίου - Μπακούρου Χάνι, μαζί με τίς κοινοτικές περιοχὲς Κολλινῶν και Καλτεζῶν, σκῦρα-χαλίκια δὲν ὑπάρχουν γιατί δὲν ὑπάρχουν πετρώματα ἀσβεστολιθικά παρὰ μόνον σχισταργιλλικά πὸν δὲν δημιουργοῦν σκῦρα.

Κατὰ συνέπειαν ἡ ἐρμηνεία πὸν βγαίνει ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ λέξη σκίρος ἢ σκίρα (με γιῶτα) εἶναι κατά τὴ γνώμην μου ἡ σωστότερη γιὰ τὴν ἐτυμολογία τοῦ τοπωνυμίου Σκιρίτις, πὸν σημαίνει τόπος σκεπασμένος με θάμνους και φρύγανα ἢ τόπος πὸν τρέφει δάση και δρυμούς, ἐκτὸς ἂν παραδεχθοῦμε τὴν ἄλλη ἐκδοχή, πὸν φαίνεται πὸς εἶναι και ἡ σωστότερη, ὅτι δηλαδή τὸ τοπωνύμιο Σκιρίτις ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τὸ ὄνομα Σκίρος¹ πὸν πρῶτος ἀνέφερε ὁ Διόδωρος.

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

Στὶς ἀντίστοιχες λέξεις Οἶον, Σκιρίτις, Σκιρίται, Σκίρος, Σκιρτώνιον ἢ Μεγ. Ἑλλήν. Ἑγκυκλοπαίδεια γράφει τὰ ἑξῆς:

1. Λεξικὸν Δ. Δημητράκου: Σκιρίται (οἱ) σῆμα Σπαρτιατικοῦ στρατοῦ ἐπιλεκτὸν συνιστάμενον ἐξ ἑξακοσίων πεζῶν μαχομένων κατά τὸ ἀριστερὸν κέρασ πλῆσιον τοῦ βασιλέως, ὄντων δὲ περιοίκων ἐκ τῆς Ἀρκαδικῆς πόλεως Σκίρος και ἐκ τοῦ διαμερισματος ὅπερ ἐκαλεῖτο Σκιρίτις, ἄ. Σκιρίτης λόγος (Διοδ. Σ. 15. 32, Θουκ. 5, 67, αὐτ. 68, 2).

Στὰ «Ἀρκαδικά» τοῦ Πausanias (35, 4), ὑπάρχει και τὸ τοπωνύμιο Σκῦρος, ἀλλ' ἐκεῖ πρόκειται γιὰ κάποιον μικρὸν παραπόταμον τοῦ Ἀλφειοῦ πὸν βρίσκεται ἀνάμεσα Μεγαλόπολεως και Μεσσήνης.

Οἶον: συγγραφεὺς Τ. Κανδηλῶρος, γράφει τὰ ἴδια ἀκριβῶς πὸν ἐδημοσίευσεν στὴν «Ἀρκαδ. Ἐπετηρίδα» 1906.

«Σκιρίτις (Ἀρχ. Γεωγ.)—ὄρεινὴ χώρα τῆς Ἀρχαίας Λακωνικῆς, ἀποσπασθεῖσα τῆς Ἀρκαδίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐθνολογικῶς ἀνήκεν, ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν. Ὄνομάσθη οὕτως ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῇ ἀρχαίας Ἀρκαδικῆς πόλεως Σκίρου και ἔκειτο κατά τὰ ΒΑ πρὸς τὴν Ἀρκαδίαν ὄρια πρὸς Α. τῆς Ἀρκαδικῆς Αἰγυτίδος. Διὰ τῆς κλεισούρας τῆς Σκιρίτιδος ἦγεν ἡ ἐξ Ἄργους και Τεγέας εἰς Σελλασίαν και Σπάρτην ἀρχαία ἀμαξιτός. Ἀπὸ τὰ πολίσματα αὐτῆς ἄξιον λόγου ἦτο τὸ Οἶον, τοῦ ὁποίου ἐρείπια διεσώθησαν εἰς τὸ βουνὸν Ρέπου». (Καψ. σ. 935)¹.

«Σκιρίται—οὕτως ἐκαλοῦντο οἱ κατοικοῦντες τὴν Σκιρίτιδα τῆς Λακωνικῆς, οἵτινες ἐθνολογικῶς ἦσαν Ἀρκάδες. Ἐν τῇ συντάξει τοῦ Σπαρτιατικοῦ στρατοῦ οἱ Σκιρίται, οἵτινες ἀπετέλουν μέσην τάξιν μετὰ τῶν ὀπλιτῶν και ψιλῶν, συνεκρότουν ἴδιαν μοῖραν αὐτοῦ ἐξ 600 ἀνδρῶν, τὸν Σκιρίτην λόχον, ὅστις ἐν πολέμῳ εἶχε τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν νὰ κατέχη πάντοτε τὴν αὐτὴν θέσιν, τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τῆς στρατιᾶς, πλῆσιον τοῦ βασιλέως, προπορευόμενος ἐν πορείᾳ αὐτοῦ. Ἐφημίζοντο διὰ τὴν ἀνδρείαν των, ἐξεπέμποντο διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἐπιτόχων και ἐπικινδύνων ἐπιχειρήσεων και ἤρχιζον πρῶτοι τὴν μάχην, ἀπεχώρουν δὲ τελευταῖοι ἐξ αὐτῆς». (Καψ. σ. 935).

«Σκίρος (Ἀρχ. Γεωγ.)—πόλις ἀρχαία τῆς Ἀρκαδίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας ὀνομάσθη Σκιρίτις ἢ περὶ αὐτὴν χώρα, ἑνωρὶς κατακτηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Σπαρτιατῶν και προσαρτηθεῖσα εἰς τὴν Λακωνικὴν». (Καψ. σ. 937).

«Σκιρτώνιον—μία τῶν 10 πόλεων τῆς Νοτίου Ἀρκαδίας ἐν Μαιναλίᾳ, τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι «διὰ τὸ ἔχθος τῶν Λακεδαιμονίων» καταλείποντες τὴν πατρίδα των, κατόκησαν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδα, κτισθεῖσαν τῷ 370 π.Χ. Μεγαλόπολιν (Πaus. VIII. 27, 4)».

«Μανθουρέα (Ἀρχ. Γεωγ.). Δῆμος Τεγεατῶν ἐν Πελοποννήσῳ ἐπὶ τῆς ἐξ Ἀσέας εἰς Τεγέαν ἀρχαίας ὁδοῦ, γνωστὴ μόνον ἐκ τοῦ Πausanias (H. 44,7. 45,1. 47,1). Ἡ περιοχή αὐτοῦ (Μανθουρικὸν πεδῖον), 50 στάδια περίπου ἀπέχουσα τῆς Τεγέας, συνορεύει μετὰ τοῦ Παλλαντικοῦ πεδίου, ἀφ' οὗ ἐχωρίζετο διὰ τοῦ καλουμένου Χώματος, δεξιᾶ τοῦ ὁποίου ἔκειτο. Ἐλατρεύετο αὐτόθι ἡ Ἀθηνᾶ Ἴππία, ἣς τὸ ἄγαλμα μεταφερθὲν εἰς Τεγέαν ἐτοποθετήθη εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς Ἀλέας. Ὑπὸ τῶν νεωτέρων τὸ Μανθουρικὸν πεδῖον ταυτίζεται μετὰ τὴν σημερινὴν Τάκκαν, ὁ ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς τοποθετεῖται εἰς τὰ ἐρείπια μεγάλου Ἑλληνιστικοῦ οἰκήματος ἐπὶ τινος ὑψώματος

1. Ὁ συγγραφεὺς Καψ. εἶναι ὁ Καψάλης Γερ. Δ. τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

νοτίας τῶν χωρίων Ζέλι καὶ Καπαρέλι. (Πρβλ. Ἀρχαιολ. Δελτ. 1918 σ. 102) Π.Ν.Π.¹.

ΝΙΚ. ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ (1925).

Ὁ Γυμνασιάρχης Ν. Ἀλεξόπουλος στὴν «Ἱστορία Ἀρκαδίας - Τεγέας» σχετικὰ μὲ τὸ Οἶον ἢ Οἶον, ὅπως τὸ γράφει, καὶ τὴν Σκιρίτιδα ἀναφέρει τὰ κάτωθι²:

«Ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ πέμπτου κατὰ σειρὰν Δήμου τῶν Οἰατῶν καὶ τῆς κώμης Οἴου, ἥτις κεῖται ἐν τῇ Σκιρίτιδι. Ἡ Σκιρίτις εἶναι ὄμορος τῆς χώρας τῶν Παρρασιῶν. Εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ Σκιρίται κατόκουν τὴν χώραν τὴν κειμένην μεταξὺ τοῦ τέως Δήμου Κολλινῶν καὶ Λυκοσοῦρας ἴσως νὰ περιλαμβάνετο καὶ ἡ περὶ τὰς Καρύας πρὸς Δ. χώρα. Ἐγγὺς τῆς χώρας ταύτης τῆς Σκιρίτιδος ἐκτίσθη ἡ Μεγαλόπολις.

» Οἱ Οἰάται κατόκουν μεταξὺ τῶν μισγαγκείων (ναπῶν) τοῦ Εὐρώτα καὶ τοῦ Οἰνοῦτος³, ὅπου νῦν αἱ Κερασάει, Κολλίνοι καὶ Καλτεζαί. Ἡ κώμη Οἶος ἐκεῖτο πλησίον τῆς σημερινῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς ἢ καὶ ΒΑ τῶν Κολλινῶν. Κατὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Ἐπαμεινώνδα εἰς Λακωνίαν τὸ 370 π.Χ. ἡ Οἶος εἶχεν ἰσχυρὸν φρούριον καὶ ἀνῆκεν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας».

Καὶ περαιτέρω:

«Οἱ μὲν Θηβαῖοι πορεύονται κατὰ τῶν Καρυῶν, ἐνθα οὐδεμίαν εὐρίσκουσι ἀντίστασιν, οἱ δὲ Ἀρκάδες κατὰ τῆς πόλεως Οἴου τῆς Σκιρίτιδος. Ταύτην ὑπερήσπιζε ὁ Λακεδαιμόνιος Ἰσχόλαος μὲ τοὺς νεοδαμώδεις καὶ μὲ τοὺς νεωτάτους ἐκ τῶν φυγάδων Τεγεατῶν, οἵτινες ἀνήρχοντο εἰς τετρακοσίους περίπου. Ἡ πόλις Οἶος ἐκυριεύθη καὶ πάντες οἱ ὑπερασπισταὶ αὐτῆς ἔπεσαν οὐδενὸς σωθέντος. Οἱ Ἀρκάδες ἀφοῦ ἄφησαν ἐν Οἴῳ τὴν ἀναγκαίαν φρουρὰν ἐπορεύθησαν καὶ οὗτοι ἐναντίον τῶν Καρυῶν. Οἱ Θηβαῖοι ἀφοῦ ἔμαθον τὰ πεπραγμένα, μετὰ πολλοῦ θάρρους κατέβαιναν πρὸς τὴν Σπάρτην.

» Οἱ Σκιρίται ὑπετάχθησαν πρότερον καὶ μικρὸν ἔπειτα οἱ Καρυᾶται εἰς τοὺς Σπαρτιάτας. Οἱ Σκιρίται ἐν ταῖς ἐκστρατείαις ἀπετέλουν τὸ ἐπίλεκτον μέρος τοῦ στρατοῦ τῶν Λακεδαιμονίων. Ἦσαν ἐλαφρῶς ὀπλισμένοι. Εἰς τούτους ἀνετίθετο οὐ μόνον ἡ φύλαξις τῶν βασιλέων, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐπικινδυνωδέστεραι θέσεις ἐνεπιστεύοντο, ὥστε ἐν τῇ πορείᾳ ἀπετέλουν τὸ μέτωπον καὶ ἐν ταῖς μάχαις κατελάμβανον τὸ ἀριστερὸν κέρασ. Ὑπερβαλλόντως δὲ ἐτιμῶντο πρὸ τῶν λοιπῶν περιοίκων διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ἑαυτῶν ἀνδρείαν, δι' ἧς ἐπὶ μακρὸν χρόνον διὰ μακροχρονίου πολέμου τὴν ἑαυτῶν χώραν

1. Ὁ συγγραφεὺς Π.Ν.Π. εἶναι ὁ Παν. Ν. Παπᾶς φιλόλογος.

2. Ἀλεξοπούλου Ν. «Ἱστορία Ἀρκαδίας - Τεγέας» 1925, σελ. 68, 69, 127, 163, 164.

3. Οἰνοῦς: κυριώτερος παραπόταμος τοῦ Εὐρώτα κ. Κελεφίνα.

βέβαιον εἶναι ὅτι ὑπερίσπιζον ἐναντίον τῶν Σπαρτιατῶν. Μεθ' ὅλην ὁμῶς τὴν ἐξαιρετικὴν ταύτην ἐκτίμησιν, ἦν ἀπένεμον εἰς αὐτοὺς οἱ Σπαρτιάται, μνήμονες τῆς ἀρχαίας πατρίδος καὶ δόξης ἀπέστησαν πρὸς τοὺς Ἀρκάδας, ἅμα οἱ Θηβαῖοι μετὰ τούτων εἰσέβαλον εἰς τὴν Λακωνικὴν μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην, οὗ ἔνεκεν ὁ Ἀρχίδαμος ἐπανελθὼν μετὰ πολλοῦ στρατοῦ σκληρῶς ἐλεηλάτησε τὴν χώραν καὶ πολλοὺς τῶν κατοίκων ἐφόνευσεν».

Καὶ κατωτέρω:

«Οἱ Σπαρτιάται κατὰ τὸ 550 π.Χ. ἐπειδὴ ἤθελον νὰ ἐκδικηθῶσι τοὺς Ἀρκάδας καὶ μάλιστα τοὺς Τεγεάτας εἰσέβαλον εἰς τὴν Τεγεάτιδα καὶ κατέλαβον τὴν Σκιρίτιδα καὶ τὰς Καρύας. Ἡ κατάληψις τῶν χωρῶν τούτων ἐγένετο μετὰ πολλῶν θυσιῶν».

ΝΙΚ ΜΟΡΑΪΤΗΣ (1932).

Καὶ ἄλλος Γυμνασιάρχης πατριώτης τοῦ προηγούμενου, ὁ Ν. Μοραΐτης¹ σχετικῶς μὲ τὴν Σκιρίτιδα, τοὺς Οἰάτας, τὸ Οἶον, τὴν μάχην τοῦ Οἴου κ.λ.π. ἀναφέρει τὰ κάτωθι στὴν «Ἱστορία τῆς Τεγέας» (1932).

«... Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι περὶ τὸ 550 (ἢ 560) π.Χ. οἱ Σπαρτιάται ἐπαναλαβόντες τὸν ἀγῶνα ὑπῆρξαν εὐτυχέστεροι τῶν Τεγεατῶν, διότι φαίνονται ἤδη κύριοι τῶν Καρυῶν (παρὰ τὴν Ἀράχοβαν) καὶ τῆς Σκιρίτιδος (τῶν τέως Δήμων Καλτεζῶν καὶ Μανθυρέας) χωρῶν ἀνηκουσθῶν πρότερον εἰς τοὺς Τεγεάτας...».

Καὶ κατωτέρω:

«Οἱ Ἀρκάδες μετὰ ταῦτα (ἦτοι μετὰ τὴν εἰς Μαντινεῖαν μάχην 362 π.Χ.) ἐδείχθησαν εὐμενεῖς πρὸς τὸν Φίλιππον Β', ὅστις παρεχώρησεν εἰς αὐτοὺς τὰς Ἀρκαδικὰς χώρας, τὰς ὁποίας ἀπὸ τοῦ 550 π.Χ. κατεῖχον οἱ Σπαρτιάται, ἦτοι εἰς μὲν τοὺς Τεγεάτας τὴν Σκιρίτιδα...».

Καὶ κατωτέρω:

«... 3) Ὁ Δῆμος τῶν Οἰατῶν: Οὗτος κείμενος πρὸς Ν.Δ. τῆς Τεγεάτιδος κατεῖχε τὴν θέσιν (τὴν περιοχὴν) τοῦ τέως Δήμου Καλτεζῶν καὶ Μανθυρέας. Ἡ κώμη τὸ Οἶον καὶ Οἶον (ἢ Οἶος καὶ Οἶος) πιθανώτατα ἐκεῖτο παρὰ τὴν σημερινὴν κώμην Ἀρβανιτοκερασιᾶν πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ λόφου, ἐνθα κεῖται ὁ ναῖσκος Ἁγίου Ἰωάννου. Ἐνταῦθα ἔχνη ναῶν καὶ τειχῶν ὑπάρχουν καὶ λείψανα ἀγγείων καὶ ἀγάλματα εὐρέθησαν².

1. Μοραΐτου Ν.: «Ἱστορία τῆς Τεγέας» 1932, σελ. 12, 14.

2. Μοραΐτου Ν.: «Ἱστορία τῆς Τεγέας» 1932, σελ. 60 - 63.

Ἔπος. Μορ. 4. Θουκυδ. Ε. 68. Βλέπε Σουΐδ: «Σκιρίται λόχος ἀνδρῶν Χ' Ἀρκαδικός, ὁ

»Κατ' άλλους τὸ Οἶον ἔκειτο παρὰ τὴν Κλεισοῦραν παρὰ τὴν θέσιν πιθανῶς Γεράνι μίαν ὥραν πρὸς Ν. τῆς Κρυαβρύσεως ἢ κατ' άλλους ΒΑ τῶν Κολλινῶν.

»Ὁ Δῆμος τῶν Οἰατῶν καὶ πιθανώτατα καὶ ὁ τῶν Καρυατῶν ἀπετέλουν τὴν Σκιρίτιδα, τὴν πρὸς Ν. ὄρεινὴν χώραν. Οἱ Σκιρίται, Τεγεᾶται, γινόμενοι περίοικοι ὀριστικῶς ἀπὸ τοῦ 550 π.Χ. τῶν Σπαρτιατῶν (τῷ 338 π.Χ. διὰ τοῦ Φιλίππου τοῦ Β', ἐλευθερωθέντες ἐπὶ τινα χρόνον) ἀπετέλεσαν ἰδιαιτερον ἐπίλεκτον σῶμα τοῦ Σπαρτιατικοῦ στρατοῦ, λεγόμενον καὶ «Σκιρίτην Λόχον» συνιστάμενον ἐξ 600 πεζῶν, μέσῃν τάξιν μεταξὺ ὀπλιτῶν καὶ ψιλῶν ἐπεχόντων, οἵτινες πάντοτε ἐμάχοντο κατὰ τὸ ἀριστερὸν κέρασ' εἶχον ἐν πολέμῳ τὴν πρώτην τάξιν πλησίον τοῦ Βασιλέως τῶν Σπαρτιατῶν, προπορευόμενοι αὐτοῦ. Ἐτιμῶντο μεγάλως διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ἀνδρείαν των. Αὐτοὶ ἔκαμνον ἔναρξιν τῆς μάχης καὶ τελευταῖοι ἀνεχώρουν. (Υποσ. Μορ. 4).

»Ὁ Δῆμος Μανθυρέων ἢ Μανθουρέων: Οὗτος κατεῖχε τὴν χώραν τὴν πρὸς Β. τοῦ Δήμου τῶν Οἰατῶν καὶ πρὸς Δ. τοῦ Δήμου τῶν Φυλακέων, τὴν ὀριζομένην ὑπὸ τοῦ Σαρανταποτάμου μέχρι τοῦ χωρίου Κανδάλου (Ζέλι) περιλαμβανομένου, ὡς καὶ τοῦ ὄρους Βορείου (Γκράβαρι) καὶ τοῦ Χώματος (κοινῶς Χτίρι) τοῦ χωρίζοντος τὴν Μανθουρικὴν πεδιάδα (τὴν νῦν Τάκκαν) ἀπὸ τὴν τοῦ Παλλαντίου.

»Ἡ κόμη Μανθυρέα ἀσφαλῶς ἔκειτο παρὰ τὸ σημερινὸν Γαροῦνι, κάτωθεν καὶ πρὸς Δ. τοῦ χωρίου Καπαρελίου, τὸ ὅποιον ἐσχάτως μετωνομάσθη εἰς Μανθυρέαν. Κακῶς ἀπὸ τοῦ 1834 ὀνομάσθη οὕτως ὁ τέως Δῆμος Μανθυρέας με πρωτεύουσαν τὴν Βλαχοκερασίαν, ἀντὶ νὰ ὀνομασθῆ Δῆμος Οἰοῦ ἢ Οἰατῶν».

Καὶ κατωτέρω τοῦ ἰδίου:

«Ὁ στρατὸς διαιρεθεὶς εἰς τέσσαρα μέρη εἰσέβαλεν εἰς τὴν Λακωνικὴν ἐκ διαφόρων ὄρεινῶν διόδων¹, οἱ μὲν Ἡλεῖοι ἀπὸ δυσμῶν καὶ οἱ Ἀργεῖοι ἀπὸ ἀνατολῶν, οἱ δὲ Θηβαῖοι καὶ οἱ Ἀρκάδες ἀπὸ τοῦ μέσου. Καὶ οἱ μὲν Θηβαῖοι ἐκ τῆς Τεγέας διὰ τῆς κοίτης τοῦ σημερινοῦ Σαρανταποτάμου καὶ τῆς Κρυαβρύσεως βαδίζουσι κατὰ τῶν Καρυῶν (παρὰ τὴν Ἀράχοβαν) ὅπου οὐδεμίαν εὕρισκον ἀντίστασιν. Οἱ Ἀρκάδες δὲ διὰ τῆς πεδιάδος τῆς Ἀσέας (Φραγκοβρύσεως διὰ τοῦ Μάναρι ἢ διὰ τῆς σημερινῆς Μανθυρέας τοῦ χωρίου Καπαρελίου) ἐπέρχονται παμπληθεῖς κατὰ τῆς Οἰοῦ (ἢ Οἰου) τῆς Σκιρίτιδος (παρὰ τὴν Ἀρβαντοκερασίαν). Τὴν κόμην ταύτην εἶχε καταλάβει ὁ Σπαρτιάτης Ἰσχόλαος μετὰ νεοδαμῶδων φρουρῶν καὶ μετὰ 400

ἀρχόμενός τε ἐν τοῖς πολέμοις καὶ τελευταῖος ἀναχωρῶν». Ξενοφ. Κυρ. Π.Δ.Β, Ι: «Τάξις αὐτῶν ἐν τῷ ἀριστερῷ κέρατι». Ξενοφ. Λακ. Πολ. Ιγ'. 6: «Σκιρίται ἐν πόνοις καὶ κινδύνοις».

1. Μοραῖτου Ν.: «Ἱστορία τῆς Τεγέας» σ. 105.

περίπου Τεγεατῶν φυγάδων ἐκ τῶν νεωτάτων, θέλων νὰ ἔχη τοὺς Οἰάτας ὡς συμμάχους, καθ' ὅσον οὗτοι ἦσαν ὑποπτοὶ καὶ ἐφοβεῖτο, μήπως ἐπέλθουν ἐκ τῶν ὀπισθεν· ἐὰν δὲ ἤθελε προχωρήσει εἰς τὸ δύσβατον μέρος καὶ ἀνθίστατο, πιθανώτατα οὐδεὶς ἐκ τῶν Ἀρκάδων ἤθελε διαβῆ¹.

»Ἐν Οἴῳ ὁ Ἰσχόλαος ἀντέταξε σπουδαίαν ἀντίστασιν κατὰ τῶν Ἀρκάδων, καὶ κατ' ἀρχὰς ὑπερίσχυον οἱ περὶ τὸν Ἰσχόλαον Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεᾶται ὑπερασπίζοντες κατὰ τῶν Ἀρκάδων τὰ στενὰ τῆς μεταξὺ Ἀρκαδίας καὶ Λακωνικῆς ὄρεινῆς Σκιρίτιδος. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐκ τῶν ὀπισθεν καὶ ἐκ πλαγίου καὶ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ἀναβαίνοντες οἱ Ἀρκάδες ἐκτύπων αὐτοὺς καὶ με δόρατα καὶ με βέλη, ἐκεῖ φονεύεται καὶ ὁ Ἰσχόλαος καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεᾶται. Οὕτως ἡ φρουρὰ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Τεγεατῶν φυγάδων, μιμουμένη φιλοτίμως τὴν γενομένην ποτὲ περὶ Θερμοπύλας ἀνδρείαν τοῦ Βασιλέως Λεωνίδα καὶ τῶν περὶ αὐτόν, ἔπεσε γενναίως μέχρι τοῦ τελευταίου ἀνδρός, χωρὶς νὰ δυνηθῆ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν διάβασιν τῶν Ἀρκάδων, οἱ ὅποιοι προχωρήσαντες ἠγώθησαν μετὰ τοῦ λοιποῦ στρατοῦ εἰς Σελλασίαν (παρὰ τὸν Βουρλιᾶν)»².

Περαιτέρω ἐν ὑποσημειώματι ὁ κ. Ν. Μοραῖτης σελ. 61 παραθέτει τὰ ἐξῆς:

«Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου (δηλαδὴ τοῦ χωρίου τοῦ ἀρχαίου κειμένου ὅπου ὁ Ξενοφῶν περιγράφει τὴν μάχην τοῦ Οἰοῦ, ὡς ἐξεθέσαμεν καὶ ἡμεῖς πρόσθεν) καθίσταται φανερόν ὅτι τὸ Οἶον (ἢ Οἶον) ἀποτελοῦν μέρος τῆς Σκιρίτιδος κατὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Ἐπαμεινώνδα, κατεῖχετο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. Οἱ Θηβαῖοι ἐβάδισαν κατ' εὐθείαν ἐκ τῆς Τεγέας διὰ τῆς κοίτης τοῦ Σαρανταποτάμου (διὰ τῆς παλαιᾶς ὁδοῦ) πρὸς τὰς Καρύας (Ἀράχοβαν). Οἱ δὲ Ἀρκάδες ἐκ τῆς Τεγέας ἐβάδισαν πρὸς Δ πρὸς τὴν Ἀσέαν καὶ διὰ τοῦ Μάναρι ἢ ἴσως ἐκ Τεγέας πρὸς τὸ νῦν χωρίον Καπαρέλι καὶ δι' αὐτοῦ ἐκεῖθεν πρὸς τὴν Ἀρβαντοκερασίαν, ὅπου πιθανώτατα ἔκειτο τὸ Οἶον, ἀνῆκον εἰς τὴν Σκιρίτιδα, καὶ ἀφοῦ προσέβαλον τὸν Ἰσχόλαον καὶ ἐνίκησαν, ἐκεῖθεν ἐβάδισαν πρὸς τὸ σημερινὸν χάνι Μπακούρου καὶ ἐκεῖθεν πρὸς τὰς Καρύας (Ἀράχοβαν) ὅπου ἐνωθέντες μετὰ τῶν Θηβαίων ἐπορεύθησαν πρὸς τὴν Σελλασίαν (Βουρλιᾶν), ὁπόθεν κατήλθον εἰς τὴν Λακωνικὴν πεδιάδα. Διὰ τὸ Οἶον γνωρίζομεν ἐκ τῆς διηγήσεως ταύτης τοῦ Ξενοφῶντος ὅτι εἶχε σημασίαν διὰ τὴν ὀχυρὰν του θέσιν.

» Ἡ ἀνασκαφὴ τοῦ κ. Κων. Ρωμαίου τὸ 1907 ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἀρβαντοκερασιᾶς ἔδειξε ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχε ἱερὸν τῆς Δήμητρος καὶ πιθανῶς καὶ τῆς Κόρης, ὅπως ἐφάνη ἐκ τῶν ἐδρημάτων κορῶν παρομοίων πρὸς

1. Μοραῖτου Ν.: «Ἱστορία τῆς Τεγέας» σ. 106.

2. Ξενοφ. Ἑλλην. 5, 6, 24-27. Διόδ. 15, 64.

τάς τοῦ Ἁγίου Σώστη καί ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῆς Δήμητρος ὕψους 0,75 μ. ὅπερ εἶναι εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Τεγέας. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν τὴν ἀπέναντι καὶ περὶ τὰ 3' πρὸς Β. τῆς Ἀρβανιτοκρασιᾶς, εὐρέθησαν λείψανα τειχῶν ἐκ λίθων λαξευμένων πολυγωνικῶς καὶ τεμάχια μαρμάρων καὶ ἀφθονία θραυσμένων ἀγγείων, τῶν ὁποίων τινὰ ἦσαν μαύρα. Ἐκεῖ παρὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου εὐρέθησαν καὶ σπόνδυλοι στήλης ὕψους 0,60 μ. περίπου καὶ ψηφιδωτόν, ὅπερ κατεστράφη, ὀλίγον ἀνωτέρω 13 μεγάλοι λίθοι οἰκοδομηματος παραλληλογράμμου, τοῦ ὁποῦ ἢ πρὸς Δ. πλευρὰ προχωρεῖ πρὸς Ν. ἔνθα εἶναι τάφοι λαξευτοί.

» Εἰς τὴν θέσιν «Ἀλώνια» εὐρέθησαν νομίσματα καὶ πολλὰ ἀγγεῖα. Εἰς εὔρε καρφίδα χρυσῆν παριστάνουσαν λέοντα. Πρὸς Δ. πήλινα εἰδώλια. Εἰς τὴν θέσιν «Γουλιμῆ» μέχρι τῶν προπόδων τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων εὐρέθησαν νομίσματα καὶ χάλκινα ἀντικείμενα. Εἰς τὴν Δ. συνοικίαν τοῦ χωρίου εὐρίσκοντο νομίσματα καὶ τεμάχια μαρμάρων.

» Πρὸς Ν. τῆς Ἀρβανιτοκρασιᾶς πρὸς Κολλίνας εἰς θέσιν «Ἀραμπάδες» δεικνύονται σημεῖα ἀμαξιτῆς ὁδοῦ. Ἴχνη ὕδραγωγείου παλαιοῦ σφύζονται ἀπὸ τὴν «κρήνην Μυλωνιάτικην» Ἀλεποχωρίου διὰ τῶν ὄχθων Σαρανταποτάμου. Καὶ ἄλλου ὕδραγωγείου Ἴχνη εὐρέθησαν ἀπὸ Βλαχοκρασιᾶς εἰς Οἶον καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ τῆς λοφοσειρᾶς Ζυγοῦ ἴσως μέχρι Τεγέας. Παρὰ τὸ ρεῦμα τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς τοῦ Ἀλεποχωρίου εἰς θέσιν Παλιοχώρι εὐρίσκεται σωρεῖα τάφων ἀγνώστου ἐποχῆς...».

Σχετικὰ μὲ τὴν Μανθυρέα ὁ Ν. Μοραΐτης στὸ ἴδιο σύγγραμμά του σελ. 63 γράφει τὰ ἑξῆς:

Παρὰ τὸ Γαροῦνι εὐρέθησαν κέραμοι καὶ ἀγγεῖα καὶ πρὸ ἐτῶν ἀρκετὰ ἐρείπια καὶ λείψανα Ἰωνικοῦ Ναοῦ. Σφύζονται ἐπίσης θραύσματα ἀγγείων ὡς καὶ τινὰ λίθινα παρὰ τὸν Ναὸν τῆς Παναγίας. Εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου Ἁγίου Ἡλίας, ὀπισθεν τῆς Παναγίας, ἦσαν παλαιότερα ἐρείπια. Ἴσως ἐκεῖ ἦτο ναός. Πλεῖστα ἐκ τῶν λειψάνων αὐτῆς μετεχειρίσθησαν οἱ Καπαρελιῶται εἰς τὴν κτίσιν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ἐσφύζοντο πρὸ ἐτῶν κτίρια μὲ πλατεῖς τοίχους καὶ λαξευμένοι λίθοι μὲ ἀνθέμια. Ἐνταῦθα μετὰ τοῦ κ. Ρωμαίου τὸ 1919 εὐρομεν καὶ βωμὸν περιφερικὸν μὲ δύο μόνον γράμματα.»

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (1938).

Εἰς τὴν «Ἀρχαίαν Ἀρκαδίαν», ἐξ ἄλλου, τοῦ Εὐριπίδου Κωνσταντοπούλου 1938 (σελίς 120) ἀναφέρεται ὅτι, κατὰ τὰ μέσα τῆς 6ης ἑκατονταετηρίδος, διότι οἱ Ἀρκάδες δὲν ἐδέχθησαν νὰ διώξουν ἀπὸ τὴ χώρα τους τοὺς Μεσσηνίους, οἱ Σπαρτιῆται καταλαμβάνουν τὴν Σκιρίτιδα (πόλιν), τὴν Βι-

λεμίναν καὶ τὰς Καρυάς. Ἐπὶ τῆς βασιλείας δὲ τοῦ Ἀρίστωνος τῆς Σπάρτης, ὅτε ἐνικήθησαν οἱ Ἀρκάδες, ἐκυριεύθησαν οἱ πόλεις Καρυαὶ καὶ Σκιρίτις.

Εἰς τὴν σελίδα 166 ὁσαύτως τοῦ ἰδίου, ἀναφέρεται ὅτι εἰς τὸν συνοικισμὸν τῆς Μεγάλης Πόλεως (Μεγαλόπολις) ἔλαβον μέρος ὄλαι σχεδὸν αἱ περιφέρειαι τῆς Ἀρκαδίας. Σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχικὴν ἀπόφασιν θὰ ἐλάμβανον μέρος, 1) ἐκ τοῦ Μαινάλου, Ἀλέα, Παλλάντιον... 3) ἐκ τῶν Αἰγυτῶν καὶ Σκιριτῶν, Οἶον, Κρῶμοι, Βελέμινα καὶ Λεῦκτρον....

Ἀπὸ τὰ ὡς ἄνω δύο χωρία πληροφοροῦμεθα ὅτι πλὴν τῆς καταλήψεως τῆς Σκιρίτιδος καὶ τῶν Καρυῶν ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν ἐπὶ βασιλείας τοῦ Ἀρίστωνος, εἰς τὸν οἰκισμὸν τῆς Μεγαλόπολεως μεταξὺ πολλῶν ἄλλων Ἀρκαδικῶν πόλεων θὰ ἐλάμβανε μέρος καὶ τὸ Οἶον. Λάθος εἶναι ὅτι ἡ Σκιρίτις ἀναφέρεται ὡς πόλις ἐνῶ εἶναι τοπωνύμιον περιοχῆς.

ΑΛΛΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ (1939).

Ἄλλοι ἱστορικοὶ Γ. Παπαγεωργίου¹ ἀναφέρει τὰ κάτωθι:

«Σκιρίτις ὀνομάζετο ἡ ὄρεινὴ χώρα τῆς Λακωνικῆς ἢ εὐρισκομένη πρὸς Ἀνατολὰς τῆς Αἰγυτίδος. Ἡ Σκιρίτις ἦτο ἀρχικῶς Ἀρκαδική, ἀλλὰ κατελήφθη ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ κατεῖχτο ὑπ' αὐτῶν μέχρι τέλους, ἂν καὶ οἱ Ἀρκάδες πάντοτε ἀντεποιοῦντο αὐτήν. Πολίχνη αὐτῆς ἀναφέρεται μόνον τὸ Οἶον».

Ἄλλοι ἱστορικοὶ Α. Σ. Ἀρβανιτόπουλος - Καθηγητῆς Πανεπιστημίου², ἀναφέρει ἐξ ἄλλου ὅτι οἱ Σκιρίται ἦσαν Ἀρκάδες ἐθνολογικῶς, λογιζόμενοι Λάκωνες, κάτοικοι τῆς Σκιρίτιδος, χώρας ὄρεινῆς καὶ ἀγρίας εἰς τὰ ΒΑ τῆς Λακωνικῆς εἰς ἣν καὶ ἀνήκον. Οὗτοι ἀπήρτιζον τὸν Σκιρίτην λόχον ἐξ 600 ἀνδρῶν χρησιμοποιουμένων πρώτων εἰς τὰς ἐφόδους καὶ εἰς ἐπικίνδυνα σημεῖα.

ΚΩΣΤΑΣ Μ. ΠΙΤΣΙΟΣ (1948).

Τώρα τελευταῖα, κατὰ τὸ ἔτος 1948, εἶδε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἓνα σύγγραμμα ἐπιγραφόμενον «Καρυαὶ» (Ἀράχοβα) τοῦ Ἀραχοβίτη Καθηγητοῦ κ. Κώστα Μ. Πίτσιου.

Ἄλλοι ἱστορικοὶ Κ. Πίτσιος ἀγκιστρούμενος σὲ ἀνεδαφικὰς καὶ παράλογες εἰκασίαις ξέ-

1. Βλέπε Λεξ. Ἐλευθερουδάκη.

2. Βλέπε Λεξ. Ἐλευθερουδάκη.

νών αρχαιολόγων και κυρίως του Γερμανού αρχαιολόγου Welcker, ο οποίος εικάζει ότι το Οϊόν, ή πρωτεύουσα δηλαδή του Δήμου Οιατών έκειτο στη θέση Γεράνι που βρίσκεται στην αρχή της Κλεισούρας και στο λόφο Κότσικα κ.λ.π., χωρίς ποτέ να ιδη, ούτε ο ένας, ούτε ο άλλος τὰ έρείπια του Οιοῦ στον Άγιάννη της Άρβανιτοκερασιᾶς, θέλει σώνει και καλά να μεταφέρει τὸν Οϊόν από τὸν Άγιάννη της Άρβανιτοκερασιᾶς στο Γεράνι της Άράχοβας! Και κάτι ακόμη. Θέλει επίσης τὸν περιφημὸν «Σκιρίτην λόχον», ἀποτελούμενον ἀπὸ Σκιρίτας ἄνδρας, νὰ τὸν κάμη και αὐτὸν ἀποτελούμενον ἀπὸ Καρυάτας!

Ἄξιζει τὸν κόπον νὰ ἀντιγραφῆ ὁλόκληρο τὸ σχετικὸ κείμενο τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Πίτσιου (σελ. 73 - 75) γιὰ νὰ ἐπισημανθοῦν ὅλες οἱ ἀνεδαφικότητες και ὑπερβολές.

«Γεράνι: Στὸ Ν. Δ. ἄκρο τοῦ Κάμπου, δεξιὰ τοῦ μεγάλου δρόμου πρὸς τὴ Σπάρτη και ἀκριβῶς στο σημεῖο ποὺ ἀρχίζει ἡ γνωστὴ Κλεισούρα εἶναι ἡ τοποθεσία, ποὺ ὀνομάζεται σήμερα Γεράνι. Ἦταν κι' αὐτὴ κατοικημένη στὰ παλιὰ χρόνια, ὅπως δείχνουν τὰ συντρίμματα ἀρχαίων ἀγγείων, κεραμιδιῶν και τούβλων (πλίνθων), ποὺ ὑπῆρχον στὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους. Ἄφθονα τέτοια λείψανα ἀρχαιότητος ὑπάρχουν στο λόφο Κότσικα, ποὺ εἶναι στοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ Σκούπα και χωρίζει τὴν ὅλη περιοχή σὲ Κάτω και Πάνω Γεράνι. Ὑπάρχουν ἐκεῖ ἐπίσης κομμάτια ἀγγείων και πολλοὶ σωροὶ ἀπὸ πέτρες (ὄβολοι).

»Ὁ Γερμανὸς Welcker¹ τοποθετεῖ στὴ θέση αὐτὴ τὸ Οϊόν τῆς Σκιρίτιδος, τὴν πρωτεύουσαν δηλαδή τὴν παλιοῦ Τεγεατικοῦ δήμου τῶν Οιατῶν. Ὁ κ. Ρωμάτος τοποθετεῖ τὸ Οϊόν στὴν Ἄρβανιτοκερασιά, βορεινὰ τοῦ λόφου πᾶνω στὸν ὀπίον εἶναι σήμερα τὸ μικρὸ ἐκκλησάκι τοῦ Ἁγίου Γιάννη. Ἄλλοι τὸ τοποθετοῦν στο Γεράνι και ἄλλοι σὲ ἄλλες θέσεις. Ἡ δικὴ μας ἡ γνώμη εἶναι ὅτι ὅλη ἡ περιοχή, ποὺ κατέχει τὸν Ν. Δ. Τμήμα τοῦ Κάμπου, ὁ Πέρα Κάμπος δηλαδή, ἀνήκει στο παλιὸ δήμο Οιατῶν, ποὺ ἔφτανε ὡς τὰ χωριὰ Κολλίνες και Κερασιές. Στὸ Γεράνι πιθανότατα ἦταν ὁ κύριος συνοικισμὸς τοῦ Δήμου, δηλαδή τὸ Οϊόν (λέγεται και Οἶον και Οἶος και Οἶός), ποὺ ἔγινε πασίγνωστο μὲ τὴν ἥρωϊκὴ ἀντίσταση τοῦ Ἰσχυοῦ και τῶν γενναίων στρατιωτῶν του.

»Στὸν Ξενοφῶντα (Ἑλληνικά ΣΤ', 5, 24) βλέπουμε ὅτι τὸ Οϊόν ἦταν «ἐπὶ τοῖς εὐπροσοδωτάτοις», δηλαδή στὶς διαβάσεις ἀπὸ τὶς ὁποῖες πολὺ εὐκολα μπορεῖ νὰ μπῆ κανεὶς στὴ Λακωνικὴ, γιὰ τὸ αὐτὸς μόνον εἶχαν φρουρὲς οἱ Σπαρτιάτες, ἀφοῦ ἀπὸ ἄλλα σημεῖα «δυσεμβολωτάτη ἡ Λακωνικὴ ἐλέγετο εἶναι». Πραγματικὰ ἡ θέση αὐτὴ (Γεράνι) βρίσκεται δίπλα στο πα-

1. Welcker: «Tagebuch einer Griech. Reisen» (1. σελ. 203).

λιὸ δρόμο ἀπὸ τὴν Τεγέα στὴ Σπάρτη, πρὸς ἀπ' τὴν Κλεισούρα, «ἐπὶ τοῖς εὐπροσοδωτάτοις». Ἐπειτα στὴν κοντινὴ θέση Καταβόθρα, δηλαδή στὴ χαράδρα ποὺ σχηματίζεται μεταξὺ τῶν δύο βουνῶν Σκούπα και Ρούσου, ἀπ' ὅπου περνάει σήμερα ὁ συντομώτερος βατὸς δρόμος ποὺ ἐνάνει τὸν Κάμπο στὴ θέση Γεράνι μὲ τὴν τοποθεσία Φωτεινοῦ και τὸ χωριὸ Κερασιές, παρετηρήσαμε ἴχνη δρόμου ἀρχαίας ἐποχῆς, καροτροχιῆς δηλαδή πᾶνω στο πετρώδες ἔδαφος. Μπορεῖ κανεὶς εὐκολα νὰ παρακολουθήσῃ τὰ ἴχνη τοῦ δρόμου αὐτοῦ σὲ μῆκος 200 και πλέον μέτρων.

»Ὅλη λοιπὸν ἡ περιοχή αὐτὴ ἦταν κατοικημένη τὴν ἀρχαία ἐποχὴ και ἀνήκει στο δῆμο Οιατῶν, μὲ κυριώτερο συνοικισμὸ του, τὸ Οϊόν, στὴ σημερινὴ θέση Γεράνι».

Τοῦ ἰδίου σ. 39 - 40.

«Οἱ Καρυάτες λέγει ὁ κ. Πίτσιος, ἀκολουθοῦν βέβαια τὴν τύχη τῆς Σπαρτιατικῆς πολιτείας και μετέχουν σ' ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς κρατικῆς ζωῆς. Μὲ τοὺς ἄλλους Σκιρίτες, δηλαδή τοὺς κατοίκους τοῦ παλιοῦ Δήμου Οιατῶν, παρατάσσουν στο Σπαρτιατικὸ στρατὸ δικὸ τους ἰδιαίτερο σῶμα πολεμιστῶν, τὸν «Σκιρίτην λόχον», ποὺ εἶχε 600 ἄνδρες πεζοῦς· ἦταν ὀπλισμένοι ἐλαφρότερα ἀπὸ τοὺς ὀπλίτες και εἶχαν στὶς μάχες τὸ ἀριστερὸ πάντοτε κέρασ τῆς ὅλης Σπαρτιατικῆς παρατάξεως. Οἱ Σπαρτιάτες τοὺς τιμοῦσαν ἐξαιρετικὰ διὰ τὴν μεγάλην ἀντοχὴν και τὴν ἀνδρείαν τους· αὐτοὶ πρώτοι ἀρχίζαν τὴ μάχη και αὐτοὶ τελευταῖοι σταματοῦσαν τὸν ἀγῶνα¹.

»Παρ' ὅλη ὁμως αὐτὴ τὴν τιμὴ, ποὺ τοὺς ἔκαναν οἱ Σπαρτιάτες ἡ ψυχὴ τῶν Καρυατῶν φαίνεται πὼς ἦταν και ἔμενε πάντα Ἄρκαδικὴ-Τεγεατικὴ».

Και πάρα κάτω:

«Οἱ Θηβαῖοι μὲ ὀδηγοὺς τοὺς Καρυάτες τράβηξαν γιὰ τὴν πόλη τῶν Καρυῶν, ἐνῶ οἱ Ἄρκαδες ἔκαμαν τὴν ἐπίθεση κατὰ τῆς φρουρᾶς τοῦ Οιοῦ τῆς Σκιρίτιδος. Οἱ φρουροὶ και ὁ ἀρχηγὸς τους Ἰσχυοῦ ἐπολέμησαν μὲ ἥρωϊσμό, ἀλλὰ στο τέλος ὑπέκυψαν πρὸς τὸ πλῆθος τῶν Ἄρκαδων. Οἱ Ἄρκαδες μετὰ τὸ κατόρθωμά τους και ἀφοῦ κρατοῦσαν πᾶ καλὰ τὸν κεντρικὸ δρόμο πρὸς τὴν Σπάρτη, ἔσπευσαν πρὸς τὶς Καρυές, γιὰ νὰ ἀναγγείλουν

1. Σημ. Πίτσιου. 21) Γιὰ τοὺς Σκιρίτες και τὸν ἰδιαίτερο λόχο τους γράφει ὁ Ξενοφῶντας στὴ Λακ. Πολιτεία (13, 6) «Σκιρίται ἐν πόνοις και κινδύνοις», και στὴν Κύρου Παιδεία (Δ, 2, 1): «Τάξις αὐτῶν ἐν τῇ ἀριστερῇ κέρατι». Καὶ ὁ Θουκυδίδης περιγράφοντας τὴν παράταξη τῶν Σπαρτιατῶν στὴ Μαντινεία (418 π.Χ.) γράφει (5, 67): «Τότε δὲ κέρασ μὲν ἐδόννον Σκιρίται αὐτοῖς καθίσταντο, ἀεὶ ταύτην τὴν τάξιν μόνον Λακεδαιμονίων ἐπὶ σφῶν αὐτῶν ἔχοντες». Καὶ πάρα κάτω (5, 68) «λόχοι μὲν ἐμάχοντο ἑπτὰ ἄνευ Σκιριτῶν, ὄντων ἑξακοσίων.....». Καὶ ὁ λεξικογράφος Σουΐδας: «Σκιρίται λόχος ἀνδρῶν 600 Ἄρκαδικός, ὁ ἀρχόμενός τε ἐν τοῖς πολέμοις και τελευταῖος ἀναχωρῶν».

στος Θηβαίους την ευχάριστη είδηση και να κανονίσουν μαζί τους την εισβολή στην πεδινή Λακωνική (Ξενοφ. Έλλην. ΣΤ, 5, 25). 'Η εισβολή έγινε, όπως είναι γνωστό, και η Λακωνική κακοπάθησε πολύ την άνοιξη του έτους αυτού».

«ΚΑΡΥΑΤΙΚΑ» (1950) ΤΗΣ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ
ΑΡΑΧΟΒΙΤΩΝ ΑΙ «ΚΑΡΥΑΙ».

Και τελειώνοντας τις περιπέτειες αυτές του Οίου και της Σκιρίτιδος παραθέτουμε εδώ και όσα τώρα τελευταία, το έτος 1950, είδαν το φως της δημοσιότητας στα «Καρυατικά» της έν Γκαστόνια της Βορείου Καρολίνας των 'Ηνωμένων Πολιτειών της 'Αμερικής 'Αδελφότητας 'Αραχοβιτών «Καρυαί» σε πολυτελή έκδοση που τυπώθηκε στη Νέα 'Υόρκη. 'Ως συντάκται της εκδόσεως, αυτής αναφέρονται οι κ.κ. Παρασκευάς Ι. Μείντανης και 'Ιωάν. Π. Μείντανης.

'Από τα Καρυατικά αυτά αποσπούμε ό,τι σχετικό με το Οϊόν και την Σκιρίτιδα υπάρχει σ' αυτά και ό,τι έρχεται σε έπαφή με τις Καρυές.

Αί Καρυαί ή Καρύαι, ως γνωστόν, της αρχαιότητας ήσαν χτισμένες στον ίδιο χώρο που είναι και η σημερινή 'Αράχοβα που τελευταία ξαναπήρε το παλιό της όνομα Καρυαί. Οι Καρυές ήταν μιá σημαντική πολιχνη της αρχαιότητας που έπαιξε σπουδαίο ρόλο ανάμεσα στους πολέμους και στις σχέσεις των Λακεδαιμονίων και των 'Αρκάδων μαζί με τους συμμάχους των. 'Ο κάτοικος των Καρυών έλεγετο Καρυάτης, ή δε κάτοικος (θηλ.) Καρυάτις. Είς τας Καρυάς έλατρεύετο ή Καρυάτις 'Αρτεμις. Αί Καρυάτιδες ήσαν ιέρειαι και χορεύτριαι που ύπηρετούσαν την θεάν Καρυάτιδα 'Αρτέμιδα, προς τιμήν δε της 'Αρτέμιδος έλάμβανον χώραν έορταί, τα περίφημα Καρυάτεια, κατά τα όποια έχόρευαν λατρευτικούς χορούς παρθένοι των Καρυών φέρουσαι κοντόν χιτώνα.

'Αργότερα κατά τους Ρωμαϊκούς χρόνους έπεκράτησε να λέγονται Καρυάτιδες, οι στύλοι που είναι σαν γυναίκες, όπως στην 'Ακρόπολι των 'Αθηνών που άλλοτε στην κλασσική έποχή έλέγοντο «Κόραι».

Σχετικά λοιπόν με την Σκιρίτιδα, το Οϊόν και τας Καρύας από τις σελίδες 61 και 66 των Καρυατικών, μεταφέρουμε τα κάτωθι:

«Αί Καρυαί της έποχής εκείνης (του 7ου αιώνος π.Χ.) εδρiscόμεναι υπό την έναλλασσομένην έπιρροήν των Σπαρτιατών και Τεγεατών ύπηρεξαν κατά περιόδους άλλοτε Λακωνικάι και άλλοτε Τεγεατικάι. Οί Τεγεάται και οι λοιποί 'Αρκάδες έξεμεταλλεύθησαν τας διαμάχας Μεσσηνίων και Σπαρτιατών και έβοήθησαν τους Μεσσηνίους, ώστε να ανακαταληφθῆ ή Σκιρίτις

χώρα, βραδύτερον δε και αί Καρύαι υπό του Μεσσηνίου ήρωος 'Αριστομένους. Το συμβάν αυτό έλαβε χώραν το 645-628 π.Χ. 'Εκτοτε ένικόντο οι Τεγεάται μέχρι του 550 π.Χ. Οί Σπαρτιάται κατά τον 'Ηρόδοτον (1,67) κατέλαβον την Σκιρίτιδα, την Βελεμίνην και Μαλεάτιδα προς δυσμάς, και τας Καρύας προς ανατολάς, αί όποιαι κατείχοντο μέχρι τότε από τους Τεγεάτας. 'Εν τῷ μεταξύ Φίλιππος ό βασιλεύς της Μακεδονίας μετά την έν Χαιρωνεία μάχην (338 π.Χ.) κατήλθε εις την Πελοπόννησον και εις άντεκδίκησιν (προς τους Σπαρτιάτας) απέδωκε εις τους Τεγεάτας την Σκιρίτιδα και άσφαλώς τας Καρύας, μέρος της Σκιρίτιδος τότε άποτελουσών».

'Από τα πάρα πάνω λοιπόν χωρία βλέπουμε ότι και εδώ γίνεται χωριστός λόγος για τη Σκιρίτιδα και χωριστός για τις Καρυές που σημαίνει ότι οι Καρυές δεν περιλαμβάνοντο στη Σκιρίτιδα και μόνον το τελευταίο χωρίο αναφέρει ότι «οί Καρυές άσφαλώς άποτελούσαν μέρος της Σκιρίτιδος».

Και συνεχίζεται ή ιστορία στη σελίδα 59 των Καρυατικών ως εξής:

«'Λόγῳ του ότι ό Δῆμος Οιατών μεθ' όλοκλήρου της Σκιρίτιδος και του Δήμου Φυλακείων είχαν στενήν σχέσηιν, με τον Δήμον Καρυατών, ως άποτελοῦντες το πάλαι μέρος της Τεγεάτιδος, κατωτέρω αναφέρομεν όλίγα σχετικά με τους άνωτέρω Δήμους προς κατατοπισμόν του αναγνώστου.

»'Η Σκιρίτις, μέρος της όποίας άποτελεί ό Δῆμος Οιατών, πρέπει να ήτο ή χώρα μεταξύ των Καρυών, του τ. Δήμου Κολλινών, μέχρι των όρίων των Βρεσθαίνων, είναι δε πιθανόν να συμπεριελάμβανε και την προς τον κάμπον της 'Αράχοβας περιοχήν. Οί Οιάται έφθαναν μέχρι του Εδρώτα και του Οινόντος, όπου δηλαδή σήμερα κείνται ή Βλαχοκερασιά, 'Αρβανιτοκερασιά, Καλτεζαί και Κολλίνας, ήτοι: έρχόμενοι εκ Τριπόλεως δεξιά της άμαξιτής όδοῦ μέχρι το χάνι του Μπακούρου και όπου περίπου είναι τα 'Αρκαδικά σύνορα διά του Γερασιού, Κουμάρου κλπ.»

Και εδώ υπάρχει κάποια σοβαρά άσάφεια ίσως δε και σύγχυση.

'Εν πρώτοις ποτέ δεν ύπήρξε Δῆμος Κολλινών, αλλά Δῆμος Καλτεζούντος και ποτέ ό παλιός Δῆμος Οιατών στην αρχαιότητα δεν συνωρέετο με τη σημερινή περιοχή των Βρεσθαίνων. Οί Οιάται, ή ό Δῆμος Οιατών πράγματι προς Δ. έτερματιζέτο στον Εδρώτα που έχει τις πηγές του στην περιοχή της Βλαχοκερασιάς.

'Αναφορικά με το Οϊόν τα «Καρυατικά» παραδέχονται την πραγματική τοποθέτησή τους (σελ. 59) στον 'Αγιάννη της 'Αρβανιτοκερασιάς.

«... ή δε πόλις Οϊος φαίνεται ότι έκείτο κάπου πλησίον της σημερινής 'Αρβανιτοκερασιάς. 'Ως άλλαχού αναφέρομεν, κατά την εισβολήν

του Θηβαίου Στρατηγού Έπαμεινώνδα εις την Λακωνικὴν ἢ Οἶος εἶχε ἰσχυρὸν φρούριον καὶ ἀνήκεν εις τοὺς Σπαρτιάτας (Ξεν. Ἑλλ. 5, 6, 24). Μάλιστα ὁ Κούρτιος¹ ἐκφράζει τὴν πιθανότητα ὅτι ὑπῆρξαν δύο κῶμαι μετὰ τὸ αὐτὸ ὄνομα ἐκ τῶν ὁποίων ἢ μία ἀνήκεν εις τοὺς Τεγεάτας καὶ ἢ ἄλλη εις τοὺς Σπαρτιάτας».

Συνεχίζουμε πάλι γιὰ τὸ Οἶον στὴ σελίδα 65 τῶν «Καρυωτικῶν»:

«Ὁ Ξενοφῶν διὰ τῆς διηγήσεώς του ἐμφανίζει τὴν στρατηγικὴν θέσιν τοῦ Οἴου (Ἀρβαντοκερασιᾶς), γεγονός τὸ ὁποῖον ἀνεγνωρίσθη καὶ κατὰ τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν Τούρκων καὶ κατὰ τὸν τελευταῖον Παγκόσμιον πόλεμον καθ' ὃν καὶ οἱ Ἴταλοι καὶ οἱ Γερμανοὶ εἶχον εις τὴν δύο Κερασιᾶς στρατιωτικὴν βάσιν. Ἐκεῖθεν οἱ Γερμανοὶ ὀρμώμενοι μετ' ἄλλων ἐκ Σπάρτης, ἐπήλθον κατὰ τῶν Καρυῶν κατὰ τὴν ἀπαισίαν κύκλωσιν αὐτῶν τῆς 19ης Σβρίου τοῦ 1943. Πιθανότερον λοιπὸν εἶναι τὸ ἀναφερόμενον ὅτι ὁ Δῆμος Οἰατῶν μετὰ τοῦ Δήμου Καρυατῶν ἀπετέλουν τὴν Σκιρίτιδα χώραν».

Εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν πορείαν τὴν ὁποῖαν ἀκολούθησεν τὸ στράτευμα τῶν Θηβαίων καὶ τὸ στράτευμα τῶν Ἀρκάδων κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τὸ 369 π.Χ. ἐναντίον τῆς Σπάρτης καὶ τοὺς δρόμους ποῦ ὑπῆρχον τότε, τὰ «Καρυατικά» στὴ σελ. 6 γράφουν τὰ ἑξῆς:

«Ἐκ τῆς Τεγέας πρὸς Σπάρτην ὑπῆρχον δύο κυρίως ὁδοί. Ἡρχίζαν δηλαδὴ καὶ αἱ δύο ὡς μία κοινὴ ὁδός, ἢ ὁποῖα ἀκολουθοῦσε τὴν τροχίαν τῆς σημερινῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ μεταξὺ Τριπόλεως καὶ Σπάρτης. Εἰς τὸ σημεῖον ὅπου εὐρίσκεται σήμερον τὸ «Χάνι τοῦ Μπακούρου» (γνωστὸν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ὡς «Χάνι τῆς Κρυάβρυσης»), ἡ ὁδὸς αὕτη ἐδιχάζετο καὶ ἢ μὲν δεξιὰ λαβὴς ἐσυνεχίζετο πρὸς Νότον μέχρι τῆς θέσεως χάνι Κρεβατᾶ, διερχομένη διὰ τῶν στενῶν τῆς Κλεισούρας, ἢ δὲ ἀριστερὰ κατευθύνετο πρὸς τὴν σημερινὴν Ἀράχοβαν, ἔχουσα πρὸς τὰ ἀριστερὰ τῆς τὸ Βουρβουρ-γιώτικο ποτάμι καὶ τὴν Ἀνάληψι, καὶ διερχομένη διὰ τῆς θέσεως «Ἀγορᾶ» κατέληγεν εἰς τὸ σημεῖον βορείως τοῦ Ἀι-Λιᾶ, ὅπου καὶ ἠνώνετο μετὰ τὴν ἐκ Θυρεάτιδος μεγάλην ὁδὸν τὴν ὁποῖαν ἠκολούθησεν ὁ Πausanias. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἄλλη μικροτέρας προφανῶς σημασίας ὁδὸς ἐκ Τεγέας ἄγουσα εἰς σημεῖον πλησίον τῆς σημερινῆς Ἀράχοβας. Ἐκ τοῦ προαναφερθέντος χωρίου τοῦ Ξενοφῶντος (Ξεν. Ἑλλ. VI, 5, 23, 27), ἠμποροῦμεν νὰ συναγάγωμεν μετ' ἀσφαλείας ὅτι ἄλλη ἦτο ἡ ὁδὸς τὴν ὁποῖαν ἠκολούθησαν

1. Λάθος: αὐτὸ ὅτι ἦσαν δύο πολίχναι δὲν τὸ γράφει ὁ Κούρτιος ἀλλὰ ὁ Μπουρζιάν.

οἱ Θηβαῖοι τοῦ Ἐπαμεινώνδα καὶ ἄλλη ἢ ὁδὸς τὴν ὁποῖαν ἠκολούθησαν οἱ Ἀρκάδες διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὰς Καρυὰς τῆς Ἀρχαιότητος.

»Οἱ Ἀρκάδες προφανῶς ἠκολούθησαν τὴν ὁδὸν τὴν διερχομένην ἐκ Κρυάβρυσης καὶ Ἀγορᾶς διὰ νὰ φθάσουν εἰς Καρυὰς πρὸς συνάντησιν τῶν Θηβαίων μετὰ τὴν νίκην τῶν ἐναντίον τοῦ Ἰσχυλάου εἰς Οἶον τῆς Σκιρίτιδος. Οἱ Θηβαῖοι ἀφ' ἐτέρου ἠκολούθησαν ὁδὸν κατὰ πολὺ συντομωτέραν. Ἐκ Τεγέας κατευθύνθησαν πρὸς Νότον καὶ ἀφοῦ διήλθον διὰ τῆς περιοχῆς τῶν σημερινῶν Βουρβούρων ἐφθασαν εἰς τὰς Καρυὰς εἰς σημεῖον ὅπου κατέληγεν καὶ ἢ ἐκ Κρυάβρυσης ὁδὸς τῆς Τεγέας, καθὼς καὶ ἢ ἐξ Ἀνατολῶν ὁδὸς τῆς Θυρεάτιδος. («Καρυατικά» σελίς 6).

Καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ δὲν ἔχουμε νὰ προσθέσουμε ἢ νὰ ἀφαιρέσουμε ἐμεῖς τίποτε. Νομίζουμε ὅτι οἱ δρόμοι ἀπὸ τὴν Τεγέα πρὸς τὴν Σπάρτη ἦσαν δύο. Ὁ ἓνας παράλληλα στὸ Σαρανταπόταμο καὶ ὁ ἄλλος στὴ σημερινὴ ἀμαξιτὴ ὁδὸ μέσφ Καπαρέλι-Ἀλεποχώρι. Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ δρόμοι συνήντηντο στὴς Καρυὰς καὶ ἀπὸ κεῖ, ὡς ἓνας δρόμος, ξεκίναγε γιὰ τὴν Σελλασία καὶ τὴν Σπάρτη. Τὴ διακλάδωση ἀπὸ Κρυάβρυση (Μπακούρου χάνι) μέχρι χάνι Κρεβατᾶ τὴ νομίζουμε κι' ἐμεῖς ἀνύπαρκτη γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, λόγφ τῶν μεγάλων ἐνδιαμέσων ἐδαφικῶν ἐμποδίων.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Ι. ΣΙΓΑΛΟΣ (1960).

Ὁ κ. Σιγαλὸς σχετικὰ μετὰ τὴν Μανθυρέα, Σαρανταπόταμο, Οἶον, Σκιρίτας, Σκιρίτιδα, τὴν ἐκστρατεία Ἀρκάδων κ.λ.π. στὸ σύγγραμμά του, «Ἡ Σπάρτη καὶ ἡ Λακεδαίμων» (Τόμος Α' 1960) γράφει τὰ ἀκόλουθα:

Στὴ σελ. 18.

«... Τὰ βόρεια σύνορα τῆς περιοχῆς ἐκείνης (τοῦ Οἰνοῦντος) καὶ ἐπομένως καὶ τῆς Λακεδαίμονος συνήντων τὰ σύνορα τῆς Τεγεάτιδος καὶ τῆς Ἀρκαδικῆς πόλεως Μανθυρέας. Ἐὰν καὶ ὑπάρχει φυσικὴ διαχωριστικὴ γραμμὴ τῶν συνόρων Λακεδαίμονος καὶ Τεγεάτιδος καὶ Μανθυρέας, ἀφ' ἐτέρου...»

Καὶ περαιτέρω στὴν ἴδια σελίδα:

«Ἡ ὑδρολογικὴ γραμμὴ τῶν ὑδάτων τὰ ὁποῖα ρέουν πρὸς τὸν Οἰνοῦντα ἀφ' ἑνὸς καὶ τὸν Σαρανταπόταμον (Γαρεάτην) ἀφ' ἐτέρου ἀποτελεῖ τὸν φυσικὸν διαχωρισμὸν τῶν συνόρων Λακωνίας καὶ Ἀρκαδίας. Ὁ χεῖμαρρος Σαρανταπόταμος (Γαρεάτης) χύνει τὰ νερά του εἰς καταβόθραν καὶ κατὰ Πausanias ἀναφαίνονται εἰς Ἀσέαν, ὅπου αἱ ὑποτιθέμεναι πηγαι τοῦ Ἀλφειοῦ. Παρὰ τὴν θέσιν «Κρυάβρυση» καὶ παρὰ τὸ σημερινὸν χω-

ρίον «Πηγαδίτσα», πλησίον ενός τῶν βραχιόνων τοῦ Σαρανταποτάμου, ἦσαν κατὰ Πausανίαν αἱ Φυλακαὶ (Φυλάκη) καὶ πλησίον τὰ «Σύμβολα», παρὰ τὴν συμβολὴν τῶν δύο ρυάκων τοῦ Σαρανταποτάμου κατερχομένων ἐκ Βερβένων. Ἐκεῖ ἐσημειοῦντο τὰ ὄρια τῆς Λακωνίας καὶ Τεγεατίδος.

Εἰς τὴν σελίδα 59 τοῦ αὐτοῦ βιβλίου:

«... Σκιρίτις ἦτο ἡ χώρα, ἡ κειμένη ἀνατολικῶς καὶ βορείως τῆς Πελλάνης παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα καὶ ἐπὶ τῶν δυτικῶν πλαγιῶν τῶν ἀντρεισμάτων τοῦ Β. Πάρνωνος, περὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Ξενοφάντος ἀναφερομένην πόλιν Οἶον, κειμένην κατὰ πᾶσαν πιθανότητα πλησίον τοῦ σημερινοῦ χωρίου Κυλλίνες (Λήκ). Κατὰ Στέφανον, «Σκίρος καὶ Σκιρίτις πλησίον Μαναλαίων καὶ Παρασσιών». Ἡ Αἰγύτις κατελάμβανε τὴν δυτικῶς τῆς Σκιρίτιδος καὶ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Εὐρώτα χώραν».

Καὶ περαιτέρω (σ. 86) τοῦ ἰδίου:

«Σκιρίται ἦσαν οἱ πρὸς βορρᾶν τῆς Σπάρτης κατοικοῦντες τὴν ἀνω κοιλάδα τοῦ Εὐρώτα Λακεδαιμόνιοι. Κυρίως Σκιρίτις φέρεται ὅπως καὶ ἀλλοῦ ἀνεφέραμεν (σελ. 59) ἡ περιφέρεια, ἡ βορείως τῆς Πελλάνης καὶ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Εὐρώτα κειμένη βουνώδης ἑκτασις μεταξὺ Καρυάτιδος πρὸς Ἀνατολὰς καὶ Αἰγύτιδος πρὸς δυσμᾶς. Κυριώτερα πόλις ταύτης ἐφέρετο τὸ Οἶον, κείμενον ἐπὶ τῆς πλαγιᾶς καὶ πλησίον τῶν σημερινῶν Κολλινῶν. Οἱ τῆς περιοχῆς ἐκείνης καὶ τῶν γύρω χωρῶν ἄνδρες μὲ πιθανὸν στρατολογικὸν κέντρον τὴν Πελλάνην, ὠνομάζοντο Σκιρίται καὶ ἀπετέλουν εἰδικὸν σῶμα μιᾶς μόρας ἢ καὶ λόχου ἀνω τῶν ἑξακοσίων ἀνδρῶν. Τὸ στρατιωτικὸν τοῦτο τμήμα ἐχρησιμοποιεῖτο δι' ἀνιχνεύσεις καὶ τειχομαχίας καὶ κατελάμβανε τὸ ἀριστερὸν τῆς Σπαρτιατικῆς φάλαγγος κατὰ τὴν μάχην. Ὅταν τὸ στράτευμα εὕρισκετο ἐν πορείᾳ ἡγουμένου τοῦ Βασιλέως, μέρος τοῦ σώματος τῶν Σκιριτῶν προπορεύετο τοῦτου. «Οὐδεὶς αὐτοῦ (τοῦ Βασιλέως) τοῦ πρόσθεν προπορεύεται πλὴν Σκιρίται...» (Ξεν. Λακδ. πολ.). «Τὸ δὲ κέρασ μὲν εὐάνυμον Σκιρίται αὐτοῖς καθίστατο, αἶε ταύτην τὴν τάξιν ἐπὶ σφῶν αὐτῶν ἔχοντες». (Θουκ. 5. 64). «Εἰ δὲ τις προῖοι νύκτωρ ἔξω τῆς φάλαγγος ἐνόμισεν ὑπὸ Σκιριτῶν προφυλάσσεσθαι...» (Ξεν. Λακ. πολ.).

Περαιτέρω στὴ σελ. 162-163 τοῦ αὐτοῦ βιβλίου ὁ κ. Σιγαλὸς περιγράφει τὴν ἀπόφαση τοῦ Ἐπαμεινώνδα νὰ εἰσβάλλῃ στὴ Λακεδαίμονα, τὴν ἄμυνα τοῦ Ἰσχυολάου καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Σπαρτιάτου κ.λ.π., ὅπως ἀκριβῶς περιέχονται τὰ γεγονότα αὐτὰ στὰ κείμενα τοῦ Ξενοφάντος καὶ τοῦ Διοδώρου. Προσθέτει ὁ κ. Σιγαλὸς ἀδοξολογῶν ὅτι «οἱ Ἀρκάδες εἰσέβαλον ἀπὸ Ἀσέας διὰ Σκιρίτιδος» εἰκασία ὑποθετικὴ καὶ ὑπόθεση ἀνεδαφικὴ, ὅπως θὰ ἀποδείξουμε πάρα κάτω.

Α. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ (1964).

Δυστυχῶς τὸ τροπάριο αὐτὸ τῶν παρερμηγιῶν καὶ εἰκασιῶν ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον. Ἔτσι βλέπουμε καὶ στὴ «Πελοποννησιακὴ Πρωτοχρονιά τοῦ 1964»¹ νὰ γράφονται τὰ ἀκόλουθα: «... Σκιριτώνιον ἄγνωστον ποῦ ἦτο. Προτείνεται ὑπὸ τινῶν ἡ γραφὴ Σκιρίτων δὲ Οἶον ἀντὶ Σκιριτώνιον ἀποβαλλομένου τοῦ δέ. Τὸ Οἶον ἦτο ἀρχαῖον φρούριον ἰδρυθὲν ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν εἰς τὴν Σκιρίτιδα πρὸς ἀσφάλειαν τῶν πρὸς Ἀρκαδίαν συνόρων εἰς τὴν Ν. ἔξοδον τῆς σημερινῆς Κλεισοῦρας».

Καὶ τὰ δύο εἶναι ἐσφαλμένα. Καὶ ἡ διάσπαση τοῦ τοπωνυμίου Σκιριτώνιον σὲ «Σκιριτῶν δὲ Οἶον» καὶ ἡ τοποθέτηση τοῦ Οἴου στὴν Κλεισοῦρα. Τὸ πρῶτο γιὰ τὸ Πausανίας μιλάει σταράτα. Ἐχωρίζει τὴν πόλιν τῆς Μαναλαίας καὶ τὴν ἀπαραριθμῆ χωριστὰ ἀπὸ ἐκείνης τῆς Αἰγύτιδος. Τὸ Σκιριτώνιον τὸ ἀπαραριθμῆ στὴν Αἰγύτιδα, θὰ ἦταν δὲ ἀκατανόητο νὰ παρεμβάλλῃ μέσα στὴν πόλιν τῆς χώρας αὐτῆς καὶ μία πόλις ἀπὸ ξένην περιοχὴ τῆς Σκιρίτιδος. Τὸ δεύτερον τὸ Οἶον ποῦ δὲν ἦταν φρούριον Σπαρτιατικὸ ἀλλὰ Ἀρκαδικὴ πολίχνη μὲ φρούριον, ἐτοποθετήθη πλέον ὀριστικὰ ἀπὸ ἀρχαιολόγους διεθνοῦς φήμης στὸν «Ἀγιάννη» τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς καὶ ὄχι στὴν Κλεισοῦρα.

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΥ (1964).

Πέραν τῶν ἀνωτέρω καὶ ὁ συμπατριώτης κ. Νικ. Δήμου, Ἐπιθεωρητῆς σωματικῆς ἀγωγῆς παρέχει τὰ κάτωθι διαφωτιστικὰ στοιχεῖα ἀναφορικῶς μὲ τὸ Οἶον, τὰ εὐρήματα ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Ἀγιάννη, τὴν Σκιρίτιδα κ.λ.π.

«Μεταξὺ τῶν Δήμων (οἰκισμῶν) ποῦ ἀπετέλουν τὴν ἀρχαίαν Τεγέαν, ἦτο καὶ ὁ Δῆμος Οἶων². Περιελάμβανε δὲ τὴν περιοχὴν Καλτεζῶν, Βλαχοκερασιᾶς καὶ Ἀρβανιτοκερασιᾶς».

Ἡ πολίχνη Οἶον³ ἦτο ἐκτισμένη ἐπὶ τοῦ λόφου τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς Ἀγιάννη, καὶ ἐπὶ τῆς τοποθεσίας Πουρναράκι. Ἐπὶ τοῦ λόφου σώζονται ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς τὸ ἄλθρον τοῦ Σπυροπούλου (Καλαντζῆ), εἰς τὸ χωράφι τοῦ Μανθάκου, καθὼς καὶ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου. Τὸ Οἶον ἔκειτο ἐπὶ τῆς Σκιρίτιδος καὶ εἶχε φρούριον πρὸς ἀσφάλειαν τῆς χώρας τῶν Σπαρτιατῶν πρὸς τὴν Ἀρκαδίαν. Τὸ στάδιον τῆς πόλεως

1. Πελοποννησιακὴ Πρωτοχρονιά, Ἀρκαδικὰ Ἀ. Παπαθεοδώρου ὑποσημ. σ. 125.
2. Οἶαται = Πaus. 8,45,1.—Κουρτίου: Πελοπόννησος Τόμος Α'.
3. Οἶον = Πολίχνη τῆς Σκιρίτιδος (Γ. Παπανδρέου-Γυμνασιάρχης).

έκειτο δυτικά και πλησίον του λόφου "Άγιοι Απόστολοι (Βλαχοκερασιάς). Άκόμη και σήμερα διακρίνονται ίχνη σειρών καθισμάτων. Είς τὰ Β.Δ. του λόφου Άγιάννη και ακριβώς επί της οδοῦ ἡ ὁποία ἄγει πρὸς Μποζίκη ἀνεσκάφησαν πρὸ ἐτῶν ὑπὸ Βλαχοκερασιώτου περίπου δέκα τάφοι. Άσφαλῶς ἐκεῖ ἔκειτο τὸ Νεκροταφεῖον.

»Πρὸς τὸ Α. του λόφου και ακριβῶς εἰς τὸ χωράφι του Νταῆ πρὸ ἑκατὸν περίπου ἐτῶν ἀνεκαλύφθη ἄγαλμα μαρμάρινον¹ παριστάνον γυναῖκα. Τὸ ἄγαλμα οἱ ἀνακαλύψαντες αὐτὸ τὸ ἀπέκρυσαν ἐντὸς του ἰδίου ἀγροῦ (ἀφήγησις Παπαμπούρτζου). Πρὸ ἐξήκοντα ἐτῶν περίπου δύο Ἄρβανιτοκερασιῶται και ἕνας ξένος μετέφερον διὰ νυκτὸς ἄγαλμα, ἐκ τῆς θέσεως Ἄγιάννη, παριστάνον γυναῖκα καθήμενη. Τὸ ἄγαλμα αὐτὸ πιθανῶς ἐπαλήθη. Ἐπὶ τῆς εἰσόδου τῆς οἰκίας Κυριαζόγιαννη εἶχε τοποθετηθῆ κεφαλὴ ἐκ μαρμάρου, ἡ ὁποία εἶχε μεταφερθῆ ἐκ του Ἄγιάννη. Ἐπίσης ἐξώθεν τῆς ἐκκλησίας Ἄγιάννη ὑπῆρχον κίονες μαρμάρινοι. Ἄρκετὰ ἀρχαῖα νομίσματα κατεῖχον ὁ Κυριαζόγιαννης και ὁ Καλατζῆς (Σπυρόπουλος).

»Πρὸς τὰ Β.Δ. τῆς ἐκκλησίας Παναγία τῆς Ἄρβανιτοκερασιάς εὑρίσκει κανεὶς ἀκόμη και σήμερα τεμάχια ἀρχαίων ἀγγείων, καθὼς και τοῦβλα (ἄγρον Ἄποστολᾶ). Φαίνεται ἐκ τούτου ὅτι και ἐκεῖ ὑπῆρχον κτίσματα. Εἰς τὸ Β. και πλησίον τῆς ἐκκλησίας Παναγία εὑρέθησαν πρὸ ἐτῶν βυζαντινὰ νομίσματα ὑπὸ του Ἄντ. Ἄντωνοπούλου. Πολὺ πιθανὸν και ἐπὶ Βυζαντινῶν χρόνων ἡ Ἄρβανιτοκερασιά νὰ κατοκεῖτο.

»Κακῶς ὁ τ. Δῆμος Μανθυρέας ἔλαβε τὸ ὄνομα. Τὸ Μανθουρικὸν πεδῖον ἔκειτο κατὰ τὴν περιγραφὴν του Πausανίου εἰς ἀπόστασιν πεντήκοντα σταδίου ἀπὸ Τεγέας. Ἐκειτο πρὸς Α. τῆς θέσεως Χτίρι, παλαιὰ (Χῶμα), τὸ ὁποῖον εἶναι μετὰξὺ ὄρους Γκράβαρη και λόφου του χωρίου Μπερμπάτι. Ὁ Δῆμος Μανθυρέας περιελάμβανε τὰ σημερινὰ χωρία Καπαρέλι και Ζέλι.

»Ἡ Σκιρίτις, ὄρεινὴ περιοχή τῆς Ἀρκαδίας κειμένη εἰς τὰ σύνορα μετὰ τὴν Λακωνικὴν κατελήφθη ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν νικηθέντων τῶν Τεγεατῶν τὸ ἔτος 550 π.Χ.

1. Τὸ μαρμάρινον ἄγαλμα τὸ παριστᾶτον γυναῖκα καθήμενη, περὶ του ὁποίου ὁμιλεῖ ἀνωτέρω ὁ Ν. Δῆμος, ἀνευρέθη πρᾶγματι ἀπὸ κατοικοῦς του Πέρα-Μαχαλᾶ τῆς Ἄρβανιτοκερασιάς, νομίζω ἀκριβῶς στὸ χωράφι του Νταῆ, πού βρίσκεται στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ του λόφου του Ἄγιάννη. Τὸ ἄγαλμα αὐτὸ τὸ εἶχα ἰδεῖ τότε —ἐν θυμῷ καλᾶ τὸ 1903— στὸ σπίτι μας, πού τὸ εἶχαν παραδώσει οἱ εὐρόντες αὐτὸ χωριανοί, στὸν ἀδελφὸ μου τὸν δάσκαλο, πού ἦταν τότε δάσκαλος στὸ χωριὸ γιὰ νὰ τὸ παραδώσει στὴν Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία. Πρᾶγματι ὁ ἀδελφός μου τὸ φόρτωσε στὸ μουλᾶρι μας και τὸ πῆγε στὸ Πιαλῆ πού εἶναι τὸ Μουσεῖο τῆς Τεγέας και τὸ παρέδωσε στὸν καθηγητὴ Κ. Σαββόπουλο πού ἦταν τότε και ἔφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων Τεγέας. Ἐκεῖ βρίσκεται και σήμερα —παριστᾶνε τὴ Θεὰ Δήμητρα νὰ κάθεται σὲ πολυθρόνα και νὰ κρατᾶ ἕνα ρόδι σύμβολο τῆς γονιμότητος. — Α. Σ.

»Οἱ Σκιρίται, Ἀρκάδες ἐθνολογικῶς, ἀπετέλουν τὸν Σκιρίτην λόχον ἐξ ἑξακοσίων (600) ἀνδρῶν, ὁ ὁποῖος ἐπολέμει τιμῆς ἐνεκεν παρὰ τὸ ἀριστερὸν του Βασιλέως τῆς Σπάρτης και ἐχρησιμοποιεῖτο πρῶτος εἰς ἐφόδους και ἐπικίνδυνα σημεῖα. Οἱ Τεγεᾶται ἔλαβον, λόγφ εὐμενείας του Φιλίππου Β' πρὸς αὐτούς, τῷ 337-340 π.Χ. τὴν Σκιρίτην παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων».

3. Περίληψις ἐπὶ τῶν μελετημάτων τῶν ἀρχαιολόγων και ἱστορικῶν.

Μεταξὺ τῶν βασικῶν σκοπῶν του βιβλίου αὐτοῦ, τῆς ἱστορίας δηλαδὴ τῆς Ἀρβανιτοκερασιάς, εἶναι και ἡ προσπάθεια νὰ ἐξακριβώσουμε ἂν ὁ τόπος μας, ἡ περιοχή δηλαδὴ του χωριοῦ μας, κατοκεῖτο κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς ἀρχαιότητος, ἀπὸ ποιὸς κατοκεῖτο, και ποῖα σπουδαῖα γεγονότα ἔλαβαν χώραν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη στὸ χωρὸ τῆς Ἀρβανιτοκερασιάς και στὴ γύρω περιοχή.

Εὐτυχῶς τὰ σχετικὰ κείμενα πού εὑρέθησαν στὰ διασωθέντα συγγράμματα τῶν Ἀρχαίων συγγραφέων, και κυρίως του Ξενοφῶντος και του Διοδώρου του Σικελιώτη, πού ἀναφέραμε στὸ προηγούμενο κεφάλαιο, μᾶς ἱκανοποιοῦν και μᾶς διευκολύνουν νὰ φωτίσουμε τὴν ἄγνωστη ὡς σήμερα ἀρχαία ἱστορία του τόπου μας. Πρᾶγματι οἱ δύο αὐτοὶ συγγραφεῖς ἱστοροῦν ὅτι, ὅταν τὸ 369 π.Χ. οἱ Ἀρκάδες μαζί με τοὺς Θηβαίους και τοὺς συμμάχους των ἐβάδισαν κατὰ τῆς Σπάρτης, ἐκεῖ κάπου, σὲ κάποια πολίχνη πού ἐλέγετο Οἶον τῆς Σκιρίτιδος, πλάι στὸ δρόμο Τεγέας-Σπάρτης, ἐδόθη σημαντικὴ μάχη μετὰ τὴν φρουρὰν τῶν Λακεδαιμονίων μετὰ ἀποτέλεσμα τὴν περιφανῆ νίκην του Ἀρκαδικοῦ Στρατεύματος.

Μετὰ τὸν Ξενοφῶντα και τὸν Διόδωρον ἔρχεται κατὰ τὸ 180 μ.Χ. περίπου, ὁ μέγας ἱστορικὸς και γεωγράφος, ὁ γνωστὸς λεπτολόγος Πausανίας, πού ὡς σήμερα και γιὰ πολὺν ἀκόμα καιρὸν θὰ μείνει ὁ μόνος καθοδηγητὴς γιὰ τὴν ἐπισήμανση τῶν ἀρχαιολογικῶν τόπων, τῶν μνημείων και τῶν ναῶν και τῆς ἐν γένει ἱστορίας τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος. Καὶ ἐνῶ ὁ Πausανίας τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ὄργωσε κυριολεκτικὰ ὅλη τὴν Ἀρκαδία και ἔγραψε τὰ «Ἀρκαδικὰ» του, γιὰ τὴν περιοχή τὴ δική μας, γιὰ τὸ Οἶον, τὴν Σκιρίτιδα, κ.λ.π., δὲν ἔγραψε τίποτα τὸ ἀξιόλογον.

Ὁ Πausανίας φαίνεται πὼς ἀπὸ τὴν Μεγαλόπολη, πέρασε στὸ Ἀθήναιον (Ἀλύκα) και στὴν Ἀσέα (Φραγκόβρυση), ἀφίνοντας δεξιὰ τὸ Οἶον και τὴν Σκιρίτιδα προχώρησε πρὸς τὸ Βόρειον ὄρος (Γκράβαρη) ὅπου εἶδε τὸ Ναὸ τῆς «Σωτείρας Ἀθηνᾶς», τὸ Παλλάντιο (Μπεσῆρι), ὅπου εἶδε τὸ «Χῶμα» κι' ἔφθασε στὴν Τεγέα.

Στὸ μέρος τῶν Ἀρκαδικῶν του, πού περιγράφει τὴν ἱστορία τῆς Τεγέας,

ὁ Πausanias ἀναφέρει μόνον τοὺς Δήμους ποὺ ἀποτελοῦσαν τὸ Κράτος τῆς Τεγέας, μεταξύ τῶν ὁποίων ἀναφέρει τὸν Δῆμον Οἰατῶν καὶ τὸν Δῆμον Μανθουρέων ἢ Μανθουρέων μετὰ τὴν περιοχὴ του—τὸ Μανθουρικὸν πεδίου— ποὺ ἔκειτο 50 σταδίους ἀπὸ τὴν Τεγέα.

Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς, τὸ Ἀνατολικόν, πρὸς τὸ μέρος δηλαδὴ τοῦ Μαυρικιοῦ-Βερβαίνων, ὁ Πausanias ἀπλῶς ἀναφέρει ὅτι τὰ σύνορα τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν Τεγεατῶν εἶναι ὁ Ἄλφειός (Σαρανταπόταμος), ὅτι οἱ πηγές του βρίσκονται στὴ «Φυλάκη»¹ καὶ ὅτι τὸ μέρος λίγο πάρα κάτω ἀπὸ τὴ Φυλάκη ποὺ χύνονται κι' ἄλλες πολλὲς μικρὲς πηγές λέγεται «Σύμβολα»².

Σ' ἄλλο μέρος καὶ σὲ γενικὲς γραμμὲς ὁ Πausanias στὰ Ἀρκαδικὰ κάνει μνεία καὶ γιὰ τὸ δρόμο ἀπὸ Τεγέας μέσῳ Θυρέας (Κυνουρίας) πρὸς τὴ Σπάρτη. «Προχωρῶντας, λέει, πέρα ἀπὸ τοὺς Ἑρμᾶς (Φονεμένοι—μεταξὺ Ἁγίου Πέτρου-Ἀράχου) βρισκόμαστε κοντὰ στὸ ἱερὸ τοῦ «Σκοτίτα Διός» καὶ σὲ μιὰ τρίτη παρέκκλιση στὰς «Καρύας». Ξαναγυρίζουμε στὴ λεωφόρο καὶ προχωροῦμε πρὸς τὴ Σελλασία»³.

Ὅπως βλέπουμε λοιπὸν ὁ Πausanias δὲν ἐπλησίασε ἀπὸ τὰ μέρη τὰ δικὰ μας, γιὰ νὰ μᾶς εἰπῆ κάτι γιὰ τὸ Οἶον καὶ τὴν Σκιρίτιδα, εἴτε γιατί ἦσαν ἀπροσπέλαστα καὶ κακοτράχαλα, εἴτε γιατί δὲν εἶχανε κανένα ἱστορικὸ ἐνδιαφέρον, ἐπειδὴ τὸ Οἶον τότε καὶ ἀπὸ πολλὸν καιρὸν εἶχε ἐρημωθῆ καὶ σχεδὸν εἶχε ἐξαφανισθῆ.

Μετὰ τὸν Πausanias ἔρχεται ὁ Βυζαντινὸς λεξικογράφος τῆς Γεωγραφίας, Στέφανος Βυζάντιος, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν ΣΤ' μ.Χ. αἰῶνα ἔγραψε τὸ λεξικὸν

1. Φυλάκη: Τὴ Φυλάκη ὁ Κ. Α. Ρωμαῖος ἄλλοτε, (Ἐπετηρὶς Βουρβούρων 1939 σ. 47) τὴν τοποθετοῦσε στὸ λόφο Ἀνάληψη, τὴ δὲ θέση Σύμβολα γύρω ἀπὸ τὰ χωριά Βούρβουρα καὶ Κούτροφα ὅπου ὑπάρχουν πολλὲς μικρὲς πηγές. Ἀργότερα ὁμοίως (Χρονικὰ τοῦ Μοριά Α 1952 σ. 19) καὶ (Πελοποννησιακὰ Β 1957 σ. 3) φαίνεται ὅτι παρεδέχθη τὴ Φυλάκη στὴν ἴδια περιοχὴ τῶν Συμβόλων, ἀνάμεσα δηλαδὴ στοῦ Βούρβουρα καὶ Κούτροφα καὶ ἀκριβῶς στὴ θέση Κακκαβουλέρι.

Γιὰ τὴν τοποθέτηση στὴ θέση αὐτὴ τῆς Φυλάκης φαίνεται πῶς συμφωνοῦν καὶ ὁ Γιόχμος καὶ ὁ Λόριγγ. Ὡς τόσον ὁ Πausanias (Ἀρκαδικὰ 54) τὸ ξεκαθαρίζει ἀκόμα πιὸ καλά. Οἱ πηγές τοῦ Ἄλφειοῦ (Σαρανταπόταμου) μᾶς λέγει εἶναι στὴ Φυλάκη. Προχωρεῖ λίγο (ὁ Ἄλφειός) καὶ δέχεται νερὸ ἀπὸ ἄλλες πηγές ὅχι βέβαια μεγάλες ἀλλὰ περισσότερες. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ μέρος ποὺ ἐνώνονται τὰ νερά λέγεται «Σύμβολα».

Ὡστε τὰ Σύμβολα πρέπει νὰ εἶναι κάτω ἀπὸ τὴ Φυλάκη, ἐπομένως πιὸ κάτω καὶ ἀπὸ τὸ Βούρβουρα τὸ χωριό. Ἄν σήμερα ἐκεῖ δὲν ἔχει πολλὲς πηγές εἶναι ἄλλο ζήτημα. Τότε ποὺ ὁ τόπος ἦταν δασωμένος, τὴν ἐποχὴ δηλαδὴ τοῦ Πausanias, θὰ τις εἶχε.

Στὴν «Ἀνάληψη» τῶρα ὁ Ρωμαῖος τοποθετεῖ τὸ ἀρχαῖο πόλισμα «Ἰασόν» ἢ «Ἰασαία» ποὺ ἦκμασε κατὰ τοὺς Μυκηναϊκοὺς χρόνους καὶ ἀργότερα ὡς τὸ 450 π.Χ. (Πελοποννησιακὰ Β. 1957).

2. Σύμβολα—συμβολὴ πολλῶν ρευμάτων.

3. Πaus. Λακωνικά 10.

«περὶ πόλεων καὶ Δήμων». Ἐκεῖ στὴ λέξη «Οἶος» (ἀντὶ «Οἶον») γράφει: «Πολίχμιον Τεγέας», οἱ πολῖται «Οἰαταί». Στὴ λέξη «Σκίρος» γράφει: Ἀρκαδίας κατοικία πλησίον Μαιναλίων καὶ Παρρασιῶν, οἱ κάτοικοι «Σκιρίται» τὸ θηλυκὸν «Σκιρίτις». Στὴ λέξη «Σκιρτώνιον» γράφει: Πόλις Ἀρκαδίας, ὡς Πausanias ὀγδόῳ. Τὸ ἐθνικὸν Σκιρτώνιος. Καὶ στὴ λέξη «Μανθουρέα» = κώμη Ἀρκαδίας. Τὸ ἐθνικὸν «Μανθουρεῖς» διὰ τὸ ἐπάλληλον τῶν δύο εε. Αὐτὰ γράφει ὁ Βυζάντιος ἀσύνδετα ὅλα καὶ χωρὶς λεπτομέρειες καὶ διασαφήσεις.

Ἐρχόμαστε κατόπιν στοὺς νεωτέρους ἱστορικοὺς, ἀρχαιολόγους κ.λ.π. ξένους καὶ δικούς μας.

Πρῶτος στὴ σειρά ἔρχεται ὁ Ἀγγλος τοπογράφος καὶ νομισματολόγος Γουλιέλμος Μαρτίνος Λήκ, ὁ ὁποῖος περιηγήθηκε τὴν Ἑλλάδα τὸ 1805-1807, ὅταν ἀκόμα ἡ Ἑλλάδα ἦταν ὑπόδουλη στοὺς Τούρκους. Ὁ Λήκ ἐφοδιασμένος μετὰ τοὺς Ἀρχαίους Ἑλληνες συγγραφεῖς Ξενοφῶντα, Διόδωρον καὶ Πausanias ἀκολούθησε τὶς διαδρομὲς τοῦ Πausanias καὶ ἔγραψε σχεδὸν τὰ ἴδια πράγματα ποὺ ἔγραψαν καὶ αὐτοί. Ἀπὸ τὴ Σπάρτη ὁμοίως ποὺ πήγαινε γιὰ τὴν Τεγέα, μέσῳ Ἀσέας, πέρασε ἀπὸ τὶς Κολλῖνες καὶ ἐκεῖ εἶδε τὸν «ἐξέχοντα λόφον τοῦ Ἁγίου Χριστοφόρου» ὅπου ὑπέθεσε ὅτι στὸ λόφο ἐκεῖνον ἔπρεπε νὰ βρίσκεται τὸ Οἶον. Αὐτὸ ἦταν τὸ πρῶτο μπερδέμα ποὺ τὸ πῆραν οἱ μεταγενέστεροί του καὶ ἐδημιούργησαν ἕναν ὀλόκληρο κυκεῶνα περὶ τὴν τοποθεσίαν τοῦ ἀρχαίου Οἴου. Ἄν πέραγε λίγο δεξιότερα πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς καὶ ἔβλεπε τὰ εἰρήπια τοῦ Οἴου στὸ λόφο τοῦ Ἀγιάννη, ἡ ὑπόθεση θὰ εἶχε ἀπὸ τότε ξεκαθαρίσει. Τὸ μόνο νέο ποὺ μᾶς πληροφορεῖ ὁ Λήκ εἶναι ὅτι, ὅταν περνοῦσε ἀπ' τὸ Βόρειον ὄρος (Γκράβαρη) «εἶδε τὸ μεγάλο χωριὸν Κερασιά».

Μετὰ τὸν Λήκ ἔρχεται ἄλλος συμπατριώτης του, Ἀγγλος κι' αὐτός, στρατιωτικὸς ὁ Γιόχμος, ὁ ὁποῖος στὰ 1834 περιηγήθηκε κι' αὐτὸς τὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ τὴν ἐρευνήσῃ γεωγραφικῶς καὶ νὰ καθορίσῃ τοὺς δρόμους ποὺ ἀκολουθοῦσαν τὰ στρατεύματα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ὁ Γιόχμος δὲν γράφει τίποτε γιὰ τὸ Οἶον ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει, ἀπλῶς μόνον ἀναφέρει στὴ μελέτη του ὅτι τοῦτο κεῖται ἐπὶ τῆς Σκιρίτιδος, χωρὶς καὶ νὰ καθορίσῃ τὴν τοποθεσίαν του.

Στὴ σειρά ἔρχεται ὁ Μπουϊλλὸν Μπόμπλα, Γάλλος αὐτός, μέλος τῆς Γαλλικῆς Στρατιωτικῆς Ἀποστολῆς, ποὺ τὸ 1834 ἐμελέτησε τὴ Γεωγραφία καὶ τὴ Γεωλογία τοῦ Μοριά. Ὁ Μπόμπλα, εἰδικῶς ἐμελέτησε τὰ ἀρχαῖα εἰρήπια τοῦ Μοριά, ἀκολουθώντας τὸ δρόμο τοῦ Πausanias, χωρὶς κι' αὐτὸς νὰ περάσῃ ἀπ' τὸν Ἀγιάννη τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς, ὅπου τὰ εἰρήπια τοῦ Οἴου. Ἔτσι κι' αὐτὸς ἔγραψε ἀνακρίβεις καὶ φανταστικὰ πράγματα καὶ ἐδημιούργησε μεγαλύτερη ἀκόμη σύγχυση στοὺς μεταγενεστέρους. Στὴν πε-

ριγραφή του ο Μπόμπλαη αναφέρει ὀρθῶς ὅτι τὰ χωριά «Κερασιά» ἀνήκουν στὴ Σκιρίτιδα ὡς ἐπίσης καὶ τὸ Οἶον, καὶ ὅτι ἡ χώρα τῆς Σκιρίτιδος (ἢ Σκιρίτις) τραχεῖα καὶ ἀγρία ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν ὁδῶν Τεγέας καὶ Μεγαλοπόλεως, διὰ μέσου τῆς ὁποίας διήρχετο μία τῶν εἰσόδων πρὸς Λακωνίαν, εἰσοδος μιᾶς εὐκόλου φρουρήσεως, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔκειτο ἡ πολίχνη Ἴος. Κάνει ὁμως τὸ μεγάλο λάθος νὰ νομίζῃ ὅτι τὸ Οἶον, καὶ ὄχι ἡ Ἴος, ποὺ ἦταν στὸν Ἀγιάννη τῆς Ἀρβαντοκερασιᾶς καὶ ἡ Ἴασος ποὺ ἦταν στὴν Ἀνάληψη¹ τῆς Ἀράχοβας, εἶναι τὸ ἴδιο πρᾶγμα.

Καὶ πάρα κάτω δύο ἄλλες πλάνες, πρῶτον ὅτι τὸ Οἶον πρέπει νὰ βρίσκεται κάπου κατὰ τὴ στενωπὸ τοῦ Λιανοῦ, καὶ δευτέρον ἀγνοεῖ ἂν ἡ Σκίρος, ποὺ μένει ἀγνωστὴ ἀκόμα ἢ τοποθεσίᾳ της, ἦταν στὸ Σκιρτώνιον καὶ ἂν τὸ Σκιρτώνιον ἀνήκε στὴ Σκιρίτιδα. Καὶ οἱ δύο αὐτὲς ὑποθέσεις τοῦ Μπόμπλαη εἶναι τοῦλάχιστον ἀφελεῖς ἂν μὴ ἐπιπόλαιες. Γιατὶ τὸ μὲν Οἶον εὐρίσκετο ἐκεῖ ποὺ πράγματι βρίσκεται, στὸ λόφο τοῦ Ἀγιάννη τῆς Ἀρβαντοκερασιᾶς, τὸ δὲ Σκιρτώνιον στὴ χώρα τῶν Αἰγυτῶν, ποὺ ἦταν πρὸς Δ. τῆς Σκιρίτιδος. Τὸ λέει σαφῶς ὁ Πausanias στὰ Ἀρκαδικὰ του².

Στὴ συνέχεια ὁ Μπόμπλαη μιλάει καὶ γιὰ τὴν τοποθεσίᾳ τῆς ἀρχαίας Μανθυρέας στὸ μικρὸ χωριὸ Γαροῦνι, ὅπου βρῆκε θραύσματα ἀγγείων ἀρχαίων, κιονόκρανα κ.λ.π. γύρω ἀπὸ τὸ Ναὸ τῆς Παναγίας καὶ πίσω ἀπὸ ἕνα λόφο, ὅπου βρίσκεται ὁ Ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἡλία, εἶδε ἀρχαῖα τεῖχη.

Ἀκολουθεῖ ὁ Γερμανὸς ἀρχαιολόγος Λουδοβίκος Ρῶς (1841), ποὺ ἔδρασε κυρίως στὴν Πελοπόννησο καὶ ἔγραψε τὰ «ταξείδια στὴν Πελοπόννησο». Ὁ Ρῶς σὰν ἀρχαιολόγος ἦταν θετικώτερος ἀπὸ τοὺς προηγουμένους του, ἀλλὰ περιπίπτει κι' αὐτὸς σὲ πολλὰς πλάνες παρασυρόμενος ἴσως ἀπὸ τὶς γνώμες τους, καὶ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι κι' αὐτὸς δὲν πέρασε ἀπὸ τὸν Ἀγιάννη νὰ ἰδῇ μὲ τὰ ἴδια του τὰ μάτια ποὺ ἦταν τὸ Οἶον, ἀλλὰ κι' αὐτὸς ἀκολούθησε τὴν ἴδια διαδρομὴ τοῦ Πausanias, ποὺ ἀκολούθησαν καὶ οἱ προηγουμένοι του. Ὄρθως καθορίζει τὰ σύνορα καὶ τὴ μορφολογία τῆς Σκιρίτιδος καὶ ὀρθῶς περιγράφει τὴ μάχη τοῦ Οἰοῦ στὰ 369 π.Χ. ὅπως ἀκριβῶς τὴν ἱστορεῖ ὁ Ξενοφῶν, ἀλλὰ τὸ ἐρώτημα ποὺ κάνει, μήπως ἡ Σκίρος, ποὺ εὐρίσκετο στὴ Σκιρίτιδα, εἶναι τὸ ἴδιο μὲ τὸ Σκιρτώνιον, ποὺ εὐρίσκετο στὴν Αἰγυτιδα, καὶ τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ἐνδέχεται τὸ Οἶον καὶ ἡ Ἴασος νὰ ἦταν μία καὶ ἡ αὐτὴ πόλις, σύμφωνα καὶ μὲ τὴ γνώμη τοῦ Μπόμπλαη, τὴν ὁποίαν φαίνεται καὶ ἀντίγραψε, εἶναι ἀστήρικτα καὶ ὑποκειμενικά. Καὶ τὸ νεότερον, τὸ ὁποῖον ὁ Ρῶς ἀπὸ δική του γνώμη προσθέτει, γιὰ νὰ δημιουργήσῃ ἀργότερα πολὺ μεγαλύτερο σάλο, εἶναι ὅτι, ὅπως γράφει: «ἐνδέχεται τὸ Οἶον νὰ εὐρίσκετο ἐκεῖ κάπου κατὰ τὴν Κλεισοῦρα».

1. Πελοποννησιακὰ Β. μελέτη Κ. Α. Ρωμαίου σ. 2.

2. Στὴν ἐποικίση τῆς Μεγαλοπόλεως ἔλαβαν μέρος ἐκ τῆς χώρας τῶν Αἰγυτῶν, ἡ Αἴγυς, τὸ Σκιρτώνιον, ἡ Μαλαία, οἱ Κρῶμοι (Κρῶμος), κ.λ.π. (Πaus. Ἀρκαδικὰ 27).

Μετὰ τὸν Ρῶς ἔρχεται ὁ Φρ. Βέλκερ Γερμανὸς ἱστορικός, ποὺ στὰ 1842 περιώδευσε γιὰ λίγες ἡμέρες τὴν Ἑλλάδα, ἐκράτησε στὸ διάβα του ἀπλὲς σημειώσεις, τὶς ὁποῖες ἀργότερα τὸ 1865 ἐξέδωκε σὲ «Ἡμερολόγιο ἐνὸς ταξιδιοῦ στὴν Ἑλλάδα». Ὁ Βέλκερ, ὅπως εἶδαμε στὸ εἰδικὸ κεφάλαιο, σχετικὰ μὲ τὴ Σκιρίτιδα καὶ τὸ Οἶον γράφει ὅτι ἡ Κλεισοῦρα εἶναι τὸ ὄρεινὸ σύνορον τῆς Σκιρίτιδος καὶ ὅτι παρέκει ἀπὸ τὴν Κλεισοῦρα εἶδε ἕνα μικρὸ χωράφι σπαρμένο μὲ κομμάτια ἀπὸ κεραμίδια καὶ συντριμματα ποὺ ξεπροβάλλουν πάνω ἀπὸ τὸ χαμηλὸ σπαρτό. Ἐκεῖ ὑπέθεσε ὅτι βλέπει τὸ ὑπὸ τοῦ Ρῶς ἀναζητούμενον, ὅπως λέει, Οἶον, καὶ ὅτι γιὰ πάρα πέρα δὲν τὸν ἐνδιαφέρει. Ἀσφαλῶς τὸν πῆρε στὸ λαιμὸ τοῦ ὁ Ρῶς!

Τὶς ἀστήρικτες καὶ πεπλανημένες αὐτὲς εἰκασίαι τοῦ Βέλκερ τὶς πῆρε τώρα τελευταῖα καὶ ὁ δικός μας, ὁ Ἀραχοβίτης καθηγητὴς κ. Κ. Μ. Πίτσιος, καὶ στὸ βιβλίον του αἰ «Καρναί», ποὺ ἐξέδωκε τὸ 1948 προσπαθεῖ νὰ στηρίξῃ τὴν ὑπόθεσιν ὅτι δντως τὸ Οἶον ἔκειτο στὴ θέση Γαράνι, ποὺ βρίσκεται στὴν ἀρχὴ τῆς Κλεισοῦρας, γιὰ τὸ Βέλκερ εδρῆκε ἐκεῖ μερικὰ κομμάτια ἀπὸ κεραμίδια!

Τὰ ἴδια ἐπαναλαμβάνει σχεδὸν καὶ ὁ Ἑρνέστος Κούρτιος (1852) Γερμανὸς κι' αὐτὸς ἀρχαιολόγος, ὁ ὁποῖος ἔγραψε τὸ δίτομον ἔργον «Πελοπόννησος». Ὁ Κούρτιος περιγράφει τὴ μάχη τοῦ Οἰοῦ, ὅπως τὴν ἱστοροῦν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες Ξενοφῶν καὶ Διόδωρος, μιλάει γιὰ τὴν ἀρχαία Σκιρίτιδα καὶ τὴν περιοχὴ της καὶ γιὰ κάποιον πόλη Σκίρον, ποὺ ὁμως, ὅπως γράφει, δὲν ἀποδεικνύεται, ἀλλὰ κάνει τὸ μεγάλο σφάλμα κι' αὐτὸς νὰ νομίζῃ ὅτι τὸ Οἶον πρέπει νὰ ἔκειτο ἐπὶ τῆς εὐθείας ὁδοῦ πρὸς Σπάρτην πλησίον τῆς Κλεισοῦρας. Παρεσύρθη κι' αὐτὸς ἀπὸ τοὺς δύο προηγουμένους του, Ρῶς καὶ Βέλκερ.

Ἐνας ἄλλος πάλιν Γερμανὸς κι' αὐτὸς, ὁ Κονράδος Μπουρζιάν (1868-1872), Γεωγράφος, ποὺ ἔγραψε τὴ «Γεωγραφία τῆς Ἑλλάδος» καὶ εἰδικώτερα τῆς Πελοποννήσου, κατόπιν ἐπιτοπίου μεταβάσεώς του, διαπιστώνει κι' αὐτὸς τὴν ὑπαρξὴ καὶ τοποθεσίᾳ τῆς ἀρχαίας Μανθυρέας στὸ Γαροῦνι, παρὰ τὸ Καπαρέλι, περιγράφει δὲ καὶ ὅσα ἀρχαῖα ἀντικείμενα ὁ ἴδιος εἶδε ἐπὶ τόπου κατὰ τὴν ἐπίσκεψή του. Ὁ Μπουρζιάν ὁμως δὲν συμφωνεῖ μὲ τὸν Κούρτιον σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν τοποθεσίᾳ τοῦ Οἰοῦ, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος ὑποθέτει κατὰ τὴν Κλεισοῦρα, καὶ ὅτι τοῦτο ἀνήκε στὴ Λακωνική. Ὁ Μπουρζιάν ὑποθέτει ὅτι ἦσαν δύο πολίχναι μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα Οἶον πλησίον ἀλλήλων, καὶ ἡ μὲν μία ἀνήκε στὴ Λακωνική ἢ δὲ ἄλλη στὴν Τεγεατική. Προφανῶς ἡ σύγχυσις προέρχεται ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι τὴ Σκιρίτιδα ἐπὶ τῆς ὁποίας εὐρίσκετο τὸ Οἶον τὴν κατελάμβαναν ἄλλοτε οἱ Σπαρτιάται καὶ ἄλλοτε τὴν ξανάπαιρναν οἱ Ἀρκάδες.

Καὶ φθάνουμε στὸν Ἀγγλο διακεκριμένον ἀρχαιολόγο, Γουλιέλμον Λόριγγ (1890-91), ὁ ὁποῖος ἐνήργησε ἐπιτυχῶς καὶ τὶς ἀνασκαφὰς τοῦ θεάτρου

της Μεγαλοπόλεως. Ο Λόριγγ έδημοσίευσε πολλά βιβλία και μεταξύ αυτών και το βιβλίο «Μερικοί αρχαίοι δρόμοι της Πελοποννήσου». Ο Λόριγγ στο βιβλίο του αυτό καθορίζει κατόπιν αυτοψίας του σαφώς πλέον οριστικά και αυθεντικά, την τοποθεσία του Οίου στον Άγιάννη της Αρβαντοκερασιᾶς. Είναι ο πρώτος μεταξύ των ιστορικών και αρχαιολόγων που έδωσε τη λύση του προβλήματος και δεν έγραψε ασάφειες και υποθέσεις, όπως έγραφαν οι προηγούμενοί του. Και τούτο γιατί έκαμε τον κόπο να έρθει επί τόπου στον Άγιάννη και να ιδῆ μόνος του με τὰ ἴδια του τὰ μάτια τὰ ἀδιάσειστα στοιχεία, που τὸν ἔδιναν τὸ δικαίωμα νὰ τοποθετήση πλέον οριστικά τὸ Οἶον ἐκεῖ που πραγματικά ἦτο.

Ο Λόριγγ στην ἀνάλυση τῶν γεγονότων και τὴν ἐξαγωγή συμπερασμάτων παίρνει σὰ βάση τὰ κείμενα τοῦ Ξενοφῶντος και Διοδώρου ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Έλληνας συγγραφείς, ἀπὸ δὲ τοὺς νεωτέρους τὴ σχετικὴ περιγραφή τοῦ πατριώτου του Λήκ. Μιλᾷει γιὰ τὴν Τεγέα, γιὰ τὸ Χῶμα, γιὰ τὸ Παλλάντιον κ.λ.π. περιγράφει τοὺς παλινοὺς δρόμους μεταξύ Τεγέας-Καρυῶν-Σπάρτης, τὴν πορεία τοῦ στρατεύματος τῶν Θηβαίων, τῶν Ἀρκάδων και τῶν συμμάχων τοὺς κατὰ τῆς Σπάρτης, και τὴ μάχη τοῦ Οίου κατὰ τὸ 369 π.Χ. Ἀποκρούει τὴν πεπλανημένη γνώμη τοῦ Λήκ ὅτι τὸ Οἶον ἔπρεπε νὰ βρίσκεται στὸ λόφο τοῦ Ἁγίου Χριστοφόρου τῶν Κολλινῶν, γιὰ τὸν πρόσθετο λόγο ὅτι ὁ Ἁγιος Χριστόφορος δὲν βρίσκεται στὴν εὐθεία γραμμὴ τοῦ δρόμου Τεγέας-Σπάρτης, και ὡς ἐκ τούτου θὰ ἦταν δύσκολο στὸ στράτευμα τῶν Ἀρκάδων νὰ προχωρήσῃ ὡς ἐκεῖ (τὰς Κολλίνας) και νὰ ξαναγυρίσῃ γιὰ νὰ πάη στὶς Καρυῆς ὅπου τὸ περίμενε τὸ στράτευμα τῶν Θηβαίων.

Παρ' ὅλη ὅμως τὴν ἐμπειρία και τὴν ἐπιμέλειά του ὁ Λόριγγ ἔπρεπε κι' αὐτὸς σὲ μιὰ μικρὴ πλάνη. Στὴν πλάνη ὅτι θεωρεῖ τὴν προσέγγιση τοῦ στρατεύματος τῶν Ἀρκάδων στὸ Οἶον πιθανότερη, ὅπως λέει, ἀπὸ τὴν πεδιάδα τῆς Ἀσέας μέσῳ Μάναρι, παρὰ μέσῳ Γαρουνίου (Μανθουρέας), γιὰ τὴν ἔξοδον ἢ πορεία μέσῳ Μάναρι δὲν παρουσιάζει δυσκολίες. Μιὰ ματιὰ ὅμως ἂν ρίξῃ κανεὶς στὸς χάρτες Α και Β θὰ πεισθῇ ἀσυζητητὶ ὅτι ἡ γνώμη αὐτὴ τοῦ Λόριγγ και ἀπροσάρμοστη και ἀδικαιολόγητη εἶναι.

Γιὰ τὴ «Μανθουρέα» ἢ Μανθουρέα, ὅπως τὴ λέει ὁ Λόριγγ, παραδέχεται ὅτι ὀρθῶς ἔχει σημειωθῆ στὸ Γαροῦνι.

Δὲν κρίνουμε ἄσκοπο νὰ παραθέσουμε ἐδῶ περίληψη και ἀπὸ κείμενα τῶν δικῶν μας ιστορικών και Ἀρχαιολόγων που ἔτυχε νὰ ἀσχοληθοῦν με τὸ θέμα τοῦ Οίου, τῆς Σκιρίτιδος, τῆς Μανθουρέας κ.λ.π.

Στὰ «Ἀρκαδικὰ» π.χ. τοῦ Γεωρ. Α. Καραμάνου (1900) ἐπισημάναμε τὰ ἑξῆς οὐσιώδη λάθη:

Πρῶτον: Ἡ Βελεμίνα τοποθετεῖται σήμερα στὸ βουνὸ Χελμὸς που βρίσκεται ἀκριβῶς στὰ σύνορα τῶν σημερινῶν Νομῶν Ἀρκαδίας και Λακωνίας και ὄχι στὸ χωριὸ Σκορτσινου. Δεύτερον: Ὁ Δῆμος Οἰατῶν περιελάμ-

βανε βεβαίως και τὴν περιοχὴ τῶν Καλτεζῶν ἀλλὰ κυρίως τὶς περιοχὲς Βλαχοκερασιᾶς, Ἀρβαντοκερασιᾶς, Κολλινῶν και Ἀλεποχωρίου. Ὁ δὲ Δῆμος Μανθουρέας περιελάμβανε τὴν περιοχὴ τῆς Μανθουρέας που βρισκόταν κάτω ἀπὸ τὸ Καπαρέλι και τὸ Μανθουρικὸ πεδίου, δηλαδὴ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς σημερινῆς λίμνης Τάκκας και ὄχι τὴν Βλαχοκερασιᾶ. Τρίτον: Τὸ Οἶον (και ὄχι ἡ Οἶος) τῆς Σκιρίτιδος τοποθετεῖται πλέον οριστικά στὴν περιοχὴ τῆς Ἀρβαντοκερασιᾶς και ὄχι παρὰ τὸ χωριὸν Σκορτσινου ὡς ἐσφαλμένως ἀναγράφεται. Τὸ χωριὸν Σκορτσινου βρίσκεται στὴν περιοχὴ τῆς ἄλλοτε χώρας τῶν Αἰγυπτῶν—Αἰγυτίδος ἐνῶ τὸ Οἶον βρισκόταν στὴ Σκιρίτιδα. Τέταρτον: Ἡ μάχη με τὸν Ἰσχόλαον διεξήχθη στὸ Οἶον (Ἀρβαντοκερασιᾶν) και ὄχι στοῦ Σκορτσινου. Θὰ ἦταν ἀδιανόητο νὰ πάη τὸ στράτευμα τῶν Ἀρκάδων στοῦ Σκορτσινου νὰ δώσῃ τὴ μάχη και νὰ ξαναγυρίσῃ νὰ πάη στὶς Καρυῆς (Ἀράχοβα) που εἶχε καθορισθῆ τόπος συναντήσεως με τὸ στράτευμα τοῦ Ἐπαμεινῶνδα! και Πέμπτον: Γαρεάτης δὲν εἶναι ὁ Σαρανταπόταμος ἀλλὰ τὸ Δολιανίτικο ποτάμι. (Βλέπε και μελέτας Κ. Α. Ρωμαίου).

Μετὰ ἀπὸ τοὺς Έλληνας νεωτέρους ιστορικούς, ἔρχεται ὁ ιστοριοδίφης Τάκης Κανδηλῶρος (1906), ὁ ὁποῖος φαίνεται πὺς εἶχε ἐπισκεφθῆ τὸ χωριὸ μας, εἶδε τὰ εῖρηπια τοῦ Ἀγιάννη και συνεφώνησε με τὴ γνώμη τοῦ Λόριγγ ὅτι πράγματι τὸ Οἶον στὸ ὁποῖον ἐδόθη ἡ μάχη τὸ 369 π.Χ. ἦταν ἐκεῖ. Ἄνεξετάστα ὅμως κι' αὐτὸς, ἐδέχθη τὴ γνώμη τοῦ Λόριγγ ὅτι ἐνδέχεται ἡ πορεία τοῦ στρατεύματος τῶν Ἀρκάδων νὰ ἔλαβε χώραν ἀπὸ τοῦ Μάναρι και ὄχι μέσῳ Γαρουνίου (Μανθουρέας).

Ἐκεῖνος ὅμως, που οριστικά και τελεσίδικα ἔθεσε τέρμα στὴν ὑπόθεση τῆς τοποθεσίας τοῦ Οίου, εἶναι ὁ Βουρβουραῖος σοφός, ἀρχαιολόγος και Ἀκαδημαϊκὸς κ. Κ. Α. Ρωμαῖος, που τὸ 1907 ὡς ἔφορος Ἀρχαιοτήτων ἐνήργησε ἐπὶ τοῦ λόφου Ἀγιάννη τῆς Ἀρβαντοκερασιᾶς πρόχειρες ἀνασκαφές και καθώρισε πλέον σαφῶς τὴ θέση τοῦ Οίου, συμφωνήσας ἀπολύτως με τὸ συνάδελφό του τὸν Λόριγγ. Πέραν αὐτοῦ ὁ Ρωμαῖος σὲ διάφορα συγγράμματά του περιγράφει τοὺς Δῆμους τῆς Τεγέας με τὶς περιοχὲς τοὺς και τὴ θέση και ὄρεογραφικὴ διαμόρφωση τῆς Σκιρίτιδος, στὴν ὁποῖαν νομίζει ὅτι εἶναι πιθανὸν νὰ περιλαμβάνοντο και αἱ Καρυαί. Ὅπως δὲποτε ὅμως φρονεῖ ὅτι ἡ ἀρχαία πόλις «Ἰασος» ἔκειτο ἐπὶ τῆς Σκιρίτιδος.

Ἀναφορικά με τὴν ἐτυμολογία τοῦ τοπωνυμίου «Σκιρίτις» ὁ Ρωμαῖος δίδει μιὰ δικὴ του ἐρμηνεία και δὲν κάνει μνεῖαν καθόλου γιὰ τὴν πόλη Σκίρο που πρώτος τὴν ἀνέφερε ὁ Διόδωρος και στὴ συνέχεια ὁ Βυζάντιος και ἄλλοι νεώτεροι ἰδίως ξένοι Γεωγράφοι και Ἀρχαιολόγοι.

Ἐπίσης ὁ Ρωμαῖος καθώρισε και τὴν τοποθεσία τῆς ἀρχαίας Μανθουρέας κοντὰ στὸ μικρὸ χωριὸ Γαροῦνι και συνεφώνησε ἀπόλυτα με προηγούμενες γνώμες τοῦ Μπόμπλαη, Μπούριαν, Λόριγγ κ.λ.π.

Γιὰ τὸ Οἶον, τὴ μάχη τοῦ Οίου, τὴ Σκιρίτιδα, τοὺς Σκιρίτας, τοὺς Δῆμους

τῆς Τεγέας κ.λ.π. γράφει, ὅπως εἶδαμε πάρα πάνω καὶ ὁ Γυμνασιάρχης Ν. Ἀλεξόπουλος στὴν Ἱστορία του (1925), παίρνοντας τὶς σχετικὲς πληροφορίες κυρίως ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας συγγραφεῖς.

Πιὸ διεξοδικότερος εἶναι ὁ συμπατριώτης του Γυμνασιάρχης καὶ αὐτὸς Ν. Μοραΐτης, ὁ ὁποῖος στὴν Ἱστορία του γιὰ τὴν Τεγέα (1932) πραγματεύεται τὰ θέματα τοῦ Οἰοῦ, τῆς Σκιρίτιδος, τῶν Σκιριτῶν, τοῦ Σκιρίτη λόχου, τῶν Δήμων τῆς Τεγέας καὶ τῆς τοποθεσίας τῆς ἀρχαίας Μανθυρέας, ἀντιγράφοντας τὶς γνώμες τῶν ξένων καὶ δικῶν μας συγγραφέων, χωρὶς ὁ ἴδιος νὰ ἐκφέρῃ δική του γνώμη. Εἰδικὰ ὁ Ν. Μοραΐτης ἀναφέρει γιὰ τὶς ἀνασκαφές, πού ἔκαμε τὸ 1907 ὁ Ρωμαῖος στὸν Ἀγιάννη τῆς Ἀρβανιτοκερασιάς, καὶ τὴν ὀριστικὴ τοποθέτηση τοῦ Οἰοῦ στὸ λόφο τοῦ Ἀγιάννη καὶ τῆς Μανθυρέας στὸ Γαροῦνι.

Μερικὰ ἀπὸ τὰ πάρα πάνω θέματα τοῦ Οἰοῦ, τῆς Σκιρίτιδος κ.λ.π. κατὰ καιροὺς καὶ μὲ συντομία ἐπραγματεύθησαν καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς, ὅπως π.χ. ὁ Εὐριπ. Κωσταντόπουλος, ὁ Γ. Παπαγεωργίου, ὁ Α.Σ. Ἀρβανιτόπουλος, τὰ λεξικά Ἡλίου, Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ., Δ. Δημητράτου κ.λ.π.

Ἐνας ἀκόμη, ὁ καθηγητὴς κ. Κ. Μ. Πίτσιος στὸ σύγγραμμά του αἰ «Καρυαί», ἔτους 1948, γράφει σχετικὰ μὲ τὴν τοποθεσία τοῦ Οἰοῦ καὶ τὴ σύνθεση τοῦ Σκιρίτη λόχου. Ὁ κ. Πίτσιος στηριζόμενος σὲ ἀνεδαφικὲς καὶ ἀστῆρικτες γνώμες τοῦ Γερμανοῦ Welcker, ὁ ὁποῖος, ὅπως γράφει ὁ κ. Πίτσιος εἰκάζει ὅτι τὸ Οἶον, ἢ πρωτεύουσα δηλαδὴ τοῦ Δήμου Οἰατῶν ἔκειτο στὴ θέση Γεράνι, πού βρίσκεται στὴν ἀρχὴ τῆς Κλεισοῦρας καὶ στὸ λόφο Κότσικα, θέλει νὰ πιστεῦθῃ ὅτι ὄντως τὸ Οἶον ἦταν στὸ Γεράνι τῆς Κλεισοῦρας καὶ ὄχι στὸν Ἀγιάννη τῆς Ἀρβανιτοκερασιάς, ὅπως τὸ ἐτοποθέτησαν οἱ περίφημοι ἀρχαιολόγοι Λόριγγ καὶ Ρωμαῖος. Γιὰ τὸ σκοπὸν αὐτὸν ὁ κ. Πίτσιος προσκολλᾷ ἓνα τμήμα τῆς περιοχῆς τοῦ Δήμου Καρυατῶν στὸ Δῆμο Οἰατῶν γιὰ νὰ αἰτιολογηθῇ ἢ ἐκεῖ τοποθέτηση τοῦ Οἰοῦ. . . Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ ὁ κ. Πίτσιος θέλει καὶ τὸν περίφημον «Σκιρίτην λόχον», μὲ δική του πρωτοβουλία νὰ τὸν συγκροτήσῃ, ἀπὸ Σκιρίτες καὶ ἀπὸ Καρυάτες ἄνδρες χωρὶς τέτοια συγκρότηση νὰ ἀναφέρεται ἀπὸ κανέναν, οὔτε ἀρχαῖον, οὔτε νεώτερον συγγραφέα. Ἀλλὰ γιὰ ὅλα αὐτὰ θὰ συνεχίσω στὸ ἐπόμενο κεφάλαιο.

Στὰ «Καρυατικά» ἐξ ἄλλου, τὰ ὁποῖα ἐξέδωκε τὸ 1950 ἢ ἐν Ἀμερικῇ Ἀδελφότης τῶν Ἀραχοβιτῶν αἰ «Καρυαί», καὶ τὰ ὁποῖα ἀσχολοῦνται κατὰ κύριον λόγον μὲ τὶς Καρυές (Ἀράχοβα), γίνεται μνεῖα σὲ πολλὰ σημεία τοῦ βιβλίου γιὰ τὸ Οἶον, τοὺς Οἰάτες, τὴ Σκιρίτιδα, τοὺς δρόμους τῆς ἀρχαίας Τεγέας-Σπάρτης κ.λ.π., χωρὶς κανένα ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον ἢ νεώτερο στοιχεῖον.

Τέλος καὶ τὸ νεώτερο σύγγραμμα τοῦ κ. Διον. Ι. Σιγαλοῦ «Ἡ Σπάρτη καὶ ἡ Λακεδαίμων» (Τόμ. Α. 1960), δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένο ἀπὸ λάθη καὶ παρερ-

μηνεῖες. Ἔτσι τὰ σύνορα τῆς Τεγεάτιδος καὶ Λακεδαίμονος (σ. 18) πού νομίζει ὁ κ. Σιγαλὸς ὅτι ἦσαν στὸν ὕδροκρίτη (διαχωριστικὴ γραμμὴ) τῶν ὕδρολογικῶν λεκανῶν τῶν χειμάρρων Οἰνοῦντος καὶ Σαρανταποτάμου, δὲν εἶναι ἢ πραγματικότης. Τὰ σύνορα αὐτὰ εἶναι τὰ σημερινὰ σύνορα τῶν Νομῶν Ἀρκαδίας καὶ Λακωνίας. Τὰ παλαιὰ ὅμως σύνορα τῆς Τεγεάτιδος καὶ Λακεδαίμονος ἦσαν στὸ μέσον σχεδὸν τῆς λεκάνης τοῦ Οἰνοῦντος, δεδομένου ὅτι τότε ὁ Δῆμος Καρυατῶν μὲ πρωτεύουσα τὴν πόλιν τῶν Καρυῶν (πρ. Ἀράχοβα) ἀνήκε στὸ Κράτος τῆς Τεγέας (Τεγεάτιδα), ὅπως στὸ ἴδιο κράτος ἀνήκε καὶ ὁ Δῆμος Φυλακῶν μὲ πρωτεύουσα τὴ Φυλάκη (Παυσ. Ἀρκαδικὰ 45).

Ἡ πόλις «Μανθυρέα» ἐξ ἄλλου, ἢ πρωτεύουσα δηλαδὴ τοῦ Δήμου Μανθυρέων ἐπὶ τοῦ Μανθουρικῶν πεδίου, δὲν εἶχε καμμιά ἐπαφὴ μὲ τὴ Λακεδαίμονα γιὰτὶ βρισκόταν πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Λακεδαίμονος (20 περίπου χιλιόμετρα), ἐν τῷ μεταξὺ δὲ παρενεβάλλετο ὀλόκληρος ὁ Δῆμος Οἰατῶν πού κι' αὐτὸς ἀνήκε στὴν Τεγεάτιδα.

Ὁ χειμάρρος Σαρανταπόταμος ἐπίσης δὲν ἔχει σχέση μὲ τὸν Γαρεάτη. Ὁ «Γαρεάτης»¹ εἶναι παραχειμάρρος τοῦ Σαρανταποτάμου, εἶναι τὸ λεγόμενο Δολιανίτικο ποτάμι, πού ξεκινάει ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῶν Δολιανῶν καὶ χύνεται στὸ Σαρανταπόταμο κοντὰ στὸ χωριὸ Μαγούλα.

Τὸ χωριὸ πού βρίσκεται κοντὰ στὴ θέση «Κρύα Βρύση» λέγεται «Πηγάδακία» ὄχι Πηγαδίτσα.

Ἡ «Φυλάκη» πρωτεύουσα τοῦ Δήμου Φυλακῶν τοποθετεῖται σήμερα στὴ θέση Κακκαβουλέρι ἀνάμεσα στὰ χωριά Βούρβουρα-Κούτρουφα καὶ ὄχι κοντὰ στὴν Κρύα Βρύση ἢ στὴν Ἀνάληψη. (Βλέπε προηγουμένη ὑποσημείωση Κεφ. 3, 1).

Τὸ θέμα τοῦ Οἰοῦ (σ. 59) ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ Οἰοῦ, πού καὶ ὁ κ. Σιγαλὸς παρῆρθη ἀπὸ τὴ γνώμη τοῦ Λήκ καὶ τὸ ἐτοποθέτησε παρὰ τὶς Κολλῖνες ἔχει πλέον λυθῆ ὀριστικὰ ἀπὸ τὸν Λόριγγ καὶ τὸν Κ. Α. Ρωμαῖον. Ἐχει τοποθετηθῆ τὸ Οἶον στὸ λόφο τοῦ «Ἀγιάννη», τῆς Ἀρβανιτοκερασιάς-Κερασιάς ὅπου ὑπάρχουν καὶ τὰ εἰρεῖιά του.

Τὸ ἱστορούμενον ἐξ ἄλλου ἀπὸ τὸν κ. Σιγαλὸ ὅτι «οἱ ἄνδρες τῆς Σκιρίτιδος καὶ τῶν γύρω χωρῶν μὲ πιθανὸν στρατολογικὸν κέντρον τὴν Πελλάνη ἀνομάζονταν Σκιρίται καὶ ἀπετέλουν εἰδικὸν σῶμα», τὸν γνωστὸν «Σκιρίτην λόχον», τὸν ὁποῖον ὅμως δὲν κατονομάζει, ἐλέγχεται φανταστικὸν καὶ ἀστῆρικτον. Σὲ κανένα ἀρχαῖο σύγγραμμα δὲν ἀναγράφεται τέτοια ἐκδοχὴ ἢ τέτοια ἐρμηνεία. Σκιρίται ἀνομάζοντο οἱ κάτοικοι τῆς Σκιρίτιδος ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ἀναντιρρήτως συνεκροτεῖτο καὶ ὁ περίφημος «Σκιρίτης

1. Βλέπε Κ. Α. Ρωμαῖου «Χρονικὰ Μορέως» σ. 20—ἴδιον «Πελοποννησιακὰ» Β. σ. 2. Παυσ. Ἀρκαδικὰ 54.

λόχος». Ἡ Πελλάνα ἀνῆκε στὴ χώρα τῶν Αἰγυτῶν καὶ ἦταν ἄσχετη μὲ τὴν Σκιρίτιδα. Εἶναι δὲ περιέργων πῶς, χωρὶς κανένα ἔρεισμα, ἐμφανίζονται κατὰ καιροὺς συγγραφεῖς, ποὺ εἴτε ἐκούσια, εἴτε ἀκούσια ἐπιδιώκουν νὰ λοξεύσουν τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια. Διότι δὲν εἶναι μόνος ὁ κ. Σιγαλὸς ποὺ διεκδικεῖ συμμετοχὴ στὸ Σκιρίτη λόχο, ἀσχέτων μὲ τὴ Σκιρίτιδα χωρῶν. Στὶς προηγούμενες σελίδες εἶδαμε ὅτι καὶ ὁ κ. Πίτσιος διεκδικεῖ συμμετοχὴν στὶς Καρυές! Κι' ἔτσι στὸ τέλος ὁ «Σκιρίτης λόχος» θὰ πάρει τὴν ὀνομασία μόνον ἀπὸ τὴ Σκιρίτιδα, τοὺς δὲ ἄνδρες ἀπὸ τὶς γύρω χώρες, τὴν Αἰγυτίδα καὶ τὴν Καρυάτιδα!

Τέλος τῆ συζήτηση γιὰ τὸ Οἶόν, τοὺς Οἰάτες, τὴ Σκιρίτιδα κ.λ.π. μὲ πρόσθετες δικές του πληροφορίες σχετικὲς μὲ τὴν τοποθέτηση τοῦ Οἴου, τὴν ἀνεύρεση ἀρχαίων τάφων, κιόνων, νομισμάτων καὶ θεάτρου κλείνει ὁ συμπολίτης μας κ. Ν. Δήμου.

4. Πλάναι καὶ εἰκασίαι περὶ τὴν ἀκριβῆ τοποθεσίαν τοῦ Οἴου τῆς Σκιρίτιδος κλπ. — Πορεία τοῦ στρατεύματος τῶν Ἀρκάδων. — Περιγραφή τῆς μάχης τοῦ Οἴου τὸ 369 π. Χ.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸν Διόδωρο τὸ Σικελιώτη, οἱ ὅποιοι ὅπως ἐκθέσαμε στὰ προηγούμενα περιγράφουν τὴν πορείαν τῶν στρατευμάτων πρὸς Λακεδαίμονα καὶ τὴ μάχη τοῦ Οἴου στὰ 369 π.Χ. κανένας ἄλλος ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς, γεωγράφους καὶ ἱστορικούς, δὲν ἀναφέρει τίποτε ἀπὸ κείνα ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρουν σὲ τούτη τὴ μελέτη μας. Ὁ μόνος ποὺ δίδει πράγματι σπουδαῖες πληροφορίες γιὰ ὅλη τὴν Ἑλλάδα εἶναι, ὡς γνωστόν, ὁ ἱστορικὸς-γεωγράφος Πausanias. Ὁμως ὁ Pausanias στὰ «Ἀρκαδικὰ» του, ἐνῶ περιώδευσε ὅλη σχεδὸν τὴν Ἀρκαδίαν καὶ ἔγραψε ἀξιόλογα πράγματα γιὰ τὸ Κράτος τῶν Τεγεατῶν καὶ γιὰ τοὺς Δήμους του, δὲν ἔγραψε τίποτα γιὰ τὸ Οἶόν καὶ τὴν Σκιρίτιδα.

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς νεωτέρους, ξένους κυρίως συγγραφεῖς, ποὺ περιηγήθηκαν τὴν Πελοπόννησον καὶ ἔγραψαν σχετικὰ, κανένας τους δὲν ἠρεύνει ἐπιτοπίως καὶ βάσει σοβαρῶν δεδομένων τὴν ἀκριβῆ θέσιν τοῦ Οἴου καὶ τῆς Σκιρίτιδος. Μερικοὶ μάλιστα ἀπ' αὐτοὺς ἔκαμαν διάφορες εἰκασίαι ἐκ τοῦ μακρόθεν, κατὰ τρόπον ἀθαίρετον, ποὺ περιέπλεξαν ἔτσι τὰ πλεον ἁπλᾶ καὶ εὐκολοαπόδεικτα πράγματα.

Οἱ μόνον ποὺ ἔκαμαν θετικὴ ἐργασία, διερεύνησαν κατ' ἐπανάληψιν τὰ πράγματα ἐπὶ τόπου καὶ ἐτοποθέτησαν τὸ Οἶόν καὶ τὴ Μανθουρέαν ἐκεῖ ποὺ πράγματι ἦσαν, εἶναι ὁ Ἄγγλος ἀρχαιολόγος Λόριγγ καὶ ὁ δικός μας ὁ Βουρβουραῖος Ἀρχαιολόγος-Ἀκαδημαϊκὸς Κ. Α. Ρωμαῖος. Οἱ δύο αὐτοὶ σοφοὶ ἐπιστήμονες ἀρχαιολόγοι, βάσει σοβαρῶν ἀρχαιολογικῶν στοιχείων

ποὺ ἐπὶ τόπου ἀπεκάλυψαν ἢ ἐπληροφορήθησαν, ἐν συνδυασμῷ καὶ μὲ τὰ ἱστορικὰ δεδομένα, ἐτοποθέτησαν σαφῶς καὶ ὀριστικὰ πλεον τὸ Οἶόν στὸν λόφο «Ἀγιάνην» τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς καὶ τὴ Μανθουρέαν στὸ Γαροῦνι. Ὡς τόσο θεωροῦμε ἀπαραίτητο νὰ ἀνατρέψουμε μὲ στοιχεῖα ἀδιάσειστα καὶ τὶς ἀστήρικτες θεωρίες καὶ ἀνεδαφικὲς εἰκασίαι, ποὺ ἔγραψαν ὅπως εἶδαμε κατὰ καιροὺς οἱ ξένοι καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς δικούς μας συγγραφεῖς, ἄλλοι ἀπὸ ἄγνοια καὶ ἄλλοι ἀπὸ φιλικὴ διάθεση πρὸς τὸν τόπον τους, γιὰ νὰ μὴν μένουν γραμμένες ἔτσι στὸ χαρτὶ οἱ ἀσάφειες αὐτὲς καὶ ἐπιφέρουν σύγχυση στοὺς μεταγενέστερους.

Καὶ πρῶτος-πρῶτος στὴ σειρά τῶν συγχύσεων ἀπὸ ἄγνοια, ἔρχεται ὁ Ἄγγλος τοπογράφος καὶ νομισματολόγος Λήκ, ποὺ περιηγήθηκε τὴν Ἑλλάδα στὰ 1805-1807 καὶ ἀρχισε τὴν περιοδείαν του ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον. Στὴ διήγησίν του αὐτὴ ὁ Λήκ σχετικὰ μὲ τὸ Οἶόν γράφει τὰ ἑξῆς:

«Τὸ ὑψηλότερον σημεῖον, τὸ ὁποῖον εἶχα τὴν εὐκαιρίαν καὶ προηγουμένως νὰ σημειώσω εἶναι ἕνας ἐξέχων λόφος ποὺ βρίσκεται πλησίον τοῦ νέου (modern) χωρίου Κολλίνας (Kollina), ποὺ ἴσως (αὐτὸς ὁ λόφος) νὰ εἶναι ἢ πλεον ἐμφανὴς τοποθεσίαν τοῦ ὄχυροῦ Οἴου (Ium), τὸ ὁποῖον ὁ Ξενοφῶν καθορίζει ὡς τὴν πιὸ σπουδαιότερη τοποθεσίαν».

Ὁ Λήκ, ὅπως ἀνάφερα καὶ σὲ προηγούμενον κεφάλαιον, δὲν πέρασε ἀπὸ τὴν Ἀρβανιτοκερασίαν νὰ ἰδῆ ποῦ ἦταν τὸ Οἶόν. Ἄν πέρασε καὶ πῆγαινε στὸν λόφον τοῦ Ἀγιάνη καὶ ἐβλεπε τὰ εἶρημα τῶν φρουρίων, τὰ πολυγωνικὰ κτίσματα, τοὺς λαξευτοὺς τάφους, τὶς βάσεις τοῦ ναοῦ, τὰ θραύσματα τῶν πηλίνων ἀγγείων καὶ Καρυατίδων, δὲν θὰ τοῦμενε καμμία ἀμφιβολία ὅτι ἐκεῖ ἦταν τὸ Οἶόν.

Τοῦκανε ἐντύπωση φαίνεται «ἕνας ἐξέχων λόφος», κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ λόφος τοῦ Ἁγίου Χριστοφόρου (Αἰ-Χριστόφορος), ποὺ πραγματικὴ κυριαρχεῖ στὴν περιφέρεια. Ὁμως ὁ λόφος αὐτὸς σ' ὅλην τὴν ἐκτασὴν δὲν ἔχει κανένα σημάδι ποὺ νὰ δίνῃ τὸ δικαίωμα νὰ ὑποθέσῃ κανεὶς ὅτι ἐκεῖ ἦταν παλαιὸς συνοικισμὸς καὶ φρούριον ὄχυρόν. Κατὰ συνέπειαν ἢ ὑπόθεσιν ποὺ κάνει ὁ Λήκ εἶναι ἀστήρικτη καὶ ἀφ' ἐαυτῆς σφαλὲρὰ καὶ πεπλανημένη.

Τὴν ὀριστικὴν ἀπάντησιν στὶς ἀνεδαφικὲς αὐτὲς εἰκασίαι τοῦ Λήκ, ἔδωκε πολὺ ἀργότερον τὸ 1895 ὁ πατριώτης του περίφημος ἀρχαιολόγος Λόριγγ, ὁ ὁποῖος ἐπιτοπίως ἐξήτασε τόσον τὴν περιοχὴ τῶν Κολλινῶν, ὅσον καὶ τὴν περιοχὴ τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς καὶ τελικὰ ἐτοποθέτησε τὸ Οἶόν στὸν λόφον τοῦ Ἀγιάνη τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς, ὅπου καὶ πραγματικὰ εἶναι.

«Μιὰ ματιὰ ἀρκεῖ νὰ ρίξῃ κανεὶς, λέγει ὁ Λόριγγ, στὸ χάρτη, γιὰ νὰ πεισθῆ ὅτι εἶναι ἀτοπὸν νὰ παραδεχθῶμε ὅτι ὁποιαδήποτε στρατιὰ ἦτο δυνατόν νὰ βαδίσει ἀπὸ τὴν Ἀρκαδίαν πρὸς τὴ Λακωνικὴ μέσῳ τῶν Κολλινῶν, διότι τότε θὰ ἦταν ὑποχρεωμένη νὰ ξαναγυρίσῃ πίσω (νὰ ξαναγυρίσῃ δηλαδὴ

στην Ἀρβανιτοκερασιά) για να πάρη τὸ δρόμο πρὸς τὰς Καρυὰς (Ἀράχοβα), ἐφ' ὅσον τόπος συναντήσεως τῆς στρατιᾶς τῶν Ἀρκάδων μὲ ἐκείνην τῶν Θηβαίων εἶχαν καθορισθῆ οἱ Καρυᾶς».

Καὶ περαιτέρω:

«Καὶ ἤμην πολὺ εὐχαριστημένος παρὰ ἐκπληκτος ὅταν ἐξηκρίβωσα σὲ ἓνα λόφο σὲ ἀπόστασιν τριῶν λεπτῶν Β. τοῦ χωρίου Ἀρβανιτοκερασιά ἐρείπια ἀναμφιβόλου ἀρχαιότητος, καὶ ἐτοποθέτησα τὸ Οἶον στὸν χάρτη μου. Αὐτὸ φωτίζει ἀπολύτως τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστολῆς μου».

Λίγο ἀργότερα τὸ 1907 καὶ ὁ Ἀρχαιολόγος Κ. Α. Ρωμαῖος, ἔπειτα ἀπὸ πρόχειρες ἀνασκαφές, συνεφώνησε ἀπολύτως μὲ τὴ γνώμη τοῦ Λόριγγ καὶ ἐτοποθέτησε κι' ἐκεῖνος τὸ Οἶον στὸ λόφο τοῦ Ἀγιάννη τῆς Ἀρβανιτοκερασιάς.

Ἀπὸ τοὺς ἄλλους συγγραφεῖς, οἱ ὁποῖοι ἐπραγματεύθησαν τὸ θέμα τῆς ἐκστρατείας τῶν Ἀρκάδων καὶ τῆς μάχης τοῦ Οἴου, ὁ Τ. Κανδηλῶρος (1906) ποὺ φαίνεται πὸς εἶχε διαβάσει τὰ σχετικὰ χωρία τῶν βιβλίων τοῦ Ρῶς, Βέλκερ καὶ Λόριγγ εἶχε δὲ ἐπισκεφθῆ καὶ τὸν Ἀγιάννη τῆς Ἀρβανιτοκερασιάς, τάσσειται ἀνεπιφύλακτα μὲ τὴ γνώμη τοῦ Λόριγγ καὶ ἀπορρίπτει τὴ γνώμη τοῦ Ρῶς καὶ Βέλκερ ὅτι τὸ Οἶον ἔκειτο στὸ Γεράνι. Τὴ γνώμη του αὐτὴ ὁ Κανδηλῶρος τὴ στηρίζει καὶ στὸ σχετικὸ χωρίον τοῦ Ξενοφῶντος, ὅτι οἱ Ἀρκάδες μετὰ τὴν κατάληψη τοῦ Οἴου ἐπροχώρησαν πρὸς τὰς Καρυὰς, οἱ ὁποῖες βρίσκονται πρὸς Νότον τοῦ Οἴου, ἐνῶ τὸ Γεράνι βρίσκεται πρὸς Δυσμὰς τῶν Καρυῶν.

Ἐπίσης ὁ Ν. Ἀλεξόπουλος 1925, οἱ Π. καὶ Ι. Μεϊντανῆς (1950) ποὺ συνέγραψαν τὰ «Καρυατικά» καὶ ὁ Ν. Δήμου παραδέχονται κι' αὐτοὶ χωρὶς ἀντίρρηση τὴς γνώμης τοῦ Λόριγγ καὶ τοῦ Ρωμαῖου, ὁ δὲ Ν. Μοραΐτης ἐπηρρασμένος ἀπὸ ὄλες τὴς γνώμης, λέγει ὅτι «πιθανότατα νὰ ἔκειτο τὸ Οἶον παρὰ τὴν σημερινὴν κώμην Ἀρβανιτοκερασιάν, ἐνθα ὑπάρχουν ἴχνη ναῶν καὶ τειχῶν καὶ λειψάνων ἀγγείων καὶ ἀγαλμάτων, κατ' ἄλλους ὅμως τὸ Οἶον ἔκειτο παρὰ τὴν Κλεισοῦραν παρὰ τὴν θέσιν Γεράνι, καὶ κατ' ἄλλους Β. Δ. Κολλινῶν».

Ἐκεῖνος ὅμως ὁ ὁποῖος ἀγκιστρούμενος στὴν ἀνεδαφικὴ καὶ παράτολμη γνώμη τοῦ Ρῶς καὶ τοῦ Βέλκερ, ὅτι τὸ Οἶον τῆς Σκιρίτιδος, ἢ πρωτεύουσα δηλαδὴ τοῦ παλαιοῦ Τεγεατικοῦ Δήμου τῶν Οἰατῶν, ἔκειτο στὴ θέσιν Γεράνι, ποὺ βρίσκεται στὴν Κλεισοῦρα τῆς Ἀράχοβας, τρία χιλιόμετρα κεῖθε ἀπὸ τοῦ Μπακούρου τὸ χάνι, ἐπειδὴ ὅπως γράφουν ἐκεῖ ὑπάρχουν συντρίμματα ἀγγείων, κεραμιδιῶν καὶ τούβλων, εἶναι ὁ Καθηγητὴς Κώστας Μ. Πίτσιος ποὺ σώνει καὶ καλὰ θέλει νὰ τοποθετήσῃ τὸ Οἶον στὸ Γεράνι τῆς Ἀράχοβας.

Εἶναι φανερὴ ἢ πλάνη καὶ τῶν τριῶν ὡς ἄνω συγγραφέων, τῶν μὲν δύο

Γερμανῶν ἀρχαιολόγων ἀπὸ ἄγνοιαν, τοῦ δὲ κ. Πίτσιου ἀπὸ ὑπερβολικὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἰδιαίτερὴ του πατρίδα τὴν Ἀράχοβα. Γιατὶ ἐνῶ καὶ οἱ τρεῖς τοὺς μιλοῦν γιὰ τὸ Οἶον τῆς Σκιρίτιδος, τὴν πρωτεύουσα δηλαδὴ τοῦ Δήμου Οἰατῶν, ἐν τούτοις τὸ παίρνουν ἀπὸ τὴ θέσιν του καὶ τὸ τοποθετοῦν πλάι στὴς Καρυᾶς καὶ ἀκριβῶς ἐπάνω στὰ σύνορα τοῦ Δήμου Οἰατῶν καὶ τοῦ Δήμου Καρυατῶν.

Ἄν οἱ συγγραφεῖς αὐτοί, ἢ τουλάχιστον ὁ τελευταῖος ἀπὸ αὐτοὺς ἔκανε τὸν κόπο νὰ φθάσῃ ὡς τὸ λόφο τοῦ Ἀγιάννη τῆς Ἀρβανιτοκερασιάς καὶ ἔβλεπε ἐκεῖ ὄχι μόνον ἀφθονίαν ἀπὸ συντρίμματα κεραμιδιῶν καὶ τούβλων, ὅπως εἶδε στὸ Γεράνι, ἀλλὰ λείψανα ὄχυρῶν, βάσεις ναῶν, τάφους λαξευτοὺς, ἴχνη παλαιοῦ ὕδραγωγείου, ἴχνη θεάτρου, καὶ τὸ σπουδαιότερο, τὸ φρούριον, τότε δὲν θὰ ἔφθανε στὴ σκέψη νὰ μετατοπίσῃ τὸ Οἶον ἀπὸ τὴν πραγματικὴν τοῦ θέσιν καὶ νὰ τὸ τοποθετήσῃ σὲ ὑποθετικούς καὶ ἀγνώστους τόπους! Αὐτὴ ἡ παραποίηση τῆς ἱστορικῆς ἀλήθειας δὲν δείχνει μόνον ἄγνοια καὶ παρερμηνεῖα τῶν ἱστορικῶν δεδομένων, ἀλλὰ καὶ ἔλλειψη κριτικῆς σκέψης καὶ ἔρευνας μαζί.

Γιὰ νὰ θέσω τέρμα στὴν ὑπόθεσιν αὐτὴ τοῦ Οἴου στὸ Γεράνι προσθέτω καὶ τὰ ἑξῆς:

ἽΟτι ὁ κ. Πίτσιος προσπαθεῖ ἀπὸ ἰζήματα νὰ δημιουργήσῃ καμῆλους ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ κείμενα τοῦ Ρῶς καὶ τοῦ Βέλκερ, τοὺς ὁποῖους ἐπικαλεῖται, ἰδίως τὸν τελευταῖον, ὁ ὁποῖος ὅμως κάμνει μνεῖαν καὶ τοῦ πρώτου. Ὁ κ. Πίτσιος γράφει ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς:

«... Γεράνι (τοποθεσία) ἦταν κι' αὐτὴ κατοικημένη στὰ παλιὰ χρόνια, ὅπως δείχνουν τὰ συντρίμματα τῶν ἀρχαίων ἀγγείων, κεραμιδιῶν καὶ τούβλων (πλίνθων) ποὺ ὑπῆρχαν στὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους. Ἐφθονα τέτοια λείψανα ἀρχαιότητος ὑπάρχουν στὸ λόφο Κότσικα, ποὺ χωρίζει τὴν ὅλη περιοχὴ σὲ Κάτω καὶ Πάνω Γεράνι. Ὁ Γερμανὸς Welcker τοποθετεῖ στὴ θέσιν αὐτὴ τὸ Οἶον τῆς Σκιρίτιδος, τὴν πρωτεύουσα τοῦ Δήμου Οἰατῶν».

Αὐτὰ γράφει ὁ κ. Πίτσιος.

Ὁ Γερμανὸς ὅμως Welcker δὲν λέει τέτοια πράγματα στὸ βιβλίον του. Ὁ Welcker δὲν ἀναφέρει οὔτε ἀρχαῖα ἀγγεῖα, οὔτε τούβλα, οὔτε λείψανα ἀρχαιότητος, οὔτε θέσιν Γεράνι, ἀναφέρει μόνον «ἓνα μικρὸ χωράφι σπαρμένο μὲ κομμάτια ἀπὸ κεραμίδια, καὶ συντρίμματα». Τὰ δὲ συντρίμματα αὐτὰ πρέπει νὰ εἶναι πάλιν ἀπὸ κεραμίδια, γιατί τὸ μὲν κομμάτι εἶναι μεγάλο τεμάχιο, ἐνῶ τὸ σύντριμμα εἶναι πολὺ μικρὸ.

Τὸ ἀκριβὲς κείμενον τοῦ Welcker στὰ Γερμανικά καὶ σὲ μετάφρασιν ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Es ist die Clisura, Bergscheide, der Skiritis. Noch zwei stunden, wo man eben den Taygetos zuerst mit Staunen hervortreten gesehen hat, ist ein kleines Feld, mit Ziegelstücken und Scherben besät,

die Jetzt beider niederen, dünnen Saat hervorblicken. Hier glaubte ich das noch von Ross gesuchte Ooen zu erblicken. . .».

«Αὐτὸ εἶναι ἡ Κλεισοῦρα, ὄρεινὰ σύνορα τῆς Σκιρίτιδος. Ἄκόμα δύο ὄρες, ἐκεῖ ἀκριβῶς ὅπου κατὰ πρῶτον με ἐκπληξή βλέπει κανεὶς νὰ διακρίνεται ὁ Ταῦγετος, εἶναι ἓνα μικρὸ χωράφι με κομμάτια ἀπὸ κεραμίδια καὶ συντρίμματα σπαρμένον, τὰ ὅποια τῶρα με τὸ χαμηλὸ, ἀραιὸ σπαρτὸ (προβάλλουν) διακρίνονται. Ἐδῶ ὑπέθεσα ὅτι ἀντικρῦζω τὸ ὑπὸ τοῦ Ρῶς ἀναζητούμενον Οἶον. . .»

Τὸ δὲ σχετικὸ κείμενον τοῦ Ρῶς τὸ ὅποιον ὁ Welcker ἐπικαλεῖται Γερμανιστὶ καὶ Ἑλληνιστὶ ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Von khan bei phylake oder Kry-Brysis steigt die Strasse noch eine starke stunde lang fortwährend bergan, bis die sogenannte Klisura (Κλεισοῦρα), einen engen und rauhen Pass auf dem höchsten Punkte der Wasserscheide zwischen zwei steinigter Höhen. Hier irgendwo muss Ooen gelegen haben». «Ἀπὸ τὸ χάνι παρὰ τὴν Φυλάκην ἢ Κρυάβρυση ὁ δρόμος συνεχῶς ἀνηφορίζει ἐπὶ μιὰ ἀκόμη γιομάτη ὥρα μακρυνά, ὡς τὴν καλουμένη Κλεισοῦρα, ἓνα στενὸ καὶ τραχὺ διάσελο στὸ ψηλότερον μέρος τοῦ ὑδροκρίτη ἀνάμεσα σὲ δύο πετρώδεις λόφους. Ἐδῶ κάπου πρέπει νὰ ἔκειτο τὸ Οἶον».

Αὐτὰ γράφει καὶ ὁ Ρῶς ἄσχετα σχεδὸν με κείνα περὶ Γερανίου, ἀγγείων ἀρχαίων καὶ ἄλλων ἀρχαιοτήτων ποὺ ἀναφέρει ὁ κ. Πίτσιος. Ποῦ τὰ βρήκε λοιπὸν αὐτὰ τὰ φανταστικὰ πράγματα ποὺ ἔγραψε ὁ κ. Πίτσιος;

Γιὰ νὰ στηρίξη ὅλη αὐτὴ τὴ θεωρία ὁ κ. Πίτσιος καὶ νὰ τοποθετήσῃ τὸ Οἶον στὴ θέση Γεράνι προσκολλᾷ στὸ Δῆμο Οἰατῶν τὸν μισὸ Κάμπο τῆς Ἀράχοβας καὶ τὸν ἄλλον μισὸ τὸν ἀφήνει στὸ Δῆμο Καρυατῶν. Ἐνα βλέμμα ἂν ρίξῃ κανεὶς σὲ ὅποιονδήποτε τοπογραφικὸ χάρτη¹ γιὰ νὰ πάρῃ μιὰ ἰδέα τῆς ὅλης ἀνάγλυφης ὄψεως τῆς περιοχῆς, στὰ σύνορα τῶν Νομῶν Ἀρκαδίας καὶ Λακωνίας, ἀβίαστα θὰ βγάλῃ τὰ σωστὰ συμπεράσματά του. Ἐτσι τὰ φυσικὰ σύνορα τοῦ Δήμου Οἰατῶν ποὺ τὸν ἐχώριζαν ἀπὸ τὸ Δῆμο Καρυατῶν, εἶναι σχεδὸν τὰ ἴδια τὰ σύνορα τὰ σημερινά, ποὺ χωρίζουν τοὺς δύο Νομοὺς Ἀρκαδίας καὶ Λακωνίας. Δηλαδὴ τὰ σύνορα αὐτὰ εἶναι ὁ σημερινὸς ἀμαξιτὸς δρόμος Τριπόλεως-Σπάρτης ποὺ προχωρεῖ ἀπὸ τοῦ Μπακούρου τὸ χάνι διὰ μέσου τῆς τοποθεσίας Γεράνι καὶ Κλεισοῦρας, ἀφίνοντας τὸ Δῆμο Οἰατῶν δεξιὰ, καὶ τὸ Δῆμο Καρυατῶν με ὀλόκληρον σχεδὸν τὸν Ἀραχοβίτικο κάμπο, ἀριστερά.

Ὁ Δῆμος Οἰατῶν, ἀπὸ ὄλους τοὺς Δήμους τῆς Τεγέας, ἦταν ὁ μεγαλύτερος σὲ ἔκταση Δῆμος, περιελάμβανε δὲ ἀσφαλῶς τὶς Κοινοτικὲς περιφέρειες τῶν σημερινῶν Κοινοτήτων Κολλινῶν, Καλτεζῶν, Βλαχοκερασιῶς, Ἀλεποχωρίου καὶ Ἀρβανιτοκερασιῶς μέχρι τῆς περιοχῆς τοῦ Καπαρελίου (Μανθου-

1. Βλέπε καὶ συνημμένον χάρτην Α (σελ. 24-25).

ρέας) με σύνορον τὸν Σαρανταπόταμον ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, καὶ τὶς πηγὰς τοῦ Εὐρώτα, ποὺ ἀρχίζουσι πίσω ἀπὸ τὴν Ψηλὴ-Ράχη τῶν Κολλινῶν, ἀπὸ τὸ ἄλλο.

Τὰ σύνορα τοῦ Δήμου Καρυατῶν πρὸς Δ, ἦταν τὰ ἀνωτέρω, ὅπως τὰ περιέγραψα, πρὸς Β δὲ ὁ Σαρανταπόταμος (Ἀλφειὸς) ποὺ περνᾷ σχεδὸν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ χωριὸ Βούρβουρα.

Ἄκόμα πρέπει νὰ παραδεχθῶμε ὅτι γιὰ λόγους ἀσφαλείας ποτὲ δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ χτισθῇ ἓνα μεγάλος συνοικισμὸς, ὅπως τὸ Οἶον—Πολίχνη, ἀκριβῶς ἀπάνω στὴ συνοριακὴ γραμμὴ τῆς περιοχῆς του, χωρὶς Χίντερλαντ, ὅπως ἐπίσης εἶναι τολμηρὸ νὰ παραδεχθῶμε ὅτι δύο μεγάλοι συνοικισμοὶ τὸ Οἶον (στὸ Γεράνι) καὶ αἱ Καρύαι δίπλα του, σὲ ἀπόσταση μόνον 8 χιλιομέτρων ἦταν δυνατὸν νὰ ζήσουν κι' οἱ δύο σ' ἓναν τόσο μικρὸ καὶ ἀνεπαρκῆ ζωτικὸ χῶρον, τὸν Ἀραχοβίτικο Κάμπο ποὺ μεσολαβεῖ.

Στὴ συνέχεια ὁ κ. Πίτσιος θέλοντας νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι ἡ θέση Γεράνι ὅπου τοποθετεῖ τὸ Οἶον ἦταν «ἐπὶ τοῖς εὐπροσοδοτάτοις», ὅπως ἀναφέρει τὸ ἀρχαῖον κείμενον, ἦταν δηλαδὴ στὶς διαβάσεις ἀπὸ τὶς ὁποῖες εὐκόλα ἤμπορεῖ νὰ μῆ κανεὶς στὴ Λακωνικὴ, ἀφοῦ ἀπὸ τὰ ἄλλα σημεῖα «δυσεμβολωτᾶται ἢ Λακωνικὴ ἐλέγετο εἶναι» περιπίπτει σὲ δεῦτερον ἀκόμα μεγαλύτερον σφάλμα.

Γιατί ἂν τὸ Οἶον ἦταν τοποθετημένον στὸ Γεράνι, ὅπως τὸ νομίζῃ ὁ κ. Πίτσιος, δὲν θὰ ἦταν «ἐπὶ τοῖς εὐπροσοδοτάτοις» ἀφοῦ ἀπὸ τὰ ὄρια τοῦ εὐπροσοδοτάτου Κάμπου τῆς Τεγέας ὡς τὸ Γεράνι, σὲ ἀπόσταση 20 περίπου χιλιομέτρων, ὅλη ἡ γύρω ἔκτασις εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου βουνόσπαρτη, βραχόσπαρτη, χαραδρῶδης καὶ λίαν «δυσεμβολωτᾶται». Ἐδσπροσοδοτᾶται ἦτο μόνον ἀπὸ τὴν Τεγέα γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ξενοφῶν λέγει «Καὶ ἂν ὁ Ἰσχόλαος ἐπροχώρει μέχρι τῶν δυσβάτων μερῶν» ἦτοι ἂν ἐπροχώρη καὶ καταλάμβανε τὴν στενωπὸν παρὰ τὸ Καπαρέλι, «οὐδεὶς ἐχθρὸς θὰ εἰσῆρχετο ἀπὸ ἐκεῖ».

Θὰ προσθέσω κάτι ἀκόμη ποὺ δὲν ἀφίνει καμμία ἀμφιβολία σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὶς εἰκασίαις καὶ τὴν πλάνην τοῦ κ. Πίτσιου. Ὁ Ξενοφῶν μᾶς ἱστορεῖ ὅτι ἡ μὲν στρατιὰ τῶν Θηβαίων, με ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ἐπαμεινώνδαν, ἐφθασε πρῶτη στὶς Καρυές. Ἡ στρατιὰ αὐτὴ ἀσφαλῶς ἀκολούθησε τὸν ροῦν τοῦ Σαρανταποτάμου ὡς τὸν λόφον Ἀνάληψη ποὺ βρῖσκεται δίπλα σὲ ἀρχαία ὁδὸ. Ἀπὸ ἐκεῖ πῆρε τὸ σημερινὸ δρόμον πρὸς τὴν Ἀράχοβα, λίγο πιδ πέρα ἀπὸ τὸ χάνι τοῦ Μπακούρου καὶ ἐφθασε ἀμαχητὶ στὶς Καρυές. Ἐφθασε βέβαια στὶς Καρυές πολὺ ἐνωρίτερα ἀπὸ τὴν στρατιὰ τῶν Ἀρκάδων, ποὺ ἀκολούθησε μακρύτερον δρόμον. Τὸ Γεράνι ἀπὸ τὴν Ἀνάληψη—τοῦ Μπακούρου τὸ χάνι—καὶ τὸ δρόμον πρὸς τὴν Ἀράχοβα, ποὺ ἀκολούθησε ἡ στρατιὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδα, ἀπέχει μόνον 3 χιλιόμετρα.

Ὅταν ὁ Ἐπαμεινώνδας βρισκόταν ἀκόμη στὴν Τεγέα καὶ ἐσκέπτετο ἂν πρέπει νὰ ἐκστρατεύσῃ ἐναντίον τῆς Σπάρτης, ὅπως τὸν παρεκάλουν οἱ Ἀρκάδες, «προσῆλθον, λέγει τὸ κείμενον τοῦ Ξενοφῶντος, ἀπεσταλμένοι

ἀπὸ τὰς Καρυάς (εἰς τὴν Τεγέαν), οἱ ὅποιοι ἔλεγον ὅτι ἡ χώρα ἦτο ἔρημη ἀπὸ ὑπερασπιστῶν (Σπαρτιάτας) καὶ ὑπέσχοντο νὰ χρησιμεύσουν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ὡς ὁδηγοὶ τῶν, παρεκάλουν δὲ νὰ τοὺς σφάζουν ἂν τοὺς ἀπατήσουν εἰς κάτι».

Ἄφοῦ λοιπὸν ὁ Ἐπαμεινώνδας πέρασε δίπλα ἀπὸ τὸ ὑποθετικὸν Οἶον τοῦ Γερανίου, 3 χιλιόμετρα μακρὰ του, καὶ μάλιστα ἐνωρίτερα ἀπὸ τὸ στρατεύμα τῶν Ἀρκάδων, καὶ ἀφοῦ οἱ Καρυάτες πού πήγαν εἰς τὴν Τεγέα ὑπέσχοντο νὰ χρησιμεύσουν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ὡς ὁδηγοὶ τοῦ στρατεύματος τοῦ Ἐπαμεινώνδα, γιὰτὶ δὲν τὸν κατετόπισαν ὅτι ἐστὶν Οἶον τοῦ Γερανίου ἦταν ὀχυρωμένον ὁ Ἰσχόλαος, γιὰ νὰ δώσῃ αὐτὸς τὴ μάχη, πού τὴν ἔδωσαν ἀργότερα οἱ Ἀρκάδες; Καὶ ἂν ἀκόμη δὲν εἶχε ἐνημερωθῆ ἀπὸ τοὺς Καρυάτες δὲν θὰ ἀντιλαμβάνετο ὁ ἴδιος μὲ τὶς προφυλακὰς του, ὅταν περνοῦσε ἀπὸ τὴν Ἀνάληψη, ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἦτο ἐν ὄψει, σὲ ἀπόστασιν τριῶν μόλις χιλιομέτρων;

Ὅλες λοιπὸν αὐτὲς οἱ ἀνεξέταστες καὶ ἀστήρικτες εἰκασίαι τῶν Βέλκερ καὶ Ρῶς, τὶς ὁποῖες ἀντέγραψε βραδύτερον καὶ ὁ Ν. Μοραΐτης, διήνθησε δὲ ἀκόμη πλουσιώτερα, ἐσχάτως, ὁ κ. Πίτσιος, ὅλες καταπίπτουν ἀφ' ἑαυτῶν καὶ νομίζω ὅτι δὲν παρίσταται ἀνάγκη νὰ προσθέσω καὶ ἄλλα ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα, ἐφ' ὅσον ὁ λόφος τοῦ Ἀγιάννη εἰς τὴν Ἀρβανιτοκερασιά-Κερασιά μ' ὅλα τὰ ἀποδεικτικὰ του στοιχεῖα παραμένει ἀσάλευτος καὶ εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν καθενὸς πού θέλει νὰ βρῇ τὴν πραγματικὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν. Γιὰτὶ ἂν παραδεχθῶμε ὅτι ὄντως τὸ Οἶον ἔκειτο ἐπὶ τὸν Γεράνιον, πού δὲν ὑπάρχει κανένα ἀρχαιολογικὸν στήριγμα, τότε ἐπὶ τὸν λόφον τοῦ Ἀγιάννη τῆς Ἀρβανιτοκερασιάς πού τόσα σοβαρὰ ἀρχαιολογικὰ στοιχεῖα καὶ φρούριον ὑπάρχει, ποῖα πόλις ἦταν;

Ἀποκρούω τὶς εἰκασίαι τοῦ Κουρτίου ὅτι πιθανὸν νὰ ὑπῆρχον δύο πολίχναι μὲ τὸ αὐτὸ ὄνομα Οἶον, ἢ μία Ἀρκαδικὴ καὶ ἡ ἄλλη Λακωνικὴ.

Περαιτέρω ὁ κ. Πίτσιος γράφει:

«Οἱ Καρυάτες μὲ τοὺς ἄλλους Σκιρίτες, δηλαδὴ τοὺς κατοικοῦν τοῦ παλαιοῦ Δήμου Οἰατῶν, παρατάσσουν ἐπὶ τὸ Σπαρτιατικὸν στρατὸν δικὸν τοὺς ἰδιαιτέρου σώμα πολεμιστῶν, τὸν Σκιρίτην λόχον, πού εἶχε 600 ἄνδρας πεζοὺς κ.λ.π.».

Τὴ συμμετοχὴ αὐτῆ τῶν Καρυάτων ἐπὶ τὸν «Σκιρίτην λόχον» κανένας ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς δὲν ἀναφέρει, καὶ ἀπορίας ἄξιον εἶναι ποῦθε εὑρήκε τέτοιαις πληροφορίαις ὁ κ. Πίτσιος. Οἱ νεώτεροι συγγραφεῖς Ν. Ἀλεξόπουλος καὶ Ν. Μοραΐτης ξεχωρίζουν, ὅπως ἐδιάβασε ὁ ἀναγνώστης ἐπὶ τὸ προηγούμενον κεφάλαιον, τὴν Σκιρίτιδα ἀπὸ τῶν Καρυάτων: «Οἱ Σπαρτιάται, γράφουν, τὸ 550 κατέλαβον τὴν Σκιρίτιδα καὶ τὰς Καρυάδας καὶ μόνον σ' ἓνα σημεῖον ἀναφέρουν ὅτι «ἐπὶ τὴν Σκιρίτιδα πλὴν τοῦ Δήμου Οἰατῶν ἴσως νὰ περιελαμβάνετο καὶ ἡ περὶ τὰς Καρυάδας χώρα».

Ἀκόμη καὶ αὐτὸς ὁ Κ. Α. Ρωμαῖος πούθενά δὲν ὑποστηρίζει κατηγορημα-

τικὰ ὅτι ὁ Δῆμος Καρυάτων ἀνῆκε ἐπὶ τὴν Σκιρίτιδα ἀλλὰ πολὺ πιθανὸν νὰ ἀνῆκεν¹.

Πιὸ χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ διαπίστωσις πού κάμνει ὁ Λῆκ γιὰ τὸν χώρον τῆς Σκιρίτιδος. «Οἱ Λακεδαιμόνιοι, γράφει ὁ Λῆκ, ἐπὶ τὴν Σκιρίτιδα θὰ ἤμποροῦσαν νὰ ἀντισταθοῦν ἐπὶ τὴν εἰσβολαίαν (Ἀρκάδες) πρὸς ἀποτελεσματικὰ καταλαμβάνοντες τὴν δίοδον πού ὁδηγεῖ εἰς τὰς Καρυάδας καὶ ὄχι νὰ προστατεύσουν τὴν Σκιρίτιδα».

Ἡ δὲ δίοδος αὕτη πού ὁδηγεῖ εἰς τὰς Καρυάδας εἶναι ἡ δίοδος Γεράνιον, Κλεισοῦρα—βουνὸν Ρούσου, κεῖθεν δηλαδὴ ἀπὸ τὸν χάνιον τοῦ Μπακούρου, καὶ ὄχι νὰ προστατεύσῃ τὴν Σκιρίτιδα, μὲ τὴν τοποθέτησιν δηλαδὴ τοῦ Ἰσχολάου ἐπὶ τὸ Οἶον τῆς Σκιρίτιδος.

Καὶ ἀπὸ τὸ χωρίον αὐτὸ βγαίνει τὸ πρόσθετον συμπέρασμα ὅτι ἡ πόλις τῶν Καρυάτων δὲν ἀνῆκε ἐπὶ τὴν Σκιρίτιδα καὶ κατὰ συνέπειαν οἱ Καρυάτες δὲν εἶχαν συμμετοχὴ ἐπὶ τὸν περιήχητον «Σκιρίτην λόχον» πού φαίνεται πῶς ἀπετελεῖτο ἀποκλειστικὰ ἀπὸ Σκιρίτας ἄνδρας. Ἐν ἄλλῳ παραδεχθῶμε ὅτι εἶχαν συμμετοχὴ καὶ οἱ Καρυάτες, ἢ συμμετοχὴ αὕτη ἀσφαλῶς θὰ ἔπρεπε νὰ ἦταν πολὺ μικρὴ, γιὰτὶ ἀλλοιῶτα ὁ «Σκιρίτης λόχος» θὰ ἔφερε τὸ ὄνομα «Καρυάτης λόχος», ἀφοῦ αἱ Καρυαὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦσαν σημαντικὴν πόλιν ἀνάμεσα ἐπὶ τὴν Σπάρτην καὶ τὴν Τεγέα.

Ἐπὶ ἀκόμη μίαν μικρὴν διχογνωμίαν σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν δρόμον πού ἀκολούθησεν ἡ στρατιὰ τῶν Ἀρκάδων ὡς νὰ φθάσῃ ἐπὶ τὴν πολίχνην Οἶον, πού ἔδωκε τὴν μάχην. Τὸ σημεῖον αὐτό, τόσον ὁ Ξενοφῶν, ὅσο καὶ ὁ Διόδωρος τὸ ἀρίστου σκοτεινόν. Ὁ Ξενοφῶν ὁμιλεῖ μόνον γιὰ τὴν στρατιὰ τῶν Θηβαίων, ὅτι εἰσέβαλε πρὸς τὸ μέρος τῶν Καρυάτων, καὶ γιὰ τὴν στρατιὰ τῶν Ἀρκάδων ὅτι εἰσέβαλε πρὸς τὸ μέρος τοῦ Οἴου τῆς Σκιρίτιδος. Ἄπο ποῖο ὅμως ἀκριβῶς μέρος τῆς Σκιρίτιδος δὲν ὁμιλεῖ.

Ὁ Διόδωρος εἶναι μὲν περισσότερο λεπτολόγος, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀφίνει ἀκαθόριστον τὸν δρόμον πού ἀκολούθησεν ἡ στρατιὰ τῶν Ἀρκάδων μέχρι τοῦ τόπου τῆς Σκιρίτιδος πού ἔδωκε τὴν μάχην, καὶ τὸ πλέον σπουδαιότερον εἶναι ὅτι ὁ Διόδωρος δὲν κατονομάζει τὸν τόπον αὐτόν, δηλαδὴ τὸ Οἶον. Ὁ Διόδωρος λέγει ὅτι:

«Βλέποντες οἱ περὶ τὸν Ἐπαμεινώνδαν ὅτι ἡ εἰσβολὴ ἐπὶ τὴν χώραν τῶν Λακεδαιμονίων εἶναι δύσκολη, δὲν ἐνόμισεν ὅτι ἔπρεπε ὅλη αὕτη ἡ μεγάλη δύναμις νὰ εἰσβάλλῃ ὅλη μαζί, ὡς ἐκ τούτου ἐχωρίσθησαν εἰς τέσσαρα μέρη καὶ ἀπεφάσισαν νὰ κάμουν τὴν ἐπίθεσιν ἀπὸ περισσοτέρους τόπους.

Ἡ μὲν πρώτη φάλαγξ τῶν Βοιωτῶν ἐβάδισε κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν πόλιν τῆς Σελασίας, οἱ Ἀργεῖοι εἰσέβαλον ἀπὸ μέρος κοντὰ εἰς τὰ σύνορα τῆς Τεγέας, ἔκαμαν μάχην μὲ τοὺς φρουροὺς τῶν διόδων καὶ ἐφόνευσαν τὸν Ἀρ-

1. Βλέπε «Πελοποννησιακὰ» Β. σ. 6.

χηγόν τῆς φρουρᾶς Ἀλέξανδρον τὸν Σπαρτιάτην καὶ διακοσίους ἄλλους.

»Ἡ τρίτη φάλαγξ ἀποτελουμένη ἀπὸ Ἀρκάδες μὲ μεγάλη δύναμη εἰσέβαλεν εἰς τὴν χώραν τὴν ὀνομαζομένην Σκιρίτιν, τὴν ὁποίαν ὑπερήσπιζε ὁ Ἰσχόλας (Ἰσχόλαος) μὲ πολλοὺς στρατιώτας, ὅπου κυκλωθεὶς ἀπὸ τοὺς Ἀρκάδας ἐφονεύθη μαζί μὲ ὄλους τοὺς ἄνδρας του. Ἡ τετάρτη φάλαγξ τῶν Ἡλείων ἀφοῦ πέρασεν ἀπὸ τόπους ἀνοιχτοὺς ἐφθάσεν εἰς τὴν Σελλασίαν ὅπου εἶχε ἀποφασισθῆ νὰ συγκεντρωθοῦν καὶ οἱ τέσσαρες φάλαγγες».

Αὐτὰ γράφουν τὰ κείμενα τοῦ Ξενοφῶντος καὶ τοῦ Διοδώρου, ὁ ἀρχαιολόγος ὅμως Λόριγγ μὲ βάση τὰ στοιχεῖα τῶν δύο ἀρχαίων συγγραφέων καὶ δική του ἐπιτόπιο μελέτη προσπαθεῖ νὰ καθορίσῃ ἐπακριβῶς τοὺς δρόμους κάθε μᾶς ἀπὸ τὶς τέσσαρες στρατιές. «Οἱ Θηβαῖοι, μᾶς λέγει ὁ Λόριγγ, πήραν τὴν εὐθεῖα ὁδὸν (παράλληλα πρὸς τὴν κοίτη τοῦ Σαρανταποτάμου) καὶ ἐστάθμευσαν εἰς τὴν Καρυῆς. Οἱ Ἀρκάδες ἐπίσης ἐβάδισαν πρὸς τὴν Καρυῆς, ἀλλὰ μὲσω τοῦ Οἴου. Ἐὰν αὐτὸ τὸ Οἶον εὐρίσκειται ἐκεῖ πού τὸ ἐτοποθέτησα ἐγώ, τότε οἱ Ἀρκάδες πρέπει νὰ τὸ ἐπλησίασαν (τὸ Οἶον) ἢ ἀπὸ δρόμον πάρα πολὺ κοντὰ μὲ τὸν νέον ἀμαξιτὸν δρόμον Τριπόλεως-Σπάρτης ἢ (ὅπως ἐγὼ νομίζω πιθανώτερον) μὲσω τοῦ χωρίου «Μάναρι», τὸ ὁποῖον βρίσκεται κοντὰ εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς πεδιάδος τῆς Ἀσείας.

»Ὁ δρόμος ἀπὸ Μάναρι εἰς τὴν Κερασίαν δὲν παρουσιάζει καμία δυσκολία. Ἡ πεδιάδα τῆς Ἀσείας πού βρίσκεται ἀνάμεσα εἰς τὴν δύο μεγάλας πεδιάδες τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ τῆς Μαντινο-Τεγέας ἦταν μιὰ φυσικὴ θέσι συναντήσεως τῶν διαφόρων Ἀρκαδικῶν συντετημένων καὶ ἡ Κερασία (τὸ Οἶον) βρίσκεται εἰς τὴν εὐθεῖα γραμμὴ ἀπὸ Μάναρι πρὸς τὴν Ἀνάληψη (Καρυῆς).

»Οἱ Ἀργεῖοι ἐβάδισαν τὸν συνηθισμένον δρόμον ἀπὸ Ἀργολίδος πρὸς τὴν Σπάρτη μὲσω τῆς Θυρατίδος πεδιάδος (Κυνουρίας) καὶ Καρυῶν καὶ οἱ Ἡλείοι μὲσω τῆς πεδιάδος τῆς Μεγαλοπόλεως, Σκορτσινού, πλησίον τῆς Βέλμινος δεξιὰ τῆς Κονιδίτσας πρὸς τὸ Χάνι τοῦ Βουρλιᾶν.

Αὐτοὶ ἦσαν οἱ τέσσαρες δρόμοι πού ἀκολούθησαν κατὰ τὴν γνώμη τοῦ Λόριγγ οἱ τέσσαρες στρατιές Θηβαίων, Ἀρκάδων, Ἀργείων καὶ Ἡλείων. Σ' αὐτὴ τὴ μελέτη μᾶς ἐνδιαφέρει μόνον ὁ δρόμος πού ἀκολούθησε ἡ στρατιὰ τῶν Ἀρκάδων, ἢ ὁποία ἔδωκε καὶ τὴ μάχη τοῦ Οἴου.

Ὁ Λόριγγ καίτοι δὲν ἀποκλείει τὸν δρόμον ἀπὸ Τεγέας μὲσω Καπαρελίου πρὸς τὸ Οἶον, ἐν τούτοις δίδει προτίμησιν εἰς τὸν δρόμον τῆς Ἀσείας μὲσω Μάναρι πρὸς Οἶον ἐπειδὴ, ὅπως γράφει, ἡ Ἀσεία ἦταν κόμβος συγκοινωνιῶν καὶ ἡ Κερασία (Οἶον) βρίσκεται εἰς τὴν εὐθεῖα γραμμὴ Μάναρι-Ἀνάληψη (Καρυῆς). Τὴ γνώμη αὐτὴ τοῦ Λόριγγ ἀναφέρουν καὶ οἱ Τ. Κανδηλῶρος καὶ Ν. Μοραΐτης εἰς τὰ βιβλία τους.

Καίτοι δὲν ἔχει σημασίαν ἀπὸ ποῦ δρόμον ἐφθάσε ἡ στρατιὰ τῶν Ἀρκάδων εἰς τὸ Οἶον ὅπου ἐδόθη ἡ μάχη, ἂν ἐφθάσε μὲσω Καπαρελίου ἢ μὲσω Μάναρι, ἐν τούτοις ἐγὼ πιστεύω ὅτι ὁ μόνος δρόμος πού ἦταν δυνατόν νὰ ἀκο-

λουθήσῃ ἡ στρατιὰ τῶν Ἀρκάδων ἦταν ὁ δρόμος μὲσω Καπαρελίου (Μανθυρέας) πλάι δηλαδὴ εἰς τὸ σημερινὸ ἀμαξιτὸν δρόμον Τριπόλεως-Σπάρτης γιὰ τοὺς ἐξῆς λόγους.

Πρῶτον ἡ διαδρομὴ ἀπὸ Μάναρι πρὸς Κερασίαν (Οἶον) οὔτε συντομώτερη ἀπὸ τὴν ἄλλη μὲσω Καπαρελίου εἶναι, οὔτε καὶ λιγώτερο δύσβατη. Τὸ πῶς σπουδαῖο ὅμως εἶναι, πού δὲν τὸ ἔλαβε ὑπ' ὄψιν τοῦ ὁ Λόριγγ, ὅτι μὲσα εἰς τὴν διαδρομὴν αὐτὴν παρεμβάλλεται ὁ ὄρεινός ὄγκος τοῦ βουνοῦ τῆς «Ἀγριοκερασιᾶς», τὸν ὁποῖον δύσκολα θὰ ἠμποροῦσε νὰ περάσῃ τὸ στράτευμα τῶν Ἀρκάδων. Οἱ Ἀρκάδες, σὰν ντόπιοι, ἤξευραν τὴν ὄρεογραφίαν τοῦ τόπου τούτου καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἦταν δυνατόν νὰ κάμουν τέτοιο ἐπικίνδυνον τόλμημα καὶ νὰ ἐκλέξουν τὸν δρόμον μὲσω Μάναρι.

Δεύτερον ὁ ἴδιος ὁ Λόριγγ μᾶς λέει ὅτι οἱ τέσσαρες στρατιές δὲν ξεκίνησαν ἀπὸ τὸ ἴδιο μέρος, ἀλλὰ ὅπως ἀφίνει νὰ νοηθῆ ξεκίνησαν ἀπὸ διάφορα σημεῖα καὶ ἴσως ἀπὸ τὴν πατρίδα τῆς ἢ καθεστὴς στρατιᾶς. Ἄν αὐτὸ εἶναι ἢ πραγματικότης καὶ πρέπει νὰ εἶναι, τότε ἡ στρατιὰ τῶν Ἀρκάδων ἀσφαλῶς ξεκίνησε ἀπὸ τὴν Μαντινείαν πρὸς τὴν Τεγέα, ὅπου καὶ ἐνώθη μετὰ τὸ στράτευμα τῶν Τεγεατῶν, γιὰ τὴν ὅσον ὡς γνωστόν, οἱ δύο μεγάλοι πολεμικοὶ πυρῆνες τῆς Ἀρκαδίας, ἦταν ἡ Μαντινεία καὶ ἡ Τεγέα. Ἀπὸ τὴν Τεγέα δέ, δὲν θὰ ἦταν δυνατόν νὰ παρακάμψουν τὸ Βόρειον ὄρος, νὰ κάμουν ὄλον αὐτὸν τὸν γύρον γιὰ νὰ φθάσουν εἰς τὴν Ἀσείαν (Φραγγόβρυση) καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μὲσω Μάναρι νὰ προχωρήσουν εἰς τὸ Οἶον, ὅπου ἀσφαλῶς θὰ ἐγνώριζαν ὅτι ἐκεῖ ὑπάρχει ἡ φρουρὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Μόνον ἂν ἐπρόκειτο ἢ συνάντησις τῶν Ἀρκαδικῶν στρατευμάτων νὰ γίνῃ εἰς τὴν Σελλασίαν θὰ ἐδικαιολόγηται τὸν δρόμον μὲσω Ἀσείας - Μάναρι, κοιλάδα Εὐρώτα — ἦτοι πλησίον Καλτεζῶν, Κολλινῶν, Κονιδίτσας εἰς Βουρλιᾶν (Σελλασίαν). Ἀλλὰ γνωρίζουμε ὅτι ἡ συνάντησις αὐτὴ μετὰ τὸ στράτευμα τῶν Βοιωτῶν εἶχε ἀποφασισθῆ νὰ γίνῃ, ὅπως καὶ ἐγένετο, πρῶτον εἰς τὴν Καρυῆς (Ἀράχοβα) καὶ ἀπ' ἐκεῖ θὰ προχωροῦσαν πρὸς Σελλασίαν.

Τρίτον οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶχαν καταλάβῃ τὴν Ἀρκαδικὴν Σκιρίτιδα καὶ τὴν Καρυῆς ἀκριβῶς γιὰ νὰ ἔχουν ἐξασφαλισμένα τὰ νῦν τους ἀπὸ ἐπιδρομῆς τῶν Ἀρκάδων καὶ κυρίως τῶν Μαντινείων καὶ Τεγεατῶν, οἱ ὅποιοι μόνον διὰ τῆς στενωποῦ τοῦ Σαρανταποτάμου ἢ τῆς στενωποῦ τῆς ἀρχαίας Μανθυρέας - Γαροῦνι, ἦτο δυνατόν νὰ γίνουν.

Ἀπὸ τὸ χάρτη Β πού παραθέτω εἰς τὴν σελίδα 28, ἠμπορεῖ εὐκόλως νὰ βγοῦν καὶ νὰ διαπιστωθοῦν τὰ παραπάνω συμπεράσματα, ἀναφορικὰ μὲ τὴν διαδρομὴν καὶ τὴν πορείαν τῶν Ἀρκαδικῶν στρατευμάτων πρὸς τὸ Οἶον καὶ τὴν πλάνην τοῦ ἀρχαιολόγου Λόριγγ. Σημειῶναι ἐπίσης εἰς τὸν ἴδιον χάρτη Β καὶ τὴν πορείαν πού ἀκολούθησε τὸ στράτευμα τῶν Ἀρκάδων ὡς νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Καρυῆς καὶ νὰ ἐνώθῃ μετὰ τὸ στράτευμα τῶν Θηβαίων.

Τὸ στράτευμα τῶν Θηβαίων, ὅπως εἶδαμε, ἀκολούθησε τὸν ὁδὸν τοῦ χει-

μάρρου Σαρανταποτάμου και χωρίς να εβρη αντίσταση εφθασε στις Καρυές. Το στράτευμα των Ἀρκάδων δρμάμενο από την πεδιάδα της Τεγέας και διά μέσου του Μανθουρικού πεδίου και της στενωπού της αρχαίας Μανθουρέας (Γαροῦνι), την όποίαν σχηματίζουν τα ύψώματα του «Ἀϊληᾶ» της Μανθουρέας (Καπαρελίου) και «Ἀγία-Μαρίνας» Κανδάλου (Ζελίου), επροχώρει πρὸς τις Καρυές (Ἀράχοβαν).

Διὰ μέσου της στενωπού αὐτῆς ἀσφαλῶς επροχώρησε τὸ στράτευμα αὐτὸ των Ἀρκάδων με κατεύθυνση τὸ λόφο του «Ἀγιάννη» της Ἀρβανιτοκερασιάς, όπου ἦταν χτισμένη ἡ πολίχνη Οἶόν, ἀφίνοντας δεξιά του τὰ ύψώματα Μ π ο ζ ί κ η ς (1054 μ. ἀπὸ τὴ θάλασσα) και Ἀ γ ρ ι ο κ ε ρ α σ ι ᾶ (1143 μ.) και πρὸς τ' ἀριστερὰ τὴν Τ ζ ο ῦ κ α.

Ἡ φυσιολογικὴ λοιπὸν και δυνατὴ πορεία του στρατεύματος των Ἀρκάδων ἦταν ὁ δρόμος που ἀκολουθεῖ ἡ σημερινὴ ἀμαξιτὴ ὁδὸς Τριπόλεως-Σπάρτης, ἀπὸ τὴ Μανθουρέα (Καπαρέλι) ὡς του Μπακούρου τὸ χάνι, που δίπλα ἦσαν οἱ Καρυές (Ἀράχοβα). Τὸ ὅτι ἔτσι ἔχει ἡ ὑπόθεση φαίνεται και ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ ἀρχαῖο κείμενο του Ξενοφῶντος.

«Και ἂν, ὅπως λέγει ὁ Ξενοφῶν, ὁ Ἰσχόλαος επροχώρη μέχρι των δυσβάτων μερῶν», ἦτοι ἂν επροχώρη και κατελάμβανε τὴν φύσει ὄχυρὰν στενωπὸν παρὰ τὴν Μανθουρέαν (Γαροῦνι) «Οὐδεις ἐχθρὸς θὰ εἰσεχώρη ἀπὸ ἐκεῖ. Ἀλλὰ θελήσας νὰ μεταχειρισθῆ τους Οἰάτας ὡς συμμάχους του, ἔμεινε εἰς τὴν κόμην ἐκείνην».

Ἀπὸ τὸ ἐδάφιο αὐτὸ του κειμένου βγαίνουν δύο συμπεράσματα. Πρῶτον ὅτι ὁ Ἰσχόλαος δὲν επροχώρησε μέχρι των «δυσβάτων μερῶν» μέχρι δηλαδὴ της στενωπού Γαροῦνιου και δεύτερον ὅτι ὁ Ἰσχόλαος ἔμεινε εἰς τὴν κόμην Οἶόν γιατί ἠθέλησε «νὰ μεταχειρισθῆ τους Οἰάτας ὡς συμμάχους».

Και εἰς τους δύο ἀντικειμενικοὺς σκοποὺς ὁ Ἰσχόλαος ἀπέτυχε. Οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅπως εἶδαμε στὰ προηγούμενα, εἶχαν προσαρτήσῃ τὴν Ἀρκαδικὴ Σκιρίτιδα στὴ Σπάρτη, γιατί ἡ Σκιρίτις ἦταν «χώρα δύσβατος και ὄχυρὰ». Ἔτσι με ὀλιγάριθμη φρουρὰ, που ἀσφαλῶς θὰ τὴν τοποθετοῦσε ἐκεῖ κάπου στὴ θέση «Ρ ω μ α ἰ ῖ κ α» που βρίσκεται πάνω ἀπὸ τὴ στενωπὸ της ἀρχαίας Μανθουρέας (Γαροῦνι), μπορούσε νὰ ἀποκροῦσῃ τις ἐπιθέσεις των Ἀρκάδων. Ἀλλὰ διότι θέλησε νὰ μεταχειρισθῆ τους Οἰάτας ὡς συμμάχους δὲν επροχώρησε μέχρι των δυσβάτων μερῶν.

Ὁ Ἰσχόλαος ἠθέλησε νὰ μεταχειρισθῆ τους Οἰάτας ὡς συμμάχους, ἀλλὰ δὲν τους μετεχειρίσθη, γιατί ἂν τους μετεχειρίζετο θὰ ἐλάμβαναν και μέρος στὴ μάχη του Οἰοῦ. Ἀλλὰ στὴ μάχη του Οἰοῦ ἔλαβαν μέρος, ὅπως γράφει ὁ Ξενοφῶν, μόνον τετρακόσιοι Λακεδαιμόνιοι μαζί με τους ἐξορίστους Τεγεάτες.

Και γεννᾶται τώρα τὸ ἐρώτημα: γιατί οἱ Οἰάτες δὲν ἔλαβαν μέρος στὴ μάχη; Και γιατί ὁ περίφημος «Σκιρίτης λόχος» ἀποτελούμενος ἀπὸ 600

μαχιωτάτους ἄνδρας κρούσεως, οἱ περισσότεροι ἀπὸ τους ὁποίους κατήγοντο ἀσφαλῶς ἀπὸ τὸ Οἶόν, δὲν ἐμφανίζεται στὴ μάχη αὐτῆ;

Τὰ λογικὰ συμπεράσματα που βγαίνουν μόνον τους εἶναι τὰ ἑξῆς:

Πρῶτον: Ἴσως τὴν τελευταία στιγμή ὁ Ἰσχόλαος, γιατί δὲν εἶχε ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στοὺς Οἰάτες, ἐπειδὴ θὰ πολεμοῦσαν ἐναντίον των συμπατριωτῶν τους Ἀρκάδων, ἀνέκρουσε πρῦμναν και ἀπεφάσισε νὰ μὴν τους χρησιμοποίησῃ στὴ μάχη. Τὸ πιθανώτερον ὅμως εἶναι ὅτι οἱ ἴδιοι οἱ Οἰάτες ἀρνήθηκαν νὰ στρέψουν τὰ ὄπλα ἐναντίον των συμπατριωτῶν τους, των Ἀρκάδων, γιατί δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ὅτι ἡ Σκιρίτις, ἦταν ἀνέκαθεν χώρα Ἀρκαδική, ἀλλὰ τὴν εἶχαν καταλάβει ἀπὸ τὸ ἔτος 550 π.Χ. οἱ Λακεδαιμόνιοι διὰ της βίας, ἐπειδὴ ἦταν πολὺ ὄχυρὰ, και με μικρὲς φρουρὲς ἀπέκρουαν εἰσβολὲς ἐχθρικών στρατευμάτων κατὰ της Λακεδαίμονος. Ὅμως ἡ Σκιρίτις ποτὲ δὲν ἔβγαλε ἀπὸ τὸ μυαλό της ὅτι ἀπεκόπηκε ἀπὸ τὴν μητέρα Ἀρκαδία, γι' αὐτὸ και τὸ φρόνημα και ἡ ψυχὴ των κατοίκων της Σκιρίτιδος εἶχαν μείνει ἀδούλωτα και ἐνωμένα με τὸ φρόνημα των λοιπῶν Ἀρκάδων.

Τοῦτο φαίνεται εἶχε ὅπ' ὄψιν του και ὁ Ἰσχόλαος, ὅτι ἐνδέχεται οἱ Οἰάται τὴν τελευταία στιγμή νὰ ἐπαναστατήσουν κατὰ των Λακεδαιμονίων ἢ και νὰ αὐτομολήσουν πρὸς τους Ἀρκάδας, και γιὰ τοῦτο δὲν επροχώρησε νὰ ἀντιμετωπίσῃ τους Ἀρκάδας στὴ στενωπὸ της Ἀρχαίας Μανθουρέας, που θὰ ἦτο πολὺ ἐυκολώτερο, παρὰ ἔμεινε στὸ Οἶόν, φοβούμενος ἴσως «προσβολὴν του στρατεύματός του ἐκ των ὀπισθεν».

Ἔτσι ἡ μάχη του Οἰοῦ που κατέληξε σὲ νίκη των Ἀρκάδων ἦταν, τὸ πρῶτο χτύπημα κατὰ της ὑπεροφίας της Σπάρτης.

5. Τελικὰ Συμπεράσματα.

Πλάναι λοιπὸν, ἀοριστίαι, συγχύσεις και παρερμηνεῖαι ἔχουν ἐμφιλοχωρήσει στὴν ἐρμηνεία τὴ σχετικὴ με τὰ κείμενα των ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, κυρίως ἐκ μέρους των νεωτέρων ξένων ἐρευνητῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπεχείρησαν νὰ ἀσχοληθοῦν με τὸ θέμα του Οἰοῦ, της Σκιρίτιδος και λοιπῶν ἀρχαίων πόλεων και τόπων. Τίς παρερμηνεῖες και ἀκαθοριστίες αὐτῆς των ξένων, δυστυχῶς τίς πῆραν και μερικοὶ ἀπὸ τους δικούς μας ἱστοριογράφους, και τίς συμπεριέλαβαν στὰ δικὰ τους συγγράμματα, στὰ ὁποῖα προσέθεσαν και δικές τους γνώμες και κρίσεις. Κι' ἔτσι ὁ κυκεῶνας που εἶχε δημιουργηθῆ ἀπὸ τὴν ἄγνοια και τὴν προχειρότητα των ξένων, ἐνισχύθηκε και ἀπὸ τὴν ἀφέλεια ἢ και τὴ σκόπιμη παραμόρφωση της ἀλήθειας —τοῦλάχιστον γιὰ μερικοὺς— και ἀπὸ τους δικούς μας.

Ἐμεῖς με ἐπιμονὴ και ἐνδιαφέρον γιὰ νὰ βροῦμε τὴν πραγματικὴ ἀλήθεια, και νὰ ξεκαθαρίσουμε μιὰ γιὰ πάντα τὴν ὑπόθεση των ἀσαφειῶν και των δι-

χογνωμιών, αναφορικά με την τοποθεσία του Οίου, καθώς και με την πορεία του στρατεύματος των Ἀρκάδων, με τὸν χρόνον τῆς Σκιρίτιδος καὶ τοὺς Σκιρίτας, με τὴ σύνθεσιν τοῦ Σκιρίτη λόγου καὶ με τὴν τοποθεσίαν τῆς Σκίρου, τοῦ Σκιρτανίου καὶ τῆς ἀρχαίας Μανθουρέας μετὰ τοῦ Μανθουρικοῦ πεδίου, ἐμελετήσαμε ὄλους αὐτοὺς τοὺς συγγραφεῖς, ἀρχαίους καὶ νεωτέρους, ξένους καὶ δικούς μας, καὶ σὰν γινώσκαι καὶ τῆς μορφολογίας τοῦ ἐδάφους τῆς περιοχῆς καὶ τῶν λοιπῶν συνθηκῶν, ἐκεῖ ὅπου διεδραματίσθησαν τὰ ἱστορούμενα γεγονότα, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς δύο ἐπισυναπτόμενους χάρτες Α καὶ Β, ἐπάνω στοὺς ὁποίους ἐχαράξαμε καὶ ὅλα τὰ διαφωτιστικὰ στοιχεῖα, κατελήξαμε στὶς ἐξῆς τελικὰς διαπιστώσεις:

Τὸ Οἶον: — κάτοικοι Οἰάται.— Ἦταν ἡ Ἀρκαδικὴ πολίχνη τῆς Σκιρίτιδος, ὅπου κατὰ τὸν Ξενοφῶντα τὸ 369 π.Χ. ἔλαβε χώραν ἡ γνωστὴ μάχη τῶν Ἀρκάδων κατὰ τῶν Λακεδαιμόνων. Ποῦ ἀκριβῶς βρίσκεται αὐτὸ τὸ Οἶον δὲν καθορίζει ὁ Ξενοφῶν. Μετὰ τὸν Ξενοφῶντα, ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς ὁ Διόδωρος ἱστορεῖ τὴν ἴδια μάχη τῶν Ἀρκάδων, χωρὶς ὅμως νὰ ἀναφέρει τὸ Οἶον, ὁ δὲ Βυζάντιος καθορίζει τὸ Οἶον ὡς πολίχνην τῆς Τεγέας.

Ὡς τὸ ἔτος 1895, ποῦ ὁ σοφὸς ἀρχαιολόγος Λόριγγ καθώρισεν ἐπακριβῶς τὴν τοποθεσίαν τοῦ Οἴου στὸν Ἀγιάννη τῆς Ἀρβαντοκερασιᾶς, καὶ λίγο ἀργότερα, ποῦ ὁ ἄλλος σοφὸς ὁ δικός μας ἀρχαιολόγος Κ. Α. Ρωμαῖος ἐπέκλυσε μετὰ δικῆς του ἐπιτόπιον ἔρευνα τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Λόριγγ, πλάνες, ἀοριστίες καὶ ἐπιπολαιότητες ἐκυριάρχουν ἀναφορικά με τὴν τοποθεσίαν του.

Ἐπὶ ἓνα σχεδὸν αἰῶνα οἱ ξένοι ἱστορικοὶ, γεωγράφοι, στρατιωτικοὶ, ἀρχαιολόγοι κ.λ.π. Λῆκ, Γιόχμου, Μπόμπλαη, Ρῶς, Βέλκερ, Κούρτιος καὶ Μπουρζιάν προσεπάθουν νὰ καθορίσουν τὴ θέσιν τοῦ Οἴου καὶ δὲν τὸ κατάρθωναν! Ὁ καθένας τοὺς ἔγραφε ὅ,τι ἤθελε καὶ ὅ,τι ἐφαντάζετο. Ὁ Λῆκ τοποθετοῦσε τὸ Οἶον στὸν Ἅγιον Χριστοφόρον τῶν Κολλινῶν, ὁ Γιόχμους πουθενά, ὁ Μπόμπλαη κάπου πρὸς τὴ στενωπὸν τοῦ Λιανοῦ, ὑπέθετε δὲ ὅτι ἡ Ἰός (Οἶος) καὶ ἡ Ἰασος θὰ ἦταν μία καὶ ἡ αὐτὴ πολίχνη, ὁ Ρῶς κάπου κατὰ τὴν Κλεισοῦρα, ὁ Βέλκερ σ' ἓνα χωράφι κοντὰ τὴν Κλεισοῦρα, ποῦ ἐκεῖ εἶχε εἶδε μερικὰ κομμάτια ἀπὸ κεραμίδια, ὁ Κούρτιος κ' ἐκεῖνος ἐνόμιζε ὅτι ἔπρεπε νὰ ἦταν κάπου κοντὰ τὴν Κλεισοῦρα, καὶ τέλος ὁ Μπουρζιάν ὑπέθετε ὅτι ἦσαν δύο πολίχναι μετὰ τὸ ἴδιον ὄνομα Οἶον, ἡ μία Λακωνικὴ καὶ ἡ ἄλλη Τεγεατικὴ.

Καὶ ὅλες αὐτὲς οἱ ἀοριστίες καὶ πλάνες, γιατί ὁ ἓνας παρεσύρετο ἀπὸ τὸν ἄλλον, καὶ κυρίως γιατί κανένας τοὺς δὲν πέρασε ἀπὸ τὴν Ἀρβαντοκερασιᾶ - Κερασιᾶ, ὅπου μετὰ τὰ ἴδια του τὰ μάτια θὰ πιστοποιοῦσε τὸ ἀδιαμφισβήτητο γεγονός.

Τὸ κακὸ δυστυχῶς ἐσυνεχίσθη καὶ συνεχίζεται καὶ σήμερον ἀκόμη ἀπὸ μερικοὺς δικούς μας ἱστορικοὺς, ποῦ ἀνεξέταστα μεταφέρουν στὰ συγγράμ-

ματὰ τοὺς τὶς πεπλάνημένες καὶ ἀστήρικτες γνώμες τῶν ξένων, ὅπως π.χ. συμβαίνει μετὰ τὸν Γ. Α. Καραμᾶνο, ποῦ τοποθετεῖ τὸ Οἶον στὸ Κουτρομποῦχι, ἢ μετὰ τὸν Γυμνασιάρχην Ν. Μοραῖτη, ἢ μετὰ τοὺς ἄλλους συγγραφεῖς τῶν Λεξικῶν Ἥλιος, Μεγάλῃ Ἑλλην. Ἐγκυκλοπαίδεια κ.λ.π. Ὑπάρχουν κ' ἐκεῖνοι ποῦ προσπαθοῦν μετὰ ξένα δεκανίκια νὰ δημιουργήσουν καὶ στηρίξουν δικὸν τοὺς καθεστῶς, ὅπως εἶναι π.χ. ὁ κ. Πίτσιος ποῦ θέλει σῶναι καὶ καλὰ νὰ τοποθετήσῃ τὸ Οἶον στὴ δική του περιοχὴ, στὸ Γεράνι δηλαδὴ τῆς Κλεισοῦρας, ἢ ὅπως εἶναι ὁ κ. Σιγαλὸς ποῦ τὸ θέλει στὸ βουνὸν Ρέπου! Στὸ ἴδιο λοιπὸν λάθος περιπίπτουν καὶ τοῦτοι καὶ ἐκεῖνοι, γιατί δὲν πέρασαν ἀπὸ τὸ λόφον τοῦ Ἀγιάννη νὰ ἰδοῦν ποῦ ἦταν τὸ Οἶον, ἐὰν βεβαίως ἐπρόκειτο μετὰ καλόπιστην διάθεσιν νὰ ἐρευνήσουν ἓνα ἱστορικὸν θέμα.

Πορεία τοῦ στρατεύματος τῶν Ἀρκάδων: Σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν πορείαν τοῦ στρατεύματος τῶν Ἀρκάδων πρὸς τὸ Οἶον, κανένας ἀπὸ ὄλους τοὺς συγγραφεῖς δὲν ἀσχολεῖται εἰδικὰ μετὰ τὸ θέμα αὐτό. Καὶ τοῦτο γιατί τὸ θεωροῦν θέμα χωρὶς ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον, ἐφ' ὅσον ἔχει καθορισθῆ πλεον ἢ τοποθεσίαν τοῦ Οἴου. Ὁ ἀρχαιολόγος ὅμως Λόριγγ κάνει ἓναν ὑπαινιγμὸν, ὅτι ἡ πορεία αὐτὴ ἔλαβε χώραν ἢ ἀπὸ δρόμον πολὺ κοντὰ στὸν καινούριον ἀμαξιτὸν δρόμον Τριπόλεως - Σπάρτης, ἢ (ὅπως τὸ νομίζει πιθανώτερον) μέσφ Μάναρι, γιατί ὁ δρόμος αὐτὸς δὲν παρουσιάζει καμμιά δυσχέρεια, ὅπως γράφει. Αὐτὸ ὅμως τὸ τελευταῖον, καίτοι δὲν ἔχει καμμιά σχεδὸν ἀξία, συνιστᾷ ἐν τούτοις μιὰ μικρὴ πλάνη τοῦ Λόριγγ, ποῦ θὰ τὴν ἀπέφευγε ἂν ἐπρόσεχε τὴν ὄρεογραφίαν τῆς περιοχῆς καὶ τὶς δυσκολίας τοῦ δρόμου μέσφ Μάναρι, περίπτωσιν τὴν ὁποίαν ἀνέπτυξα σὲ προηγούμενον κεφάλαιον.

Δῆμος Οἰάτων: Τέλος τὰ πολὺ πιθανὰ ΒΑ. καὶ Δυτικὰ ὄρια τοῦ Δήμου τῶν Οἰατῶν, τὰ ὁποῖα στὰ τρία σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα Α, Δ καὶ Β ἐταυτίζοντο σχεδὸν μετὰ τὰ ὄρια τῆς Σκιρίτιδος ἦσαν τὰ ἐξῆς:

Πρὸς Β. ὄριον ὁ Δῆμος Μανθουρέων.

Πρὸς Α. ὄριον ὁ χειμάρρος Σαρανταπόταμος (Ἀλφειὸς) μέχρι τὸ σημερινὸ χωριὸν Πηγαδάκια. Ἀπ' ἐκεῖ εὐθεία γραμμὴ Μπακούρου χάνι - βουνὸν Ρούσου - Κλεισοῦρα.

Πρὸς Ν. ὄριον Φανερωμένης - Κολλινιάτικο ρέμα.

Πρὸς Δ. ὄριον Εὐρώτας ποταμὸς - ἀριστερὰ χωριοῦ Λιανοῦ - Σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ὡς Σιδ. Σταθμὸν Μάναρι.

Σκιρίτις (Σκιρίται): Ὅ,τι συνέβη μετὰ τὸ Οἶον τὸ ἴδιον σχεδὸν ἔγινε καὶ μετὰ τὴν Σκιρίτιδα. Οἱ ἴδιες ἀσάφειες καὶ οἱ ἴδιες πλάνες καὶ ἀοριστίες. Γεγονὸς εἶναι ὅτι ἡ Σκιρίτις ἀρχικῶς ἦταν Ἀρκαδικὴ χώρα, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἦταν πολὺ ὄχυρὰ τὴν εἶχαν καταλάβει οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ εἶχαν

1. Διόδωρος 15, 32—Ξενοφῶν Κυρ. Π.Α. β. 1—Ξενοφῶν Λακ. Πολ. 1γ, 6—Θουκυδ. Ε, 67, 68—Σουΐδας.

τοποθετήσει εκεί φρουρά για να αποκρούουν τις επιθέσεις των έχθρικών στρατευμάτων, τα όποια ξεκινούσαν από την Ἀρκαδία.

Ἀπὸ τοὺς ξένους ἐρευνητὲς - συγγραφεῖς, ποὺ κατὰ καιροὺς, μεταξύ 1800 καὶ 1900, περιώδευσαν τὴν Πελοπόννησο καὶ ἀσχολήθηκαν μὲ τὴν Σκιρίτιδα, ὁ Λήκ ἀπλῶς τὴν ἀναφέρει, χωρὶς νὰ καθορίζη οὔτε θέση, οὔτε σύνορα. Τὸ ἴδιο κάνει καὶ ὁ Γιόχμου. Ὁ Μπόμπλαη γράφει ὅτι ἡ Σκιρίτις κεῖται μεταξύ τῶν ὁδῶν Τεγέας καὶ Μεγαλοπόλεως. Ὁ Ρῶς ὅτι ἐκτείνεται στὸ ὄροπέδιο πρὸς τὴν κοιλάδα τῆς Ἀσέας καὶ τὶς πηγές τοῦ Εὐρώτα καὶ συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὴν Μαιναλίαν καὶ πρὸς Δυσμᾶς μὲ τὴν Παρρασίαν. Ὁ Βέλκερ ἀναφέρει ὅτι ἡ Κλεισοῦρα εἶναι τὰ ὄρεινὰ σύνορα τῆς Σκιρίτιδος. Ὁ Κούρτιος ὅτι εἶναι ἡ ὄρεινὴ περιοχή τοῦ Ἄνω Εὐρώτα καὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Οἰνοῦντος (Κελεφίνα) ποὺ περικλείεται ἀπὸ τοὺς δρόμους πρὸς Μεγαλόπολη καὶ Τεγέα. Ὁ δὲ Λόριγγ ὅτι εἶναι: «τὸ τριγωνικὸ ὄρεινὸ συγκρότημα μεταξύ τῆς νέας ὁδοῦ Τριπόλεως - Σπάρτης ἀπὸ Α. καὶ τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐρώτα πρὸς Δ., τῆς κορυφῆς τοῦ τριγώνου οὐσης πλησίον τῆς Σπάρτης, τῆς δὲ βάσεως πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῶν πεδιάδων Τεγέας καὶ Ἀσέας».

Ἀπὸ τοὺς δικούς μας ἐρευνητὲς, ὁ ἀρχαιολόγος Κ. Α. Ρωμαῖος γράφει ὅτι ἡ Σκιρίτις ἦταν ὄρεινός καὶ κακοτράχηλος τόπος ἐπικίνδυνος γιὰ τὴ Σπάρτη, ἂν τὸν κατεῖχον ἀνταγωνιστὰί της, χωρὶς ὅμως νὰ καθορίζη ὄρια σαφῆ, ὅτι πολὺ πιθανὸν ἐστὶν ἡ Σκιρίτιδα νὰ περιλαμβάνονται καὶ αἱ Κάρυαι, καὶ ὅτι ἡ Ἴασος ἔκειτο ἐπὶ τῆς Σκιρίτιδος. Ἡ Μεγ. Ἑλλην. Ἐγκυκλοπαίδεια, ἀφ' ἑτέρου, ὅτι ἔκειτο κατὰ τὰ ΒΑ πρὸς τὴν Ἀρκαδία ὄρια, πρὸς Α. τῆς Αἰγυτίδος, ὁ δὲ Γυμνασιάρχης Ν. Ἀλεξόπουλος ὅτι ἡ Σκιρίτις ἦτο ὁμορος χώρα τῶν Παρρασίων καὶ ὅτι οἱ Σκιρίται κατώκουν τὴν χώραν μεταξύ τοῦ τέως Δήμου Κολλινῶν καὶ Λυκοσοῦρας καὶ ἴσως νὰ περιλαμβάνετο καὶ ἡ περὶ τὰς Κάρυας πρὸς Δ. χώρα. Ὁ ἱστορικὸς πάλιν Γ. Παπαγεωργίου ὅτι ἡ Σκιρίτις ὀνομάζετο ἡ χώρα τῆς Λακωνικῆς ἢ εὐρισκομένη πρὸς Α. τῆς Αἰγυτίδος, τὰ «Καρυωτικά» τῶν Ἀραχοβιτῶν ὅτι ἡ Σκιρίτις, μέρος τῆς ὁποίας ἀπετέλει ὁ Δήμος Οἰατῶν, πρέπει νὰ ἦτο ἡ χώρα μεταξύ Κάρυων τοῦ τέως Δήμου Κολλινῶν μέχρι τῶν ὀρίων τῶν Βρεσθαίων, εἶναι δὲ πιθανὸν νὰ συμπεριελάμβανε καὶ τὴν πρὸς τὸν κάμπον τῆς Ἀράχοβας περιοχὴν, καὶ τέλος ὁ κ. Σιγαλὸς γράφει ὅτι Σκιρίτις ἦτο ἡ χώρα ἢ κειμένη Α καὶ Β τῆς Πελλάνης παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα καὶ ἐπὶ τῶν δυτικῶν πλαγιῶν τῶν ἀντρεισμάτων τοῦ Βορ. Πάρνωνος.

Ὅλοι αὐτοὶ οἱ συγγραφεῖς, ξένοι καὶ δικοὶ μας, καθορίζουν βεβαίως σὲ γενικὲς γραμμὲς τὴ θέση τῆς Σκιρίτιδος μεταξύ τῶν ὁδῶν Σπάρτης - Τεγέας καὶ Σπάρτης - Μεγαλοπόλεως, χωρὶς ὅμως νὰ διασαφίζουν τὰ πιθανὰ αὐτῆς ὄρια. Μερικοὶ μάλιστα, ὅπως ὁ Ρῶς καὶ ὁ Ἀλεξόπουλος, φεύγουν καὶ ἀπὸ τὴν βάση τοῦ θέματος μὲ τὸ νὰ γράφουν ὅτι ἡ Σκιρίτις συνόρευε μὲ τὴν

Παρρασίαν, ἢ ὁποία Παρρασία βρισκόταν μεταξύ Λυκοσοῦρας καὶ Ἀλιφῆρας, ΒΔ δηλαδὴ τῆς Μεγαλοπόλεως¹.

Ὁ Πανσανίας μὲ τὸ νὰ τοποθετῆ τὸ Ὅρισθάσιον, (ποὺ βρισκόταν στὶς ὑπάρειες τοῦ βουνοῦ Τσεμπεροῦ, κοντὰ στὴ Μαρμαριά) καὶ τὴν Εὐταία (ποὺ βρισκόταν κοντὰ στοῦ Λιανοῦ), στὴ χώρα τῶν Μαιναλέων ἢ Μαιναλίαν, καὶ τοὺς Κρώμους ἢ Κρῶμον (κοντὰ στὸ σημερινὸ Λεοντάρι - Παραδείσια μαζί μὲ τὴν Βελεμίαν κοντὰ στὴν Πετρίνα), στὴν Αἰγυτίδα χώρα, προσδιορίζει συγχρόνως καὶ τὰ Δυτικὰ σύνορα τῆς Σκιρίτιδος.

Ἐμεῖς γιὰ νὰ βγάλουμε ἓνα λογικὸ συμπέρασμα καὶ νὰ προσεγγίσουμε ὅσο μᾶς ἦταν βολετὸ τὰ πραγματικὰ ὄρια τῆς Σκιρίτιδος, ἐμελετήσαμε πρῶτον τὰ συγγράμματα τῶν παραπάνω ξένων καὶ δικῶν μας συγγραφέων, δεύτερον ὅσα σχετικὰ ἀναφέρει ὁ Πανσανίας γιὰ τὶς πόλεις τῆς Αἰγυτίδος, Μαιναλίας καὶ Παρρασίας, ὅσες ἔλαβον μέρος στὸν ἐποικισμὸ τῆς Μεγαλοπόλεως, καὶ τρίτον τὴν μορφολογία τοῦ ἐδάφους ἐπάνω στὸν ἐπιτελικὸ χάρτη καὶ ἐπιτοπίως, καὶ τελικὰ ἐχαράξαμε στὸ χάρτη Α (σελ. 24-25) τὰ πολὺ πιθανὰ ὄρια τῆς Σκιρίτιδος ὡς ἐξῆς:

Πρὸς Β. ὄριον Δήμος Μανθουρέων ἢ Μανθυρέων.

Πρὸς Α. ὄριον ὁ χεῖμαρρος Σαρανταπόταμος ὡς τὴν Ἀνάληψη. Ἀπ' ἐκεῖ εὐθεία γραμμὴ δεξιὰ ἀπὸ τὰ Καλύβια - Ἀράχοβας ὡς τὴν κοιλάδα τοῦ Οἰνοῦντος (Κελεφίνα) σημερινὰ ὄρια Βρεσθαίων.

Πρὸς Ν. Παλιὰ ὄρια Λακωνικῆς, σημερινὰ Νομῶν Ἀρκαδίας καὶ Λακωνίας ὡς τὸν ποταμὸ Εὐρώτα.

Πρὸς Δ. ὄριον ποταμὸς Εὐρώτας ἀριστερὰ σημερινοῦ χωριοῦ Λιανοῦ - Σιδηροδρομικὴ γραμμὴ - Σταθμὸς Μάναρι.

1. Ὁ Πανσανίας («Ἀρκαδικὰ» 27) κατονομάζει σαφῶς πόλεις δέχθηκαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὶς πατρίδες τους καὶ νὰ φτιάσουν τὴν καινούργια Μεγάλη - Πόλη (Μεγαλόπολη). Καὶ αὐτὲς ἦσαν:

α) Ἀπὸ τὴ Μανάλια χώρα: Ἀλέα (Πιαλή), Παλλάντιον (Μπεσῆρι), Εὐταία (πλησίον Λιανοῦ), Σουμάτειον ἢ Σουματία (Συλλίμινα), Ἀσέα (Φραγγόβρυση), (οἱ) Περαιθεῖς (ἄγνωστος), Ἐλισσῶν (Νταβιά), Ὅρισθάσιον (στὶς ὑπάρειες τοῦ βουνοῦ Τσεμπεροῦ κοντὰ στὴ Μαρμαριά), Διπαία (Πιάνα), Λύκαια (κοντὰ στὴν Πιάνα).

β) Ἀπὸ τὴν περιοχή τῶν Αἰγυτῶν ἢ Αἰγυτίδα χώρα, ποὺ βρισκόταν Ν. τῆς Μεγαλοπόλεως στὶς παρυφές τοῦ Ταγγέτου, δρόμος Λεονταρίου - Μιστρά: Αἴγυς (Πετρίνα), Σκιρτάνιον (ἄγνωστος), Μαλαία (ἄγνωστος), Κρῶμοι ἢ Κρῶμος (κοντὰ στὸ Λεοντάρι - Παραδείσια), ἢ Βλένινα, (ἀσφαλῶς πρόκειται γιὰ τὴ Βελεμίνα ἢ Βελμίνα ἢ Βέλμινα (στὸ βουνὸ Χελμὸς πρὸς Ν. τοῦ χωριοῦ Πετρίνα), τὸ Λεῦκτρον (κοντὰ στὴ Μεγαλόπολη).

γ) Ἀπὸ τὴν περιοχή τῶν Παρρασίων, ποὺ βρισκόταν μεταξύ Λυκοσοῦρας καὶ Ἀλιφῆρας: Λυκοσοῦρα, Θωκνία (στὸ λόφο Βραμοσέλλα Μεγαλοπόλεως), Τραπεζοῦς (κοντὰ στὰ Κυπαρίσσια - Μαυριά), (οἱ) Προσεῖς (ἄγνωστος), Ἀκακήσιον (Ἀ. Λυκοσοῦρας), Ἀκόντιον (ἄγνωστος), Μακαρία (κοντὰ στὸν Ἀλφειὸ), Δασέα (κοντὰ στὸ χωριὸ Ἀπιδίτσα Μεγαλοπόλεως).

Σύμφωνα με αυτά τα όρια ή Σκιρίτις συνώρευε με τις εξής περιοχές:

Πρός Β. με τὸν Δῆμο Μανθουρέων ὡς τὸ Σαρανταπόταμον.

Πρός Α. με τὸ Δῆμο Φυλακέων καὶ τὸ Δῆμο Καρυατῶν, τὸν ὁποῖον διχοτομοῦσε ἀφίνοντας τὴν πόλη τῶν Καρυῶν ἔξω ἀπὸ τὴν Σκιρίτιδα.

Πρός Ν. με τὴν Λακωνικὴν - περιοχὴν Σελλασίας καὶ Πελλάνας - ὡς τὸν Εὐρώτα ποταμό.

Πρός Δ. Στὴν ἀρχὴ με τὴ Λακωνικὴ - περιοχὴ Πελλάνας καὶ στὴ συνέχεια με τὴν Ἀρκαδικὴ Αἰγύτιδα καὶ τὴν ἐπίσης Ἀρκαδικὴ Μαιναλία.

Σκιρίτης λόγος: Γιά τὸ Σκιρίτη λόγος τέλος ὄλοι, Ρῶς, Κούρτιος Ρωμαῖος, Λεξικά Δ. Δημητράκου, Μεγάλῃ Ἑλλην. Ἐγκυκλοπαίδεια, Ἀλεξόπουλος, Μοραΐτης κ.λ.π. συμφωνοῦν με τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνες συγγραφεῖς (Θουκυδίδην, Διόδωρον, Ξενοφῶντα κ.λ.π.) ὅτι ὁ Σκιρίτης λόγος ἀπέτελει τὴν μέσην τάξιν τοῦ Σπαρτιατικοῦ στρατοῦ μεταξύ ὀπλιτῶν καὶ ψιλῶν καὶ ὅτι συνεκρότει ἰδίαν μοῖραν αὐτοῦ ἔξ 600 ἀνδρῶν. Ἐν πολέμῳ εἶχε τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν νὰ κατέχη πάντοτε τὴν αὐτὴν θέσιν, τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τῆς στρατιᾶς πλησίον τοῦ Βασιλέως, προπορευόμενος ἐν πορείᾳ αὐτοῦ. Ἐφημιζέτο διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ ἐξεπέμπετο διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἐπικινδύνων ἐπιχειρήσεων. Ἦρχιζε πρῶτος τὴν μάχην καὶ τελευταῖος ἀπεχώρει αὐτῆς.

Ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς τοὺς συγγραφεῖς ἀρχαίους καὶ νέους δὲν ὑπάρχει κανεὶς ποὺ νὰ ἀμφισβητῇ ὅτι ὁ Σκιρίτης λόγος δὲν συνεκροτεῖτο ἀποκλειστικὰ ἀπὸ Σκιρίτες ἄνδρες, πλὴν τοῦ κ. Κ. Μ. Πίτσιου, ὁ ὁποῖος θέλει τὸν Σκιρίτην λόγον συγκροτούμενον καὶ ἀπὸ Καρυάτες! καὶ τοῦ κ. Σιγαλοῦ ποὺ κι' αὐτὸς τὸν θέλει συγκροτούμενον καὶ ἀπὸ ἄνδρες τῶν γύρω τῆς Σκιρίτιδος περιοχῶν, με στρατολογικὸ κέντρο τὴν Πελλάνην!! Ἄγνωστον ἀπὸ ποῦ ἔβγαλαν τὶς ἀστήρικτες αὐτὲς γνώμες τους.

Σκίρος καὶ Σκιρτώνιον: Οἱ ἴδιες ἀκαθοριστίες ἐμφιλοχωροῦν καὶ γιὰ τὴ Σκίρον καὶ τὸ Σκιρτώνιον. Γιά τὴν πόλη Σκίρον γράφει πρῶτον ὁ Διόδωρος, ἀκολουθοῦν δὲ ὁ Βυζάντιος, ὁ Ρῶς, ὁ Κούρτιος, ἡ Μεγάλῃ Ἑλλην. Ἐγκυκλοπαίδεια¹ κλπ. Ὅλοι αὐτοὶ ὑποθέτουν ὅτι ἡ Σκίρος ἔκειτο ἐπὶ τῆς Σκιρίτιδος, ἀλλὰ κανένας τους δὲν εἶναι σὲ θέσιν νὰ καθορίσῃ τὴν τοποθεσίαν της. Ὁ Κ. Α. Ρωμαῖος ἐξ ἄλλου πουθενὰ δὲν γράφει γιὰ πόλη Σκίρον, ἀλλὰ προσπαθεῖ νὰ ἐτυμολογήσῃ, λανθασμένα πάντως, τὸ τοπωνύμιον Σκιρίτις ἀπὸ τῆ λέξι σκίρον=πέτρα.

Ἡ ἐπικρατέστερη ἀποψη εἶναι ὅτι ἡ χώρα Σκιρίτις πῆρε τὸ ὄνομα ἀπὸ τὴν ἀναπόδεικτὴ πόλη Σκίρον, ποὺ ἀσφαλῶς ἔπρεπε νὰ ἔκειτο μέσα στὸ χωρὸ τῆς Σκιρίτιδος, ὅπως ἡ Μαιναλία πῆρε τὸ ὄνομα ἀπὸ τὴν πόλη Μαίνα-

1. Ἐσφαλμένα ἡ Μεγάλῃ Ἑλλην. Ἐγκυκλοπαίδεια καταχωρεῖ τὸ Σκιρτώνιον στὴ Χώρα Μαιναλία. Ὁ Πausanias τὸ τοποθετεῖ στὴν Αἰγύτιδα.

λον καὶ ἡ Αἰγύτις ἀπὸ τὴν πόλη Αἰγυν. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἄγνωστον πόλη Σκίρον καὶ τὸ Οἶόν, ποὺ ἐπὶ τέλους αὐτοῦ καθορίσθη ἡ τοποθεσία, δὲν ἀναφέρεται μέσα στὴ Σκιρίτιδα καμμιά ἄλλη πόλις.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ Σκιρτώνιον, τὸ ὁποῖον ὁ Πausanias τοποθετεῖ στὴ χώρα τῶν Αἰγυντῶν, ὁ Μπόμπλαη καὶ ὁ Ρῶς νομίζουν ὅτι ἴσως ἡ Σκίρος τοῦ Διόδωρου καὶ τὸ Σκιρτώνιον τοῦ Πausanias εἶναι ἓνα καὶ τὸ αὐτό, ὅποτε τὸ Σκιρτώνιον ἔπρεπε νὰ ἔκειτο στὴ Σκιρίτιδα καὶ ὄχι στὴν Αἰγύτιδα ποὺ τὸ τοποθετεῖ ὁ Πausanias. Ἐμεῖς νομίζουμε ὅτι ἄλλο εἶναι τὸ Σκιρτώνιον καὶ ἄλλη ἡ Σκίρος καὶ ὅτι τὸ Σκιρτώνιον πρέπει νὰ μείνῃ στὴ χώρα τῶν Αἰγυντῶν ἐκεῖ ποὺ τὸ τοποθετεῖ ὁ Πausanias, ἡ δὲ Σκίρος στὴ Σκιρίτιδα. Προχωροῦμε ὅμως περαιτέρω καὶ θέτομε τὸ ἐρώτημα, μήπως τὸ Οἶόν χτίστηκε στὰ ἐρείπια τῆς Σκίρου ποὺ ἀσφαλῶς ἔπρεπε νὰ ἦταν πολὺ παλαιότερη ἀπὸ αὐτό;

Μανθουρέα - Μανθουρεῖς - Μανθουρικὸν πεδίων: Γιά τὴν πόλη ἢ πολίχνη Μανθουρέα, ὅπως εἶδαμε στὰ προηγούμενα κεφάλαια, κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς δὲν γράφει τίποτα ἀπολύτως. Ὁ Πausanias μόνον ἀναφέρει τὸ Μανθουρικὸν πεδίων, καὶ στὴν ἀπαρίθμηση τῶν Δήμων τῆς Τεγέας ἀναφέρει τοὺς Μανθουρεῖς καὶ ὅτι τὸ ἄγαλμα τῆς Ἰπίας Ἐθνηῶν τὸ μετέφεραν στὴν Τεγέα ἀπὸ τὸ συνοικισμὸ τῶν Μανθουρέων.

Μετὰ τὸν Πausanias ὁ Βυζάντιος γράφει δυὸ λέξεις: Μανθουρέα=κώμη Ἀρκαδίας καὶ τὸ ἐθνικὸν Μανθουρεῖς.

Ἀπὸ τοὺς νεωτέρους ξένους συγγραφεῖς σχετικὰ γράφουν, ὁ γεωγράφος Μπόμπλαη (1834), ὁ ὁποῖος ἐπὶ τόπου ἠρεῦνησε τὸν χωρὸ τῆς ἀρχαίας Μανθουρέας καὶ τὴν ἐτοποθέτησε ἐκεῖ δίπλα στὸ ἄλλοτε μικρὸ χωριὸ Γαροῦνι, ὁ Μπουρζιάν, γεωγράφος κι' αὐτὸς (1868 - 72), ποὺ κι' ἐκεῖνος κατόπιν αὐτοψίας του συνεφώνησε με τὸν προηγούμενον, καὶ ὁ Λόριγγ (1895) ἀρχαιολόγος, ποὺ κι' αὐτὸς εὑρέθη ἀπολύτως σύμφωνος με τὴ γνώμη τῶν πάρα πάνω, ὅτι ὄντως ἡ ἀρχαία Μανθουρέα ἔκειτο πλάι στὸ Γαροῦνι, ποὺ βρισκόταν κάτω ἀπὸ τὸ Καπαρέλι, σημερινὴ Μανθουρέα.

Ἀπὸ τοὺς δικούς μας ἱστορικοὺς καὶ ἀρχαιολόγους, ὁ ἱστοριοδίφης Τ. Κανδηλῶρος (1906), συμφωνεῖ ἐπίσης με τοὺς πάρα πάνω, ὅπως καὶ ὁ ἀρχαιολόγος Κ. Α. Ρωμαῖος μαζί με τὸ Γυμνασιάρχῃ Ν. Μοραΐτη, ποὺ τὸ 1919 ἐπὶ τόπου εἶδαν τὰ ἐρείπια καὶ τ' ἄλλα λείψανα τῆς ἀρχαιότητος. Γιά τὴ Μανθουρέα γράφει καὶ ἡ Μεγάλῃ Ἑλλην. Ἐγκυκλοπαίδεια σχεδὸν τὰ ἴδια πράγματα. Γιά τὴν τοποθεσίαν της ὅμως στὸ Γαροῦνι ὁ μόνος ποὺ διαφωνεῖ εἶναι ὁ συνεργάτης μας κ. Α. Μητρόπουλος, τὴ διαφωνία του δὲ αὐτὴ μαζί με τὸ αἰτιολογικὸ της τὴν παραθέτομε στὸ ἐπόμενο εἰδικὸ κεφάλαιο.

Τελικὰ συμπεράσματα: Τὰ τελικὰ συμπεράσματά μας με βασικὴ στήριξη καὶ συμπαράσταση τὶς γνώμες τῶν δύο σοφῶν ἀρχαιολόγων Λόριγγ καὶ Ρωμαῖου εἶναι τὰ εξής:

1. Τὸ Οἶδον τῆς Σκιρίτιδος, ἡ πρωτεύουσα δηλαδή τοῦ Τεγεατικοῦ Δήμου Οἰατῶν, ἔκειτο ἐπάνω στὸ λόφον τοῦ Ἁγιάννη τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς - Κερασιᾶς, ὅπου βρίσκονται καὶ σήμερα τὰ εἰρεῖιά του.

2. Ἡ πορεία τοῦ στρατεύματος τῶν Ἀρκάδων πρὸς τὴ Σπάρτη: Ἐλαβε χώραν ἀπὸ τὴν Τεγέαν κατ' εὐθείαν στὸ Οἶδον, διὰ μέσου τῆς στενωποῦ τῆς ἀρχαίας Μανθυρέας (Γαροῦνι).

3. Ὅρια Δήμου Οἰατῶν: Πρὸς Β ἦτο ὁ Δῆμος Μανθυρέων, πρὸς Α. ὁ χεῖμαρρος Σαρανταπόταμος μέχρι Πηγαδάκια, ἀπ' ἐκεῖ εὐθεία γραμμὴ Μπακούρου Χάνι - Βουνὸ Ρούσου - Κλεισούρα, πρὸς Ν. ἡ Φανερωμένη - Κολλιναίτικο ρέμα ὡς τὸν Εὐρώτα, καὶ πρὸς Δ. ὁ ποταμὸς Εὐρώτας δεξιὰ τοῦ σημερινοῦ χωριοῦ Λιανοῦ - Σιδηροδρομικὴ γραμμὴ - Σταθμὸς Μάναρι.

4. Σκιρίτις: (Σκιρίται—κάτοικοι τῆς Σκιρίτιδος). Ἡ ὄρεινὴ καὶ τραχεῖα χώρα τῆς ὁποίας τὰ Β. σύνορα ἐταντίζοντο μὲ ἐκεῖνα τοῦ Δήμου Οἰατῶν, τὰ Α. ἐπίσης ὡς τὰ Πηγαδάκια καὶ ἀπὸ ἐκεῖ προχωροῦσαν ὡς τὰ Σύμβολα-Ἀνάληψη, εὐθεία γραμμὴ δεξιὰ ἀπὸ τὰ Καλύβια Ἀράχοβας ὡς τὴν κοιλάδα τοῦ Οἰνοῦντα (Κελεφίνα) σημερινὰ ὄρια Βρεσθαίων, τὰ Ν. ἦσαν τὰ παλαιὰ σύνορα τῆς Λακωνικῆς καὶ Ἀρκαδίας, σημερινὰ περίπου τῶν Νομῶν Λακεδαίμονος καὶ Ἀρκαδίας, ὡς τὸν ποταμὸ Εὐρώτα, τὰ δὲ Δ. ὁ ποταμὸς Εὐρώτας καὶ στὴ συνέχεια συνέπιπταν μὲ τὰ σύνορα τοῦ Δήμου Οἰατῶν.

5. Σκιρίτης λόφος: Ἀπετελεῖτο ἀποκλειστικὰ ἀπὸ κατοίκους τῆς ἀγνώστου πόλεως Σκίρου καὶ τῆς γνωστῆς πολίχνης Οἰοῦ, ἢ καὶ κατοίκους ἄλλων τυχόν συνοικισμῶν ποῦ θὰ εὑρίσκοντο μέσα στὸ χῶρον τῆς Σκιρίτιδος.

6. Σκίρος: Ἀγνώστη καὶ ἀκαθόριστη πόλις στὴ Σκιρίτιδα. Ἐμεῖς κάνουμε τὴν ὑπόθεσιν μήπως τὸ Οἶδον εἶχε κτισθῆ ἐπάνω στὰ εἰρεῖπια τῆς Σκίρου ποῦ ἀσφαλῶς θὰ ἦταν ἀρχαιότερη ἀπὸ τὸ Οἶδον.

7. Σκιρτώνιον: Πόλις στὴν Αἰγύτιδα, ὅπως ἀκριβῶς τὸ τοποθετεῖ ὁ Πανσανίας.

8. Μανθυρέα: Πρωτεύουσα τοῦ Δήμου Μανθυρέων ἢ Μανθυρέων ἔκειτο παρὰ τὸ μικρὸ χωριὸ Γαροῦνι κάτω ἀπὸ τὸ Καπαρέλι.

9. Μανθουρικὸν πεδίων: Ὁ κάμπος κάτω ἀπὸ τὸ Γαροῦνι, τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς σημερινῆς λίμνης Τάκκας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Ἡ ΑΡΧΑΙΑ ΜΑΝΘΥΡΕΑ, ΤΟ ΜΑΝΘΟΥΡΙΚΟΝ ΠΕΔΙΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΟΙΟΝ

1. Ἡ ΑΡΧΑΙΑ ΜΑΝΘΥΡΕΑ

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. Ν. ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Βορειοδυτικὰ τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς (Κερασιᾶς) καὶ εἰς ἀπόστασιν πέντε λεπτῶν ἐπὶ τοῦ λόφου ὅπου εἶναι τὸ ἐξωκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, εὐρίσκονται τὰ εἰρεῖπια ἀρχαίας πόλεως, τὴν ὁποίαν ἡ παράδοσις ὀνομάζει πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων « ἡ παλαιὰ Μανθυρέα ». Καὶ αὐτὰ τὰ Β. Διατάγματα τῆς 27 Δεκεμβρίου 1833 « περὶ σχηματισμοῦ καὶ διαιρέσεως τῶν Δήμων » καὶ τῆς 9 Νοεμβρίου 1834 « περὶ ὀριστικῆς ὁροθεσίας τῶν Δήμων » ὀνομάζουσι τὸν Δῆμον, τὸν ἀπαρτιζόμενον ἀπὸ τὰ χωρία Βλαχοκερασιά, Ἀρβανιτοκερασιά, Ἀλουποχώρι, Γαροῦνι, Ζέλι καὶ Καπαρέλι, « Δῆμον Μανθυρέας », μὲ πρωτεύουσαν τὴν Βλαχοκερασιάν.

Ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου καὶ ἐπὶ τῶν ὑπερθεῖν τοῦ ἐξωκκλησίου ἀλωνίων, εἶναι καταφανεῖς αἱ βάσεις μεγάλου Ναοῦ, ἔχει δὲ εὐρεθῆ κατὰ τὸ ἔτος 1903 μαρμαρίνον ἄγαλμα, ἀρίστης τέχνης, ὕψους 0.75 ἐπὶ θρόνου, ἀποδιδόμενον εἰς τὴν Κυβέλην καὶ κατ' ἄλλους εἰς τὴν Δήμητραν ἢ Κόρην κρατοῦσαν εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα καρπὸν, ἴσως μῆλον, ὅπερ ἄγαλμα κοσμεῖ τὸ Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον Τεγέας, ἀναγραφομένου ὡς τόπου προελεύσεως τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς-Μανθυρέας, ὡς καὶ ἕτερον χρυσοῦν ἀπαστράπττον ἄγαλμάτιον, τοῦ ὁποίου τὰ ἴχνη ἐξηφανίσθησαν. Βρίθει δὲ ἡ περιοχὴ ἀπὸ θραύσματα ἐγχρῶμων πεποικιλμένων ἀρχαίων ἀμφορέων καὶ ἄλλων δοχείων, νομισμάτων καὶ ἐκκαμινευμάτων. Ἀρχαῖον ὑδραγωγεῖον ἔχει ἐπισημανθῆ ἐν τῆς « Σούρλας » τῆς Βλαχοκερασιᾶς, ὅπου αἱ τωριναὶ πηγαὶ ὑδρεύσεως τῆς Βλαχοκερασιᾶς, πρὸς τὴν περιοχὴν τῆς ἀρχαίας Μανθυρέας. Πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου εἰς θέσιν « Κόπελι » καὶ Β.Α. τοῦ λόφου « Ἁγίων Ἀποστόλων » ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ ὑψώματος, διεπιστώθησαν κερκίδες ἀρχαίου Σταδίου, ποῦ καὶ σήμερα εἶναι ἐμφανεῖς.

Μετέπειτα, κατὰ τὸ 1907 ὁ ἀρχαιολόγος κ. Κ. Ἀθ. Ρωμαιοὺς ἐνεργήσας ἀνασκαφὰς ἐπὶ τοῦ ἀρχαιολογικοῦ τούτου χώρου διεπίστωσε τὸ ἱερόν τῆς Δήμητρος ἢ Κόρης καὶ λείψανα τειχῶν ἐκ λίθων λαξευμένων πολυγωνικῶς. Εὐρέθησαν δὲ τεμάχια μαρμάρων καὶ ἀφθονία θραυσμάτων ἀγγείων, τινὰ τῶν ὁποίων μαῦρα, ὡς καὶ σπόνδυλοι ὕψους 0.60 καὶ ψηφιδωτόν, 13 μεγάλοι λίθοι οἰκοδομήματος παραλληλογράμμου καὶ τάφοι λαξευτοί.

Πρὸ τῶν ἀνασκαφῶν τούτων καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτάς, ἰδιῶται ἔχουν ἐξερευνηθεῖσι τάφους εἰς τὴν περιοχὴν, μὲ σημαντικὰ εὐρήματα ἐκ χαλκίων ἀντικειμένων καὶ ἕνας εὗρεν χρυσὴν καρφίδα, παριστάνουσαν λέοντα καὶ ἄλλος καρφίδα παριστάνουσαν ἀετόν.

Ἄλλα αὐτὰ εἶναι ἀποδείξεις ὅτι ἐπὶ τῆς περιοχῆς τῆς καλουμένης «Ἀρχαίας Μανθουρέας» ἀποτελοῦσης ἕνα τῶν Δήμων τῆς ἀρχαίας Τεγέας, ἦτο πόλις μεγάλη καὶ ἀκμάζουσα καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ περιωρίζετο εἰς τὴν πετρώδη καὶ ἄγονον αὐτὴν περιοχὴν, ἀλλὰ τὰ θρία τῆς θὰ ἐξετείνοντο καὶ ἐπὶ τοῦ πρὸς βορρᾶν αὐτῆς ζωτικοῦ χώρου τῆς πεδιάδος, τῆς ὀνομαζομένης «Μανθουρικὸν πεδίον» ἀπεχούσης τῆς πόλεως περὶ τὴν ἡμίσειαν ὥραν. Πρὸς εὐκολίαν δὲ τῆς καλλιέργειας τῆς πεδιάδος τῶν καὶ πρὸς διατροφὴν τῶν ἵππων τῶν, οἱ ἀρχαῖοι Μανθουρεῖς εἶχαν στὴν σημερινὴν τοποθεσίαν «Γαροῦνι» τὰ καλύβια τους. Ἀπὸ τὰ χρόνια δὲ ἐκεῖνα οἱ Κερασιῶτες ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Μανθουρεατῶν συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως διακατεῖχον καὶ ἐνέμοντο μέχρι πρὸ τίνος τὰ κτήματα τοῦ Μανθουρικοῦ πεδίου, ἀκόμη δὲ καὶ σήμερον ἔχουν εἰς τὴν κυριότητά των ἀρκετὰ κτήματα ἐκεῖ, καὶ ὁ μῦθος τοῦ Γαρουνίου ἦτο Κερασιώτικος. Ἀκόμη καὶ φόνοι ἔχουν σημειωθῆ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Μανθουρικοῦ πεδίου διὰ κτηματικὰς διαφορὰς μεταξὺ Κερασιωτῶν καὶ Βουναλέων.

Παρ' ὅλα ταῦτα μερικοί, ὅπως προχείρως, τοποθετοῦν τὴν ἀρχαίαν Μανθουρέαν εἰς τὸ σημερινὸν Γαροῦνι. Ἀλλὰ ποῦ βασιζόμενοι; Στὰ λίγα κεραμίδια ποῦ βρέθησαν ἐκεῖ; Ἀλλὰ ἀπὸ θραύσματα κεραμιδιῶν εἶναι ἐσπαρμένος ὅλος ὁ τόπος καὶ αὐτὰ μάλιστα προέρχονται ἀπὸ τὰ ἐκεῖ καλύβια τῆς ἀρχαίας Μανθουρέας. Ἰσχυρίζονται ὅμως ὅτι τὸ ἀναφέρει ὁ περιηγητὴς Πausanias εἰς τὰ «Ἀρκαδικά» του. Ἀλλὰ ὁ Pausanias δὲν καθορίζει ποῦ εἶναι ἡ Μανθουρέα ἀλλὰ ποῦ ἔκειτο τὸ Μανθουρικὸν πεδίον. Ἄλλο τὸ ἕνα καὶ ἄλλο τὸ ἄλλο. Διότι, ἀλλοῦ εἶναι ἡ Ἀράχοβα (Καρυαί) καὶ ἀλλοῦ ὁ κάμπος Ἀραχόβης, εἰς ἀπόστασιν δύο ὥρων. Ἄλλοῦ αἱ Κολλῖναι καὶ ἀλλοῦ ὁ κάμπος τῶν Κολλινῶν, δύο ὄρες μακρὰν. Ἄλλοῦ ἡ Τρίπολις καὶ ἀλλοῦ ὁ κάμπος τῆς, τῆς Μηλιάς.

Ὁ Pausanias ἐξ ἄλλου ἀναφέρει στὰ Ἀρκαδικὰ του ὅτι τὸ σημερινὸν εἰς Τεγέαν ἄγαλμα τῆς «Ἰππίας» (τὸ ἀντικαταστήσαν τὸ ἀφαιρεθὲν ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος τῶν Ρωμαίων Αὐγούστου ἀπὸ τὸν Ναὸν τῆς Ἀλέας) μετεφέρθη ἀπὸ τὸν Δῆμον τῶν Μανθουρέων. Τὸ ἄγαλμα τοῦτο βεβαίως θὰ ἔπρεπε νὰ ἦτο ἐφάμιλλον τοῦ ἀφαιρεθέντος τοιοῦτου τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς. Ἀλλὰ τοιοῦτον σπου-

δαῖον ἄγαλμα δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑπῆρχε εἰς τὰ καλύβια τοῦ Γαρουνίου, ὅπου οὔτε καὶ Ναὸς ἀναφέρεται ὅτι ὑπῆρχε. Ἐπομένως τὸ ἀντικαταστήσαν τὸ ἀφαιρεθὲν ἄγαλμα τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς προήρχετο ἀπὸ τὸν μέγαν Ναὸν τῆς Μανθουρέας (Ἀρβαντοκερασιᾶς), τοῦ ὁποῦ αἱ βάσεις ὑφίστανται ἀκόμη εἰς τὸν λόφον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, ἔνθα ἐλατρεύετο ἡ Ἰππία Ἀθηνᾶ.

Ἡ παράδοσις καὶ ἡ λαϊκὴ συνείδησις ἐνέχουν μεγίστην ἀποδεικτικὴν δύναμιν καὶ ὁ ἱστορικὸς διὰ νὰ κρίνῃ ὀρθῶς ὀφείλει κατὰ πολὺ νὰ τὰς προσέχη. Καὶ ἐν προκειμένῳ ἡ παράδοσις διατηρεῖ τὴν ὀνομασίαν τῆς ἀρχαίας Μανθουρέας εἰς τὸν Ἁγιάννη τῆς Ἀρβαντοκερασιᾶς καὶ ἡ παράδοσις ἐπέβαλε νὰ τεθοῦν εἰς τὴν σφραγίδα τοῦ νεοσυσταθέντος Δήμου Μανθουρέας κατὰ τὸ 1834 ὡς ἐμβλημα, αἱ δύο κεφαλαὶ ἵππων λόγῳ τῆς Ἰππίας Ἀθηνᾶς. Καὶ ὁ Καθηγητὴς Γ. Καρακάλας εἰς τὰ «Ἀρκαδικά»¹ ἀποφαίνεται ὅτι ἡ Μανθουρέα ἔκειτο εἰς Βλαχοκερασιᾶν—Ἀρβαντοκερασιᾶν. Τὸ τοιοῦτον δὲ εἶναι πασίγνωστον καὶ ἀναμφισβήτητον.

Αἱ ἀνωτέρω ἀπόψεις δὲν εἶναι σημεριναί, ἀλλὰ ἔχουν διατυπωθῆ εἰς διατριβὰς μου εἰς τὸν «Μορέαν» τῆς 1ης καὶ 29ης Ἰανουαρίου 1928 καὶ εἰς τὴν «Ἐσπερινήν» τῆς 8ης Ἰανουαρίου 1928 ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀκατανοήτου μετονομασίας τοῦ Καπαρέλιου εἰς Μανθουρέαν ὑπὸ τῆς «Ἐπιτροπῆς τῶν μετονομασιῶν Ἀρκαδίας» κατὰ τὸ 1927. Αἱ ἐπὶ τῶν μετονομασιῶν Ἐπιτροπαὶ συνεστήθησαν νὰ ξεκαθαρίσουν τὸν τόπον ἀπὸ τὰς ξενικὰς τοπωνυμίας, καὶ ἔδει νὰ ἀποφεύγῃ τὴν ἀπόδοσιν ὀνομασιῶν ἀμφισβητουμένων, ἐξ ὧν δύναται νὰ προκύψουν συγχύσεις καὶ διενέξεις. Ἡ περὶ ἧς πρόκειται Ἐπιτροπὴ μετονομάσασα τὸ Καπαρέλιον εἰς Μανθουρέαν ἔσφαλε, διότι τὸ μὲν Καπαρέλιον οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει μὲ τὴν ἐπωνυμίαν Μανθουρέα, οἱ πάντες δὲ λέγοντες καὶ ἀκούοντες «Μανθουρέα» ἐννοοῦσι κυρίως τὴν Βλαχοκερασιᾶν καὶ Ἀρβαντοκερασιᾶν, αἱ ὁποῖαι ἔκαμνον χρῆσιν τῆς ἐπωνυμίας πρὸ ἀμνημονεύτων ἐτῶν καὶ γίνεται καὶ θὰ γίνεταί τοιαύτη χρῆσις εἰς τὰ Βιβλία Μεταγραφῶν, Ὑποθηκῶν, Κατασχέσεων, Ἐκθέσεων τοῦ τέως Δήμου Μανθουρέας, εἰς τὰ Μητρώα Στρατολογίας, εἰς Συλλόγους Ἐσωτερικοῦ καὶ Ἐξωτερικοῦ κλπ.

Αἱ Ἐπιτροπαὶ ἄλλως τε αὐταὶ δὲν συνεστήθησαν διὰ νὰ ἐπισημάνουν ἀρχαιολογικῶς τὸν τόπον. Τοῦτο εἶναι ἔργον τῶν ἀρχαιολόγων. Ἐπρεπε ὅμως νὰ ἀποφύγῃ τὴν σπορὰν ὀνομασιῶν, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ φυτρώσουν ζιζάνια καὶ συγχύσεις. Καὶ δυστυχῶς τοιαύτη σπορὰ ἐγίνετο εἰς τὸ Καπαρέλιον. Νομίζομεν ὅτι δὲν εἶναι ἀργὰ νὰ κινηθοῦν οἱ Ἀρβαντοκερασιῶται καὶ Βλαχοκερασιῶται καὶ μάλιστα τὰ Κοινοτικά των Συμβούλια καὶ οἱ Σύλλογοί των, ὥστε νὰ διορθωθῇ ἡ ἀστοχία αὕτη, ἀφαιρουμένης τῆς ὀνομασίας «Μανθουρέα» ἀπὸ τὸ Καπαρέλιον καὶ διδομένης εἰς αὐτὸ οἰασθήποτε ἄλλης ὀνομασίας.

1. Ἴσως πρόκειται γὰρ τὸν Γ. Καραμάνον ποῦ ἔχει γράφει τὰ «Ἀρκαδικά» (1900). Βλέπε πρόσθεν κεφ. Α. 2. (Α. Σ.).

Ὁ Ν. Μωραΐτης εἰς τὴν ἱστορίαν του τῆς Τεγέας (ἐκδόσις 1932), τολμηρῶς ἀποφαίνεται ὅτι τὸ Β.Δ. τοῦ 1834 κακῶς ὠνόμασε τὸν Δῆμον τὸν περιλαμβάνοντα τὴν Βλαχοκρασιάν, Ἀρβανιτοκρασιάν, Ἀλουποχωρι, Ζέλι, Γαροῦνι καὶ Καπαρέλι, «Δῆμον Μανθυρέας», ἐνῶ ἔπρεπε νὰ ὀνομασθῇ « Δ ῆ μ ο ς Ο ἰ α τ ῶ ν ». Ἀλλὰ σφάλεται 100 %, καθὼς καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ παρασυρθέντες. Διότι εἴτε ἡ ἀρχαία Μανθυρέα κεῖται εἰς τὸ Γαροῦνι, ὡς ἔτσι τὸ θέλει ὁ Ν. Μωραΐτης, εἴτε εἰς τὸν Ἀγιάννη τῆς Ἀρβανιτοκρασιᾶς, ὡς ἡ παράδοσις καὶ ἡ λογικὴ τὸ ἀπαιτοῦν, ὀρθῶς καὶ καλῶς τὸ Β.Δ. τὸν Δῆμον τὸν ὠνόμασε Δῆμον Μανθυρέας. Καθ' ὅσον, ἐὰν μὲν ἡ Μανθυρέα εἶναι στὴν Ἀρβανιτοκρασιὰ οὐδεμία ἀντίρρησης δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ἐὰν δὲ ἡ Μανθυρέα εἶναι στὸ Γαροῦνι πάλιν δὲν χωρεῖ ἀντίρρησης, ἀφοῦ ἀπὸ τὴν ἐκεῖ Μανθυρέα ὠνομάσθη ὁ ὅλος Δῆμος, Μανθυρέας.

Ἱστορίαν τῆς Τεγέας, ἐκτὸς τοῦ Ν. Μωραΐτου ἔχει ἐκδώσει προγενεστέρως κατὰ τὸ 1926 καὶ ὁ Γυμνασιάρχης Ν. Ἀλεξόπουλος. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἱστορίας ταύτας ἔχει προσαρτηθῆ χάρτης τῆς περιοχῆς τῶν Δήμων τῆς ἀρχαίας Τεγέας, ἐκπονηθεῖς, τῇ ὑποδείξει βεβαίως ἐκάστου τῶν συγγραφέων, ὑπὸ τοῦ Μηχανικοῦ κ. Θ. Α. Σαραμαντῆ. Εἰς τὸν χάρτην αὐτὸν τῆς ἱστορίας τοῦ Ν. Ἀλεξόπουλου ἡ μὲν περιοχὴ τοῦ Δήμου Μανθυρέων περιλαμβάνει τὸ ἦμισυ τῆς λίμνης Τάκκας, τὸ Βόρειον ὄρος, τὸ Ζέλι καὶ τὴν Βλαχοκρασιάν, ἀφινομένων ἔξω τῶν ὄριων τοῦ Καπαρέλιου καὶ Ἀλουποχωρίου, καὶ παραλειπομένης ὁλοσχερῶς τῆς Ἀρβανιτοκρασιᾶς, ἥτις ἀνατολικῶς τῆς Βλαχοκρασιᾶς κειμένη θὰ ἐνέπιπτε ὀρθῶς εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Δήμου Μανθυρέων, ἡ δὲ περιοχὴ τοῦ Δήμου Οἰατῶν, νοτίως τοῦ Δήμου Μανθυρέων, περιλαμβάνει, νοτίως ἀκριβῶς τῆς Βλαχοκρασιᾶς, τὸ Οἶον καὶ ἐν συνεχείᾳ τὰς Καλτεζὰς καὶ τὰς Κολλίνας. Εἰς δὲ τὸν χάρτην τῆς ἱστορίας τοῦ Ν. Μωραΐτου, ἡ μὲν περιοχὴ τοῦ Δήμου Μανθυρέων περιλαμβάνει ὀλόκληρον σχεδὸν τὴν λίμνην Τάκκας, τὸ Βόρειον ὄρος, τὸ Ζέλι καὶ τὸ Καπαρέλι, ἡ δὲ περιοχὴ τοῦ Δήμου Οἰατῶν, κειμένη νοτίως τοῦ Δήμου Μανθυρέων, περιλαμβάνει τὴν Βλαχοκρασιάν, νοτίως ἀκριβῶς ταύτης τὴν Ἀρβανιτοκρασιάν (Οἶον), τὰς Καλτεζὰς καὶ τὸ Ἀλουποχωρι, καίτοι ἡ Ἀρβανιτοκρασιὰ εἶναι ἀνατολικὰ τῆς Βλαχοκρασιᾶς. Ἀλλὰ λέγεται ὅτι ὁ τσουκαλᾶς κολλάει τὸ χέρι τῆς τσουκαλάς ὅπου θέλει... Νομίζω ὅμως ὅτι εἰς τὰ συγγράμματα ἱστορίας μὲ ἀξιώσεις θὰ ἔπρεπε νὰ καταβάλλεται μεγαλυτέρα προσοχὴ, κρίσις καὶ ἀκρίβεια.

Καὶ οἱ δύο ἀνωτέρω ἱστοριογράφοι τῆς Τεγέας, Γυμνασιάρχης Ν. Ἀλεξόπουλος καὶ Ν. Μωραΐτης, οὔτε μεταξὺ τῶν συμφωνοῦν διὰ τὴν τοποθεσίαν τῆς ἀρχαίας Μανθυρέας καὶ τοῦ Οἰοῦ τῆς Σκιριτίδος, οὔτε καὶ τὰ ὑπὸ ἐκάστου τούτων ἱστορούμενα ἀνταποκρίνονται εἰς τὸν προσηρητημένον χάρτην τους.

Ὁ Ν. Ἀλεξόπουλος μάλιστα ἀναγράφων ὅτι οἱ Οἰᾶται κατώκουν μεταξὺ τῶν μισογαγκειῶν τοῦ Εὐρώτα καὶ Οἰνοῦντος (Κελεφίνας), τοποθετεῖ τὴν κώ-

μην Οἶον, διαζευτικῶς ἢ πλησίον τῆς Ἀρβανιτοκρασιᾶς, ἢ Β.Δ. τῶν Κολλινῶν, δηλαδὴ πρὸς τὰς Καλτεζὰς.

Ἐξ ἄλλου ὁ Ἄγγλος τοπογράφος Ληκ εἰς τὰ «Ταξείδια στὸ Μοριᾶν 1805-1807, συμπεραίνει ὅτι τὸ ὑψηλότερο σημεῖο τῆς Σκιριτίδος εἶναι ἕνας ἐξέχων λόφος, πλησίον τοῦ νέου χωρίου Κολλίνας (ὡς γνωστὸν τὸ παλαιὸν χωρίον ἦτο στὴν Κλειβίτσα τῶν Κολλινῶν), ποῦ ἴσως εἶναι ἡ πλέον ἐμφανὴς τοποθεσία τοῦ ὄχυροῦ Οἶον, (μήπως ἐνοεῖ τὸν Ἅγιον Χριστόφορον τῶν Κολλινῶν;)

Ἀλλὰ καὶ ὁ Καθηγητὴς τῆς Ζυρίχης Χ. Μπλούμμερ, στὸ χάρτη του (ἔρα Καρυατικὰ σελ. 8) τοποθετεῖ τὸ Οἶον ἀνατολικὰ τῆς Βλαχοκρασιᾶς καὶ ἐκεῖθεν τῆς δημοσίας ὁδοῦ Τριπόλεως-Σπάρτης, (ποῦ ἴσως νὰ εἶναι στὸ ὕψωμα τοῦ Κούμαρη).

Ἡ Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ καὶ τὸ Λεξικὸν τοῦ Ἡλίου, τοποθετοῦν τὴν ἀρχαίαν Μανθυρέαν εἰς Ἅγιον Ἰωάννην τῆς Ἀρβανιτοκρασιᾶς, τὸν Ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς ἐπὶ τινος ὑψώματος νοτίως τοῦ χωρίου Ζέλι καὶ Καπαρέλι, τὴν Σκιριτίδα κατὰ τὰ Β.Α. πρὸς τὴν Ἀρκαδίαν ὄρια καὶ Α. τῆς Ἀρκαδικῆς Αἰγύτιδος. Ταύτης δὲ τῆς Σκιριτίδος ἄξιον λόγου πόλισμα ἦτο τὸ Οἶον, οὔτινος ἐρείπια διεσώθησαν εἰς τὸ βουνὸν Ρέπου (γράφει Ρούσου), παρὰ τὴν νοτίαν ἐξοδὸν τῆς σημερινῆς Κλεισούρας τῆς Σκιριτίδος, ὅπου καὶ τὸ φρούριον τῆς Λακωνικῆς Οἶον.

Ὁ δὲ σοφὸς ἀρχαιολόγος καὶ νῦν Ἀκαδημαϊκὸς κ. Κων. Ἀθ. Ῥωμαῖος, ἔχει τοποθετήσῃ παλαιότερον τὴν μὲν ἀρχαίαν Μανθυρέαν εἰς τὸ Γαροῦνι, τὸ δὲ Οἶον εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τῆς Ἀρβανιτοκρασιᾶς. Ἀλλὰ τὸ σφάλλῃσθαι εἶναι ἀνθρώπινον καὶ ὁ κ. Κ. Α. Ῥωμαῖος ἄλλοτε, ὡς καὶ ὁ Καθηγητὴς Μπλούμμερ τῆς Ζυρίχης, εἶχαν τοποθετήσῃ τὰς ἀρχαίας Καρυὰς παρὰ τὴν Ἀνάληψιν καὶ Κρυάβρυσιν τῶν Πηγαδακίων καὶ Βουρβούρων, ὅμως νεώτεροι ἐρευνᾶν καθώρισαν τὰς Καρυὰς ἐπὶ τῆς σημερινῆς Ἀραχόβης μετονομασθείσης εἰς Καρυὰς.

Ὑπὸ τοιαύτας προϋποθέσεις καὶ μὲ τοιοῦτον κυκεῶνα γνωμῶν, θεωρῶ ἐπιβεβλημένον νὰ ἐμμεῖνω εἰς τὴν γνώμην μου, τὴν στηριζομένην εἰς τοσαῦτα σοβαρὰ ἐπιχειρήματα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀρχαία Μανθυρέα ἔκειτο ἐπὶ τοῦ λόφου Ἁγίου Ἰωάννου Ἀρβανιτοκρασιᾶς, μέχρις ἀποδείξεως τοῦ ἐναντίου, βάσει βεβαίως σοβαρᾶς ἀρχαιολογικῆς ἐρεύνης. Τοσοῦτω δὲ μᾶλλον καθ' ὅσον, ὁ περιηγητὴς Πausanias μεταβαίνων εἰς Τεγέαν καὶ καθορίζων ἀπὸ τὴν τοποθεσίαν «Χῶμα» τὸ Μανθουρικὸν πεδῖον, θὰ καθώριζε καὶ τὴν πόλιν τῆς Μανθυρέας, ἂν αὕτη ἔκειτο εἰς τὸ Γαροῦνι, ἐμπίπτουσαν εἰς τὸ ὀπτικὸν τοῦ πεδίου, ἀ κ ω λ ῦ τ ω ς, προσθέτων ὅτι εἰς τὸ νοτιοανατολικὸν ἄκρον τοῦ Μανθουρικοῦ πεδίου δεσπόζει καὶ ἡ πόλις Μανθυρέα. Δὲν τὸ προσέθεσε ὅμως, διότι, ἀπλοῦστατα, εἰς τὸ Γαροῦνι ἔβλεπε ὀλίγα μόνον καλύβια, ἐνῶ ἡ ὑπερθεῖν τοῦ Γαρουλίου μεγάλη πόλις τῆς Μανθυρέας δὲν ἐφαίνετο ἀπὸ ἐκεῖ.

2. ΤΟ ΟΙΟΝ ΚΑΙ Η ΑΡΧΑΙΑ ΜΑΝΘΥΡΕΑ

Του ΑΝΑΣΤ. Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Ὁ συνεργάτης μας κ. Ἀναστ. Μητρόπουλος, στὸ προηγούμενο κεφάλαιο, στὴν μελέτη του τῆ σχετικῆ με τὴν τοποθέτηση τῆς ἀρχαίας Μανθυρέας στὸ μικρὸ χωριὸ «Γαροῦνι» καὶ τὴν ὀνομασία τοῦ χωριοῦ Καπαρέλι σὲ «Μανθυρέα», φαίνεται πὼς ἔχει σοβαρὲς ἀντιρρήσεις. Εἶν' ἡ ἀλήθεια πὼς ὄλοι μας στὸ χωριὸ σύμφωνα με κάποια παλιὰ παράδοση καὶ πρὶν ἀκόμα λάβουμε γνῶση τοῦ σχετικοῦ ἑδαφίου τοῦ Ξενοφώντος γιὰ τὴ μάχη τοῦ Οἰοῦ τῆς Σκιρίτιδος στὰ 369 π.Χ. εἴχαμε πιστέψει πραγματικὰ ὅτι ὄντως ἡ Μανθυρέα ἦταν χτισμένη ἐκεῖ στὸ λόφον τοῦ Ἀγιάννη τῆς Ἀρβανιτοκρασιᾶς, πού βρίσκονται ἕνα σωρὸ ἀρχαῖα σημάδια καὶ φανερώουν πὼς ἐκεῖ ὑπῆρχε κάποιος μεγάλος ἀρχαῖος συνοικισμὸς.

Γιὰ τὴν ὑπαρξὴ ἐξ ἄλλου τῆς Μανθυρέας καὶ τὴν τοποθεσίαν αὐτῆς, ὁ μόνος πού θὰ ἔμπορούσε νὰ μᾶς πληροφρήσῃ θετικά, ἦταν ὁ γνωστὸς λεπτολόγος περιηγητῆς τῆς ἀρχαιότητος, ὁ γεωγράφος καὶ ἱστορικὸς Πausanias, πού πέρασε ἀνάμεσα ἀπὸ τὸν Μανθουρικὸν κάμπον, δηλαδὴ ἀνάμεσα ἢ δίπλα ἀπὸ τὴ σημερινὴ λίμνη Τάικα καὶ πῆγε στὴν Τεγέα-Ἀλέα (Πιαλῆ).

Ὁ Pausanias ὅμως δὲ μιλάει πούθεν γιὰ κώμη ἢ πόλη Μανθυρέα. Στὰ «Ἀρκαδικὰ» του, ἐδάφιο 44, γράφει: «δεξιὰ τῆς τοποθεσίας πού λέγεται «Χῶμα»—δηλαδὴ τὸ ἀνάχωμα πού ἦταν μεταξύ τοῦ ὄρους Βορείου (Γκράβαρη) καὶ τοῦ χωριοῦ Εὐάνδρος (Μπερμπάτη)—εἶναι ὁ Μανθουρικὸς κάμπος. Ὁ κάμπος αὐτὸς βρίσκεται μέσα στὰ σύνορα τῶν Τεγεατῶν καὶ εἶναι 50 στάδια ἀπὸ τὴν Τεγέα». Δηλαδὴ 9 σημερινὰ χιλιόμετρα ἀπὸ τὸ σημερινὸν χωριὸ Ἀλέα, πρὶν Πιαλῆ. Ἡ πολίχνη Μανθυρέα τότε πού πέρασε ὁ Pausanias ἀσφαλῶς δὲν θὰ ὑπῆρχε.

Στὴν ἀπαρίθμηση ἐξ ἄλλου τῶν Δήμων τῆς Τεγέας περιλαμβάνει ὁ Pausanias καὶ τοὺς «Μανθυρεῖς», στὸ δὲ ἐδάφιο 47 γράφει λίγες λέξεις καὶ γιὰ τὸ ἄγαλμα τῆς Ἰππίας (Ἀθηνᾶς), πού μεταφέρθηκε ἀπὸ τὸ συνοικισμὸ τῶν «Μανθουρεῶν» καὶ βρίσκεται σήμερον (τότε δηλαδὴ) στὴν Τεγέα σὲ ἀντικατάσταση τοῦ ἀγάλματος τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς πού τὸ μετέφερε ὁ Αὐτοκράτωρ Αὐγουστος στὴ Ρώμη. «Τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν Τεγέα, τὸ ὑφ' ἡμῶν ἐκομίσθη ἐκ Δήμου τῶν Μανθουρεῶν». Τὶς τρεῖς αὐτὲς λέξεις ἀναφέρει μόνον ὁ Pausanias γιὰ τοὺς «Μανθυρεῖς», χωρὶς πούθεν ἄλλου νὰ κἀνῃ μνεία καὶ περὶ Μανθυρέας. Ἄλλος κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς δὲν ἀναφέρει τίποτα, οὔτε γιὰ Μανθυρεῖς, οὔτε γιὰ Μανθυρέα.

Καὶ αὐτὰ μὲν εἶναι τὰ ἐπίσημα στοιχεῖα πού μᾶς δίδονται γιὰ νὰ βγάλουμε τὰ δικά μας τὰ συμπεράσματα.

Ἐρχόμεστε τώρα στὰ Β. Διατάγματα τοῦ 1833 καὶ 1834, τὰ ὁποῖα ὑπῆ-

γαγον τὰ χωριὰ Βλαχοκρασιὰ, Ἀρβανιτοκρασιὰ, Ἀλεποχώρι, Ζέλι, Καπαρέλι καὶ Γαροῦνι σ' ἕνα Δῆμο, πού τὸν ἐβάφτισαν τότε «Δῆμος Μανθυρεῶν». Γιὰ μὲνα καλῶς δόθηκε τότε ἡ ὀνομασία Δῆμος Μανθυρεῶν, γιατί εἴτε ἐκεῖτο ἡ Μανθυρέα στὸ Γαροῦνι, εἴτε στὸν Ἀγιάννη τῆς Ἀρβανιτοκρασιᾶς, ἦταν τὸ ἴδιο πρᾶγμα, ἀφοῦ ἡ περιοχὴ καὶ τῶν δύο αὐτῶν χωριῶν περιλαμβάνετο στὰ ὄρια τοῦ ἴδιου Δήμου, τοῦ τότε Δήμου Μανθυρεῶν.

Ἡ ἀμφισβήτηση θὰ ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἀργότερα, νομίζω τὸ 1879, ὅταν τὰ δύο χωριὰ Καπαρέλι καὶ Γαροῦνι, ὅπου τοποθετεῖται ἡ ἀρχαία Μανθυρέα, ἀπεσπάσθησαν ἀπὸ τὸ Δῆμο Μανθυρεῶν καὶ ὑπῆχθησαν σ' ἄλλο Δῆμο, στὸ Δῆμο Τεγέας. Ἀλλὰ ποῖος ἦταν σὲ θέση τὴν ἐποχὴ ἐκείνη νὰ ἀνακινήσῃ τέτοιο ζήτημα, πού οὔτε Ἀρχαιολογικὴ Ἰπηρεσία ἀξιόλογη ὑπῆρχε, οὔτε ἄλλη σχετικὴ Ἰπηρεσία Τοπωνυμιῶν, γιὰ νὰ ἐρευνησῇ τὸ ζήτημα βάσει ἱστορικῶν καὶ ἄλλων σοβαρῶν στοιχείων.

Ἡ ἰσχυρισμὸς ὅμως τοῦ κ. Ἀ. Μητροπούλου ὅτι ἐκεῖ στὸ Γαροῦνι πιθανὸν νὰ εἶχαν οἱ Μανθυρεῖς τὰ καλύβια τῶν γιὰ τὴν καλλιέργεια τοῦ Μανθουρικοῦ κάμπου, καὶ ὅτι τὸ ἀξιόλογο ἄγαλμα τῆς Ἰππίας (Ἀθηνᾶς) πού μετεφέρθηκε στὴν Τεγέα δὲν ἦταν δυνατόν νὰ προέρχεται ἀπὸ ἕνα μικρὸ καὶ ἄσημο συνοικισμὸ, ὅπως θὰ ἦταν ἐκεῖνος τῶν καλυβιῶν τῆς Μανθυρέας (στὸ Γαροῦνι), ἀλλὰ ἀπὸ κάποιον μεγάλον συνοικισμὸν, ὅπως ἦταν ἐκεῖνος τῆς Μανθυρέας στὸν Ἀγιάννη τῆς Ἀρβανιτοκρασιᾶς, ὅπου ἐλατρεῦτο, ὅπως λέγει καὶ ἡ Ἰππία, στερεῖται ὀρθῆς βάσεως καὶ δὲν εὐσταθεῖ.

Δὲν ἔμπορεῖ νὰ ξέρουμε ἂν ὁ συνοικισμὸς ἐκεῖ στὸ Γαροῦνι ἦταν μικρὸς καὶ ἄσημος, οὔτε τὰ λίγα κεραμίδια πού βρέθηκαν ἐκεῖ εἶναι ἐνδειξὴς μικροῦ συνοικισμοῦ. Ἀπ' ἐναντίας μάλιστα, καθὼς μᾶς πληροφοροῦν ξένοι καὶ ἡμέτεροι ἐρευνηταί, ὅπως εἶναι οἱ γεωγράφοι Μπόμπλαη (1834) καὶ Μπουρζιάν (1868-1872), ὁ ἱστοριοδίφης Τ. Κανδηλῶρος (1906), κ.λ.π., οἱ ὁποῖοι ἐπιτοπίως ἠρεύνθησαν τὸ ζήτημα, στὸ Γαροῦνι δὲν ἀνευρέθησαν μόνον λίγα κεραμίδια, ἀλλὰ εὐρέθησαν ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη ἐκεῖ πολλὰ ἀξιόλογα ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα. Ὑπάρχουν τείχη, ἀνθῆμα καὶ Ναοὶ ἀκόμη, ἰσάξια ἴσως τῶν εὐρημάτων τοῦ Ἀγιάννη τῆς Ἀρβανιτοκρασιᾶς.

Πλουσιώτερο ἀκόμη ὕλικὸ μᾶς παρέχει ὁ Γυμνασιάρχης Ν. Μωραΐτης, πού μαζί με τὸν Κ. Α. Ρωμαιο ἐπισκέφθησαν τὸ Γαροῦνι στὰ 1919. «Παρὰ τὸ Γαροῦνι, γράφει ὁ Ν. Μωραΐτης, εὐρέθησαν κέραμοι καὶ ἀγγεῖα καὶ πρὸ ἐτῶν ἀρκετὰ ἐρείπια καὶ λειψάνα Ἰωνικοῦ Ναοῦ. Σώζονται ἐπίσης θραύσματα ἀγγείων ὡς καὶ τινὰ λίθινα παρὰ τὸν Ναὸν τῆς Παναγίας. Εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου Ἀγίου Ἡλίας, ὀπισθεν τῆς Παναγίας, ἦταν παλαιότερον ἐρείπια. Ἴσως ἐκεῖ ἦτο Ναός. Τὴν Μανθυρέαν ὡς πιθανῶς κειμένην εἰς Γαροῦνι μνημονεύει καὶ ὁ Στέφανος Βυζάντιος. Πλεῖστα τῶν λειψάνων αὐτῆς μετεχειρίσθησαν οἱ Καπαρελιῶται εἰς τὴν κτίσιν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου. Ἐσώζοντο πρὸ ἐτῶν κτίρια με πλάτεῖς τοίχους καὶ λαξευμένοι λίθοι με ἀνθῆμα. Ἐνταῦθα μετὰ τοῦ

κ. Ρωμαίου τὸ 1919 εὑρομεν καὶ βωμὸν περιφερικὸν μὲ δύο μόνον γράμματα).

Ὡστε στὸ Γαροῦνι, ποῦ τοποθετεῖται ἡ Μανθურέα, δὲν εὑρέθησαν μόνον κεραμίδια, ἀλλὰ σημαντικὰ ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα, ποῦ μπορεῖ νὰ στηρίξουν κάλλιστα τὴν ὑπαρξὴ μεγάλου συνοικισμοῦ μὲ Ναοὺς καὶ ἀγάλματα, σὰν τῆς Ἰππίας καὶ ὄχι καλυβιδῶν ὅπως ἰσχυρίζεται ὁ κ. Ἄν. Μητρόπουλος.

Περαιτέρω ὁ Πausanias ὁμιλεῖ περὶ Δήμου Οἰατῶν καὶ Δήμου Μανθουρέων. Κατὰ λογικὴ συνέπεια οἱ δύο αὐτοὶ Δήμοι θὰ πῆραν τὰ ὀνόματά τους ἀπὸ τὴν πρωτεύουσά τους, δηλαδὴ ὁ ἕνας ἀπὸ τὸ « Ο ἰ ὶ ν » καὶ ὁ ἄλλος ἀπὸ τὴ « Μ α ν θ ο υ ρ ε α ».

Ἀπὸ τὸ σχετικὸ ὅμως χωρίον τοῦ Ξενοφῶντος, τῆς περιγραφῆς δηλαδὴ τῆς μάχης τοῦ Οἰοῦ τὸ 369 π.Χ. καὶ τὰ εὐρήματα στὸν Ἀγιάννη, βγαίνει τὸ ἀδιάσειστο συμπέρασμα ὅτι σὲ κείνον τὸ λόφο καὶ γύρω ἦταν τὸ Οἶον, ἡ πρωτεύουσα δηλαδὴ τοῦ Δήμου Οἰατῶν, ποῦ τὰ ὄρια του περιελάμβανον τὶς σημερινές Κοινοτικὲς Περιφέρειες Κολλινῶν, Καλτεζῶν, Βλαχοκερασιᾶς, Ἀλεποχωρίου καὶ Ἀρβανιτοκερασιᾶς. Τὰ ὄρια αὐτὰ ἐμπίπτουν καὶ στὸν χῶρον τὸν ὁποῖον κατελάμβανε ἡ ἀρχαία « Σ κ ι ρ ῖ τ ι ς ».

Γενᾶται τώρα τὸ ἐρώτημα ἀφοῦ τὸ Οἶον ἔκειτο στὸν Ἀγιάννη, ποῦ ἔκειτο ἡ Μανθურέα; Ὅπως ὅλοι οἱ Δήμοι τοῦ Κράτους τῆς Τεγέας, ἔτσι καὶ ὁ Δήμος Μανθουρέων ἔπρεπε νὰ ἔχη κάποιον πρωτεύουσα καὶ ἡ πρωτεύουσα αὐτὴ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀσφαλῶς μέσα στὴν περιοχὴ τοῦ ἴδιου τοῦ Δήμου, στὸν ὁποῖον ἀνήκε καὶ τὸ Μανθουρικὸν πεδῖον.

Ὁὕτω π.χ. τὸ Οἶον ἔκειτο στὸ μέσον σχεδὸν τοῦ ὁμωνύμου Δήμου Οἰατῶν, αἱ Καρούαι μέσα στὴν περιοχὴ τοῦ ὁμωνύμου Δήμου Καρυῶν, ἡ Φυλάκη μέσα στὴν περιοχὴ τοῦ ὁμωνύμου Δήμου Φυλακέων, ἡ Γαρέα μέσα στὴν περιοχὴ τοῦ ὁμωνύμου Δήμου Γαρεατῶν καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Εἶναι ἀπολύτως βέβαιον ἄλλως τε ὅτι καὶ μορφολογικῶς ἡ λεκάνη τοῦ Γαρουρίου-Μανθουρέας, ἀνήκει στὸν Δήμο Μανθουρέων καὶ μέσα σ' αὐτὸν ἔπρεπε νὰ εἶναι καὶ ἡ πρωτεύουσά του.

Τὸ νὰ θέλουμε νὰ τοποθετήσουμε τὴν πρωτεύουσα τοῦ Δήμου Μανθουρέων στὸν Ἀγιάννη τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς, δύο τινὰ πρέπει νὰ συμβαίνουν. Ἡ πρῆπει νὰ ἀγνοήσουμε τὴ μάχη τοῦ Οἰοῦ στὰ 369 π.Χ., γεγονὸς ἀναμφισβήτητον, κατὰ συνέπειαν νὰ ἀγνοήσουμε καὶ αὐτὸ τὸ Οἶον, ἢ πρέπει νὰ μεγαλώσουμε τὸν Δήμο Μανθουρέων καὶ νὰ τὸν φθάσουμε τουλάχιστον ὡς τὰ ὄρια τῶν Κολλινῶν γιὰ νὰ συμπεριλάβουμε μέσα στὸν χῶρον αὐτὸν καὶ τὸν λόφον τοῦ Ἀγιάννη τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς, ὅπου ὁ συνεργάτης μας κ. Ἄ. Μητρόπουλος νομίζει ὅτι πρέπει νὰ τοποθετηθῇ ἡ Μανθურέα. Ἀλλὰ τότε θὰ ἐφθάνουμε σὲ μίαν ἀνεδαφικὴν ὑπόθεσιν. Γιατὶ τότε θὰ ἐδημιουργεῖτο ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ ἐρώτημα: «Ποῦ γῆς ἔκειτο τὸ Οἶον καὶ ποῦ ὁ Δήμος τῶν Οἰατῶν;»

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ζωτικὸ χῶρον ποῦ ἀναφέρει ὡσαύτως ὁ κ. Α. Μητρόπουλος δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγῃ ὅτι ὁ Δήμος Οἰατῶν εἶχε τὸν μεγαλύτερον ζωτικὸ

χῶρον σὲ ἑκταστὴ ἀπ' ὅλους σχεδὸν τοὺς Δήμους τῆς Τεγέας, ὅπως φαίνεται τοῦτο σαφῶς ἀπὸ τὸν συνημμένον στὸ προηγούμενον κεφάλαιον χάρτη. Ὅπως δὲ ξεύρουμε, στὴν κλασσικὴ ἀρχαιότητα, ἔταν ἀκόμη ἡ Ἑλληνικὴ γῆ ἦταν παρθένος, ὁ ζωτικὸς χῶρος δὲν περιοριζότανε μονάχα στοὺς κάμπους μὲ τὸ Ἡσιόδιο ἄροτρο, ἀλλὰ πολὺ περισσότερο στὰ βουνὰ καὶ μάλιστα στὰ βουνὰ ἐκεῖνα, ποῦ ἦταν σκεπασμένα ἀπὸ ἀπέραντους δρυμούς, ὅπως ἦταν ὁ Δρυμὸς τῶν Οἰατῶν τῆς Σκιριτίδος, ποῦ καταλάμβανε ὁλόκληρον τὸν χῶρον ἀπὸ Κολλινῶν μέχρι τῆς Κερασιᾶς.

Μὴν ξεχνᾶμε δὲ, σὰν Ἀρκάδες, καὶ τὸν περίφημον χρησμὸν ποῦ ἔδωσε ἡ Πυθία, ἔταν ἀπηγόρευσε στοὺς Λακεδαιμονίους νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῆς Ἀρκαδίας: «Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; Μέγα μ' αἰτεῖς οὔτι δώσω, πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν, οἱ σ' ἀποκωλύσουσιν, ἐγὼ δὲ τοι οὔτι μεγάριον», ποῦ σημαίνει ὅτι «στὴν Ἀρκαδίαν εἶναι πολλοὶ ἄνδρες ποῦ τρῶνε βελάνια (ζοῦν ζωὴ φυσικὴ καὶ εἶναι γενναῖοι) καὶ αὐτοὶ θὰ σὲ ἐμποδίσουν· ἐγὼ βέβαια δὲ σὲ ζηλεύω καὶ δὲν σοῦ ἀρνίεμαι». Καὶ αὐτὸς ἦταν ὁ ζωτικὸς χῶρος τῶν Οἰατῶν καὶ τῆς Σκιριτίδος μὲ τὸν περίφημον Σκιριτῆν λόφον, ποῦ ἔδιδε ὁ χῶρος αὐτὸς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ ἄρτον καὶ πληθῶραν κυνηγεσιῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ χάρτη καὶ τὰ διαγράμματα τῶν Δήμων τῆς Τεγέας, ποῦ παραθέτουν στὰ συγγράμματά τους οἱ Ν. Ἀλεξόπουλος καὶ Ν. Μωραΐτης, τόσον ὁ χάρτης ὅσον καὶ τὰ ὄρια τῶν Δήμων τῆς Τεγέας εἶναι κατὰ βάσιν ἐσφαλμένα.

Ἀκόμη περισσότερον ἐσφαλμένες εἶναι οἱ θέσεις τῶν σημερινῶν συνοικισμῶν, ὅπως τὶς ἔχουν τοποθετήσει οἱ ἀνωτέρω στὰ διαγράμματά τους. Ὁ συνημμένος χάρτης Α, πιστὸ ἀντίγραφο τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐπιτελικοῦ Χάρτου 1:100.000 μὲ μικρὴ σμίκρυνση, παρουσιάζει τὴν πραγματικὴ ἀνάγλυφον ὕψην τῶν τέως Δήμων Καλτεζοῦντος καὶ Μανθουρέας, ποῦ συμπίπτει μὲ τὴν ἑκταστὴν τοῦ παλαιοῦ Δήμου Οἰατῶν. Ἐπάνω σ' αὐτὸν ἐσημειώσαμε τὰ ὄρια καὶ μερικῶν ἄλλων ἀπὸ τοὺς γειτονικοὺς Δήμους τῆς Τεγέας, ὅπως βγαίνει ἀπὸ μελέτη τοῦ κειμένου τῶν Ἀρκαδικῶν τοῦ Πausanίου.

Ἀλλὰ καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς Ἰππίας Ἀθηνᾶς, καθὼς καὶ ἡ λατρεία της, ὡς θεᾶς Ἰππίας, προσιδιάζει περισσότερο στὸ πεδινὸ περιβάλλον τοῦ Δήμου Μανθουρέων, ποῦ ἦταν δυνατὸν νὰ διατραφοῦν ἵπποι, παρά στὸ ὄρεινὸ καὶ κακοτρόχαλο περιβάλλον τοῦ Οἰοῦ (Ἀρβανιτοκερασιᾶς), ὅπου ἀποδεδειγμένως ἐλατρεύετο ἡ θεὰ Δήμητρα, καὶ ὅπου ὑφίστανται ἀκόμη σήμερον οἱ βάσεις τοῦ Ναοῦ στὸν λόφον τοῦ Ἀγιάννη. Τοῦτο πιστοποιεῖται ὄχι μονάχα ἀπὸ τὸ ἄγαλμα τῆς Δήμητρας, ποῦ τὸ 1903 βρέθηκε στὸν χῶρον τοῦ Ἀγιάννη, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν πληθῶρα τῶν πηλίνων ἀγαλματιῶν, ποῦ ἀκόμη καὶ σήμερον βρίσκονται ἐκεῖ καὶ ποῦ ὅλα συμβολίζουν τὴν γονιμότητα (χοιρίδια, ρόδι κλπ.), τὰ σύμβολα δηλαδὴ τῆς θεᾶς Δήμητρας. Εἶναι ἕνας ἀκόμη αὐτὸς πρόσθετος λόγος, ποῦ μᾶς

ἀπαγορεύει νὰ σκεφθοῦμε ὅτι ἦτο δυνατὴ ἡ συνύπαρξις καὶ ἡ ταυτόχρονη λα-
τρεία σ' ἓνα μικρὸ συνοικισμό, δύο θεαινῶν.

Τὸ νὰ θέλωμε ἐμεῖς τώρα, χωρὶς σοβαρὰ ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα καὶ ἄλλα
ἐπιχειρήματα νὰ ἀνατρέψουμε τὶς γνώμες τῶν εἰδικῶν Ἀρχαιολόγων, στηρι-
ζόμενοι μονάχα σὲ μιὰ ἀστήρικτη καὶ πεπλανημένη παράδοσι, ποὺ τὴν εἶχαμε
τότε ὅλοι μας πιστέψει καὶ σύμφωνα μ' αὐτὴ βαφτίσαμε, κι' ἐμεῖς καὶ τὸ Κρά-
τος τοπωνύμια, καὶ τιτλοφοροῦσαμε Δήμους καὶ Σωματεῖα, εἶναι τοῦλάχιστον
οὐτοπία καὶ ἀδικαιολόγητη πεισματοσύνη.

Ὁ συνεργάτης μας Α. Μητρόπουλος ἀσχοληθεὶς καὶ ἄλλοτε σὲ δημοσιεύματά
του μὲ τὴ Μανθρέα, σύμφωνα μὲ τὴν τότε παράδοσι, ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἔχει
ὑπ' ὄψιν του τὶς τελευταῖες γνώμες τῶν Ἀρχαιολόγων Λόριγγ καὶ Κ. Α. Ρω-
μαίου.

Ἐκτός ἀπὸ τὶς ἐπιτόπιες μελέτες καὶ ἐγκυρες γνώμες τῶν γεωγράφων Μπόμ-
πλαη (1834) καὶ Μπουρζιάν (1868) καὶ τοῦ δικοῦ μας ἱστοριοδίφου Τ. Κανδη-
λώρου, ποὺ ὅλοι τους συμφωνοῦν ἀπόλυτα γιὰ τὴν τοποθέτησι τῆς Μανθρέας,
ἔχουμε ἐπὶ πλεόν, ὅπως εἴπαμε, καὶ τὶς ἐπιστήμονικες γνώμες τῶν δύο σοφῶν,
Ἀρχαιολόγων, τοῦ Ἀγγλοῦ Λόριγγ (1895) καὶ τοῦ δικοῦ μας Ἀρχαιολόγου
καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ Κ. Α. Ρωμαίου, ποὺ καὶ οἱ δύο τους ἐπιτοπίως ἐμελέτησαν
τὸ ζήτημα, εἶδαν τὶς σωζόμενες ἀρχαιοτῆτες στὴ Μανθρέα, ὅπως εἶχαν ἰδεῖ
καὶ τὶς ἀρχαιοτῆτες στὸν δικὸν μας τὸν Ἀγιάννη, ἔμειναν ἀπολύτως σύμφωνοι
καὶ ἐτοποθέτησαν πλεόν ὀριστικὰ τὸ μὲν Ο ἰ ὶ ν στὸν Ἀγιάννη τῆς Ἀρβανιτο-
κερασιᾶς, τὴ δὲ Μ α ν θ ρ ε α στὸ παλιὸ χωριὸ Γαροῦνι κάτω ἀπὸ τὸ χωριὸ
Καπαρέλι, ποὺ πῆρε τὸ ὄνομα τῆς Μανθρέας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΕΠΟΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΚΕΡΑΣΙΩΝ

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

1. Πότε ἐποικίσθησαν οἱ Κερασιῆς (Ἀρβανιτοκερασιᾶ καὶ Βλαχο- κερασιᾶ).

Ἡ ἱστορία τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς, ὅσον καὶ τῆς Βλαχοκερασιᾶς δὲν
φαίνεται νὰ εἶναι καὶ πολὺ παλιὰ. Δυστυχῶς δὲν ὑπάρχουν ἱστορικὰ κεί-
μενα, ἢ ἄλλες μαρτυρίες ἀπὸ τὶς ὁποῖες νὰ ἤμποροῦμε νὰ φωτισθοῦμε πότε
ἀκριβῶς ἐποικίσθησαν τὰ χωριά μας καὶ ἀπὸ ποιούς. Ἀπὸ τοὺς χρονογρά-
φους τῆς Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς καὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, κανένας τους δὲν
ἀναφέρει κάτι σχετικὸ γιὰ τὸ χωριὸν μας ἢ καὶ τὴ Βλαχοκερασιᾶ. Ἀκόμα
στὸν καιρὸ ποὺ κυριάρχησε ἡ Φραγκοκρατία στὸν Μοριά 1200-1500, δὲν
φαίνεται νὰ εἶχον ἐποικισθῆ οἱ Κερασιῆς. Γιατὶ στὰ χρονικά τοῦ Μο-
ρέως τοῦ Στεφάνου Δραγοῦμη¹ ἐνῶ ἀναφέρονται ὅλοι οἱ γύρω συνοικισμοί—
ἢ Βέρβαινα, τὰ Δολιανὰ, οἱ Κολλίνες, οἱ Καλτεζές καὶ κυρίως ἡ Μεγάλῃ
Ἀράχοβα (Καρούαι ἢ Καρυαί)—σὲ κανένα σημεῖο τοῦ βιβλίου δὲν ἀναφέ-
ρονται καὶ οἱ Κερασιῆς.

Ἀκόμα καὶ οἱ νεώτεροι ἱστορικοὶ καὶ περιηγηταί, πρὸ καὶ μετὰ τὴν ἐπα-
νάστασι τοῦ 1821, δικοὶ μας, ὅπως εἶναι ὁ Σάθας, ὁ Φιλήμων, ὁ Φραντζῆς,
ὁ Γρηγοριάδης, ὁ Σπηλιάδης, ὁ Παλαμίδης, ὁ Στεφανόπουλος, ὁ Κομνη-
νός, ὁ Κοντάκης, ὁ Γενναῖος Κολοκοτρώνης κ.λ.π., ἢ καὶ ξένοι τοιοῦτοι,
ποὺ ἐπεσκέφθησαν κατὰ καιροὺς τὴν Πελοπόννησο, ὅπως εἶναι ὁ Rouque-
ville (1821), ὁ Leak (1830), ὁ Boblay (1835), ὁ Jochmus (1834), ὁ Bursian (1840),
ὁ Welcker (1845), ὁ Curtius (1852), ὁ Ross (1841), ὁ Loring (1895), κ.λ.π.
τίποτε δὲν γράφουν γιὰ τὰ χωριά τὶς Κερασιῆς ἢ γιὰ τὴν Ἀρβανίτο καὶ τὴν
Βλαχοκερασιᾶ. Μονάχα μερικοὶ ἀπὸ τοὺς δικούς μας γράφουν γιὰ τὶς μάχες
τῶν Κερασιῶν στὶς 10 Ἀπριλίου τοῦ 1821, ὁ Λήκ ὅτι εἶδε ἀπὸ τὸ Γκράβ-

1. Χρονικά Μορέως—τοπωνυμικά—τοπογραφικά—ἱστορικά Στεφάνου Δραγοῦμη 1921,
(σ. 204-207).

βαρη την μεγάλη Κερασιά και ο Loring δίδει πληροφορίες για το Οϊόν στην Ἀρβανιτοκερασιά, μόλις τὸ 1895.

Φαίνεται λοιπόν, ὅτι ὁ ἐποικισμὸς τῆς Ἀρβανιτοκερασίας καθὼς και τῆς Βλαχοκερασίας ἔγινε πολὺ ἀργότερα, μετὰ τὴν ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως δηλαδή και τὴν ὑποταγὴ τῆς Ἑλλάδος στοὺς Τούρκους (1453), και ἀσφαλῶς ὄχι πρὸ τοῦ 1700. Τοῦτο τὸ συμπεραίνουμε και ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἀκόμα τὸ 1800 δὲν εἶχε κανονισθῆ τὸ ζήτημα τοῦ ἐκκλησιασματος τῶν κατοίκων τῶν δύο χωριῶν σὲ ἀξιόλογες ἐκκλησίες, ὅπως θὰ ἴδουμε πάρα κάτω.

Στὸ ἄλλο ἐρώτημα ἀπὸ ποιὸς ἔγινεν ὁ ἐποικισμὸς τῶν δύο χωριῶν μας, νομίζω ὅτι πρέπει νὰ παραδεχθῶμε ὅτι ὁ ἐποικισμὸς θὰ ἔγινε ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῶν γύρω πεδινῶν συνοικισμῶν, τῆς Τεγέας και Σπάρτης (Ἀράχοβα), οἱ ὁποῖοι δὲν ἤμποροῦσαν νὰ ὑποφέρουν τὰ βασανιστήρια τοῦ κατακτητῆ και γι' αὐτὸ ἐπροτίμησαν νὰ μετοικήσουν σὲ μέρη δύσβατα, ἀπόμικρα και δυσκολοθέατα, ὅπως εἶναι οἱ Κερασιές.

Στὴν ἀρχή, ὅταν ἡ Πελοπόννησος κυριεύθηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους, οἱ Χριστιανοὶ δὲν ἐστερήθησαν τίς ἰδιοκτησίες τους. Ἐπλήρωναν μόνον στὸ Σουλτάνο τὸ φόρο τῆς δεκάτης, δηλαδή τὸ ἓνα δέκατο ἀπὸ τὸ ἀκαθάριστο εἰσόδημα. Ἀργότερα ὅμως, μετὰ τὴν ἀρπαγὴ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, και τὴν ὑποστήριξη τῶν δικαστηρίων ἀπὸ τὸ ἄλλο, πολλὰ κτήματα, ἰδίως τὰ καλύτερα, περιήλθαν στὴν ἰδιοκτησία τῶν Τούρκων. Σ' ἄλλες περιπτώσεις οἱ Χριστιανοὶ ἐνὸς χωριοῦ, βασανιζόμενοι ἀπὸ κάποιον δυνατὸ τύραννο, γιὰ νὰ γλυτώσουν, τοῦ ἐχάριζαν τὸ ἓνα τρίτον ἀπὸ τὴν ἰδιοκτησίαν τους, κι' ἔτσι ἐγένοντο οἱ Τούρκοι κύριοι τῶν Ἑλληνικῶν ἰδιοκτησιῶν.

Ἡ μεγάλη ὅμως ἀρπαγὴ και τὸ μεγάλο κυνήγημα τῶν Χριστιανῶν ἔγινε τὸ 1770-1779 μετὰ τὴν ἀποτυχία τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τοῦ Μοριά, ποῦ ἔγινε μετὰ τὴν ὑποκίνηση τῶν ἀδελφῶν Ὁρλώφ¹. Τότε οἱ Ἀλβανοὶ μετὰ τὴν ὑποκίνηση τῶν Τούρκων ἐξόντωσαν κυριολεκτικὰ τὸ Ἑλληνικὸ στοιχεῖον.

«Ἡ ἀκράτητος μανία, γράφει ὁ Μ. Σακελλαρίου², χιλιάδων ὄλων (κατ' ἄλλους 15.000 κατ' ἄλλους 60.000) εἰσβαλόντων Ἀλβανῶν, ἐξέσπασαν ἐπὶ ἐμψύχων και ἀνύχων και ὅλη ἡ χώρα ἐπληρώθη συντριμμάτων και νεκρῶν. Ἐλαφύραγοδοντο αἱ πόλεις, ἐξερριζώνοντο τὰ δένδρα, ἀνεσκάπτοντο οἱ ἀγροί, χιλιάδες ἐλαιῶν και μορεῶν—ὁ πλοῦτος τῆς Πελοποννήσου—ἐκάησαν ἢ ἄλλως κατεστράφησαν.

» Οἱ κάτοικοι ἐντρομοὶ δισσώζοντο εἰς τὰ ἀπάτητα βουνὰ ἢ ἐξήτουν ἐκτὸς τῆς χώρας καταφύγιον. Ἡ καταστροφὴ ἐξετελέσθη εἰς ὀλόκληρον τὴν χώραν πλην τῆς σχεδὸν ἐρήμου Κυνουρίας και τῆς ἀπροσπελάστου Μάνης. Τότε ἐχάθησαν ἀπὸ τοὺς Ἀλβανοὺς περισσότερες ἀπὸ 40.000 ψυχές.»

1. Πελοποννησιακὴ Πρωτοχρονιά 1962 (σ. 147).

2. Ἡ Πελοπόννησος κατὰ τὴν Βαν Τουρκοκρατίαν. Μ. Σακελλαρίου 1939. (σ. 193-194).

Ἀπὸ τὸ βιβλίον ἐξ ἄλλου τοῦ Σάθα¹ ἀποσποῦμε τὰ κατωτέρω σχετικὰ μετὰ τὸ ἐπιπόλαιον ἐκεῖνο κίνημα τῶν ἀδελφῶν Ὁρλώφ:

«Τὰ πάντα εἶχεν ἀφανίσει ἡ Ἀλβανικὴ πανώλης! Ἐκεῖ ἔνθα πρὸ ὀλίγου ὑπήρχον πόλεις και κῶμαι πολυάνδρως και εὐδαίμονες, ἤδη ἐβλεπέ τις θανάτου ἐρήμωσιν, και πυριφλεγῆ ἐρείπια. Ἡ Πελοπόννησος πᾶσα εἶχε ἀπογυμνωθῆ κατοίκων, διότι οἱ μὲν ἐσφάγησαν, ἢ ἐξηνδραποδίσθησαν και ἐλάχιστοι μόνον ἐκρύβησαν εἰς ἀπρόσιτα ὄρη και ἀπόκρυφα σπήλαια. Ἐπὶ ἔννεα ὀλόκληρα ἔτη (1770-1779) ἡ δύσμοιρος Πελοπόννησος διετελέσεν ἔρμαιο τῶν ἀγρίων και πολυαριθμῶν τούτων ληστῶν, οἵτινες ἐπὶ τέλους ἀπεφάσισαν ἵνα και ἐνταῦθα ἐγκατασταθῶσιν. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Πύλη πολυάκις προσεπάθησε διὰ προτροπῶν και ἀπειλῶν νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς εὐθείαν τοὺς σκληροτραχήλους τούτους ἀντάρτας (Ἀλβανούς), πλην οὗτοι ἀναιδῶς ἐμπαίζοντες τὴν θρησκείαν, ἐποδοπάτουσαν τὰ Σουλτανικὰ Διατάγματα, και ἤρχισαν νὰ παρενοχλῶσι και αὐτοὺς τοὺς Τούρκους, ἀπαιτοῦντες τὴν πληρωμὴν μισθῶν και φόρων. Ἐπὶ τέλους ὅμως ὁ Σουλτάνος, εἰς μάτην ἐξαντλήσας ὅλα τὰ μέσα συμφιλίωσης, διέταξε τὴν ἐξόντωσιν αὐτῶν και ἀνέθετο τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως εἰς τὸν περιλάλητον ἀρχιναύαρχον Χασάν Τζεζαίρλην.

» Τὸ κυριώτερον σῶμα τῶν ἀνταρτῶν (Ἀλβανῶν) ἐκ δέκα χιλιάδων ἀποτελούμενον και ὑπὸ δύο Τόσκηδων διοικούμενον εἶχεν ὀχυρωθῆ ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Τριπολιτσᾶς. Τὴν 10 Ἰουλίου 1779 ἀναχωρήσας ἐξ Ἀργους ὁ Χασάν, και ἐν τάχει δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὀδεύσας, ἐπαρουσιάσθη αἰφνιδίως πρὸ τῆς Τριπολιτσᾶς, και ἀμέσως προσέβαλεν αὐτοὺς. Λυσσῶδως ἀγωνισθέντες οἱ ἀντάρται, πρὸ τῆς κλίσεως τῆς ἡμέρας ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, και ἀνηλεῶς κατεσφάγησαν. Μετὰ τὴν νίκην ὁ Τζεζαίρλης διέταξε ἵνα ἐγερθῆ πρὸ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς Τριπολιτσᾶς πυραμὶς, ἐκ τεσσάρων χιλιάδων κεφαλῶν, προσκεκολλημένων δι' ἄμμου και ἀσβέστου! Τὸ δὲ τρομερὸν τοῦτο τρόπαιον ἐπὶ πολλὰ διετερήθη ἔτη».

Ὅλοι οἱ μεγάλοι κτηματῆται τῶν πεδινῶν περιοχῶν ἐγκατέλειψαν τίς περιουσίες των και γιὰ νὰ γλυτώσουν ἀνέβησαν στὸ βουνό. Κι' ἔτσι ὅλα τὰ πεδινὰ κτήματα τῶν χριστιανῶν περιήλθον σὲ Τουρκικὰ χέρια. Εἶναι λοιπὸν πολὺ πιθανὸν τὴν ἐποχὴ αὐτὴ 1770-1779 νὰ ἔγινε και ὁ ἐποικισμὸς τῶν δύο Κερασιῶν ἀπὸ τοὺς γύρω κατοίκους τῶν πεδινῶν περιοχῶν τῆς Τεγέας και Σπάρτης, ὅπως εἶπαμε και πάρα πάνω.

Ἀπὸ ὅλα λοιπὸν αὐτὰ βγαίνει τὸ συμπέρασμα, ὅτι και τὰ δύο χωριά ἐποικίσθησαν στὸ χρονικὸ διάστημα ἀπὸ τὸ 1750-1780.

Στὴν ἀρχὴ τὰ δύο χωριά ἦσαν δύο μαχαλάδες μετὰ κοινὴ ὄνομασία «Κερασιές», ἢ ἡ «Δῶθε Κερασιὰ» (Ἀρβανιτοκερασιά) και ἡ «Πέρα

1. Κ. Ν. Σάθας «Τουρκοκρατούμενη Ἑλλὰς 1453-1821» (σ. 524-528).

ἡ Πίσω Κερασιά» (Βλαχοκερασιά), ἐπειδὴ στὴν περιοχή τους ἐδοκιμοῦσε πολὺ, αὐτοφυῆς, τὸ δένδρο τῆς κερασιάς. Ἀργότερα ὅμως καὶ πολὺ πιθανὸν περὶ τὸ 1780-1800 ἀπὸ ἀφορμὴ ἑνὸς ἐπεισοδίου, ποὺ δημιούργησε κάποιος Τούρκος Τοπάρχης τῆς Τριπολιτσᾶς μετὰ τοὺς δύο Δημογέροντες τῶν Κερασιῶν, τὸν πανέξυπνο Παπακόκκινου τῆς «Δῶθε Κερασιῶς» καὶ τὸ Βλάχο (Τσομπάνο) τῆς «Πέρα Κερασιῶς» πῆραν οἱ δύο μαχαλάδες ξεχωριστὰ ὀνόματα «Ἀρβανιτοκερασιά» καὶ «Βλαχοκερασιά».

Ἐπὶ τοῦ ἐπεισοδίου αὐτοῦ τοῦ Παπακόκκινου μετὰ τὸν Τούρκο Ἀγῶ ἀναφέρουν πάρα κάτω πολλὰ λεπτομέρειες ἄλλοι πατριῶτες.

Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ πανέξυπνος αὐτὸς Παπακόκκινος ἐγλύτωσε τὸ χωριὸν μας ἀπὸ τὴ βουλιμία τοῦ Τούρκου Τοπάρχη, ποὺ ἤθελε μετὰ δόλιο τρόπο νὰ ἀποκτήσῃ τὴν κυριότητα τῆς περιοχῆς τοῦ δικοῦ μας χωριοῦ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐπέτυχε στὸ ἄλλο τὸ χωριὸν, στὴν «Πέρα Κερασιά» (τὴ Βλαχοκερασιά), χάρις στὴν ἀφέλεια τοῦ Προεστοῦ τοῦ χωριοῦ ἐκείνου.

Τὸ γεγονός αὐτὸ ὅτι πράγματι ὀλόκληρη ἡ κτηματικὴ περιοχή τῆς Βλαχοκερασιῶς ἦταν ἰδιοκτησία Τούρκικη, τὸ ἐνθυμῶνται καὶ οἱ παλαιότεροι κάτοικοι τῆς Βλαχοκερασιῶς. Καὶ ὡς τοιαύτη διετηρήθη καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση, ἐτακτοποιήθη δὲ πολὺ ἀργότερα ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος.

Τὴ διαπίστωση αὐτὴ τὴν κάμνει καὶ αὐτὸς ὁ Κολοκοτρώνης στὰ ἀπομνημονεύματά του, ποὺ τᾶγραψε ὁ Τερτσέτης, ὡς ἐξῆς¹.

«...Ἐπήγαμε εἰς τὴν Βλαχοκερασιάν καὶ τὴν ἐχαλάσαμε, ὡς ἰδιοκτησία τοῦ Χασεκῆ, ὅπου ἔκαψε τὰ σπίτια μας. Ἄλλη μιὰ φορά ἐπήγαμε εἰς τοῦ Τζεφερεμίνη...».

Μετὰ τὴ φράση αὐτοῦ τοῦ Κολοκοτρώνη, καὶ ἰδίᾳ μετὰ τὴ λέξη «Χασεκῆ», πολλοὶ ὑπέθεσαν καὶ ὑποθέτουν ἀκόμη ὅτι ὁ Χασεκῆς αὐτὸς ἦταν ὁ γνωστός Τούρκος τύραννος τῆς Ἀθήνας, ποὺ τὸ πραγματικὸν ὄνομα ἦταν Χατζῆ-Ἀλῆς, τὸ δὲ ἄξιωμα τοῦ Χασεκῆς, ποὺ θὰ εἶπῃ ἀξιωματικός.

Σχετικὰ ὁ γνωστός Ἀθηναῖος ἀγωνιστὴς τοῦ 1821 Παναγῆς Σκουζῆς, στὸ «Χρονικὸν τῆς σκλαβωμένης Ἀθήνας» στὰ χρόνια τοῦ Χατζῆ-Ἀλῆ, γραμμένο τὸ 1841 ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Σκουζῆ, διαφωτίζει τὴ σύγχυση αὐτὴ ποὺ γίνεται ἐξ αἰτίας τοῦ ὄρου «Χασεκῆ» ὡς ἐξῆς:

«Χασεκῆδες, μᾶς λέει, ὀνομάζοντο οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ σώματος τῶν Μπασταντζήδων εἰς τὸ Ἀνακτορικὸν Σεράγιον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Οἱ Χασεκῆδες αὐτοὶ ἀπῆλθον τῆς προστασίας τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ οἴκου. Τέτοιος λοιπὸν ἀξιωματοῦχος Χασεκῆς ἦταν καὶ ὁ Χατζῆ-Ἀλῆς ποὺ ἐπὶ 25 χρόνια ἀπὸ τὸ 1772-1796 ἐτυράννησε καὶ κατερρείπωσε τὴν Ἀθήνα...»

Ἐπὶ τὰ 1772—ἀναφέρει ὁ Σκουζῆς—ἡ Ἀθήνα ἐπωλήθη, ὁ μελικιανὴς, ὡς μούλκιον εἰς τὴν δημοπρασίαν. Ὁ Χατζῆ-Ἀλῆς τὴν ἠγόρασε μετὰ τὸ μέ-

σο τῆς κυρίας Ἐσμᾶ - Σουλτάνα ἀδελφῆς τοῦ Σουλτάν-Χαμίτη. Τὴν ἀγόρασε διὰ ἐνάμιση μιλιούμιον γρόσια. Ἀγόρασε τὴν Ἀθήνα μετὰ τὰ περιβόλια, ἀμπέλια, γρασιδία, μπιστάνια, βῆκο, ρόβι κλπ. ὡς τὰ Μεσόγεια...»

Ἐνῶ λοιπὸν ὁ Σκουζῆς ποὺ ἐξῆσε τὴν ἐποχὴ ἐκείνη γράφει κάθε λεπτομέρεια γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ Χατζῆ-Ἀλῆ, ὅπως καὶ γιὰ τὴν ἀρχικὴν του ἐμφάνισιν, ὡς τὴν τελευταίαν στιγμὴν τῆς δολοφονίας του, ποῦθεν δὲν ἀναφέρει ὅτι ὁ Χατζῆ-Ἀλῆς εἶχε ἄλλη περιουσία ἐξω ἀπὸ τὴν Ἀττικὴν. Οὔτε βέβαια εἶναι λογικὸν νὰ παραδεχθῶμε ὅτι ὁ μέγας αὐτὸς τύραννος, θάρχόταν νὰ ἀποκτήσῃ ἰδιοκτησίαν στὰ «κράκουρα τῆς Κερασιῶς», ἀφήνοντας τόσοσους ἄλλους κάμπους τῆς Ρούμελης καὶ τοῦ Μοριά.

Κατὰ συνέπειαν, ἡ Τούρκικη ἰδιοκτησία τῆς Βλαχοκερασιῶς ἀνήκεν ἀσφαλῶς σὲ κάποιον ἄλλον Τούρκον ἀξιωματοῦχον τοῦ Μοριά-Βαλεσῆ τῆς Τριπολιτσᾶς—Χασεκῆν—τοῦ σώματος τῶν Μπασταντζήδων καὶ ὄχι εἰς τὸν Χατζῆ-Ἀλῆν, τὸ γνωστὸν τύραννον τῆς Ἀθήνας, τὸν ἐπωνομαζόμενον ἀπὸ τὸ ἄξιωμα ποὺ ἔφερε καὶ Χασεκῆν.

Ἐπανερχομαι εἰς τὸ τοπωνύμιον τῆς Ἀρβανιτοκερασιῶς, τὸ ὁποῖον ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια τὸ μετέβαλαν εἰς «Κερασεῖα». Ὑπάρχουν ἄνθρωποι στὴν Ἑλλάδα ποὺ βάλθηκαν εἴτε ἀπὸ ἄγνοια, εἴτε ἀπὸ μοντερνισμόν, νὰ ἐξαφανίσουν τὴν πραγματικὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου μας, παρόμοια ὅπως βρίσκονται ἀγράμματοι χωρικοὶ, ποὺ τὰ μάρμαρα τῶν ἀρχαιολογικῶν θησαυρῶν μας—ὅσα βρίσκουν ἀφύλακτα—τὰ βάζουν εἰς τὸ κάμινον καὶ τὰ βγάζουν ἄσβεστο! Ἔτσι καὶ οἱ σοφοὶ «ἐγκέφαλοι», ἄμοιροι τῶν παραδόσεων καὶ τῆς ἱστορίας τοῦ χωριοῦ μας, μετωνόμασαν, τὴν «Δῶθε Κερασιά», τὴν Ἀρβανιτοκερασιά δηλαδὴ, εἰς «Κερασεῖα» γιὰ νὰ ἐξοβελίσουν τὸ κακὸν—ξενόφωνον δῆθεν—πρῶτον συνθετικὸν «Ἀρβανιτο» ποὺ ὑπέθεσαν ὅτι ἔχει σχέση μετὰ τοὺς Ἀρβανίτες! ἐνῶ τὸ τοπωνύμιον Βλαχοκερασιά τὸ ἀφήσαν ἀπείραχτο.

Μετὰ ἐλαφρὴν τὴ συνείδησιν οἱ συντάκτες αὐτοὶ τῶν τοπωνυμίων, προσπαθοῦν ἀνεξέταστα καὶ μετὰ προχειρότητα νὰ ξεριζώσουν ὅλην τὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου μας! Ἐνῶ ἀκριβῶς εἰς τὴν λέξιν «Ἀρβανιτο», ποὺ θέλουν νὰ τὴν ξεριζώσουν, ἀκριβῶς σ' αὐτὴν τὴν λέξιν στηρίζονται οἱ τίτλοι μας καὶ ἡ περηφάνεια τῆς Ἀρβανιτοκερασιῶς, ποὺ δὲν τὴν πάτησε ποδᾶρι Τούρκου. Θέλουν νὰ ἀγνοήσουν πῶς οἱ Ἀλβανοὶ ἐκλήθησαν πολλὰς φορές, τόσο ἀπὸ τοὺς Δεσπότες τοῦ Μυστρᾶ, Θεόδωρο Παλαιολόγον καὶ ἄλλους (1392-1458), γιὰ νὰ βοηθήσουν τοὺς Ἑλληνας ἐναντίον τῶν εἰσβολέων Τούρκων, ὅσον καὶ ἀργότερα κατὰ τὴν πρώτην Ἐπανάστασιν τοῦ Μοριά, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὀρλώφ (1770-1779) ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἐναντίον τῶν ἐπαναστατημένων Ἑλλήνων. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς τοὺς Ἀλβανούς, ὅπως καὶ ἀπὸ τοὺς Σλαβούς, παρέμειναν στὴν Πελοπόννησον καὶ μάλιστα στὴν Ἀρκαδίαν, ἀλλὰ δὲν ἐρρίζωσαν. Ὅλοι αὐτοὶ ἀπερροφήθησαν ἀπὸ τὸ γηγενές, τὸ ντόπιον Ἑλληνικόν

1. Τερτσέτη ἅπαντα.—Ἀπομνημονεύματα Κολοκοτρώνη σ. 36.

στοιχείο, πού ήταν επικρατέστερο, εδφεύεστερο και πολυπληθέστερο. Πάντως ή υπόθεση αυτή, πού είχε άρχισει από τόν μισέλληνα Γερμανό Φαλμεράυερ, είναι πιά ξεκαθαρισμένη ιστορικά από άλλους σοφούς, Φίλιπσον, Ν. Γιόργκα, Β. Αίγινίτη κ. ά., και δέν παρίσταται ανάγκη νά σβήσουμε τό «'Αρβανιτο» από την 'Αρβανιτοκερασιά, για νά άποδείξουμε ότι οι 'Αλβανοί δέν πάτησαν στην 'Ελλάδα!

Δέν είναι σωστό βέβαια νά άρνηθομε ότι από τις ξένες φυλές πού πέρασαν από την 'Ελλάδα στη μακραιώνη ιστορία του 'Εθνους, δέν διατηρήθηκαν και μερικά τοπωνύμια ξενικά, (Τούρκικα, 'Ιταλικά, 'Σλαβικά, 'Αλβανικά κ.λ.π.)¹

'Αφοϋ δέν καταρθώσαμε νά πείσουμε τους 'Ελληνες, πού κατοικούν γύρω από την 'Αθήνα, στο Μενίδι, στα Μεσόγεια της 'Αττικής και στην Κορινθία, νά παύσουν νά χρησιμοποιούν σαν επίσημη γλώσσα τους τὰ 'Αρβανίτικα, άφοϋ δέν καταρθώσαμε νά ξεελληνίσουμε τὰ τοπωνύμια του Πειραιά, Πασσαλίμάνι και Τουρκολίμανο, Τουρκοβούνια στη μέση στην 'Αθήνα, φθάσαμε στα όρεινά βάθη της 'Αρκαδίας νά ξεελληνίσουμε την ξεελληνισμένη 'Αρβανιτοκερασιά!

Τέλος, άν δέν ήθελαν νά μείνη τό γνωστό σ' όλες τις γενιές από του 1800-1954 τοπωνύμιο 'Αρβανιτοκερασιά, ως άφιναν τουλάχιστον τό παλιό του τοπωνύμιο Κερασιά, σύμφωνα άλλωστε και με δύο άποφάσεις του Κοινοτικού Συμβουλίου του χωριού².

1. Τὰ τοπωνύμια πού καταλήγουν σε οβα-ιτσα-αινα-ουκα π.χ. Λίποβα, Καίτσα, Ντριμίριτσα, Βάλτανα, Τσουκά=λόφος—όχι Τζιούκα—όλες αυτές—τοποθεσίες στις Κερασιές είναι πράγματι Σλαβικά, όπως επίσης Σλαβικά είναι και τὰ τοπωνύμια, Ζέλι, Καπαρέλι, 'Αράχοβα, πού καλώς άντεκατεστάθησαν τὰ τρία τελευταία.

Τὰ μοναδικά τοπωνύμια στην περιφέρεια του χωριού μας, πού έχουν ρίζα 'Αλβανική με την υποκοριστική κατάληξη -ζα είναι τό Σκήτιζα, Σκάλιζα, πού πιστεύω πως κι' αυτά είναι δανεισμένα από τις ελληνικές λέξεις σκήτη, σκάλα, στις όποιες οι 'Αλβανοί επρόσθεσαν την κατάληξη -ζα-. Τό τοπωνύμιο όμως 'Αρβανιτοκερασιά πού προέρχεται από τις δύο καθαρόαιμες ελληνικές λέξεις 'Αρβανίτη + Κερασιά, όπου όμως τό πρώτο συνθετικό ή λέξη 'Αρβανίτης είναι δηλωτική μιας ιδιότητας ενός λαού, δέν έχει καμμία σχέση με τον ίδιο τό λαό της 'Αλβανίας.

2. 'Υπ' αριθ. 1)10.1.1963 Πρακτικόν Κοινοτικού Συμβουλίου Κερασεάς. «'Αποφασίζει: έμμένει εις την ύπ' αριθ. 4)19.2.1954 άπόφασίν του δι' ής άπεφασίσθη όπως ή μετονομασία της Κοινότητος από ΑΡΒΑΝΙΤΟΚΕΡΑΣΙΑΝ γίνη εις ΚΕΡΑΣΙΑΝ και όχι εις ΚΕΡΑΣΕΑΝ και παραμείνη του λοιπού ως όνομασία του χωριού μας ό όρος ΚΕΡΑΣΙΑ, δεδομένου ότι ή λέξις ΑΡΒΑΝΙΤΟ προσετέθη επί Τουρκοκρατίας λόγω έπεισοδίου προκληθέντος μεταξύ του τότε Τούρκου Τοπάρχου ('Αγιά) μετά του Προεστού του χωριού «Παπακόκκινου», ενώ εις την πραγματικότητα τό δοθέν άρχικώς όνομα του χωριού μας ήτο ΚΕΡΑΣΙΑ και όχι ως τό Σον 'Υπουργείον επί των 'Εσωτερικών μετέτρεψε εις την καθαρεύουσαν «ΚΕΡΑΣΕΑΝ».

2. 'Ονομασία και πρώτοι οικισται της 'Αρβανιτοκερασιās.

Του ΑΝΑΣΤ. Ν. ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Τό βέβαιον είναι ότι εις τās τοποθεσίας, όπου κείνται ή 'Αρβανιτοκερασιά και κατά συνέχθειαν αυτής ή Βλαχοκερασιά, εδδοκιμοϋσε και εδδοκιμεί ή κερασιά και ως εκ τούτου τὰ δύο αυτά χωριά άνομάζοντο άρχικώς «Κερασιές» και προς διάκρισιν, ή άνατολική λεγόταν «Δωθε Κερασιά» και ή δυτική «Πέρα Κερασιά». 'Ελεγαν, πάμε στις Κερασιές, έρχομαι από τις Κερασιές, ή μάχη στις Κερασιές. 'Αβέβαιον όμως είναι γιατί άνομάσθη ή μὲν Δωθε Κερασιά 'Αρβανιτοκερασιά, ή δὲ Κείθε Κερασιά Βλαχοκερασιά, ενώ ούτε άμιλοϋντο, ούτε άμιλοϋνται 'Αρβανίτικα ή Βλάχικα.

Φαίνεται ότι από τὰ παλιὰ χρόνια, επί Φραγκοκρατίας, Βυζαντινης Αυτοκρατορίας ή Τουρκοκρατίας, όποτε μετεκαλοϋντο προς ενίσχυσιν στρατευματα εκ της Βαλκανικής εις Πελοπόννησον, ίσως νά έγκατεστάθησαν προσωρινά 'Αλβανοί ή Βλάχοι¹ τινές εις τὰ δύο αυτά χωριά και νά πήραν τις προσωνυμίες, 'Αρβανιτο- και Βλαχο-, ως πρώτο συνθετικό του Κερασιά². Πάντως όμως οϋτοι, είτε άπεχώρησαν, είτε άπερροφήθησαν από τους έντοπίους, δέν έχουν άφίσει οϋδὲ ελάχιστα ίχνη διαβάσεως. Πρό πενταετίας περίπου ή 'Αρβανιτοκερασιά μετωνομάσθη εις Κερασεάν.

Δέν έχομεν πληροφορίας τότε ακριβώς κατοικήθη στη σημερινή τοποθεσία της ή 'Αρβανιτοκερασιά. Είναι όμως άναμφισβήτητο ότι πλείστοι των κατοίκων της 'Αρβανιτοκερασιās, είναι άποικοι, προερχόμενοι από την 'Αράχοβα (Καρυάς) της Λακεδαιμόνος και από άλλα μέρη.

Γενάρχει του 'Εποικισμού αυτού άναφέρονται, ό Παπακόκκινος και ό άδελφός του 'Αντώνης, οι όποιοι υπολογίζεται ότι έγκατεστάθησαν εις 'Αρβανιτοκερασιάν μεταξύ 1750-1780. Και από μὲν του Παπακόκκινου προέρχονται αι οικογένειαι, Μανιατέων, Παπαλεξάνδρου, Κωστέων, Στεφανέων, 'Αναγνωστέων, Παναγακέων και Τζουμέων, από δὲ του 'Αντώνη προέρχονται αι οικογένειαι των νϋν Μητροπουλέων ή Δημαρχέων. Τὰ χωράφια στοϋ Φωτεινού, όριον 'Αραχόβης, πού είχαν και έχουν άκόμη οι Μητροπουλέοι, προέρχονται από κληρονομιά του ειρηνένου 'Αντώνη.

1. Βλάχοι — άποικοι Ρωμαίοι, κάτοικοι της Λακίας, πού άργότερα άνεμίχθησαν με τους Βουλγάρους και έδημιούργησαν τους Βουλγαρόβλαχους, πού είναι περισσότερο μισέλληνες και από τους Βουλγάρους. 'Αντίθετα οι 'Ελληνόβλαχοι ή απλώς Βλάχοι, πού κατοικούν γύρω από τον 'Ολυμπο και την Πίνδο, είναι γνήσιοι 'Ελληνες «ψυχή τε και καρδιά». Εις την Πελοπόννησον Βλάχος σημαίνει όρεσειβιος, τσοπάνος, χωριάτης, άγροίκος.

2. 'Αναφορικώς με τὰ τοπωνύμια των δύο χωριών 'Αρβανιτοκερασιά και Βλαχοκερασιά, στο χωριό μεταξύ όλων των κατοίκων επικρατεί ή άλλη παράδοση του Παπακόκκινου, πού άνέφερα στο προηγούμενο κεφάλαιο άναφέρουν δὲ και άλλοι πατριώτες άμέσως πάρα κάτω. (Α.Σ.).

Ὁ Ἀντώνης εἶχε ἓνα παιδί, τὸ Μῆτρο, ὁ ὁποῖος πῆρε γυναῖκα ἀπὸ τὸ Μαυρίκι, ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τῶν Μητσέων, κατὰ σύστασιν τοῦ Τούρκου Ἀγᾶ, φίλου καὶ τῶν δύο οἰκογενειῶν. Τὰ δὲ χωράφια ποῦ ἔχουν ἀκόμα οἱ Μητροπουλέοι στοῦ Κόντη, ὄριον Μαυρικίου, προέρχονται ἀπὸ τὴν προῖκα. Ὁ ἐν λόγῳ Μῆτρος, ὠνομάζετο Μ ἤ τ ρ ο ς Ἀ ν τ ω ν ί ο υ ἢ Ἀ ν τ ω ν ο μ ἤ τ ρ ο ς, ἐξ οὗ καὶ ἡ τοπωνυμία « τ ο ὕ Ἀ ν τ ω ν ο μ ἤ τ ρ ο υ τ ὸ δ ἔ ν τ ρ ο » ἰδιοκτησία τῶν Μητροπουλέων. Οὗτος, διὰ τῶν Β. Διαταγμάτων τῆς 27 Δεκεμβρίου 1833 καὶ 9 Νοεμβρίου 1834, διωρίσθη πρῶτος Δήμαρχος τοῦ νεοσυσταθέντος Δήμου Μανθυρέας, ἀπαρτισθέντος ἀπὸ τὰ χωριά Βλαχοκερασιά, Ἀρβαντοκερασιά, Ἀλουποχώρι, Γαροῦνι, Ζέλι, καὶ Καπαρέλι, μὲ πρωτεύουσαν τὴν Βλαχοκερασίαν.

Διὰ τοῦ αὐτοῦ Διατάγματος διωρίσθη Εἰσπράκτωρ τοῦ Δήμου Μανθυρέας ὁ Α. Π. Νικολάου, ὁ ὁποῖος δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸν Μπάμπη-Ἀναγνώστη τὸν Παπανικολάκο, δεδομένου ὅτι οἱ παλαιότεροι ἀντὶ νὰ γράφουν Παπα- ἔγραψαν ἓνα σαμπὶ (Σ) μὲ δύο τόνους καὶ τὸ διάβαζαν Παπα-Νικολάου. Οἱ ἀπόγονοι τοῦ Μῆτρος Ἀντωνίου, τιμῆς ἔνεκεν, ἐπήραν τὴν ἐπωνυμίαν Μητρόπουλοι ἢ Δημαρχεοί.

Ὁ Μῆτρος Ἀντωνίου εἶχε ἀρσενικά παιδιά τὸν Κωνσταντῖνο ἢ Κογιῶνο, τὸν Παναγῆ καὶ τὸν Γιαννάκο. Δήμαρχος ὢν ὁ Μῆτρος, ἀρραβώνισσε τὸ μεγαλύτερό του παιδί τὸν Κωνσταντῆ, μὲ μιὰ ὠραία κοπέλα καλῆς οἰκογενείας ἀπὸ τοῦ Τζίβα τῆς Τεγέας, ἀλλὰ ὁ ἀρραβῶνας αὐτὸς ἀτύχησε καὶ διελύθη διὰ τοὺς λόγους ποῦ ἀναφέρονται στὸ πάρα κάτω τραγοῦδι, τῆς « Δ η μ α ρ χ ὄ ν ο υ φ η ς ».

- Μωρὴ δὲν ἐντρεπόσουνε, μωρὴ Δημαρχόνουφη, ἀπὸ τὸν πεθερό σου, ποῦρθε καὶ σ' ἀρρεβώνισσε μὲ ἔξηνα δυὸ νομάτους;
- Φλωριά σου βάζει στὸ λαιμὸ καὶ ντούπιες στὸ κεφάλι κι' ἓνας μικρὸς ἀντράδερφος στ' αὐτὶ σου κουβεντιάζει.
- Νυφούλα, τί εἶσαι κίτρινη, γιὰτ' εἶσαι μαραμένη;
- μὴ σὲ βαραίνουν τὰ φλωριά κι' οἱ ντούπιες στὸ κεφάλι;
- Δὲ μὲ βαραίνουν τὰ φλωριά κ' οἱ ντούπιες στὸ κεφάλι. μὸν' μὲ βαραίνει τὸ παιδί ποῦ εἶμαι γκαστρώμενη. . . »

Ὁ Κωνσταντῆς, ἀπὸ μετέπειτα γάμο του, ἀπέκτησε τρία σερνικά παιδιά, τὸν Παναγιώτη, τὸν Γιώργη καὶ τὸν Γιαννάκο, ποῦ πῆρε τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ του τοῦ Γιαννάκου, ποῦ 12ετῆ τὸν αἰχμαλώτισαν οἱ Τούρκοι τὸ 1826 « σ τ ο ὕ Σ ο υ λ ε ἰ μ ἄ ν η τ ἧ λ ἄ κ κ α ». Ὁ δὲ Παναγῆς πῆρε σύζυγο τὴ Δημήτρω, θυγατέρα τοῦ ἐκ Βερβαίνων καταγομένου Βερβαινώτη καὶ ἐγκατεστημένου εἰς Βουτιάνους τῆς Σελλασίας. Ἐκ τοῦ γάμου τούτου ἀπέκτησε τέκνα, τὸν Ἀντώνη, τὸν Νικόλα ἢ Κόλλια, τὸ Μῆτρο, τὸν Κωνσταντῆ, τὸν Βασίλη καὶ τὴν Θανάσω, τὴν σύζυγο τοῦ Παναγ. Τρανοῦ.

Ἐκ διατριβῆς μου δημοσιευθεῖσιν εἰς τὸ φύλλον τῆς 28ης Ἀπριλίου 1921 τῆς Ἐφημερίδος « Μ ο ρ ε ἄ ς » Τριπόλεως ὑπὸ τίτλον « ἡ ἑκατονταετηρίς » παραλαμβάνομεν τὰ ἑξῆς:

« Ἐπὶ τῶν σημερινῶν κομποπόλεων Ἀρβαντοκερασιάς καὶ Βλαχοκερασιάς, ἦσαν ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἡ Κερασιές, εἰς δύο τμήματα. Καὶ τὸ μὲν ἀνατολικὸν τμήμα, ἡ Ἀρβαντοκερασιά, ἦτο ἰδιοκτητὸν καὶ ἀπηλλαγμένον πάσης φορολογίας ἐκ μέρους τῶν Τούρκων, χάρις εἰς τὴν διπλωματικὴν πονηρίαν τοῦ Προεστοῦ τῆς Μῆτρος Ἀντωνίου, τοῦ μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν διατελέσαντος πρῶτου Δημάρχου τοῦ Δήμου, τοῦ καὶ Πατριάρχου τῆς νῦν οἰκογενείας τῶν Μητροπουλέων, ὅστις προκλήθει ἀπὸ τὸν Ἀγᾶν τῆς Τριπολιτσᾶς, τί θέλει νὰ τοῦ χαρίσῃ εἰς ἀντάλλαγμα μιᾶς ὑπηρεσίας του, ἐξήτησα ἀπὸ αὐτὸν « μ ἰ ἄ κ ε ρ α σ ἰ ἄ ». Καὶ ὁ Τούρκος Ἀγᾶς νομίζων εὐτελεῖ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Προεστοῦ, ὑπέγραψε τὴν εἰς αὐτὸν παραχώρησιν τῆς « κερασιᾶς » μὴ ὑποθέτων ὅτι πρόκειται περὶ ὀλοκλήρου περιφερείας χωρίου, ἀλλὰ καὶ ἐκτεθειμένος ὢν δὲν κατεδέχθη νὰ ἀνακαλέσῃ κατόπιν τὴν τοιαύτην παραχώρησιν. Τὸ δὲ δυτικὸν τμήμα, ἡ Βλαχοκερασιά, ἦτο Σουλτανικόν, καταβάλλον φόρον εἰς τοὺς Τούρκους, διὰ πάσας τὰς καλλιεργουμένας γαίας « ὀ π ο υ β α ρ ε ἰ τ ὸ ὄ ν ἰ ». Ἡ τοιαύτη ἐθνικὴ νῦν ἰδιότης τῆς περιφερείας Βλαχοκερασιάς ὑφίστατο μέχρι τῶν ἡμερῶν μας »¹.

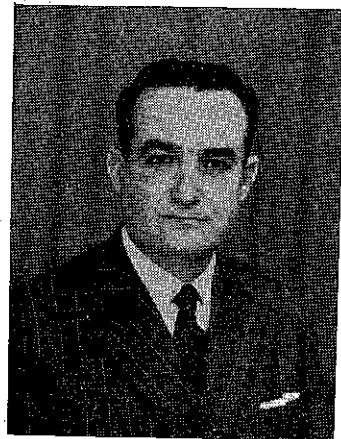
Ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν τῶν Ἀναγνωστέων τοῦ Παπακόκκινου, κατάγεται καὶ ἡ μάνα τοῦ ἐκ Τριπόλεως οἰκονομολόγου Κωνσταντίνου Ἀγγελοπούλου. Τοῦτο μοῦ τὸ εἶπε ὁ ἴδιος, ὅταν Ὑπουργὸς ὢν τῆς Δικαιοσύνης τὸ 1928, εἰς ἐπίσκεψίν μου, μὲ ἠρώτησε ἀπὸ ποῦ εἶμαι. Εἰς ἀπάντησίν μου δὲ ὅτι εἶμαι ἀπὸ τὴν Ἀρβαντοκερασίαν « Ἀμ, ἡ Μάνα μου ἦταν ἀπὸ τοὺς Ἀναγνωστέους », εἶπεν ὁ Ἀγγελόπουλος. « Τότε εἶμαστε καὶ συμπατριῶται, Κύριε Ὑπουργέ », τοῦ ἀπήντησα. Ἐπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρας διωριζόμενον Συμβολαιογράφος Ἀθηνῶν. Ἀλλὰ . . . ἦταν τυχερὴ ἡ Ἀρβαντοκερασιά καὶ δὲν ἀπεδέχθη τὸν διορισμόν, γιὰτὶ ποῖος θ' ἄδειαζε τώρα νὰ γράψῃ τὴν ἱστορίαν καὶ λαογραφίαν τῆς . . .

1. Καὶ ἡ ἄλλη ἐκδοχὴ ποῦ ὁ συνεργάτης μας —πατριώτης— κ. Α. Μητρόπουλος ἀπὸ τὸ 1921 ἔχει δημοσιεύσει, ὅτι δηλαδὴ ἡ περιοχὴ τῆς « Δόθε Κερασιᾶς » παρεχωρήθη ἀπὸ τοῦρκον Ἀγᾶν τῆς Τριπολιτσᾶς στὸν Προεστὸ Μῆτρο Ἀντωνίου, ἐναντὶ ἐκδουλεύσεών του πρὸς τὸν Ἀγᾶν, καὶ μάλιστα κατὰ λάθος, δὲν εἶναι γνωστὴ στὸ πολὺ κοινὸν τοῦ χωριοῦ. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ μᾶλλον πιστεύουν στὴν ἐκδοχὴ Παπακόκκινου, τοσοῦτο μᾶλλον καθ' ὅσον διστάζουν νὰ πιστέψουν ὅτι Τούρκος Ἀγᾶς θὰ ἐφιλοτιμεῖτο νὰ μὴ διορθώσῃ ἓνα τόσο μεγάλο λάθος του, πρὸς βλάβην τῶν συμφερόντων τοῦ ἴδιου. (Α.Σ.).

3. Ἡ ὄνομασία τῶν Κερασιῶν καὶ ὁ Παπακόκκινος.

Τοῦ ΚΩΝΣΤ. Γ. ΧΡΙΣΤΑΚΗ

Κερασιῆς ὀνομάζοντο καὶ τὰ δυὸ χωριά μαζί, ἡ Ἀρβαντοκερασιά καὶ ἡ Βλαχοκερασιά δηλαδή. Καὶ σήμερα ἀκόμη διατηρεῖται ἡ ὄνομασία ποῦ πᾶς; «πάω στὴν ἄλλη Κερασιά». «Ἀπὸ τίς Κερασιῆς εἰσθε»; «Ἦλθαν οἱ Κερασιῶτες». Κερασιῆς λοιπὸν ἐλέγοντο καὶ τὰ δυὸ χωριά. Καὶ ἐπῆραν τὸ ὄνομα ἀπὸ τίς πολλὰς κερασιῆς ποῦ ὑπῆρχαν στὴν περιοχὴ. Ὅλες οἱ ρηματιῆς καὶ τὰ ὄχτια καὶ κῆποι ἦσαν γεμάτα κερασιῆς καὶ μεγάλες μάλιστα, ποῦ ἐσώζοντο μέχρι τῶν παιδικῶν μας χρόνων καὶ ὑπάρχουν καὶ μερικὲς μεγάλες ἀκόμη.

Κωνστ. Γ. Χριστάκης

Ἀλλὰ πῶς πῆραν τὰ ὀνόματα Βλαχοκερασιά ἢ μία καὶ Ἀρβαντοκερασιά ἢ ἄλλη; Ἄς δοῦμε τί λένε οἱ γέροι σ' αὐτό.

Ὅποιος ἀπὸ μᾶς ἔχει τὴν ἡλικία γύρω στὰ πενήντα, θὰ θυμᾶται τὸ γερο-Καραμοῦ-

στο (Παν. Πιλαφῶ) τὸ γέρο αὐτὸν μὲ τίς συμβουλές του, τίς σοφές, μὲ τίς λίγες, τίς καφτερές ἀλλὰ καὶ κοφτερές σὰν ξυράφι κουβέντες του.

Γείτονάς μου. Καθόμαστε, παιδιά ἐμεῖς τότε ὄχι καὶ μικροί, παιδιά τοῦ Γυμνασίου, καὶ τὸν ἀκούγαμε στὶς διάφορες ἱστορίες του. Τὸν ἀκούγαμε πολλὰς φορές μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα ποῦ μᾶς «κατετρόπωνε» μὲ τίς ἐρωτήσεις του καὶ ἀπαντήσεις του, οἱ ὁποῖες μερικὲς φορές εἶχαν μὴ «λεπτά» ἀλατισμένη εἰρωνεία. Ἀπ' αὐτὸν ἄκουσα, πῶς πῆραν τὰ χωριά μας τὰ ὀνόματα Βλαχοκερασιά καὶ Ἀρβαντοκερασιά. Τὰ θυμᾶται τὰ ὄσα μᾶς ἔλεγε περὶ αὐτοῦ, σὰν νὰ εἶναι τώρα, καὶ κλείνω τὰ μάτια μου καὶ τὸν ἔχω μπροστά μου τὸν γέρο αὐτόν. Τὰ θυμᾶμαι λοιπὸν καὶ τὰ γράφω ὅπως μᾶς τὰ ἔλεγε.

«— Στὸ καιρὸ τῆς Τουρκιάς ἦταν ὅπως εἶχα ἀκούσει καὶ γὰρ ἀπὸ τοὺς παπούληδες μου, δημογέροντας στὸ χωριὸ μας ὁ Παπακόκκινος ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τὴν Κονομαίικη (Οἰκονομαίων). Ἐξυπνὸς ἄνθρωπος ὁ Παπακόκκινος. Δὲν ξέρουμε ἂν ὁ Παπακόκκινος αὐτὸς ἦτανε παπᾶς, πάντως διάολος ἦταν... Πολλὰ εἶχε γλυτώσει τὸ χωριὸ μας ἀπὸ τοὺς Τούρκους μὲ τὴν ἐξυπνάδα τοῦ Παπακόκκινου...

«— Ραγιάδες, σκλάβοι ἦμαστε. Γιὰ νὰ μπορέσης ὁμως νὰ ζήσης ἢ νὰ γλυτώσης, ὅ,τι μποροῦσες ἀπὸ τοὺς Τούρκους δὲν ἐχρειαζότανε τότε παλληκαριά, γιατί τὸ σπαθὶ δὲν πέρναγε ἀκόμα, ἀλλὰ ἡ πονηριά. Καὶ τὴν πονηριά αὐτὴν καὶ τὴ διπλωματία τὴν εἶχε ὁ Παπακόκκινος. Ὅ,τι ἤθελαν οἱ Τούρ-

κοι, τῶκαναν. Σὲ ποιὸν νὰ δώσουν λόγο! Ὅ,τι τοὺς ἄρесе τῶπαιρναν, καὶ γυναῖκες ἀκόμη... Νὰ τὴν μανίτσα (γιαγιὰ) τοῦ... (καὶ ἀνέφερε τὸ ὄνομα ἑνὸς ἀπὸ μᾶς) τὴν πῆραν οἱ Τούρκοι, νέο καὶ ἄμορφο κορίτσι τότε, καὶ τὴν εἶχαν σκλάβο... πολὺ καιρὸ στὴν Ντροπολιτά. Ὁ Παπακόκκινος ἀπὸ πόσα τέτοια εἶχε γλυτώσει τὸ χωριὸ μας! Καὶ ὀλόκληρο τὸ χωριὸ μας τὸ εἶχε γλυτώσει γιατί τὸ εἶχαν βάλει στὸ μάτι οἱ Τούρκοι νὰ τὸ πάρουν νὰ τὸ κάνουν τσιφλίκι τους. Τὸ ἤθελε ἕνας μεγάλος Τούρκος. Τώρα, τί ἦταν; Ἄγας ἦταν; Μπέης ἦταν; Πασσᾶς ἦταν; δὲν ξέρουμε, πάντως μεγάλος κ... ἦταν! Τοῦ ἄρесе τὸ χωριὸ μας καὶ πρὸ παντὸς ἄρесе στὴ γυναῖκα του, ποῦ ἤθελε νᾶρχεται νὰ ξεκαλοκαιριάσει ἐδῶ στὶς δροσιῆς καὶ τὰ πολλὰ νερά. Καὶ ξέρετε ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐδῶ στὴν περιοχὴ μας τέτοιο χωριὸ γιὰ ἐξοχή:...

» Ἦλθε λοιπὸν ὁ Τούρκος αὐτὸς καὶ πῆγε στὸν Παπακόκκينو.

«— Ἐλέω, τοῦ εἶπε, νὰ μοῦ γράψης μὴ κερασιά νᾶρχονται τὰ παιδιά μου νὰ τρῶνε κεράσια, νὰ αὐτῆ, καὶ τοῦ ἔδειξε μὴ κερασιά ποῦ ἦταν στὴν ἀλλή τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Παπακόκκινου. Τοῦ γυάλισε κάμποσα φλωριά καὶ τοῦ ἔδωσε μάλιστα νὰ ὑπογράψῃ τὸ χαρτί ποῦ εἶχε ἔτοιμο ὁ Τούρκος αὐτός. Καὶ ἔλεγε τὸ χαρτί ὅτι τοῦ πουλάει τὴν κερασιά του. Καὶ κερασιά τοῦ ἐννοοῦσε τὸ χαρτί τὴν Κερασιά, τὸ χωριὸ του δηλαδή, στὸ ὅποιον ἦταν Δημογέροντας. Καταλάβατε μὲ τί μπαμπεισιά ἦρθε ὁ Τούρκος! Πονηρὸς ὁμως ὁ Παπακόκκινος, ποῦ νὰ ὑπογράψῃ τέτοιο χαρτί... καὶ σκεπτότανε μὲ τί τρόπο θὰ ξεμπλέξῃ μ' αὐτὸν τὸν Τουρκαλᾶ...

«— Ἀφέντα μου» τοῦ εἶπε ὁ Παπακόκκινος, «ὄλες οἱ κερασιῆς εἶναι δικές σου καὶ νᾶρχονται τὰ παιδιά σου νὰ τρῶνε καὶ νὰ παίρνουν ἀπ' ὄλες τίς κερασιῆς κεράσια καὶ ὄσα θέλουν. Τί νὰ τὴν κάνης μὴ μόνον κερασιά;»

» Προσπάθησε καὶ πάλιν ὁ Τούρκος δίδοντάς του, τοῦ Παπακόκκινου, καὶ ἄλλα χρήματα γιὰ νὰ τὸν καταφέρῃ, ἀλλὰ ποῦ! Ἀγύριστο κεφάλι ὁ Παπακόκκινος...

» Ἡ γυναῖκα τοῦ Τούρκου αὐτοῦ «τὸν ἔτρωγε» κάθε ἡμέρα λέγοντάς του «ἀκόμη δὲν μπόρεσες νὰ τὸν καταφέρῃς αὐτὸν τὸν γκίαούρη;»

«— Ἀφησέ με», τῆς ἀπαντοῦσε ἐκνευρισμένος καὶ ἀγανακτισμένος ὁ Τούρκος. «Αὐτὸς ἔχει Ἀρβανίτικο, ἀγύριστο κεφάλι, δὲν μπόρῳ νὰ τὸν καταφέρῳ». Ἐτσι πῆρε τὸ ὄνομα: ἡ Κερασιά τοῦ Ἀρβανίτη-«Ἀρβανιτοκερασιά».

Ἀφοῦ λοιπὸν εἶδε κι' ἀπόειδε ὁ Τούρκος αὐτὸς πῶς δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ καταφέρῃ τὸν Παπακόκκينو, πῆγε στὸ Δημογέροντα τῆς ἄλλης Κερασιῆς καὶ τοῦ ἔκανε τὴν ἴδια πρόταση. Δημογέροντας στὴν ἄλλη Κερασιά ἦταν ἕνας ἄπλός, ἄθῳς καὶ ἀγράμματος τσοπάνης-βλάχος. Τοῦ γυάλισε κι' αὐτουνοῦ πολλὰ χρήματα καὶ χωρὶς νὰ πονηρευθῆ ἔβαλε στὸ χαρτί τὴν ὑπογραφή του. Καὶ μὲ τὴν ὑπογραφή αὐτὴ πουλήθηκε ἡ ἄλλη Κερασιά στὸν Τούρκο αὐτόν καὶ ἐγινε τσιφλίκι του. Τὴν ἔπαθε ὁ βλάχος ὁ Δημογέροντας

της άλλης Κερασιάς...Κερασιά του Βλάχου-«Βλαχοκερασιά». Πουλήθηκε λοιπόν η άλλη Κερασιά η Βλαχοκερασιά.

»Πολλοί Βλαχοκερασιώτες από τότε δεν μπορούσαν να δουλεύουν ξένα πιά τούρκικα χτήματα, φύγανε με τα προβατάκια τους και πήγανε κατά κάτω του Λιανού-Άγια Ειρήνη-Μαυρογιάννη-Μποκοβίνα, κατά κείθε, και κανάνε εκεί χωράφια και περιουσία καλή. Έγιναν ξωμάχοι (έξωμάχοι). Δούλευαν λοιπόν οι Βλαχοκερασιώτες ξένα χτήματα και πλήρωναν και φόρο στον Τούρκο αυτόν. Λένε μάλιστα πως οι Βλαχοκερασιώτες πληρώνανε φόρο και στο δικό μας Βασίλειο και όταν ακόμη φύγανε οι Τούρκοι για πολλά χρόνια, μέχρι πιά που τους τα χάρισαν με Νόμο και δεν πληρώνουν τώρα.

»Όταν μαθεύτηκε ότι ο Τούρκος αυτός είχε κάνει πρότασι στον Παπακόκκινο πρώτα να του αγοράση την Κερασιά και δεν το κατάφερε, οι Βλαχοκερασιώτες άρχισαν να μη μās χωνεύουν, να μās ζηλεύουν, γιατί γλυτώσαμε εμείς οι «άλλη χωριτες» (κάτοικοι της άλλης χώρας), όπως μās λένε εμās οι Βλαχοκερασιώτες και μās κατηγορούν ότι κάνουμε τις δουλειές μας κρυφά «σαν τα κούφα ποντίκια» και μās βρίζουν και μās λένε «κουφά».

Από το ινάτι τους μάλιστα μās διώξανε από τον Άγιώργη, την εκκλησία που λειτουργιώμαστε κι' εμείς (Άγ. Γεώργιος πρώην νεκροταφείον Βλαχοκερασιάς). Μās διώξανε με καυγά, ανήμερα του Άγιωργιού, και φύγαμε κι' εμείς κι' αναγκαστήκαμε να φτιάξουμε δική μας εκκλησία την Παναγία, στις ημέρες τις δικές μου».

Αυτά μās είχε διηγηθῆ ὁ μπάρμπα-Παναγιώτης ὁ Καραμοῦστος γιὰ τὴν ὀνομασία τῶν δύο χωριῶν μας. Καὶ εἶναι βεβαίως αὐτὰ παράδοσις, ἀλλὰ νομίζω ὅτι στηρίζονται σὲ ὀρισμένα γεγονότα ποὺ δὲν ἀπέχουν τῆς πραγματικότητος.

Καὶ τώρα μία δική μου πρότασις. Τὸ χωριὸ μας, ἡ Ἀρβανιτοκερασιά, μετωνομάσθη τελευταίως εἰς Κερασεάν καὶ πολὺ ὀρθῶς διὰ τὴν ἀπαλειφθῆ τὸ Ἀρβανιτο-μὲ τὸ ὅποιον οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει. Ἀλλὰ καὶ τὸ Βλαχο-τῆς Βλαχοκερασιάς πρέπει νὰ ἀπαλειφθῆ.

Τὰ χωριά μας ἐλέγοντο καὶ λέγονται Κερασιές. Τὸ «Ἀρβανιτο» καὶ τὸ «Βλαχο» τὸ πῆραν στὰ τελευταῖα χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας. Προτείνω λοιπόν, καὶ ἡ πρότασίς μου αὐτὴ νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ἐξετασθῆ ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἐκπροσώπων καὶ τῶν δύο χωριῶν μας, καὶ νὰ μὴ ἀπορριφθῆ ἀσυζητητί, ὅπως τὸ χωριὸ μας (ἡ Ἀρβανιτοκερασιά-Κερασεά) ὀνομασθῆ Πρώτη Κερασιά καὶ ἡ Βλαχοκερασιά Μεγάλη Κερασιά. Ὄνόματα καλά, ποὺ ταιριάζουν καὶ δὲν ἀπέχουν τῆς πραγματικότητος καὶ τῆς παλαιᾶς αὐτῶν ὀνομασίας.

4. Οἱ Κερασιές καὶ ὁ Παπακόκκινος.

Τοῦ ΝΙΚ. ΔΗΜΟΥ

Ἐκ παραδόσεως εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ Ἀρβανιτοκερασιά καὶ ἡ Βλαχοκερασιά ὀνομάζοντο Κερασιές. Ἔλαβον δὲ τὸ ὄνομα Ἀρβανιτοκερασιά καὶ Βλαχοκερασιά ἐκ τοῦ ἐξῆς γεγονότος:

Ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἕνας Μπέης, ὅτε Προεστὸς τῆς νῦν Κερασεᾶς ἦτο ὁ Παπακόκκινος, ἐζήτησε νὰ τοῦ ὑπογράψῃ «μιὰ κερασιά νὰ τρώῃ κεράσια». Ὁ Παπακόκκινος ἀντιληφθεὶς τὴν πονηρίαν τοῦ Μπέη, ὅτι «Κερασιά» ὑπονοοῦσε τὸ χωριὸ, τοῦ ἀπήντησε ὅτι ὅλες οἱ κερασιές εἶναι δικές του καὶ ὅποτε θέλει μπορεῖ νὰ τρώῃ κεράσια. Ὁ Μπέης τοῦ εἶπε τότε ὅτι θέλει μιὰ γιὰ τὰ παιδιά του, ἀλλὰ καὶ πάλιν ὁ Παπακόκκινος δὲν ὑπέγραψε.

Ὁ Μπέης τότε ἔφυγε κάπως δυσαρεστημένος καὶ ἐπῆγε εἰς τὴν Βλαχοκερασιάν. Ὑπέβαλεν τὴν ἰδίαν ἐπιθυμίαν εἰς τὸν Προεστὸν τῆς Βλαχοκερασιάς καὶ αὐτὸς ἀμέσως ὑπέγραψεν. Ὁ Μπέης τοῦ εἶπε: «Μπράβο, ἔχεις Βλάχικο κεφάλι», καὶ ἔκτοτε ἡ Κερασιά ἔλαβε τὸ ὄνομα Βλαχοκερασιά! Διὰ τὴν ὑπογραφὴν αὐτὴν οἱ Βλαχοκερασιῶτες ἐπλήρωναν φόρο καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν.

Μετὰ ὁ Μπέης ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἀρβανιτοκερασιάν καὶ ἐπανελάβεν εἰς τὸν Παπακόκκινον τὴν ἰδίαν ἐπιθυμίαν. Ὁ Παπακόκκινος καὶ πάλιν ἠρνήθη καὶ τότε ὁ Μπέης τοῦ εἶπε, ὅτι «ἐσὺ ἔχεις Ἀρβανίτικο κεφάλι» (δηλ. ἀγύριστο), καὶ ἔκτοτε τὸ χωριὸ ὀνομάσθη Ἀρβανιτοκερασιά¹.

5. Ὁ Παπακόκκινος καὶ ὁ Νταγριτζίκος.

Τοῦ ΓΕΩΡ. ΕΥΘ. ΣΑΡΡΗ

Στὸν καιρὸ τῆς Τουρκίας προεστὸς στὴ Δῶθε Κερασιά ἦταν ὁ Παπακόκκινος, καὶ στὴν Πίσω Κερασιά, ὁ Νταγριτζίκος.

Μιά μέρα ξεκίνησε ὁ Τούρκος Τοπάρχης—Ἀγᾶς ἀπὸ τὴν Ντρομπολιτσᾶ καὶ κόνεψε στοῦ Παπακόκκινου τὸ σπίτι. Ὅταν τὴν ἄλλη τὴν ἡμέρα ξύπνησε, ἔκανε μιὰ πρότασι στὸν Παπακόκκينو... νὰ τοῦ πουλήσῃ μιὰ κερασιά γιὰ νὰ τρώῃ κεράσια.

1. Τὸ σημαντικὸ αὐτὸ γεγονὸς τοῦ Παπακόκκινου, ποὺ ἐξασφάλισε ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ τὴν οἰκονομικὴ αὐτοτέλεια τῆς Ἀρβανιτοκερασιάς, πανομοιότυπο, τὸ εἶχα ἀκούσει κι' ἐγὼ πολλὰς φορὰς ἀπὸ τὸν πατέρα μου, ποὺ ἦταν Δημαρχιακὸς Πάρεδρος, ἀλλὰ περισσότερες ἀπὸ τὴ μάνα μου ποὺ κράταε ἀπὸ τὸ σόι τοῦ Παπακόκκινου (Κονομαίων) καὶ περηφανεύεταν γι' αὐτό..... (Α.Σ.).

Ὁ σκοπὸς τοῦ Ἀγᾶ ἦταν πονηρός. Μὲ τὸ πωλητήριον τῆς κερασιᾶς ὁ Ἀγᾶς θὰ γινόταν κύριος ὅλης τῆς περιοχῆς καὶ ὄχι μοναχὰ ἐνὸς δέντρου. Ὅμως ὁ Παπακόκκινος δὲν ἔτρωε χορτάρι.

—«Ἀγᾶ μου, τοῦ λέει, θὰ μὲ φάει ἡ γκρίνια τῆς Παπαδιᾶς ἂν κάνω ἓνα τέτοιο πρᾶγμα. . . μιὰ μονάχα κερασιά; Οὐλές οἱ κερασιᾶς εἶναι δικές σου καὶ ἐλεύτερα καὶ σὺ καὶ οἱ ἄνθρωποι σου νᾶρχεστε νὰ τρῶτε ἀπ' οὐλές τις κερασιᾶς κεράσια».

Ὁ Ἀγᾶς κατάλαβε ὅτι ματαιοπονεῖ καὶ χτυπώντας χαϊδευτικὰ τὸ Παπακόκκινο στὴν πλάτη τοῦ λέει. «Ἄιντε βρὲ Ἀρβανίτη, ἐσένανε δὲν μπορᾶ νὰ σὲ καταφέρω».

Τὴν ἄλλη τὴν ἡμέρα πῆγε στὴν «Πίσω Κερασιά» κι' ἔκαμε τὴν ἴδια πρότασι στὸν Προεστὸ τοῦ χωριοῦ, τὸν Νταγριτζίκο. Ὁ Νταγριτζίκος, ἓνας ἀγαθὸς ἀνθρωπάκος, δέχτηκε τὴν πρότασι καὶ υπέγραψε ἀμέσως τὸ χαρτί. Ὅπως ἦταν ἐπόμενο, φχαριστήθηκε ὁ Ἀγᾶς, καὶ χτυπώντας στὴν πλάτη τὸν Νταγριτζίκο τοῦ λέει: «Μπράβο ὦρὲ Βλάχο, ἐσὺ εἶσαι καλὸς ἄνθρωπος».

Ἔτσι ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ ἀργότερα πῆραν τὰ ὀνόματά τους ἡ Κερασιά τοῦ Ἀρβανίτη=Ἀρβανιτοκερασιά καὶ ἡ Κερασιά τοῦ Βλάχου=Βλαχοκερασιά μὲ τὴ διαφορά ὅτι ἀπὸ τότε ἡ περιοχή τῆς Βλαχοκερασιᾶς ἐγίνε ἰδιοκτησία τοῦ Ἀγᾶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ΟΙ ΚΕΡΑΣΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821. ΚΕΡΑΣΙΩΤΕΣ ΕΘΝΙΚΟΙ ΑΓΩΝΙΣΤΑΙ.

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

1. Μάχη στὶς Κερασιᾶς — Βλαχοκερασιά (Πάσχα 10 Ἀπριλίου 1821).

Κατὰ τὴν ἐπανάστασι τοῦ 1821 οἱ Κερασιᾶς δὲν ἐπαιξαν καὶ πολὺ σπουδαῖο ρόλο. Ἡ σημαία τῆς ἐπανάστασεως κατὰ τὸν Φραντζῆ ὑψώθηκε «στὴν κώμη Κερασιά τῆς Τριπόλεως» διὰ τοῦ Κυριακούλη Μαυρομιχάλη καὶ Ἀ. Νικολοπούλου τὴν 31ην Μαρτίου τοῦ 21¹.

Ἀπὸ τὰ ἀπομνημονεύματα ἐξ ἄλλου τοῦ Φωτάκου, πληροφοροῦμεθα ὅτι, ὀλίγες ἡμέρες πρὸ τῆς 10ης Ἀπριλίου τοῦ 21, εἶχε συστήσει ὁ Κολοκοτρώνης στὶς «Κερασιᾶς» στρατόπεδον, τὸ ὁποῖον ὁμοῦ κατὰ τὴν ἀτυχῆ ἐκείνην ἡμέραν τοῦ Πάσχα (10 Ἀπριλίου 1821) διελύθη. Ἴδου τί γράφει στὰ ἀπομνημονεύματά του περὶ Ἑλλήν. Ἐπανάστασεως ὁ Φωτάκος, τὰ ὁποῖα ἐγραψε ὁ Τερτσέτης, κατ' ἀφήγησι τοῦ ἴδιου τοῦ Φωτάκου². Ὁ Φωτάκος ἢ Φώτιος Χρυσανθακόπουλος ἀπὸ τὰ Μαγούλιανα, ἦταν, ὡς γνωστόν, ὁ μόνιμος ὑπασιπιστὴς τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη.

«Κατ' ἐκεῖνας τὰς ἡμέρας εἶχαν συστήσει στρατόπεδον καὶ εἰς Κερασιᾶς ὁ Ἄντ. Νικολόπουλος μὲ 300 Μιστριώτας³ καὶ ὁ Κυριακούλης Μαυρομιχάλης μὲ ἄλλους τόσους Μανιάτας. Ἐναντίον τοῦ στρατοπέδου αὐτοῦ, τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα τὸ πρωῖ, ἦρθαν οἱ Τούρκοι ἀπὸ τὴν Τριπολιτσᾶν, ἐπέπεσαν κατ' αὐτοῦ ἔξαφνα καὶ τὸ διέλυσαν, χωρὶς νὰ προφθάσῃ κανένας νὰ τοὺς δώσῃ βοήθειαν, οὔτε ἀπὸ τοῦ Πάπαρι, οὔτε ἀπὸ τὰ Βέρβαινα. . . Ἐδῶ ἦρθε

1. Βλέπε Ἀμβροσίου Φραντζῆ περιοδ. «Ξενία», Μάρτιος 1960.

2. Φωτάκου «Ἀπομνημονεύματα Ἑλλήν. Ἐπανάστασεως», Κεφ. Γ', σελ. 79. Ἴδιου σελ. 429 «στρατόπεδον Κερασιᾶς».

3. Εἰς τοὺς 300 Μιστριώτας ὑπὸ τὸν Ἄντ. Νικολόπουλον περιλαμβάνονται καὶ Ἐθνικοὶ ἀγωνισταὶ καταγόμενοι ἀπὸ τὴν Ἀράχοβα. Ὁ κ. Κώστας Μ. Πίτσιος στὸ σύγγραμμά του «Καρυαὶ» Ἀράχοβα-Λακεδαιμόνος (σ. 159-172) ἀναφέρει ὅτι στὴ μάχη τῆς Βλαχοκερασιᾶς ἔλαβαν μέρος περὶ τοὺς ἐπὶ ὑπαξιωματικοὶ καὶ 23 στρατιῶτες Ἀραχοβίτες.

(στα Βέρβαινα) έπειτα μετά τον πόλεμον των Κερασιών ο Έλους (δ Δεσπότης). . . Εις τής Κερασιαίς έσκοτώθηκαν ύπέρ τους 15 Έλληνας και ο Άρχηγός των Μιστριωτών Άντ. Νικολόπουλος, και τὰ κεφάλια των και τις σημαίες, τὰ έπήραν και τὰ έπήγαν οί Τούρκοι εις Τριπολιτσάν. Τò δέ στρατεύμα των Κερασιών διελύθη τότε και ένώθη με τò στρατόπεδον Βερβαίνων».

Όλίγα τινά για τή μάχη αυτή γράφουν και τὰ «Άρκαδικά» (1900) του Γ. Καραμάνου σ. 135.

«Οί δέ Τούρκοι ήρξαντο έξερχόμενοι (τής Τριπολιτσάς), όπου επυνθάνοντο συνηθροισμένους Έλληνας, και πρώτον μαθόντες, ότι έστρατοπέδευον έν Βλαχοκερασιά 600 Μιστριώται υπό τον Άντ. Νικολόπουλον και Μανιάται υπό τον Κυριακούλην, έξήλθον τής Τριπόλεως τήν ήμέραν του Πάσχα, καθ' ήν έγένετο και ή απαγχόνισις Πατριάρχου του Γρηγορίου μετά των σὺν αὐτῷ μαρτύρων, και λίαν πρωί έπιπεσόντες κατ' αὐτῶν αίφνης πριν επικουριαί φθάσωσιν εκ του έτέρου των Βερβαίνων στρατοπέδου, διέλυσαν τò στρατόπεδον. Έν δέ τή μάχη ταύτη έφονεύθησαν τινές των Έλλήνων, έν οίς και ο των Μιστριωτών άρχηγός Νικολόπουλος, τὰς δέ κεφαλὰς κατὰ τò Τουρκικόν έθος μετέφερον εις Τρίπολιν.»

Τή μάχη των Κερασιών ως έξής εκθέτει και ο Ιστοριοδίφης Τάκης Χ. Κανδηλώρος¹.

«Μετά τήν διάλυσιν του στρατοπέδου τής Καρυταίνης, τελευτώντος του Μαρτίου 1821, ο Κολοκοτρώνης συνέστησε νά πολιορκηθῆ πανταχόθεν ή Τρίπολις, έν δέ εκ των συσταθέντων μακράν ταύτης στρατοπέδων ήτο και τò τής Βλαχοκερασιᾶς. Άρχηγοί τούτου ήσαν ο άδελφός του Πετρόμπεη Κυριακούλης, και ο Άντώνιος Νικολόπουλος εκ Λογγάστρας τής Λακεδαιμόνος. Βλέπων ο Κολοκοτρώνης τò ασθενές τής θέσεως και τò ολιγάριθμόν των συγκεντρωθέντων, έγραψεν, ως διηγείται, νά έλθουν παρ' αὐτῷ εις τὸν Κάμπον τής Μαρμαριᾶς, ίνα αποτελέσουν όμοῦ έν στρατόπεδον, άλλ' ο Μαυρομιχάλης άπήντησε «Καλὸ πόστο κρατῶ και ἂν έλθουν οί Τούρκοι επάνω μας νά μάς έλθετε μεντάτι (βοήθεια).

» Λόγω του Πάσχα τήν 10ην Άπριλίου 1821, οί ταχθέντες σκοποί δέν ειδοποίησαν τò στρατόπεδον, όπερ έωρτάζον δέν άντελήφθη τήν επιδρομήν υπερδισχιλίων Τούρκων. Η μάχη διήρκεσεν τρεῖς ώρας και ο μὲν Κυριακούλης απεσύρθη με τούς ιδικούς του τριακοσίους εις ύψηλοτέρας θέσεις, ο δέ Νικολόπουλος, τρέχων ξιφήρης και άφύλακτος εις τούς προμαχῶνας των Λακεδαιμονίων, έπεσε μαχόμενος και ο θάνατός του έπέφερε τήν διασποράν των άνδρῶν. Όταν τò στρατόπεδον τής Μαρμαριᾶς έσπευσεν εις

1. Βλέπε Μεγάλη Έγκυκλοπαίδεια Πυρσοῦ, λέξη Βλαχοκερασιᾶ (σελ. 417).

βοήθειαν, είχαν φύγει και οί Έλληνες και οί Τούρκοι. Έλληνες έφονεύθησαν περι τούς 15 έν οίς και ο Παναγουλάς Βενετσάνος, τινές δέ ήχμαλωτίσθησαν.

»Οί Τούρκοι εκυρίευσαν και σημαίας άναγραφούσας «Ι.Χ.Ν.Κ=Ίησοῦς Χριστὸς Νικῆ» και «ή έλευθερία ή θάνατος» ως και «ή τὰν ή επί τᾶς». Εῦρον δέ ζωγραφισμένον και φοίνικα με τὸν Σταυρόν και τήν έπιγραφήν «εκ τῆς τέφρας μου άναγεννώμαυ». Συνέλαβον δέ και τήν άλληλογραφίαν του Πετρόμπεη συνιστώντος όμόνοιαν και φιλανθρωπίαν πρὸς τούς αὐτομολούντας ή αιχμαλωτιζομένους Τούρκους και εκ τῆς έπιστολῆς ταύτης έμετρίασαν όπωσοῦν, κατὰ Σπηλιάδην (Α. 88), τὰς κατὰ τὸν Έλλήνων τής Τριπόλεως θηριωδίας των. Τὰ κεφάλια των φονευθέντων απήγαγον μετά των λαφύρων οί Τούρκοι εις Τρίπολιν, ότι δέ υπελείφθη του Έλληνικού στρατοπέδου ήνώθη με τὸ των Βερβαίνων. Αί οικίαι τής Βλαχοκερασιᾶς εκάησαν, εδρέθησαν δέ κατόπιν και 15 πτώματα άκέφαλα. Κατὰ τὸν Οικονόμου οί Τούρκοι έρριψαν και τινας Έλληνας εις τὰς πυράς τὰς έτοιμούς δια τὰ ψητὰ άρνιά του Πάσχα. Οί άλλεπάλληλοι εκείνοι διασκορπισμοί των ελληνικῶν στρατοπέδων δέν άπεγοήτευσαν τὸν Κολοκοτρώνην και τούς λοιπούς άρχηγούς, οίτινες, επανιδρύσαντες ταῦτα και μέχρι του Ίουνίου, περιέσφιζαν τοσοῦτον τήν πολιορκίαν, ώστε ή Τρίπολις έπεσε τὸν Σεπτέμβριον εις χεῖρας 17 χιλιάδων πορθητῶν».

Τὰ ίδια περίπου γράφει στην αντίστοιχη λέξη «Βλαχοκερασιᾶ» και τὸ Λεξικόν «Ήλιος», σελ. 594 ως έξής:

«Τὸν Μάρτιον του 1821 ο Κολοκοτρώνης είχε προτείνει νά πολιορκηθῆ στενότερα ή Τρίπολις. Έν εκ των συσταθέντων τότε στρατοπέδων ήτο τής Βλαχοκερασιᾶς, με άρχηγόν τὸν Κυριακούλην και Πετρόμπεην Μαυρομιχάλην, τὸν Νικολόπουλον κ.ά. Εις σύστασιν του Κολοκοτρώνη νά ένωθοῦν τὰ στρατεύματα Βλαχοκερασιᾶς και Μαρμαριᾶς όπου και ο ίδιος εδρίσκετο, ο Μαυρομιχάλης άπήντησε ότι «τὸ πόστο του ήτο καλὸ». Άλλά τήν 10ην Άπριλίου ήμέραν του Πάσχα, επετέθησαν εναντίον του υπερδισχιλίοι Τούρκοι. Οί φρουροί απησχολημένοι με τὸν έορτασμόν, τούς άντελήφθησαν άργά και δέν έμεινε καιρός όπως ζητηθῆ ή βοήθεια του Κολοκοτρώνη. Η μάχη διήρκεσε τρεῖς ώρας. Ο Κυριακούλης απεσύρθη με 200 ιδικούς του ύψηλότερα. Ο Νικολόπουλος μαχόμενος άκάλυπτος και διατρέχων τò στρατόπεδον έφονεύθη.

» Τότε τò στρατόπεδον διελύθη, 15 Έλληνες έφονεύθησαν κατὰ τήν μάχην, αί οικίαι τής Βλαχοκερασιᾶς εκάησαν, κατὰ δέ τὸν Οικονόμου οί Τούρκοι έρριψαν πολλούς Έλληνας εις τὰς δια τὸ ψησίμον των άρνιῶν άναφθείσας πυράς. Παρ' όλα ταῦτα τò στρατόπεδον επηνδρόθη τὸν Ίούνιον του 1821 και συνέβαλε μετά των άλλων εις τήν άλωσιν τής Τριπόλεως».

Τὸ ἴδιο ἐπεισόδιο μνημονεύεται καὶ στὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ ἰδίου τοῦ Κολοκοτρώνη, ποῦ ἔγραψε ὁ Τερτσέτης.

«... Ἔτσι ἦλθαν εἰς τὴν Μαρμαριά τὸ μὲν Μιστριώτικο στράτευμα καὶ ὁ Κυριακούλης ὁ Βρυσηνὴς καὶ τ' Ἁγιοπετρίτικα στρατεύματα. Ἦταν καὶ δύο χιλιάδες εἰς τὰ Βέρβενα, καὶ παίρνει καμμιά χιλιάδα ἀνθρώπους ὁ Κυριακούλης καὶ ἔρχεται εἰς τὴν Βλαχοκερασιά μπροστὰ ἀπὸ ἡμῶς. Τοῦ ἐγράψαμε νὰ ἔλθῃ νὰ κάμουμε ἓνα σῶμα· δὲν ἠθέλησε· εἶπε: "Καλὸ πόστο κρατῶ, κι ἂν ἔλθουν οἱ Τούρκοι ἐπάνω μας, νὰ μᾶς ἔλθῃτε μεντάτι". Ἀνήμερα τὴ Λαμπρὴ εἶχανε βάρδια, ὁ Κυριακούλης τοπικοῦς, καὶ τοὺς ἐπρόδωσαν, καὶ ἐβγήκαν δύο χιλιάδες Τούρκοι μὲ τὰ χαράματα τῆς αὐγῆς καὶ τοὺς ἐπλάκωσαν καὶ ἐπολέμησαν ὀλίγην ὥρα καὶ ἐσκότωσαν καμμιά δεκαπενταριά ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας· ἐσκότωσαν τὸν περίφημο Ἀντώνιον Νικολόπουλο, τὸν Παναγιῆ Βενετσιάνο¹, καὶ ὁ Κυριακούλης ἀνεχώρησε μὲ τὸ λοιπὸ στράτευμα καὶ πάγει στὸ Μυστρά. Ἀκούοντας ἡμεῖς (Κολοκοτρώνης κλπ.) τὸν πόλεμο, ἐκινήσαμεν εἰς μεντάτι, ἦτον δύο ὧρες μακρὰ καὶ ὅσον νὰ πᾶμε ἡμεῖς, δὲν εὐρήκαμε οὔτε Ἕλληνας, οὔτε Τούρκους. Τὰ σπίτια καημένα, τοὺς δεκαπέντε κοψοκέφαλους. Ἐγυρίσαμε ὀπίσω εἰς τὴν Μαρμαριά».

Γιὰ τὸ ἴδιο γεγονός παραθέτουμε καὶ ὅσα ὁ ἱστοριοδίφης Δ. Γατόπουλος περιλαμβάνει στὸ βιβλίον «Τὰ 100 Ἑλληνικὰ χρόνια» (σ. 44).

«Μιά φούχτα ἀγωνιστῶν, ποῦ ἐώρταζεν ἡσυχὰ τὸ Πάσχα εἰς τῆς Βλαχοκερασιῆς, κοντὰ στὰ Βέρβενα, ἐπλήρωσε μὲ τὸ αἷμα τῆς τὸν φόρον τῆς Τουρκικῆς ἐκδικήσεως. Ἐνῶ ἔψηναν ἀρνιά καὶ σιγοτραγουδοῦσαν κλέφτικα τραγούδια, ὁ ἀρχηγὸς τῶν Κυριακούλης Μαυρομιχάλης ἐφάναξεν ἕξαφνα: — Πιάστε τ' ἄρματα!

» Τούρκικο ἀσκέρι, δεκαπλάσιο, εἶχε φανῆ στὴν πλαγιὰ τοῦ ἀντικρυνοῦ λόφου. Χίλιες ντουφεκιῆς ἔπεσαν μονομιᾶς. Εἰς τὸ διάστημα δέκα λεπτῶν τῆς ὥρας, τριάντα τρία παλληκάρια καὶ ὁ ὑπαρχηγὸς τοῦ σώματος Νικολόπουλος ἐσκοτώθηκαν. Οἱ ἄλλοι ἐπρόφθασαν καὶ ἔφυγαν ἀπὸ τὴν χαράδραν καὶ ἐγλύτωσαν».

Τὸ συμβάν τοῦτο στὶς Βλαχοκερασιῆς μνημονεύει καὶ ὁ ἱστοριοδίφης Ἄ. Τσακόπουλος² ὡς ἑξῆς:

«... Εἰς τὸ μικρὸν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν χωρίον Βλαχοκερασιά (τῆς Μαντινείας) περὶ τοὺς 15-20 τῶν κατοίκων του, τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα 10

1. Τὸ θάνατο τοῦ Παναγιώτη Βενετσιάνου ἢ Βενετσιανῆκη στὴ μάχη τῶν Κερασιῶν, γόνου τῆς ἠρωϊκῆς οἰκογένειας τῶν Βενετσιανῶν ἀπὸ τὴν Καστανιά τῆς Λακεδαιμόνος ἀναφέρει καὶ ὁ Γεράσιμος Καυῆλης-Πελοποννησιακὰ Β. σ. 139.

2. Ἄ. Τσακοπούλου «Ἱστορικὰ καὶ Λαογραφικὰ σημεῖα».

Ἀπριλίου τοῦ 1821, ὑπέστησαν τὸν τραγικώτερον, τὸν σκληρότερον, τὸν φρικιαστικώτερον, τὸν ἀπανθρωπότερον, τὸν μαρτυρικώτατον τῶν θανάτων, ποῦ ἔμπορεῖ νὰ φαντασθῇ ἀνθρώπινος νοῦς. Ὡς πασχαλινοὶ ἀμνοὶ ἐρρίφθησαν εἰς τοὺς καιομένους φούρνους ἀπὸ ἐπιδραμόντας Τούρκους κατὰ τὴν λαμπροφόρον καὶ μεγάλην ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως, καὶ ἐκάησαν, χάριν τοῦ ὑπὲρ πίστεως, ἐλευθερίας καὶ πατρίδος ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος.

» Τὸ ἀποτρόπαιον καὶ τραγικώτατον τοῦτο γεγονός ἔχει ὡς ἑξῆς: Τὸ Μ. Σάββατον 9 Ἀπριλίου τοῦ 1821, παραμονὴν τοῦ Πάσχα, ἢ ἐν Τριπολιτσᾷ Τουρκικῆ ἐξουσία πληροφορηθεῖσα ἀπὸ χωρικοὺς ραγιάδες, (οἵτινες καί-τοι ἐξερράγη ἢ Ἐπανάστασις εἰσήρχοντο εἰς τὴν πόλιν ἀφόβως καὶ ἐλευθέρως, παλοῦντες διάφορα πράγματα καὶ ἰδίως τρόφιμα) ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶχον στρατοπεδεύσει εἰς Βλαχοκερασιάν, καὶ γνωρίζοντες οἱ Τούρκοι, ὅτι τὴν μεγάλην ταύτην ἑορτὴν ἐορτάζουν μετὰ μεγάλης χαρᾶς καὶ λαμπρότητος, παραμελοῦντες καὶ αὐτὰ τὰ σπουδαῖα, ἀπεφάσισαν νὰ ἐπιτεθοῦν αἰφνιδιαστικῶς κατ' αὐτῶν τὴν νύκτα τοῦ Μ. Σαββάτου πρὸς τὰ ἐξημερώματα τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα. Καὶ χωρὶς νὰ ἐννοηθοῦν λόγῳ τῆς ἑορτῆς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἐπετέθησαν κατ' αὐτῶν καὶ ἐφόνευσαν πολλοὺς. Οὕτω τὸ στράτευμα ἐκεῖνο διελύθη, διότι δὲ ἦσαν ἄοπλοι, ἀπειροπόλεμοι καὶ ἀσυνήθιστοι ἕως τότε οἱ Ἕλληνες, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Οἱ δὲ Τούρκοι γενόμενοι κύριοι τοῦ χωρίου ἔκαυσαν αὐτὸ καὶ συνέλαβον περὶ τοὺς 15-20 ἐκ τῶν κατοίκων, τοὺς ὁποίους ἔρριψαν εἰς τοὺς καιομένους φούρνους, τοὺς ὁποίους οἱ δυστυχεῖς εἶχον ἀνάψει διὰ τὸ Πάσχα καὶ τοὺς ἔψησαν! Ἐμειναν δὲ ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἡμικεκαυμένα τὰ σώματα αὐτῶν ἐντὸς τῶν φούρνων. Ὁ δὲ ἱστορικὸς ὁ ἀναφέρων τὸ γεγονός γράφει ἐπὶ λέξει.

» Κατὰ τὰ τέλη Ἀπριλίου τοῦ 1821 διαβάς ἐκ τοῦ χωρίου ἐκεῖνου, ἐρήμου καὶ κατατεφρωμένου ὄντος, εἶδον λείψανα ἡμικεκαυμένα ἀνθρώπων ἐντὸς φούρνου σωζόμενα!" Τολμῶ νὰ εἶπω ὅτι μετὰ τὴς ἐλαφρότητος ἀναφέρει τὸ σοβαρώτατον αὐτὸ γεγονός, ὡς ἂν ἐπρόκειτο γιὰ τίποτε πουλιά!, χωρὶς νὰ κινήσῃ οὔτε τὸ ἐνδιαφέρον, οὔτε τὴν συμπάθειαν, οὔτε τὸν οἶκτον, οὔτε καὶ τὴν περιέργειαν νὰ μάθῃ τὰ ὀνοματεπώνυμα τῶν μεγάλων ἐκείνων νεκρῶν! Οἱ μάρτυρες αὐτοί, ἢ μᾶλλον τὰ ἅγια ἐκεῖνα θύματα, προηγήθησαν τοῦ μαρτυρίου καὶ αὐτοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' (1749-1821). Διότι ὁ μὲν Πατριάρχης ἀπηγγονίσθη τὰς μ.μ. ὥρας τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ νέου Πατριάρχου, οἱ δὲ Κερασιῶτες πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ὡς πρῶτόλεια σφάγια τῆς Μ. Ἐπανάστασεως ἐψήνοντο...».

Ὁ Ν. Μοραΐτης ἐξ ἄλλου—Γυμνασιάρχης—σχετικῶς μὲ τὸ γεγονός αὐτὸ τῆς Βλαχοκερασιᾶς γράφει¹:

1. Ν. Μοραΐτου - Γυμνασιάρχου «Ἱστορία τῆς Τεγέας» (1932 σ. 350).

«Στρατόπεδον Κερασιών: τριάκοντα χιλιάδες Τούρκοι έκαυσαν την Βλαχοκερασιάν και επανήλθον εις Τρίπολιν φέροντες επί κοντών τας κεφαλάς και τας σημαίας των φονευθέντων».

Ωσαύτως εις την περισυλλογήν ιστορικών γεγονότων του συμπατριώτη μας Ν. Δήμου ή μάχη τής Βλαχοκερασιάς περιγράφεται ως κάτωθι:

«Τήν 10ην Ἀπριλίου 1821, ήμέραν του Πάσχα επέδραμον κατά τα χαράματα, κατόπιν προδοσίας, κατά του εις Βλαχοκερασιάν εκ 1.000 ανδρών στρατοπέδου των Ἑλλήνων υπό τον Κυριακούλην Μαυρομιχάλην δύο χιλιάδες Τούρκοι. Συνήφθη μάχη κατά την όποιαν εφονεύθησαν 15 Ἕλληνες, μεταξύ των όποιων και ό Ἀντώνιος Νικολόπουλος. Ἡ έλθοῦσα πρὸς ενίσχυσιν δύναμις από την Μαρμαγιά (στρατόπεδον Κολοκοτρώνη) δέν εδρεν, ούτε Ἕλληνες, ούτε Τούρκους, αλλά 15 κοβοκέφαλα πτώματα και τὰ σπίτια καμένα».

Ἐξ άλλου εις δημοσίευσμά του ό συμπατριώτης Ἀναστ. Μητρόπουλος κατά τό έτος 1921 εις τον «Μορεάν» τής Τριπόλεως, επί τῆ συμπληρώσει εκατονταετίας από τής Ἑλλην. Ἐπαναστάσεως, υπό τό ψευδώνυμον «Μανθουρεάτης» περιλαμβάνει τὰ κάτωθι σχετικά με την μάχην των Κερασιών.

«Όταν κατά τό 1821 έξερράγη Ἐπανάστασις, οί Κερασιές έχρησίμυσαν ως όρμητήριον των επαναστατών. Και εις μέν την Πέρα Κερασιάν, ένθα νυν ή Βλαχοκερασιά, την σημαίαν τής έλευθερίας ύψωσαν οί περι τον Κυριακούλην Μαυρομιχάλην, εις δε την Δῶθε Κερασιάν, ένθα νυν ή Ἀρβανιτοκερασιά, αί περι τον Ἀντώνιον Νικολόπουλον, όπλαρχηγόν εκ Λογκάστρας τής Λακεδαιμόνος, «τόν διδάσκαλον του Κολοκοτρώνη, κατά την πολεμικήν έμπειρίαν». Ἡ σημαία των επαναστατών έφερε κεχαραγμένας τας λέξεις «εκ τής τέφρας μου αναγεννώμαι» και τὰ γράμματα Ι.Χ.Ρ. (Ἰησοῦς Χριστός). Οί Τούρκοι τής Τριπόλεως μαθόντες τὰ στασιαστικά κινήματα στις Κερασιές, έπήλθον κατ' αυτών πρὸς καταστολήν του κινήματος και καταδίωξιν των επαναστατών.

»Ἦτο ή 10 Ἀπριλίου 1821, Κυριακή του Πάσχα. Ἐν τῷ στρατοπέδῳ των Βερβαίων οί όπλαρχηγοί, οί στρατιῶται, οί πρόκριτοι και οί θρησκευτικοί Ἀρχηγοί, έσήκωσαν Ἀνάστασιν κρατοῦντες τὰ δπλα αντί λαμπάδων και ψάλλοντες τό Χριστός Ἀνέστη! Εἰς την Ἀρβανιτοκερασιάν παρεσκευάζετο τό γεῦμα με άρνιά ψηνόμενα στις ψησταριές πρὸ τής οίκίας του Προεστοῦ Μήτρου Ἀντωνίου, κατά την νυν συνοικίαν Δημαρχείκῃ, ένῶ έν τῷ μεταξύ οί επαναστάται ψάλλοντες και χορευόντες απέθεντο τας φροντίδας, πίνοντες οἶνον έξ εδγενικοῦ σταφυλιοῦ από τους «ληνούς», κατά τὰ απομνημονεύματα του Φωτάκου, προσφερόμενον άφθόνως από τὰ βαρέλια του Μήτρου Ἀντωνίου, ένα εκ των όποιων άκόμη σώζεται εις τους απογόνους του.

»Ἀλλά επέπρωτο να μη γευῶσι των ψηθέντων άρνίων. Ὁ βιγλιέρης τους άνήγγειλε ότι έρχονται οί Τούρκοι. Και άφήνουν την διασκέδασι και τὰ άρνιά και παρατάσσονται πρὸς μάχην διά να συνεχίσουν τό γλέντι με τό καργιοφύλι. Και ή μάχη συνήφθη φοβερά, διαρκέσασα επί πολὺ και ὄλοι έπολέμησαν μετά καρτερίας και ήρωϊσμοῦ, δέν άφησαν δε τους πολὺ υπερτέρους εις αριθμόν και έφόδια Τούρκους να πλησιάσουν, παρά όταν εξησφαλίσθησαν διά τής φυγῆς τὰ γυναικόπαιδα. Ἐπί του πεδίου τής μάχης έπεσεν ό όπλαρχηγός Νικολόπουλος».

Ἐν συνεχείᾳ ό Ἀν. Μητρόπουλος έσχάτως μᾶς απέστειλε και τό κάτωθι σημείωμά του:

«Σχετικῶς με την μάχη των Κερασιών, ή «Φωνή τής Ἀρκαδίας» εις τό φύλλον τής 25 Νοεμβρίου 1960 υπό τίτλον «Ἐθνομάρτυρες τής Βλαχοκερασιάς» καταχωρεῖ περι ταύτης ιστορικόν σημείωμα του ιστοριοδίφου κ. Ἀναστ. Τσακοπούλου, εις τό όποιον παρατηροῦμεν ότι ή μάχη διεξήχθη κυρίως εις Ἀρβανιτοκερασιάν, όπου εφονεύθη και ό όπλαρχηγός του εκεί στρατοπέδου Ἀντ. Νικολόπουλος και συμπληροῦμεν ότι ό διελθών μετά την μάχην, από τις Κερασιές ιστορικός, είναι ό Οίκονόμου. Εἰς τὰ άνωτέρω θά προσθέσωμεν ότι, καθ' ή μᾶς πληροφορεῖ ό κ. Ἀγῆσ. Γ. Σγουρίτσας, ιστοριοδίφης και διευθυντής του «Μαλεβοῦ» διά του «Μορέα» τής 28 Ἰουνίου 1962, κατά την μάχην τής Κερασιάς συνελήφθη αιχμάλωτος υπό των Τούρκων τό 1821 και ό εκ Βασσαρά πρακτικός ιατρός Παῦλος Δημητρακόπουλος ή Ἀγγουρόγιαννης, όστις άλυσοδεμένος μετεφέρθη εις Τρίπολιν και έρρίφθη εις τας φυλακάς, όπου εκρατοῦντο ως όμηροι, οί Προύχοντες και οί Δεσποτάδες του Μορηά. Τούτον φυλακισμένον όντα εκάλεσε εις τό «όσπίτιόν» του, ως θεράποντα ιατρόν του, ό άσθενήσας Σερασκέρης Ἀλβανός Ἀχμέτ Δέμος».

Περισσότερες λεπτομέρειες για τή μάχη αὐτή «στῆς Κερασιᾶς» μᾶς δίδει και ό Ἀκαδημαϊκός κ. Σπύρος Μελάς στο περισπούδαστο έργο του «Ὁ Γέρος του Μωριά», (σελ. 284-285).

«...Τὰ πράγματα πηγαίνουν καλά. Ὁ Κυριακούλης Μαυρομιχάλης όμως δε φτάνει ποῦχε κάμει τό λάθος να μην άκούσει τον Κολοκοτρώνη, να μην ένωθεῖ μαζί του και να μείνει με μικρή δύναμη σε θέση τόσο έπιφοβη, όπως οί Βλαχοκερασιές, έκαμε και δεύτερο άκόμα μεγαλείτερο: Ἐστειλε άνθρωπο με γράμμα στον Πασά τής Τρίπολης και του έλεγε να λευτερώσει στη στιγμή τον Ἀναστάση Μαυρομιχάλη, τους Δεσποτάδες και τους Προεστούς, είτε μη θά μπει στην πολιτεία με δέκα τέσσερες χιλιάδες και θά την μεταλάβει. Αὐτό τό θράσος έκαμε τους Τούρκους να τὰ χάσουν για μιὰ στιγμή, γιατί μάθαιναν τον ίδιο καιρό, τή σύναξη των Ἑλλήνων στο Παπρι, στο Λεβίδι, στα Βέρβена, στο Διάσελο, στο Καλογεροβοῦνι. Μέθυσαν

δμως τὸν ταχυδρόμο τοῦ Κυριακούλη, ἄνθρωπο ἀλαφρό, κ' ἔμαθαν ἀπ' αὐτὸν τὴν ἀλήθεια, γιὰ τὴν πραγματικὴ δύναμη τῆς Βλαχοκερασιᾶς.

»Ἦτανε μεγάλο Σάββατο. Ἀνήμερα τὴ Λαμπρή, δέκα τοῦ Ἀπρίλη, βγήκαν μετρεῖς χιλιάδες. Καὶ τόκαμαν, γιὰ τὴν ἕξαιραν πῶς, τέτοια μέρα, οἱ Ἕλληνες θάχαν ριχτεῖ στὸ φαγοπότι. Τὴ Βλαχοκερασιὰ κρατοῦσε, τὸ ἀπάνω μέρος, ὁ Κυριακούλης Μαυρομιχάλης μετρεῖσους καὶ τ' ἄλλο μετρεῖσους ὁ Νικολόπουλος. Εἶχανε βάλει στὰ καραούλια ντόπιους. Ἄμα εἶδαν τοὺς Τούρκους νᾶρχονται τοὺς ἔκοψε τέτοιος φόβος, ποὺ χάθηκαν στὴ στιγμή, φύγανε χωρὶς νὰ πάρουν τὸν κόπο νὰ δώσουν εἶδηση στὸν Κυριακούλη, ὅπως ἦταν χρέος τους. Οἱ Τούρκοι ἔπεσαν ἔτσι, ἄξαφνα, στὸ σῶμα του. Οἱ ἄντρες του σκόρπισαν, πήραν τὰ βουνά, τοὺς ἀκολούθησε ἀναγκαστικά κ' ὁ ἴδιος. Τὸ πρωτοπαλήκαρό του ὅμως, ὁ Παναγιώτης Βενετσανάκης, ἔμεινε, κ' ἐνωμένος μετρεῖσους Νικολόπουλο ἔπιασαν τουφέκι δυνατὸ. Τοῦτος ὁ Νικολόπουλος γερόλυκος τοῦ μπαρουτιοῦ, ἀπ' τὴ Λογκάστρα, κλέφτης παλιός, τῆς μεγάλης γενιᾶς τῶν προδρόμων τοῦ εἰκοσιένα, δὲν ἦταν ἀπ' αὐτοὺς ποὺ φεύγουν. Καρδιά μεγάλη, τεχνίτης στὸν πόλεμο. Ὁ Κολοκοτρώνης, μιλώντας πάντα μετρεῖσους αὐτόν, ἔλεγε: «Ὁ δάσκαλός μου». Ἔμεινε ἐκεῖ. Θέρισε Τούρκους. Σκότωσε κ' ἕναν ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς τους, τὸ Χασάν Λαστιώτη. Τέλος σκοτώθηκε κ' ὁ ἴδιος καὶ πλάι του τὸ ἄλλο παληκάρι, ὁ Βενετσανάκης.

»Ὅταν πέσανε οἱ ἀρχηγοί, τὸ σῶμα σκόρπισε. Οἱ Τούρκοι μπήκαν στὴ Βλαχοκερασιᾶς, ἄρπαξαν κ' ἔκαψαν τὸ χωριό, ἔκοψαν τὰ κεφάλια τοῦ Νικολόπουλου, Βενετσανάκη κ' ὄλων τῶν σκοτωμένων, τὰ παλούκωσαν, πήραν σκλάβους τὸ Θεοφίλη Γουλέ, τὸν Παῦλο Δημητρόπουλο, τὸν Παπα-Παναγιώτη Σακελλαρίου μετρεῖσους τοῦ γιου τοῦ Ἡλία, κυρίεψαν Ἕλληνικά μπαϊράκια, βρήκαν τὴν τσάντα μετρεῖσους τὰ χαρτιά τοῦ Κυριακούλη καὶ γύρισαν μετρεῖσους στὴν Τρίπολη. Ὅταν ἄρχισε τὸ ντουφεκίδι ὁ Κολοκοτρώνης, μ' ὄλο ποῦχε μαντέψει τὴν καταστροφή καὶ τᾶχε πεῖ, πολὺ πρὶν, στὸ Μαυρομιχάλη, δὲν τοῦ κράτησε κακία γιὰ τὴν παρακοή—ἔτρεξε βοήθεια. Ἐπὶ μιάμιση ὥρα περπατοῦσε μετρεῖσους τὰ παληκάρια του γοργά, νὰ φτάσει. Κ' ἀπὸ τὰ Βέρβена ἔτρεξαν. Μὰ τὰ πράματα τοὺς πρόλαβαν. Ἦταν ἀργά ὅταν ζύγωσαν. Τὸ ἴδιο κ' ὁ Ἀντώνης κ' ὁ Κώστας Μαυρομιχάλης. Δὲ βρήκαν, ὅταν φτάσανε, παρὰ ρημάδια καὶ νεκροὺς κοποκεφαλισμένους. Ὁ Κολοκοτρώνης ἔκλαψε τὸ χαμὸ τοῦ Νικολόπουλου.

»Οἱ Τούρκοι μπήκαν στὴν Τρίπολη μ' ἀλαλαγμούς. Οἱ σκλάβοι, τὰ παρμένα μπαϊράκια τῶν Ἑλλήνων, τὰ κομμένα κεφάλια, ὅπως πάντα μπροστά. Κ' ἀπὸ πίσω τὸ βοητὸ τοῦ ὄχλου. Ἐφεραν τὰ κεφάλια στὴν ἀλλή τοῦ Σαραγιόυ, μπροστά στὰ παράθυρα τῶν φυλακισμένων Δεσποτάδων καὶ Προεστῶν, τὰ χόρευαν, αὐτὰ καὶ τὰ μπαϊράκια, ἐπιδειχτικά καὶ τοὺς φώναζαν κοροϊδευτικά.

— Νὰ οἱ λευτερωτές σας.

»Κατέβηκαν οἱ ἀγάδες νὰ ἴδουν τὰ κεφάλια καὶ τὰ μπαϊράκια. Σὲ μερικὲς ἀπ' αὐτὲς τὲς σημαῖες, ἦταν ζωγραφισμένο ἕνα πουλί ποὺ βγαίνει μετρεῖσους ἀπὸ φλόγες. Κ' ἀπὸ κάτω γράμματα. Οἱ Προεστοὶ κ' οἱ Δεσποτάδες, ἀπὸ τὰ παράθυρα διάβαζαν μετρεῖσους λαχτάρια τὸ ρητὸ τῆς Φιλικῆς. «Ἀπὸ τὴν στάχτη μου ἀναγεννώμαι». Σ' ἄλλα μπαϊράκια τῶχαν λανθασμένο, ἀπλοϊκὰ χέρια γραμμένο. «Ἐκ τοῦ σταχτοῦ μου». Μὰ στοὺς Τούρκους ἔκαναν πρὸ πάντων ἐντύπωση κάτι μεγάλα γράμματα: I.X.N.K. Φώναζαν τὸ δραγομάνο.

»— Διάβασε τοῦ εἶπαν, τί γράφει.

» Αὐτὸς εἶπε πρῶτα σιγά:

»— Ἀνὰ σινὶ σικτήμ—ἔστερα διάβασε μεγαλόφωνα. «Ἰησοῦς Χριστὸς Νικᾶ». Νὰ τί λέει ἀγάδες μου.

»Ὁ Καϊμακάμης πήρε τὴν τσάντα τοῦ Κυριακούλη μετρεῖσους τὴν ἀλληλογραφία του. Φώναξε τὸ δραγομάνο κ' ἄρχισε νὰ μεταφράζει τὰ γράμματα. Ἐνα ἔλεγε πῶς δὲν ἔχουν πολεμοφόδια. Κ' αὐτὸ οἱ Τούρκοι τὸ πανηγύρισαν. Ἐνα ἄλλο τοῦ Πετρόμπεη, ποῦδινε συστάσεις νὰ φερθοῦν φιλάνθρωπα σ' ὄσους Τούρκους σκλάβωναν, τοὺς ἔκαμε βαθεῖα ἐντύπωση καὶ γλῶττωσε γι' αὐτὴ τὴ στιγμή, τοὺς Δεσποτάδες καὶ Προεστοὺς, ἀπὸ μεγάλα κίντυνα. Ὅσο ἄτυχο κ' ἂν ἦταν τὸ περιστατικὸ τῆς Βλαχοκερασιᾶς, ὁ Κολοκοτρώνης εἶδε σ' αὐτὸ μιὰ πρώτη ἀρχὴ μεταβολῆς. Οἱ Ἕλληνες ἄρχισαν νὰ μὴ φεύγουν μετρεῖσους τὴν πρώτη μπαταριά τῶν Τούρκων. Ἐβλεπε ὅτι ὅπου ἦταν προζύμι καλῶν ἀρχηγῶν, οἱ ἄντρες ἄρχιζαν νὰ κρατοῦν καλὰ τὸ ντουφεκί, νὰ ὑπομένουν τὲς πιὸ ἄγριες ἐπιθέσεις. Συνήθιζαν, σιγά-σιγά τὸν ἀμυντικὸ πόλεμο.

Ἀκόμα πιὸ πολλὲς λεπτομέρειες γιὰ τὴ μάχη «στῆς Κερασιᾶς» μᾶς δίδει καὶ ὁ ἱστοριοδίφης κ. Διονύσιος Ι. Σιγαλὸς στὸ βιβλίο του «Ἡ Σπάρτη καὶ ἡ Λακεδαίμων» μέρος τρίτον (σ. 512-516) ποὺ ἐξέδωκε τώρα τελευταῖα (1963).

«... Δὲν πρέπει νὰ νομίσωμεν, ὅτι εὐθὺς ἀπὸ τῆς 24 ἢ 25 Μαρτίου οἱ συγκεντρωθέντες παρὰ τὰ Βέρβена καὶ Κερασιᾶς Λακεδαιμόνιοι ἐπαναστάται ἀπετέλουν ὀργανωμένον σῶμα στρατοῦ ὑπὸ ἀνεγνωρισμένους ἀρχηγούς καὶ στελέχη. Κατ' ἀρχὰς οἱ προσδραμόντες ἐκεῖ Λακεδαιμόνιοι ἐπαναστάται, οἱ ὅποιοι ὑπὸ τὸν Ἀντῶνη Νικολόπουλον κατεδίωξαν τοὺς φεύγοντας πρὸς τὴν Τρίπολιν Μπαρδουνιώτας καὶ λοιποὺς Τούρκους τοῦ Καζᾶ τοῦ Μυστρά, κατέλαβον διαφόρους θέσεις εἰς τὰ νότια ὑψώματα τοῦ κάμπου τῆς Τρίπολεως περὶ τὰ χωριά Βλαχοκερασιᾶς καὶ Βέρβена, ἀναμένοντες διαταγὲς ἀπὸ τοὺς προκρίτους τοῦ Μυστρά καὶ μετρεῖσους ἄμεσον σκοπὸν νὰ ἀποκρούσουν πᾶσαν ἀπόπειραν ἐπιστροφῆς τῶν Τούρκων πρὸς τὴν Λακεδαίμονα.

»Οἱ καθυστερήσαντες ἐπαναστάται τῶν διαφόρων χωρίων τῆς Λακεδαίμονος προσήρχοντο ἐκεῖ ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν διαφόρων ἀρχηγῶν, ἐπὶ κεφαλῆς

συγχωρίων και συγγενών των. . . Το σύνθημα ἦτο "Ἐλευθερία ἢ θάνατος". "Μὴ μείνη Τοῦρκος στὸ Μορηά, μηδὲ στὸν κόσμον ὄλον". "Οἱ Τοῦρκοι στὴν Κόκκινη Μηλιά". Οἱ προσερχόμενοι ἦσαν ὄπλισμένοι, ἀλλὰ μὲ πάσης προελεύσεως ὄπλα, καρυοφίλια, πιστόλες, γιαταγάνια, μαχαίρια.

»Τὸ πρῶτον βάπτισμα τοῦ πυρὸς ἔλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὸ Φραγγόβρυσο (Ἀσέας) τὴν 30 Μαρτίου 1821. Οἱ εἰς τὰς θέσεις περὶ τὴν Κερασιάς (Βλαχοκερασιά καὶ Ἀρβαντοκερασιά), εὐρισκόμενοι Λακεδαιμόνιοι ἐπληροπορήθησαν, ὅτι οἱ Τοῦρκοι τῆς Καρυταίνης ἐπρόκειτο νὰ περάσουν ἀπὸ τὸ Φραγγόβρυσο κατευθυνόμενοι εἰς Τριπολιζᾶν μετὰ τῶν γυναικῶν, τῶν παιδῶν καὶ τῶν ὑπαρχόντων των. Ἡ πομπὴ ἀπὸ γυναῖκες, παιδιά, γέροντες καὶ ὑποζύγια ἐπροστατεύετο ὑπὸ ἐνόπλων Καρυτινῶν Τούρκων καὶ ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ ἀποσπάσματος ἀποσταλέντος ἐπὶ τοῦτο ἀπὸ Τριπολιζᾶς. Οἱ εἰς Φραγγόβρυσο σπεύσαντες Λακεδαιμόνιοι ἤνοιξαν πῦρ κατὰ τῶν διερχομένων Τούρκων καὶ συνήψαν μετ' αὐτῶν σφοδρὰν μάχην. Δὲν κατάρθωσαν ὁμοῦ νὰ ἐμποδίσουν τὴν διέλευσιν τῶν Τούρκων καὶ ἠκολούθησαν τούτους μέχρι τὸ Καλογεροβοῦνι, ὅπου συνήψαν τὴν ἐπομένην καὶ δευτέραν μάχην πρὸς στρατιωτικὸν Τουρκικὸν σῶμα, τὸ ὁποῖον ἀπεστάλη ἐκ Τριπολιζᾶς. . .

»Ἀλλὰ μία ἀπὸ τὰς ἀξιολόγους μάχας τῶν Λακεδαιμόνιων, ἡ ὁποία πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ πρώτη μάχη τῆς Ἐπαναστάσεως, εἶναι ἡ συναφθεῖσα τὴν 10 Ἀπριλίου παρὰ τὴν Βλαχοκερασίαν. Ἐνεκα ἀκριτομυθίας τοῦ ἐξ Ἀναστασόβης (Ἀλαγονίας) ἱερομονάχου Νικοδήμου, τὸν ὁποῖον ἀπέστειλεν εἰς Τρίπολιν ὁ Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, διὰ νὰ διαπραγματευθῇ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν ὁμήρων, οἱ Τοῦρκοι ἐπληροπορήθησαν τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν καὶ τὰς θέσεις, τὰς ὁποίας κατεῖχον οἱ Λακεδαιμόνιοι παρὰ τὰ Βέρβεννα (Δ. Δημητρ.). Ἀκόμη ὅτι 300 Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τὸν Ἀντώνην Νικολόπουλον καὶ ἰσάριθμοι περίπου Μανιάτες ὑπὸ τὸν Κυριακούλην Μαυρομιχάλην κατεῖχον τὰς θέσεις παρὰ τὴν Βλαχοκερασίαν. Οἱ Τοῦρκοι, κατόπιν τῶν πληροφοριῶν τούτων κατέστρωσαν ὀρισμένον σχέδιον ἐπιθέσεως καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἐνεργήσουν αἰφνιδιαστικὴν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν συγκεντρωμένων ἐκεῖ ἐπαναστατῶν, οἱ ὁποῖοι ἀπετέλουν τὴν κυρίαν δύναμιν τοῦ στρατοπέδου Βερβένων καὶ διαλύσουν τοῦτο. Ἐνέκριναν καὶ καθώρισαν ὡς ἡμέραν ἐπιθέσεως τὴν 10 Ἀπριλίου 1821, ἡμέραν τῆς εορτῆς τοῦ Πάσχα τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ὅποτε συνέπεσε νὰ γίνουσι καὶ αἱ μεγάλαι σφαγαὶ τῶν Ἑλλήνων ἀνὰ τὴν Ὀθωμανικὴν Ἀυτοκρατορίαν. Ἀφοῦ ἐπομένως οἱ εἰς Τριπολιζᾶν Τοῦρκοι ἠτοίμασαν καὶ ἐφοδίασαν φάλαγγα ἐκ 3.000 ἐμπειροπολέμων ἀνδρῶν διέταξαν νὰ βαδίσῃ, ὄπως μυστικῶς κατὰ τὴν νύκτα τῆς Ἀναστάσεως, ἐναντίον τῶν εἰς τὴν Κερασίαν συγκεντρωμένων ἐπαναστατῶν, οἱ ὁποῖοι, ὄπως ἀμέριμνοι θὰ ἐώρταζον εἰς τὰς ἐκκλησίας

τῶν δύο χωρίων καὶ θὰ ἀνέπεμπον τὰς δεούσας εὐχὰς ὑπὲρ τῆς κατευοδώσεως τοῦ ἀγῶνος. Τοῦτο καὶ ἐγένετο. Οἱ Τοῦρκοι χωρὶς νὰ γίνουσι ἀντιληπτοὶ ἐπλησίασαν εἰς τὸ χωριὸν Βλαχοκερασιά καὶ ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἐκκλησιαζομένων ἐκεῖ στρατιωτῶν. Ὡς ἦτο ἐπόμενον ἡ αἰφνιδία ἐκείνη ἐπίθεσις ἐπέφερε ἀναταραχὴν καὶ σύγχυσιν. Ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Λακωνικῶν ὄπλων γερο-κλέφτης Ἀντώνης Νικολόπουλος χωρὶς νὰ χάσῃ τὴν ψυχραμίαν τοῦ ἀπεσύρθη τοῦ χωριοῦ καὶ συνεκέντρωσε τὰς δυνάμεις του παρὰ τὴν θέσιν Βάλταιναν, ἡμίσειαν περίπου ὄραν ἀπέχουσαν τοῦ χωριοῦ καὶ ἀντέστη κατὰ τοῦ ἐπιτιθεμένου ἐχθροῦ. Ὁ ἴδιος μὲ ὀλίγους περὶ αὐτὸν κατέλαβε προκεχωρημένην θέσιν τῆς λοιπῆς παρατάξεως, ἐντὸς ἐρειπωμένης ἐκεῖ καλύβης. Ὁ Κυριακούλης Μαυρομιχάλης εὐρισκόμενος εἰς μακρυνὴν ἀπόστασιν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐξορμήσεως τῶν Τούρκων, ὑπεχώρησεν εἰς Κολλίνας.

»Ὁ Νικολόπουλος μὲ τοὺς συνταχθέντας περὶ αὐτὸν Λακεδαιμόνιους περὶ τὴν Βάλταιναν, ἤνοιξαν σφοδρὸν πῦρ κατὰ τῶν ἐπιτιθεμένων Τούρκων καὶ συνήψαν πολῦωρον μάχην. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μάχης ὁ γερο-Νικολόπουλος, ὅταν πρωταγωνιστῶν ἠχρηστεύθη τὸ τουφέκι του, ἐξεπήδησε τοῦ χαρακώματος του καὶ ὤρμησε μὲ τὸ γιαταγάνι στὰ χέρια κατὰ τῆς παρατάξεως τῶν ἐπιτιθεμένων ἐχθρῶν. Ἐκεῖ τότε, πανταχόθεν βαλλόμενος φονεύεται. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐνθουσιασθέντες καὶ συσπειρωθέντες τότε περὶ τὸν νεκρὸν τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἀντέταξαν πείσμονα καὶ γενναίαν ἀντίστασιν συμπλεκόμενοι μετὰ τῶν Τούρκων εἰς χεῖρας, ἀνὴρ πρὸς ἀνδρα, καὶ ὁμᾶς καθ' ὁμάδος. Τέλος οἱ Τοῦρκοι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διασπᾶσιν τὴν παρατάξιν τῶν Λακεδαιμόνιων καὶ ἠνάγκασαν τούτους εἰς ὑποχώρησιν καὶ ἀφοῦ παρέλαβαν μεθ' ἑαυτῶν τὴν κεφαλὴν τοῦ ἥρωος Νικολοπούλου καὶ τῶν πεσόντων πρὸ αὐτῶν ἀγωνιστῶν ὑπεχώρησαν εἰς Τρίπολιν.

»Κατὰ τὴν μάχην ἐκείνην, τὴν πρώτην τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἐφονεύθησαν 30 Τοῦρκοι καὶ 18 Ἕλληνες μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ἀμφοτέρωθεν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἀντιπάλων παρατάξεων Ἀντώνης Νικολόπουλος καὶ Ὁ Τοῦρκος Χασάνης Λεστιώτης. Τὰς κεφαλὰς τῶν πεσόντων ἐκεῖ Λακεδαιμόνιοι οἱ Τοῦρκοι ἀνήρτησαν πρὸ τῆς φυλακῆς τῶν ἐγκλείστων Πελοποννησίων ὁμήρων εἰς τὸ Σαράγι. Οὔτε ἡ μάχη, ἀλλ' οὔτε καὶ ὁ ἥρωϊκὸς θάνατος τοῦ πρώτου πεσόντος κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν Ἑλληνοῦ Ὀπλαρχηγοῦ καὶ ἀρχηγοῦ, ἔτυχε τῆς δεούσης προσοχῆς καὶ ἐκτιμήσεως ἐκ μέρους τῆς Ἱστορίας τῆς Ἐπαναστάσεως. Οἱ Ἕλληνες ἐπαναστάται κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Ἐπαναστάσεως ἐτρέποντο εἰς φυγὴν εἰς τὸ ἄκουσμα «ἔρχονται οἱ Τοῦρκοι» καὶ τώρα ἀρχισαν νὰ φωνάζουν «ποῦ εἶναι οἱ Τοῦρκοι».

»Ἡ μάχη τῆς Βλαχοκερασιάς, ὅσον μικρὰ κι' ἂν θεωρηθῇ, ὑπῆρξε μεγάλης σπουδαιότητος διὰ τοὺς ἐπαναστάτας, διότι ἦτο ἡ πρώτη μάχη τὴν

ὁποῖαν ἔδωσαν ἐκ παρατάξεως, κατὰ πολὺ ὑπερτέρων δυνάμεων τῶν Τούρκων, ἔλαβον θάρρος καὶ ἐπίστευσαν ὅτι ἦσαν ἱκανοὶ νὰ ἀντιμετωπίσουν τοὺς Τούρκους καὶ νὰ νικήσουν. Εἰς τὴν μάχην τῆς Βλαχοκερασιᾶς ἔπεσαν 18 ἀγωνισταὶ Λακεδαιμόνιοι, ἐκ τῶν ὁποίων μᾶς εἶναι γνωστοὶ (Ἱστορ. Ἀρχεῖον) ἐκτὸς τοῦ Ἀρχηγοῦ Ἀντώνη Νικολοπούλου, ὁ καπετὰν Ξάνθος (Βενετσανάκος), ὁ Γρηγόρης Παπαθανασόπουλος ἐκ Βορδωνίας, ὁ Ἀναγνώστης Σακελλαρόπουλος ἐκ Βασσαρά, καὶ δύο σύντροφοι (ἀγνώστου ἐπωνύμου) τοῦ Ὀπλαρχηγοῦ Γεωργ. Σκλαβοχωρίτου. Ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀπλαρχηγῶν ἔλαβον μέρος. . .»

Ἀκολουθεῖ ὀνομαστικὸς κατάλογος σαράντα περίπου Ὀπλαρχηγῶν καταγομένων ὄλων ἀπὸ χωριά τῆς Λακεδαίμονος. Δὲν ἀναφέρει ὁ συγγραφεὺς ἂν εἰς τὴν μάχην τῆς Βλαχοκερασιᾶς ἔλαβον μέρος καὶ ντόπιοι Βλαχοκερασιῶται καὶ λοιποὶ Ἀρκάδες. Ὁ συγγραφεὺς ἀσχολεῖται ἀποκλειστικὰ μὲ τὴν πολεμικὴν δρᾶσιν τῶν Λακεδαιμονίων.

Τελικὰ συμπεράσματα: Ἀπὸ ὅλες αὐτὲς τὶς περιγραφὲς τῶν ἱστοριογράφων τῆς πρώτης μάχης, μετὰ τὴν 25ην Μαρτίου, ποὺ ἔλαβε χώραν ἀνήμερα τὸ Πάσχα (10 Ἀπριλίου 1821) «στῆς Κερασιᾶς» ἢ «στῆς Βλαχοκερασιᾶς» (Φωτάκου σ. 82) ἢ «στῆ Βλαχοκερασιᾶ» βγαίνουν τὰ ἑξῆς συμπεράσματα:

1) Τὴ δύναμη καὶ τὶς θέσεις τοῦ στρατοπέδου τῶν Ἑλλήνων στῆς Κερασιᾶς, τὰ ἔμαθαν οἱ Τούρκοι τῆς Ντροπολιτσᾶς ἀπὸ ἐπιπολαιότητα τοῦ ἱερομονάχου Νικοδήμου ποὺ εἶχε στείλει ὁ Πετρόμπεης στὴν Τρίπολη—ὄχι ὁ Κυριακούλης Μαυρομιχάλης—νὰ διαπραγματευθῆ μὲ τοὺς Τούρκους τὴν ἀνταλλαγὴ τῶν ὀμήρων.

2) Οἱ Τούρκοι ποὺ προσέβαλαν τὸ στρατόπεδο τῶν Ἑλλήνων στὶς Κερασιᾶς ἦσαν 3.000 τακτικὸς στρατός, ἐνῶ τὸ στρατόπεδο τῶν Ἑλλήνων ἀπετελεῖτο ἀπὸ 300 Λακεδαιμονίους ὑπὸ τὸν Ἀντώνη Νικολόπουλον καὶ ἄλλους τόσους περίπου Μανιάτες ὑπὸ τὸν Κυριακούλην Μαυρομιχάλην.

3) Τὰ कारαούλια ποὺ εἶχαν βάλει στὸ στρατόπεδο τῆς Βλαχοκερασιᾶς «ἀπὸ ντόπιους» δὲν εἰδοποίησαν τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ στρατοπέδου, γιὰ τᾶχασαν μόλις εἶδαν τοὺς Τούρκους ἀπὸ μακρὰ. Ὁ Κολοκοτρώνης στὴ φράση του «εἶχανε βάρδια ὁ Κυριακούλης τοπικοὺς καὶ τοὺς πρόδωσαν» ἀφίνει κάποια αἰχμή. . . Ἀντίθετα πρὸς τὴν πληροφορία αὐτὴ ὁ Ἀ. Μητρόπουλος ὑποστηρίζει ὅτι ὁ «βεγλιέρης τοὺς ἀνήγγειλε ὅτι ἔρχονται Τούρκοι».

4) Στὴ μάχη αὐτὴ ἐσκοτώθηκαν 30 Τούρκοι καὶ 18 Ἕλληνας ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς περιλαμβάνονται οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἀντιπάλων παρατάξεων Ἀντώνης Νικολόπουλος καὶ ὁ Τούρκος Χασάνης Λεστιώτης. Τέσσαρες ἕως πέντε Ἕλληνας τοὺς πῆραν αἰχμαλώτους καὶ τοὺς ἔφεραν ἀλυσοδεμένους στὴν Ντροπολιτσᾶ.

5) Τὴ μάχη στῆς Κερασιᾶς τὴν ἔδωσε ὁ γενναῖος Ὀπλαρχηγὸς Νικολόπουλος, ἐνῶ ὁ Κυριακούλης Μαυρομιχάλης ἀπεσύρθηκε κατὰ τὴ θέση Τριαντάφυλλα πρὸς τὶς Κολλίνες.

6) Ὅλες οἱ πάρα πάνω περιγραφὲς τῶν ἱστοριοδιφῶν συμφωνοῦν ἀπολύτως, μὲ μικρὲς μόνον παραλλαγὲς σὲ λεπτομερειακὰ σημεῖα. Ὅλες ἀναφέρουν ὅτι τὸ στρατόπεδον συνεστήθη «στῆς Κερασιᾶς» καὶ ὅπως φαίνεται καὶ ἡ Ἀρβανιτοκερασιᾶ θὰ ἦταν ὀχυρωμένη γιὰ νὰ ὑπάρχη ἐπαφὴ καὶ σύνδεσμος μὲ τὸ στρατόπεδο τῶν Βερβαίνων. Ὅμως ἡ μάχη μὲ τὸν Νικολόπουλον φαίνεται πὼς διεξήχθη στὴ Βλαχοκερασιᾶ καὶ συγκεκριμένα στὸ πίσω μέρος τῆς Βλαχοκερασιᾶς πρὸς τὴ «Βάλταινα» Ὁ συνεργάτης μας ὁμῶς Ἀ. Μητρόπουλος ἀναφέρει ὅτι «στὴ Δῶθε-Κερασιᾶ, ἐνθα νῦν ἡ Ἀρβανιτοκερασιᾶ, τὴν σημαίαν τῆς Ἐπαναστάσεως ὕψωσαν οἱ περὶ τὸν Ἀντώνη Νικολόπουλον» καὶ ὅτι «ἡ μάχη διεξήχθη κυρίως εἰς Ἀρβανιτοκερασιᾶν ὄπου καὶ ἐφρονεῖτο ὁ Νικολόπουλος». Ἀπὸ ποῦ πῆρε τὶς πληροφορίες αὐτὲς ὁ Ἀ. Μητρόπουλος δὲν ἀναφέρεται.

7) Ἡ μάχη «στῆς Κερασιᾶς», ἂν καὶ ἄτυχη, ὁμῶς εἶχε μεγάλη σπουδαιότητα, γιὰ τὴν ἦταν ἡ πρώτη μάχη ποὺ δόθηκε κατὰ μέτωπον πρὸς τοὺς Τούρκους. Ἔτσι οἱ Ἕλληνας πίστεψαν ὅτι εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἀντιμετωπίσουν τοὺς Τούρκους καὶ νὰ τοὺς νικήσουν. . .

2. Κερασιῶτες ἐθνικοὶ ἀγωνισταὶ τοῦ 1821¹

Στὰ 1834 τὸ Βασιλικὸν Διάταγμα «περὶ ἀμοιβῆς τῶν κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα ἐκδουλεύσεων τῶν μὴ ἐν ἐνεργείᾳ ἀξιοματικῶν, ὑπαξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν τοῦ στρατοῦ τῆς τε ξηρᾶς καὶ θαλάσσης» ἐκάλεσε ὅλους τοὺς Ἀγωνιστὰς τοῦ 1821, ποὺ δὲν εἶχαν πάρει ὡς τότε καμμιά ἀμοιβή, νὰ ὑποβάλουν τὰ χαρτιά τους, γιὰ νὰ ἰκανοποιηθοῦν ἀνάλογα μὲ τὶς ὑπηρεσίες ποὺ καθένας εἶχε προσφέρει. Ἐπειδὴ ὁμῶς χρειαζόταν μεγάλη διαδικασία γιὰ τὴν ἐκδοση τῶν χαρτιῶν, καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Ἀγωνιστὰς ἦσαν ἀγράμματοι, πολλὲς παρατάξεις τῆς προθεσμίας γιὰ τὴν ὑποβολὴ τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων δόθηκαν καὶ πολλὲς ἐπιτροπὲς ἐλέγχου τῶν χαρτιῶν αὐτῶν συγκροτήθηκαν. Ἡ τελευταία Ἐπιτροπὴ ἐγίνε στὰ 1865 μὲ Πρόεδρο τὸν Ἀντιστράτηγον Γενναῖο Κολοκοτρώνη καὶ αὐτῆς τῆς Ἐπιτροπῆς τὰ ἀρχεῖα ἀποτελοῦν σήμερα τὸ λεγόμενον «Ἀρχεῖον Ἀγωνιστῶν».

Ἡ Ἐπιτροπὴ συνεκέντρωσε ὅλες τὶς αἰτήσεις, ποὺ εἶχαν ὑποβληθῆ, ἔκαμε τὸν ἐλεγχὸ τῶν δικαιολογητικῶν, καὶ μὲ τὶς σχετικὲς ἀποφάσεις τῆς,

1. Βλέπε καὶ «Ἐθνικοὶ Ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων» Θάνου Κ. Βαγενᾶ-Ἀγγ. Γ. Ἡλιοπούλου-Παρ. Ν. Κοντοῦ σ. 68.

για κάθε μιὰ περίπτωση χωριστά, συνέταξε τὸ «Μητρώον Ἀγωνιστῶν τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐκδουλεύσεων».

Στὰ Ἀρχεῖα τῆς Ἐπιτροπῆς ἐκτός ἀπὸ τὸ «Μητρώον Ἀγωνιστῶν» ὑπάρχουν καὶ οἱ ἀτομικοὶ φάκελλοι ἐκάστου Ἀγωνιστοῦ. Κάθε φάκελλος ἔχει 1) Αἴτηση τοῦ ἴδιου ἢ τῶν κληρονόμων του, 2) πιστοποιητικὸν τοῦ Δήμου οἰκογενειακῆς καταστάσεως καὶ 3) πιστοποιητικὸν τῆς δράσεώς του κατὰ τὸν ἀγῶνα, ὑπογραφομένον ἀπὸ ἓνα ἢ περισσοτέρους ἀνεγνωρισμένους ὄπλαρχηγούς.

Ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς τῶν Ἀγωνιστῶν σύμφωνα μὲ τοὺς καταλόγους, ὅσοι ἐταξινομήθηκαν μέχρι σήμερα, πὺ μόνον τοὺς Ἀρκάδες Ἀγωνιστὰς τοὺς ἀνεβάζουν σὲ 3.000 περίπου, εἶναι δυνατὸν νὰ ἀξιεθῆ μεταγενέστερα μὲ τὴν προσθήκη καὶ νέων Ἀγωνιστῶν, ἀγνώστων μέχρι σήμερα, ἀπὸ ἀνεξερευνήτους ἀκόμη καταλόγους, ὅπως εἶναι δυνατὸν νὰ παραμείνουν ἄγνωστοὶ στὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα καὶ Ἀγωνισταί, τῶν ὁποίων οἱ φάκελλοι ἐχάθησαν ἢ ἐξηφανίσθησαν.

Οἱ Ἀγωνισταὶ διαχωρίζονται κατὰ τάξεις καὶ τόπους καταγωγῆς.

Οἱ τάξεις αὐτὲς εἶναι: I) Ἀξιωματικοὶ Α, Β, Γ, Δ, Ε, καὶ ΣΤ τάξεως

II) Ὑπαξιωματικοὶ Α' τάξεως

III) » Β' τάξεως καὶ

IV) Στρατιῶται

Τὸ περιεχόμενον λοιπὸν, ἐν περιλήψει, τοῦ ἀτομικοῦ φακέλλου ἐκάστου Ἐθνικοῦ ἀγωνιστῆ, πὺ ἀτοπροσώπως ἠρεύνησα στὶς 24 καὶ 26 Ἰανουαρίου 1961 στὸ «Ἀρχεῖον Χειρογράφων» τῆς Ἐθνικῆς μας Βιβλιοθήκης ἔχει ὡς ἐξῆς:

A. ΑΡΒΑΝΙΤΟΚΕΡΑΣΙΩΤΕΣ ΕΘΝΙΚΟΙ ΑΓΩΝΙΣΤΑΙ

I. Ἀξιωματικοὶ Α, Β, Γ, Δ, Ε καὶ ΣΤ' τάξεως

Οἱ σχετικοὶ φάκελλοι δὲν ἀναγράφουν κανέναν Ἀρβανιτοκερασιώτη Ἀξιωματικόν.

II. Ὑπαξιωματικοὶ Α' τάξεως

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ἡ πρώτη αἴτηση τοῦ Ἀναγν. Παπανικολάου γιὰ ἀναγνώριση προσφερθεῖσων ὑπηρεσιῶν του στὸν ἀγῶνα, καὶ ἀπονομὴν ἀναλόγου στρατιωτικοῦ βαθμοῦ, βάσει τοῦ ὁποίου θὰ καθορίζετο καὶ ἀνάλογος μισθός, ἐγράφη στὶς 2 Φεβρουαρίου 1846 στὴν Ἀρβανιτοκερασιά καὶ φέρει ἀριθ. 9. Ἡ αἴτηση ὑπεβλήθη ἀπὸ τὴν Τρίπολη στὴν «Ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ἐκδουλεύσεων ἐξεταστικὴν Ἐπιτροπὴν». Στὴν αἴτησή του αὐτὴν ὁ Ἀναγν. Παπανικολάου

ἀναφέρει πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν «ὅτι διέπρεψεν εἰς διαφόρους μάχας, ἀκόμη καὶ εἰς αὐτὴν τὴν θριαμβευτικὴν μάχην τοῦ Βαλτετσίου» καὶ ζητεῖ νὰ τοῦ ἀναγνωρισθοῦν «αἱ προσφερθεῖσαι ὑπηρεσίαι».

Στὶς 22 Μαΐου 1865 πρὸς τὴν ἴδιαν Ἐπιτροπὴν «Στρατιωτικῶν Ἐκδουλεύσεων» ὑποβάλλει δευτέρη αἴτηση ὁ Παπανικολάου μετὰ σχετικοῦ πιστοποιητικοῦ τῶν ὄπλαρχηγῶν Κανέλλου Δεληγιάννη, Δημ. Πλαπούτα καὶ Ἰωάν. Θ. Κολοκοτρώνη. Παραθέτω πιστὸ ἀντίγραφον τοῦ πιστοποιητικοῦ. Καὶ τὶς δύο αἰτήσεις τὶς ὑπογράφει ὁ ἴδιος ὁ Ἀν. Παπανικολάου μὲ εὐδανάγνωστη γραφή.

«... Πιστοποιοῦμεν οἱ ὑποφαινόμενοι ὅτι ὁ ἐκ τοῦ χωρίου Ἀρβανιτοκερασίας τοῦ Δήμου Καλτεζοῦντος τῆς Μαντινείας Ἀναγνώστης Παπανικολάου, ἅμα ἤρξατο, ὁ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶν, ἔτρεξεν ὑπὸ τὴν ὄδηγιαν πότε μὲν τοῦ ἐνός, πότε δὲ τοῦ ἄλλου τῶν ὑποφαινόμενων, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν δπλων τοῦ χωρίου του, ὡς ἄξιως Ἑλλήν καὶ καλὸς ὄδηγός εὐδοκίμησεν εἰς ὄλας τὰς ὁποίας παρευρέθη μάχας καὶ τὰς κατὰ τοῦ Δράμαλη ἐν Ἀργεῖ, Κορίνθῳ καὶ Ναυπλίῳ καὶ Πάτρας καὶ εἰς ὄλας τὰς κατὰ τοῦ Ἰμπραῖμη, ὅπου καὶ ἐπληρώθη. Γνωρίζοντες δὲ καλῶς ταῦτα πάντα, δίδομεν ἐν πεποιθήσει τὴν παροῦσαν μας κατ' αἴτησιν του.

Ἐν Τριπόλει τῇ 22 Ἀπριλίου 1844

Οἱ Ὑποστράτηγοι

Κανέλλος Δεληγιάννης, Δημ. Πλαπούτας, Ἰωάν. Θ. Κολοκοτρώνης.

III. Ὑπαξιωματικοὶ Β' τάξεως

a) ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΝΙΑΤΗΣ

Ὁ Κ. Μανιάτης εἶχεν ὑποβάλλει καὶ αὐτὸς σχεδὸν πανομοιότυπες αἰτήσεις μὲ ἐκείνας τοῦ Παπανικολάου, στὴν ἴδια τὴν Ἐπιτροπὴν «Στρατιωτικῶν Ἐκδουλεύσεων» τὴν πρώτη στὶς 3 Φεβρουαρίου τοῦ 1846 ὑπ' ἀριθ. 462, καὶ τὴ δευτέρη ἀπὸ τὴν Τρίπολη στὶς 23 Μαΐου 1865 ὑπ' ἀριθ. 5012. Στὴ δευτέρη αἴτησή του ἀναφέρει «ἐπὶ κεφαλῆς τῶν συγχωριανῶν μου ἔλαβα μέρος εἰς διαφόρους μάχας, καθ' ἃς καὶ ἐπληρώθην. Μολονότι ὑπέβαλα τὰ σχετικὰ πιστοποιητικὰ εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ 1833, δὲν ἠξιώθην τοῦ ἀνήκοντος βαθμοῦ, μάλιστα δὲ ἀπωλέσθησαν καὶ τὰ ἔγγραφα ἐκτός τοῦ παρσῆμου τοῦ ἀγῶνος». Περαιτέρω ἀναφέρει ὅτι ἔχει νὰ διαθρέψη πολυμελῆ οἰκογένειαν καὶ ζητεῖ νὰ τοῦ ἀναγνωρισθῆ ὁ ἀνήκων βαθμὸς μετὰ τῶν σχετικῶν ἀποδοχῶν. Ὁ ἴδιος ὑπογράφει καὶ τὶς δύο αἰτήσεις, ἀλλ' ἢ ὑπογραφή του εἶναι πρωτόγονος καὶ μετὰ δυσκολίας διαβάζεται.

Τὸ πιστοποιητικὸ τοῦ ἀνωτέρω Κων. Μανιάτη εἶναι πανομοιότυπο μὲ ἐκεῖνο τοῦ Ἀναγ. Παπανικολάου, ἐξεδόθη τὴν ἴδια ἡμερομηνία, δηλαδὴ στὶς 22 Ἀπριλίου 1844 καὶ ὑπογράφεται καὶ τοῦτο ἀπὸ τοὺς τρεῖς Ὑποστρα-

τήγους, τὸν Κανέλλο Δεληγιάννη, τὸν Δημ. Πλαπούτα καὶ τὸν Ἰωάν. Θ. Κολοκοτρώνη. Μόνον στὸ πιστοποιητικὸ αὐτὸ ἔχει προστεθῆ ἡ λέξις «Μ π ο υ λ ο υ χ τ σ ῆ ς» δηλαδὴ ὅτι ἐχρησιμοποιήθη ὡς «Ὁμαδάρχης».

β) ΜΗΤΡΟΣ ΣΤΡΙΓΚΛΟΣ ἢ ΜΙΧ. Γ. ΣΤΡΙΓΛΑΚΟΣ

Καὶ ὁ Μῆτρος Στρίγκλος ἔχει ὑποβάλλει κί' αὐτὸς αἰτήσεις πρὸς τὴν ἴδια Ἐπιτροπή, πανομοιότυπες μὲ τίς πάρα πάνω. Τὴν πρώτη στίς 3 Φεβρουαρίου τοῦ 1846, ὑπ' ἀριθ. 5482, καὶ τὴ δεύτερη στίς 8 Ἰουνίου 1865, καὶ ζητάει κί' αὐτὸς τὰ ἴδια περίπου. Ὁ ἴδιος δὲν ὑπογράφει τίς αἰτήσεις, ἀλλὰ ἀντὶ αὐτοῦ καὶ «διὰ τὸν ἀγράμματον» τίς ὑπογράφει ὁ Ἄναγν. Παπανικολάου. Τὸ πιστοποιητικὸ ποῦ συνοδεύει τὴ δεύτερη αἴτηση, εἶναι κί' αὐτὸ ὅμοιο μὲ τὰ πάρα πάνω, χαρακτηρίζει τὸν Μῆτρον Στρίγκλον «ὡς ἄξιον Ἐλληνα καὶ καλὸν ὀδηγόν» καὶ ὑπογράφεται ἀπὸ τοὺς ἴδιους τρεῖς Ὑποστρατήγους, Κανέλλον Δεληγιάννην, Δημ. Πλαπούταν καὶ Ἰωάννη Θ. Κολοκοτρώνην μὲ ἡμερομηνία 22 Ἀπριλίου 1844.

γ) ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΖΕΛΙΟΣ

Ἡ πρώτη αἴτηση τοῦ Νικ. Τζελίου μὲ ἀριθμὸ 582, ἔχει ὑποβληθῆ ἀπὸ τὴν Τρίπολη στίς 10 Φεβρουαρίου τοῦ 1846 στὴν ἴδια Ἐπιτροπή «Στρατιωτικῶν Ἐκδουλεύσεων». Στὴν αἴτησή του αὐτὴ παραπονεῖται ὅτι δὲν ἔτυχε «τῆς δεούσης μεταχειρίσεως διὰ τὰς προσφερθείσας εἰς τὸν Ἐθνικὸν ἀγῶνα ὑπηρεσίας του». Τὴν αἴτηση τὴν ὑπογράφει ὁ ἴδιος μὲ κακόγραφη γραφή, ποῦ μόλις διαβάζεται.

Ἡ δευτέρῃ του αἴτηση ὑπ' ἀριθ. 15046, ἔχει ὑποβληθῆ ἐπίσης ἀπὸ τὴν Τρίπολη στίς 29 Μαΐου τοῦ 1865, ὅχι ὁμως ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Νικόλαον Τζέλιον, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν υἱὸ του Ἄναγνώστη Τζέλιον ἢ Τσέλον μετὰ πιστοποιητικοῦ τῶν Ὑποστρατῆγων Κανέλλου Δεληγιάννη καὶ Παν. Γιατράκου. Τὴν αἴτηση αὐτὴ τὴν ὑπογράφει ὁ Ἄναγν. Τσέλος. Τὸ σχετικὸ πιστοποιητικὸ ἀριθ. 5137 ἀναφέρει ὅτι ὁ «Νικόλαος Τζέλιος¹ τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν συγχωριανῶν του ἔτρεξεν εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς μάχας κατὰ τοῦ ἐχθροῦ... πρὸς δὲ μετὰ τὴν κατάπαυσιν τοῦ πολέμου ὑπῆρξε Ἐπαρχιακὸς Δημουργὸν κατὰ τὸ ἔτος 1832».

Ἐν Ἀθήναις τῇ 11 Μαΐου 1846

Ὑποστράτηγοι

Κανέλλος Δεληγιάννης, Παν. Γιατράκος

1. Τὸν Τσέλιο αὐτὸν τὸν ἀναφέρει καὶ ὁ Ν. Μοραΐτης «Ἱστορία τῆς Τεγέας» 1932 (σελ. 360), ὅτι ἐπὶ κεφαλῆς ἀγωνιστῶν ἐπολέμησε μετὰ τοῦ Νικηταρά στὴ μάχη τῶν Δολιανῶν (17 Μαΐου 1821).

Τὸ ἰδιάζον τοῦ πιστοποιητικοῦ αὐτοῦ εἶναι ὅτι ἔχει ὑπογραφῆ στὴν Ἀθήνα καὶ ὅτι ὁ Νικόλαος Τζέλιος ὑπῆρξε κατὰ τὸ ἔτος 1832 Ἐπαρχιακὸς Δημογέρον. Ἐπίσης ὅτι ὁ μὲν πατέρας γράφεται Τζέλιος, ὁ δὲ υἱὸς Τσέλιος ἢ Τσέλος.

IV. Στρατιώται

α) ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ¹

Ἡ πρώτη αἴτησή του ἀριθ. 103 ἀπὸ τὴν Τρίπολη ἔχει ὑποβληθῆ πρὸς τὴν ἴδια Ἐπιτροπή στίς 10 Φεβρουαρίου τοῦ 1846 μὲ τὸ αὐτὸ περίπου περιεχόμενο, ὅτι δηλαδὴ ἠγωνίσθη στοὺς πολέμους, ὅτι ἔχασε τὴν περιουσία του κινήτη καὶ ἀκίνητη, καὶ ὅτι ἐκλονίσθη σοβαρῶς ἡ ὑγεία του ἀπὸ τὰς κακουχίας τοῦ πολέμου. Τὴν αἴτηση αὐτὴ τὴν ὑπογράφει ὁ ἴδιος, ἀλλὰ ἡ ἀνάγνωση τῆς ὑπογραφῆς μόλις εἶναι κατορθωτή.

Τὴν δεύτερη αἴτηση ἀριθ. 15038, πάλιν ἀπὸ τὴν Τρίπολη, τὴν ἔχει ὑποβάλλει ὁ υἱὸς του Ἀγγελῆς Στ. Ἀναγνωστόπουλος, στίς 29 Μαΐου 1865. Τὴν αἴτηση αὐτὴ ὑπογράφει ὁ ἴδιος Ἀγγελῆς Στ. Ἀναγνωστόπουλος ἀρκετὰ εὐανάγνωστα, τὴν συνοδεύει δὲ καὶ μὲ τὸ ἀπαραίτητο πιστοποιητικὸ τῶν Ὑποστρατῆγων Κανέλλου Δεληγιάννη, Βασ. Δημητρακοπούλου καὶ Γεωργ. Κεφάλου. Τὸ πιστοποιητικὸ φέρει ἀριθ. 220)5137 ἀναφέρει δὲ ὅτι, «ὁ ἀνωτέρω ἔλαβε μέρος εἰς ὅλας τὰς μάχας, τῶν Πατρῶν, τοῦ Ἀβαρίνου, τοῦ Κρεμμυδίου, τοῦ Δράμαλη, κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Τριπόλεως καὶ λοιπὰς μάχας, πολεμήσας μὲ ὄλην τὴν ἀπαιτουμένην ἀνδρείαν καὶ δείξας ἄκραν ὑπακοὴν εἰς τοὺς ἀρχηγούς.

Ἐν Τριπόλει τῇ 23 Ἰουνίου 1844

Οἱ Ὑποστράτηγοι

Κανέλλος Δεληγιάννης, Βασ. Δημητρακόπουλος, Γεώρ. Κεφάλου».

β) ΜΗΤΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ²

Ἡ πρώτη αἴτησή του ἀριθ. 15042 ἔχει ὑποβληθῆ ἀπὸ τὴν Τρίπολη στίς 10 Φεβρουαρίου 1846 μὲ τὸ αὐτὸ σχεδὸν περιεχόμενο ὅπως καὶ αἱ ἀνωτέρω, ὑπογράφεται δὲ ἀπὸ τὸν ἴδιον ἀρκετὰ εὐανάγνωστα. Ἡ δευτέρῃ αἴτηση ὑποβάλλεται καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὴν Τρίπολη ἀριθ. 15042 πρὸς τὴν αὐτὴ ἐπὶ τῶν

1. Ὁ ἀγωνιστὴς αὐτὸς ἦταν ὁ πατέρας τοῦ πατέρα μου. Τὰ παιδιά του Ἀγγελῆς, Νικόλας (Ζούζουνας) καὶ Γιώργης (Κίκινος) γιὰ νὰ ξεχωρίζουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἀναγνωστόπουλους στὸ χωριό, ποῦ εἶχαν πληθύνει, πῆραν τὸ ἐπώνυμο Στεφάνου ἀπὸ τὸ κύριο ὄνομα τοῦ παποῦλη μου.

2. Γιὰ τὸν ἀγωνιστὴ Μῆτρο Ἀντωνίου, ἀπὸ τὸ σὸί τοῦ ὁποῖου κατάγεται καὶ ὁ συνεργάτης μας Ἄ. Μητρόπουλος, βλέπε καὶ Κεφ. Γ. 2.

«εκδουλεύσεων του ιεροῦ ἀγῶνος ἐξεταστικὴν Ἐπιτροπὴν», μέσῳ ὁμοῦ τῆς Βασιλ. Νομαρχίας Ἀρκαδίας, καὶ φέρει ἡμερομηνίαν 29 Μαΐου 1865. Ἡ αἴτηση αὐτὴ συνοδεύεται καὶ ἀπὸ πιστοποιητικὸν τῶν Ὑποστρατῆγων Κανέλλου Δεληγιάννη, Βασ. Δημητρακοπούλου καὶ Γ. Κεφάλαι. Δὲν τὴν ὑπογράφει ὁ ἴδιος, γιατί ἔχει ἀποθάνει, ἀλλὰ οἱ κληρονόμοι του Παναγῆς Μητροῦ Ἀντωνίου καὶ Γιαννάκης Κ. Ἀντωνίου. Οἱ ὑπογραφές του μὲν πρώτου εἶναι πολὺ κακόγραφοι, τοῦ δὲ δευτέρου λίγο καλύτερη.

Τὸ συνημμένο στὴν ὡς ἄνω αἴτηση πιστοποιητικὸν, φέρει ἀριθ. 13887 καὶ ἀναφέρει ὅτι ὁ ἀνωτέρω «Μῆτρος Ἀντωνίου ἐπὶ κεφαλῆς διαφόρων συγχωριανῶν του παρευρέθη μεθ' ἡμῶν καὶ ὑπὸ τὰς ὁδηγίας μας, ἔλαβε μέρος εἰς ὅλας τὰς μάχας κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἰδίως εἰς τὴν τῆς Τριπόλεως, τοῦ Βαλτετσίου, τῶν Δολιανῶν, κατὰ τοῦ Δράμαλη, εἰς Ἄργος, Ναύπλιον, Πάτρας καὶ ἐκεῖνας κατὰ τοῦ Ἱμπραῖμη καὶ ἐδείχθη γενναῖος καὶ ὑπάκουος εἰς τὰς διαταγὰς μας. Γνωρίζομεν ταῦτα καλῶς καὶ μετὰ βεβαιότητος.

Ἐν Τριπόλει τῆ 24 Ἰουλίου 1844

Οἱ Ὑποστράτηγοι

Κανέλλος Δεληγιάννης, Β. Δημητρακόπουλος, Γ. Κεφάλαις».

γ) ΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ ΚΩΣΤΑΚΗΣ

Καὶ ὁ Δημ. Κωστάκης τὴν πρώτη αἴτησή του τὴν ἔχει ὑποβάλλει (ἀριθ. 14739) ἀπὸ τὴν Τρίπολη, πρὸς τὴν ἴδια Ἐπιτροπὴ, στὶς 10 Φεβρουαρίου 1846 μετὰ τὸ αὐτὸ περίπου περιεχόμενο, ὅπως οἱ ἀνωτέρω. Ὁ ἴδιος δὲν ὑπογράφει τὴν αἴτηση, ἀλλὰ διὰ τὸν ἀγράμματον τὴν ὑπογράφει ὁ Ἀναγν. Παπανικολάου. Ἡ δευτέρα αἴτηση ἔχει ὑποβληθῆ πάλιν ἀπὸ τὴν Τρίπολη στὶς 5 Ἰουνίου 1865, ἀλλὰ μέσῳ τῆς Βασιλ. Νομαρχίας Ἀρκαδίας. Τὴν αἴτηση αὐτὴ τὴ συνοδεύει καὶ τὸ ἀπαραίτητο πιστοποιητικὸν τῶν Ὑποστρατῆγων, τὴν ὑπογράφει δὲ, κατ' ἐντολὴν τοῦ ἀγραμμάτου υἱοῦ Κωνσταντίνου Δημ. Κωστάκη, ὁ Ἀναγν. ἢ Β. Παπανικολάου. Ἡ τελευταία αὐτὴ ὑπογραφή τοῦ Ἀναγνώστη ἢ Β. (δυσανάγνωστο τὸ ὄνομα) δὲν ὁμοιάζει μετὰ τὶς ἀρχικὲς ὑπογραφές τοῦ Ἀναγν. Παπανικολάου.

Τὸ συνημμένο στὴν αἴτηση πιστοποιητικὸν, ἀριθ. 14739 ἢ 213)5302, ἀναφέρει ὅτι ὁ «Δημητράκης Κωστάκης παρευρέθη εἰς ὅλας τὰς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ μάχας, ὡς τῆς Τριπόλεως, κατὰ τοῦ Δράμαλη, τῶν Πατρῶν, τοῦ Κρεμμυδίου, Ἀβαρίνου κ.λ.π. πολεμήσας μετὰ ὅλην τὴν ἀπαιτουμένην ἀνδρείαν καὶ δείξας πίστιν καὶ ὑπακοὴν εἰς τοὺς ἀρχηγούς του.

Ἐν Τριπόλει τῆ 23 Ἰουνίου 1844

Ὑποστράτηγοι

Κανέλλος Δεληγιάννης, Β. Δημητρακόπουλος, Γ. Κεφάλαις».

δ) ΝΙΚΟΛΗΣ ΜΠΟΥΡΤΖΟΣ καὶ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ ΜΠΟΥΡΤΖΟΣ

Τώρα τελευταία, ἕνας ἀπόγονος ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τοῦ ἱερέως Κ. Μπούρτζου ἢ Παπαμπούρτζου, ὁ εἰς Ἀμερικὴν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐγκατεστημένος γιὸς τοῦ Παπαμπούρτζου ἰατρός Φώτης Μπούρτζος, μοῦ ἔστειλε τὰ κατωτέρω ἐν φωτοτυπία δύο διπλώματα, σιδηρῶν ἀριστείων ἀνδρείας τῶν προ-

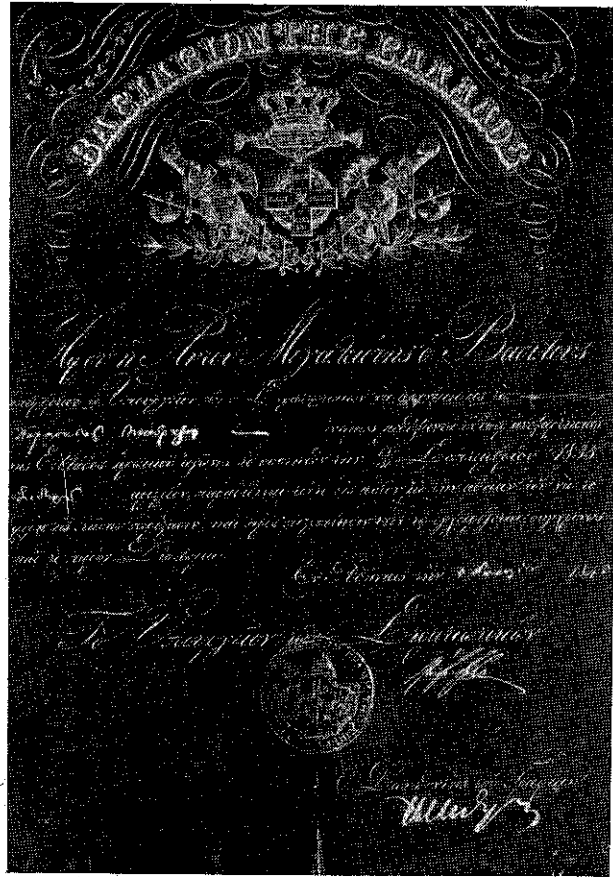

Νικόλαος Μπούρτζος : Ἐθνικὸς ἀγωνιστὴς τοῦ 1821.
Δίπλωμα ἀπονομῆς «Σιδηροῦ Ἀριστείου».

γόνων του, τοὺ ἀνευρέθησαν στὰ εἰρεῖπια τῆς πατρικῆς οἰκίας, τὴν ὁποίαν στὶς 16 Μαρτίου 1944 ἔκαψαν οἱ Γερμανοί. Τὰ ἐν λόγῳ διπλώματα ἀφοροῦν τὸ ἕνα τὸν Νικολῆν Μπούρτζον, πάππον τοῦ ἱερέως Κ. Μπούρτζου, τὸ δὲ ἄλλο τὸν Παρασκευῶν Μπούρτζον γιὸν τοῦ προηγουμένου.

Χωρὶς ἀμφιβολία μαζί μετὰ τὰ διπλώματα εἶχαν δοθῆ καὶ τὰ ἀντίστοιχα μετὰλλια —σιδηρᾶ ἀριστεία— σὲ σχῆμα σταυροῦ. Τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ

ἀριστεία, πού εὑρίσκεται τώρα στη κατοχή τοῦ ἱατροῦ Φ. Μπούρτζου, τὸ ἔφερε ὁ ἴδιος στὸ στήθος του, σύμφωνα μὲ ἐπιθυμία τῆς μάνας του, σὲ ὄλες τὶς ἐκστρατείες τῆς Μακεδονίας καὶ Μικρᾶς Ἀσίας, χωρὶς νὰ γνωρίζη καὶ ὁ ἴδιος ὅτι τοῦτο ἦταν τὸ ἀριστεῖον, πού εἶχε δοθῆ ὑπὸ τοῦ Κράτους στοὺς προγόνους του «εἰς ἀναγνώρισιν τῶν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς πατρίδος προσφερθεισῶν θυσιῶν τους».

Παρασκευᾶς Ν. Μπούρτζος : Ἐθνικὸς ἀγωνιστὴς τοῦ 1821.
Δίπλωμα ἀπονομῆς «Σιδηροῦ Ἀριστείου».

Ὁ Παρασκευᾶς Μπούρτζος ἦτο γιὸς τοῦ προηγουμένου Νικολῆ Μπούρτζου, πατέρας τοῦ ἱερέως Παπαμπούρτζου, καὶ πάππος τοῦ ἐν Ἀμερικῇ ἱατροῦ Φώτη Κ. Μπούρτζου, εἶναι ὁ δεύτερος ἀγωνιστὴς ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τῶν Μπούρτζαίων. Στὴ διερεύνηση πού ἔκαμα στὴν Ἐθν. Βιβλιοθήκη δὲν βρήκα φακέλλους γιὰ τοὺς δυὸ αὐτοὺς ἀγωνιστὲς, πού ἔπρεπε νὰ ὑπάρχουν.

Τὰ κείμενα καὶ τῶν ἀνωτέρω δύο Σιδηρῶν Ἀριστείων ἔχουν ὡς κατωτέρω:

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐφ'ὃς ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ Βασιλεὺς ἐπεφόρτισε τὸ Ἐπιτελεῖον τῶν Στρατιωτικῶν νὰ ἀπονεύμῃ εἰς τὸν Νικολῆν Μπούρτζον, ἐντίμως μεθέξαντα τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος ἡρωικοῦ ἀγῶνος τὸ συσταθὲν τὴν 18)30 Σεπτεμβρίου 1835 «Σιδηροῦν ἀριστεῖον», παραδίδεται τοῦτο εἰς αὐτὸν μὲ τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ τὸ φέρῃ εἰς πᾶσαν περίστασιν καὶ πρὸς πιστοποίησιν τοῦτου τῷ ἐγχειρίζεται συγχρόνως καὶ τὸ παρὼν Δίπλωμα.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Ἀπριλίου 1845

Τὸ Ἐπιτελεῖον τῶν Στρατιωτικῶν

(Σφραγὶς καὶ ὑπογραφαί)

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐφ'ὃς ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ Βασιλεὺς ἐπεφόρτισε τὸ Ἐπιτελεῖον τῶν Στρατιωτικῶν νὰ ἀπονεύμῃ εἰς τὸν Παρασκευᾶν Μπούρτζον ἐντίμως μεθέξαντα τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος ἡρωικοῦ ἀγῶνος τὸ συσταθὲν τὴν 18)30 Σεπτεμβρίου 1835 Σιδηροῦν ἀριστεῖον, παραδίδεται τοῦτο εἰς αὐτὸν μὲ τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ τὸ φέρῃ εἰς πᾶσαν περίστασιν καὶ πρὸς πιστοποίησιν τοῦτου τῷ ἐγχειρίζεται συγχρόνως καὶ τὸ παρὼν Δίπλωμα.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Ἀπριλίου 1845

Τὸ Ἐπιτελεῖον τῶν Στρατιωτικῶν

(Σφραγὶς καὶ ὑπογραφαί)

ε) ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΡΑΚΙΤΣΟΣ Ἡ ΚΟΡΑΤΣΩΝΗΣ

Στὸν κατάλογο τῶν Ἐθνικῶν Ἀγωνιστῶν τῆς Ἀρβανιτοκρασιᾶς πρέπει νὰ συμπεριλάβουμε καὶ τὸν ἀγωνιστὴ Γεώργιο Καρακίτσο, ἀγνωστον ὡς τᾶρα. Γιὰ τὸν ἀγωνιστὴ αὐτὸν δὲν εὑρέθηκε μὲν στὴν Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη σχετικὸς φάκελλος, ἀν τέτοιος εἶχε σχηματισθῆ, εἶναι ὅμως γνωστὸ τὸ ὄνομά του ἀπὸ τοὺς παλαιότερους κατοίκους τῆς Ἀρβανιτοκρασιᾶς. Τὸ ὄνομα τοῦ Καρακίτσου ἢ Κορατσώνη, σὰν ἀγωνιστοῦ, τὸ εἶχα κι' ἐγὼ ἀκούσει τὴν ἐποχὴ ἐκείνη (1910) πολλὰς φορές ἀπὸ τὸν πατέρα μου.

Ὁ νεώτερος βλαστὸς ἀπὸ τὸ ἴδιο οἰκογενειακὸ δένδρο, συμπατριώτης διδάσκαλος Δημ. Καρακίτσος, μᾶς δίδει γιὰ τὸν ἀγωνιστὴ Γεώργ. Καρακίτσον τὶς παρακάτω διαφωτιστικὰς πληροφορίες.

«Ένας άγνωστος άκόμη στους πολλούς, Κερασιώτης αγωνιστής του μεγάλου 21, είναι και ο αδελφός του προπάππου μου Μάρκου Καρακίτσου, Κλέφτης Γεώργιος Καρακίτσος, γνωστός με τὸ παρώνυμον (παρατσουκλι) Κορατσώνης. Οὗτος, κατὰ τὰς ἀφηγήσεις του μακαρίτη του πατέρα μου Ἀντωνίου Καρακίτσου, ἦταν ἄνδρας ὑψηλὸς εἰς τὸ ἀνάστημα, ὠραῖος τὴν ὄψιν, εὐρύστερνος, με μέση σὰν δακτυλίδι, ταχύπους καὶ γενναῖος. Ὁ ἀγωνιστής αὐτὸς ἔλαβε μέρος σὲ πολλὰς μάχας τοῦ 21 καὶ ἐνωρίτερα ὡς Κλέφτης καὶ τέλος ἐφονεύθη τὴν 7ην Ἀπριλίου 1825 κατὰ τὴν γενομένην μάχην εἰς Φρουτζαλοκρέμμυδα-Πυλίας, μεταξύ Ἑλλήνων καὶ Ἀράβων τοῦ Ἰμβραήμ. Ὁ φόνος τοῦ ἀειμνήστου προπάππου μου ἐγίνε ὡς ἑξῆς: Οἱ Ἑλληνας ἀγωνισθέντες σθεναρῶς κατὰ τὴν μάχην αὐτήν, ἀλλὰ εὐρεθέντες πρὸ ὑπερτέρων δυνάμεων τακτικοῦ στρατοῦ, με πυροβολικὸν καὶ σημαντικὸν ἱππικὸν, ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσουν πρὸς τὸ παρακείμενον δάσος. Κατὰ τὴν ὑποχώρησιν, ὁ Κορατσώνης εἶδε χαμαὶ κείμενον τραυματίαν σοβαρῶς τὸν ἐκ Βλαχοκερασιᾶς ἐξάδελφόν του Ἀποστολόπουλον ἢ Βαρδαλᾶν, ὅστις τὸν παρεκάλεσε καὶ τοῦ εἶπε: « Π ἄ ρ ε μ ε ξ ἄ δ ε ρ φ ε, μ ἦ μ' ἄ φ ἦ ν ε ι σ τ ο ὕ ς Β ρ ω μ α ρ α π ἄ δ ε ς »

» Πράγματι ὁ φιλότιμος καὶ καλὸς αὐτὸς χριστιανὸς καὶ Ἑλληνας πατριώτης, τὸν πῆρε στὸν ὄμο του καὶ ἔτρεχε δρομαίως, σὰν ταχύπους ποῦ ἦτο, διὰ τὸ πλησίον δάσος, ἐνῶ Ἀραβὶ ἱππεὺς τὸν κατεδίωκε κατὰ πόδας με ὑψωμένην καὶ γυμνὴν τὴν σπάθην. Εἶναι ἄξιον πάσης ἐξάρσεως, ὅτι ὁ Ἀραβὶ ἱππεὺς ἔτρεξε ἄρκετὰ μεγάλο διάστημα, χωρὶς νὰ μπορέσῃ νὰ καταφθάσῃ τὸν πρὸ αὐτοῦ τρέχοντα Ἑλληνα ἀγωνιστὴν με τὸν ἐπ' ὄμο τραυματίαν ἀγαπητὸν αὐτοῦ ἐξάδελφον καὶ συμπατριώτην. Ἡ ἀντοχὴ ὅμως ἔχει ὄρια, καὶ οὕτω ἠδυνήθη ὁ Αἰγύπτιος ἱππεὺς νὰ καταφθάσῃ αὐτοὺς παρὰ τὴν εἴσοδον ἀκριβῶς τοῦ παρ' ὀλίγον σωτηρίου δάσους καὶ νὰ φονεύσῃ αὐτούς.

» Ἄλλος ἀδελφός τοῦ φονευθέντος Γεωργίου καὶ τοῦ Μάρκου, ἦτο ὁ Παρασκευᾶς Καρακίτσος, ὅστις 15ετῆς συνελήφθη ὑπὸ τῶν Ἀράβων καὶ μετέχθη εἰς Αἴγυπτον, πωληθεὶς ἐκεῖ σκλάβος εἰς Μπέην τινά. Οὗτος ἀργότερα ἀπηλευθερώθη, ἄγνωστον πῶς, καὶ ἀπέκτησε σημαντικὸν τσιφλίκι. Κάποτε δέ, με κάποιον Πετράκη συμπατριώτην, ἦλθαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο στὸ χωριό. Βγήκαν εἰς τὴν Πάτρα με πλοῖο καὶ ἐκεῖθεν με τὰ ἄλογά των, ποῦ εἶχαν φέρε μαζί των ἀπὸ Αἴγυπτον, ντυμένοι πλούσια σὰν πραγματικοὶ Μπέηδες, ἦλθαν εἰς τὴν Κερασιά. Ἀφοῦ κάθησαν ἄρκετὸ καιρὸ στὸ χωριό, ἐπανήλθον διὰ τῆς ἰδίας ὁδοῦ καὶ με τὰ ἴδια μέσα εἰς Αἴγυπτον. Ἐκεῖ ἀπέθανε ἀτεκνὸς ἀφήσας σημαντικὴν περιουσίαν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος.

» Τέλος τέταρτος ἀδελφός τῶν ἀνωτέρω ἦτο ὁ με τὸ παρώνυμον Κοτσονᾶτος (ἄγνωστον τὸ ὄνομα). Κοτσονᾶτος ἐλέγετο ἐπειδὴ ἦτο πολὺ γεροδεμένος. Ἐκ τούτου κατὰγονται οἱ Κοτσοναταῖοι τῆς Κερασιᾶς.

Β' ΒΛΑΧΟΚΕΡΑΣΙΩΤΑΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΑΓΩΝΙΣΤΑΙ

Χρέος μου θεωρῶ νὰ παραθέσω ἐδῶ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν Βλαχοκερασιωτῶν Ἑθνικῶν Ἀγωνιστῶν, ὅσα περιλαμβάνονται στὸ βιβλίον «Ἑθνικοὶ ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων» καὶ ὅσων τὰ ὀνόματα συνήντησα σὲ ἄλλα ἱστορικὰ συγγράμματα.

Ι. Ἀξιωματικοὶ

α) ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ἢ ΓΙΑΝΝΑΚΑΣ

Ὁ Ἰωάννης Ἀποστολόπουλος ἢ Γιάννακας Ἀποστολόπουλος ἦ καὶ ἀπλῶς Γιάννακας, ὡς Καπετάνιος - Ὀπλαρχηγός, πρέπει νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν Ἀξιωματικῶν. Ὁ Γιάννακας ἦταν ἀπὸ τοὺς πιὸ ἐμπίστους τοῦ Κολοκοτρώνη. Δυστυχῶς παρ' ὅλες τὶς ἐρευνές μου νὰ εὑρῶ εἰς τὴν Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκην τὸν ἀτομικὸν φάκελλον τοῦ Γιάννακα, δὲν τὸ κατώρθωσα. Τί νὰ ἐγίνε ὁ φάκελλος τοῦ Γιάννακα; Ὡς ἐκ τούτου περιορίζομαι νὰ παραθέσω ἐδῶ ὅ,τι ἀνεκάλυψα εἰς διάφορα συγγράμματα τῶν ἱστορικῶν, ποῦ ἀσχολήθηκα με τοὺς ἀπελευθερωτικοὺς ἀγῶνας τοῦ 1821. Πάντως ὁ Γιάννακας ἦταν περίφημος καπετάνιος, γενναῖος καὶ ἀποφασιστικὸς.

Ὁ Γυμνασιάρχης Ν. Μοραΐτης εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Τεγέας¹ ἀναφέρει ὅτι ὁ Γιάννακας ἦταν Καπετάνιος - Ὀπλαρχηγός, εἶχε διορισθῆ με ἄλλους δύο Καπετανεῖους ἀπὸ τὴν πρώτην Γερουσίαν τῶν Καλαβρῶν, μέλος τῆς Ἐφορείας γιὰ τὸ στρατόπεδον τῆς Τριπολιτσᾶς, καὶ εἶχε συγκροτήσῃ μικρὸ σῶμα καὶ με ἐνέδρες χτυποῦσε συχνὰ τοὺς Τούρκους.

Περαιτέρω ὁ Φώτιος Χρυσανθακόπουλος, ὁ γνωστός με τὸ ὄνομα Φωτῆκος, Ὑπασπιστής τοῦ Κολοκοτρώνη, εἰς τὸ «Ἀπομνημονεύματα περὶ Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως» ἔκδοσις 1960, σὲ πολλὰς μεριὰς τοῦ σύγγραμμά του αὐτὸ μνημονεύει τὸν Γιάννακα. Στὴ σελίδα π.χ. 115 τοῦ παραρτήματος τοῦ βιβλίου «Βίοι Πελοποννησίων ἀνδρῶν» γράφει. — «Γιάννακας Ἀποστολόπουλος. Ὑπῆρχε καὶ οὗτος ἀπὸ τῆς Βλαχοκερασιᾶς. Ἦτο Καπετάνιος καὶ ἐπολέμησε με τοὺς γείτονάς του εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Τριπολιτσᾶς. Παρακολουθῶν δὲ πάντοτε τὸν Κολοκοτρώνην εὐρέθη εἰς πολλὰς μάχας, ὡς καὶ εἰς Πάτρας καὶ κατὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Δράμαλη καὶ ἄλλου ὅπου καὶ ὁ Κολοκοτρώνης.»

Καὶ περαιτέρω ὁ ἴδιος εἰς τὸ αὐτὸ βιβλίον (σελὶς 287) «Γιάννακας Ἀποστολόπουλος ἀπὸ τὴν Κερασιά» ἀναφέρεται μεταξύ τῶν ὀπλαρχηγῶν τῆς Τεγέας. Ἐπίσης (σελ. 391) «Ὁ Γιάννακας ἀπὸ τῆς Κερασιᾶς ἦλθεν εἰς Τριπολιτσᾶν ἔχων ἕως 100 στρατιώτας, ἐνταχθεὶς εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Φλέσα ἐναντίον τοῦ Ἰμβραήμ.» Ἐπίσης (σελὶς 469) «Ὁ Γιάννακας ἀπὸ τῆς Κερασιᾶς ἔκαμνε ἐνέδρας κατὰ τῶν Τούρκων».

1. Ἱστορία Τεγέας Ν. Μοραΐτη 1932 σελ. 363, 388, 405.

Τὸν Γιάννακα τὸν βρίσκουμε καὶ στὸ βιβλίο τοῦ Σπηλιάδη (Τομ. Γ', σελ. 117). «Ἐνα ἀπόσπασμα ἀπὸ 150 ἰππεῖς τοῦ Ἰμβραήμ — γράφει ὁ Σπηλιάδης — εἶχε χτυπήσει πρωτύτερα τὸ 1826 σὲ κάποια θέση κοντὰ στὴν Ἀράχοβα¹ ὁ Γιάννακας, σκότωσε μερικοὺς καὶ πῆρε καὶ ἀρκετὰ ζῶα».

β) ΜΙΧΑΛΗΣ ΒΛΑΧΟΚΕΡΑΣΙΩΤΗΣ

Στὸ αὐτὸ βιβλίο τοῦ Φωτάκου (σελ. 115) παράρτημα «Βίοι Πελοποννησίων ἀνδρῶν» διαβάζουμε τὰ ἑξῆς:

«Ὁ Καπετάνιος οὗτος ὑπηρετήσεν ὡς στρατιωτικὸς καθ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας τῆς Τριπολιτσᾶς, ἔπειτα εὗρεθῆ εἰς πολλὰς ἄλλας μάχας: ὑπῆγε δὲ καὶ εἰς τὰ Μεγάλα Δερβένια μετὰ τοῦ Ρήγα Παλαμῆδη καὶ τοῦ Γ. Σέκερη ἀρχηγούντος. Φεύγων δὲ ἀπὸ τὰ Δερβένια μετὰ τῶν ἄλλων ἐφονεύθη ἀπὸ τὸν στρατὸν τοῦ Δράμαλη, ὅταν οὗτος εἰσέβαλεν εἰς τὴν Πελοπόννησον».

Ποῖος ἦταν ὁ Μιχάλης Βλαχοκερασιώτης δὲν γνωρίζουμε, οὔτε εὗρήκαμε σχετικὸν φάκελλον περὶ αὐτοῦ. Ἀσφαλῶς ὅμως ἀπὸ τὴν πρώτη φράση τοῦ ἀκολουθεῖ τὸ μνημόνιον τοῦ Γιάννακα, «ὕπηρχε καὶ οὗτος ἀπὸ τὴν Βλαχοκερασιᾶν» βγαίνει τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ ἀγνώστου ἐπωνύμου Μιχάλης ἦταν καὶ αὐτὸς Βλαχοκερασιώτης. Τοῦτο ἄλλωστε τὸ διαπιστώνει — ἴσως ἀπὸ τὴν ἴδια πηγὴ τοῦ Φωτάκου — καὶ ὁ ἱστοριοδίφης Τάκης Χ. Κανδηλώρος². «Βλαχοκερασιώτης Μιχάλης. Ἀνδρεῖος ὀπλαρχηγὸς ἐκ Βλαχοκερασιᾶς τῆς Τριπόλεως, παραστὰς εἰς τὴν πολιορκίαν καὶ ἐκπόρθησιν τῆς πρωτεύουσας καὶ πολλὰς μάχας. Τὸ 1822 ἐξεστράτευσεν μετὰ τοῦ Ρήγα Παλαμῆδη καὶ Γ. Σέκερη εἰς τὰ Δερβένια τοῦ Ἰσθμοῦ, ὅπου εἰσβαλόντος τοῦ Δράμαλη ἐφονεύθη».

II. Ὑπαξιωματικοὶ Ἀγίας τάξεως

Ἀπὸ τοὺς Ὑπαξιωματικοὺς Ἀγίας Τάξεως ἀναφέρουμε τοὺς α) Ἀναγνώστην Παναγούλιαν καὶ β) Γεώργιον Χριστόπουλον.

III. Ὑπαξιωματικοὶ Βασίλειας τάξεως

α) Νικόλαος Ἀθανασόπουλος, β) Ἀναστάσιος Ἀδριανὸς ἢ Μπαριακτάρης, γ) Κων. Ἡλιόπουλος, δ) Ἀναγν. Κατσαφάνας, ε) Νικόλαος Μάνος, στ) Ἀλέξιος Νταβερτζίκος.

IV. Στρατιῶται

Ἀπὸ δὲ τοὺς Στρατιῶτας ἀναφέρουμε τοὺς: α) Φ. Ἀθανασόπουλον, β) Ἀντ. Μάνδρον, γ) Κ. Μιχαλόπουλον, δ) Κ. Μπίζουλαν, ε) Σ. Σκούφην.

1. Τὸ 1826 ὁ Ἰμβραήμ ἐρχόμενος ἀπὸ Ἅγιον Πέτρον ἔκαψε τὴν Ἀράχοβα.

2. Βλέπε Μεγάλῃ Ἐγκυκλοπαίδεια Πυρσοῦ, λέξις «Βλαχοκερασιώτης Μιχάλης». Ὡσαύτως εἰς Λεξικὸν «Ἡλιος» σελ. 594.

Ὅλων τῶν ἀνωτέρω ἐθνικῶν ἀγωνιστῶν οἱ φάκελλοι εὗρίσκονται ἐν λεπτομερείᾳ στὴν Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη. Δὲν ἦταν ὅμως στοὺς σκοποὺς τοὺς δικούς μου, νὰ συγγράψω καὶ τὴν ἱστορία τῆς Βλαχοκερασιᾶς. Ἀπλῶς παραθέτω σὲ λίγες γραμμὲς τὰ ὀνόματα τῶν ἀγωνιστῶν, ποὺ συνήνεμα στοὺς φάκελλους καὶ ἐλπίζω σύντομα νὰ εὗρεθῆ καὶ ὁ Βλαχοκερασιώτης ἱστοριοδίφης, ποὺ θὰ συγγράψῃ τὴν ἱστορία τοῦ χωριοῦ του.

Εἰς τὰ «Ἀπομνημονεύματα τοῦ Φωτάκου» ἔκδοσις 1960 σ. 225, μετὰ τῶν σωματοφυλάκων τοῦ Κολοκοτρώνη ἀναφέρονται καὶ οἱ Κωνσταντῆς Μιχαλόπουλος καὶ Νικόλαος Ἀθανασόπουλος ἀπὸ τὴν Βλαχοκερασιᾶ, ποὺ μνημονεύονται καὶ οἱ δύο στὸν πάρα πάνω κατάλογο τῶν ἀγωνιστῶν.

3. Ἐθνικῶν ἀγωνιστῶν παραλειπόμενα.

α) Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ἢ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ἡ οἰκογένεια τοῦ Παπανικολάου ἢ Παπανικολάκου εἶχε ἀναδείξει, ὅπως εἶδαμε σὲ προηγούμενη σελίδα, ἕναν σπουδαῖον ἀγωνιστὴ, τὸν Ἀναγνώστη Παπανικολάου - Ὑπαξιωματικὸν Ἀγίας τάξεως, ὁ ὁποῖος ἀκόμα τὸ 1865 βρισκόταν ἐν ζωῇ, ἀφοῦ καὶ τὴ δευτέρῃ αἰτησίᾳ του «Πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν Ἐκδουλεύσεων», περὶ ἀπονομῆς βαθμοῦ καὶ μισθοῦ, εἶχε ὑποβάλει καὶ εἶχε ὑπογράψει ὁ ἴδιος. Στὸ πιστοποιητικὸν τῶν Στρατηγῶν, ὁ Ἀναγνώστης Παπανικολάου φέρεται «ἄξιος τῆς πατρίδος καὶ καλὸς ὀδηγός, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὄπλων τοῦ χωριοῦ του ἐπολέμησε εἰς ὅλας τὰς μάχας, εἰς δὲ τὴν μάχην κατὰ τοῦ Ἰμβραήμ καὶ ἐπληρώθη».

Ὁ Ἀναγν. Παπανικολάου, καθ' ἃ μᾶς πληροφορεῖ ὁ Ἀ. Μητρόπουλος, εἶχε τρία ἀρσενικὰ παιδιά, τὸν Παναγῆν, τὸν Κωνσταντῖνον καὶ τὸν Βασίλην. Ὁ Βασίλης ἀπεβίωσε ἄγαμος, φοιτητὴς ὢν τῆς ἱατρικῆς, ὁ Κωνσταντῖνος πῆρε τὸ δίπλωμα τοῦ δικηγόρου, ὁ δὲ Παναγῆς ἐφόνευσε διὰ κτηματικὰς διαφορὰς τὸν γαιοκτήμονα Πλατζῆν ἀπὸ τὸ Βουνό, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ἐφόνευσε ὁ Ν. Μάνδρος ἀπὸ τὴν Βλαχοκερασιᾶν. Ἐπίσης εἶχε καὶ τρεῖς κόρες, τὴν Θανάσω, τὴν Ἐλένη καὶ τὴν Γεωργίτσαν.

Γιὰ τὴν οἰκογένεια ὅμως Παπανικολάου τώρα στὸ χωριό, κυκλοφοροῦν παράξενες ἱστορίες. Θὰ ἀφήσω τοὺς πατριῶτες νὰ τις ἐξιστορήσουν, γιατί ἐγὼ ὁ ἴδιος θυμᾶμαι κάτι φευγαλέα, ἀλλὰ λεπτομέρειες δὲ θυμᾶμαι πιά. Καὶ πρῶτος ὁ πατριώτης καὶ συνεργάτης Νικ. Δήμου γράφει τὰ ἑξῆς:

«Μία οἰκογένεια τῆς Ἀρβαντοκερασιᾶς, ποὺ ἐξέλιπε πλέον, ἦτο τοῦ Παπανικολάκου. Ἡ οἰκία ταύτης εἶναι ἡ οἰκία κληρονόμων Π. Τσιλιβῆ. Ἡ οἰκογένεια Παπανικολάκου εἶχε τοὺς ἀνθρώπους τῆς, τοὺς ὁποῖους ἐχρησιμοποιοῦν γιὰ πολλοὺς σκοποὺς. Στὸν Σαρανταπόταμον, ἐκεῖ ὅπου σήμερον ὑπάρχουν δύο ἢ τρία μεγάλα δένδρα, περνοῦσε ὁ δρόμος πρὸς τὴν Λακωνίαν.

Είς τὸ σημεῖον αὐτὸ κατ' ἐντολὴν τοῦ Παπανικολάκου οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἔστηναν καρτέρι, ἐπιαναν τοὺς ἀγαγιάτες καὶ τοὺς φορολογοῦσαν.

»Ὁ Παπανικολάκος εἶχε ἓνα τσοπάνην, Ρούπα ὀνόματι ἀπὸ τὸ Ἄλεποχώρι. Κάποτε ὁ Ρούπας βόσκοντας τὰ πρόβατά του εἰς τὴν θέσιν Κάβαλο καὶ ἀκριβῶς ἀπέναντι χωραφιοῦ κληρονόμων Ν. Κορομηλά, βρῆκε δύο νομίσματα «Ρηίνες», ὅπως τὰ ἔλεγον, τὰ ὁποῖα ἔφερον εἰς τὸν Παπανικολάκον λέγοντας ὅτι «βρῆκα δύο ψεύτικες δεκάρες». Τότε οὗτος διὰ καταλλήλων ἐρωτήσεων ἔμαθε τὸ μέρος ὅπου βρῆκε τὶς δεκάρες, καὶ ἀμέσως ἔτρεξεν, ἔψαξε, καὶ μέσα σὲ μίαν τρύπαν βρῆκε ὀλόκληρον θησαυρόν, τὸν ὅποιον, ἀφοῦ ἔβαλε μίαν πέτρα καὶ ἐγονάτισε, ἐσήκωσε τὴν φουστανέλλα καὶ ἔβαλε μέσα τὸν θησαυρόν, μὲ τὸν ὅποιον ἐπροίκισε τὴν κόρην καὶ ἐμόρφωσεν τὰ παιδιά του εἰς τὸ Πανεπιστήμιον».

Ἄλλες πληροφορίες γιὰ τὸν Ἀναγνώστη Παπανικολάκο καὶ τὴν οἰκογένειά του, μᾶς δίδει ὁ Γεώργ. Ε. Σαρρῆς, κατόπιν ἐξονυχιστικῆς, ὅπως γράφει, ἐρεύνης του. Καὶ τοῦτο τὸ γράφει, γιὰ τὸ ἀρχικὸ γράψιμό του ἐξεδήλωσα δισταγμούς, ἂν ὅσα ἔγραφε, ἀφοροῦσαν τὸν ἀγωνιστὴ Ἀναγνώστη Παπανικολάου ἢ κανέναν ἄλλον. Γράφει λοιπὸν ὁ Σαρρῆς.

«Πράγματι πρόκειται περὶ τοῦ ἰδίου τοῦ ἀγωνιστῆ Ὑπαξιωματικοῦ Ἀναγνώστη Παπανικολάκου, διότι ἄλλος ἀπὸ τὴν οἰκογένεια Παπανικολάκου μὲ τὸ ὄνομα Ἀναγνώστης, οὔτε προγενέστερος τοῦ ἀνωτέρω, οὔτε μεταγενέστερος ὑπῆρξε. Οὗτος φέρεται γεννηθεὶς γύρω στὰ 1800. Ὡς ἐξηκρίβωσα, ὁ θησαυρὸς τὸν ὅποιον ἰδιοποιήθη ἀπὸ τὸν τσοπάνον Ρούπαν, ἦτο τόσον μέγας, ὥστε ἐχρειάσθη νὰ μεταφερθῆ μὲ σάκκους καὶ ὄχι, ὡς ἀναφέρει ὁ κ. Δήμου, μὲ τὴ φουστανέλλα του».

Ἐν συνεχείᾳ ὁ κ. Σαρρῆς ἐξιστορεῖ σὲ ἄλλο σημεῖωμά του, τὸ φόνον τοῦ Πλατζᾶ ἀπὸ τὸ Βουνὸ τῆς Τεγέας, πού ἐμμέσως τὸν ἀποδίδει στὸν Παπανικολάκο τὸν Ἀναγνώστη, σὰν ἠθικὸ αὐτουργό. Ὁ Πλατζᾶς ἦταν μπατζανάκης τοῦ Παπανικολάκου, εἶχε πάρει τὴν ἀδερφή τῆς Παπανικολάκαινας. Ἦταν μόνο δύο ἀδερφάδες καὶ εἶχαν μεγάλη κτηματικὴ περιουσία. Ἡ δολοφονία τοῦ Πλατζᾶ ἐγίνε στὸ Βουνὸ γιὰ περιουσιακὰς διαφορὰς καὶ ἀπὸ ἓνα τυχαῖο γεγονός ἀνεκαλύφθη ὡς δολοφόνος μόνον ὁ Παναγῆς, ὁ γυιὸς τοῦ Ἀναγνώστη, ὁ ὁποῖος καὶ ἐφυγοδίκησε μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς δίκης, πού ἐγίνε στὸ Ναύπλιον. Ὁ Ἀναγνώστης παρουσίασε τὸ γυιὸ του κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς δίκης καὶ κατάρθωσε νὰ ἐπιτύχη τὴν ἀθώωσή του μὲ τὴ βοήθεια καὶ ἐνὸς «δισακιοῦ χρήματα ἀπὸ τὸ θησαυρὸ πού εἶχε βρῆ στὸ Κάβαλο»!

β) Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ συμπατριώτης ἐξ ἄλλου Νικ. Δήμου, μᾶς ἔστειλε ἀπὸ τὴν περισυλλογὴ του «Ἱστορικὰ γεγονότα τῆς Ἀρβανιτοκρασιᾶς», ἓνα ἱστῶρημα σχετικὸ μὲ τὸ «Θάνατον τοῦ Ἀναγνωστοπούλου». Δυστυχῶς

δὲν ἀναφέρεται στὸ ἱστῶρημα αὐτὸ τοῦ Ν. Δήμου τὸ κύριον ὄνομα τοῦ Ἀναγνωστοπούλου, γιὰ νὰ ἰδοῦμε ποιά σχέση ὑπάρχει μὲ τὸν ἄλλον ἀγωνιστὴ, τὸν Στέφανον Ἀναγνωστοπούλου, πού ἀνέφερα στὸ κεφάλαιο τῶν ἀγωνιστῶν καὶ πού αὐτὸς ὁ Στέφανος Ἀναγνωστοπούλος ἀκόμη τὸ 1846 εὐρίσκετο ἐν ζωῇ, ἀφοῦ καὶ τὴ σχετικὴ αἴτηση «περὶ ἀπονομῆς συντάξεως» εἶχε ὑπογράψει ὁ ἴδιος καὶ τὸ σχετικὸ πιστοποιητικὸν τῶν Ὑποστρατήγων ἀναφέρει, ὅτι ἔλαβε μέρος σ' ὅλες τὶς μάχας τοῦ Ἐθνικοῦ ἀγῶνος, δηλαδὴ καὶ ἀργότερα ἀπὸ τὸ 1821, ἐνῶ ὁ ἀναφερόμενος ἀπὸ τὸν Ν. Δήμου Ἀναγνωστοπούλος, σύμφωνα μὲ τὸ ἀνωτέρω ἱστῶρημα, ἐφονεύθη τὸν Ἰούνιον τοῦ 1821.

Εὐτυχῶς ὁ Ἄν. Μητρόπουλος, στὸ κάτωθι σημεῖωμά του συμπληρώνει τὸ κενό. Πρόκειται περὶ τοῦ Νικολῆ Ἀναγνωστοπούλου. Τὸ ἱστῶρημα λοιπὸν αὐτὸ τοῦ Ν. Δήμου, κατ' ἀφήγησιν, ὅπως γράφει, τοῦ Ἐπαμεινώνδα Σαρρῆ, ἀφορᾷ τὸν Νικολῆ Ἀναγνωστοπούλου καὶ ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Οἱ Τοῦρκοι τὸν Ἰούνιον τοῦ 1821, ἔκαμαν μίαν ἐπιδρομὴν εἰς Ἀρβανιτοκρασιάν, ὅπου παρέμειναν ἐπ' ἀρκετὰς ἡμέρας. Οἱ Ἀρβανιτοκρασιῶτες ἐκρύπτοντο εἰς τὴν δασώδη τότε περιοχὴν «Τριαντάφυλλα». Ὅτε ἐξηγλήθησαν τὰ τρόφιμα, μία ὁμάς ἦλθεν εἰς τὴν θέσιν Γρίβα, ὅπου σήμερον ἡ ἐκκλησία Ἀηλιάς τοῦ Ἀλεποχωρίου, καὶ ἀπ' ἐκεῖ παρηκολούθει τὴν κίνησιν τοῦ δρόμου Ἀλεποχωρίου - Ἀρβανιτοκρασιᾶς. Εἶδον ὅτι περιεφέροντο Τοῦρκοι ἐφιπποὶ, καὶ εἰς τὰ χωρία ἦτο ἀδύνατον νὰ εἰσέλθουν. Ὁ Ἀναγνωστοπούλος ἐπρότεινε εἰς τοὺς συντρόφους του νὰ κατέβουν εἰς τὴν θέσιν Ποδαρᾶ καὶ νὰ κόψουν στάχυα. Οἱ ἄλλοι ἠρνήθησαν. Τότε μετέβη μόνος του. Ὅταν εἶχε κόψει ἀρκετὰ στάχυα, ἐνεφανίσθησαν τέσσαρες ἑνοπλοὶ Τοῦρκοι. Ὁ Ἀναγνωστοπούλος ἐτράπη τότε πρὸς τὸν λόφον τοῦ Παναγᾶκη. Οἱ Τοῦρκοι τὸν ἐκυνήγησαν καὶ ὁ Ἀναγνωστοπούλος ἐπυροβόλησε καὶ ἐσκότωσε τὸν ἓνα Τοῦρκον. Αὐτοὶ ἔπαθαν σύγχυσιν, καὶ τότε ὁ Ἀναγνωστοπούλος τρέχοντας διήνυσεν ἀρκετὴν ἀπόστασιν. Οἱ Τοῦρκοι βαδίζοντες Β.Δ. καὶ συνελθόντες, ἀνήλθον εἰς τὸν λόφον, εἶδον τὸν Ἀναγνωστοπούλον καὶ ἐπροχώρησαν ἐναντίον του. Ὅταν ἐπλησίασαν, ὁ Ἀναγνωστοπούλος ἐπυροβόλησεν καὶ ἐφόνευσε καὶ δεῦτερον Τοῦρκον. Μὴ δυνάμενος ὁμως νὰ ξαναγεμίσει ἐγκαίρως τὸ ὄπλον του, καὶ μὴ μπορῶντας νὰ διαφύγη, συνελήφθη. Οἱ Τοῦρκοι τὸν ἐξετέλεσαν ἐπὶ τόπου, θέσαντες τὴν κάνην τῶν ὄπλων τοὺς ἐντὸς τοῦ στόματος τοῦ Ἀναγνωστοπούλου. Τὴν ὄλην σκηνὴν παρηκολούθησαν οἱ σύντροφοὶ του ἐκ τοῦ ὑψώματος ὅπου εὐρίσκοντο».

γ) ἌΛΛΟΙ ΑΡΒΑΝΙΤΟΚΕΡΑΣΙΩΤΕΣ ΕΘΝΙΚΟΙ ΑΓΩΝΙΣΤΑΙ

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Ἐθνικοὺς ἀγωνιστὰς, πού ἀνεφέρθησαν πάρα πάνω, φαίνεται πὸς ἦσαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι πατριῶται ἀγωνισταί, τοὺς ὁποίους, εἴτε ἀγνοοῦμε ὅπως διόλου, εἴτε δὲν ἔχομε ἀρκετὰ στοιχεῖα γιὰ τὰ ὀνόματά τους καὶ τὴ δράσιν τους ἐν γένει στὸν ἀπελευθερωτικὸ ἀγῶνα.

Ὁ Γ.Ε. Σαρρῆς π.χ., σ' ἓνα νέο σημείωμά του, προσθέτει δύο ἀκόμη ἀγωνιστὰς καὶ μιὰ σημαντικὴ λεπτομέρεια γιὰ τὸν Καρακίτσο.

«Μεταξὺ τῶν ἀγωνιστῶν λέει, τοῦ 1821, ἀναφέρονται ἀπὸ τὴν παράδοσι καὶ δύο ἀδελφοὶ Παναγάκηδες, ὁ Παναγῆς καὶ ὁ Λάμπρος, οἱ ὅποιοι μαζὶ μὲ τὸν ἥρωα Καρακίτσον ἀπὸ τὸ χωριὸ μας, ποῦ ἦταν ἓνα ἀπὸ τὰ πρωτοπαλληκάρια τοῦ Κολοκοτρῶνη, σκοτώθηκαν στὴν μάχη τοῦ Μανιακίου. Ὅταν τελείωσε ἡ μάχη, καὶ ὁ Κολοκοτρῶνης ἔμαθε τὸν θάνατο τῶν ἀνωτέρω, στράφηκε στὸ λοχαγὸ Γιάννακα ἀπὸ τὴν Βλαχοκερασιά, στὴ δύναμι τοῦ ὁποίου ὕπηρετοῦσαν οἱ ἀνωτέρω, καὶ τοῦ εἶπε: «Ρε Παληογιάννακα μ' αὐτὸ τὸ μур-λό τὸ κεφάλι (τὸν Παπαφλέσσα) μοῦφαγες τὰ καλύτερά μου παλληκάρια καὶ τὸ πρωτοπαλληκάρὸ μου τὸν Καρακίτσο...».

Ἐξ ἄλλου ὁ Ἄναστ. Μητρόπουλος στὸ κατωτέρω σημείωμά του, ἐπιβεβαιώνει κι' αὐτὸς ἀρκετὰ ὀνόματα ἀγωνιστῶν, προσθέτει δὲ καὶ ἄλλα ἄγνωστα στοὺς πολλοὺς καὶ παρέχει κι' ἄλλες σημαντικὲς λεπτομέρειες ἀπὸ τὰ βήσανα τῆς σκλαβιάς, ὡς ἐξῆς: «Κατὰ τὴν μάχην στὴς Κερασιές τῆς 10 Ἀπριλίου 1821 καὶ τὴν ἀποχώρησιν τῶν ἐπαναστατῶν, ἐφρονεύθη εἰς θέσιν Παναῖτσα ὁ πατὴρ τοῦ Προεστοῦ Μήτρου Ἄντωνίου, Ἄντωνιος, ἀδελφὸς τοῦ Παπακόκκινου. Ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐπαναστάσεως, οἱ Κερασιῆς πολλὰ προσέφερον εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ πολλὰ ὑπέφερον. Εἰς τὴν μάχην τοῦ Μανιακίου ἔπεσαν ἡρωϊκῶς ὁ ἐξ Ἀρβαντοκερασιᾶς Παναγῆς Παναγάκης, πρόγονος τῆς νῦν οἰκογενείας Παναγάκη, ἔλαβον δὲ μέρος κατ' αὐτὴν ὁ Γρηγ. Σαρρῆς, ὁ Κογιῶνος—υἱὸς τοῦ Μήτρου Ἄντωνίου, καὶ ὁ Γ. Κωστάκης. Εἰς τοὺς Ναυαρίνους ἐπληρώθη εἰς τὴν χεῖρα ὁ ἐξ Ἀρβαντοκερασιᾶς Γερο-Μανιάτης, πρόγονος τῆς οἰκογενείας Μανιατέων. Εἰς θέσιν Ποδαρᾶ, μεταξὺ Ἀρβαντοκερασιᾶς καὶ Ἀλουποχωρίου, ἔπεσαν ὁ Νικολῆς Ἀναγνωστόπουλος, μαχόμενος ἐκ τοῦ συστάδην κατὰ πολυαρίθμων Τούρκων.

»Κατὰ τὴν εἰσβολὴν δὲ τοῦ Ἰμπραήμ, ἐκ τῶν 200 οἰκιῶν τῆς Ἀρβαντοκερασιᾶς, ἐπυρπολήθησαν ὄλαι καὶ μόνον τρεῖς ἐσώθησαν τοῦ Τσάκανου, τοῦ Μανιάτη καὶ τοῦ Ἄντωνομήτρου¹. Πολλὲς γυναῖκες ἠχμαλωτίσθησαν, μερικαὶ τῶν ὁποίων διαφυγοῦσαι ἔφερον βαρὺ τὸ ὄνειδος τῆς αἰχμαλωσίας, καθ' ἅπασαν τὴν ζωὴν των. Ἡ Καραγιαννοῦ καὶ ἡ γραῖα Παπαγεωργίου πολλὰ διηγούντο περὶ τῆς αἰχμαλωσίας των καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀποδράσεώς

1. Στὸ Ἀρχεῖον τῶν ἀγωνιστῶν ποῦ ἠρεύνθησα στὴν Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη, ὑπάρχει ὁ φάκελλος τοῦ Δημητράκη Κωστάκη, στρατιώτου, ἀλλὰ φάκελλος Γ. Κωστάκη δὲν ὑπάρχει. Ἴσως νὰ πρόκειται περὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου, τοῦ ὁποίου ὅμως τὸ ὄνομα Γεώργιος θὰ εἶναι ἴσως λανθασμένο. Ἐπίσης στὸ ἴδιο Ἀρχεῖον εὐρέθη φάκελλος τοῦ Μήτρου Ἄντωνίου, ἀλλὰ φάκελλος τοῦ γιου τοῦ ἢ ἄλλου τινὸς Ἄντωνίου δὲν εὐρέθη. Ὁ γερο-Μανιάτης δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνον Μανιάτην Ὑπαξιωματικὸν Β' τάξεως, ποῦ ἐμνημόνευσα στὸ κεφάλαιο τῶν ἀγωνιστῶν.

των. Μεταξὺ τέλος τῶν αἰχμαλωτισθέντων παιδίων, συγκατελέγοντο καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ προμνησθέντος Κογιῶνου, Γιαννάκος Μητρόπουλος, τοῦ ὁποίου τὰ ἴχνη δὲν ἀνευρέθησαν, τὸ δὲ ὄνομά του διατηρεῖται εἰς μνημόσυνον παρὰ τῆς οἰκογενείας του, διδόμενον εἰς μέλη αὐτῆς ὡς βαπτιστικόν».

4. Ἱστορικὲς διηγήσεις ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς Τουρκιάς.

ΠΑΠΑΘΥΜΙΟΣ Ο ΓΕΩΡΓΟΥΛΗΣ

Στὸ βιβλίον αὐτὸ ἔκρινα σκόπιμον νὰ συμπεριλάβω καὶ ὄλες ἐκεῖνες τὶς ἱστορικὲς διηγήσεις ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς Τουρκιάς, ὅσες ὁ ἴδιος ἔχω ἀκούσει ἀπὸ τοὺς προγόνους μου, καὶ ὅσες ἀκόμα μοῦ ἔθεσαν ὑπ' ὄψιν οἱ καλοὶ πατριῶτες, οἱ συνεργάτες τῆς ἱστορίας τοῦ χωριοῦ μας. Ἀπὸ τὶς ἱστορικὲς αὐτὲς διηγήσεις, ποῦ ζωντανὲς ἀκόμα μεταφέρονται ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιὰ, βγαίνει ἓνα καὶ μοναδικὸ συμπέρασμα. Ἡ σ κ λ α β ι ᾶ... καὶ τὸ ξ ε σ ἡ κ ω μ α γ ι ᾶ τ ῆ λ ε υ τ ε ρ γ ι ᾶ...

Ἀπάνταστα κρίσιμα καὶ σκληρὰ χρόνια τοῦ Ἐθνικοῦ ἀγῶνα... Σὲ μιὰ τρίχα κρέμεται ἡ Ἐθνικὴ ὑπαρξὴ καὶ ὁ ἀφανισμὸς τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς... Ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριὸ, φαράγγι σὲ φαράγγι, βουνὸ σὲ βουνὸ ὁ Μοριάς ἀγωνίζεται. Παντοῦ χαλασμός... τὰ σπίτια καὶ τὰ γεννήματα καίονται... στὰ δέντρα τσεκούρι... Τὰ γυναικόπαιδα γυμνὰ καὶ πεινασμένα στὴς σπηλιές... Ὅσοι ἱκανοί, ἀδάμαστοι, ἀντιστέκονται μὲ λύσσα στὸν Τούρκο... στὸν Μπραῖμη...

«Θὰ πεθάνουμε ἢ Ἑλληνας ἐλεύθεροι ἢ μὲ τὸ ὄπλο στὸ χέρι...».

Τὸ κακὸ ἐχειροτέρεψε ἰδίως ἀπὸ τὸ 1825 - 1828, καὶ κυρίως ἀπὸ τὸν καιρὸ, ποῦ ὁ Μπραῖμης κατέλαβε τὴ Ντροπολιτσᾶ καὶ ἀπὸ κεί ἔκανε τὶς ἐξορμήσεις σ' ὅλη τὴν Ἀρκαδίαν. Τὰ ἀποσπάσματα αὐτὰ τοῦ Μπραῖμη, ποῦ ἔκαναν τὶς ἐπιδρομὲς, ἀπετελοῦντο ἀπὸ ἐφίππους Ἀραπάδες, πολεμιστὲς, σκληροὺς καὶ αἰμοχαρεῖς ἀνθρώπους, τοὺς λεγομένους Ἀ τ ι λ ῆ δ ε ς — καβαλαρέους.

Σύμφωνα μὲ τὶς διηγήσεις τῶν γονιῶν μας τέτοιες ἐπιδρομὲς τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τῆς σκλαβιάς, ἀπὸ τὰ ἔφιππα ἀποσπάσματα καὶ τοὺς πεζοὺς τοῦ Μπραῖμη, ἔγιναν πολλὲς καὶ στὸ δικό μας τὸ χωριὸ. Ἀπὸ τὶς βίγλες, ποῦ ἔστηναν στὴν «Τ σ ο ὑ κ α», στοῦ «Μ π ο ζ ἰ κ η» καὶ στὴν «Ἀ γ ρ ι ο κ ε ρ α σ ι ᾶ», κι' ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ χωριὸ, ὅταν ἔπαιρναν εἶδηση οἱ χωρικοί, ἄρπαζαν ὅ,τι μπορούσαν, μικρὰ παιδιά, ζῶα, ἢ ὅ,τι ἄλλο πρόφθαιναν καὶ ξυπόλητοι καὶ τρομαγμένοι τραβοῦσαν γιὰ τὸ «λ ὄ γ γ ο», γιὰ τὰ «Τ ρ ι α ν τ ᾶ φ υ λ λ α», γιὰ τὰ «ρ ο υ μ ᾶ ν ι α» κατὰ τὶς Καλτεζιές νὰ κρυφτοῦν, ἢ τραβοῦσαν ἀκόμα μακρύτερα γιὰ τὶς «Μ ᾶ ν η ς τ ᾶ β ο υ ν ᾶ» (Ταῦγετο)....

Πολλούς τους πρόφταιναν στο δρόμο, τους έκοβαν τ' αυτιά, τη μύτη, τους εξίφιζαν στο στόμα και την κοιλιά, τους έσερναν δεμένους με σχοινί πίσω από τη σέλα του αλόγου τους, και παντοιοτρόπως τους βασάνιζαν ώσπου να ξεψυχίσουν... Τις γυναίκες τις έπαιρναν αιχμάλωτες, τις βασάνισαν, τις άτιμαζαν... Πολλά τέτοια μαρτύρια με λυγμούς διηγόταν ή μάνα μου. Πολλές μανάδες στο δρόμο πέταγαν τα παιδιά τους για ν' αλαφρύνουν, άλλες τάκρυβαν σε «πατουλιές» για να ξαναγυρίσουν να τα βρουν... Όσα είχαν την άτυχία να κλάψουν στο πέραςμα των Αραπάδων, άσχημη τύχη τα περίμενε...

Θυμάμαι τα δόντια του γερο-Αλιτζερίνη, που πέθανε γύρω στα 1920 σε ηλικία πάνω από εκατό χρονών. Είχαν φυτρώσει λοξά κι' έβγαίναν απ' έξω από το κάτω χείλος, χάρις στη περιποίηση! που τους έκανε το σπαθί ενός Αραπά!

Τέτοια και άλλα βασανιστήρια διηγόνταν οι γονείς μας...

Στά περισσότερα χωριά της Αρκαδίας και γενικά του Μοριά, ίδια στα πεδινά, δεν υπήρχε ψυχή ζώσα. Η φρίκη, ο όλεθρος και ή συμφορά είχαν ξαπλωθή παντού! Τα ρουμάνια, οι σπηλιές, οι άγριοι τόποι, και οι κορφές των βουνών έχρησιμευαν για κατοικίες τους. Όμως, κι' εκεί δεν έβρισκαν ήσυχία! Έτρεχαν άνω κάτω στις ρεματιές και στα κατσάβραχα. Οι γυναίκες άκολουθοῦσαν κι' αυτές τους άντρες τους και πολεμοῦσαν μαζί τους. Κι' όταν επρόκειτο να αιχμαλωτιστούν, έπεφταν από τους βράχους ή πολλές φορές έθυσίαζαν τα παιδιά τους, για να μην προδοθή το κρησφύγετο από τα κλάματα του μωρού!

Με τέτοιες θυσίες οι άγράμματοι εκείνοι παππούληδες μας, χωρίς καμιά βοήθεια από πουθενά, με το αίσθημα μόνον της λευτεριάς στην καρδιά και την έλπίδα στο Θεό, μάς έδωσαν να χαιρόμαστε έμεις τη δική μας τη λευτεριά! Έθεώρησα χρέος μου να ειπώ τα πάρα πάνω λόγια, για να το μάθουν οι νέοι ιδίως Έλληνες της σημερινής εποχής, εκείνοι που από άγνοια της Έλληνικής Ιστορίας, άσέβεια και άγνωμοσύνη προς τους προγόνους τους, κλειούν το ραδιόφωνο, όταν αρχίση να μεταδίδη τα κλέφτικα τραγούδια, τα λυπητερά όπως τα λέν, τα Κολοκοτρωνείκα, γιατί δεν μπήκαν ακόμα στο βαθύ νόημα της θυσίας και στην ψυχοσύνθεση ενός δεινοπαθούτος σκλαβωμένου λαού, που με το πάθος της ψυχής του έξωτέρικε τή μοίρα του και την άπόφασή του...

Μιά άλλη ιστορία από τον καιρό της σκλαβιάς, που με δάκρυα πολλές φορές μάς διηγότανε ή μάνα μας, ήταν το σκλάβωμα και τα βασανιστήρια της κυραμάνας της, της Σοφίας, της Παπαγιώργαινας και ή τύχη του μωρού της του μετέπειτα Παπαθύμιου του Γεωργούλη. Είναι ή μόνη ιστορική διήγηση, που μου είχε κάμει μεγάλη έντύπωση, γι' αυτό και τή θυμάμαι όλοζώντανη σαν νάταν χτές.

Παιδι τότε κι' εγώ, άνήξερο από σκλαβιά, που δεν επρόφτασε να το άγγίξη το βρωμερό χέρι του Τούρκου, ειρωνευόμενα τή μάνα μου, σαν άρχιζε να μάς καλαναρχάη τέτοιες λυπητερές ιστορίες...

Η Παπαγιώργαινα λοιπόν, ήταν ή σύζυγος του Γεωργίου Ιερέως Οικονόμου. Το βαφτιστικό της όνομα ήταν Σοφία και καταγόταν από τ' Αχούρια της Τεγέας. Ο Γεώρ. Ιερέως Οικονόμου ήταν γιός του Παπαπαναγιώτη, και πάππος του κατά πᾶσαν πιθανότητα ή προπάππος, ήταν ο Παπακόκκινος. Το σόι των Οικονόμου - Κονομαίων¹ ήταν λευϊτικό, ως άρχικός δέ γενάρχης,

1. Το γενναιολογικό δέντρο της λευϊτικής οικογένειας των Οικονομαίων-Κονομαίων από διασταυρωμένες πληροφορίες έχει ως εξής:

Γενάρχης της οικογενείας κατά πᾶσαν πιθανότητα φαίνεται ότι είναι ο Παπακόκκινος, που έγκατεστάθηκε στη «Δάδε Κερασιά», προερχόμενος ίσως από τα γειτονικά χωριά της Σπάρτης μεταξύ των ετών 1770-1780, μετά δηλαδή την άποτυχία του επαναστατικού κινήματος στο Μοριά το 1770 και το άγριο κυνηγητό των Χριστιανών. Ο Παπακόκκινος φαίνεται πως έχρημάτισε στο χωριό παπᾶς και Δημογέροντας, γύρω στα 1770-1800. Του Παπακόκκινου παιδι ή έγγονός πρέπει να ήταν ο κατωτέρω Παπαπαναγιώτης, για τον όποιο ή ιστορική παράδοση είναι ξεκάθαρη. Πρό του Παπαπαναγιώτη κάνει τήν εμφάνισή του κάποιος Παπαγιάννης, που δεν αποκλείεται αυτός να ήταν παιδι του Παπακόκκινου.

Παναγιώτης Οικονόμου-Παπαπαναγιώτης: Ιερέως 1800-1840. Είχε δύο άρσενικά παιδιά τον Γεώργιον (Α) και τον Πανάγον (Β).

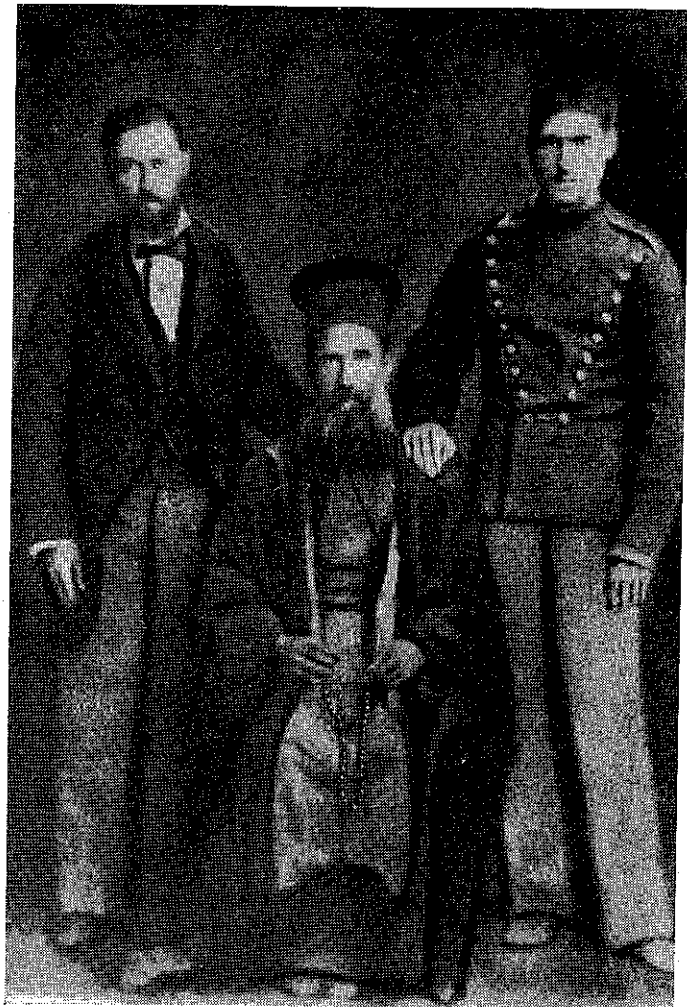
Γεώργιος Παναγ. Οικονόμου (Α)-Παπαγιώργης: Ιερέως 1820-1850. Έγεννήθη το 1767, σύζυγός του ή Σοφία θυγατέρα του Ηλία Χριστοδούλου Τσιπανίτη ή Γεωργούλη από τα Αχούρια. Ο Παπαγιώργης είχε δύο άρσενικά παιδιά, Κωνσταντινον μεγαλύτερον και Ειθύμιον μικρότερον και μία θυγατέρα τήν Μηλιά, που άπεκατεστάθη στο Μαυρίκη και έγινε πρεσβυτέρα.

Κωνσταντίνος Γεωρ. Οικονόμου: λαϊκός, σύζυγός του ή Κωνσταντίνα από το Γαρδίκι. Ο Κωννος άπέθανε μεσήλιξ, άφησε δέ πέντε θυγατέρες τή Βάσιω, σύζυγο Αθανασίου Μιγκλή από του Σκορτσινού ή Αναγνώστη Οικονόμου, τήν Γεωργίτσα σύζ. Γεωρ. Στεφάνου (τήν μάνα μου), τήν Αγγέλω σύζ. Γεωρ. Ντούρου, τήν Κατερίνα σύζ. Αντώνη Μητροπούλου και τήν Έλένην σύζ. του Στυλιανού Τρανού. Σερνικό παιδι δεν είχε. Γιός της Βάσιως είναι ο Γεώρ. Κ. Οικονόμου ή Παπαγεωργίου Ιερέως από το 1910, ο Παπαγιώργης των Κολλινών που πέθανε έφέτος σε ηλικία 96 χρονών.

Ειθύμιος Γεώρ. Οικονόμου ή Γεωργούλης-Παπαθύμιος, Ιερέως από 1851-1912. Ούτος έφυγε από το χωριό μικρός, υίοθετήθηκε και έγκατεστάθηκε στα Αχούρια. Παιδι του Παπαθύμιου ήταν ο Ηλίας γιατρός, σπουδασμένος στο Παρίσι, δύο Ιερείς ο Παπακωνσταντής και ο Παπαγιάννης, που πέθανε το 1962 σε ηλικία 96 χρονών, ο Ταγματάρχης Νικόλαος, που σκοτώθηκε στη μάχη των Γιαντισών, ο Θανάσης, ο Βασίλης, ο Γιώργης, ή Έλένη, ή Αικατερίνη και ή Γεωργίτσα. Ήτοι 7 άγόρια και τρία κορίτσια.

Πανάγος Παναγ. Οικονόμου (Β). Ήτο Αναγνώστης, δεν είχε χειροτονηθή σε Ιερέα. Είχε τρεις γιούς τον Γεώρ. Παν. Οικονόμου, Ιερέα στο Άλεποχώρι, τον Κωννον. Παν. Οικονόμου (Παπακωνσταντή), Ιερέα στην Άρβανιτοκερασιά, που πέθανε στα 1900, το Χρίστο (Τσαμαντάνη) και τή Γεωργίτσα. Γιός του Γεωρ. Παν. Οικονόμου Ιερέως στ' Άλεποχώρι ήτο ο Αντώνιος Γ. Οικονόμου ή Παπαντωνίου Ιερέως επίσης στ' Άλεποχώρι. Γιιοι δέ του Χρίστου Γ. Οικονόμου είναι οι σημερινοί έν ζωή Κώστας και Δημ. Χρ. Οικονόμου (Τσαμαντάνης).

γνωστός, είναι ο Παναγιώτης Ιερέυς Οικονόμου - Παπαπαναγιώτης. Από το σόι αυτό των Οικονόμου - Κονομαίων, προήλθαν αργότερα οι οικογένειες των Αναγνωστοπουλαίων, Μανιαταίων, Παναγάκηδων, Στεφαναίων κ.λ.π.
 Ο Γεώργιος Παναγ. Οικονόμου ή Παπαγιώργης, που έχρημάτισε Ιερέυς

Παπαθύμιος ο Γεωργούλης
 με τα παιδιά του Ήλιαν και Νικόλαν το 1880

στην Άρβανιτοκερασιά περί τα έτη 1810 - 1850 περίπου, πέθανε σε βαθύ γήρας και σε ηλικία 103 ετών το 1870, άφησε δε δύο γιους, τον Εύθύμιον Οικονόμου ή Παπαθύμιον και τον Κων)νον Οικονόμου. Ο Εύθύμιος έφυγε μικρός από το χωριό, εγκατεστάθηκε στα Άχούρια - Στάδιον της Τεγέας,

υιοθετήθηκε από κάποιον Τσιπιανίτην ή Γεωργούλην, και πήρε το όνομα Γεωργούλης με το όποιον είναι και γνωστός. Αργότερα επαντρεύθηκε, χειροτονήθη σε Ιερέα και εδήμιούργησε τη γνωστή πολύκλαδη και αξιόλογη οικογένεια των Γεωργούληδων.

Ο Παπαθύμιος αυτός είχε γεννηθή το 1825 στο χωριό μας. Τόν ίδιο χρόνο της γεννήσεώς του, σύμφωνα με διηγήσεις της μάνας μου, σε κάποια εξόρμηση των Άραπάδων του Μπραϊμη, ο πατέρας του ο Παπαγιώργης, μαζί με τη Σοφία τη σύζυγό του και το μωρό, έφευγαν για να κρυφτούν κάπου κατά τη Φανερή, που βρίσκεται ανάμεσα στο Μονοδέντρι και στην Κοκκινόλουτσα.

Στο δρόμο της φυγής, ή παπαδιά κρατώντας το μωρό στην άγκαλιά της έκουράστηκε και τώδωσε στον Παπα, εκείνη δε έμεινε λίγο πίσω, την επρόφθασαν οι Άραπάδες, την αιχμαλώτισαν και την έκλεισαν σε κάποιο κάστρο. (Λεοντάρι - Καρύταινα;).

Απ' εκεί τη δεύτερη μέρα με τη βοήθεια κάποιου σχοινοιδ, που έφτιασε από τα ρούχα της, έδραπέτευσε και περιπλανωμένη στους λόγγους και τις ρεματιές άνευρέθη από κάποιον τσοπάνο, εκεί κατά το Λιμπιτοβίτικο ρέμα, και ώδηγήθηκε στο χωριό, όπου είχε επιστρέψει και ο παπας μαζί με το μωρό, που το είχε άπαρατήσει σε κάποιο ρέμα και στο γύρισμά του την άλλη μέρα το ξαναβρήκε, αλλά σε κακό χάλι, γιατί τα μερμήγγια του είχα ν φάει το κάτω χεϊλος.

Την αιχμαλωσία της πολυβασανισμένης γιαγιάς της Σοφίας και την οδύσσεια της επιστροφής της, με δάκρυα και λυγμούς πολλές φορές τη διηγόταν ή μάνα μου, προσθέτοντας ότι το χώμα έσκέπασε τις πληγές και τα σημάδια του κορμιού της και των ποδιών της, που παρέμειναν άνοιχτά από την εποχή του μαρτυρίου ως την ώρα του τάφου!

Ο Παπαθύμιος πέθανε στα 1912 σε ηλικία 87 ετών. Ως την ημέρα της θανής του έφερνε σαφή τα σημάδια του μαρτυρίου στα χείλη, που του τα είχαν φάει τα μερμήγγια. Το νεκρό του Παπαθύμιου τον συνώδευσαν στην τελευταία του κατοικία και εξήντα περίπου φουστανελλοφόροι Άρβανιτοκερασιώτες, που επί τούτοις είχαν έρθει από το χωριό.

Το ίδιο ιστορικό γεγονός της αιχμαλωσίας της Παπαγιώργαινας και μιās άλλης χωριανής της Τσελλαινας, αλλά σε διαφορετική παραλλαγή και με περισσότερες λεπτομέρειες, ιστορεί στο άμεσως επόμενο σημείωμά του και ο Γεώρ. Εύθ. Σαρρής:

«Κάποτε σε μιā εξόρμησι των Τούρκων της Ντρομπολιτσάς κατά τα δικά μας τα χωριά, στα 1821 - 1826, πήραν σκλάβους πολλούς από τους χωριανούς. Άνάμεσα σ' αυτοὺς ήταν και δύο γυναίκες με τα μωρά τους στο βυζί. Η μιā ήταν από τους Τσελλαίους, ή μάνα του Μήτρου του Τσελλου— Άλιτζερίνη—κι' ή άλλη ή Παπαδιά του χωριού, ή Παπαγιώργαινα του Οί-

κονόμου. Στο δρόμο, πού τις πήγαιναν, εκεί κατά τη Φανερή της Κολίνας, ή Τσέλλαινα κατόρθωσε να ξεφύγει από τους Τούρκους, ξάκρισε σε κάποιο χωράφι, παρατάει εκεί σ' ένα χαντάκι το παιδί με τη νάκα, και κρύβεται προφυλαχτικά μέσα στο δάσος. Δυο μέρες νηστική και διψασμένη περίμενε κρυμμένη στο δάσος ως να απομακρυνθούν οι Τούρκοι, για να πάη να πάρη το παιδί της... Την τρίτη μέρα έτρεξε στο χαντάκι, βρήκε το παιδί να κοιμάται έξω και μακριά από τη νάκα. Άλλά καθώς έδερνότανε από το κλάμα το καυμένο και κυλιότανε στο χαντάκι, φαίνεται πως έχτύπησε σε κάποια αποκουριά και έσκιστηκε το χειλάκι του το επάνω. Σε τέτοιο χάλι, ματωμένο και κορατιαμένο το στοματάκι του, το πήρε ή μάνα του, τββαλε στη νάκα και τ'φερε στο Λιμπιτοβίτικο ρέμα. Έκει τ'πλυνε, τ' βύζαζε και τ'φερε στο χωριό.

»Για την Παπαγιώργαινα λένε πως με το μωρό της την πήρε ένας Άγας, και μαζί μ' ούλο τ' ασκέρη τράβηξαν κατά την Κονιδίτσα, πέρασαν τον Εδρώτα και στρατοπέδευσε τ' ασκέρη στο Παρδάλι. Έκει μιὰ νύχτα, πού κοιμόνταν οι Τούρκοι, ή παπαδιά είδε στον ύπνο της πως την έπλησιασε κάποιος και τής είπε: «σήκω γρήγορα, παπαδιά, πάρε το παιδί σου και φεύγα». Η παπαδιά με το παιδί στην άγκαλιά της δρασκελώντας προφυλακτικά τους Τούρκους, έφυγε χωρίς να την άγροικίσουν. Κόλλησε δ'ωθε κατά την Κονιδίτσα, από κει στο Μουρίκι, κι' όταν βγήκε ψηλά στην Άλογόμαντρα ήτανε ακόμα νύχτα. Έκει κάθησε να ξαποστάση. Πεθαμένη από τη δίψα διέκρινε στην απέναντι πλαγιά κάποια φωτιά. Άφησε το παιδί σε μιὰ πατούλιά και πήγε κατά τη φωτιά. Έκει βρήκε κάτι Βρεστενίτες τσοπαναραίους, τής έδωσαν νερό από τ' ασκί, τους εδχαρίστησε και γύρισε να βρή το παιδί της. Άλλά το παιδί δέν τ'βρισκε, γιατί είχε χάσει το σημάδι, πού είχε βαλμένο στη θέσι. Έτσι περίμενε ως ν' άκούση τη φωνή του παιδιού, πού θάκλαιγε όταν θά ξύπναγε. Άλλά περιμένοντας ξημέρωσε, κέντρωσε κι' όλα ο ήλιος. Κοιτάζει κατά του Παρδάλι, βλέπει τους Τούρκους να έχουν ζωσμένο με τ' άλογά τους τον κάμπο, και να ψάχνουν να την βρούν. Έν τ'φ μεταξύ είχε ξυπνήσει και το παιδί κι' είχε βάλει τα κλάματα. Τρέχει, τ' παίρνει, τ' βάζει στο βυζί της για να μην κλαίη, και μισοβυζασμένο τ' βάζει στα πόδια με την τρεμούλα να μην την πιάσουν πάλι οι Τούρκοι. Πέφτει κατά τη Βεζίστα και τ' Λιμπιτοβίτικο ρέμα, περνάει τον Άγιο Παύλο και ξεψυχισμένη φτάνει στο χωριό...

»Το μικρό εκείνο το παιδί, πού τ' πήραν οι Τούρκοι σκλάβο, μαζί με τη μάνα του, τ'ώλεσαν Ούμιο. Σ'άν εμεγάλωσε, τ' πήρε στ' Άχούρια (Στάδιον) ψυχοπαίδι, κάποιος μακρυνός συγγενής του Παπαγιώργη, ο Γεωργούλης ο Τσιπιανός, πού ήταν άκληρος. Τ'ο υιοθέτησε, τ'ομαθε γράμματα, τ'οκανε παπᾶ. Ο Ούμιος λοιπόν αυτός ο Γεωργούλης, δέν ήταν άλλος, παρά ο

γενάρχης τής γνωστής οικογενείας των Γεωργούληδων από τ' Άχούρια, ο γνωστός στους Κερασιώτες Παπαθύμιος.»

Ένας έγγονός του Παπαθύμιου, ο γιός του γιατρού—'Ηλία Εδθ. Γεωργούλη—ο Πάνος 'Ηλ. Γεωργούλης, πού νεώτατος, στο άνθος τής ηλικίας του πέθανε, χάραξε όταν ακόμα τ'ο 1913 ήταν μαθητής τής Δ' τάξεως του Γυμνασίου, σ' ένα άριστοτεχνικό χειρόγραφο ταφτέρη, τ'ο γενεαλογικό δέντρο τής πολυκλαδής, όπως τ'ο λέει, και μεγάλης οικογενείας των Γεωργούληδων ως εξής:

«Πολλάκις ακροώμενος παρά των πρεσβυτέρων συγγενών μου τ'α τής γενεαλογίας και συγγενολογίας τής οικογενείας μου, ήτοι τής οικογενείας του «Εδθυμίου ιερέως Γεωργούλη» έσκεφθην ότι συν τ'η παρόδω του χρόνου θέλει άπολεσθ'η και ή ιστορία τής θαυμαστής και πολυκλάδου οικογενείας ταύτης, κατόπιν τής άπωλείας των πρεσβυτέρων μελών αυτής, άτινα και γνωρίζουσι ταύτην. Τοúτο προτιθέμενος να προλάβω έπεδόθην εις την σύνταξιν του άνα χείρας βιβλιαρίου κατόπιν πληροφοριών, τ'ας όποιας έλαβον παρά διαφόρων συγγενών μου γνωριζόντων άκριβώς ταύτα.»

Στη συνέχεια περιγράφει τ'ο συγγενολόγιον τής Άρβανιτοκερασιᾶς, όπως τ'ο εκθέτω κι' εγώ από δικές του κι' άλλες διασταυρωμένες πληροφορίες σε προηγουμένη ύποσημείωσή μου.

Ειδικά για τ'ον πάππο του, τ'ον Παπαθύμιον, στο Τμήμα Δ. αναφέρει τ'α εξής:

«Ένταύθα θά αναφέρω την ιστορίαν και βιογραφίαν του πάππου μου Εδθυμίου ιερέως Γεωργούλη: Ο Εδθυμίου Γεωργούλης κατά την παράδοσιν των γονέων του εγεννήθη την 4 Μαρτίου του 1825 εν Άρβανιτοκερασιᾷ του Δήμου Μανθυρέας, έβαπτίσθη δέ υπό του εκ Κολλινών ιερέως «ΠαπαΓιάννη» ως άναδόχου, βρέφος μόλις 40 ημερών εις τι ρέμα παρά τ'ας Κολίνας, ένθα είχαν καταφύγει οι γονεῖς του φεύγοντες την καταδίωξιν του Ίμβραήμ-Πασᾶ. Μετ' ολίγας ήμέρας ή μήτηρ του καταδιωκομένη υπό των Τούρκων μετά πολλών άλλων χριστιανών, και βλέπουσα ότι άφεύκτως θά συνελαμβάνετο, έρριπεν εις τι ρεύμα πλησίον των Κολλινών τ'ο βρέφος αυτής, δηλ. τ'ον Εδθυμίου, τ'ον όποιον μετά 24 ώρας παρέλαβεν ο πατήρ του. Ήτο δέ πλήρης από λάσπην, διότι είχε βρέξει την προηγουμένην και είχεν εξαχθ'η υπό του πλημμυρήσαντος ρύακος εις την δ'χθην αυτού. Εις τ'ο στόμα του είχε συναθροισθ'η σμήνος μυρμηκων. Άλλ' ή μήτηρ του δέν ήδυνήθη να άποφύγη την σύλληψιν, διότι καταφθάσαντες αυτήν οι Τούρκοι, την ήχμαλώτισαν και την ενέκλεισαν εις φρούριον, όπόθεν άργότερα κατόρθωσε να διαφύγη...

»Μετά ταύτα κατέφυγον εις Άνώγεια Λακεδαίμονος συντηρούμενοι εκ του πάππου του Εδθυμίου, μετερχομένου τ'ον πνευματικόν πατέρα και εκ του πατρός του μετερχομένου τ'ον ιερέα. Μετά τριετή εις Άνώγεια διαμονήν,

ἐπανήλθον οἴκαδε εὐρόντες ἅπαντα ἐρείπια. Τὰ πρῶτα γράμματα ἐξέμαθε παρά τοῦ πάππου του, γραμματοδιδασκάλου (ἀπὸ 1833 - 1836). Μετὰ τὸ 1836 συσταθέντων Δημοτικῶν Σχολείων ἠκολούθησε εἰς τὸ τῆς Βλαχοκερασιᾶς Σχολεῖον τὰ περαιτέρω γράμματα ἕως τὸ 1838. Δεκατριετῆς ἐγκαταλείψας τὰ γράμματα παρηκολούθησε τὸν εἰς τοὺς Δήμους Μανθურᾶς, Τεγᾶς, Κορυθίου μεταβαίνοντα πρὸς ἐξομολόγησιν πάππου του. Τῇ 23 Μαΐου τοῦ ἔτους 1840 ἐγένετο τὸ πρῶτον πρότασις ἀπὸ μέρους τῶν ἐπὶ τούτῳ εἰς Ἀρβαντοκερασιᾶν μεταβάντων θεῖων του, ἀδελφῶν τῆς μητρὸς του, Βασιλείου Χριστοδοῦλου Τσιπιανίτη (Βασιλαρᾶ) καὶ Ἡλίου Χριστοδοῦλου Τσιπιανίτη (ἀδελφὸν ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς καὶ δύο μητέρων), διὰ νὰ λάβωσι τὸν Εὐθύμιον ὡς θετὸν υἱὸν τοῦ δευτέρου ἐξ αὐτῶν, δηλαδὴ τοῦ Ἡλίου Χριστοδοῦλου Τσιπιανίτη¹, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Τῷ 1832 υἰοθετήθη εἰς Ἀχούρια, τὸ 1843 ἠρρεβωνίσθη, καὶ τὸ 1844 ἐτέλεσε τοὺς γάμους του. Τῇ 25 Ἰανουαρίου 1850 ἐγένετο Ἀναγνώστης, τὴν 1 Ἀπριλίου 1851 ἱεροδιάκονος καὶ τὴν 5 Ἀπριλίου 1851 ἱερεὺς».

Ὁ Παπαθύμιος λοιπὸν ὁ Ἀρβαντοκερασιώτης, εἶναι ὁ γενάρχης τῆς ἀξιολόγου καὶ ἱστορικῆς οἰκογενείας τῶν Γεωργούληδων εἰς τὸ Στάδιον (Ἀχούρια) Τεγᾶς, πού περιλαμβάνει στοὺς κόλπους τῆς ἀπογόνους, κληρικούς, στρατιωτικούς, ἐπιστήμονας, βιομηχάνους κ.λ.π. Ἐνα παιδί τοῦ Παπαθύμιου, ὁ Ταγματάρχης Νικόλαος Γεωργούλης, Διοικητὴς τοῦ ἐνάτου Ἐθνωικοῦ Τάγματος, τοῦ ἀποκληθέντος «Τάγματος τῶν Ἀετῶν», ἔπεσε ἡρωικᾶ μαχόμενος στὴ μάχη τῶν Γιαννιτσῶν τὸ 1912 καβάλλα στ' ἄλογό του μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι. Δυὸ ἄλλα παιδιά τοῦ Παπαθύμιου, ἦταν παπάδες, ὁ Παπακωνσταντῆς καὶ ὁ Παπαγιάννης, πού πέθανε τὸν Ὀκτώβρη τοῦ 1962 σὲ ἡλικία 96 χρονῶν καὶ ἀκριβῶς μετὰ 50 χρόνια ἀπὸ τότε πού σκοτώθηκε ὁ ἀδερφός του Νικόλαος, καὶ μάλιστα ξεψύχησε, κατὰ περίεργη σύμπτωση τῆς μοίρας, τὴν ἴδια ὥρα καὶ ἡμέρα, πού ξεψύχησε καὶ ὁ ἀδερφός του ὁ Ταγματάρχης στὰ Γιαννιτσᾶ...

1. Γιά τὴν υἰοθεσίαν τοῦ Παπαθύμιου, ἀπὸ τὸ χειρόγραφο τοῦ Πάνου Ἡλ. Γεωργούλη, βγαίνουν σὲ περίληψη τὰ πάρα κάτω δεδομένα. Πεθερός τοῦ Εὐθυμίου ἱερέως Γεωργούλης ἦταν ὁ Ἀθανάσιος Γεωργούλης ἀπὸ τὰ Ἀχούρια. Οὗτος εἶχε δύο θυγατέρες τὴν Παναγιώτα (Γιώτα) καὶ τὴ Βενετσάνα. Ἡ Παναγιώτα ἐπαντρεύθη τὸν Ἡλία Χριστοδοῦλου Τσιπιανίτη ἀπὸ τὰ Ἀχούρια, ὁ ὁποῖος μετὰ τὸ γάμο πῆρε τὸ ὄνομα τοῦ πεθεροῦ του Γεωργούλη. Ὁ Ἡλίας αὐτὸς ὁ Τσιπιανίτης ἢ Γεωργούλης εἶχε μιὰ ἀδελφὴ τὴ Σοφία, πού δὲν ἦταν ἄλλη, παρά ἡ σύζυγος τοῦ Γεωρ. Παναγ. Οἰκονόμου ἱερέως στὴν Ἀρβαντοκερασιά (τοῦ Παπαγιώργη), ἡ μητέρα δηλαδὴ τοῦ Παπαθύμιου. Ὡστε ὁ Ἡλίας Χριστοδοῦλου Τσιπιανίτης ἢ Γεωργούλης, πού δὲν εἶχε παιδιά, υἰοθέτησε τὸν γιὸ τῆς ἀδελφῆς του Σοφίας, δηλαδὴ τὸν ἀνεψιὸ του. Ὁ Ἡλίας Χριστοδοῦλου Γεωργούλης, πού πέθανε τὸ 1850, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ Σοφία εἶχε καὶ μιὰ ἄλλη ἀδελφὴ τὴ Θεοφάνη, πού τὴν εἶχε παντρευτῆ ὁ Ἀναγνώστης Τσέλος ἀπὸ τὴν Ἀρβαντοκερασιά, ὁ γιὸς δηλαδὴ τοῦ Ἀγωνιστῆ Νικολάου Τζέλιου ἢ Τσέλου. (Βλέπε πρόσθεν Κερασιῶτες Ἐθνικοὶ ἄγωνισταί).

Ὁ ἄλλος ἀδερφός τοῦ Παπαθύμιου ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμου, πέθανε, ὅπως εἶπαμε, σχεδὸν νέος, τὸ 1866 ἔγγαμος, ἔφησε πέντε θυγατέρες καὶ κανένα γιὸ. Μιὰ ἀπὸ τὶς πέντε θυγατέρες τοῦ Κωνσταντίνου Γ. Οἰκονόμου ἦτανε κι' ἡ μάνα μου, ἡ Γεωργίτσα. Μία ἄλλη θυγατέρα του ἦταν ἡ Βάσιω, πού γι' αὐτὴν πῆραν σὺγάμβρο τὸν Ἀθανάσιο Μιγκλῆ ἀπὸ τοῦ Σκορτσινού, τοῦδωκαν τὸ ἐπώνυμο τῆς οἰκογενείας Οἰκονόμου καὶ τὸν προώριζαν γιὰ ἱερέα, γιὰ νὰ συνεχισθῇ τὸ ἱερατεῖον τῆς οἰκογενείας. Ἄγνωστον ὅμως γιὰτί, ὁ Οἰκονόμου αὐτός δὲν ἐχειροτονήθη σὲ ἱερέα ἀλλὰ παρέμεινε μὲ τὸν προπαρασκευαστικὸ βαθμὸ τοῦ Ἀναγνώστη, ὄνομα πού ἀργότερα ἀντεκατέστησε τὸ πρῶτο του ὄνομα Ἀθανάσιος. Ἀντὶ τοῦ Ἀναγνώστη αὐτοῦ ἐγινε ἀργότερα ἱερεὺς ὁ γιὸς του, ὁ Γεώργιος Οἰκονόμου ἢ Παπαγεωργίου, ἱερεὺς τῶν Κολλινῶν (Παπαγιώργης), πού πέθανε τὸ ἔτος 1964.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΩΜΑ ΤΟΥ ΚΛΕΦΤΗ ΜΑΝΤΑ ΤΟΥ ΒΟΥΡΒΟΥΡΑΙΟΥ ΚΑΙ Ο ΖΑΧΑΡΙΑΣ Ο ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Στὸν καιρὸ τῆς κλεφτουριάς δύο παλληκάρια ἄφιναν συχνὰ ἴχνη τῆς διαβάσεώς τους ἀπὸ τὰ χωριά τὰ δικά μας, τὴς Κερασιές. Ὁ ἓνας ἀπ' αὐτὰ ἦταν ὁ κλεφταρματωλὸς Ζαχαρίας ὁ Μπαρμπιτσιώτης ἀπὸ τῆς Μπαρμπίτσα τῆς Λακεδαίμονος, καὶ ὁ ἄλλος ὁ φίλος καὶ συνεργάτης του, ὁ κλέφτης Μαντᾶς ὁ Βουρβουραῖος ἀπὸ τοῦ Βούρβουρα. Τοῦ πρώτου τὰ λημέρια ἦταν κυρίως ὁ Μαλεβός (ὁ Πάρνων), τοῦ δευτέρου τὰ Βρουστοχώρια, ἤτοι τὰ χωριά ποὺ βρίσκονταν γύρω ἀπὸ τὴς Καλτεζιές, Κερασιές, Κολλίνες, Ἀνεμοδοῦρι Φραγκόβρυση, Σχορτσινού, Καντρέβα κλπ.

Τὸν τελευταῖον αὐτόν, τὸν Μαντᾶ, σ' ἓνα του πέρασμα ἀπὸ τῆς Βλαχοκερασιά τὸν ἐφαρμάκωσε ὁ κουμπάρος του, ὁ Ἀθανασόπουλος ἢ Μπούμπουκας. Ἡ λαϊκὴ μούσα πολὺ ἀσχολήθηκε μὲ τὸ φαρμάκωμα τοῦ Μαντᾶ, ἀλλὰ στοὺς ἱστορικοὺς τὸ ὄνομα Μαντᾶς ἐπέφερε μεγάλη σύγχυση. Μὲ τὸ ὄνομα Μαντᾶς στὴν ἱστορία τῆς Κλεφτουριάς τοῦ Μοριά, ἀναφέρονται τρεῖς Μαντᾶδες. Ὁ ἓνας εἶναι ὁ Θανάσης Μαντᾶς, ποὺ κατήγετο ἀπὸ τὴν Πάτρα, ὁ ἄλλος ὁ Γιάννης ὁ Μαντᾶς ἀπὸ τὸ Ἀρκουδόρεμα καὶ ὁ τρίτος ὁ Πέτρος ὁ Μαντᾶς ἀπὸ τοῦ Βούρβουρα τῆς Κυνουρίας.

Οἱ πρώτοι ἱστορικοὶ ποὺ ἔγραψαν γιὰ τὸ φαρμάκωμα τοῦ Μαντᾶ στὴ Βλαχοκερασιά, (Κανδηλώρος, Νίκος Βέης κ.λ.π.), ὑπεστήριξαν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ τοῦ Γιάννη τοῦ Μαντᾶ ἀπὸ τὸ Ἀρκουδόρεμα, ἀργότερα ὅμως, ἀπὸ νεώτερες συζητήσεις, ἀποδείχτηκε ὅτι ὅλα τὰ δημοτικὰ τραγούδια ποὺ ἀναφέρονται στὸ φαρμάκωμα τοῦ Μαντᾶ, ἀφοροῦν τὸν Μαντᾶ τὸ Βουρβουραῖο καὶ ὄχι τὸν Μαντᾶ ἀπὸ τ' Ἀρκουδόρεμα, ὁ ὁποῖος σκοτώθηκε στὴς 10 Μαρτίου 1740 ἀπὸ τούρκικη ἐνέδρα, κοντὰ στὸ πυκνὸ δάσος τοῦ χωριοῦ Δραγουμᾶνο τῆς Ὀλυμπίας¹, ἐνῶ ὁ Μαντᾶς ὁ Βουρβουραῖος φαρμακώθηκε στὰ 1800-1803 περίπου.

1. Βλέπε Τ. Γριτσοπούλου «Χρονικὰ Ἀρκάδων» Τόμ. Β'.

Ὁ πρῶτος μάλιστα ποὺ ἔκαμε τὴν ἀποκάλυψη αὐτῆ, ὅτι ὅλα τὰ τραγούδια τὰ σχετικὰ μὲ τὸν κλέφτη Μαντᾶ, ἀφοροῦν τὸν Μαντᾶ τὸν Βουρβουραῖο, καὶ ὄχι τὸν Μαντᾶ τὸν Ἀρκουδορματίτη, ὅπως πολλοὶ ἐπίστευαν ὡς τότε, ἦταν ὁ δικός μας ὁ θυμώσοφος, ὁ Μιχάλης ὁ Τρανός, ποὺ ἔγραψε σχετικὰ τὸ 1932 στὴν Ἐφημερίδα «Κήρυξ» τῆς Τριπόλεως.

Γιὰ τὸν περίφημο Κλεφταρματωλὸ Ζαχαριᾶ τὸν Μπαρμπιτσιώτη, δὲν πρόκειται νὰ ἀσχοληθῶ καὶ πολὺ, γιὰτὶ δὲν εἶναι τὸ θέμα μου αὐτό. Τὸν ἀναφέρω μόνον, γιὰτὶ πολλὲς φορὲς πέραγε ἀπὸ τὰ χωριά μας, τὴς Κερασιές, γιὰ νὰ συνεργάζεται μὲ τὸ φίλο του τὸν Μαντᾶ καὶ ἀκόμα γιὰτὶ ὁ Ζαχαριᾶς ἐκδικήθηκε τὸ φαρμάκωμα τοῦ Μαντᾶ σκοτώνοντας τὸν Μπούμπουκα ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι του στὴ Βλαχοκερασιά. Ὑπάρχει ἀκόμα ἡ παράδοση ὅτι ὁ Ζαχαριᾶς εἶχε φέρει ἀπὸ τὰ Τζιτζινα κάποια κοπέλλα στὴς Κερασιές, τὴν ἐπάντρεψε μὲ κάποιον Κερασιώτη καὶ τὴν ἔκανε κουμπάρα του¹.

Τὸ φαρμάκωμα τοῦ Μαντᾶ, τὸ περιγράφει καὶ ὁ συνεργάτης μας, Γεώργ. Εὐθ. Σαρρῆς, στὸ ἀμέσως ἐπόμενο σημείωμά του, ὅπως τὸ ἔχει ἀκούσει ἀπὸ τὴς παραδόσεις τοῦ χωριοῦ:

«Στὰ βουνὰ τοῦ Λονταριοῦ καὶ τῆς Τσεμπεροῦς εἶχε τὰ λημέρια τοῦ ὁ Κλέφτης Μαντᾶς, ποὺ συνειργάζετο μὲ τὸν Κλεφταρματωλὸ τὸν περίφημο Ζαχαριᾶ Βαρβιτσιώτη, ἀπὸ τὴν Βαρβίτσα τοῦ Μαλεβοῦ (Πάρωνα). Μὲ τὰ συγχοπεράσματα τοῦ Μαντᾶ ἀπὸ τὴν Βλαχο-Ἀρβανιτοκερασιά, γιὰ νὰ πηγαίνει κατὰ τὸν Πάρωνα, ποὺ ἦταν ὁ Ζαχαριᾶς, ὁ Μαντᾶς ἔκαμε ἓνα κουμπάρι μὲ κάποιον Ἀθανασόπουλο ἀπὸ τῆς Βλαχοκερασιά-Μπούμπουκαν—ἐπονομαζόμενον. Ὁ Μπούμπουκας αὐτὸς ἀργότερα, σὲ ἓνα πέρασμα τοῦ Μαντᾶ ἀπὸ τῆς Βλαχοκερασιά, ἔβαλε τὴν γυναῖκα του καὶ μὲ τρόπο ἔρριξε δηλητήριο στὸ ποτήρι τοῦ Μαντᾶ καὶ τὸν φαρμάκωσε. Φυσικὰ ὁ Μπούμπουκας ἦταν βάλμενος καὶ δωροδοκούμενος ἀπὸ τοὺς Τούρκους, γιὰ νὰ κάμῃ αὐτὸ τὸ μεγάλο κακό. Ὅταν ἔμαθε τὸ φαρμάκωμα τοῦ φίλου του τοῦ Μαντᾶ ὁ Ζαχαριᾶς, ξεκίνησε καὶ πῆγε στὴ Βλαχοκερασιά.

— Κοντοκαρτέρει Μπούμπουκα, δυὸ λόγια νὰ σοῦ κρίνω,
ποὺ μοῦ παρήγγειλε ὁ Μαντᾶς, ὁ πρῶτος σου κουμπάρος. . .

καὶ εὐθὺς τοῦ τὴν ἀναψε καὶ τὸν ξάπλωσε κατὰ γῆς, τὸν προδότη.

»Τοῦ Μαντᾶ τὸ φαρμάκωμα ὁ λαὸς τὸ ἀπαθανάτισε μὲ τὸ παρακάτω τραγούδι:

— Ἐσεῖς βουνὰ τοῦ Λονταριοῦ, δένδρα τ' Ἀνεμοδοῦρι²,
νὰ μὴν ἐπέρασε ὁ Μαντᾶς ὁ φοβερός ὁ κλέφτης;
— Ἐφές, προφές ἐπέρασε στῆς Τσεμπεροῦς στὴ ράχη
μὲ τριά μπαϊράκια κόκκινα, στὸ αἷμα βουτημένα,

1. Γιὰ τὸν Ζαχαριᾶ καὶ τὸν Μαντᾶ γράφει στὴ λαογραφία τῆς Κερασιᾶς καὶ ὁ συνεργάτης μας Κ. Χριστάκης.

2. Τὸ τραγούδι αὐτὸ τὸ τραγουδᾶνε στὴς Κερασιᾶς σὰν ἐπιτραπέζιο, τῆς «τάβλας».

- 5 τὸνα μπαϊράκι πάει χασνέ, τᾶλλο σταυρὸ ἀσημένιο,
τὸ τρίτο τὸ καλύτερο, πάει ὁ Μαντᾶς κρατῶντας.
Στοῦ Πάπαρι ροβόλησε καὶ στήν παλιά Μπαρμπίτσα
καὶ πάει στή Βλαχοκερασιά, στοὺς μπουραζέρηδες του,
στοῦ Μπούμπουκα ξεπέζεψε, στοῦ πρώτου του κουμπάρου.
- 10 — Καλῶστον τὸ Νουνούλη μας, καλῶστον τὸν κουμπάρο.
Γιατί μᾶς ἀργήσες, Νουνέ, γιὰ νὰ μᾶς χαιρετίσης;
— Σεφέρ (ι) εἶχα στήν Τσεμπεροῦ μὲ τοῦ Πασᾶ τ' ἀσκέρια.
Καὶ τὸ σοφρὰ ἐστρώσανε νὰ φᾶνε καὶ νὰ πιοῦνε,
κουμπάρα κέρναγε κρασί μὲ μαστραπᾶ ἀσημένιο.
- 15 Σὰν ἀποφάγανε ψωμί τὸ ρίξανε στὸ γλέντι,
κι' οἱ μαστραπάδες ἔρχονται ἕνας κοντὰ στὸν ἄλλον.
— Κέρνα, κουμπάρα, κέρνα μας αἰάρη τὰ κουπάρι.
Κι' ἐκεῖ στήν ντάλα τοῦ γλεντιοῦ, στή ντάλα τὸ τραγοῦδι,
φαρμάκι ρίνει στὸ κρασί, κερνάει τὸν κουμπάρο.
- 20 — Κουμπάρα τὸ κρασί εἶν' θολό, θολὸ καὶ μουντισμένο,
μῆνε φαρμάκι ἔρριζες γιὰ νὰ μὲ φαρμακώσης;
— Σῶπα κουμπάρε μου τί λές; καὶ μὴν τὸ κουβεντιάζης,
ἄλλο βαρέλι ἀνοίξαμε, χατῆρι τοῦ κουμπάρου.
Καὶ ὁ Μαντᾶς ἐπίστεψε στὰ λόγια τῆς κουμπάρας
- 25 καὶ τὸ κρασί κατέβαινε αἰάρη 'νὰ κουπάρι.
Μὰ κάρτο δὲν ἐπέρασε ὁπού 'πιε τὸ φαρμάκι,
σκοτούρα τοῦρθε τοῦ Μαντᾶ ζαλάδα στὸ κεφάλι.
— Κουμπάρα μὲ φαρμακώσες καὶ πάω φαρμακωμένος».

Σχετικὰ μὲ τὸ Μαντᾶ καὶ τὸ φαρμακωμά του στή Βλαχοκερασιά, ὁ ιστοριοδίφης Τάκης Χ. Κανδηλῶρος, στὸ σύγγραμμά του «Ἀρματολισμὸς τῆς Πελοποννήσου» (σελ. 303), παραθέτει τὸ κατωτέρω δημοτικὸ τραγοῦδι. Τὸ τραγοῦδι αὐτὸ ὁ Κανδηλῶρος τὸ καταγράφει στή μνήμη τοῦ Μαντᾶ τοῦ Ἀρκουδορεματίτη, γιατί ἀκόμα τότε τὸ θέμα τῶν τριῶν Μαντάδων δὲν εἶχε ξεκαθαρίσει. Τὸ τραγοῦδι αὐτὸ ἔχει ὡς ἐξῆς:

... ἐπέρασε μὲ τρία παλληκάρια
πῆγε στή Βλαχοκερασιά στοῦ Μπούμπουκα τὸ σπίτι.
Κουμπάρες τότε καρτεροῦν μὲ τὰ παιδιὰ στὰ χέρια.
— Καλῶς τον τὸν κουμπάρο μας, καλῶς τον τὸν Νουνούλη.
Φλωριά τοὺς δίνει στὰ παιδιὰ καὶ γρόσια στίς κουμπάρες
καὶ στίς κουμπαραποῦλες του ἄσπρα καὶ κακογρόσια.
Μ' αὐτὲς τὸν ἐκεράσανε κρασί φαρμακωμένο.
— Κουμπάρα, τί ἔχει τὸ κρασί καὶ εἶναι θολωμένο;

— Νουνούλη μου μᾶς σῶθηκε κ' εἶν' ἀπὸ κατακάθια.
Ψιλὴ φωνίτσα ἔβαλε ὅσον κι' ἂν ἐδυνάστη;
— Κουμπάρα μὲ φαρμακώσες καὶ πάω φαρμακωμένος¹.

Τὸν θάνατο τοῦ Μαντᾶ, προσθέτει ὁ Κανδηλῶρος, ἐξεδίκησεν ἀμέσως σπεύσας εἰς Βλαχοκερασιὰν ὁ ἀρχηγὸς Ζαχαριάς, ὅστις πολιορκήσας τὴν οἰκίαν του, καθ' ἣν στιγμὴν ἔπλευσε ἵνα φύγη, τὸν ἐφόνευσε λέγων κατὰ τὸ Δημοτικὸ ἄσμα:

— Κοντοκαρτέρι Μπούμπουκα, δυὸ λόγια νὰ σοῦ κρίνω,
ποῦ μοῦ παρήγγειλε ὁ Μαντᾶς, ὁ πρώτος σου κουμπάρος. . .

Γιὰ τὸν ξακουστὸ Κλεφτοκαπετάνιο Μαντᾶ, γράφει ὡσαύτως καὶ ὁ ιστοριοδίφης κ. Θάνας Βαγενᾶς².

«Ὁ κλέφτης αὐτός, γράφει ὁ κ. Βαγενᾶς, ἦταν δυὸ φορές ἄτυχος. Μιά γιὰ τὸ θάνατό του, τὸν ἀτιμο, καὶ μιὰ γιὰ τὸ μπερδεμά του ἀργότερα μὲ δυὸ ἄλλους κλέφτες Μαντάδες. Γιατί ἡ Μωραϊτικὴ κλεφτουριά εἶχε τρεῖς κλέφτικες μορφές μὲ τ' ὄνομα τοῦ Μαντᾶ. Τὸν Μαντᾶ (ποῦ δὲν εἶναι γνωστὸ τὸ μικρὸ του ὄνομα) ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Πάτρας, τὸν Ἰωάννη Μαντᾶ ἀπὸ τὸ Ἀρκουδόρεμα τῆς Γορτυνίας καὶ τὸν δικὸν μας, τὸν Πέτρο Μαντᾶ, ἀπὸ τὰ Βούρβουρα. Ἔτσι ὅσοι ἔγραφαν κάτι γιὰ τὸν ἕνα, ἔπαιρναν καὶ κομμάτια ἀπὸ τῆ ζωὴ τῶν ἄλλων. Γι' αὐτὸ καὶ δύσκολο εἶναι νὰ χωριστῇ ὅ,τι ἀνήκει στὸν ἕνα καὶ στὸν ἄλλον.

»Οἱ πρώτοι ποῦ ἔγραφαν γιὰ τὸν Μαντᾶ αὐτόν, ποῦ ἐφαρμακώθηκε στή Βλαχοκερασιά, ὅπως ὁ ιστορικὸς Μιχ. Οἰκονόμου (1873), ὁ ιστοριοδίφης Τάκης Χ. Κανδηλῶρος (1899), ὁ Καθηγητὴς Πανεπιστημίου—Ἀρκὰς—Νίκος Βέης καὶ ὁ Δ. Φ. Τουντόπουλος, ὑπεστήριξαν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ τοῦ Ἰωάννου Μαντᾶ τοῦ κλέφτη ἀπὸ τὸ Ἀρκουδόρεμα. Ἀργότερα, ὅμως ἀπὸ συζήτηση ποῦ ἀνοίχτηκε στὰ Ἀρκαδικὰ φύλλα, ἀποδείχτηκε ὅτι ὁ κλέφτης Μαντᾶς ποῦ ἀναφέρουν τὰ δημοτικὰ τραγοῦδια πὼς φαρμακώθηκε ἀπὸ τὸν κουμπάρο τοῦ Μπούμπουκα στή Βλαχοκερασιά, ἦταν ὁ Πέτρος Μαντᾶς ὁ Βουρβουραῖος καὶ ὄχι ὁ Ἰωάννης ἀπὸ τὸ Ἀρκουδόρεμα, ὅπως πιστευόταν μέχρι τώρα».

Τὸν Πέτρο τὸν Μαντᾶ ἀπὸ τοῦ Βούρβουρα, ὅπως γράφει ὁ κ. Βαγενᾶς, τὸν ἀναφέρουν ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ ὁ Παν. Δούκας, ὁ πρώην Γυμνασιάρχης Νικ. Μοραΐτης «Ἱστορία τῆς Τεγέας» καὶ ὁ ἀγωνιστὴς Ἀναγνώστης Κοντάκης. Ὁ Κοντάκης ἀναφέρει σ' ἕναν κατάλογο κλεφτῶν «Μαντᾶς ἀπὸ Βρούστιον». Μὲ τὸ Βρούστιον ὁ Κοντάκης ἴσως ὀνοματίζει τὰ λεγόμενα ἐπὶ Τουρκοκρατίας «Β ρ ο υ σ τ ο χ ὠ ρ ι α» ποῦ περιελάμβανον πολλὰ χωριά, ποῦ ἦσαν στὰ ση-

1. Τὴν ἴδια παραλλαγὴ τοῦ Κανδηλῶρου ἐδημοσίευσεν καὶ ὁ Ν. Βέης. Ἄλλες παραλλαγές γιὰ τὸν Μαντᾶ ἔχει δημοσιεύσει ὁ Ἰατρίδης (1859), ὁ Μ. Δελέκας κ.ἄ.

2. «Ἐπετηρὴς Βουρβούρων» 1939 (σ. 138-149).

μερινά 'Ανεμοδοῦρι, Φραγκόβρυσση, Ζαίμη, Σκορτσινού, Καντρέβα κλπ. Καί προσθέτει ὁ κ. Βαγενᾶς:

«Καί κατά τήν γνώμην μας, θά ὑπονοῆ (ὁ Κοντάκης) τόν Πέτρο Μαντᾶ, τόν ἀγνωστο στήν Κυνουρία, ἀγνοῶντας καί ὅτι ἦταν Βουρβουραῖος. Καί εἴμαστε, ἀκόμη, τῆς γνώμης, πῶς ὁ Πέτρος Μαντᾶς γι' αὐτό δέν εἶναι γνωστός στήν πατρίδα του, (στοῦ Βούρβουρα) καί στήν περιφέρειά της, γιατί ἀπό τήν πληθώρα τῶν Κυνουριακῶν κλεφτῶν τῆς ἐποχῆς του, δέν εἶχε σχέσι μέ τὸ Μαλεβό, ἀλλά εἶχε στήσει τὰ λημέρια του στά Βρουστοχώρια καί στήν ὄρεινή τους περιοχῆ. Σ' αὐτό βοηθᾶνε καί οἱ σχέσεις του καί οἱ κουμπαριές του στήν πλησιόχωρη Βλαχοκερασιά, καθῶς καί τὸ κομμάτι τοῦ πάρα κάτω τραγουδιοῦ ποῦ δημοσιεύθηκε στόν «'Αρκαδικό τύπο» (27 'Ιουνίου 1937) ἀπό τόν ('Αρβανιτοκερασιώτη) δημοδιδάσκαλο Μιχ. Τρανό:

«'Εσεῖς βουνά τοῦ Λοντιαριοῦ, δέντρα τ' 'Ανεμοδοῦρι,
νά μὴν ἐπέρασ' ὁ Μαντᾶς, ὁ φοβερός ὁ κλέφτης;».

'Υπάρχει, ὅπως ἀναφέρει περαιτέρω ὁ κ. Βαγενᾶς, κι' ἓνα ἄλλο 'Αρκαδικό τραγοῦδι ποῦ μιλάει γιά κάποιον Μαντᾶ, χωρὶς νά ξέρομε ὅμως γιά ποιόν Μαντᾶ μιλάει. Τὸ τραγοῦδι αὐτό εἶναι ἀπό τόν 'Αγιο-Πέτρο καί χορεύεται σέ «τσάμικο» χορό:

- Μέσ' τόν 'Α- (Μπιρμποθανάσω)
μέσ' τόν 'Αη-Λιᾶ στή ράχη
μέσ' τόν 'Αη-Λιᾶ στή ράχη
κάθετ' ὁ Μαντᾶς καί γράφει.
Μέ λυχνάρια μέ φανάρια,
μέ σαράντα παλληκάρια.
5 Πάει ἡ Θανάσω νά περάση
βλέπει τὸ Μαντᾶ κι' ἐσκιάχτη.
— Πέρασε καί μὴ φοβάσαι
καί δικό μου (ι)ταῖρι θᾶσαι,
κι' ὅ,τι σοῦχω κανωμένα
10 στὸ χαρτί τᾶχω γραμμένα.
— Στὸ χαρτί καί στὸ δεφτέρι
καί στὸ παχουλό σου (ι)χέρι.
— Πέρασέ 'να καλοκαῖρι
καί δὲ μοῦστειλες χαμπέρι.
15 Τί χαμπέρι νά σοῦ στείλω
πού 'πιασες καινούργιο φίλο;
— Κι' ἂν τόν ἐπιασα τὸ φίλο
φίλος εἶν' καί τόν ἀφίνω.

Καί τὸ τραγοῦδι αὐτό ποῦ παραθέτει ὁ κ. Βαγενᾶς, κατά πᾶσαν πιθανότητα ἀναφέρεται στόν Βουρβουραῖο Μαντᾶ.

Εἶναι κι' αὐτό μιὰ παραλλαγή ἀπὸ τίς πολλές παραλλαγές. Στίς Κερασιές καί τίς δύο, 'Αρβανιτοκερασιά καί Βλαχοκερασιά, εἶναι διαδεδομένο εὐρύτατα ἀπὸ τόν παλιὸ καιρό, τραγουδιέται πολὺ συχνά καί σήμερα ἀκόμη, καί χορεύεται σέ ρυθμὸ τσάμικο. Ἡ μόνη διαφορὰ εἶναι ὅτι στίς Κερασιές οἱ πρῶτοι τέσσαρες στίχοι διαφέρουν ἀπὸ ἐκείνους τῆς παραλλαγῆς τοῦ 'Αγίου Πέτρου ὡς ἐξῆς:

Μέσ' τὸ Μα-Βλαχοθανάσω
μέσ' στὸ Μαλεβό στή ράχη
μέσ' στὸ Μαλεβό στή ράχη
κάθετ' ὁ Μαντᾶς καί γράφει.

Κατὰ τᾶλλα εἶναι οἱ ἴδιοι ὡς τὸ τέλος, σὰν τοὺς στίχους τοῦ 'Αγίου Πέτρου.

Γιὰ τὸ τραγοῦδι αὐτό ὑπάρχει ζωντανὴ παράδοση στίς Κερασιές ὅτι τοῦτο, ὅπως τὸ τραγοῦδ' ἀνε οἱ Κερασιῶτες, ἀναφέρεται στή λεβεντόκορμη παλληκαρο-γυναῖκα Θανάσω τῆ Βλαχο-Κερασιώτισσα, τῆ φιλενάδα τοῦ Μαντᾶ τοῦ Βουρβουραίου. Καί δέν ἀποκλείεται, κατά τὴ γνώμην μου, τὸ φαρμάκιωμα τοῦ Μαντᾶ στή Βλαχοκερασιά ἀπὸ τὴ κουμπάρα του, τῆ γυναῖκα δηλαδή τοῦ Μπούμπουκα, νά μὴν ὀφείλεται σέ παρακίνηση κάποιου φιλότουρκου προδότη, ἀλλὰ σέ ζηλοτυπία τῆς κουμπάρας του τῆς Μπουμπούκενας. . .

Τὸ ὅ,τι στὸ τραγοῦδι αὐτό οἱ Κερασιῶτες ἀνακατέβουν τὸ Μαλεβό, ποῦ δέν ἦταν τὸ λημέρι τοῦ Μαντᾶ, ἴσως θέλουν μ' αὐτό νά προσδιορίσουν τὸν τόπο τῆς καταγωγῆς τοῦ Μαντᾶ, Βούρβουρα-Μαλεβοῦ (Πάρωνος).

'Υπάρχουν ὅμως καί πολλές ἄλλες 'Αρκαδικές παραλλαγές¹.

Γιὰ τὸ φαρμάκιωμα τοῦ Μαντᾶ σημειῶνω ἐδῶ καί μιὰ ἄλλη παραλλαγή, σημαντικὰ ὅμως διάφορη ἀπὸ τίς προηγούμενες παραλλαγές. Ἡ παραλλαγή αὐτὴ ἐδημοσιεύθη τώρα τελευταῖα στήν ἐφημερίδα «'Αρκαδικά» ἀπὸ τὴ συλλογὴ Πίτσας Β. Μαντᾶ ἀπὸ τὴν Κυνουρία, ἔχει δὲ ὡς ἐξῆς:

- Καλὰ τὸ πίνουν τὸ κρασί,
καλὰ τὸ τραγοῦδ' ἀνε,
μὰ σὰν μοῦ λένε πλήρωστο
τὴν μπότσα τρεῖς παράδες,
5 στέκω καί διαλογίζομαι
καί διαμετρῶ τὸ νοῦ μου

1. Μιὰ τέτοια παραλλαγή σταλμένη ἀπὸ τὸ δάσκαλο Μιχάλη Τρανό βρίσκεται στὸ Λαογραφικὸ 'Αρχεῖο τῆς 'Ακαδημίας 'Αθηνῶν (ἀριθ. 416 σελ. 35-18 στ. 12).

- καὶ στρίβω τὸ μουστάκι μου,
τὸ κάνω σὰν ἀγκίστρι.
Μουστάκι μου καραμπογιά,
10 καὶ φρύδια μου γραμμένα,
καὶ σὺ μεσούλα μου λιανή
τ' ἀσήμια φορτωμένη,
νὰ μὴν ἐπέρασε ὁ Μαντᾶς
καὶ πάει στὴ Μέσα Μάνη
15 καὶ πάει στὴ Βλαχοκερασιά
πούχει πολλές κουμπάρες;
Κουμπάρες τότε καρτεροῦν
μὲ τὰ παιδιὰ στὰ χέρια,
φλωριά μοιράζει στὰ παιδιὰ
20 κι' ἀσήμια στὶς κουμπάρες
καὶ στὶς κουμπάροπούλες του
ὄλο λιανούς παράδες. . .

Τέλος γιὰ τὸ Ζαχαριᾶ παραθέτω ἑλίγα τινὰ παρμένα ἀπὸ τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ θαυμαστοῦ κλέφτη Ζαχαριᾶ στὰ 1788, ποὺ δημοσίευσε ὁ ἱστοριοδίφης κ. Θᾶνος Βαγενᾶς ὡς κατωτέρω¹.

«Ὁ Ζαχαριᾶς ἔγραψε εἰς ὅλα τὰ καπετανᾶτα νὰ ἀνοίξουν τούφεκι εἰς τοὺς Τούρκους. Ὁ Ζαχαριᾶς ἔβαλε ζαερέδες. Εἰς τὸ Ἄγριλοβοῦνι ἔκαμε ταμπούρια. Ἐτρεξαν οἱ Τούρκοι καὶ ἄρχισε ὁ πόλεμος. Τοὺς πῆραν τοὺς Τούρκους κунηγῶντας ἕως τὴν Τριπολιτζᾶν κόβοντάς κεφάλια. Ὁ Ζαχαριᾶς πέρασε εἰς τὴν Κερασιά καὶ τὸ Βαλτέτζι. Ἐκεῖ ἔκαμε καὶ δεῦτερον πόλεμον καὶ τρίτον ἦλθεν εἰς Βέρβενα. . .»

1. Βλέπε «Χρονικά τοῦ Μοριά» Τόμ. Γ' σελ. 14.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5'

ΝΕΩΤΕΡΕΣ ΘΥΣΙΕΣ ΤΗΣ ΑΡΒΑΝΙΤΟΚΕΡΑΣΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ¹

Κατὰ τοὺς πολέμους 1912-13 καὶ ἕως τὸ 1920 ἀπεβίωσαν εἰς διάφορα Στρατιωτικά Νοσοκομεῖα κ.λ.π., λόγῳ τῶν κακουχιῶν τοῦ πολέμου καὶ τῶν ἐπιστρατεύσεων, οἱ κάτωθι:

1) Κωνστ. Γ. Ἀποστολάς, 2) Παντελῆς Μ. Ἀντωνόπουλος, 3) Χαράλαμπος Ἐπ. Σαρρῆς.

Κατὰ τὸν ἐπακολουθήσαντα Ἑλληνο-Τουρκικὸν πόλεμον 1920-1922, εἰς διάφορα μέτωπα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἔπεσαν μαχόμενοι οἱ κάτωθι:

1) Βασίλ. Κ. Ἀνδριανάκης, 2) Γεώρ. Β. Σαρρῆς, 3) Λάζαρος Β. Τρανός, 4) Σταῦρος Γ. Σπυρόπουλος καὶ 5) Μιχαήλ Χρ. Πιλαφᾶς, ὅστις ἕμως φέρεται ὡς ἐξαφανισθείς.

Εἰς διάφορα Στρατιωτικά Νοσοκομεῖα ἀπεβίωσαν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1922-1939 οἱ κάτωθι:

1) Στέφανος Ἀλεξ. Ἄρχος, 2) Εὐθύμιος Κ. Παναγιωτόπουλος, 3) Γεώρ. Κ. Κοῦκος, 4) Δημ. Κ. Μητρόπουλος (Χρυσομάλλης).

Κατὰ τὸν Ἑλληνο-Ἰταλικὸν πόλεμον τοῦ 1940-1941 ἔπεσαν μαχόμενοι εἰς τὸ Ἀλβανικὸν μέτωπον οἱ κάτωθι:

1) Κωνστ. Β. Βασιλόγαμβρος, 2) Δημ. Γ. Σαρρῆς, 3) Γρηγόριος Παν. Μπουρτζός.

Κατὰ τὴν κατοχικὴν περίοδον 1941-1944, ἐφονεύθησαν ἢ ἀπέθανον, κατὰ χρονολογικὴν σειράν, οἱ κάτωθι:

1) Χαράλ. Ν. Ἀλαφογιάννης, 2) Γεώρ. Σωτ. Κωστάκης, 3) Ἰωάν. Ἠλ. Ἀντωνόπουλος, 4) Παναγ. Κ. Γριμπᾶς, 5) Χρῆστος Ἀνδ. Σαρρῆς, 6) Γιαννούλα Ἀνδ. Σαρρῆ, 7) Ἀριστομένης Δ. Ἀντωνόπουλος.

Κατὰ τὴν μετακατοχικὴν περίοδον 1944-1949, ἐφονεύθησαν ἢ ἀπέθανον:

1) Ἀντώνιος Κ. Μητρόπουλος, 2) Νικόλαος Δ. Τσιλιβῆς, 3) Στέφανος Γ. Κορομηλάς.

1. Τὸ περιεχόμενον τοῦ κεφαλαίου αὐτοῦ, ἀπὸ διασταυρωμένες πληροφορίες, ἐνεκρίθη καὶ ἀπεφασίσθη ἐν ὁμοφωνίᾳ ἀπὸ τὴν ὀλομέλειαν τοῦ Διοικ. Συμβουλίου τῆς Ἐνώσεως.

Ἄλλὰ καὶ οἱ Ἑλληνο-Ἀμερικανοὶ συμπατριῶται μας, ὑπήκοοι τῆς δευτέρας αὐτῶν πατρίδας τῆς Μεγάλῃς Ἀμερικανικῆς Συμπολιτείας, προσέφεραν μεγάλας θυσίας εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς Δημοκρατίας Συμμαχικοὺς ἀγῶνας, τόσον κατὰ τὸν πρῶτον ὅσον καὶ κατὰ τὸν δεύτερον Παγκόσμιον πόλεμον.

Δυστυχῶς δὲν κατέστη δυνατόν νὰ συγκεντρωθοῦν τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα τῶν πεσόντων πατριωτῶν Ἑλληνο-Ἀμερικανῶν εἰς τὰ διάφορα Παγκόσμια Μέτωπα, διὰ νὰ περιληφθοῦν καὶ τὰ ὀνόματα τούτων εἰς τὸ παρὸν βιβλίον τῆς πατρίδος των, ἐκτὸς τῶν κατωτέρω δύο Ἑλληνο-Ἀμερικανῶν Ἀρβανιτοκερασιωτῶν, οἱ ὅποιοι ἔπεσαν τὸ 1918 εἰς τὸ Γαλλικὸν Μέτωπον:

1) Κωνστ. Γ. Μπούρτζου, 2) Πολυβίου Ἡλ. Πετράκη καὶ τοῦ Δημ. Κ. Μπούρτζου, θανόντος εἰς Στρατιωτικὸν Νοσοκομεῖον τῆς Ἀμερικῆς, συνεπείᾳ κακουχιῶν τοῦ Α' Παγκοσμίου πολέμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΑΡΒΑΝΙΤΟΚΕΡΑΣΙΑΣ - ΚΕΡΑΣΙΑΣ

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. Ν. ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ¹

1. Τοπεῖον — Ἀσχολίαι τῶν κατοίκων.

Κατὰ τὸ 20ὸν χιλιόμετρον τῆς ὁδοῦ ἀπὸ Τριπόλεως πρὸς Σπάρτην καὶ ἔναντι τῆς πρὸς Νότον πλαγιάς, εἰς ἀπόστασιν 500 περίπου μέτρων, ἐκτείνεται ἡ Ἀρβανιτοκερασιά, μετονομασθεῖσα πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἰς Κερασεῖαν. Κατὰ τὸ σημεῖον αὐτὸ διακλαδίζεται ἡ ὁδὸς Τριπόλεως - Σπάρτης καὶ ἄγει, μέσῳ Ἀρβανιτοκερασιάς, πρὸς Βλαχοκερασιάν, Κολλίνας καὶ Πελλάναν.

Κάθε διερχόμενος τὸ 20ὸν τοῦτο χιλιόμετρον μένει ἐκστατικὸς πρὸ τοῦ ἀφθάστου μεγαλείου τοῦ συναρπαστικοῦ τοπίου τῆς Ἀρβανιτοκερασιάς. Οἱ πανύψηλες λευκῆς, οἱ καρυδιῆς, οἱ καστανιῆς, οἱ μηλιῆς, οἱ κερασιῆς καὶ τὰ ἄλλα καρποφόρα καὶ μὴ δέντρα, ποὺ κατακλύζουν τὸ χωριό, προεξέχοντος τοῦ μεγαλοπρεποῦς καὶ ἐπιβλητικοῦ βυζαντινοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος, ἀλλὰ καὶ οἱ ὀλοπράσινοι κῆποι καὶ οἱ ἐκτεταμένοι ἀμπελώνες, ποὺ καλύπτουν ὀλόκληρη τὴν περιοχὴ πρὸς ὄλας τὰς κατευθύνσεις καὶ ἡ ὀργώδης βλάστησις, προσδίδουν ἀφθαστο μεγαλεῖο καὶ ὄνειράδη, παραδεισεῖνα τὴν ἀποψη...

Ἡ Ἀρβανιτοκερασιά εἶναι χτισμένη σὲ ὑψόμετρο 950 μέτρων ἀπὸ τὴ θάλασσα. Ἀκολουθοῦντες τὴ δημοσίᾳ ὁδὸ τῆς διακλαδώσεως πρὸς Βλαχοκερασιάν, ἔπειτα ἀπὸ 300 μέτρα, ἀπαντοῦμε τὸ πρῶτο σπίτι. Ἀκολουθῶς συναντοῦμε 9 ρεματιῆς μεῖς ἰσάριθμα γεφύρια, τοῦ Μέξια, τοῦ Γιαννούλη, τοῦ Ἀρχεῖκο, τοῦ Σχολεῖου, τοῦ Κορομπηλέικο, τῆς Μαρμαρένιας, τῆς Δέσης, τοῦ Κοκοτέικο καὶ τοῦ Σταδίου, ποὺ εἶναι καὶ τὸ σύνορον Ἀρβανιτοκερασιάς - Βλαχοκερασιάς.

Σὲ κάθε ρεματιᾷ εἶναι μιὰ τουλάχιστον βρύση με πηγαῖο, τρεχούμενον, γάργαρον, δροσερὸ καὶ χωνευτικὸ νερό. Οἱ ρεματιῆς εἶναι στολισμέναι με ἄφθονα δέντρα καὶ θάμνους, ποὺ εἶναι τὸ ἐνδιαίτημα τῶν ἀηδονιῶν, τῶν κοσσύφων καὶ ἄλλων ὀδικῶν πτηνῶν, τὰ ὅποια, κατὰ τοὺς καλοκαιρινούς

1. Βιογραφικὸ σημεῖωμα τοῦ Α. Μητροπούλου παρατίθεται στὸ βιβλίον τῆς λαογραφίας.

ιδίως μήνες, μεθυσμένα από τη δροσιά και των δέντρων τη μοσχοβολιά, σχηματίζουν με τα κελαδήματά τους ουράνια και θεία συναυλία, που συνειρμίζει και καθιλώνει τους διαβάτες, για να απολαύσουν την παραδεισένια μελωδία, που αὐθόρμητα τη συνοδεύει ή φράσις «Καὶ μεῖς στὴν Ἀρβανιτοκερασιά τῆς Ἀρκαδίας»...

Ὅταν κάθεσαι με συντροφιά, μιὰ καλοκαιρινὴ νύχτα, πὺ ἀστροφεγγίζει, σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς ρεματιὲς τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς, κοντὰ σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς βρύσες τῆς, πὺ τὸ γάργαρο νερὸ τῆς κελαρύζοντας μαζεύεται στὴν παρακάτω γούρνα, ὅπου πέφτει καὶ τὸ νερὸ τοῦ ρυακιοῦ, ὅταν ἀκοῦς στῆς νύχτας τῆς σιγαλιά, τὸ θροῖσμα τῶν φυλλωσιῶν, τῆ μακρινὴ φωνὴ τοῦ γρύλλου, τὸ ἀπόμακρο βέλασμα καὶ τὰ κουδουνίσματα τῶν προβάτων καὶ πρὸ παντὸς τῆς μεθυστικῆς θείας συναυλίας τῶν ἀηδονιῶν, πὺ λὲς καὶ συναγωνίζονται, πὺς νὰ βγάλουν τὶς πιὸ γλυκύτερες καὶ ἀρμονικώτερες νότες... ὅταν σὲ μιὰ στιγμή, πὺ ὅλη ἡ φύσις ἠσυχάζει καὶ δὲν ἀκούγεται πὺ ὁ παραμικρότερος ψιθύρος, βλέποντας στὰ ἤρεμα νερὰ τῆς γούρνας νὰ ἀντικαθρεφτίζονται τὰ τρεμοσβύνοντα ἀστέρια τοῦ οὐρανοῦ καὶ νὰ πλαγιάζουν ἐκεῖ τὰ φέγγη τους... λὲς κι ἀκοῦς τούτους τοὺς στίχους:

Τρεμάμεν' ἀστρα στὰ νερὰ τὰ φέγγη τους πλαγιάζουν,
π' ὄνειρα τῆς θάλασσας τῆς κοιμισμένης μοιάζουν,
οὐτ' ἓνα φύλλο τρέμει
στὸ δάσο καὶ μετὰ τὰ πουλιά
στῶν δέντρων τῆς μοσχοβολιά,
μὲ τὲς φτερούγιες μαζωχτὲς γλυκοκοιμοῦντ' οἱ ἀνέμοι.

Ἐκεῖ πὺ ἡ πλάσή φαίνεται πὺς σὰν νεκρὴ σιγαίει
ἐκεῖ ἡ φιλέρημη ψυχὴ τοῦ ποιητῆ γροικαίει
αἰθέριαν ἀρμονία,
ἀκοῦει τ' ἀστέρια νὰ λαλοῦν
τὰ Χερουβεὶμ ν' ἀντιλαλοῦν
στὴ γαλήνη τοῦ Σύμπαντος, ἀπέραντ' Ἐκκλησία.

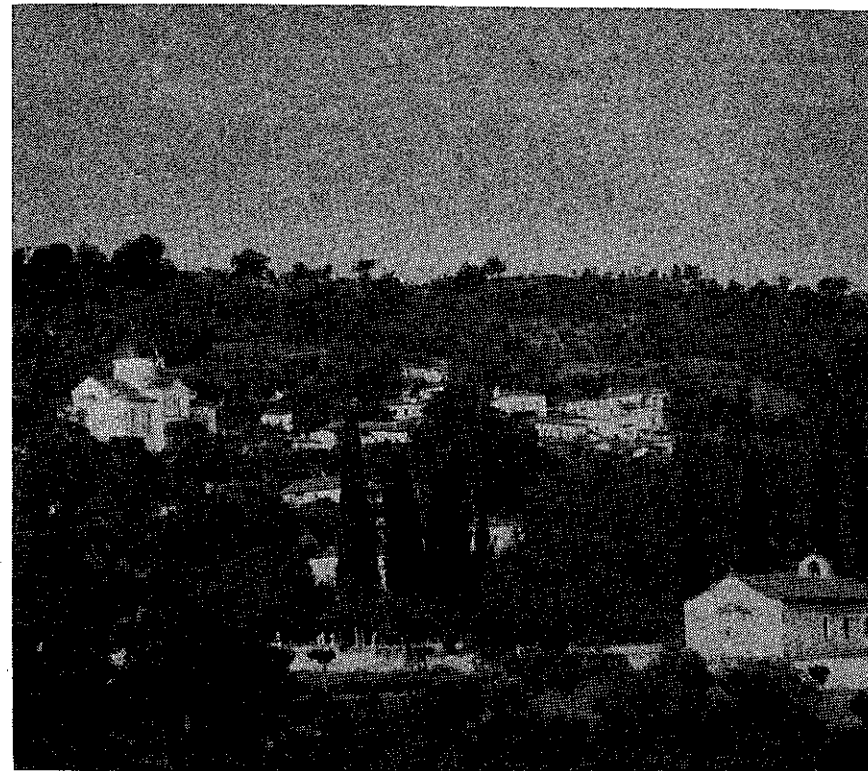
Ἐτοῦτα τὰ λαλήματα ὁ ποιητῆς τ' ἀκοῦει
καὶ ἔκει μαθαίνει ἔτσι γλυκά, τῆ λύρα του νὰ κρούη
καὶ οὐρανικὰ νὰ ψάλλη,
ὄνειρα μαγευτικά,
ἐλπίδ', ἀγάπη, ἰδανικὰ
τῆς ὁμορφάδας τὰ καλά, τῆς ἀρετῆς τὰ κάλλη.

(ΜΑΒΙΑΗΣ)

Ἡ ἐξαιρετικὴ αὐτὴ ὁμορφιά τοῦ τοπίου καὶ ἡ πανοραμιακὴ ἀποψὶς τοῦ

χωριοῦ κινοῦν τὴν προσοχὴ κάθε διερχομένου, ὥστε διακεκριμένοι λογοτέχναι, ὅπως ὁ Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, ὁ Ν. Λάσκαρης καὶ ἄλλοι, νὰ δημοσιεύσουν ἐπέροχες περιγραφὲς γιὰ τὴν Ἀρβανιτοκερασιά.

Θὰ ἦταν δὲ παράλειψις ἂν δὲν ἀναφέραμεν ἐνταῦθα ὅτι, καὶ αὐτὸς ὁ ἀείμνηστος Βασιλεὺς Γεώργιος Β' κατὰ τὸ 1923, μεταβαίνων μετὰ τῆς ἀκολουθίας του ἐκ Τριπόλεως πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Σπάρτης καὶ τοῦ

... Τὸ χωριὸ ξαπλωμένο φιλέρεσκα στὸ ὄργιαστικὸ πρᾶσινο ...

Μυστρά, τόσον ἐντυπωσιάσθη ἀπὸ τὴν ἀποψὶ τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς, ὥστε κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν του διέταξε καὶ ἐστάθμευσεν ἡ ἀκολουθία του, στὸ Βασιλόγαμπρο τὰ πουρνάρια, ὅπου καὶ παρεσκευάσθη τσάι, διὰ νὰ τοὺς δοθῆ ἡ εὐκαιρία νὰ ἀπολαύσουν περισσότερο χρόνο τὸ ἐκτεινόμενο πρὸ αὐτῶν ἄφθαστο φυσικὸ μεγαλεῖον...

Γεωργία - Κτηνοτροφία - Παραγωγή: Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς ἀνέκαθεν ἠσχολοῦντο μετὰ τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν. Παλαιότερα πρὸ τοῦ 1900 οἱ Ἀρβανιτοκερασιῶτες εἶχαν περισσότερα ἀπὸ

10.000 πρόβατα, τὰ ὁποῖα ξεχείμαζαν στὴ Λακεδαίμονα, ἀπ' ὅπου ἐπανήρχοντο τὴν ἀνοιξί. Τότε τὰ πρόβατα ἐβοσκάν ἐλεύθερα στὸ χωριό, στὰ θερισμένα χωράφια, σιγὰ - σιγὰ ὅμως οἱ ἰδιοκτῆται, ἐβαζάν κουκουράντζους στὰ κτήματά τους, σημεῖον ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ ποιμνιοβοσκί. Ἐτσι ἄρχισε ὁ περιορισμὸς τῆς κτηνοτροφίας, ἡ ὁποία ἀπεκορυφώθη, ἀπ' ὅτου ὠργανώθηκε ἡ νέα Ἀγροφυλακή.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἄρχισε καὶ ἡ ἀραίωση τοῦ πληθυσμοῦ, λόγῳ τῆς μεταναστεύσεως, οἱ δὲ ἐναπομείναντες κάτοικοι στὸ χωριό, ἀσχολοῦνται ἀπὸ 30ετίας περίπου, κυρίως εἰς τὴν δένδροκαλλιέργειαν καὶ προπαντὸς τὴν καλλιέργειαν τῆς μηλιάς Ντελίσιους - Πιλαφᾶ, τὴν ὁποίαν εἰσήγαγε στὸ χωριό καὶ διέδωσε εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα ὁ φιλοπρόδοτος καὶ ἀλτροῦστικὸς συμπολίτης Ἡλίας Πιλαφᾶς, ὅταν ἐπανῆλθε ἐξ Ἀμερικῆς καὶ ἐγκατεστάθη στὸ χωριό. Ἡ μηλιά Ντελίσιους - Πιλαφᾶ εὐδοκίμει πολὺ στὸ χωριό μας καὶ παράγει μῆλα πολὺ νόστιμα καὶ μὲ ἰδιάζουσα γεύση καὶ ἄρωμα. Ἄλλα προϊόντα τοῦ χωριοῦ εἶναι τὰ κεράσια, οἱ πατάτες, τὸ κρασί καὶ ὀλίγα δημητριακά.

Ἡ καλλιεργουμένη περιοχή διακρίνεται, σὲ ποτιστικὰ καὶ ξερικὰ κτήματα. Τὰ ποτιστικὰ πάλιν διακρίνονται σὲ ποτιζόμενα κάθε χρόνον καὶ σὲ κείνα, ποὺ τὸν ἕνα χρόνον ποτίζονται καὶ τὸν ἄλλον δὲν ποτίζονται. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ποτιστικὰ νερὰ δὲν εἶναι τόσο ἀφθονα, συλλέγονται σὲ στέρνες, ἀπ' ὅπου ποτίζονται τὰ κτήματα τοῦ τομέως ἐκείνου. Ἡ σειρά καὶ ἡ διάρκεια τοῦ ποτισμοῦ κάθε κτήματος, ἐκανονίζοντο ἄλλοτε διὰ συμφωνητικῶν. Πρὸ ὀλίγων ὅμως ἐτῶν, ἐφαρμόζεται ὁ ἀρδευτικὸς κανονισμὸς ὑπὸ τοῦ Ἀγρονόμου τῆς περιφέρειας. Ἐπίσης πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, τὰ ποτιστικὰ ἀλάκια, ἡ κοίτη τῶν ὁποίων ἀπερρόφα ἀρκετὸ ποτιστικὸ νερὸ, καθὼς καὶ οἱ στέρνες, ἀντικατεστάθησαν διὰ στεγανῶν τιμεντένιων τοιοῦτων.

Στὰ παλαιότερα χρόνια, ποὺ ἦσαν πολλὰ πρόβατα στὴν περιφέρεια, ἐπληρώνοντο τὰ κοπάδια γιὰ «βραδιές», καὶ ξενοχτοῦσαν στὰ χωράφια, καὶ ἔτσι μὲ τὴν κόπρο καὶ τὰ οὔρα τῶν προβάτων ἐλιπαίνοντο τὰ κτήματα καὶ παρήγαγον πολὺ περισσότερα δημητριακά, ὥστε ἐκεῖνα ποὺ περίσσευαν, κάθε Κυριακῆ, οἱ κάτοικοι τὰ μετέφεραν εἰς Καστρί καὶ Ἅγιον Πέτρον καὶ τὰ πωλοῦσαν. Ἀπὸ ἐκεῖ ἀγόραζαν πατάτες καὶ κάστανα, ποὺ τότε δὲν παρήγοντο στὸ χωριό, γιὰ τὸ δὲν ἦσαν γνωστὰ αἱ μέθοδοι τῆς καλλιέργειας τῶν. Τώρα ὅμως γίνεται ἐξαγωγή ἀπὸ αὐτὰ τὰ εἶδη.

Μέχρι πρὸ εἰκοσαετίας, οἱ Τεγεᾶται ἔφερναν καὶ μοσχοπωλοῦσαν στὸ χωριὸ πεπόνια, καρπούζια, ἀγγούρια, λαχανίδες, μάπες, κουνουπίδια, σέλινα, μελιτζάνες, μπάμιες καὶ ἄλλα κηπευτικὰ εἶδη. Ἀπὸ τότε ὅμως ποὺ ἐδιδάχθησαν οἱ χωριανοὶ μας τὴν καλλιέργειαν τῶν κηπευτικῶν αὐτῶν εἰδῶν καὶ ἀντελήφθησαν ὅτι ὁ τόπος τους εἶναι πρόσφορος καὶ στὶς καλλιέργειες αὐτές, ἔπαυσε πλέον ἡ εἰσαγωγή ἀπὸ τὴν Τεγῆαν.

2. Ἐνας ὕμνος γιὰ τὸ χωριό μας.

Τὸ κατωτέρω ἀπόσπασμα ἔχει δημοσιευθῆ στὸ Περιοδικὸ τοῦ Φυσιολατρικοῦ Συνδέσμου Πειραιῶς ὁ «Πορφύρας», τοῦ ὁποῦ Συνδέσμου Πρόεδρος τυγχάνει ὁ συμπατριώτης μας κ. Γεώρ. Βασιλόγαμβρος. Ὁ ὕμνος μαζί μὲ ἄλλες περιγραφές εἶναι γραμμένος ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Πρόεδρο.

«Στὶς 25 Δεκεμβρίου διενυκτερεύσαμε στὴν Κερασέα (Ἀρβανιτοκερασιά) Ἀρκαδίας. Ἡ Κερασέα βρίσκεται στὸ εἰκοστὸ χιλιόμετρο ἀπὸ τὴν Τρίπολι πρὸς τὴ Σπάρτη καὶ στὸ 42 ἀπὸ τὴ Σπάρτη. Εἶναι χτισμένη στὴ βορειοανατολικὴ πλευρὰ μιᾶς καμπυλόγραμμης βουνοπλαγιᾶς, μέσα σὲ ὀργιαστικὴ βλάστησι ἀπὸ πανύψηλες λεῦκες, πλατάνια, καρυδιές, καστανιές καὶ ὀπωροφόρα δένδρα.

»Σημειώνουμε ὅτι καλλιεργεῖται εὐδόκιμα ἡ μηλιά, ποὺ χάρις στὴ φιλοπονία τῶν κατοίκων, τὴν ἐπιμελημένη καλλιέργεια καὶ ὑπὸ ὁμολογουμένως ἔξοχης κλιματολογικῆς συνθήκης, γιὰ τὴν βρίσκεται σὲ ὑψόμετρο χιλίων περίπου μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ἀποδίδει τὰ ἀρωματικὰ καὶ γευστικὰ μῆλα τύπου Ντελίσιους.

»Φιλάρεσκα ξαπλωμένη, στὸ ὀργιαστικὸ πράσινο, κατὰ μῆκος τοῦ δρόμου, σὲ ἀπόστασι χιλιομέτρων, ἔχει ποικίλη βλάστησι μὲ ἡμέρες χαλαρόσεις καὶ ἀπαραιτήτους παραστάτες, τὸ φλόαρο κελάρυσμα τῶν ἀείρων πηγῶν τῆς...

»Τὸ μάτι ἀνεμπόδιστο σὲ ὀρίζοντα ἀνοιχτό, σταματᾷ μόνο μετὰ ἀπὸ ἀκτίνα ἐξήντα χιλιομέτρων, στὶς βουνοκορφές τοῦ Μαίναλου, Παρθένιου καὶ Ἀρτεμῆσιου. Στὴν ὠραία αὐτὴ Κοινότητα, διανυκτερεύσαμε σὲ σπίτια μὲ θαλαπωρὴ οἰκιακοῦ περιβάλλοντος, ὅπου μᾶς κατένειμε ὁ πάντοτε πρόθυμος καὶ προοδευτικὸς Πρόεδρος τῆς.

»Σὲ μικρὴ ἀπόστασι, ἄλλη κοινότης, ἡ Βλαχοκερασιά, διαθέτει ἀσφαλῶς τίς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις, ὥστε νὰ ἔχη προσόντα καλοῦ ἐκδρομικοῦ δέκτη. Ὁ δρόμος προχωρεῖ πρὸς τὴν Κοινότητα τῶν Καλτεζῶν, ὅπου βρίσκεται ἡ ἱστορικὴ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἱκανὴ νὰ φιλοξενήσῃ ἀρκετοὺς προσκυνητάς, καὶ τίς Κοινότητες Ἄνω καὶ Κάτω Κολλινῶν.

»Τοὺς βροχεροὺς χειμερινοὺς μῆνες εἶναι δύσκολη ἡ προσπέλασις ἀπὸ τὸν δρόμον ποὺ ὀδηγεῖ στὶς Καλτεζαῖς, γιὰ τὸ δὲν εἶναι σκυροστρωμένος. Ἡ ὀλοκλήρωσις τῆς κατασκευῆς, καθὼς καὶ τῆς προεκτάσεώς τῆς μέχρι τοῦ δρόμου Τριπόλεως - Καλαμάτας, παρὰ τὴν Ἀσέα, θὰ ἀποδώσῃ στὸν τόπον καὶ στοὺς ἐκδρομεῖς μιὰ νέα ἀρτηρία μεγάλου ἐνδιαφέροντος.

»Ἡ ἀπὸ 15 χιλιομέτρων ἀπόστασι μέχρι τῆς Κοινότητος, ποὺ ἀναφέραμε, ἀποτελεῖ μιὰ ἐκπληκτικὴ ἀποκάλυψι ἑνὸς ἀπαλόγραμμου γηλοφοειδοῦς καταπράσινου τοπίου, σ' ὅλην του τὴν ἔκτασι, ἀπὸ καστανιές, ρίκια, πεῦκα, ποικιλίας Χαλεπίου πεύκης καὶ Μαύρης ἢ Λαρυκοειδοῦς. Ἀπὸ τὸ ὑψόμετρο

πού βρισκόμαστε τῶν 1200 μέτρων, ἀποθαυμάζουμε τὸ πράσινο ταπέτο 40 χιλιάδων στρεμμάτων στὰ πόδια μας, κι' ἀπέναντί μας τὸν ἐπιβλητικὸ ὄγκο τοῦ Ταῦγέτου καὶ τοῦ Πάρωνα...».

3. Ἀρβανιτοκερασιά.

Ἡ κατωτέρω περιγραφή περιλαμβάνεται στὸ Λεξικὸν «Ἡλιος» στὶς λέξεις Ἀρβανιτοκερασιά καὶ Οἶον. Ὁ συγγραφεὺς τῆς δὲν ἀναφέρεται.

«Ἀρβανιτοκερασιά: Κοινότης τῆς ἐπαρχίας Μαντινείας τοῦ Νομοῦ Ἀρκαδίας μὲ 780 κατοίκους ἀσχολουμένους κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν Γεωργίαν, τὴν καλλιέργειαν τῆς μηλέας καὶ μικρὰν κτηνοτροφίαν, μὲ μόνον προῖον ἐξαγωγῆς τὸν οἶνον καὶ ὀλίγα γεώμηλα. Ἔχει ὠραῖον Βυζαντινὸν ναόν. Τὸ θέρος προσελκεῖ παραθεριστάς. Πλησίον τοῦ χωρίου οἱ ἱστορικοὶ τοποθετοῦν τὴν ἀρχαίαν κώμην Οἶον, ἀνήκουσαν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας (Ξενοφ. Ἑλλην. 6, 5, 24) καὶ καταληφθεῖσαν τὸ 370 π.Χ. ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων κατὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Ἐπαμεινώνδα εἰς τὴν Λακωνικὴν. Παρὰ τὴν θέσιν Ἅγιος Ἰωάννης - Πουρναράκια, ἐδρῖσκονται εἰς ἀρχαίας πόλεως, φέροντα τὸ ὄνομα «Παλαιὰ Φυλακαί», ἀνευρέθησαν δὲ κατὰ καιροὺς πολλὰ ἀγάλματα, ἀγγεῖα κ.λ.π. ἐναποτεθειμένα εἰς τὸ Μουσεῖον Τεγέας καὶ ἀλλαγῶν. Οἱ ἀρχαιολόγοι τοποθετοῦν ἐνταῦθα τὴν ἀρχαίαν Μανθυρέαν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας διέμενον ἐκεῖ συχνὰ ὁ Καπετὰν Ζαχαρίας. Κατὰ τὴν πρόσφατον Γερμανικὴν κατοχὴν ἐπυρπολήθησαν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν 40 % τῶν οἰκιῶν τοῦ χωρίου.

» Οἶον: Φρούριον τῆς Λακωνικῆς εἰς τὴν Σκιρίτιδα χώραν, κατὰ τὴν Νοτίαν ἐξοδὸν τῆς σημερινῆς Κλεισοῦρας, τὸ ὁποῖον ἔκτισαν οἱ Σπαρτιάται πρὸς ἀναχαίτισιν ἐπιδρομῶν ἐξ Ἀρκαδίας»¹.

1. Στὰ κείμενα αὐτὰ τοῦ Λεξικοῦ «Ἡλιος» ἔχουν ἐμφιλοχρήσει ἀρκετὲς πλάνες πού πρέπει νὰ ἐπισημανθοῦν γιὰ νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ ἀλήθεια. Καὶ πρῶτα τὸ Οἶον δὲν ἦταν φρούριον χτισμένο ἀπὸ τοὺς Σπαρτιάτες, ἦτο Ἀρκαδικὴ πόλις ὀχυρὰ, τὴν ὁποίαν μαζὶ μὲ ὀλόκληρην τὴν Σκιρίτιδα εἶχαν ἀποσπάσει οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπὸ τοὺς Ἀρκάδες. Ἐκεῖτο δὲ στὸν Ἀγιάννη τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς καὶ ὄχι στὴν Κλεισοῦρα.

Ἡ ἀρχαία Μανθυρέα τοποθετεῖται σήμερον στὸ χωρὸν πού ἦταν ἄλλοτε τὸ μικρὸ χωριὸν Γαροῦνι, πλησίον τοῦ Καπαρέλι. Τὸ Οἶον κατελήφθη ἀπὸ τοὺς Ἀρκάδες τὸ 369 π.Χ.

Ὁ περίφημος Κλεφτοαρχηγὸς Ζαχαρίας ὁ Μπαρμπιτσιώτης πού σκοτώθηκε τὸ 1804 ἀπὸ προδοσίαν, ἦταν μὴ ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες Μοραϊτικῆς μορφῆς κατὰ τοὺς χρόνους τῆς σκλαβιάς. Ἡ παράδοσις τὸν φέρνει πολὺ συχνὰ στὴν περιοχὴ τῶν Κερασιῶν, καὶ μάλιστα ὅταν ἐξεδικήθη τὴ δηλητηρίασις τοῦ Μαντὰ μὲ τὸ φόνον τοῦ Μπούμπουκα. (Α. Σ.)

4. Ἡ Ἀρβανιτοκερασιά μέσα στὸν Ἀρκαδικὸν χῶρον.

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Ἡ Ἀρβανιτοκερασιά βρίσκεται στὸ νοτιώτερον ἄκρον τῆς Ἀρκαδίας καὶ εἶναι πολὺ κοντὰ στὰ σύνορα τῆς Λακεδαιμόνου. Κλεῖ τὸ ὄροπέδιον τῆς Τεγέας πρὸς Νότον καὶ καταλαμβάνει τὶς πρῶτες προσβάσεις τῆς ὄροσειρᾶς τοῦ Πάρωνα (Μαλεβοῦ), σὲ ὑψόμετρο 950-1000 μέτρα, πάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα. Εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ μαγευτικώτερα χωριά τῆς ὄρεινῆς Ἀρκαδίας.

Πέντε λεπτὰ μακρὰ ἀπὸ τὴ σημερινὴ τοποθεσίαν τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς, ἔκειτο κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴ ἡ πόλις τὸ Οἶον, ὅπου οἱ Ἀρκάδες ἐνίκησαν τὸ 369 π.Χ. τὴν φρουρὰ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἐβάδισαν ἐναντίον τῆς Σπάρτης. Τὸ Οἶον ἦταν ἡ Πρωτεύουσα τοῦ Δῆμου Οἶων τῆς Σκιρίτιδος, τὴν ὁποίαν οἱ Σπαρτιάται πολλὰς φορὰς εἶχον ἀποσπάσει ἀπὸ τοὺς Ἀρκάδες, ἐπειδὴ ἦτο τόπος πολὺ ὄχυρος.

Τόσον κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὅσον καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, ὁ σημερινὸς χῶρος τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς καὶ ὁ παλαιὸς τοῦ ἀρχαίου Οἴου ἀκολούθησαν τὶς τύχες καὶ τὴν μοῖρα τοῦ ὅλου Ἀρκαδικοῦ χῶρου. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ κάτοικοι—γνήσιοι Ἀρκάδες—παραμένουν ριζωμένοι στοὺς θρύλους καὶ τὶς δοξασίας, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῆς Ἀρκαδικῆς ὀλότητος. Γι' αὐτὸ ὅτι θὰ ποῦμε γιὰ τὴν Ἀρκαδίαν καὶ τοὺς Ἀρκάδες, ἰσχύει καὶ γιὰ τὸ δικό μου τὸ χωριό, καὶ τοὺς δικούς μου τοὺς πατριώτες.

Κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν, καὶ ὅλες τὶς ἐποχές, ἡ Ἀρκαδία ἐθεωρεῖτο τόπος θελκτικὸς, πού τὸν στόλισαν οἱ θεοὶ μὲ τὰ δικά τους τὰ χέρια. Τόσο μάλιστα ἐθεωρεῖτο εἰδυλλιακὴ καὶ γόησσα ἡ εὐτυχισμένη ζωὴ τῶν Ἀρκάδων, ὥστε ὅλοι τὴ νοσταλγοῦσαν καὶ ὑπερηφανεύοντο ὅτι εἶχαν ζήσει κι' αὐτοὶ στὴν Ἀρκαδίαν, τὸν ἄγνόν καὶ εἰδυλλιακὸν βίον τῶν Ἀρκάδων... Οἱ Ἀρκάδες, σὰν λαὸς ποιμενικὸς εἶχε γίνεαι σύμβολο ξεχωριστοῦ τύπου, μὲ ἄγνὰ καὶ παρθένα ἦθη καὶ μὲ ἀπέραντη εὐτυχία...

Ἡ κυριώτερη ἀπασχόλησις τῶν Ἀρκάδων ἦταν ἡ κτηνοτροφία, τὸ κυνήγι καὶ ἡ μουσική, γι' αὐτὸ καὶ ἐλάτρευαν τὸν Πᾶνα καὶ τὴν Ἀρτέμιδα. Τὸν Πᾶνα οἱ Ἀρκάδες τὸν ἀποκαλοῦσαν Δασονόμο Θεὸν καὶ Ἐφοροτῶν ποιμνίων, «τῆς ὕλης κύριον Θεὸν νόμιον». Διέτριβε στὰ βουνά, τὰ σπήλαια καὶ στὰ ἄλση, κυνηγῶντας καὶ παίζοντας τὴ μαγικὴ του σύριγγα, πού ἡ μουσικὴ τῆς σαγήνευε τὶς Νύμφες καὶ τὶς Δρυάδες, πού χόρευαν τριγύρω του...

Ἡ μεγάλη γοητεία τῆς Ἀρκαδίας ἐγίνεαι θρύλος, καὶ τὸν θρύλον τὸν πῆραν οἱ ποιητὲς καὶ τὸν ἔκαμαν τραγοῦδι... Ἡ Ἀρκαδικὴ γῆ ἐγίνεαι γιὰ τὴν ποίησι καὶ τὴν τέχνην, ἡ φανταστικὴ χώρα τῆς ἀσύγκριτης ὁμορφιάς... Παροιμιώδης ἔμεινε ἡ φράσις κατὰ τὸν Μεσαίωνα «et in Arkadia ego»—κι' ἐγὼ γεννήθηκα στὴν Ἀρκαδίαν ἢ κι' ἐγὼ κάποτε εὐτυχισμένος καὶ

ἀμέριμος, ζούσα στα εξάισια Ἀρκαδικά τοπία τὴν ἀθάνατην καὶ εἰδυλλιακὴν ζωὴν τῶν Ἀρκάδων.

Εἶναι κι' ἄλλα πολλά, ἐκεῖνα... ποὺ σὲ κάνουν νὰ αἰσθάνεσαι τὴν ἀνάγκη νὰ βρῆς τὶς ρίζες τοῦ πανάρχαιου ἐκείνου Ἀρκαδικοῦ θρύλου καὶ νὰ γνωρίσης τὸν ἱστορικὸ λαὸ αὐτῆς τῆς χώρας... Εἶναι ἐκεῖνη ἡ ἀσύγκριτη μεγαλοπρέπεια τῶν βουνῶν τῆς χώρας αὐτῆς, εἶναι ἡ μεγάλη κι' ἀγέραστη ψυχὴ τοῦ λαοῦ τῆς, εἶναι τὰ ἔντονα σημάδια ποὺ ἀφίσε ἡ ἱστορία περνώντας ἀπὸ τὴν Ἀρκαδία...

Μέσα στὸν πολυπρόσωπο κόσμον τῶν Ἑλληνικῶν θρύλων καὶ παραδόσεων, τὸν κόσμον μὲ τὶς παράξενες ἀπολιθωμένες μορφές, μὲ τὰ βασιλόπουλα καὶ τὶς πεντάμορφες, τὰ κάστρα καὶ τοὺς στοιχειωμένους τόπους, τοὺς ἀντρωμένους καὶ τὶς μάγισσες, ἀνάμεσα σ' αὐτόν, τὸν πανάρχαιον καὶ πάντα ζωντανὸ στὴ μνήμη μας κόσμον, ἡ Ἀρκαδία ἔχει πολλοὺς τοὺς ἐκπροσώπους τῆς... Ἡ φύση τῆς, μὲ τὶς πλούσιες ἐναλλαγές τῆς, ἐδνοοῦσε πάντα τὴν καρποφορία τοῦ θρύλου σ' αὐτὸν τὸν τόπον, ποὺ κεντρίζει τὴ φαντασία σὲ κάθε στιγμή...

Ἐνα κομμάτι ἀπ' αὐτὸν τὸν τόπον μὲ τοὺς θρύλους του καὶ τὶς παραδόσεις του, μὲ τὶς μάγισσες καὶ τὰ βασιλόπουλα εἶναι καὶ τὸ δικό μου τὸ χωριό, ἡ Ἀρβαντοκερασιά-Κερασιά...

ΠΑΤΡΙΔΑ

— Ξένε, ποὺ μόνος κι' ἔρημος σὲ ξένους τόπους τρέχεις,
πὲς μου ποιὸς εἶν' ὁ τόπος σου καὶ ποιά πατρίδα ἔχεις;

Στ' ἀγαπημένο μου χωριὸ πάντα χαρὲς καὶ γέλια.
Στ' ἀλώνια τραγουδιῶν φωνές, ξεφάντωμα στ' ἀμπέλια.
Κι' ὅταν χορεύῃ ἡ λεβεντιά, τῆς Πασχαλιάς τὴ μέρα,
βροντοχτυπάει τὸ τύμπανο καὶ κελαηδεῖ ἡ φλογέρα.

— Στὴ μακρινὴ πατρίδα μου ἔχει εὐωδιὰ καὶ χάρι
τὸ ταπεινότερο δένδρι, τὸ πιὸ φτωχὸ χορτάρι.
Στοὺς κλώνους τῆς ἀμυγδαλιάς σμίγουν ἀνθοὶ καὶ χιόνια
καὶ φέρνουνε τὴν ἀνοιξί γοργὰ τὰ χελιδόνια...

— Φτάνει!.. Τὴ χώρα, ποὺ μοῦ λές, τὴν γνώρισα, τὴν εἶδα!
Τὴ μακρινὴ πατρίδα σου ἔχω κι' ἐγὼ πατρίδα!

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

5. Ἡ Κοινότης τῆς (Ἀρβαντοκερασιάς) Κερασιάς.

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Τὸ Νομ. Διάταγμα τῆς 27 Δεκεμβρίου 1833/8 Ἰανουαρίου 1834: «περὶ συστάσεως Δήμων» ἀνεγνώρισε τὸν Δ ἤ μ ο ν Μ α ν θ υ ρ έ α ς μὲ Πρωτεύουσαν τὴν Β λ α χ ο κ ε ρ α σ ι ά ν. Τὴν 27ην Νοεμβρίου/8ην Δεκεμβρίου 1840 συνεχωρεύθησαν οἱ Δήμοι Μανθυρέας καὶ Κ α λ τ ε ζ ῶ ν, μὲ Πρωτεύουσαν τὴν Βλαχοκερασίαν. Νεώτερον ὁμοῦ διάταγμα τοῦ 1867 διεχώρισε πάλιν τοὺς Δήμους, εἰς τὸν Δήμον Καλτεζῶν μὲ πρωτεύουσαν τὰς Κ ο λ λ ί ν α ς καὶ τὸν Δήμον Μανθυρέας μὲ πρωτεύουσαν τὴν Βλαχοκερασίαν.

Ἐπί τῷ Νόμῳ ΔΝΖ περὶ Δήμων καὶ Κοινοτήτων τοῦ 1912, κατήγγησε τὸν Δήμον Μανθυρέας καὶ ἀνεγνώρισε τὰ χωρία, ἐξ ὧν οὗτος ἀποτελεῖτο, εἰς Κοινότητα. Ἡ ἀναγνώρισις τοῦ χωρίου μας Ἀρβαντοκερασιάς, ἐγένετο διὰ Διατάγματος τῆς 18)8)1912.

α) Διοικητικὴ ὑπαγωγή τῆς Κοινότητος

Νομὸς Ἀρκαδίας - Ἐπαρχία Μαντινείας - Εἰρηνοδικεῖον Καλτεζῶντος - Πρωτοδικεῖον Τριπόλεως - Ἐφετεῖον Ναυπλίου - Οἰκονομικὴ Ἐφορὴ Μαντινείας - Δημ. Ταμεῖον Μαντινείας - Σταθμὸς Χωροφυλακῆς Βλαχοκερασιάς - Ὑποδιοικήσις Χωρ)κῆς Σταδίου - Διοικήσις Χωρ)κῆς Ἀρκαδίας - Γραφεῖον Τ.Τ.Τ. Κερασιάς - Ἐπιθεώρησις Δημ. Ἐκπ)σεως Μαντινείας καὶ Κυνουρίας - Ἐπιθεώρησις Μέσης Ἐκπ)σεως Π' - Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας.

β) Κοινοτικὰ Συμβούλια 1914-1963

Οἱ κατωτέρω πίνακες Κοινοτικῶν Συμβουλίων ἐτῶν 1914-1963 ἐτέθησαν εἰς διάθεσιν ἡμῶν ἀπὸ τὸν Πρόεδρον τῆς Κοινότητος κ. Γ. Εἰθ. Σαρρῆν.

1) Π ε ρ ί ο δ ο ς 1914-1922: Πρόεδρος Ἰωάν. Π. Τσέλλος, Ἀντ)δρος Κωνστ. Ν. Στεφάνου, Σύμβουλοι: Ἀναστ. Ἡλ. Πετράκης, Δημ. Γ. Κορομηλάς, Μᾶρκος Ν. Μανιάτης.

2) Π ε ρ ί ο δ ο ς 1922-1928: Πρόεδρος Ἰωάν. Π. Τσέλλος, Ἀντιπρόεδρος Κωνστ. Ν. Στεφάνου, Σύμβουλοι: Βασ. Κ. Παπαγεωργίου, Βασ. Π. Ἀνδριανάκης, Ἀναστ. Ἡλ. Πετράκης.

3) Π ε ρ ί ο δ ο ς 1928-1932: Πρόεδρος Ἰωάν. Ἡλ. Ἀντωνόπουλος καὶ Ἡλίας Κ. Οἰκονόμου, Σύμβουλος Φίλιππος Π. Μιχαλῆς.

4) Π ε ρ ί ο δ ο ς 1932-1936: Πρόεδρος Χαραλ. Γ. Πιλαφᾶς, Ἀντιπρόεδρος Γεώργ. Χ. Σαρρῆς, Σύμβουλοι: Βασ. Κ. Παπαγεωργίου, Ἰωάν. Π. Τσέλλος, Λάμπρος Ν. Κορομηλάς.

5) Π ε ρ ί ο δ ο ς 1936-1940: (4η Αὐγούστου). Πρόεδρος ἄνευ Κοιν. Συμβούλων, Γεώργ. Χ. Σαρρῆς.

6) Π ε ρ ί ο δ ο ς 1940-1944: Πρόεδροι διοριζόμενοι ὑπὸ τῆς Νο-

μαρχίας, άνευ Συμβούλων (περίοδος Κατοχής): Δημ. Π. Μανιάτης, Βασ. Κ. Παπαγεωργίου, Κωνστ. Δ. Στεφάνου.

7) Περίοδος 1945-1950: Πρόεδροι διοριζόμενοι υπό τής Νομαρχίας, άνευ Συμβούλων (Περίοδος άνταρτοπολέμου): Κωνστ. Δ. Στεφάνου, Γεώρ. Εδθ. Σαρρής, Βασ. Κ. Παπαγεωργίου, Χρίστος Κ. Τρανός, Κωνστ. Π. Πιλαφάς.

8) Περίοδος 1951-1954: Πρόεδρος Γεωρ. Ι. Μάρκος και Γεωρ. Εδθ. Σαρρής, Άντ)δρος Δημ. Χ. Οικονόμου, Σύμβουλοι: Χρ. Κ. Σαρρής, Χρ. Κ. Τρανός.

Κατά την ως άνω περίοδον, ό Πρόεδρος κατ' έτος ένηλλάσσετο μεταξύ τών δύο πρώτων, ό δέ Άντ)δρος μεταξύ τών τριών πρώτων.

9) Περίοδος 1955-1959: Πρόεδρος Γεωρ. Εδθ. Σαρρής, Άντιπρόεδρος Σταύρος Χ. Βασιλόγαμβρος, Σύμβουλοι: Γ. Ι. Μάρκος, Β. Κ. Παπαγεωργίου και Ι. Π. Τσέλλος.

10) Περίοδος 1959-1963: Πρόεδρος Γ. Εδθ. Σαρρής, Άντ)δρος Β. Κ. Παπαγεωργίου, Σύμβουλοι: Σταύρος Χ. Βασιλόγαμβρος, Θεοφάνης Γ. Λυμπερόπουλος, Άριστείδης Κ. Γριμπάς.

Είς την ως άνω Κοινότητα Κερασιδας από το έτος 1953 μέχρι σήμεραν ύπηρετεί ως Γραμματεός ό Λάζαρος Χρ. Βελισσάρης.

γ) Κοινοτικά Έργα¹

Κατά την τελευταίαν δεκαετίαν 1951-1962 κατασκευάσθησαν εκ μέρους τής Κοινότητος τά κάτωθι κοινοφελή έργα:

1) Διά δαπάνης Ταμείου Κοινότητος

Έτος 1951-52 κατασκευάσθη ύδραγωγείον στην πηγή Καίτσα δρχ.	9.500
Έτος 1957 Άντικατάστασις τών σαλήνων ύδραγ. Καίτσα »	4.500
Έτος 1953-54 Δύο ύδραγ. ύδρευσεως εις συνοικίας Παπαδε- λέϊκα, Κολεγκέϊκα, Μουχελέϊκα, Πανουσεϊκα »	36.000
Έτος 1953-54 Τοίχος δρόμου προς Μουχελέϊκα »	2.500
Έτος 1954-55 Άνόρυξη φρέατος συνοικίας Θρούμπη »	23.500
Έτος 1959 Μερική έπισκευή κρήνης Μαρμαρένια-Βρύση »	1.500
Έτος 1959 Έπισκευή κρήνης άνω-Μέξια »	1.500
Έτος 1961 Κατασκευή στεγάστρου εις διασταύρωσιν »	4.517

2) Διά δανείου παρά Δημοσίου

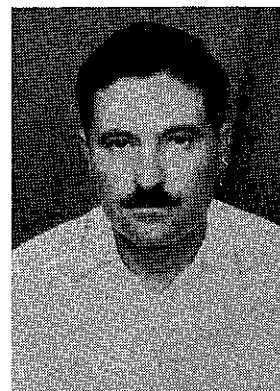
Έτος 1956-57 Κατασκευή 3.800 μέτρων τιμενταυλάκων και 8 δεξαμενών άρδεύσεως δρχ.	230.000
Έτος 1957-58 Κατασκευή 2.600 μέτρων τιμενταυλάκων και 4 δεξαμενών άρδεύσεως »	125.000

1. Τα στοιχεία παρεσχέθησαν από τόν Πρόεδρον τής Κοινότητος κ. Γ. Ε. Σαρρήν.

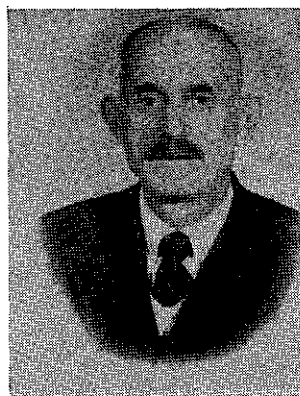
ΜΕΛΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ ΚΕΡΑΣΙΑΣ

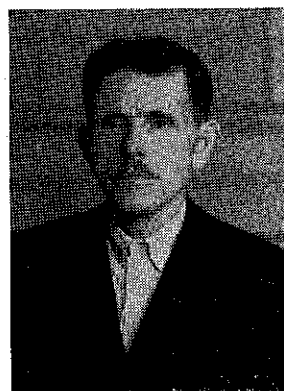
Σταύρος Χρ. Βασιλόγαμβρος
Άντιπρόεδρος Κοινότητος

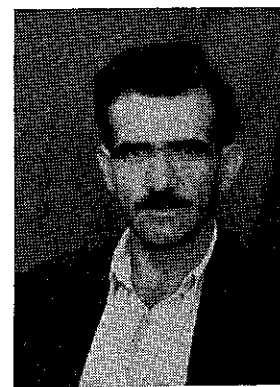
Γεώργ. Μάρκου
Κοινοτ. Σύμβουλος

Γεώργ. Εδθ. Σαρρής
Πρόεδρος Κοινότητος 1951-1964

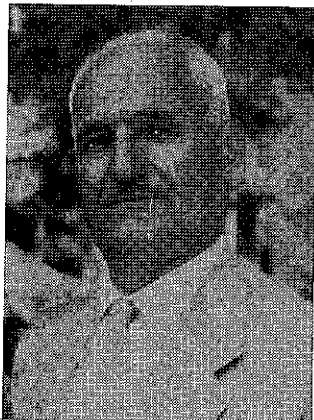
Ιωάννης Τσέλλος
Κοινοτ. Σύμβουλος

Λάζαρος Βελισσάρης
Κοινοτ. Γραμματεός

6. Τὸ Σχολεῖον — Διδάσκαλοι — Μαθηταί.

Τοῦ ΧΑΡΙΛΑΟΥ Γ. ΜΠΟΥΡΤΖΟΥ

Τις ἀμέσως ἐπόμενες πληροφορίες περὶ τοῦ Σχολείου τοῦ χωριοῦ μας κ.λ.π. παρέσχε ὁ συγχωριανὸς μας διδάσκαλος Χαρ. Μπουρτζός. Ὁ Χαρ. Μπουρτζός ἐγεννήθη εἰς Ἀρβανιτοκερασίαν τὸ ἔτος 1898. Μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του ἀπὸ τὴν Ἱερατικὴν Σχολὴν Τριπόλεως ἐφοίτησεν εἰς τὸ μονοτάξιον Διδασκαλεῖον Τριπόλεως παρ' οὗ ἔτυχε πτυχίου διδασκάλου. Διορισθεὶς εἰς τὴν Δημοσίαν ὑπηρεσίαν καὶ ὑπηρετήσας ἐπὶ μίαν ὀλόκληρον τεσσαρακονταετίαν ὡς διδάσκαλος εἰς διάφορα Σχολεῖα, ἐξ ὧν τὰ τελευταῖα ὀκτὼ ἔτη εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον τοῦ χωριοῦ μας, ἐσυνταξιοδοτήθη μετὰ τὸν βαθμὸν τοῦ Διευθυντοῦ Β'. Εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ ὑπηρετήσεν ἐπὶ τριετίαν, ἀπολυθεὶς μετὰ τὸν βαθμὸν τοῦ λοχίου καὶ τιμηθεὶς διὰ Διασυμαχικοῦ Μεταλλίου.

Χαρίλαος Γ. Μπουρτζός

Αἱ σχετικαὶ πληροφορίες περὶ τοῦ Σχολείου ἔχουν ὡς ἐξῆς:

«Ἀναφορικῶς μετὰ τὴν σύστασιν καὶ λειτουργίαν τοῦ Σχολείου τοῦ χωριοῦ μας ἔχω ἀκούσει ἀπὸ γέροντας, οἱ ὅποιοι εἶχαν φθάσει τὰ 85-90 χρόνια τους—πεθαμένους ἤδη—π.χ. τὸν Ἐπαμεινώνδαν Σαρρῆν, γεροφιλόσοφον καλούμενον, τὸν Γεώργιον Χριστάκη, τὸ γέρο-Γκέγκεν, τὸν γέρο-Νικόλαν τὸν Στρίγγλον, τὸν Νικόλαν Μανιάτην, τὸν Γεώργιον ἱερέα Μανιάτην, τὸν Κων. ἱερέα Μπουρτζόν καὶ λοιπούς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐπιζῶντας ἀκόμη χωριανούς, ποὺ ἔχουν ξεπεράσει τὰ 80 τους χρόνια, ὅτι εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ ἐχρησιμοποίησαν ὡς Σχολεῖον οἱ χωριανοί, τὴν Ἐκκλησίαν Παναγίαν, μετὰ τὸν περίγυρό της, εἰς τὸν ὅποιον περίγυρον εὐρίσκεται καὶ τὸ Νεκροταφεῖον τοῦ χωριοῦ.

»Μέσα λοιπὸν ἐκεῖ, στὴν Ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας, ἐμάζευε ὁ Παπᾶς τὰ παιδιά καὶ τοὺς ἔκανε μάθημα, ὄχι βέβαια σὰν σήμερα, ἀλλὰ κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον. Ὁ Παπᾶς - Δάσκαλος, καθισμένος ἐπάνω σὲ ἕναν μαρμάρينو θρόνον, ποὺ βρίσκεται σήμερα πεταμένος ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ἐδίδασκε στὰ παιδιά τὸ ἀλφάβητον, γράφοντας τὸ κάθε γράμμα μετὰ τὸ δάχτυλό του ἐπάνω στὴν ἄμμο, ποὺ εἶχαν στρωμένη τὰ παιδιά στὸ πλακόστρωτο πάτωμα τῆς Ἐκκλησίας. Τὴν ἄμμο τὴν μετέφεραν τὰ παιδιά μετὰ κουτιὰ ἀπὸ τὸ ρέμα. . . Ὅταν ἐγέμιζε αὐτὸς ὁ ἄμμο πίνακας! Ἐσερναν ἐπάνω τὰ παιδιά—οἱ μαθηταί—ἄντρες δηλαδὴ 18-20 ἐτῶν, μιὰ σανίδα, ἔσβηναν τὰ πρῶτα καὶ ἔγραφαν ἄλλα γράμματα ἢ καὶ ἀριθμητικὴν. . .

»Πολλὰς φορὰς οἱ μαθηταί ἦσαν ἀπρόσεκτοι, ἢ ἤθελαν νὰ πειράξουν τὸν Παπαδάσκαλό τους, καὶ ἀντὶ νὰ γράψουν τὸ ἄλφα ποὺ τοὺς ἔλεγε ὁ Δάσκα-

λος, αὐτοὶ ἔγραφαν τὸ βῆτα. Ἐντεῦθεν ἔμεινε ἱστορικὸ καὶ τὸ πάθημα τοῦ μακαρίτη Δημο-Γιαννάκου «Ἄλφα Γιαννάκο, Βῆτα Παπᾶ». Ποιοὶ ἦσαν οἱ πρῶτοι παπᾶδες ποὺ δίδαξαν στὸ χωριὸ παραμένει ἄγνωστον.

»Εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ Σχολεῖον: Τοῦτο μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἐτῶν, ἀπὸ τὴν Παναγίαν μετεφέρθη εἰς τὸ σπίτι τοῦ Καραμουστο-Παναγιώτη (Πιλαφᾶ), τὸ ὅποιον κατὰ τὸ 1944 ἐκάη ἀπὸ τοὺς Γερμανούς. Ἐκεῖθεν μετεφέρθη στὸ σπίτι τῶν Μητροπουλαίων—Γιαννάκου καὶ Κωστούρου—καὶ αὐτὴ ἡ χρονολογία τῆς μεταφορᾶς ἴσως νὰ συμπίπτῃ περὶ τὸ ἔτος 1840 ἐπὶ Δημαρχίας τοῦ γέρο-Παναγῆ τοῦ Δημαρχάκη, ἐξ οὗ καὶ ἡ συνοικία Δημαρχεῖκα.

»Τὸ ἔτος 1865 ἰδρύθη ἐπίσημον Γραμματοσχολεῖον, εἰς τὸ ὅποιον ἐδίδασκαν καὶ πάλιν ἱερεῖς μετὰ τὸ αὐτὸ διδακτικὸν σύστημα, ὡς καὶ πρὶν, καὶ πρόσθετον ἐκμάθησιν τοῦ ψαλτηρίου καὶ ἐν μέρει ὀκτωήχων ἀποσπασμάτων. Οἱ διδάξαντες ἱερεῖς τῆς περιόδου αὐτῆς ἦσαν ὁ Κων)νος ἱερεὺς Οἰκονόμου (Παπακωνσταντῆς) καὶ ὁ Γεώργιος ἱερεὺς Μανιάτης (Παπαμανιάτης).

»Μέχρι τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, ἦτοι μέχρι τοῦ 1870, ἡ φοίτησις εἰς τὸ Σχολεῖον ἦτο ἀνεκτὴ ὑπὸ τῆς κοινωνίας Ἀρβανιτοκερασιάς μόνον διὰ τοὺς ἄρρενας, διότι «τὰ θηλυκὰ ἂν μάθουν γράμματα—ἔλεγαν οἱ παπποῦδες μας—πιάνουν φίλους!» Κατὰ τὸ ἔτος 1870, ἀνηγέρθη ὑπὸ τῶν κατοίκων, ἐπὶ παραχωρηθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἄρχου γηπέδου, ἴδιον κτίριον, ἐν ᾧ ἐστεγάσθη τὸ Γραμματοσχολεῖον Ἀρβανιτοκερασιάς, μετὰ πρῶτον Δημόσιον Γραμματοδιδάσκαλον τὸν ἐκ Κουτρομπουχίου καταγόμενον φουστανελλοφοροῦντα Ἐπαμεινώνδαν Μπινιάρην. Ἡ ἀντιμισθία τῶν ἱερέων-διδασκάλων ἐπληρώνετο ἀπὸ τοὺς κατοίκους εἰς εἶδος, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἄλωνισμοῦ, ἕνα κουβέλι, ἦτοι 40 ὀκάδες γέννημα ἢ ἀραποσίτι, τοῦ δὲ Γραμματοδιδασκάλου ἡ ἀντιμισθία ἐπληρώνετο ἀπὸ τὸ Κράτος.

»Μαθηταί τοῦ πρώτου Γραμματοδιδασκάλου—Μπινιάρη—ὑπῆρξαν οἱ μετέπειτα ἀποφοιτήσαντες τοῦ Διδασκαλείου Τριπόλεως περὶ τὸ ἔτος 1895, καὶ διορισθέντες πρῶτοι φουστανελλοφόροι δημοδιδάσκαλοι Ἀρβανιτοκερασιῶται, Γεώργιος Οἰκονόμου (Παπαγιώργης), Δημ. Στεφάνου, Γεώργ. Μανιάτης, καὶ Δημ. Μπουρτζός.

»Κατὰ τὸ ἔτος 1890 περίπου, τὸ Γραμματοσχολεῖον ἀνεγνωρίσθη ὡς μονοθέσιον Δημόσιον Δημοτικὸν Σχολεῖον, μετὰ πρῶτον τακτικὸν διδάσκαλον τὸν ἐκ Βλαχοκερασιάς καταγόμενον Εὐστράτιον Ἀποστολόπουλον. Τὸ εὐχάριστον αὐτὸ γεγονός, ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν καὶ μέχρι τοῦ 1900 τὸ πανηγύριζαν οἱ κάτοικοι διὰ προσφορᾶς εἰς ὄλους τοὺς μετέπειτα χρηματίσαντας μέχρι τοῦ 1900 διδασκάλους, ἐνὸς εὐτραφοῦς κόκκορα! ἢ μιᾶς μυζήθρας καὶ ἀγῶν! κατὰ τὴν λῆξιν τοῦ ἐνδεικτικοῦ ὑπὸ τῶν τέκνων τους. . .

»Τὸν Εὐστράτιον Ἀποστολόπουλον διεδέχθησαν κατὰ σειρὰν οἱ διδά-

σκαλοι Δημ. Στεφάνου, Γεώργιος Λυμπερίου, Χρίστος Μανιάτης, Δημήτριος Σωτηρόπουλος, Μαρία Κουρουνιάτου, 'Αλεξάνδρα 'Αποστολοπούλου, Νίτσα Σταματοπούλου, Βακώ Παπαηλιοῦ, Βασιλική Παπαγιαννοπούλου-Καρακάση, Χριστόφορος Χαρίτος, Δήμητρα Τσέλλου, Χαρίλαος Μπουρτζός, καθώς και οί προσωρινῶς ἐν ἀποσπάσει διατελέσαντες κατὰ τὴν περίοδον τῆς κατοχῆς, Κων)νος Κωστάκης, Γρηγόριος Κωστάκης, Χρίστος Τσέλλος και Βλάσης Δήμου.

»Ἐκ τῶν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος τυχόντων Πανεπιστημιακῆς ἢ Διδασκαλικῆς μορφώσεως πρώτων Ἀρβανιτοκερασιωτῶν ἀναφέρονται, πρῶτον τοὺς δύο υἱοὺς τοῦ Παπανικολάκου, ἓνα φοιτητὴν ἰατρικῆς και ἄλλον δικηγόρον. Ὁ τρίτος υἱὸς τοῦ Παπανικολάκου, Παναγῆς, ἐφονεύθη εἰς ἔριδας λόγῳ πολιτικῶν φρονημάτων. Μετὰ ἔρχεται ὁ δικηγόρος Εὔαγγελος Κυριαζῆς και οἱ ἀναφερθέντες πάρα πάνω τέσσαρες δημοδιδασκαλοί, Οἰκονόμου Γεώργ. ἢ Παπαγεωργίου, Στεφάνου Δημ., Μανιάτης Γεώργ. και Μπουρτζός Δημ.

»Εἰς δὲ,τι ἀφορᾷ τὸ διδακτήριον τοῦ Σχολείου: Τοῦτο ἀνηγέρθη ὡς ἀνωτέρω διελάβομεν περὶ τὸ ἔτος 1870 εἰς βορεινήν, ἀπόκρημον και ἀνήλιον τοποθεσίαν. Εἶχε μόνον τοὺς τέσσαρας τοίχους, χωρὶς διαίρεσιν, χωρὶς γραφεῖον διδασκάλου, χωρὶς οἰαδήποτε ἐποπτικὰ μέσα διδασκαλίας, χωρὶς ταβάνι, με παράθυρα καγκελόφρακτα, διὰ νὰ μὴ φεύγουν οἱ τιμωρημένοι διὰ περιορισμοῦ εἰς τὸ Σχολεῖον μαθηταί! Ἀργότερα, κατὰ τὸ 1903, ὑπέστη μικρὰν ἐπισκευὴν ὑπὸ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου, και πολὺ ἀργότερον ἀνεκαινίσθη ἐκ βάθρων δαπάναις τοῦ Δημοσίου, ὁμογενῶν τῆς Ἀμερικῆς και κυρίως τῆς ἐν Σικάγῳ ὑφισταμένης ἀδελφότητος ἢ «Μ α ν θ υ ρ έ α». Πέραν τῆς ριζικῆς ἐπισκευῆς τοῦ κτιρίου τοῦ Σχολείου ἐτακτοποιήθη και τὸ προαυλίον του, ἐδημιουργήθη δὲ και μικρὸς σχολικὸς κῆπος.

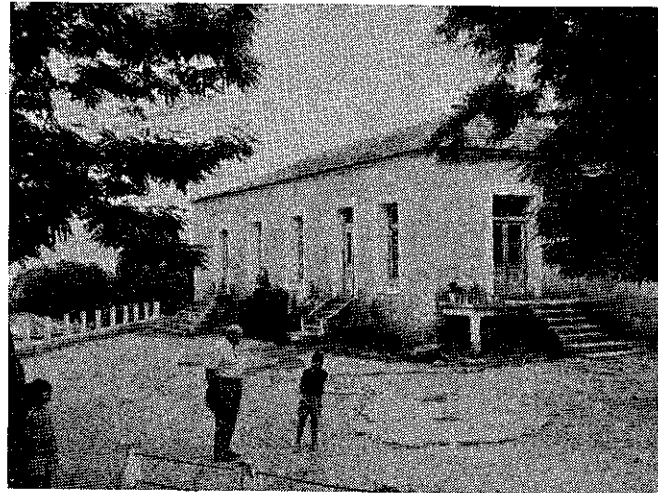
»Τὸ διδακτήριον αὐτὸ, τὴν 16 Μαρτίου 1944 ἐκάη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, μέχρις οὗ δὲ ἀποκατασταθῆ εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ κατάστασιν, ἀρωγῇ Κράτους, ὁμογενῶν Ἀμερικῆς, ἐν Ἀθήναις πατριωτῶν και προσωπικῆς ἐργασίας τῶν κατοίκων, ἐχρησιμοποιήθη διὰ τὴν συγκέντρωσιν τῶν μαθητῶν ἢ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου (Ἀγιάννη).

»Τὸ Σχολεῖον τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς ἐλειτούργησε μέχρι περίπου τοῦ 1903 ὡς μ ο ν ο θ έ σ ι ο ν, ἀπὸ τοῦ ἔτους δὲ αὐτοῦ προήχθη εἰς δ ι θ έ σ ι ο ν, κεχωρισμένως ὁμως διὰ τοὺς ἄρρενας μαθητὰς και τοὺς θήλειους μέχρι τοῦ ἔτους 1927, ὁπότε συνεπτύχθη εἰς δ ι θ έ σ ι ο ν μ ι κ τ ό ν. Κατὰ τὰ εὐτυχῆ ἔτη τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1910 ἕως τὸ 1935 περίπου, ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτῶντων μαθητῶν ἦτο ἱκανοποιητικὸς, φθάσας διὰ τινὰ ἔτη τὸν ἀριθμὸν 150, μειωθείς ὁμως κατὰ τὰ μετέπειτα ἔτη, ἰδίως τὰ κατοχικά, διὰ νὰ καταλήξῃ σήμερον με 41 ἐν συνόλῳ μαθητὰς (σχολικὸν ἔτος 1962-63).»

Συμπληρωματικῆς γιὰ τὸ Σχολεῖο πληροφορίες, με τινὰς διαφορὰς ἀπὸ

τὸν προηγούμενον, μᾶς δίδει και ὁ πατριώτης διδάσκαλος κ. Χ ρ ῖ σ τ ο ς Τ σ έ λ λ ο ς ὡς ἑξῆς:

«Τὸ Σχολεῖον—διδακτήριον—τοῦ χωρίου ἐκτίσθη στὰ 1886 με δαπάνην τῶν κατοίκων και σὲ οἰκόπεδο ποῦ ἐδώρησε ὁ Χαράλαμπος Ἄρχος. Βρίσκεται στὸ κέντρο τοῦ χωριοῦ, ἀλλὰ εἶναι ἀνήλιον και στερεῖται νεροῦ. Ὡς τὰ 1903 περίπου εἶχε μόνον τέσσαρες τοίχους και κείνους ἀσοβάτιστους, στέ-

Τὸ Σχολεῖο μας.

γην χωρὶς ταβάνι και κάγκελα στὰ παράθυρα. Ἀργότερα ἐβελτιώθη. Τὸ 1944 ἐκάη παρὰ τῶν Γερμανῶν, και μετὰ ἀπεκατεστάθη διὰ προσωπικῆς ἐργασίας τῶν κατοίκων, δωρεῶν τῶν ὁμογενῶν τῆς Ἀμερικῆς και τῶν ἐν Ἀθήναις πατριωτῶν.

»Σήμερα τὸ Σχολεῖον παρουσιάζει σημαντικὴν βελτίωσιν, διαθέτει δύο αἰθούσας και χωριστὸ γραφεῖο, προαυλίο ἰσοπεδωμένο μεγέθους 500 μ² και μικρὰν βιβλιοθήκην. Οἱ μαθηταί ὁμως ἐξακολουθοῦν νὰ ὑδρεύονται ἀπὸ τὸ Β ό θ α ν ο, ποῦ βρίσκεται 150-200 μέτρα μακρὰ ἀπὸ τὸ σχολεῖο.

»Τὸ Σχολεῖον, στὰς ἀρχὰς ἐλειτούργησε ὡς Γραμματοσχολεῖον, και ἀργότερα, ὡς τὸ 1903, ὡς μονοθέσιον Δημοτικὸν Σχολεῖον. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1903 ὡς τὸ 1923 ὡς διθέσιον ἀρρένων, ὅτε και ὑπεβιβάσθη ὡς μονοθέσιον ἀρρένων, ἐνῶ ἀπὸ τοῦ 1912 παράλληλα ἐλειτούργει και χωριστὸν Δημοτικὸν Σχολεῖον θηλέων. Τὸ 1927 συνεχωνεύθησαν ἀμφότερα τὰ Σχολεῖα εἰς διθέσιον μικτὸν ἀρρένων και θηλέων και ὡς τοιοῦτον ἐξακολουθεῖ νὰ λειτουργῇ μέχρι σήμερον με ἡλαττωμένον ὁμως ἀριθμὸν μαθητῶν.

»Κατὰ τὰ ὡς ἄνω χρονικὰ διαστήματα τῆς λειτουργίας τοῦ Σχολείου, ὑπηρετήσαν κατὰ καιροῦς, μεταξὺ πολλῶν ἄλλων διδασκάλων και διδασκαλισ-

σών και οι κάτωθι: Στάς αρχάς, όταν δεν είχε κτισθή το σχολεῖον και τὰ μαθήματα ἐγένοντο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας, ἐδίδαξε ἐκεῖ ὁ Σταυρος Παπασταύρου (φουστανελλῆς), γραμματοδιδάσκαλος ἀπὸ τὸ Κουτρομπούχι. Ἐν συνεχείᾳ ἐδίδαξε εἰς Ἀγιάννην, ὡς Γραμματοδιδάσκαλος ἐπίσης, ὁ Χρῆστος Τσέλλος. Ὅταν ἐκτίσθη τὸ διδακτήριον και ἐλειτούργησε ὡς τακτικὸν Σχολεῖον, ὡς τὰ 1903, ἐδίδαξαν ὁ Εὐστράτιος Ἀποστολόπουλος, ὁ Ἰωάννης Μητρόπουλος, ὁ Λάζαρος Σακελλαρίου και ὁ Δημ. Στεφάνου. Ὅταν ἐγινε διθέσιον, τὸ 1903-1927, ἐδίδαξαν ὁ Δημ. Στεφάνου, ὁ Γεώργιος Λυμπερίου και ὁ Χρῆστος Μανιάτης. Εἰς τὸ μονοθέσιον θηλέων —1912-1927— ὑπῆρτησαν: ἡ Σοφία Κουλάκη, Πολυξένη Σταματοπούλου, Ἀλεξάνδρα Ἀποστολοπούλου και Σοφία Μητροπούλου. Εἰς τὸ διθέσιον μικτὸν —1927-1963— Γεώργιος Λυμπερίου, Μαρία Κουρουνιάτου, Βασιλικὴ Καστραντᾶ, Βασιλικὴ Καρακάση, Χριστόφορος Χαρίτος, Χαρίλαος Μπουρτζος, Δήμητρα Τσέλλου και Ἰωάννης Παναγάκης»¹.

Ἄριθμὸς μαθητῶν κατὰ τὰ Σχολικὰ ἔτη 1945 - 1963

α/α	Σχολικὸν Ἔτος	Ἄριθμὸς μαθητῶν			α/α	Σχολικὸν ἔτος	Ἄριθμὸς μαθητῶν		
		Α' τάξεως	Ἀπόφοιτοι	Σύνολον			Α' τάξεως	Ἀπόφοιτοι	Σύνολον
1	1945-46	26	13	90	10	1954-55	9	5	53
2	1946-47	14	14	85	11	1955-56	10	8	53
3	1947-48	12	6	84	12	1956-57	10	9	52
4	1948-49	9	6	82	13	1957-58	7	12	48
5	1949-50	14	9	82	14	1958-59	10	10	43
6	1950-51	9	21	77	15	1959-60	4	12	41
7	1951-52	7	10	61	16	1960-61	8	7	41
8	1952-53	18	14	61	17	1961-62	6	4	41
9	1953-54	13	8	57	18	1962-63	3	—	41

1. Ἐνὸ τὸ Σχολεῖον τῆς Ἀρβανιτοκρασιᾶς ἀνεγνωρίσθη ἐπισήμως παρὰ τοῦ Κράτους ὡς Δημόσιον Δημοτικὸν Σχολεῖον μόλις τὸ 1890, εἰς τὴν Βλαχοκρασιᾶν εἶχε συσταθῆ τοιοῦτον ἀπὸ τοῦ ἔτους 1844. Τοῦτο συνάγεται ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Κ. Μ. Μπίτσιου «Καρυαί» (σελ. 214), ὅπου ἀναφέρεται ὅτι ὁ Παναγιώτης Π. Ματάλας ἀπὸ τὴν Ἀράχοβα, πῆρε πτυχίον δημοδιδασκάλου τὸ 1844 και τὸν ἴδιο χρόνο (1844) ὑπῆρτησε εἰς Βλαχοκρασιᾶν, τὸ δὲ 1845 εἰς Λογγανίκον κ.λ.π.

Ἀπὸ τὰ «Χρονικά—ἐξ ἄλλου—τῶν Ἀρκάδων» Τ. Β' (σελ. 28-29) ἐξάγεται ὅτι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1890 ἤρχισε νὰ λειτουργῆ στὴ Βλαχοκρασιᾶ και Ἑλληνικὸν Σχολεῖον, με διδάσκαλον τὸν κ. Γεώρ. Ψιμούλην. Ἐπὶ πλέον ἀναφέρεται ὅτι κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ (1890) εὐρίσκοντο ἐν λειτουργίᾳ στὸ Δῆμο Μανθουρέας δύο Δημοτικὰ Σχολεῖα, προφανῶς τὸ ἓνα στὴ Βλαχοκρασιᾶ και τὸ ἄλλο στὴν Ἀρβανιτοκρασιᾶ, με ἀριθμὸν μαθητῶν και στὰ δύο Σχολεῖα 140, δύο δασκάλους, με ἐτήσιον μισθὸν 2400 και κατοικίας 240 δρχ. Ἡ εἰσφορά τοῦ Δήμου ἀνήρχετο τότε σὲ 1242 δρχ. (Α. Σ.)

Τὴν ὡς ἄνω κατάστασιν διέθεσεν εὐγενῶς ὁ και ἤδη Διευθυντῆς τοῦ Δημ. Σχολεῖου. Κερασιᾶς κ. Ἰωάν. Παναγάκης. Στοιχεῖα Προγενεστέρων ἐτῶν δὲν ὑπάρχουν, καθόσον τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Σχολεῖου κατεστράφη κατὰ τὴν ξενικὴν κατοχὴν 1941-44, ὅτε και αὐτὸ τὸ κτίριον τοῦ Σχολεῖου ἀπετεφρώθη.

Τὸ Σχολεῖον ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι διθέσιον—με δύο δηλαδὴ διδασκάλους—μικτὸν ἐξατάξιον.

Οἱ μαθηταὶ τοῦ Σχολεῖου κατὰ τὴν Ἐθνικὴν Ἑορτὴν τῆς 25ης Μαγτίου.

7. Οἱ Ἐκκλησίες — Ἱστορία τῶν ναῶν μας — Ἐφημέριοι.

Τοῦ Ἱερέως ΒΑΣ. Π. ΣΙΑΠΕΡΑ

Οἱ κατωτέρω πληροφορίες ἐδόθησαν ἀπὸ τὸν ἐφημέριον τοῦ χωρίου μας αἰδεσιμώτατον Ἱερέα Β. Π. Σιαπέραν. Οὗτος ἐγεννήθη εἰς Ἀρβανιτοκρασιᾶν τὸ ἔτος 1907, ἐφοίτησεν εἰς τὸ Γυμνάσιον Τριπόλεως εἰς δὲ τὸν στρατὸν ὑπῆρτησεν ἐπὶ διετίαν ἀπολυθεῖς τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ με τὸν βαθμὸν τοῦ λοχίου. Τὸ ἔτος 1937 ἐχειροτονήθη εἰς Ἱερέα, ὑπῆρτησεν εἰς τὰς Μητροπόλεις Κάτω Νευροκοπίου και Σπάρτης και τὸ 1945 διωρίσθη ἐφημέριος τῆς γενετείρας του, παρὰ τῆ ὁποῖα ἔκτοτε και μέχρι σήμερον (1964) ἀσκεῖ τὰ καθήκοντά του.

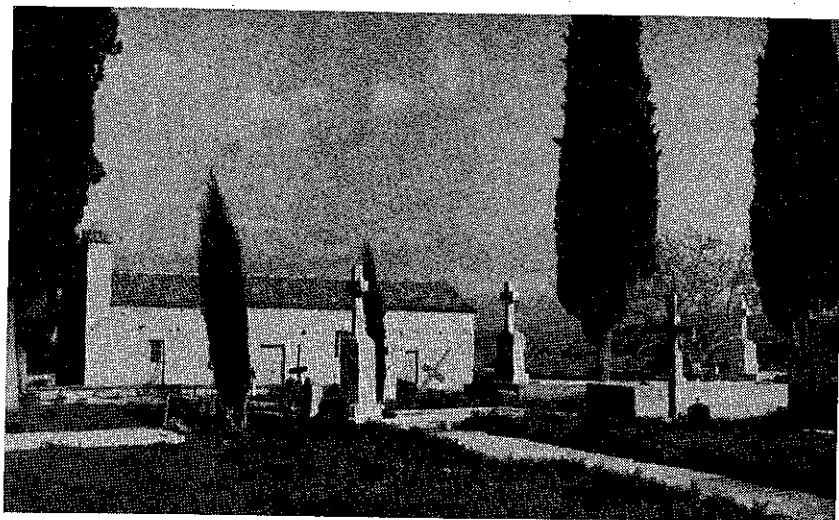
Αἱ σχετικαὶ πληροφορίες ἔχουν ὡς ἑξῆς:

«Τὰ παλαιότερα χρόνια, σὰν πρώτη ἐκκλησία τῆς Ἀρβανιτοκρασιᾶς, ἐχρησιμοποιεῖτο ἓνα μικρὸ ἐκκλησάκι, ποῦ ἦταν χτισμένο στὴν τοποθεσίᾳ, ποῦ βρίσκεται σήμερα ὁ Ἀγιώργης τῆς Βλαχοκρασιᾶς. Κάποτε δμως οἱ Βλαχοκρασιῶτες, μετὰ τὸ ἔτος 1820, ἐθύμωσαν και διὰ τῆς βίας ἐξεδίωξαν τοὺς κατοίκους τῆς Ἀρβανιτοκρασιᾶς. Τότε οἱ Ἀρβανιτοκρασιῶτες βρέθηκαν στὴν ἀνάγκη, νὰ χτίσουν δική τους ἐκκλησίᾳ, και ἔχτισαν τὴν ἐκκλησίᾳ «Κοίμησι τῆς Θεοτόκου», ποῦ σώζεται και σήμερα και ἀποτελεῖ Παρεκκλήσιον τοῦ Νεκροταφείου. Καίτοι πουθενὰ δὲν ἀναγράφεται τὸ

έτος τής ανοικοδομήσεώς της, εν τούτοις από το πάρα πάνω γεγονός φαίνεται ότι αυτή έκτίσθη γύρω στο έτος 1820.

»Ο εφημέριος, ο οποίος ιερούργησε πρώτος εις τὸν ὡς ἄνω Ἱερὸν Ναὸν «Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου», ἦτο ὁ Παπαπαναγιώτης Οἰκονόμου. Οὗτος ἐποίμανε τὸν λαὸν τῆς Ἀρβανιτοκρασιᾶς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1800 μέχρι τοῦ ἔτους 1840 περίπου.

»Πρὸ τοῦ Παπαπαναγιώτη, ἡ παράδοσις ἀναφέρει κάποιον Παπαγιάννην. Οὗτος συλληφθεὶς ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἀπεκεφαλίσθη εἰς θέ-

Ἡ Ἐκκλησία «Κοίμησις τῆς Θεοτόκου» μετὰ τὸ Νεκροταφεῖον.

σιν Ἁγία Παρασκευὴ περιφερείας Ἀλουποχωρίου, ἐπὶ μιᾶς πέτρας. Ἡ πέτρα αὐτὴ σώζεται ἀκόμη σήμερα καὶ φέρει τὸ ὄνομα «Πέτρα τοῦ Παπαγιάννη».

»Τὸ κεφάλι τοῦ Παπαγιάννη οἱ Τούρκοι τὸ μετέφεραν εἰς Τριπολιτσᾶν καὶ τὸ ἐπέδειξαν στὸν Πασᾶ. Ὄταν τὸ εἶδε ὁ Πασᾶς, λέγεται ὅτι τοὺς ἐπέπληξε καὶ τοὺς ἀπηγόρευσε τοῦ λοιποῦ νὰ ἐκτελοῦν ἱερεῖς!¹

»Προγενέστερος τοῦ Παπαπαναγιώτη φαίνεται ὅτι ἦτο ὁ Παπακόκκινος. Ὁ Παπακόκκινος κατήγετο ἀπὸ τὸ Δαφνὶ τῆς Λακωνίας. Ὁ πατέρας τοῦ Παπακόκκινου φοβούμενος τὴν βεντέταν, γιὰ κάποιο ἔγκλημα, ποὺ εἶχε διαπράξει στὴ Λακωνία, μετώκησεν εἰς Ἀράχοβαν-Λακεδαίμονος. Ἐκεῖ ἐνομφεῦθη καὶ ἐχειροτονήθη ἱερεὺς, προοριζόμενος διὰ τὴν Ἀρβανιτοκρασιάν.

1. Ὁ Παπαγιάννης αὐτός, ἴσως εἶναι ὁ ἴδιος ποὺ βάπτισε τὸν Παπαθῆμο καὶ καταγόταν ἀπὸ τὴν Κολλίνες. Τοῦτο ἀναφέρεται στὴν πάρα πάνω διήγησιν τοῦ Πάνου Ἠλ. Γεωργούλη (Α. Σ.).

Ὁ Παπακόκκινος εἶχεν ἐπιδείξει σπουδαιότατην ἐθνικὴν δράσιν καὶ μεγάλας ἐξυπηρετήσεις προσέφερε στὸ χωριό. Ἰδίως ὁ Παπακόκκινος εἶναι γνωστός ἀπὸ τὴν εὐφροσύνην ἀπάντησιν ποὺ ἔδωκεν εἰς τὸν Ἁγῶν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἤθελε νὰ ἀγοράσῃ μιὰ Κερασιά. . .

»Πότε ἀπέθανεν ὁ Παπακόκκινος δὲν εἶναι γνωστόν. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἀπέθανεν εἰς Λακωνίαν, διότι ἀργότερα οἱ συγγενεῖς του μετέφερον τὰ ὀστά του εἰς Ἀρβανιτοκρασιάν, τὰ ὁποῖα—κατὰ τὴν λαϊκὴν παράδοσιν—εὐωδιάζαν ὡς ἂν ὀστᾶ Ἁγίου! Ἡ οἰκία, στὴν ὁποία διέμενον ἐν Ἀρβανιτοκρασίᾳ ὁ Παπακόκκινος εἶναι ἡ σήμερον ἐρειπωμένη οἰκία, ποὺ ἀνήκει στοὺς κληρονόμους Πάνου Τρανοῦ. Ὁ Παπακόκκινος ἀφήκε πέντε παιδιά, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἕνα ἐφονεύθη στὴν Ναυμαχία τοῦ Ναυαρίνου, ἀπὸ δὲ τὰ ἄλλα τέσσαρα ἐδημιουργήθησαν οἱ οἰκογένειες τῶν Ἀναγνωστοπουλαίων (Σκαγκαῖοι), τῶν Μανιάτηδων, τῶν Κωσταίων καὶ τῶν Τσιακαναίων.

»Ὡς τρίτος εφημέριος ἀναφέρεται ὁ Γεώργιος Οἰκονόμου, ὁ ὁποῖος ἐφημέρευσε ἐπὶ τριακονταετίαν, ἦτοι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1820 περίπου μέχρι τοῦ ἔτους 1850. Οὗτος δὲν ἀφήκεν ἄρρενα τέκνα παρὰ μόνον πέντε θυγατέρες τίς μετέπειτα Ἀγγελικὴν σύζ. Γ. Ντούρου, Γεωργίτσαν σύζ. Γ. Στεφάνου, Αἰκατερίνην, σύζ. Ἄντ. Μητροπούλου, Βάσω σύζ. Ἀναγ. Οἰκονόμου καὶ Ἐλένην σύζ. Στυλιανοῦ Τρανοῦ.

»Τέταρτος εφημέριος ἀναφέρεται ὁ Ἀλέξανδρος Μανιάτης, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε σύγχρονος τοῦ ὡς ἄνω Γεωργίου Οἰκονόμου. Ἐπὶ πόσα ἔτη ἐφημέρευσεν οὗτος δὲν εἶναι γνωστόν. Οὗτος ἀφήκε δύο υἱούς, τὸν Δημ. καὶ Γεώργιον Παπαλεξάνδρου.

»Ὡς πέμπτος εφημέριος ἀναφέρεται ὁ Εὐθύμιος Οἰκονόμου, ὁ ὁποῖος μετώκησεν εἰς Ἀχούρια (Στάδιον) Τεγέας καὶ ἐκεῖ ἐχειροτονήθη εἰς ἱερέα τὸ 1851, ἀπέθανε δὲ τὸ 1912. Εἶναι ὁ γνωστός Παπαθῆμος.

»Σύγχρονος τοῦ ὡς ἄνω Εὐθυμίου Οἰκονόμου ἦτο ὁ Κων)νος Οἰκονόμου, ὁ ὁποῖος ἐχειροτονήθη ἱερεὺς τὸ 1860 καὶ ἐφημέρευσε μέχρι τὸ 1902. Οὗτος εἶχεν υἱὸν τὸν Δημ. Παπαδόπουλον.

»Μετὰ τοῦ Κ. Οἰκονόμου (Παπακωνσταντῆν) ἐφημέρευσε ἀπὸ τοῦ 1876 καὶ ὁ ἱερεὺς Γεώργιος Μανιάτης (Παπαμανιάτης) καὶ ὀλίγον βραδύτερον ὁ Κων)νος Μποῦρτζος (Παπαμποῦρτζος), χειροτονηθεὶς ἱερεὺς ἐν Λεωνιδίῳ τὴν 20 Μαρτίου 1883. Ἀμφότεροι οἱ ἀνωτέρω ἀπεβίωσαν τὸ ἔτος 1927.

»Μετὰ τὸν θάνατον τούτων διωρίσθη παρὰ τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ἱερεὺς ὁ Νικόλαος Παναγιωτίδης, πρόσφυξ ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας, ὅστις ἐφημέρευσε κατὰ τὰ ἔτη 1927-1929.

»Τὸ αὐτὸ ἔτος 1929 ἐξελέγη δι' ἐκλογῆς τῶν κατοίκων ὡς ἱερεὺς, ὁ Δημ. Ἀλειφερόπουλος, καταγόμενος ἐκ Καστανίτσας-Κυνουρίας. Οὗτος ἐφημέρευσε ἀπὸ τοῦ ἔτους 1929 ἕως τοῦ 1945.

»Ἀπὸ Ὀκτωβρίου δὲ τοῦ 1945 διωρίσθη εφημέριος, προερχόμενος ἐκ

της Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σπάρτης, ὁ ἱερεὺς Βασίλειος Σιαπέρας, Ἀρβανιτοκερασιώτης τὴν καταγωγὴν, ὅστις καὶ ἐξακολουθεῖ μέχρι σήμερον.

»Ὁ Ἱερός Ναός «ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου» ἐχρησιμοποιήθη ὡς ἐνοριακὸς Ναός μέχρι τοῦ 1920. Ἀπὸ τοῦ ἔτους αὐτοῦ ἤρχισε χρησιμοποιούμενος ὁ ἐντὸς τοῦ χωρίου ἀνεγερθεὶς καλλιμάρμαρος Ναός τοῦ «Ἁγίου Παντελεήμονος», τὰ ἐγκαίνια τοῦ ὁποῦ ἐλαβον χώραν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Μαντινείας καὶ Κυουρίας Γερμανοῦ Μεταξᾶ.

»Ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ νέου ναοῦ «Ἁγίου Παντελεήμων» ἤρχισε κατὰ τὸ ἔτος 1900 βάσει Βυζαντινοῦ σχεδίου. Ἀργότερα, ἐλλείψει χρημάτων καὶ λόγῳ τῶν πολέμων 1912-1913 ἐσταμάτησε ἐπὶ χρονικὸν διάστημα μέχρι τοῦ 1917, ὅποτε συνεχίσθη πάλιν ἡ ἀνοικοδόμησις του, ἡ ὁποία τέλος ἐπερατώθη τὸ ἔτος 1920, ὅτε καὶ ἐτέθη ἐν λειτουργίᾳ. Τὰ διὰ τὴν ἀνεγερσιν τοῦ ὡς ἄνω Ἱεροῦ Ναοῦ ἀπαιτηθέντα χρηματικὰ ποσά, διετέθησαν κατὰ τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν παρὰ τῆς ἐν Σικάγῳ τῆς Ἀμερικῆς Ἀδελφότητος Ἀρβανιτοκερασιωτῶν «Ἡ Μανθυρέα» καὶ ἀπὸ ἐράνους τῶν κατοίκων Ἀρβανιτοκερασιῶν, πέραν τῆς παρ' αὐτῶν καταβληθείσης προσωπικῆς ἐργασίας διὰ μεταφορὰν ἄμμου ἀπὸ Σαρανταπόταμον, μεταφορὰν γύψου ἀπὸ Μαυρικιον, κατασκευὴν ἀσβέστου 1500 στατήρων κ.λ.π.

»Κατὰ τὰ ἔτη 1917-1920, ὅτε καὶ ἐπερατώθη ὁ νέος Ναός, πλὴν τῶν ἐφημερίων Γ. Μανιάτη (Παπαμανιάτη) καὶ Κωνστ. Μπούρτζου (Παπαμπούρτζου) ἐχρημάτισαν μέλη τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, οἱ Παν. Ἀγγ. Σιαπέρας Ταμίας, Ἰωάννης Γ. Γριμπᾶς Διευθύνων, καὶ ὁ Μιχαὴλ Ἀθ. Κούτρης Σύμβουλος. Οὗτοι ἀκούραστοι πάντοτε ἐπρωτοστάτουν καὶ ἐπροπορεύοντο ἰδίᾳ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων προσωπικῆς ἐργασίας. Ἐμπιστος συνεργάτης τοῦ ὡς ἄνω Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν, ὑπῆρξεν ὁ συμπατριώτης Δημοδιδάσκαλος Χρῖστος Γ. Μανιάτης, ὅστις λόγῳ τῶν μηχανικῶν αὐτοῦ γνώσεων προσέφερε μεγάλας ὑπηρεσίας.

»Τὸ 1952 ὁ Εὐάγγελος Π. Σιαπέρας ἐδῶρθη τὸν κώδωνα τοῦ Ναοῦ βάρους 300 ὀκάδων καὶ ἀξίας 500 δολλαρίων, ὁ Θεόδωρος Ἀν. Πετράκης διέθεσε διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ κωδωνοστασίου πολὺ μεγαλύτερον ποσόν, ὁ δὲ Παν. Ν. Σιαπέρας διὰ διαθήκης του ἀφήκε δολλ. 500 διὰ τὴν κατασκευὴν κιγκλιδωμάτων καὶ κουπαστῆς εἰς τὴν κλίμακα τοῦ Προνάου. Τὸ 1953-54 διὰ τὸν καλλωπισμὸν τοῦ ἐν λόγῳ Ναοῦ, ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς, τὴν ἐξασφάλισιν τῆς στέγης καὶ μερικὴν ἀγιογράφησιν, διέθεσεν ὁ ἐν Σικάγῳ τῆς Ἀμερικῆς διαμένων συμπατριώτης μας Ὀδυσσεὺς Κορομηλᾶς, μέγα χρηματικὸν ποσόν, ἀνακηρυχθεὶς παρὰ τῆς Κοινότητος «Μέγας Ἐδεργέτης».

8. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Παναγίας.

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. Ν. ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Προτοῦ γίνῃ ἡ πρώτη δι' ἀντιμνησίου λειτουργία, στὸν ἐντὸς τοῦ χωριοῦ νέον μεγαλοπρεπῆ Ἱερόν Ναόν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος κατὰ τὴν 27 Δεκεμβρίου 1920, ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς καθολικὴ Ἐκκλησία ἡ «Κοίμησις τῆς Θεοτόκου» ἢ «Παναγία», ἀπέχουσα ἀπὸ τὸ κέντρον τοῦ χωριοῦ περὶ τὰ 10 λεπτά. Ἐκεῖ δὲ ἦταν καὶ εἶναι ἀκόμη καὶ τὸ Νεκροταφεῖον. Ἡ «Παναγία» εἶναι Βασιλικὴ θολωτὴ, εἰς βάθος ἡμίσεος περίπου μέτρου ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν, εἰς δὲ τὴν νοτιάν πλευρὰν εἶχε ὑπόστεγον. Εἶναι ὁμοίου τύπου μετὰ τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου τῆς Βλαχοκερασιᾶς, ἀμφότεραι δὲ φαίνεται ὅτι ἐκτίσθησαν τὴν ἰδίαν χρονολογίαν.

Ἄλλὰ πότε ἐκτίσθησαν;

Μία εἰκόνα τῆς Παναγίας Βλαχοκερασιᾶς ἔχει χρονολογία 1837. Ἐπίσης τὸ καμπανάκι τῆς Παναγίας Ἀρβανιτοκερασιᾶς, ἀνέγραφε «Ὁθων Α' Βασιλεὺς 1837». Ἐκ τούτων συμπεραίνεται ὅτι ἀμφότεραι αἱ Ἐκκλησίαι αὗται θὰ εἶχαν κτισθῆ ἢ πρὸ τῆς χρονολογίας ταύτης, ἴσως καὶ πρὶν τῆς Ἐπανάστασεως τοῦ 1821. Ἄλλὰ πρὶν ἀπὸ αὐτές, ποῦ ἐκκλησιάζοντο οἱ κάτοικοι τῶν Κερασιῶν;

Ἡ Βλαχοκερασιᾶ εἶχε ἐντὸς τῆς περιοχῆς της καὶ ἄλλη Ἐκκλησία, τὴν Ἀγία Τριάδα, ἀπέναντι τοῦ τωρινοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ὅπου εἶναι τώρα τὸ Προσκυνητάρι. Ἐκεῖ εἶχε καὶ τὸ Νεκροταφεῖον της καὶ ἔτσι ὅπωςδὴποτε ἐξοικονομεῖτο. Ἄλλὰ ἡ Ἀρβανιτοκερασιᾶ δὲν εἶχε στήν περιοχὴ της ἄλλη Ἐκκλησία πλησίον, πρὸς ἐκκλησιασμὸν τῶν ἄνω τῶν 800 κατοίκων της, οὔτε δὲ καὶ ἄλλο Νεκροταφεῖον. Ἐπομένως ἀγόμεθα εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι εἰς τὴν θέσιν, ὅπου ἀνηγέρθη ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου, προῦπῆρχε ἄλλη Ἐκκλησία, μικροτέρων διαστάσεων, ὡς καὶ τὸ Νεκροταφεῖον.

Εἰς τὸ μέσον τοῦ προαυλίου τῆς Παναγίας Ἀρβανιτοκερασιᾶς, ἦταν μιὰ μεγάλη γκορτσιᾶ, ἀπὸ τὴν ὁποία ἐκρεμόταν ἡ καμπάνα. Κατόπιν ἐφτιαξαν κωδωνοστάσιο ἐπάνω στήν Ἐκκλησία καὶ ὅταν ἐπανήλθεν ἐξ Ἀμερικῆς ὁ ἀείμνηστος Κων. Π. Πιλαφᾶς, ἐνεργῶν ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ ἐν Σικάγῳ τῆς Ἀμερικῆς Συλλόγου «ἡ Μανθυρέα», προέβη εἰς τὴν διαρρύθμισιν τῆς Παναγίας. Τὴν ἐπεξέτεινε πρὸς δυσμᾶς, τῆς ἀφῆρεσε τὸ ὑπόστεγον καὶ ἀντικατέστησε καὶ τὶς πλάκες τῆς σκεπῆς μετὰ κεραμίδια. Διήρσε εἰς τετράγωνον τὸν χώρον τοῦ Νεκροταφείου, ἐξεπόνησε τὸ σχέδιον περιφράξεώς του καὶ τὸ περιέφραξε ἐν μέρει. Μετὰ συνεπληρώθη ἡ περίφραξις καὶ κατεσκευάσθη ἡ σιδηρᾶ θύρα τῆς εἰσόδου, ὑπὸ τοῦ ἰδίου Συλλόγου ἢ «Μανθυρέα» διὰ τοῦ ἀφιχθέντος ἐξ Ἀμερικῆς ἐκπροσώπου του κ. Βασιλείου Κ. Μητροπούλου. Ἡ «Παναγία» προτοῦ γίνῃ τὸ Σχολεῖο, ἐχρησιμοποιεῖτο ὑπὸ τῶν ἱερέων καὶ τῶν λεγομένων δασκάλων, ὡς διδακτήριον τῶν πρώτων γραμμάτων.

Ἐκεῖ κάτω στὴν «Παναγία» πρὸ τοῦ 1920 ἐκκλησιαζότανε τὸ χωριό. Κάθε Κυριακὴ καὶ κάθε γιορτῆ, μικρὴ ἢ μεγάλη, ἡ ἐκκλησοῦλα μας ἦταν γεμάτη καὶ μερικὲς φορές, ποὺ δὲν χωροῦσε μέσα, πολλοὶ παρακολουθοῦσαν τὴ λειτουργία ἀπ' ἐξω στὸ χαγιάτι. Μὲ τὴν πρώτη καμπάνα κι' ὄλας, ξεκινούσαν γιὰ τὴν Ἐκκλησία καὶ δὲν ἐμποδίζοντο οὔτε ἀπὸ βροχὴ, οὔτε ἀπὸ κρύο, κι' ἀκόμα, οὔτε ἀπὸ τὸ χιόνι καὶ τὴν παγωνιά. Καὶ τὶς ὀλονυχτίες τῆς Μεγαλοβδομάδας καὶ τὴ νύχτα τῶν Χριστουγέννων, μὲ τὰ φανάρια κατηφόριζαν στὸ καλντερίμι καὶ ἐγέμιζε ἀσφυκτικὰ ὁ χῶρος τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ ἐκκλησίασμα, ποὺ παρακολουθοῦσε τὴ λειτουργία μὲ εὐλάβεια καὶ κατάνυξι. Ἀπλοῖκοι ἦσαν καὶ οἱ παπάδες καὶ οἱ ψάλτες τῆς «Παναγίας» καὶ ὁ καλλωπισμός της ἀπέριττος. . . Καὶ ὅμως, ἐκεῖ αἰσθανότανε κανεὶς ὅτι βρίσκεται κοντύτερα στὸ Θεό. . .

Διαβάζοντας τὸν «Ἀη Δημήτρη» τοῦ Γ. Ἀθάνια, στὸ Πρωῖνὸ ξεκί-
νημα, λὲς καὶ γράφτηκε καὶ γιὰ τὴν «Κυρὰ Παναγιά» τοῦ χωριοῦ μας, ὥστε ἡ καταχώρησις του ἐδῶ νὰ ἀντικαθιστᾶ κάθε ἄλλη περιγραφή της, ἀρκεῖ ἢ ἀντικατάστασις τοῦ «Ἀη Δημήτρη» νὰ γίνῃ μὲ τὸ «τῆς Κυρᾶς μας Παναγίας»:

«Στὸ χωριό μας, ποὺ δὲν εἶναι κι' ὀμορφότερο στὴν πλάση,
μᾶς ἀφήκαν οἱ γονιοὶ μας μιὰ γερόντισσα Ἐκκλησιά.
Δὲν τῆς ἔχουνε φκιαγμένο μαρμαρένιο εἰκονοστάσι
τὰ καντήλια της δὲν εἶναι κρυσταλλένια καὶ χρυσᾶ.

Φτωχικὰ ντυμένοι εἶναι καὶ οἱ γέροντες παπάδες,
ταπεινοὶ κι' οἱ δύο τῆς ψάλτες, εἶναι πάντα ἐργατικοί.
Στὰ μανάλια της, μεγάλες δὲν ἀνάβουνε λαμπάδες,
«τῆς Κυρᾶς μας Παναγίας» τὸ μικρὸ κεράκι ἀρκεῖ.

Κι' ὅμως, στὸ μικρὸ τῆς χῶρο, π' ὄλους κι' ὄλες δὲν μᾶς πιάνει,
τοῦ Θεοῦ τὸ μεγαλεῖο τὸ αἰσθανόμαστε τρανό.
Πουθενὰ πιὸ μωρωμένο δὲν καπνίζει τὸ λιβάνι,
πουθενὰ τὸ καντηλάκι δὲ σπιθαίει πιὸ φωτεινό!»

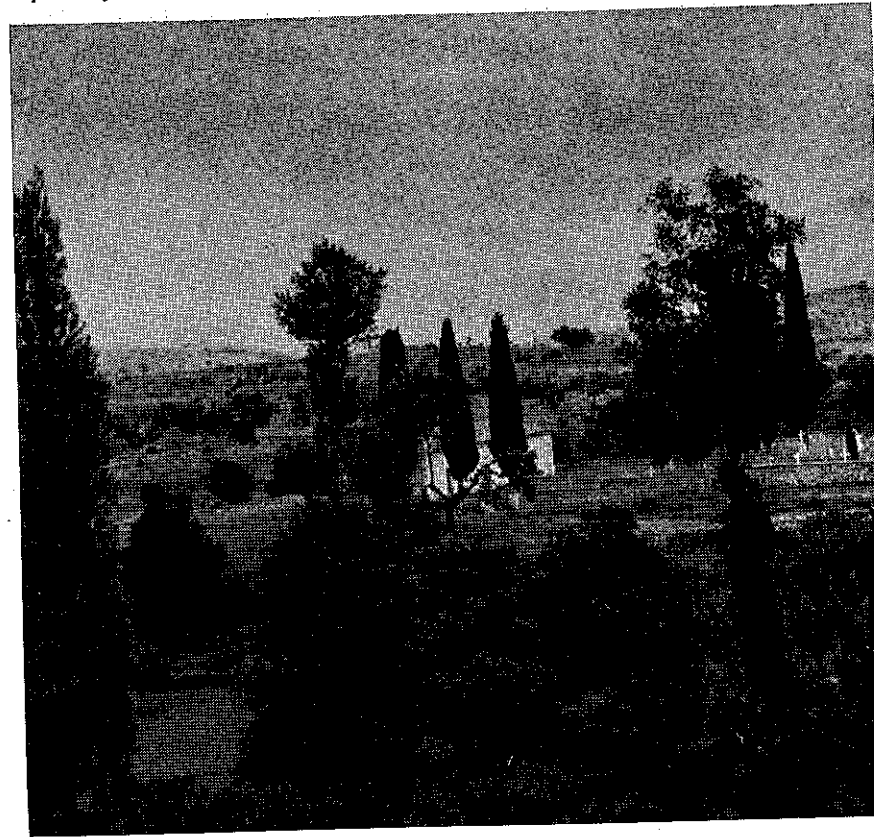
Γ. ΑΘΑΝΑΣ

Τώρα «ἡ Παναγία» εἶναι Ἐξωκκλήσι καὶ Νεκροταφεῖο. Πρὸ 40ετίας ὁ δρόμος γιὰ τὴν Παναγία, πρὸς ἐκκλησιασμό καὶ γιὰ τὶς κηδεῖες, περνοῦσε ἀπὸ τὰ Δημαρχεῖκα καὶ τὸ καλντερίμι, κατὰ τὰ Στριγγλέικα. Ἀπὸ τότε ὅμως, ποὺ ἔγινε ὁ δρόμος ἀπὸ τοῦ Τσαμαντάνη καὶ τοῦ Καραγιάννη τὴ γούρνα, ἐγκατελείφθη τὸ καλντερίμι καὶ προτιμᾶται ὁ νέος δρόμος, ποὺ εἶναι καὶ ὀμαλότερος.

Ἐκεῖ κάτω, στὸ Νεκροταφεῖο τῆς Παναγίας ἀναπαύονται μαζί μὲ τοὺς ἄλλους Κερασιώτες καὶ οἱ ἀγαπημένοι μου γονεῖς. Ἡ μαννούλα μου ποὺ τόσο μ' ἀγάπησε, γιὰτὶ ἤμουνα τὸ στερνοποῦλι, ποὺ πέθανε στίς 17 Ἰουλίου 1915

ἀνήμερα τῆς Ἁγίας Μαρίας καὶ ὁ πατέρας μου ποὺ πέθανε στίς 14 Σεπτεμβρίου 1922.

Ἄλλα ἐξωκκλήσια εἶναι: 1) Ὁ Ἁ - Γ ι ἄ ν ν η ς, εἰς τὸ βόρειο μέρος τῆς Κερασιᾶς ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Ἁγιάννη, 2) Ὁ Ἁ γ ι ο - Θ α ν ἄ σ η ς, εἰς τὸ

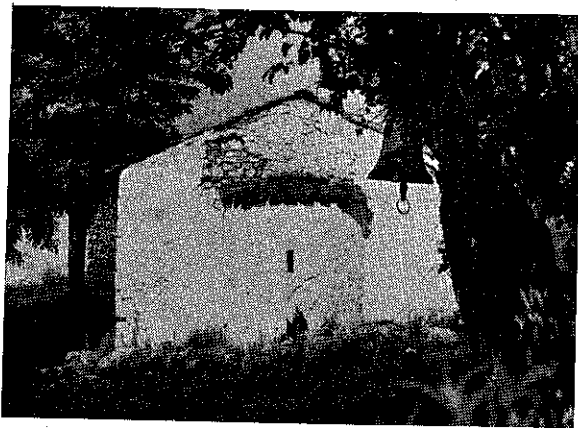
... τῆς Κυρᾶς μας Παναγίας τὸ μικρὸ κεράκι ἀρκεῖ.

τέρμα τοῦ 20οῦ χιλιομέτρου τῆς ὁδοῦ Τριπόλεως-Σπάρτης, ἐπὶ τοῦ πρὸς βορρᾶν λοφίσκου καὶ 3) Ἡ Ἁ ν ἄ λ η ψ η, ἐπὶ τῶν νοτίων ὄψωμάτων τῆς Κερασιᾶς, ἀνεγερθεῖσα πρὸ 40ετίας.

9. Ἡ Παναγία τοῦ χωριοῦ μας.

Τὶς πάρα κάτω πληροφορίες γιὰ τὴν «Παναγία» τοῦ χωριοῦ μας, τὶς δίδει ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος κ. Γεώργ. Ε. Σαρρῆς:
«Στὸν καιρὸ τῆς Τουρκιάς, καὶ οἱ δύο Κερασιᾶς ἐκκλησιάζοντο σὲ μιὰ μικρὴ ἐκκλησοῦλα, τὸν Ἁγιώργη, ποὺ ἦταν στὰ σύνορα καὶ τῶν δύο χωριῶν.

Ἡ ἐκκλησία αὐτή ἦταν χτῆμα τῆς «Δῶθε Κερασιᾶς» τῆς Ἀρβαντοκερασιᾶς. Οἱ Βλαχοκερασιῶτες ὁμως, μετὰ τὸ γνωστὸ ἀτύχημα τῆς μάχης τῶν Κερασιῶν κατὰ τὴν ἡμέρα τοῦ Πάσχα τοῦ 1821, ποὺ ἀπὸ ἀπροσεξία τῶν φρουρῶν σκοτώθηκε καὶ ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Στρατοπέδου τῆς Βλαχοκερασιᾶς Νικολόπουλος μαζί με τὸν Π. Βενετσάνο καὶ καμμιά δεκαπενταριά στρατιῶτες, ἐκάηκε δὲ καὶ ἡ Βλαχοκερασιά, ἤθελαν κάπου νὰ ξεσπάσουν. Καὶ ξέσπασαν

Ὁ Ἀη-Γιάννης

στοὺς Ἀρβαντοκερασιῶτες... Τὴν ἡμέρα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ ἰδίου ἔτους 1821, ὅταν πῆγαν οἱ Ἀρβαντοκερασιῶτες νὰ λειτουργηθοῦν στὸν Ἀγιώργη, οἱ Βλαχοκερασιῶτες δὲν τοὺς δέχτηκαν. Ἔτσι οἱ Ἀρβαντοκερασιῶτες ἀναγκάστηκαν νὰ ἔρχονται καὶ νὰ λειτουργοῦνται στὴν ἄλλη τοὺς ἐκκλησία τὴν Παναγιά¹.

Σ' ἄλλο του σημείωμα ὁ ἴδιος ὁ Σαρρῆς γράφει ὅτι ἡ ἐκκλησία τῆς Παναγίας ἔπρεπε νὰ ἔχη χτιστῆ πρὸ τοῦ 1825 καὶ τοῦτο γιὰ τὴν παράδοσιν μᾶς πληροφορεῖ τὸ ἑξῆς:

«Τὴν ἡμέρα κάποιος γιορτῆς, ποὺ λειτουργοῦσε στὴν «Παναγία» ὁ Παπακόκκινος ἢ κατ' ἄλλους ὁ Παπα-Γιάννης ἐφάνηκαν στοῦ

1. Πότε ἀκριβῶς χτίστηκε ἡ πρώτη μας ἐκκλησία «Παναγία», δὲν φαίνεται, καὶ ἀπὸ τίς τρεῖς ἀνωτέρω περιγραφές. Βγαίνει ὁμως ἓνα συμπέρασμα ἀπὸ τὴν παρουσία παπῶν στὸ χωριό, ἀκόμα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1800, σύμφωνα με τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ παραδεχθῶμε ὅτι τὴν ἴδια ἐποχὴ, δηλαδὴ περὶ τὰ 1800 ἐχτίστηκε ἡ «Παναγία» ἢ ἂν χτίστηκε ἀργότερα περὶ τὸ 1821 θὰ ἔπρεπε πάντως στὴν ἴδια θέση κάποιον μικρὸ ἐκκλησάκι, γιὰ νὰ διαβάζουν τοῦλάχιστον τοὺς νεκρούς, ἀφοῦ στὸ ἴδιο μέρος βρισκόταν ἀπὸ τότε καὶ τὸ Νεκροταφεῖο τοῦ χωριοῦ.

Αὐτὸ παραδέχεται καὶ ὁ κ. Ἀ. Μητρόπουλος καὶ ἔτσι δικαιολογεῖται ὁ ἐκκλησιασμὸς τῶν κατοίκων τῆς Ἀρβαντοκερασιᾶς μαζί με τοὺς Βλαχοκερασιῶτες σὲ κάποια μικρὴ ἐκκλησία—Ἁγία Τριάδα ἢ Ἁγιον Γεώργιον—κοντὰ στὸ σημερινὸ Ἀγιώργη τῆς Βλαχο-

«Μπαῖ τ' ἄλῶνι» Τοῦρκοι. Τότε οἱ ἐκκλησιαζόμενοι ἔσπευσαν νὰ φύγουν, εἶπον ὁμως καὶ στὸν Παπᾶ νὰ φύγῃ καὶ αὐτός. Ὁ παπῆς ὁμως ἔμεινε καὶ ἐξακολουθοῦσε τὴ λειτουργία του, ὥσπου ἔφθασαν οἱ Τοῦρκοι, τὸν συνέλαβαν καὶ πρὶν φύγουν γιὰ τὴν Τριπολιτσά τὸν ἀπεκεφάλισαν ἐκεῖ κάπου στὴ θέσι Σάρωμα, ἐπαλοῦκωσαν τὸ κεφάλι του καὶ τὸ παλούκι τὸ ἐνεσφήνωσαν στὴ σχισμὴ μιᾶς μεγάλης πέτρας. Τὴν πέτρα αὐτὴ, ποὺ στὴ σχισμὴ τῆς βρισκόταν ἀκόμη σάπιο τὸ παλούκι, πρὸ ἐτῶν, τὴν ἐτεμάχισε κάποιος χωριανὸς γιὰ νὰ φτιάξῃ πεζούλα στὸ χωράφι του. Ἐκτοτε ἡ τοποθεσία ἐκείνη πῆρε τὸ ὄνομα «στοῦ Τοῦρκου τὸ σπαθί»¹.

10. Ὁ Ναὸς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος.

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ μεγαλοπρεπὴς Ἱερὸς Ναὸς, εἰς μνήμην τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, εἶναι βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, ἔχει δὲ ἀναγερθῆ ἐπὶ οἰκοπέδου (ἄλῶνι ἦτο μετὰ θεμονοστασίου καὶ τῆς περιοχῆς του), ἀνήκοντος ἄλλοτε εἰς τὸν Ἀναγνώστην Παπανικολάκον. Τὸ σχέδιον τὸ εἶχε ἐκπονήσει ὁ μηχανικὸς Μικέλης καὶ ἡ θεμελίωσις ἐγένετο κατὰ τὸ ἔτος 1900².

κερασιᾶς, ἐπειδὴ ἡ τότε «Παναγία» ἡ δική μας καὶ πάρα πολλὰ μικρὰ θὰ ἦταν καὶ μακρὰ. Ὁ μικτὸς ἐκκλησιασμὸς ἐγινότανε μέχρι τὴν ἡμέρα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στὰ 1821, ὁπότε οἱ Βλαχοκερασιῶτες ἀπεμάκρυναν τοὺς Ἀρβαντοκερασιῶτες, ὅπως ἀναφέρει καὶ ὁ κ. Γ. Ε. Σαρρῆς. Ἄν αὐτὸ γίνῃ παραδεκτό, τότε σίγουρα ἡ Παναγία ἢ σημερινὴ χτίστηκε στὴν ἴδια θέση τῆς μικρῆς Παναγίας κατὰ τὰ 1821 ἢ λίγο ἀργότερα.

Εἰς τὸ τέμπλον τῆς «Παναγίας», ἀνῶθεν τῆς ὀραίας πύλης, ἀναγινώσκουμε καὶ σήμερα τὴν κατωτέρω εὐχὴν.

«ΟΥΡΑΝΟΣ ΠΟΛΥΦΩΤΟΣ Ἡ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΝΕΔΕΙΧΘΗ
ΑΠΑΝΤΑΣ ΦΩΤΑΓΩΓΟΥΣΑ ΤΟΥΣ ΠΙΣΤΟΥΣ
ΕΝ Ω ΕΣΤΩΤΕΣ ΚΡΑΥΓΑΖΟΜΕΝ
ΤΟΥΤΟΝ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝ ΣΤΕΡΕΩΣΟΝ ΚΥΡΙΕ. 1858 Ἰουλίου 30»

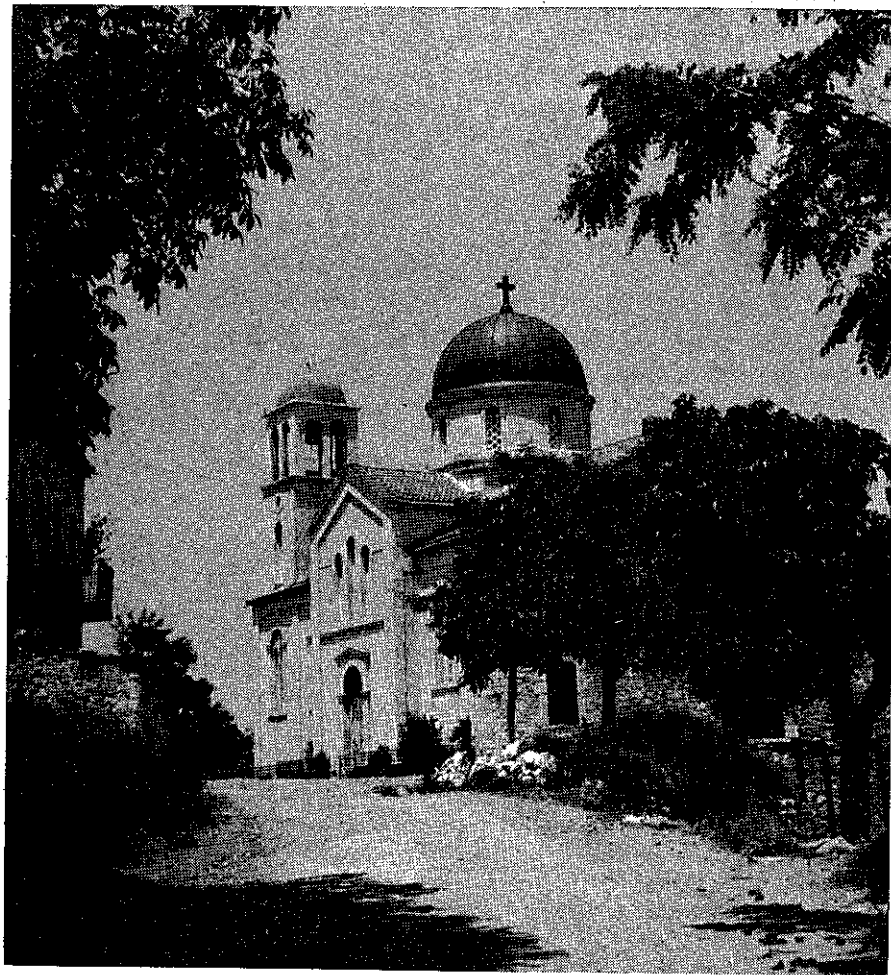
1. Ἡ σύλληψη τοῦ Παπαγιάννη ὑπὸ τῶν Τοῦρκων, κατὰ τὴν ὄρα τῆς Θείας Λειτουργίας στὴν Ἐκκλησία τῆς Παναγίας, καὶ κατὰ τὰς δύο διηγήσεις τοῦ Παπα-Σιαπέρα καὶ Γ. Σαρρῆ, ὀρθῶς καθ' ἡμᾶς τοποθετεῖται μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1820 καὶ 1825, ἅμα δηλαδὴ ἐξερράγη ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση. Ἀσάφειαν μόνον παρουσιάζει ὁ τόπος ἐκτελέσεως τοῦ φόνου, καθόσον ὁ μὲν Παπα-Σιαπέρας προσδιορίζει τοῦτον στὴν περιφέρεια τοῦ Ἀλεποχωριοῦ καὶ ἀκριβῶς στὴ θέσι «Ἁγία Παρασκευή», ὁ δὲ Γ. Σαρρῆς στὴ θέσι «Σάρωμα».

2. Ἐνθυμοῦμαι κι' ἐγὼ ὅτι τὰ θεμέλια τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος ἐτέθησαν κατὰ Μάιον τοῦ 1900 ἀπὸ τοὺς δύο ἱερεῖς τοῦ χωριοῦ Παπαμανιάτην καὶ Παπαμπούρτζον καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένην, ἀπὸ τὸν πατέρα μου Γεώργιον Στεφάνου (Κίκινον), τὸν Γεωργιάκην Σιαπέραν (Σιαπερογιωργιάκην) καὶ τὸν Γεώρ. Γριμπᾶν (Γεροκατσελέν). Τὸ ἀρχικὸ σχέδιον τοῦ Ναοῦ εἶχε ἐκπονήσει ὁ μηχανικὸς Μικέλης, τὴν δὲ κατασκευὴν εἶχε ἀναλάβει ὁ Τήνιος ἐργολάβος Ἀντώνης Κουβαρᾶς.

Τὸ γεγονός τῆς θεμελίωσεως τοῦ Ναοῦ ἐσημειώθη μεγαλοπρεπῶς ἀπὸ ὅλο τὸ χωριὸ καὶ με σχετικὸ γλῆντι στὸ ἐξωκλήσι Ἁγιο-Θανάση, ὅπου τὰ ψητὰ στὸ φούρνο, τρία ἀρβανιά σὲ ταψιά, τὰ κουβάλησαμε στὸ κεφάλι, ἐγὼ καὶ δύο ἄλλα παιδιά... (Α. Σ.).

Τὸ ὄλον ἔργον τὸ ἐξετέλεσεν ὁ ἐκ Τήνου ἐργολάβος Ἀντώνιος Κουβαρᾶς, τῇ ἐπιβλέψει διαφόρων μηχανικῶν.

Τὸ ἀπαιτούμενον χρηματικὸν ποσὸν ἐξευρίσκειτο ἀπὸ τὰς εἰσπράξεις τῆς Ἐκκλησίας (τῆς Παναγίας), ἀπὸ τὰ ἐμβάσματα τῆς ἐν Σικάγῳ Ἀδελφό-

Ὁ Μεγαλοπρεπὴς Ναὸς τοῦ Ἁγίου Παντοκράτορος

τητος «ἡ Μανθυρέα» καὶ ἀπὸ τὰς καταβολὰς τῶν κατοίκων, δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀριθ. 416 τῆς 18 Ἰουλίου 1904 συμβολαίου τοῦ συμβολαιογραφοῦντος Εἰρηνοδίκου Καλτεζοῦντος Δημ. Καλφαγιάννη. Κατὰ τὸ συμβόλαιον τοῦτο αἱ οἰκογένειαι τοῦ χωριοῦ διηρέθησαν εἰς τρεῖς κλάσεις καὶ αἱ καταβολαὶ θὰ διήρκουν ἐπὶ 12ετίαν. Καὶ ἡ μὲν α' κλάσις θὰ κατέβαλλε δραχμὰς 20 ἐτη-

σίως, ἡ β' δρ. 15 καὶ ἡ γ' δρ. 10. Τὰς καταβολὰς ταύτας εἰσέπραττε ὁ ταμίας ὁ διοριζόμενος ὑπὸ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Μανθυρέας. Ἐπὶ πλέον οἱ κάτοικοι προσέφερον καὶ τὴν προσωπικὴν των ἐργασίαν οἰκειοθελῶς, ὡς τὴν μεταφορὰν ἄμμου ἀπὸ τὸν Σαρανταπόταμον μὲ τὰ ζῶα των καὶ τοῦ ὕδατος ἀπὸ τοῦ Μέξια.

Διὰ τὰ θεμέλια δὲν εἶναι γνωστὸν πόσα ἐδαπανήθησαν, ἀλλὰ διὰ τὰ μετέπειτα, δεύτερον καὶ τρίτον τμήματα, πληροφοροῦμεθα τὰ ἐξῆς ἀπὸ σχόλιον τῆς τοπικῆς μας Ἐφημερίδος «ΜΑΝΘΥΡΕΑ» τῆς 10 Ἰουνίου 1911, ὑπὸ τίτλον «Δοῦναι καὶ ὄχι λαβεῖν». «Τὸ σπουδαιότατον διὰ τοὺς Ἀρβανιτοκερασιώτας ζήτημα, ἡ ὑφισταμένη δηλ. διαφορὰ μετὰ τοῦ ἐργολάβου τοῦ ἐγειρομένου Ναοῦ κ. Ἀντ. Κουβαρᾶ, ἐλύθη χάρις εἰς τὴν ἀμεροληψίαν τοῦ ἀναλαβόντος τὴν καταμέτρησιν τοῦ β' καὶ γ' τμήματος τοῦ Ναοῦ κ. Ἰωάννου, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ Ἀρβανιτοκερασιῶται μεγίστην ὀφείλουσιν ὑποχρέωσιν. Οἱ λογαριασμοὶ ἀπεδόθησαν ἀκριβέστατοι.

»Οὕτω ἡ ὅλη ἐργασία τοῦ μὲν β' τμήματος ἀνέρχεται εἰς δρ. 25.560,10, τοῦ δὲ γ' εἰς δρ. 44.805,55: ἦτοι τὸ ὄλον δραχμαὶ 70.365,65. Ἐκ τούτων ὁ ἐργολάβος κ. Ἀντ. Κουβαρᾶς εἶχε λάβει διὰ μὲν τὸ β' τμήμα δρ. 26.508 διὰ δὲ τὸ γ' δραχμὰς 42.450 περίπου, ἦτοι ἐν ὄλῳ δραχμὰς περίπου 68.958. Ὑπολογιζομένης ὁμοῦ, κατὰ τὴν συμφωνίαν, τῆς ἄμμου, τὴν ὁποίαν προσέφερον οἱ Ἀρβανιτοκερασιῶται, ὁ ἐργολάβος κ. Ἀντ. Κουβαρᾶς ἔχει δοῦναι τοῖς Ἀρβανιτοκερασιώταις καὶ οὐχὶ λαβεῖν».

Τὸ ἔτος 1911 ὁ Σύλλογος Ἀρβανιτοκερασιῶν «ἡ Μανθυρέα», τοῦ ὁποίου εἰς τῶν σκοπῶν ἦτο ἡ ἀποπεράτωσις τοῦ Ναοῦ, διατελῶν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀειμνήστου Δημ. Στεφάνου ἀναθέτει εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις Μηχανικὸν Β. Τσαγρῆν καὶ ἐκπονεῖ τὰ σχέδια τῶν θυρῶν καὶ παραθύρων τοῦ Ναοῦ, τὰ ὁποῖα κατασκευάζονται καὶ τοποθετοῦνται. Μένει ὁμοῦς ἀνεκτέλεστον τὸ τελευταῖον τμήμα τοῦ Ναοῦ, ὁ τρούλλος, τὸ ἀρχικὸν σχέδιον τοῦ ὁποίου ἐκρίθη ὅτι ἔπρεπε νὰ τροποποιηθῆ. Ὁ Σύλλογος ἀναθέτει τὸ 1912 εἰς τὸν ἴδιον Μηχανικὸν Β. Τσαγρῆν τὴν ἐκπόνησιν τοῦ νέου σχεδίου τοῦ Τρούλλου, ὡς καὶ τοῦ σχεδίου τοῦ Τέμπλου καὶ ταῦτα ὑποβάλλει πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐκκλησιαστικῶν. Ἀλλὰ τοῦτο ἐγκρίνει μὲν τὸ σχέδιον τοῦ Τέμπλου, ἀπορρίπτει ὁμοῦς τὸ σχέδιον τοῦ Τρούλλου, ὡς νεωτερίζον, διότι εἶχε διπλὴν θόλωσιν—τοῦτο δὲ ἐκρίθη νεωτερισμὸς—καίτοι τοιοῦτοτρόπως θὰ ἐξησφαλίζετο ἡ στεγανότης.

Ἡ περαιτέρω ἐνέργεια ἀνεκόπη λόγῳ τῶν μεσολαβησάντων πολέμων τοῦ 1912-13 καὶ μόλις τὴν 15 Μαρτίου 1915, ὁ Σύλλογος ἐπανέρχεται ἐπὶ τοῦ σχεδίου τοῦ Τρούλλου τοῦ Μηχανικοῦ Β. Τσαγρῆ καὶ δι' ἐγγράφου του παρακαλεῖ τὸν ἐν Ἀθήναις δικηγόρον καὶ μετέπειτα Διευθυντὴν τοῦ Γεν. Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου, ἀειμνήστου Μιχ. Σιρούνην, ὅπως ἐνεργήσῃ διὰ τὴν ἔγκρισιν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Ἐκκλησιαστικῶν τοῦ σχεδίου Β. Τσαγρῆ. Ἀλλὰ

παρά τὰς καταβληθείσας ἐνεργείας, τοῦτο κατέστη ἀδύνατον, ἐγκριθέντων ἐν τέλει τῶν σχεδίων τοῦ Μηχανικοῦ Στ. Καργαδοῦρη.

Ἀπὸ τῆς 19 Φεβρουαρίου 1917 τὴν προεδρίαν τοῦ Συλλόγου ἀναλαμβάνει ὁ κ. Χρ. Μανιάτης καὶ νέα δραστηριότης ἀναπτύσσεται ὑπὸ τοῦ Συλλόγου. Ἢδη διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 15918 ἔτους 1918 ἀδείας τοῦ Ὑπουργείου Ἐκκλησιαστικῶν παρέχεται τὸ δικαίωμα εἰς τὸν Σύλλογον, ὅπως ἐκτελεῖ ἀπάσας τὰς ἐργασίας τοῦ ἀνεγειρομένου Ναοῦ δι' ἐξόδων του καὶ δι' ἰδιαιτέρων συμφωνιῶν. Οὕτω ἀπροσκόπτως πλέον κατὰ τὸ διάστημα 1917-1921 κατασκευάζονται ὁ Τρούλλος, ὁ γυναικωνίτης μετὰ τῆς κλίμακος καὶ τοῦ στηθαίου, αἱ βαθμίδες τοῦ Τέμπλου καὶ τὸ Τέμπλον, αἱ βαθμίδες τῆς ἐξωτερικῆς κλίμακος τοῦ Προνάου, ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ ἀμμοκονιάματα καὶ ὁ ὕδροχρωματισμὸς ὡς καὶ ἡ πλακόστρωσις τοῦ Ναοῦ καὶ Προνάου.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1920 ὁ Ἱερός Ναὸς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος εἶναι ἐτοιμὸς πρὸς λειτουργίαν καὶ ἡ πρώτη ἐν αὐτῷ Θεία Λειτουργία τελεῖται δι' ἀντιμνησίου τὴν 27 Δεκεμβρίου 1920 μεγαλοπρεπῶς.

Κατὰ ταύτην προσῆλθον πλείστοι ἐκ τῶν γειτονικῶν Κοινοτήτων Βλαχοκερασιᾶς, Ἀλεποχωρίου, Παγαδακίων καὶ ἄλλων Κοινοτήτων καὶ ὁ ὑποφαινόμενος ἐξεφώνησε τὸν πανηγυρικὸν λόγον, καὶ ἀπήθυνε εὐχαριστίας πρὸς τοὺς ὕλικῶς καὶ ἠθικῶς συντελέσαντας εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ Ναοῦ καὶ δὴ πρὸς τοὺς ἐν Σικάγῳ καὶ ἐνταῦθα Συλλόγους τῶν Ἀρβανιτοκερασιωτῶν.

Τὰ ἐγκαίνια ἐτελέσθησαν μεγαλοπρεπῶς τὴν 27 Ἰουλίου 1921. Ἐκτοτε ὁ Ναὸς τοῦ «Ἁγίου Παντελεήμονος» κατέστη ὁ ἐνοριακὸς καὶ ἡ «Παναγία» ἐξωκκλήσιον, τὴν δὲ διοίκησιν καὶ διαχείρισιν ἀνέλαβον κατὰ νόμον, αἱ Ἐνοριακαὶ Ἐπιτροπεῖαι.

Ὁ Σύλλογος διέθεσε κατὰ τὸ ἔτος 1922, ἐγκρίσει τῆς Ἐνοριακῆς Ἐπιτροπείας καὶ τὸ ὑπόλοιπον τῶν ἐσόδων του, διὰ τὴν πλακόστρωσιν μετὰ τὸν κύκλον τοῦ Ναοῦ καὶ διὰ τὴν κατασκευὴν δύο θυρῶν τοῦ Προνάου, ἐκ δραχμῶν 13.072, ἐναπομείναντος περισσεύματος ἐκ δραχμ. 246, τοῦ ὅλου τῶν ἐξόδων διὰ τὸν Ναὸν ἀνελθόντος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1917 εἰς δραχμ. 87.000. Ἐὰν εἰς ταύτας προστεθοῦν καὶ τὰ δαπανηθέντα διὰ τὸ β' καὶ γ' τμήμα ἐκ δραχμῶν 70.365,65, τὰ δαπανηθέντα διὰ τὰ θεμέλια τοῦ Ναοῦ, διὰ τὰς θύρας, τὰ παράθυρα, σχέδια καὶ μελέτας, ἡ διατεθείσα προσωπικὴ ἐργασία τῶν κατοίκων καὶ οἱ διατεθέντες 1.500 στατήρες ἀσβέστου, ἡ ὅλη δαπάνη διὰ τὸν Ναὸν ἐξ ὑπαρχῆς μέχρι τοῦ ἔτους 1922, ὑπολογίζεται εἰς δραχμᾶς 200.000, τῶν ἐποχῶν ἐκείνων.

Ἐν συνεχείᾳ αἱ ὡς ἄνω Ἐνοριακαὶ Ἐπιτροπεῖαι παρέλαβον καὶ ἐπλήρωσαν τὰς ὑπὸ τοῦ εἰκονογράφου Μοναχοῦ τοῦ Ἁγίου Ὁρους Μαρκιανοῦ φιλοτεχνηθείσας εἰκόνας τοῦ Τέμπλου, τὰς μεγάλας, τὰ δωδεκάορτα, τὸν ὀφθαλμὸν, τὸν μυστικὸν δειπνὸν καὶ λοιπάς, ὡς καὶ τὰς εἰκόνας τοῦ ἐξωκ-

κλήσιου τῆς Ἀναλήψεως. Ἡ εἰκὼν τοῦ Μεγάλου Ἀρχιερέως τῆς Ὁραίας Πύλης, ἔργον τοῦ καλλιτέχνου Ἀγιορείτου Μαρκιανοῦ, εἶναι ἀφιέρωμα τοῦ ἀειμνήστου τελειοφοίτου τῆς Ἱατρικῆς Ἰωάννου Γ. Χριστάκη.

Αἱ Ἐνοριακαὶ Ἐπιτροπεῖαι, μέχρι τοῦ ἔτους 1930, ἐκτὸς ἄλλων ἔργων, δι' εἰδικοῦ τεχνίτου ἐξ Ἀθηνῶν, ἐκαθάρισαν διὰ σμυριδόπετρας τοὺς κίονας τοῦ Ναοῦ, ἐλαιοχρωμάτισαν τὸ Τέμπλον καὶ ἐξησφάλισαν τὰς εἰκόνας με κορνίζας καὶ κρύσταλλα, κατεσκεύασαν ἐπὶ τοῦ Ναοῦ τὸ πρόχειρον ξύλινον κωδωνοστάσιον, ἐβερνίκωσαν τὰς θύρας τοῦ Ναοῦ, κατεσκεύασαν τὰ στα-

Ἀπὸ τὰ πανηγύρια τοῦ χωριοῦ στὴ μνήμη τοῦ Ἀγ-Παντελεήμονα

σίδια ἐκ ξύλου καρυδέας, δωρηθείσης ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Βασιλείου Παναγῆ Μητροποῦλου, τὸ Ἐπιτροπεῖον καὶ δύο εἰκονοστάσια τοῦ Ναοῦ, ἐστόλισαν τὸν Ναὸν με βαρύτιμα κανδήλια καὶ κρυσταλλίνους πολυελαίους καὶ κατεσκεύασαν τὸν νέον δρόμον τοῦ Νεκροταφείου.

Μὲ τοιοῦτον εὐπρεπισμὸν ἀντεπεξῆλθεν ὁ Ἱερός Ναὸς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος μέχρι τοῦ 1950. Ἐκτοτε ἐξεδηλώθη νέα ἐξόρμησις ἰδιωτῶν, ἐκ τῶν ἐν Ἀμερικῇ Κερασιωτῶν, πρὸς βελτίωσιν τοῦ Ναοῦ. Ὁ Παναγιώτης Ν. Σιαπέρας διαθέτει 500 δολλάρια διὰ τὸ κιγκλίδωμα καὶ περίφραξιν τοῦ προαυλίου τοῦ Ναοῦ. Ὁ ἀείμνηστος Θεόδωρος Ἄν. Πετράκης διαθέτει πολὺ μεγαλύτερον ποσὸν καὶ ἀντικαθιστᾷ τὸ πρόχειρον ξύλινον κωδωνοστάσιον διὰ μονίμου τοιοῦτου ἐκ μπετόν καὶ ὁ Πέτρος Π. Σιαπέρας διαθέτει περὶ τὰς 3.500 δολλάρια, δι' ὧν ἀγοράζει τὸ ἐναντι τοῦ Ναοῦ ἀλώνιον

μετά του θεμονοστασίου του, του ποτέ 'Αναγνώστη Παπανικολάκου, το διασκευάζει εις πλατεϊαν Ἡρώων, ἣν καὶ δωρίζει εἰς τὴν Κοινότητα, διαρρυθμίζει δὲ καὶ τὸ Νεκροταφεῖον.

'Ἄλλ' ἐκεῖνος ποὺ ὑπερέβαλεν ὄλους, εἶναι ὁ ὑπέροχος πατριώτης 'Οδυσσεύς Ν. Κορομηλάς, ὁ ὁποῖος διέθεσε ἄνω τῶν 10.000 δολλαρίων, διὰ τῶν ὁποίων ἐγιναν αἱ ἀμμοκονιάσεις καὶ ἐλαιοχρωματισμοὶ τοῦ Ναοῦ καὶ διὰ τοῦ ἀγιογράφου Νικηφόρου Κανέλλου διεκοσμήθη ὁ Ναός διὰ τοιχογραφιῶν, μεταξύ τῶν ὁποίων ἡ Πλατυτέρα τοῦ Ἱεροῦ καὶ ὁ Παντοκράτωρ τοῦ Τρούλλου. Πέριξ τοῦ Παντοκράτορος ἀναγράφεται μὲ κεφαλαῖα τὸ ρητὸν «τὸ στερέωμα τῶν ἐπὶ σοὶ πεποιθῶτων στερέωσον Κύριε τὴν Ἐκκλησίαν, ἣν ἐκτίσω τῷ τιμῷ σου αἵματι». Ἐκεῖνο τὸ ΠΟΙ τοῦ «πεποιθῶτων» εἶχε γραφῆ ἀρχικῶς μὲ ΕΙ, ἐπεσημάναμεν ὅμως τὸ ὀρθογραφικὸν τοῦτο σφάλμα καὶ διωρθώθη ἐκ τῶν ὑστέρων. Εἶναι ὅμως καταφανής ἡ διόρθωσις του.

Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς δυτικῆς πλευρᾶς ἐπὶ μαρμαρίνης πλακός, ἀναγράφονται: ΔΩΡΗΤΑΙ: Μαρτῖνῳ Χ. Τσαγκούρη-Π. Η. Πετράκης-Β. Κ. Σιαπέρας-Κ. Ι. Πολυζώης-Π. Δ. Παπαλέξης-Γ. Ι. Τζίνος-Αἰκ. Γ. Τζίνου. Ἐπὶ ἐτέρας μαρμαρίνης πλακός, ἀναγράφονται: ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ: Ἀδελφότης «Μανθουρέα» ἐν Σικάγῳ, Ἄρ. Γ. Μανιάτης-Χρ. Δ. Παπαλέξης-Ὁδ. Γ. Παπαλέξης-Γ. Α. Πετράκης-Ἀλ. Δ. Παπαλέξης-Ἀγγ. Ν. Μανιάτης-Θ. Α. Πετράκης-Κ. Δ. Παπαλέξης-Α. Ν. Μανιάτης-Ἀλεξάνδρα Ι. Παπούλια-Δημ. Γ. Ντοῦρος¹. Ἐπὶ ἐτέρας πλακός ἄνωθεν τῶν πλακῶν τούτων, ἀναγράφεται: ΜΕΓΑΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ Ὀδυσσεύς Ν. Κορομηλάς 1953-1954.

Δὲν ὑπάρχει ὅμως ἀμφιβολία ὅτι πολλὰ ὀνόματα εὐεργετῶν ἔχουν παραλειφθῆ καὶ ἄλλα σὺν τῷ χρόνῳ θὰ ἀναγραφοῦν ἐπὶ τῶν πλακῶν, καὶ ὅτι ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ θὰ ἀνταποδώσῃ εἰς ὄλους ἐν τῷ φανερῷ.

11. Τὸ τοπεῖο τῆς Κερασιᾶς.

Τοῦ κ. ΠΕΤΡΟΥ ΣΙΑΠΕΡΑ

Εἶναι τὸ χωριὸ τῆς γεννήσεώς μου, τὸ ὁμορφότερο, τὸ καλλίτερο ἀπ' ὅλα τὰ χωριά. Ἔτσι τὸ αἰσθάνομαι, ἔτσι τὸ πιστεύω, ἔτσι τὸ θέλω, κι' ὁ καθένας ἂς νομίζει ὅ,τι θέλει, εἶναι δικαίωμά μου νὰ τὸ νοιώθω ἔτσι καὶ ἔτσι νὰ τὸ ἀγαπῶ. Θὰ προσπαθήσω νὰ πείσω καὶ σᾶς ὅτι δὲν ἔχω ἄδικο, ποὺ αἰσθάνομαι τὸ χωριὸ μου ἔτσι.

Εἶναι στὴν πλαγιά, 500 μέτρα δεξιὰ τοῦ 18ου ἕως 19ου χιλιομέτρου τῆς ὁδοῦ Τριπόλεως Σπάρτης. Ὅταν ἀγναντεύει κανεὶς ἀπὸ τὸ 18ον χιλιόμε-

1. Ποῖα ποσὰ διέθεσαν οἱ ἀνωτέρω, βάσει ποῖων κριτηρίων ἢ ἐπισήμων ἐγγράφων ἀνεκνήρχθησαν Δωρηταὶ καὶ Εὐεργεταὶ καὶ ὑπὸ ποίας Ἐπισήμου Ἀρχῆς ἢ Ὄργανισμοῦ δὲν εἶναι γνωστὸν, οὔτε ἀνευρέθη τί τὸ σχετικὸν εἰς τὰ Ἀρχεῖα τῶν Τοπικῶν Ὄργανισμῶν. (Α. Σ.).

τρον καὶ κυττάζει δεξιὰ καὶ ἐμπρός του, θὰ ἰδῆ κατὰ πρῶτον τὸν καλλιμάρμαρο ναὸν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, σωστὸ στολίδι τοῦ χωριοῦ. Καὶ ἂν πρὸ πολὺ προσέξῃ σὲ καλοκαιριάτικη ἐποχῇ, θὰ ἰδῆ τὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ μισοθαμένα μέσα στὰ ὀλοπράσινα δένδρα, ἂν δὲ τύχῃ καὶ περάσῃ στὶς ἀρχὲς τοῦ καλοκαιριοῦ, κατὰ τὸν Μάρτιον ἢ τὸν Ἀπρίλιον καὶ Μάιον θὰ ἰδῆ μιὰ νύφη στολισμένη μὲ πλούσια ἄνθη Κερασιᾶς, Κορομπιλιάς καὶ Μηλιάς. Ἄν ὅμως παρ' ἐλπίδα περάσῃ τὸν χειμῶνα θὰ τὸν τσοῦξη λίγο ὁ βορηᾶς, γιὰ τὸ χωριὸ εἶναι φάτσα του...

Στὸ 19ο περίπου χιλιόμετρο τῆς ὁδοῦ Τριπόλεως-Σπάρτης, στὴ διακλάδωση, στρίβει δεξιὰ σὲ χαλικόστρωτο δρόμο καὶ σὲ 500 μέτρα βρίσκεται

Στὴν καλοφτιαγμένη Πλατεῖα τοῦ χωριοῦ μπορεῖ νὰ χορεύουν 500 ἄτομα...

μπροστὰ στὴν ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ. Ἐναντι τῆς ἐκκλησίας, σὲ λίγα βήματα, εἶναι ἡ καλοφτιαγμένη τσιμεντένια πλατεῖα τοῦ χωριοῦ, ποὺ ἀνέτως μπορεῖ νὰ χορεύουν 500 ἄτομα καὶ στὶς κερκίδες τῆς, ἔνθεν καὶ ἔνθεν, νὰ θεῶνται τὸ χορὸ καθήμενοι ἄλλοι 500. Στὸ βάθος καὶ στὸ μέσον αὐτῆς σὲ πολὺ ψηλότερο ἀπὸ τὴν πλατεῖα ἐπίπεδο, δεσπόζει τὸ 5 μέτρων ὕψους ἡρῶν τῶν πεσόντων στοὺς πολέμους γιὰ τὴν Πατρίδα.

Ὅλο τὸ χωριὸ εἶναι πυκνόφυτο μὲ δένδρα, μὲ θεόρατες λεῦκες, παχύσκια μεγάλα γέρικα πλατάνια, μὲ καρυδιές, κερασιές, κορομπιλιάς καὶ χιλιάδες

μηλιές Ντελίτσιους, που ως γνωστόν, το χωριό μου είναι ή γενέτειρα στην Ελλάδα του μήλου αυτού, που το λέμε Πιλαφά - Ντελίτσιους - Τριπόλεως.

Έδω και 40 χρόνια το πρώτον έκαλλιεργήθη το μήλο αυτό υπό του κ. Πιλαφά στο χωριό μου, και έδέησε έπειτα από τόσα χρόνια, το Κράτος ν' αναγνωρίση τις θυσίες και προσπάθειες του Έλληνοαμερικανού Ήλ. Πιλαφά. Ή έτησία ήδη παραγωγή του μήλου Ντελίτσιους στο χωριό μου υπερβαίνει τα 200 χιλ. κιλά. Στα σύνορα του χωριού προς τον λόγγο, το μάτι, όσο κόβει, βλέπει πεύκο και καστανιές. Τώρα μάλιστα που έχει αρχίσει ή αναδάσωσης ολόκληρου τής έκ 40.000 στρεμμάτων περιοχής με πεύκο, καστανιές κ.λ.π. πιστεύω πως σε λίγα χρόνια, εκεί που τώρα είναι κουνούκλες, άφάνες, ρίκια και φτέρες νά γίνη άδιαπέραστο δάσος.

Άλλ' ως γυρίσουμε πάλι στο χωριό, γιατί δεν ολοκληρώσαμε όλες τις όμορφιές του. Στο 20όν χιλιόμετρον δεξιά, στην πλαγιά που λέγεται Κ α τ σ ί ν η και π ί σ ω Γ ο ύ ρ ν α, αναβλύζει σε πολλές μεριές νερό άφθονο, το όποϊον συγκεντρούται σε γούρνες και ποτίζεται αρκετά μεγάλη έκτασις χωραφιών.

Προχωρώντας από την διακλάδωσι προς το χωριό, συναντούμε το γεφύρι του Μ έ ξ ι α με την όμώνυμη βρύση, ήτις είναι κάπως στραπατσαρισμένη αλλά το νερό της είναι γάργαρα. Άπ' το νερό αυτό δια σωλήνων ύδρευεται ολόκληρος γειτονιά και επίσης δια σωλήνων έχει διοχετευθή νερό στο Νεκροταφείο του χωριού περι τα 350 μέτρα έξωθεν του χωριού. Επίσης αρκετή ποσότης νερού συγκεντρούται στη γούρνα του Καραγιάννη για άρδευσι τής γύρω εκεί έκτάσεως χωραφιών.

Στο μέσον περίπου του χωριού και ακριβώς ένα χιλιόμετρον από την διακλάδωσι, δεξιά τής όδοϋ, σε κατωφέρεια, και πιό κάτω από τη συνοικία Στεφανέικα είναι ή βρύση με το όνομα Κ ά ι τ σ α, λίγο πιό κάτω αυτής είναι ή γούρνα του Περσίνη. Και αυτής τα νερά χρησιμοποιούνται για πότισμα. Προχωρώντας περι τα 200 μέτρα από του 1ου σταδίου έκ τής διακλαδώσεως, συναντούμε το Δημοτικό Σχολείο του χωριού. Έμπροσθεν αυτού και σε κατωφέρειαν 100 μέτρων είναι άλλη βρύση, ο Β ό θ α ν ο ς. Προχωρώντας άλλα 100-200 μέτρα, επίσης 100 μέτρα δεξιά τής όδοϋ και σε κατωφέρεια, είναι ή βρύση Μ π ρ ο υ σ ι ο ύ ρ α. Και από αυτήν ποτίζεται έκτασις χωραφιών με κηπευτικά. Άν δε εξακολουθήσουμε πιό πέρα 300 μέτρα, συναντάμε δίπλα στο δρόμο τη Βρύση Μ α ρ μ α ρ έ ν ι α, ή όποια με δαπάνες του Συλλόγου Μανθυρέας Chicago έχει σκεπασθή με θολωτή καμάρα για νά προστατεύωνται οί ύδρευόμενοι, από το κρύο, την παγωνιά, τα χιόνια του χειμώνα και τις ζέστες του καλοκαιριού. Από την βρύση αυτή δι' ύδροσωλήνων διοχετεύεται νερό στις γειτονιές Κολεγγέικα και Κυριαζέικα.

Γύρω στη Μαρμαρένια Βρύση, είναι θεόρατες λευκές και πολλά τεράστια γέρικα πλατάνια. Στα δένδρα αυτά το πρωί και το άπόγευμα γίνεται συναυ-

λία των σπουργιτών, σαν νά λαμβάνουν μέρος χιλιάδες διάφορα όργανα. Έπίσης γύρω στις περισσότερες βρύσες, όπως στοϋ «Κάιτσα», στον «Βόθανο» και στην «Μπρουσιούρα», που είναι πολλές πατουλιές με χαμόκλαδα, προτοϋ ακόμα φωτίση, ακούονται αι 24 φωνές των Άηδονιών, που χαιρείται κανείς νά τα ακούη.

Στην πλαγιά, άνω τής Μαρμαρένιας περι τα 300 μέτρα, είναι ή Βρύση Δ έ σ η, που το νερό δεν βγαίνει όπως σ' όλες τις άλλες βρύσες του χωριού από το βουνό, άλλα από έναν λίθινο βράχο. Είναι γάργαρα και κρύο πολϋ το καλοκαίρι. Λέγεται μάλιστα ότι πίνοντας κανείς νερό από τη βρύση αυτή, με κάπως εθικτο στομάχι! το καθαρίζει και το υγιαίνει ή το ξεκαθαρίζει! Και αυτής τα νερά χρησιμοποιούνται για άρδευσι.

Φθάνοντας στο τέρμα του χωριού, είναι άλλη μιá βρυσούλα, του Γ ο υ λ ι μ ή, που κι' αυτής τα νερά χρησιμοποιούνται το πλείστον για πότισμα.

Παράλληλα με τις βρύσες έχει το χωριό και πολλά πηγάδια. Δεν ξεύρω ακριβώς πόσα είναι, ξεύρω όμως ότι όλων τα νερά είναι γάργαρα και πολϋ κρύα, όπως του ψυγείου. Το βάθος των πηγαδιών δεν υπερβαίνει τα 3-5 μέτρα, έχουν όλα άνω των δύο μέτρων νερό, που φθάνει σε ώρισμένο του πηγαδιού ύψος. Από μερικούς χωριανούς χρησιμοποιούνται μηχανές βενζίνης για άντλησιν του νερού και άρδευσι των χωραφιών. Αδειάζει το νερό με την μηχανή και εντός ήμισείας ώρας και πάλιν γεμίζει μέχρι του ύψους, που ήτο προ τής άντλήσεως.

Απαρίθμησα αρκετές βρύσες του χωριού και ίσως νά ξεχάσα και καμμιά. Σ' όλες αυτές τις βρύσες τρέχει το νερό μέρα νύκτα, άενάως, και βγαίνει από το βουνό. Κατά τους ειδικούς τα νερά αυτά είναι επιφανειακά και θα μπορούσε νά γίνουν ύδρομαστεύσεις, που ασφαλώς θα συνέλεγετο μεγαλύτερα ποσότης νερού, άλλα για νά γίνη αυτό χρειάζεται ήλεκτρισμός, που δυστυχώς το χωριό είναι στα σκοτάδια άκόμη. Ίσως κάποτε νά φθάση ως εκεί ο ήλεκτρισμός, όποτε και άλλα καλά και έπωφελη έργα μπορεϊ νά γίνουν. Λόγω του ότι υπάρχουν νερά στο χωριό γι' αυτό είναι καταπράσινο και κατάφυτο από όπωροφόρα και μη δένδρα, άτινα ως γνωστόν, είναι φορείς όξυγόνου.

Το χωριό είναι σε ύψόμετρο 950 μέτρων από θαλάσσης και όπως άντιλαμβάνεσθε σε τέτοιο ύψος ο άέρας καθαρίζει τους πνεύμονας ή τους ξεκαθαρίζει!

Έπειτα από όσα καλά για το χωριό μου απαρίθμησα, ο καθένας που δεν το ξεύρει, θα το φαντάζεται μικρή Έλβετία. Θα ήτο ίσως πραγματικά Έλβετία αν δεν είχε εγκαταλειφθή, όπως όλη σχεδόν ή ύπαιθρος. Από 1200 κατοίκους που παλιότερα είχε, ήδη μόλις άριθμεί τους 400. Τα νειάτα ξενητεύθηκαν, νά βροϋν νά χορτάσουν το ψωμί, οί δε έναπομείναντες βασανίζονται προσπαθώντας νά ζήσουν. Γι' αυτό πολλές φορές τους βλέπει κανείς

βαριεστημένους, κουρασμένους, άγανακτισμένους, να μη ενδιαφέρονται ούτε ακόμη για τον έαυτό τους. Ποῦ άραγε θα σταματήσει αυτό τὸ κακό; Θα εξακολουθήσουμε να λέμε κάθε πέρυσι και καλλίτερα;

Παρ' ὄλη ὄμως τὴν στενόχωρη αὐτὴ κατάστασι τῶν κατοίκων, ποῦ κατὰ κάρδα λυποῦμαι γιὰ αὐτὴ, ἐν τούτοις εξακολουθῶ να πιστεύω ὅτι τὸ χωριό μου εἶναι τὸ καλλίτερο ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα τὰ χωριά, γι' αὐτὸ και τὸ ἀγαπῶ.

12. Σαράντα τέσσερα σπίτια ἐκάηκαν στὸ χωριὸ στὸν καιρὸ τῆς κατοχῆς (1941 - 1944).

Τὴ σκληρὴ μοῖρα τῆς Ἑλλάδας στὸν καιρὸ τῆς Γερμανο-ιταλικῆς κατοχῆς (1941-1944) ἐδοκίμασε και τὸ δικό μας τὸ χωριό. Στὴν ἀνώμαλη ἐκείνη ἐποχὴ και γιὰ λόγους ἀντιποίνων, ἐπειδὴ οἱ ἀντάρτες ἀνετίναξαν τὸ «Μεγάλο-Γεφύρι» τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς, γιὰ να κόψουν τὴ συγκοινωνία μετὴ Σπάρτη, τὰ Γερμανικὰ στρατεύματα ἔκαψαν τὸ χωριό.

Ἡ πάρα κάτω κατάστασι, ποῦ μᾶς ἔστειλε ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Γ. Εὐθ. Σαρρῆς περιλαμβάνει τὰ ὀνόματα ὄλων ἐκείνων τῶν ὁποίων ἐκάηκαν τὰ σπίτια τους.

1. Λάμπρου Γ. Ἀντωνοπούλου	23. Γεωργ. Εὐθ. Σαρρῆ
2. Ἀφῶν Δημ. και Παν. Χρ. Τζιούμη	24. Χρίστου Κ. Βελισσάρη
3. Ἀλεξ. χήρ. Φώτη Μουχελῆ	25. Ἀποστόλου Κ. Τζίνου
4. Ἀφῶν Φιλ. και Στεφ. Π. Μουχελῆ	26. Παναγ. Ι. Μαρκοπούλου
5. Δημ. Κ. Σπυροπούλου	27. Μαρτινῶς χήρ. Ἀνδ. Τρανοῦ
6. Ἀφῶν Παρασκευοπούλου (Η.Π.Α.)	28. Δημ. Κ. Τσιλιβῆ.
7. Φωτίου Ι. Σαραντάκη	29. Παναγ. Γ. Γκοτζιαβρᾶ
8. Χρήστ. Δ. Παπαλεξάνδρου	30. Κωνστ. Ι. Τσέλλου
9. Εὐαγγέλου Παντ. Ἀντωνοπούλου	31. Παναγῆ Ν. Δήμου
10. Ἀριστείδη Ἀντωνοπούλου (Η.Π.Α.)	32. Φώτη Κ. Μπούρτζου (Η.Π.Α.)
11. Θεοδώρου Παπαδέλου	33. Δημ. Γ. Τσιαγγούρη
12. Παναγιώτη Δ. Πετράκη.	34. Κωνστ. Ι. Μπούρτζου
13. Πέτρου Ἠλ. Πετράκη	35. Ἀδελφῶν Χρ. Βασιλόγαμβρου
14. Ἀφῶν Παν. Σιαπέρα	36. Χαριλάου Μπούρτζου
15. Ἠλία Π. Παναγάκη (Η.Π.Α.)	37. Ἰωάν. Γ. Ντούρου (Η.Π.Α.)
16. Παντελῆ Β. Κορομηλᾶ	38. Ἀναστ. Ν. Μητροπούλου
17. Βασιλείου Δ. Κορομηλᾶ	39. Π. Γ. Σωτηροπούλου (Η.Π.Α.)
18. Κων. Γ. Σιαπέρα (Πιπίνη) (Η.Π.Α.)	40. Βασιλ. Χρ. Λάγγα
19. Παναγῆ Σιαπέρα (Η.Π.Α.)	41. Κωνστ. Π. Πιλαφᾶ
20. Δημ. Σαραντάκη (Η.Π.Α.)	42. Σαράντου Γ. Οἰκονόμου
21. Δημ. Β. Τρανοῦ	43. Νικολῆ Πετράκη
22. Σταύρου Β. Τρανοῦ	44. Φωτίου Κ. Πολυζῶη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ — ΚΙΝΗΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

1. Στατιστικὴ πληθυσμοῦ Ἀρβανιτοκερασιᾶς και Βλαχοκερασιᾶς (1834 - 1960).

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Ὄνομα Δήμου ἢ Κοινότητος	1834	1840	1851	1861	1879	1889	1896	1907	1920	1928	1940	1951	1960
Κοινότης Ἀρβ/κερασιᾶς (Κερασιᾶς)	—	—	605	667	—	—	901	809	608	730	731	543	425
Κοινότης Βλαχοκερασιᾶς	—	—	965	984	—	—	1509	1633	1482	1576	1576	1254	856
Δῆμ. Καλτεζῶν και Μανθυρέας	2481	3002	3901	4158	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Δῆμος Μανθυρέας	—	—	—	—	2920	2859	3109	3131	—	—	—	—	—

Ὁ πληθυσμὸς διὰ τὰ ἔτη 1834, 1840, 1851 και 1861, δίδεται εἰς τὰς στατιστικὰς ἐνιαῖος και διὰ τοὺς δύο Δήμους Καλτεζῶν και Μανθυρέας, οἱ ὁποῖοι ἀπετέλουν τότε ἓνα Δῆμον. Διὰ τὰ ἔτη 1879, 1889, 1896 και 1907 δίδεται μόνον διὰ τὸ σύνολον τοῦ Δήμου Μανθυρέας πλὴν τῶν χωρίων Καπαρέλι και Γαροῦνι. Διὰ δὲ τὰ ἔτη 1851, 1861 και 1896 μέχρι και τοῦ ἔτους 1960 δίδεται ὁ πληθυσμὸς χωριστὰ διὰ τὰ δύο χωρία, ἦτοι τὰς Κοινότητας Ἀρβανιτοκερασιᾶς και Βλαχοκερασιᾶς.

Ὁ Δῆμος Μανθυρέας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1833 μέχρι τοῦ ἔτους 1879, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Βλαχοκερασιᾶν, Ἀρβανιτοκερασιᾶν, Ἀλεποχώρι και Ζέλι περιελάμβανε και τὸ Καπαρέλι και τὸ Γαροῦνι, ἀπὸ δὲ τοῦ 1879 και ἐντεῦθεν περιελάμβανε μόνον τὰ τέσσερα πρῶτα, διότι τὰ δύο τελευταῖα Καπαρέλι και Γαροῦνι ὑπῆχθησαν εἰς τὸν Δῆμον Τεγέας.

2. Γενικότητες — Κίνησις τοῦ πληθυσμοῦ πρὸ καὶ μετὰ τοῦ 1900.

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. Ν. ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Κατὰ τὴν πρὸ τοῦ 1900 ἐποχὴν, οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἐπήγαιναν κατὰ ομάδας στὴ Μεσσηνία καὶ στὴ περιοχὴ τῶν Πατρῶν κατὰ τὴν ἀνοιξή, πρὸς καλλιέργειαν τῶν σταφιδαμπέλων, καὶ ἐπορίζοντο μερικὰ χρήματα, πολλοὶ ὅμως ἔμεναν μόνιμα στὴν Τρίπολη. Ἀπὸ τοὺς πρώτους ποὺ ἔμειναν στὴν Τρίπολη ἦταν ὁ Παναῆς ὁ Μπουρτζος, ὁ Θεοδωρῆς Μπουρτζος, Ἀντώνης Τσιλιβῆς, Βασίλης Σωτηρόπουλος καὶ Γ. Πετράκης, ὁ λεγόμενος Σπανός. Ὅλοι εἶχαν μαγαζιά καὶ ἔφτιαχναν καινούργια παπούτσια μὲν ἄ καὶ παντόφλες. Ἐπίσης ὁ Κωνσταντῆς Τσέλλος καὶ ὁ Μιχάλης Ἀρδούνης εἶχαν ἀμπατζίτικα καὶ ἔφτιαχναν τσόχινες καὶ σαγακιένιες κάλτσες καὶ γελέκια, προμηθεύμενοι τὰ σαγάκια ἀπὸ τοὺς λαναράδες τῆς Ναούσης, ποὺ τὰ χρόνια ἐκεῖνα ἤρχοντο στὴν Τρίπολη πρὸς κατανάλωσιν τῆς παραγωγῆς των.

Πρὸ τοῦ 1910 εἶχεν ἐγκατασταθῆ ὡσαύτως στὴν Τρίπολη καὶ ὁ Ἀριστείδης Ἰωάν. Μητρόπουλος, (ἀμπατζίτικο καὶ πανικά), μὲ συνεταῖρο τὸν Κωνστ. Β. Σιαπέραν, ὁ ὁποῖος ἀργότερα ἐγκατεστάθη στὴ Σπάρτη. Ὅλα αὐτὰ τὰ μαγαζιά ἦταν τὰ ἐντευκτήρια τῶν μαθητῶν, ποὺ πήγαιναν στὸ Ἑλληνικὸ καὶ Γυμνάσιο Τριπόλεως καὶ ἐκεῖ περίμεναν κάθε Σάββατο, νὰ πάη τὸ ταγάρι μὲ τὸν ζαῖρὲ καὶ τὸ κομπόδεμα, γιὰ νὰ περάσουν τὴν βδομάδα!

Στὴν Τρίπολη ἐπίσης εἶχαν ἐγκατασταθεῖ ὁ Ἀναστάσης Τσέλλος, ὁ Τζίνος, ὁ Χρῆστος Παναγάκης, ποὺ εἰργάζετο ὡς ἐργάτης εἰς τὸ παπουτσίδικο τοῦ Μπάρμπα Γιάννη τοῦ Τσιόπελα, ποὺ εἶχε τὸ σπίτι ἀκριβῶς ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν δεξιὰ μεν τῆς Τριπόλεως, καὶ ἦταν, λέγαν, ἄλλοτε σπῆτι τοῦ Θεοδ. Κολοκοτρώνη, ὁ Εὐάγγελος Κυριαζῆς δικηγόρος, ὅπου ἐδικηγόρησε καὶ ἐνυμφεύθη, βραδύτερον δὲ διωρίσθη δικαστὴς εἰς Λάρισα, ὅπου καὶ ἀπεβίωσε.

Εἰς τὰς Ἀθήνας ἀφ' ἑτέρου, πρὸ τοῦ 1900, εἶχαν ἐγκατασταθῆ αἱ ἀδελφαὶ Φιλτισάκου, θυγατέρες τῆς ἐξ Ἀρβανιτοκρασιᾶς Γεωργίτσας θυγ. Ἀναγνώστη Παπανικολάκου καὶ συζύγου τοῦ ἐκ Τεγέας Φιλτισάκου, αἱ ὁποῖαι διέπρεψαν καὶ διαπρέπουν ἀκόμη ὡς καλλιτέχνιδες, μοδίσται γυναικείων φορεμάτων.

Ἐπίσης ἡ φημισμένη καλλιτέχνις Ἀντιγόνη Τρανοῦ, θυγατέρα τοῦ Ἀναστάση Τρανοῦ, ὁ ὁποῖος ἀπὸ μικρὸς εἶχεν ἐγκατασταθῆ στὰς Ἀθήνας, ὅπου καὶ ὑπανδρεύθη. Ἡ Ἀντιγόνη ἀπὸ μικρῆ διεκρίνετο γιὰ τὸ ἐξαιρετικὸ γοῦστο τῆς στὰ γυναικεῖα φορέματα. Ἐπεσκέπτετο τὰ Εὐρωπαϊκὰ κέντρα μόδας, ὡς καὶ τοὺς ἀρχαιολογικοὺς χώρους τῆς Χώρας καὶ ἐνεπνέετο πρωτότυπα σχέδια μόδας, γιὰ ἐπισήμους δεξιώσεις, γιὰ χοροὺς, γιὰ θεατρικὰς πρεμιέρες καὶ γιὰ κάθε ἐν γένει ἐκδήλωσιν τοῦ ἀριστοκρατικοῦ καὶ πνευματικοῦ τότε κόσμου τῆς Ἀθήνας. Ἀγαποῦσε τὸ χωριὸ μας καὶ συχνὰ παραθέριζε εἰς αὐτό.

Ὁσαύτως ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἀναστάση Τρανοῦ, τοῦ ὁποῖου παιδί εἶναι ὁ Βαγ-

γέλης Τρανός, σερβιτόρος ξενοδοχείων φαγητοῦ, ὁ ὁποῖος ἰδιαιτέρως ἐπεριποιεῖτο τοὺς συμπατριώτας φοιτητὰς καὶ τοὺς Ἀρκάδας ἐν γένει, ὁ Δημήτρης Σωτηρόπουλος ὡς σερβιτόρος, καὶ ὁ Κωνσταντῆς Κολιάκης, τετραπέρατος καὶ οἰκονόμος.

Ὁ Κολιάκης διετήρει ἄλλοτε παντοπωλεῖο στὸ χωριὸ καὶ ἐτόκιζε χρήματα, ἀπέκτησε δὲ ἀξιόλογη ἀκίνητη περιουσία, τὴν ὁποίαν ἐπώλησε πρὸς διαφόρους, τὴν δὲ οἰκίαν του εἰς τὸν Κωνστ. Πολυζώνη καὶ ἐγκατεστάθη εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἐτόκιζε καὶ ἐκεῖ χρήματα καὶ ἐνεργοῦσε ἀγοραπωλησίας ἀκινήτων. Ἐπειτα μετόπισε στὸ Μαρούσι, ἀπ' ὅπου μὲ τίς φουστάνελλες του πάντοτε, ἤρχετο πεζὸς στὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ μὴ πληρῶνῃ μεταφορικὰ, παρακολουθοῦσε τίς ὑποθέσεις του καὶ ξαναγύριζε πεζὸς στὸ Μαρούσι... Εἶχε μοναχογιὸν τὸν Γεώργιον, ἀριστοῦχον τῆς Νομικῆς καὶ ὑπάλληλον τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν. Τώρα δὲν ὑπάρχει κανεὶς ἀπὸ αὐτούς...

Ἀπὸ ἄλλους Κερασιῶτες μετανάστες τοῦ Ἑσωτερικοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀναφέρουμε τὸν Ἀγγελῆ Καλαμάτα, ποὺ ἀπὸ Γραμματοδιδάσκαλος στὸ Ἄλουποχῶρι, ἀνέλαβε ὑπηρεσία εἰς τὰ Μονοπώλεια Ἀθηνῶν καὶ ἐσημείωσε ἀρκετὴ προκοπή, τὸν Δημήτρη Μανιάτη, ποὺ ἐγκατεστάθη πρὸ τοῦ 1900 εἰς Πειραιᾶ, τὸν Θεοδωρῆ Τσιαγκούρη, ποὺ εἶχε ταβέρνα στὴν Ἀθήνα, ἀλλὰ ἐπανῆλθε στὸ χωριὸ καὶ παντρεύτηκε, τοὺς ἀδελφοὺς Πιλαφᾶ ἢ Ἀσήκιδες, ποὺ εἶχαν ἐγκατασταθῆ στὴν Πάτρα χαλκωματάδες, μεταναστεύσαντες κατόπιν εἰς Ἀμερικὴν, τὸν Γεώργιον Π. Τσέλλον, ποὺ ἐγκατεστάθη στὴν Ἀράχοβα (Καρυὰς) καὶ ἔχει καὶ γυιὸν γιαντρὸ στὰς Ἀθήνας, τὸν Παρασκευόπουλο, ποὺ ἐγκατεστάθη στὴν Κυπαρισσίαν καὶ ὁ γυιὸς του εἶναι γιαντρὸς ἐκεῖ, τὸν Ἀντωνόπουλο, ποὺ εἶχε ἐγκατασταθῆ στὴ Μεσσηνία καὶ εἶχε μετανομασθῆ εἰς Κερασιώτην καὶ ὁ γυιὸς αὐτοῦ εἶναι δικαστικὸς κ.λ.π.

Ἡ μετανάστευσις στὴν Ἀμερικὴ ἄρχισε μερικὰ χρόνια πρὸ τοῦ 1900. Ἀπὸ τοὺς πρώτους μετανάστες ἦσαν οἱ: Ἰωάν. Στεφάνου, ὁ μεγάλος, ποὺ ἔκανε χρέη Συμβολαιογράφου στὸ Σικάγο, Γεώργ. Κ. Μητρόπουλος, Νικ. Γκοτζιαβρᾶς, Κωνστ. Κωτσιονᾶτος καὶ πολλοὶ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι στὰς ἀρχὰς δὲν πήγαιναν γιὰ μόνιμη ἐγκατάστασιν, ἀλλὰ γιὰ νὰ κωνομήσουν μερικὰ χρήματα, νὰ ξεχρεωθοῦν, νὰ μαζέψουν τὴν προῖκα τοῦ κοριτσιοῦ ἢ ἀδερφῆς καὶ νὰ ξανάρθουν στὸ χωριὸ μὲ λίγο χαρτζιλίκι. Ὅταν σωνόντουσαν τὰ χρήματα, πήγαιναν πάλι στὴν Ἀμερικὴ, ὅπου τὰ πρῶτα ἐκεῖνα χρόνια ἐδούλευαν κατὰ τὸ πλεῖστον, στοὺς δρόμους καὶ στὰ ἐργοστάσια.

Μετὰ τὸ 1900 μετανάστευσαν πολλοὶ στὴν Ἀμερικὴ καὶ ἰδίᾳ στὸ Σικάγο, ὅπου σήμερον εἶναι μιὰ παροιμία Ἀρβανιτοκρασιωτῶν πολυἀριθμὸς καὶ πολὺ προοδευμένη. Δὲν ἐργάζονται πλέον στὰ ἐργοστάσια καὶ στοὺς δρόμους, ἀλλὰ ἔχουν καταστήματα, διεξάγουν ἐμπόριον καὶ μεγάλες ἐπιχειρήσεις, ποὺ κερδίζουν πολλὰ χρήματα καὶ ἔχουν τὴ δύναμιν νὰ ξοδεύουν χιλιάδες δολλάρια γιὰ τὴν πρόοδο καὶ τὸν καλλωπισμὸ τῆς γενετήρας των Ἀρβανιτοκρασιᾶς, εἰς

αυτούς δὲ ὀφείλεται καὶ ἡ ἀνέγερσις καὶ διακόσμησις τοῦ μεγαλοπρεποῦς Ναοῦ
μας ὁ Ἅγιος Παντελεήμων.

Ὁ Ὀδυσσεύς Κορομηλάς πρὸ παντός, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀδελφοὶ Σιαπέρα καὶ ὁ
Θεοδ. Πετράκης πολλὰ χρήματα ἔχουν διαθέσει γιὰ τὸ χωριό. Καὶ ὅλοι ὅμως
οἱ ἄλλοι συμπατριῶται συνεισφέρουν τὸ κατὰ δύναμιν στὸν ἐν Σικάγῳ Σύλλο-
γον Ἀρβανιτοκρασιωτῶν "ἡ Μανθυρέα" δι' ἐξόδων τοῦ ὁποῦ γίνεταί ὅτι
γίνεταί στὸ χωριό. Στὴν περιοχὴ τοῦ Σικάγου ὑπάγονται καὶ οἱ εἰς Κρυστάλ
Λέκι ἐγκατεστημένοι πατριῶται. Μεμονωμένοι Ἀρβανιτοκρασιῶται εἶναι ἐγ-
καταστημένοι καὶ εἰς ἄλλες πόλεις τῆς Ἀμερικῆς.

Ἐπίσης μετανάστας ἔχομεν καὶ εἰς Αὐστράλιαν. Ἐκ τῶν πρώτων δὲ μετα-
νάστευσαν ἐκεῖ ὁ Ἀγγελῆς Μπουρτζος καὶ ὁ Γεώργιος Παν. Κωστάκης· ὁ τε-
λευταῖος τούτων μάλιστα εἶχε ἀφήσει κάποιο κληροδότημα εἰς τὴν Κοινότητά
μας, ἀλλὰ δὲν ἐπραγματοποιήθη διότι ἠκυρώθη ἡ σχετικὴ διαθήκη του.

Μὲ μεγάλη εὐχαρίστησι καὶ ὑπερηφάνεια πληροφοροῦμεθα ὅτι ὁ ἀριστα
ἐγκαταστημένος εἰς Σικάγον συμπατριώτης κ. Ἰωάννης Γ. Στεφάνου, ἀδελ-
φὸς τοῦ Προέδρου τῆς Ἐνώσεως Κερασιωτῶν κ. Ἀναστασίου Στεφάνου, ἀ-
πέστειλε εἰς τὴν Ἐνωσιν Κερασιωτῶν σοβαρὸν χρηματικὸν ποσὸν διὰ τὰ ἐ-
ξοδα τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἱστορίας καὶ Λαογραφίας τῆς Ἀρ-
βανιτοκρασιᾶς (Κερασιᾶς). Ἡ χειρονομία αὐτὴ πολὺ μᾶς
συγκινεῖ καὶ τὸν συγχαίρομεν ἐγκαρδίας.

Ἐκτὸς τοῦ οἰκονομικοῦ τομέως οἱ Ἀρβανιτοκρασιῶται διαπρέπουσιν καὶ εἰς
τὸν ἐπιστημονικὸν τομέα ἐν Ἀμερικῇ. Ὁ Δημήτριος Τσέλλος π.χ. υἱὸς τοῦ
Κωνσταντῆ Τσέλλου καὶ ἀδελφὸς τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ τοῦ Ο.Τ.Ε. κ. Ἐπαμ.
Τσέλλου, ἐπανειλημμένως ἔχει ἐκλεγεῖ καὶ διατελεῖ ἤδη Εἰσαγγελεὺς Σικά-
γου. Ὁ Δημητράκης Θεοδ. Τσέλλος εἶναι διακεκριμένος Καθηγητὴς τῆς Φιλο-
λογίας στὸ Σικάγο καὶ ὁ Παρασκευᾶς Πιλαφᾶς εἶναι νεαρὸς δικηγόρος μὲ
εὐρὸ μέλλον.

Ἀλλὰ ὁ πλέον διακεκριμένος κορυφαῖος ἀτομικὸς καὶ ἠλεκτρονικὸς ἐπιστή-
μων, συγκαταλεγόμενος μεταξὺ τῶν 50 σοφῶν Ἀμερικανῶν ἐπιστημόνων, εἶ-
ναι ὁ κ. Νίκος Κων. Μητρόπουλος. Ὁ πατέρας του, αἰμῆνος Κωνσταντ.
Ν. Μητρόπουλος, ἐξ Ἀρβανιτοκρασιᾶς τῆς Ἀρκαδίας, ἐγκαταλείψας τὰς
Γυμνασιακὰς του σπουδὰς μετηνάστευσε εἰς Ἀμερικὴν ἀπὸ τὸ 1902, ἐγκατα-
σταθεὶς τελικῶς εἰς Σικάγον. Ὅπως ἦτο μορφωμένος καὶ προοδευτικὸς ἀπέ-
κτησε ἐξέχοντα φίλους καὶ μεταξὺ τῆς Ἀμερικανικῆς κοινωνίας, εἰς τοὺς
ὁποίους ἐνέπνεε φιλελληνικὰ αἰσθήματα. Στὸ σπῆτι του συνεκεντρώοντο ὅτι
ἐκλεκτὸν εἶχε νὰ ἐπιδείξῃ ἢ ἐκεῖ Ἑλληνικὴ παροικία στὰ γράμματα καὶ στὴ
διανόησι καὶ ἐμόρφωσι τὴν οἰκογένειάν του Ἑλληνοπρεπῶς· οἱ δὲ φίλοι τῆς
οἰκογενείας διαπρεπεῖς Καθηγηταὶ τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν Φιλ. Α. Κων-
σταντινίδης καὶ Νικ. Τσερώνης καὶ λοιποὶ, πολὺ συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐπιστη-
μονικὴν ἀνάδειξιν τοῦ Νίκου Μητροπούλου.

Ἦδη ὁ Νίκος Μητρόπουλος εἶναι Καθηγητὴς τῆς πυρηνικῆς ἐνερ-
γείας στὸ Πανεπιστήμιον Σικάγου καὶ Διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου κατα-
σκευῆς ἠλεκτρονικῶν ἐγκεφάλων, διαδεχθεὶς τὸν διαπρεπῆ Κα-
θηγητὴν Φέρμι. Ὁ Νίκος Μητρόπουλος ἐπωφελοῦμενος τῆς συμμετοχῆς
του εἰς Παγκόσμια Συνέδρια, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἀμερικῆς, εἰς Λονδίνον,
Παρισίους, Ρώμην καὶ Κωνσταντινούπολιν, ἐπεσκέφθη τρεῖς φορές ἀπὸ τοῦ
ἔτους 1951, τὴν γενέτειρα τοῦ πατέρα του. Ὁ Ἀμερικανικὸς τύπος δημοσιεύει
πλεῖστα ἐγκωμιαστικὰ ἄρθρα διὰ τὸν διακεκριμένον ἐπιστήμονα κ. Νίκον
Μητρόπουλον. Ἀπὸ δὲ τὸν Ἑλληνικὸν τύπον σταχυολογοῦμεν τὰ κάτωθι:

«Ὁ Νικόλαος Κ. Μητρόπουλος εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἴσως Ἑλληνικῆς προ-
ελεύσεως ἐπιστημονικὴ διάνοια στὸν τομέα τῆς ἀτομοενεργείας, τῆς πυρηνι-
κῆς σπουδῆς καὶ τῶν ἠλεκτρονικῶν ἐγκεφάλων, ποὺ ὑπάρχουν σήμερα στὸν
κόσμο. Σὲ ἡλικία 28 μόλις ἐτῶν, στὰ 1943, ἐκλήθη ἀπὸ τὴν Ἀμερικανικὴ Κυ-
βέρνηση γιὰ νὰ συμμετάσχῃ στὴν κατασκευὴ τῆς πρώτης ἀτομοβόμβας. Πρὸς
τοῦτο ἐκλήθησαν οἱ 50 μεγαλύτεροι ἐπιστήμονες τῆς Ἀμερικῆς μὲ ἐπικεφαλῆς
τὸν Δρα Ρόμπ. Ὁπενχάιμερ. Ὁ Μητρόπουλος ἦταν ἀνάμεσα στοὺς 50 αὐτούς.

»Δύο χρόνια ἀγωνίστηκε στὸ ἀτομικὸ Ἔργαστήριον τοῦ Λὸς Ἀλάμος, μαζὺ
μὲ τοὺς συναδέλφους του, γιὰ τὴν κατασκευὴ τῆς ἀτομικῆς βόμβας,
ἡ ριψὶς τῆς ὁποίας ἐσήμανε τὴν λήξιν τοῦ 2ου παγκοσμίου πολέμου. Μετὰ ἐπα-
νῆλθε στὸ Πανεπιστήμιον Σικάγου. Δὲν πέρασαν ὅμως δύο χρόνια καὶ στὰ 1948,
πάλι τὸν ἐκάλεσαν στὸ Λὸς Ἀλάμος. Αὐτὴ τὴ φορὰ ἐπρόκειτο γιὰ τὴν κατα-
σκευὴ τῆς ὑδρογονικῆς βόμβας. Ἡ κατασκευὴ τῆς 1ης ἠλεκτρονι-
κῆς συσκευῆς ἐβοήθησε εἰς τὴν ἐφεύρεσιν τῆς ἀτομικῆς βόμβας. Τώρα ἡ κατα-
σκευὴ τῆς 2ας ἠλεκτρονικῆς συσκευῆς, ἐβοήθησε εἰς τὴν ἐφεύρεσιν τῆς βόμβας
ὑδρογόνου. Μετὰ ταῦτα ἐπανῆλθε ὁ κ. Ν. Μητρόπουλος εἰς τὸ Πανεπιστήμιον
Σικάγου».

Ὁ Μητρόπουλος εἶναι ἀπὸ τοὺς πρὸ πληροφορημένους ἀνθρώπους στοὺς και-
ρίους ἐπιστημονικοὺς τομεῖς, ποὺ θὰ κρῖνουν τὰ πεπρωμένα τοῦ
κόσμου. Ἐκτὸς τῆς παρακολούθησεως τῆς πυρηνικῆς ἐνεργείας, παράλληλα
καταγίνεται εἰς τὴν κατασκευὴν καὶ ἄλλων ἠλεκτρονικῶν συσκευῶν ἀπαραι-
τήτων διὰ τὴν παρακολούθησιν τῶν ἀπεράντων ὑπολογισμῶν τῆς Ἀστρο-
ναυτικῆς. Πράγματι ὁ Νίκος Κ. Μητρόπουλος ὁ ὑπέροχος οὗτος ἐπιστή-
μων τιμᾷ τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα ὄχι μόνον εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ἀλλὰ καὶ παγκο-
σμίως καὶ εἰμεθα ὑπερήφανοι.

Ἐσχάτως ἡ ἐφημερὶς «Ἔθνος» ἀνέγραψε τὴν πληροφορίαν ὅτι ἡ Ἀμερικα-
νικὴ Κυβέρνησις ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Νίκου Κ. Μητροπούλου τὸ ποσὸν
τῶν 313.000 δολλαρίων διὰ τὴν σχεδίασιν καὶ κατασκευὴν τοῦ «Μανιάκ
III», ἠλεκτρονικοῦ μηχανήματος, τὸ ὁποῖον θὰ συντείνῃ εἰς τὴν κατασκευὴν
τελειότερων ἀτομικῶν ὄπλων καὶ εἰς εἰρηνικοὺς σκοποὺς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ΜΕΤΑΝΑΣΤΑΙ ΚΑΙ ΡΙΖΩΜΕΝΟΙ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΚΕΡΑΣΙΩΤΕΣ

1. Κερασιώτες μετανάσται.

Τοῦ ΠΕΤΡΟΥ Π. ΣΙΑΠΕΡΑ

Ο ΜΕΤΑΝΑΣΤΗΣ

Σκληρὴ πού ἦταν ἡ ζωὴ μέσ' τ' ἄγνωστα τὰ ξένα,
προστάτη στὴν ἀρρώστια του δὲν εὗρισκε κανένα.
Μονάχα πίστη στὸ Θεὸ κι' ἀγάπη στὴν Πατρίδα,
αὐτὰ τοῦ δὶναν δύναμη, παρηγοριὰ κι' ἐλπίδα.

Κατώρθωσε δουλεύοντας μὲ στέρηση καὶ κλάμα,
κάτι τὸ ἀναπάντεχο πού φαίνεται σὰν θαῦμα.
Ἄντι γιὰ σπῆτι φτωχικὸ ἐστέρωσε παλάτια,
καὶ κολοσσούς πλεούμενα μὲ ὄλα τους τὰ ξάρτια.

Ἔκανε οἰκογένεια, παιδιά, περιουσίες,
ἔθεμελίωσε σχολειὰ, ἴδρυσε κι' ἐκκλησίες,
ἐσπούδασε τὰ τέκνα του μὲ συνεχῆ φροντίδα,
νᾶχουν τὸ φόβο στὸ Θεὸ κι' ἀγάπη στὴν Πατρίδα.

Μὲ σεβασμὸ θὰ τοῦ στηθῆ ἀπὸ παιδιά κι' ἐγγόνια
ΜΝΗΜΕΙΟ ἀκατάλυτο γιὰ νὰ κηρύττει αἰώνια,
εἰς τὲς κατόπιν γενεὲς ἀπὸ πτωχοῦς κι' εὐπόρους,
ΔΟΞΑ ἀνήκει καὶ ΤΙΜΗ, σ' ὄλους τοὺς ΠΡΩΤΟΠΟΡΟΥΣ.

Δὲ θυμᾶμαι πού ἔχω διαβάσει τοὺς παραπάνω στίχους. Μπορεῖ νᾶναι ἀπλοϊκοί, ἴσως ἄτεχνοι, μὰ εἶναι ζωντανοὶ καὶ παραστατικοί. Καὶ αὐτὸ μοῦ ἀρκεῖ. Φανερώνουν τὸ πῶς ξεκίνησαν τελικὰ οἱ μετανάστες. Ὁ Ἕλληνας ἔχει μέσά στὸ αἷμα του τὸ φιλαπόδημον, θέλει νὰ ἰδῆ κι' ἄλλους τόπους, ὄλον τὸν κόσμον ἂν εἶναι δυνατόν, νὰ μάθῃ πῶς ζῆ ὁ ἄλλος κόσμος. . .

Εἶναι σὰν τὰ ἀποδημητικὰ πουλιά, πού γιὰ λόγους κλιματολογικοὺς μετακινούνται ὀρισμένες ἐποχές. . .

Σὰν τόσοις ἄλλους λαούς, πού γιὰ διαφόρους λόγους βγήκαν ἀπὸ τὰ Ἐθνικά τους σύνορα, ἔτσι καὶ οἱ Ἕλληνες ἀπὸ πολὺ μακρινὲς ἐποχές ἔδωσαν διέξοδο στὴν ἀνήσυχη δημιουργικὴ τους προσπάθεια μὲ τὴν ἀποδημία, δημιουργώντας Ἑλληνικὲς κοινότητες καὶ μιὰ δευτέρη πατρίδα παντοῦ στὴν Ὑδρόγειο. Οἱ περιπλανήσεις τοῦ Ὀδυσσεῦ, ὅπως μᾶς τὶς τραγουδαίει ὁ Ὀμηρος, δὲν δείχνουν τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ ἀδιάκοπο ταξίδεμα καὶ τὴ συχνὴ μετακίνηση τῶν πανάρχαιων προγόνων μας. Ἀπὸ τίς τέτοιες μετακινήσεις ὀλοκλήρων ὁμάδων ξεφύτρωσαν οἱ δοξασμένες Ἑλληνικὲς ἀποικίες σ' ὀλοκλήρη τὴν παραλία τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τῆς Μαύρης Θαλάσσης, τοῦ Ἑλλησπόντου, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Νότιας Εὐρώπης, καὶ γενικὰ σ' ὄλες τίς γύρω ἀπὸ τὴ Μεσόγειο χῶρες.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐν σ τ ι κ τ ὠ δ η α ὕ τ ῆ ρ ο π ῆ τοῦ Ἕλληνα, ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ ἄλλοι λόγοι, πού ἐξανάγκασαν καὶ ἐξαναγκάζουν ἀκόμα καὶ σήμερα τοὺς Ἕλληνες νὰ μεταναστεύσουν. Ἐνας ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους αὐτοὺς λόγους εἶναι καὶ οἱ δύσκολες κοινωνικο-οικονομικὲς συνθήκες τῆς Ἑλλάδας, ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ Ἐθνικοῦ πλοῦτου, ἡ ἔλλειψις ἐργασίας, ἡ φτώχεια κ.λ.π.

Στὴν προσπάθειά τους αὐτὴ νὰ ξεφύγουν ἀπ' τὰ νύχια τῆς φτώχειας, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴ φυσικὴ τους ροπή, πού εἶπαμε, ἄρχισαν ἀπὸ τὰ πανάρχαια χρόνια, σὰν ἄτομα ἢ σὰν ὁμάδες ὀλοκλήρες, ν' ἀφήνουν τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἀναζητοῦν ἄλλοι καλύτερη τύχη. Ἔτσι ἀρχίζοντας ἀπὸ τὰ πλησιέστερα μέρη, ἀπὸ τίς Μεσογειακὲς χῶρες, διεσπάρησαν σιγά-σιγά καὶ στίς πέντε Ἡπείρους τῆς Ὑδρογείου. Ἡ χώρα ὅμως πού τράβηξε τοὺς περισσοτέρους μετανάστες ἀπ' τὰ τέλη τοῦ περασμένου αἰῶνα καὶ τίς ἀρχὲς τοῦ σημερινοῦ εἶναι ἡ Ἀμερική, γιὰ τὴν ἠφήμη καὶ ὀ θρύλος τῆς ἐπιτυχίας ἐκεῖνων πού ἐφυγαν, ἀδιάφορα ἂν γύρισαν ἢ ὄχι, συνετέλεσαν, ὥστε νὰ κατευθυνθοῦν οἱ μάζες πρὸς τὰ ἐκεῖ. Ἐνάμισυ ἑκατομμύριο Ἕλληνες ζοῦν σήμερα, ἐργάζονται καὶ εὐτυχοῦν στὴν Ἀμερικὴ. Συμμετέχουν στὴν κοινωνικὴ, πνευματικὴ, πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς θετῆς των πατρίδας. Τὴν ἀγάπησαν ἐξίσου μὲ τὴν πατρίδα τους καὶ πολέμησαν γι' αὐτὴν καὶ στοὺς δύο Παγκοσμίους πολέμους. Ἐνα Ἑλληνόπουλο «Διλιμπόη» ἀνακηρύσσεται Ἑθνικὸς ἥρωας τῆς Ἀμερικῆς!

Παράλληλα ὅμως δὲν ξεχνοῦν καὶ τὴν καθαντὸ πατρίδα τους. Εἶναι πάντα ἀθεράπευτοι νοσταλγοὶ καὶ πάντα ὀνειρεύονται τὸν εὐτυχισμένο γυρισμό. Ἀλλὰ καὶ σὰν γυρίσουν, ἔπειτα ἀπὸ λίγον καιρὸ, νοσταλγοῦν πάλι τὴ θετὴ τους πατρίδα, ἐκεῖ πού ἔφαγαν τὰ περισσότερα καὶ καλύτερα χρόνια τῆς ζωῆς τους.

Ἐκεῖ συνεχίζουν καὶ σὰν ἄτομα καὶ σὰν σύνολο τὴν τόσο πλούσια παρά-

δοση των μεγάλων Ἐθνικῶν Ἐδεργετῶν. Θυμούνται τὴ φτώχεια καὶ τὴν κακομοιριά, πού ἄφησαν πίσω τους καὶ προσπαθοῦν μὲ κάθε τρόπο ν' ἀνακουφίσουν τοὺς δικούς των. Συντηροῦν τὶς πατρικὲς τοὺς οἰκογένειες, παντρεύουν κορίτσια, σπουδάζουν παιδιά, ξεδεύουν ἀπλόχερα γιὰ ἐκκλησίες, σχολεῖα, νοσοκομεῖα, ὑδραγωγεῖα, δρόμους, βρύσες, ἡρῶα, κοινωφελῆ καὶ ἐκπολιτιστικὰ ἔργα διάφορα.

Πότε δὲν τοὺς φεύγει ἡ νοσταλγία καὶ ὁ πόνος νὰ ξαναῖδούν τὰ πατρικὰ χῶματα, τὸ φτωχικὸ χωριουδάκι τους, ὅπου γεννήθηκαν καὶ μεγάλωσαν. Ποτὲ δὲν ξεχνοῦν τὴν πατρίδα καὶ τοὺς δικούς τους. Κατ' ἀντίθεση πρὸς ἄλλους λαοὺς εἶναι ὑπερήφανοι γιὰτὶ εἶναι Ἑλληνας ἢ ἔχουν Ἑλληνικὴ κατὰ γωγῆ. Παρ' ὅλη τὴν καταπιεστικὴ ἀτμόσφαιρα ἀφομοιώσεως, πού ἐπικρατοῦσε καὶ ἐπικρατεῖ καὶ σήμερα στὴν Ἀμερικὴ, μπόρεσαν καὶ διετήρησαν μὲ ἀγάπη τὶς ἐθνικὲς καὶ θρησκευτικὲς τοὺς παραδόσεις, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, τὴ γλῶσσα τους καὶ τὰ μετέδωσαν σὲ ἀξιόλογο βαθμὸ καὶ στὰ παιδιά τους. Διατηροῦν τὴ φυλετικὴ τους ὀντότητα ἀλάβητη, ἀφοῦ ἄλλωστε ὁ Ἀμερικανισμὸς εἶναι κληρονόμος τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Μὲ τὴν πλουσιώτερη δρᾶση τους σὲ ὄλους τοὺς τομεῖς, ἐπιστημονικὸ, κοινωνικὸ, οἰκονομικὸ κ.λ.π. μὲ τὴν ὀργάνωσή τους σὲ Κοινότητες, σὲ Ἀδελφότητες, σὲ Σωματεῖα, σὲ Συλλόγους, συνεισέφεραν σπουδαίως στὴν εὐημερία καὶ τὸν πολιτισμὸ τῆς θετῆς των πατρίδας, κ' ἐξύψωσαν στὰ μάτια τῶν ξένων τὴν Ἑλληνικὴ φυλή.

Ὅμως στὸ σημερινὸ ἐπίπεδο δὲν ἔφθασαν ἀπὸ τὴν μιὰ ἡμέρα στὴν ἄλλη ἐργάστηκαν σκληρὰ, σκληρότατα ὅλοι τους καὶ πρὸ πάντων οἱ πρῶτοι, ἐπὶ σειρὰν δεκαετηρίδων.

Ἄς τοὺς παρακολουθήσουμε λίγο στὰ πρῶτα-πρῶτα τοὺς βήματα. Γιὰ νὰ μπόρῃ ὁ Ἑλληνας νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὴ μιζέρια καὶ τὴ φτώχεια τῆς Πατρίδας, γιὰ νὰ ζήσει τὴ φάμιλία του, νὰ παντρεύῃ τὰ κορίτσια τῆς οἰκογενείας, γιὰ νὰ ἰδῇ ἄσπρη ἡμέρα, ἕνας τρόπος μονάχα ὑπῆρχε. Νὰ πάῃ στὴν Ἀμερικὴ, νὰ ξενιτευθῇ. Δὲν ἔχει ὅμως, οὔτε αὐτὰ τὰ ναῦλα... Πουλᾷει ὅ,τι μπορεῖ, χρεώνεται, ντύνεται φτωχικά, μὰ καθαρά, κάνει τὸ σταυρὸ του καὶ ξεκινάει. Ἡ μάνα μὲ σπαραγμὸ ψυχῆς σφίγγει τὴν καρδιά της... δίνει τὴν εὐχή της καὶ ξενιτεύει τὸ παιδί της, 10-12 χρονῶν, νὰ πάῃ ἐκεῖ, νὰ καζαντήσῃ, νὰ προκόψῃ. Τὸ παιδάκι αὐτό, εἴτε καὶ μεγάλος ἂν εἶναι, δὲν ἔχει κανένα νὰ τὸ περιμένῃ στὴν Ἀμερικὴ, νὰ τοῦ παρασταθῇ στίς πρῶτες δύσκολες προσπάθειες. Εὐτυχῶς οἱ Ἀμερικάνικες μεταναστευτικὲς ὀργανώσεις, τοὺς κρεμοῦν στὸ λαϊμὸ μιὰ πινακίδα μὲ τὴν Πολιτεία πού κατευθύνονται, κ' ἐκεῖ κάποιος ἴσως πατριώτης, πού ἔχει εἰδοποιηθῆ, θὰ βρεθῇ νὰ τοὺς παραλάβῃ στὸ σταθμὸ...

Χωρὶς κανένα ἐφόδιο, ἀγράμματοι οἱ περισσότεροι, χωρὶς γλῶσσα, ρί-

χτηκαν στὴ βιοπάλη, ἄγνωστοι μεταξὺ ἀγνώστων, ἀπροστάτευτοι μὲ μόνα ἐφόδια τὴν ἐπιμονή, τὴν ἐργατικότητα καὶ τὴν ἐλπίδα.

Σκληρὴ δουλειὰ σὲ σιδηροδρομικὲς γραμμές, σὲ χυτήρια σιδήρου, ἐκτεθειμένοι στὴν παγωνιά, ἔξω στὸ ὑπαιθρο ἢ γυμνοὶ στὴν ὑπερβολικὴ ζέστη τοῦ φούρνου τοῦ σιδήρου, σὲ φρουταρίες, ὄχι μέσα στὸ μαγαζὶ ἀλλὰ ἔξω μπροστὰ στὴν προθήκη, διαλαλώντας τὸ ἐμπόρευμα, σὲ βροχή, σὲ κρύο, ὄχι ὀκτώωρο ἀλλὰ δεκαοκτώωρο καὶ μὲ μισθὸ 80-100 δολλάρια τὸ χρόνο καὶ τροφή ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ ἐντόσθια, πού τὰ σφαγεῖα τὰ ἔδιναν δωρεάν, σὲ σιλωβότηρια μὲ τὶς ἴδιες ἀποδοχές, σὲ ἐστιατόρια, ἢ ὅπου τέλος πάντων μποροῦσε ὁ καθένας τους. Ἀνάλογα μὲ τὴ δουλειὰ ἦταν καὶ ἡ διαβίωσις. Εἶθε, κάποτε, κάποιος νὰ γράψῃ τὴν πραγματικὴ ζωὴ, τὸ δράμα καὶ τὶς στερήσεις τοῦ πρωτοπόρου Ἑλληνα μεταναστῆ!

Μὲ τὴν ἀλύγιστη ὁμως θέλησή τους, μὲ τὴν ἀδάμαστη ἀποφασιστικότητά τους, σιγά-σιγά ἀπόκτησαν κάποια οἰκονομικὴ ἄνεση καὶ πολλοὶ ἀπὸ ὑπάλληλοι ἔγιναν ἀνεξάρτητοι ἐπιχειρηματίες καὶ βιοτέχνες. Τὰ 99)100 ἀπὸ τὰ ἐστιατόρια, τὰ ζαχαροπλατεῖα καὶ τὶς φρουταρίες, περιῆλθαν ἐξ ὀλοκλήρου στὰ χέρια τῶν Ἑλλήνων, πού ἔχυσαν ἄφθονο ἰδρώτα, ἐκοπίασαν ἀφάνταστα, ἑκακοπέρασαν, μὰ ἀπήλαυσαν τέλος ἄφθονα τὰ ἀγαθὰ τῶν κόπων τους. Οἱ ἴδιοι ἐπροστάτευσαν τοὺς νεότερους μετανάστες, ὥστε αὐτοὶ νὰ μὴ δοκιμάσουν τὴ σκληρὴ ζωὴ τῶν πρῶτων. Οἱ τελευταῖοι μάλιστα μετανάστες βρῆκαν στρωμένο τραπέζι μὲ συγχρόνους ὄρους ἐργασίας, μὲ ἱκανοποιητικὸς μισθοὺς, μὲ συνθηκὲς ὑγιεινῆς καὶ γενικὰ βρέθηκαν σὲ πολὺ καλύτερη μοῖρα ἀπὸ ἐκείνους, πού πηγαίνουν στὴν Αὐστραλία ἢ στὰ Βελγικὰ καὶ Γερμανικὰ ἀνθρακωρυχεῖα. Καὶ ὅταν ἀπόκτησαν οἰκονομικὴ εὐχέρεια, ἄρχισαν ἀφειδώλευτα νὰ διαθέτουν μεγάλα ποσά, γιὰ νὰ ἀνακουφίσουν τοὺς δικούς τους, τοὺς συγχωριανούς τους, χωρὶς καμμιά ὑστερόβουλη σκέψη, χωρὶς καμμιά διάθεση ἐπιδειξέως.

Ἡ οἰκονομικὴ ὁμως κάμψη πού ἐπῆλθε τὸ 1929-30 στὴν Ἀμερικὴ, εἶχε βέβαια ἄμεσον ἀντίκτυπο καὶ στοὺς Ἑλληνας. Μὰ ἡ Ἑλλάδα ξαναγεννιέται πάντοτε ἀπὸ τὴν τέφρα της, σὰν τὸ μυθολογικὸ Φοῖνικα! Ἔτσι καὶ οἱ μετανάστες ξαναδημιούργησαν τὶς ἐπιχειρήσεις τους καὶ μάλιστα πιὸ μεγάλες καὶ πιὸ τελειότερες.

Τὰ ὅσα μὲ τόση γενικότητα ἀνέφερα γιὰ τοὺς μετανάστες, ἰσχύουν φυσικὰ καὶ γιὰ τοὺς Κερασιώτες. Γύρω στὰ 1900 πολυμελεῖς ὁμάδες Κερασιωτῶν ἔφυγαν γιὰ τὴν Ἀμερικὴ. Οἱ περισσότεροι ἐγκατεστάθησαν στὸ Chicago ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλες πολλὰς πόλεις καὶ χωριά τῆς Ἀμερικῆς. Τὸ 1903 ἦσαν ἀρκετοί, ὥστε ἱδρυσαν τὴν Ἀδελφότητῶν «Μανθυρέα», μὲ κύριον σκοπὸ τὴν ἀλληλοβοήθεια καὶ τὴν ὀλικὴ καὶ ἠθικὴ ἐνίσχυση τῆς ἰδιαιτέρας των πατρίδας. Μὲ εἰσφορά τους κατὰ 90% ἀνηγέρθη ὁ καλλι-

μάρμαρος Ναός του Ἁγίου Παντελεήμονος, πού ἐστοίχισε πλέον τοῦ ἑκατομμυρίου χρυσῶν δραχμῶν.

Ὡς Γραμματεὺς, τῆ εἰσηγήσει καὶ ἐπιμονῇ μου, εἰς Συνεδρίασιν τῆς Ἀδελφότητος Μανθυρέας, ἀπεφασίσθη ἡ ἰδρυσις Οἰκοκυρικῆς Σχολῆς¹ εἰς τὸ χωρίον μας Ἀρβανιτοκερασιάν, ἥτις ἐπλουτίσθη δι' ἐξόδων αὐτῆς μετὰ δὲ τὰ ἀπαραίτητα ὄργανα. Ἐπίσης ἀνέλαβε ἡ Ἀδελφότης τὰ ἐξοδα ἐνοικίου καὶ μισθὸν διδασκαλίσσης διὰ μίαν πενταετίαν.

Αὕτη ἤρχισε ὑπὸ τοὺς καλλιτέρους οἰωνοὺς. Κατὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη ἐφοίτουν εἰς αὐτὴν περὶ τὰς 30 μαθητριάς, ἀλλὰ δυστυχῶς λόγῳ ἐσφαλμένης ἀντιλήψεως τῶν ἰθυόντων, ἐσταμάτησαν τὴν φοίτησιν καὶ οὕτω ἡ Σχολὴ διελύθη. Τὸ ἔτος 1929 ἐξεποιήθησαν τὰ διάφορα αὐτῆς ὄργανα εἰς δημοπρασίαν, τὸ δὲ προϊόν, ὅπερ ἀνήλθεν περὶ τὰς 14 χιλιάδας δραχμῶν, τῆ ἐντολῇ τῆς Ἀδελφότητος Chicago ἐδωρήθη εἰς τὸ Ταμεῖον τοῦ τότε Ἀθητικοῦ Συλλόγου Ἀρβανιτοκερασιᾶς. Εἶμαι βέβαιος ὅτι, ἂν διετηρεῖτο ὁλόκληρον τὴν πενταετίαν, ἦν ἡ ἀδελφότης ἀρχικῶς εἶχεν ἀποφασίσῃ, ἀσφαλῶς μετ' αὐτὴν θὰ ἦτο αὐτόσυντήρητος ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν διαφόρων τῶν μαθητρίων παρασκευασμάτων, κεντημάτων κ.λ.π.

Συνετηρήθη καὶ ἐξωραίσθη τὸ σχολεῖον, ἔγιναν βρύσες, κατεσκευάσθη ἐξαιρετικὸ σὲ ἐμφάνισι καὶ ὕψος, Ἡρώων τῶν πεσόντων κατὰ τοὺς πολέμους, καθὼς καὶ πολλὰ ἄλλα κοινωφελῆ ἔργα. Τέλος ἐβοήθησαν ἀποτελεσματικῶς τοὺς κατοικοὺς τοῦ χωριοῦ, πού εἶχαν ἄμεση ἀνάγκη καὶ γενικῶς δὲν ἐσταμάτησαν ποτὲ νὰ βοηθοῦν μετὰ κάθε τρόπο τοὺς δικούς τους καὶ τοὺς συγγενεῖς τῶν.

Πέραν αὐτοῦ καὶ στὴ φωνῇ τῆς κοινῆς Πατρίδας δὲν ἀδιαφόρησαν. Ἔτσι πολλοὶ ἤλθαν ἐθελοντῆς καὶ πολέμησαν κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους, ἀργότερα δὲ εἰσέφεραν μεγάλα χρηματικὰ ποσὰ διὰ τὴν δημιουργίαν τῆς Ἀεροπορίας καὶ ποτὲ δὲν παύουν νὰ δείχνουν ζῆλο καὶ ἀξιεπαινεθυσίαν, νὰ ἐξυπηρετήσουν μετὰ κάθε τρόπο τὴν ἀγαπημένην τους Ἑλλάδα.

Κατωτέρω παραθέτω τὰ ὀνόματα τῶν κατὰ καιροὺς χρηματισάντων Πρῶτοδρωτῆς Ἀδελφότητος «ἡ Μανθυρέα», ὡς μοῦ ἐδόθησαν ἐν Ἀμερικῇ κατὰ τὸ πρόσφατον ταξείδιόν μου:

Νικόλαος Κ. Ἀντωνόπουλος, Κωνσταντῖνος Β. Ἀντωνόπουλος, Νικόλαος Σαρρῆς, Παναγῆς Β. Σιαπέρας, Πέτρος Π. Σιαπέρας, Κωνσταντῖνος Π. Πιλαφᾶς, Δημήτριος Ν. Πιλαφᾶς, Ὀδυσσεύς Ν. Κορομηλᾶς, Γεώργιος Σαραντάκης, Παναγ. Ἰω. Μητρόπουλος καὶ Κωνσταντῖνος Γ. Μητρόπουλος ὁ σημερινὸς Πρόεδρος.

Ὁμοίως παραθέτω ὀνόματα πρωτοπόρων Κερασιωτῶν. Μεταξὺ αὐτῶν ἦτο ὁ Ὀδυσσεύς Κορομηλᾶς, ὅστις ἀπὸ μικρὸ παιδί 12 χρονῶν μετη-

1. Βλέπε καὶ κατωτέρω διεξοδικῶς περὶ Οἰκοκυρικῆς Σχολῆς Κεφ. Ι. 5.

νάστευσε στὴν Ἀμερικῇ καὶ μετὰ σκληρὰν ἐργασίαν ἀνεδείχθη εἰς μέγαν οἰκονομικὸν παράγοντα. Ὁ Κορομηλᾶς διέθεσε τεράστια κεφάλαια διὰ τὸν Ἑλληνισμὸν τοῦ Chicago, ὡς καὶ σημαντικὰ ποσὰ δι' ἐπισκευὴν τοῦ Ναοῦ τοῦ χωρίου μας Ἁγίου Παντελεήμονος, τοῦ Σχολείου καὶ ἄλλων κοινωφελῶν ἔργων. Ἐξετιμᾶτο καὶ ἠγαπᾶτο ὑφ' ὀλοκλήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ τοῦ Chicago καὶ ἰδιαίτερα ἀπὸ τοὺς πατριώτας του. Ὁ Κορομηλᾶς διετέλεσε καὶ Πρόεδρος τῆς Ἀδελφότητος «Μανθυρέα», ἀπέθανε δὲ τὸ 1963.

Ἄλλος ἀκραιφνῆς ὑποστηρικτῆς κάθε ἔργου κοινῆς ὠφελείας τοῦ χωρίου, εἶναι ὁ Γεώργιος Σαραντάκης, πού καὶ αὐτὸς ἀπὸ μικρὸ παιδί πρὸ 60 ἐτῶν μετηνάστευσε εἰς Chicago Ἀμερικῆς καὶ ἀπὸ μικρὸς ὑπαλληλίσκος ἀνεδείχθη ἐξ ἰδίων του ἐπιχειρήσεων καὶ ἤδη ἐργάζεται διὰ τὴν παγκοσμίου φήμης Ἀσφαλιστικὴν Ἑταιρίαν New York Life. Διετέλεσεν ἐπὶ σειράν ἐτῶν Πρόεδρος τῆς Μανθυρέας καὶ Γραμματεὺς αὐτῆς. ἔχει ὑπανδρευθῆ τὴν ἐκ Κερασιᾶς Μαρίαν Πιλαφᾶ, μετ' ἧς ἀπέκτησε θυγατέρα ἤδη καθηγήτριαν. Ἐπὶ σειράν ἐτῶν ὑπηρετήσε σὲ διάφορα ἀξιώματα τῆς 3ης περιφέρειας τῆς Παναρκαδικῆς Ὀμοσπονδίας καὶ ἤδη παρὰ τὰ 76 ἔτη του εἶναι θαλερὸς καὶ ἀεικίνητος καὶ ἐνθερμος ὑποστηρικτῆς κάθε καλοῦ καὶ προοδευτικοῦ ἔργου. Ἐκτὸς τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν βοηθημάτων εἰς ἔργα κοινῆς ὠφελείας, ἤδη κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος προσέφερον εἰς τὴν Ἐνωσιν Κερασιωτῶν ἱκανοποιητικὸν ποσὸν διὰ τὴν ἰδρυσιν μικρᾶς βιβλιοθήκης εἰς τὸ χωριό.

Ἄλλος ἐπίσης διακεκριμένος πατριώτης εἶναι ὁ Ἰωάννης Γ. Στεφάνου, εἰς τοῦ ὁποῖου τὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν ὀφείλεται ἡ ἔκδοσις τοῦ παρόντος βιβλίου. Μικρὸς καὶ αὐτὸς μετηνάστευσε εἰς Ἀμερικὴν καὶ ἔπειτα ἀπὸ ἀγῶνας σκληροῦς ἀνεδείχθη εἰς τὴν πρωτοπορίαν τῶν οἰκονομικῶν παραγόντων τοῦ Chicago. Ἡ κατάρρευσις τοῦ 1929-1930 ἐσάρωσε καὶ αὐτόν, ἀλλὰ ἡ θέλησις, ἡ ἐγκαρτέρησις καὶ ἡ ἐπιχειρηματικότης του τὸν ἀνέδειξαν καὶ πάλιν. Καὶ ἤδη παρὰ τὴν ἡλικίαν του διευθύνει τὴν ἐπιχειρήσιν Stevens, Sohn. Δὲν ὑπῆρξε μέλος τῆς Ἀδελφότητος Μανθυρέας καὶ τοῦτο διότι κανεὶς ἐκ τῶν ἰθυόντων δὲν τοῦ ἐζήτησε, εἰς διαφόρους ὅμως ἐκκλησίαις προθύμως καὶ ἀφειδῶς προσέφερε, ὅπως καὶ ἤδη εἰς ἐκκλησίαν τῆς Ἐνώσεως Κερασιωτῶν, ἀμέσως καὶ προθύμως ἐστειλε τὴν γενναίαν του προσφορὰν διὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἱστορίας καὶ Λαογραφίας τοῦ χωρίου Κερασιᾶς.

Οἱ ἀδελφοὶ Κωνσταντῖνος καὶ Εὐάγγελος Παν. Σιαπέρας ἀπὸ τοὺς παλῆους μετανάστες, μικρὰ παιδιὰ ἐδοκίμασαν τὴν ξενιτείαν καὶ τὰς πικρίας τῆς, χωρὶς κανένα ἐφόδιο. Καὶ ὅμως μετὰ τὴν ἐργατικότητά των, μετὰ τὴν τιμιότητα καὶ τὸν ἀδαμάντινον χαρακτῆρα των ἀνεδείχθησαν εἰς τὴν ἐξ ἑκατὸν χιλιάδων Ἑλλήνων κοινωνίαν τοῦ Chicago, καὶ μεγάλως ἐβοήθησαν τοὺς δικούς τους καὶ συγγενεῖς στὴν ἰδιαίτερα μας Πατρίδα Κερασιάν.

"Άλλοι εξαιρετικῶς δράσαντες ἐν Ἀμερικῇ Κερασιῶτες εἶναι οἱ ἀδελφοὶ Καλαμάτα, οἱ ἀδελφοὶ Μουχελῆ, οἱ ἀδελφοὶ Τζίνου, οἱ ἀδελφοὶ Ἀντωνόπουλοι, Πιλαφέοι, Ψηλός, Ἀσίκης, Καβελάρης, Κουλούρης, Κριτσιῆς, Ἀδελφοὶ Στρίγγλου, Μητροπουλαῖοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Ἡ Κερασιά πρέπει νὰ σεμνύνεται γιὰ τὸ ὅλοι οἱ πατριῶτες βάσταξαν τὸ ὄνομα τῆς Κερασιάς. πολὺ ψηλά. Ἄς μοῦ συγχωρεθῆ δὲ ποὺ δὲν κάμνω μνεῖαν δι' ἕναν ἕκαστον γιὰ ὅλους τοὺς Κερασιῶτες. Βεβαίῳ ὅμως ὅτι ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ ἀπόδημοι εἰς Ἀμερικὴν Πατριῶται Κερασιῶτες, ἐνδιαφέρονται γιὰ τὸ καλὸ τοῦ χωριοῦ μας καὶ ὅλοι τοὺς ἐμποροῦνται ἀπὸ τὰς ἀρίστας διαθέσεις δι' αὐτό. Ὁ καθένας τοὺς ἀπ' αὐτοὺς ἔχει τὴν ἱστορίαν του στὴν ξενιτιά, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἔχω τὰ στοιχεῖα ἐνὸς ἑκάστου διὰ νὰ τὰ προσθέσω στὸ δημοσίευμα αὐτό.

Τὸ τελευταῖο Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς Ἀδελφότητος «Μανθὺρῆα», ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν ὡς Προέδρου τοῦ ἐξαιρετικοῦ καὶ δραστηριοῦ Κου Κωνσταντίνου Μητροπούλου (Κωστούρου), ἀπετελέσθη τὸ πλεῖστον ἀπὸ τοὺς νεωτέρους μετανάστας (Κερασιώτακια), ποὺ ἐλπίζομεν, ὡς νέοι αὐτοί, νὰ δώσουν νέαν ζωὴν, νέαν ὄθησιν, νέας ἰδέας, θὰ πολλαπλασιάσουν τὰ μέλη καὶ θὰ ἐργασθοῦν μὲ ζῆλον πρὸς τὸ καλὸν αὐτῆς ταύτης τῆς Ἀδελφότητος καὶ τοῦ χωριοῦ μας, ποὺ ἀσφαλῶς δὲν θὰ τὸ ξεχάσουν γιὰτὶ μὲ πονεμένη καρδιά τοὺς περιμένει νὰ ξαναγυρῶσιν...

Προσεπάθησα νὰ ἀποδώσω ὅσο τὸ δυνατόν πληρέστερον τὴν ἐν Ἀμερικῇ διαβίωσιν τῶν μετανάστων ἀπὸ τὰ πρῶτα τοὺς χρόνια, τὰ συναισθήματά των, τοὺς ἀγῶνας των, τὶς ἐπιτυχίες τους. Δὲν διεκδικῶ ἀριότητα στὴν μικρὴ μου αὐτὴ προσπάθεια, ἴσως, μελλοντικῶς, ἄλλοι νὰ ἀποδώσουν πληρέστερα τὴν ἐν Ἀμερικῇ διαβίωσιν τοῦ Μεταναστοῦ.

2. Οἱ ξενιτεμένοι καὶ οἱ ριζωμένοι στὸ χωριὸ Κερασιῶτες.

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Τὸ ζήτημα τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ χωριοῦ μας, ἦταν ἕνα θέμα ποὺ πολὺ μὲ ἀπασχόλησε. Κυρίως μὲ ἀπασχόλησε ἡ κίνηση τοῦ πληθυσμοῦ. Καὶ λέγοντας κίνηση τοῦ πληθυσμοῦ ἐνὸς τόπου ἐννοοῦμε τὸν πληθυσμὸ ἐκεῖνον, δηλαδὴ τοὺς κατοίκους τοῦ τόπου, ποὺ εἴτε γιὰ τὸν ἕναν, εἴτε γιὰ τὸν ἄλλο λόγο, φεύγουν ἀπὸ τὸν τόπο ποὺ γεννήθηκαν καὶ ἐγκαθίστανται σ' ἄλλο τόπο, μόνιμα ἢ προσωρινά.

Σκέψη μου ἦταν νὰ παρακολουθῶ τὴν κίνηση αὐτὴ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἀρβανιτοκερασιάς, τοῦλάχιστον ἀπὸ τὸ 1830 ὡς σήμερα. Ἀλλὰ καταλαβαίνει καθένας, πόσο δύσκολο εἶναι νὰ ξεθάψῃ λησμονημένες ὑπάρξεις καὶ ξεχασμένα ὀνόματα, ἀφοῦ πολλοὶ ἀπὸ μᾶς δὲν ξέρομε ἀκόμα οὔτε τὸνομα

τοῦ παππούλη μας! Στὴν ἀρχὴ τὸ πρᾶγμα δὲν μοῦ ἐφάνη τόσο δύσκολο. Ὅσο ὅμως προχωροῦσα στὴ συγκέντρωση τῶν ἀπαραιτήτων στοιχείων, τόσο μεγάλωναν οἱ δυσκολίες. Ἐχρειάστηκε λοιπὸν νὰ ζητήσω τὴ συνδρομὴ πολλῶν πατριῶτων, γιὰ νὰ συγκεντρώσω ὅσο τὸ δυνατόν περισσοτέρα στοιχεῖα, ἀδιάβλητα καὶ ὄχι ἀμφίβολα ἢ λανθασμένα.

Εἶν' ἡ ἀλήθεια ὅτι ἀπὸ τὴν ἐποχὴ, ποὺ πῆραν τὴ λευτεριά τους οἱ πρόγονοί μας, τὸ 1830 περίπου, ὡς τὰ 1895, ποὺ ἄνοιξε ἡ μεγάλη πόρτα τῆς Ἀμερικῆς, οἱ πληθυσμοὶ τῆς Ἑλλάδος ἐλάχιστα ἐκινούντο. Τὸ ἴδιο συνέβαινε καὶ μὲ τοὺς Κερασιῶτες. Ὡς τότε ἡρεμία βασίλευε στὸ χωριό! Κανένας δὲν ἐφευγε. Λιγοστοὶ ἄντρες πήγαιναν στὴ Μεσσήνια καὶ στὴν Ἀρκαδιὰ (Κυπαρισσία) γιὰ νὰ σκάσουν σταφιδάμπελα καὶ σὲ ἕνα-δύο μῆνες ξαναγύριζαν στὸ χωριό. Στὴν Τριπολιτῶν καὶ τὴ Σπάρτη εἶχαν ἐγκατασταθῆ ἐλάχιστοι Κερασιῶτες, βιοτέχνες ἢ ἐπαγγελματίες, καὶ τὴν Ἀθήνα τὴ γνώριζαν μερικοὶ μόνον ἀπὸ τὸ Γεωγραφικὸ Χάρτη ἢ ἀπὸ καμμιά ἐφημερίδα!..

Καὶ νομίζω πῶς ἡ σκέψη μου αὐτὴ, νὰ γράψω κάτι καὶ γιὰ τὴν κίνηση τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ χωριοῦ, ἦταν πολὺ σωστή. Ὅταν γράφῃ κανεὶς ἱστορία καὶ λαογραφία ἐνὸς τόπου, ἦταν δηλαδὴ ἱστορῆ τὰ γεγονότα ποὺ συνέβησαν μὴ ἀρισμένη ἐποχῇ, ὅταν γράφῃ γιὰ τὰ τραγούδια ποὺ τραγουδιῶνται στὸν τόπο ἐκεῖνον, ὅταν περιγράψῃ τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τοῦ τόπου, ἕνα σωρὸ ἄλλες ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς καὶ ψυχικὰ συναισθήματα, ποὺ συνδέονται ἄμεσα μὲ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ τόπου, θὰ ἦταν ἀκατανόητο νὰ ἀγνοήσῃ τὸν παράγοντα ἄνθρωπο, τὰ πρόσωπα δηλαδὴ, ποὺ δημιούργησαν ὅλα αὐτὰ, τὰ ζοῦν καὶ τὰ συνεχίζουν...

Θὰ ἦταν πράγματι ἀκατανόητο νὰ μιλήῃ ὁ Κερασιώτης τῆς ἐποχῆς τῆς δικῆς μου π.χ. γιὰ τὴν ἐκκλησιὰ τῆς Παναγίας καὶ νὰ μὴν βλέπῃ ταυτόχρονα στὸ παγκάρι τῆς, τὸν Κατσελογιαννάκο—χρόνια καὶ χρόνια Ἐπίτροπο—νὰ μετρήῃ τὶς εἰσπράξεις τῆς ἐκκλησίας καὶ νὰ φτιάχνῃ τὰ γνωστά τῆς ἐποχῆς σκαρμυῦτσα μὲ τὶς χάλκινες πενταροδεκάρες! Ἡ νὰ τρώῃ ὁ σημερινὸς Κερασιώτης μῆλα «Ντελίτσιους-Πιλαφᾶ» καὶ νὰ μὴ θυμᾶται τὸ δημιουργό τους, τὸν Πιλαφᾶ, ἀδιάφορο ἂν πολλοὶ ἀπὸ κείνους ποὺ εἰσπράττουν ἀρκετὰ χρήματα ἀπὸ τὰ μῆλα τοῦ Πιλαφᾶ, τὸν ποτίζουν χολῆν ἀντί... μάνα!

Γιὰ καλύτερο κατατοπισμὸ θὰ ἤμποροῦσε νὰ χωρίσουμε τὸν πληθυσμὸ τοῦ χωριοῦ σὲ τρεῖς μεγάλες κατηγορίες:

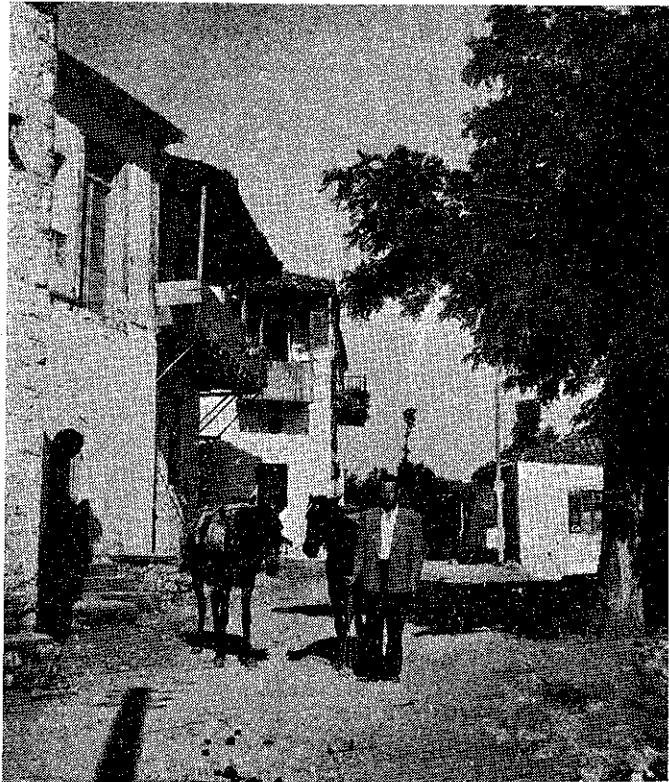
α) Στους ξενιτεμένους τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

β) Στους ξενιτεμένους τοῦ Ἐσωτερικοῦ.

γ) Στους ριζωμένους στὸ χωριό. Σὲ κείνους δηλαδὴ ποὺ ποτὲ δὲν ἀπομακρύνθησαν ἀπὸ τὸ χωριὸ γιὰ προσωρινὴ ἢ μόνιμη ἐγκατάσταση σὲ ξένα μέρη.

α) Ξενιτεμένοι του 'Εξωτερικού ('Απόδημοι και μετανάστες)¹

Ἡ μεγαλύτερη διαρροή του πληθυσμοῦ στοῦ 'Εξωτερικό καὶ ἰδίως στὴν Ἀμερική ἄρχισε στὰ 1895 περίπου, ὅταν ὁ γερο-Σαββούρας πρῶτος κι ὁ μπαρμπαγιάννης ὁ Ζούζουνας ἔπειτα, ἔκαμαν τὴν ἀρχὴ γιὰ τὸ μεγάλο ξεκί- νημα. Ἀπὸ τότε, ὡς τὰ 1920 ἔφευγαν οἱ Κερασιῶτες... καὶ πήγαιναν σχε- δὸν στοῦ ἄγνωστο, στὴν Ἀμερική, νὰ καζαντήσουv...

Ἡ συγκέντρωση γινότανε ἐκεῖ κατὰ τοῦ Παπαμανιάτη τὸ σπῆτι καὶ τοῦ Χλιμπάτσου τὸ μαγαζί...

Ἀπὸ τὴν Τριπολιτσᾶ τοὺς εἰδοποιούσε ὁ Πράκτορας πότε ἀκριβῶς ἔφευ- γε τὸ βαπόρι ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ ἢ τὴν Πάτρα, ὥστε τὴν ὠρισμένη ἡμέρα νὰ εἶναι ἔτοιμοι γιὰ ἀναχώρηση. Τὴν ἡμέρα ἐκείνη ὅλο τὸ χωριὸ ἦταν στοῦ πόδι. Ἄλλοι γιὰ νὰ ξεπροβοδίσουν τοὺς δικούς τους, κι ἄλλοι γιὰ νὰ στεί-

1. Ἀπόδημος λέγεται ἐκεῖνος ποὺ βρίσκεται μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα του γιὰ λίγο ἢ καὶ περισσότερο χρόνο. Μετανάστης—ἐκεῖνος ποὺ ἐγκατέλειψε ὀριστικά τὴν πατρίδα του καὶ ἐγκαταστάθηκε σὲ ξένη χώρα. Ξενιτεμένος—ἐκεῖνος ποὺ πήγε στὴν ξενιτειά, ἀδιάφορο ἂν θὰ μείνη ἐκεῖ ὀριστικά ἢ προσωρινά.

λουν παραγγελίες καὶ χαιρετίσματα στοὺς δικούς τους κι' αὐτοί, ποὺ εἶχαν πάει νωρίτερα στὴν Ἀμερική.

Ἡ συγκέντρωση συνήθως γινότανε στοῦ Κέντρον τοῦ χωριοῦ, ἐκεῖ κατὰ τοῦ Παπαμανιάτη τὸ σπῆτι, τοῦ Χλιμπάτσου καὶ τοῦ Κολιά- κη τὸ μαγαζί. Ἔτσι συγκεντρωμένοι σχεδὸν ὅλοι οἱ χωριανοί, σὺν γυ- ναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν, ξεκινούσαμε ἀπὸ τὸ χωριὸ μαζί με τοὺς ἀναχωρητῆς, με ἐπὶ κεφαλῆς τὸ νταοῦλι καὶ τὴν πίπιζα τοῦ Καλατζῆ... ροβολάγαμε τὸ γκαλντερίμι κατὰ τὰ Στριγγλέικα καὶ τοῦ Τζιναντώνη τὸ σπῆτι, φθάναμε στὴν Παναγία. Ἐκεῖ οἱ ἀναχωρητῆς ἔμπαι- ναν στὴν ἐκκλησία κι' ἀνάβαν ἕνα κερι, γιὰ νὰ βοηθήσῃ ὁ Θεὸς τὸ ταξειδί- στη θάλασσα, ποὺ οἱ περισσότεροὶ Κερασιῶτες ἀναχωρητῆς τότε γιὰ πρῶ- τη φορὰ θὰ τὴν ἔβλεπαν... καὶ στοῦ Μεγάλου Γιοφύρι, ποὺ βρίσκεται πρὸ κάτω ἀπὸ τοῦ Μαρίνη τὴν τρούπα γινόταν ὁ σπαραγμὸς τῆς ψυχῆς!

Ἐκεῖ γινόταν ὁ ἀποχωρισμός! Ἀσπασμοί, δάκρυα, ἀγκαλιὰσματα, φιλιὰ, παραγγελίες, συμβουλές, χαιρετίσματα, εὐχές... Ὅλα μπερδεμένα κι' ἀνάκατα...

— Στὸ καλὸ, ὦρα σας καλή... κι' ὁ Θεὸς μαζί σας...

Ἦταν ἡ τελευταία εὐχὴ ἐκείνων ποῦμεναν πίσω στοῦ χωριοῦ...

Βουτζί το κεφάλι μου σὰν τοῦ χειμάρρου τὴ βοή!
Λιποθυμᾷ ἢ καρδούλα μου καὶ μοῦ ἐκόπηκ' ἡ πνοή,
στὸ ὕστερό σου τὸ φιλί.
Παῖδί μου, ὦρα σου καλή!

Νὰ σὲ παιδέν' ὁ Πλάστης μου, καταραμένη ξενιτειά!
Μᾶς παίρνεις τὰ παιδάκια μας καὶ μᾶς ἀφίνεις στὴ φωτιά,
καὶ πίνουμε τόση χολή,
ὅταν τὰ λέμ' «ὦρα καλή».

Γ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

Τὰ ζᾶ στοῦ Μεγάλου Γιοφύρι ἔτοιμα. Τὰ χαιρετίσματα ποὺ ἐστέλνοντο στοὺς δικούς τους στὴν Ἀμερική... χυλοπῆτες, γλυκὸς τρα- χανᾶς, ἄλειμμα ἢ λογκάνικα κλεισμένα σὲ τενεκεδένια κουτιά, καμμιά κεντημένη κουβέρτα ἢ μαξιλάρι, ὅλα φορτωμένα ἀπάνου στοῦ μου- λάρι... Στὴν Ντροπολιτσᾶ ὅταν ἔφθαναν οἱ ταξειδιῶτες, ἔβγαζαν τὶς Πα- τατοῦκες ἢ τὶς φουστανέλλες καὶ ἐφόραγαν ὁ βροπαϊκά. Ἦ- ταν δὲ αὐτὰ τὰ ὀβροπαϊκά τότε, μιὰ φορεσιά ἀπὸ ντρίλι τοῦ Ρετσίνα, ἕνα κασκέτο, ἕνα πουκάμισο ἀγοραστό, χωρὶς γραβάτα, καὶ ἕνα ζευγάρι παπού- τσια ἀπὸ βακέτα μὸνά...

Ἔτσι οἱ πρῶτοι-πρῶτοι χωριανοί, ἄποικοι, μετανάστες ἢ ξενιτεμένοι,

σχεδόν αγρίμια, τσοπάνηδες ή γεωργοί, οί περισσότεροι όλως διόλου αγράμματοι και με γνώσεις ως τή Τζούκα και τοῦ Μπoζίκη, ως τ' Άλουποχωρι και τή Βλαχοκερασιά, χωρίς ποτέ τους νά έχουν ιδωμένα τή θάλασσα, ξεκίναγαν για τή μαύρη ξενιτιά... νά πᾶν νά καζαντήσουν και νά ξαναγυρίσουν στο χωριό, στους γονιούς τους, στις αδερφάδες τους, για νά ἴδουν κι' αὐτοί μιὰ ἄσπρη μέρα, ὅσοι θά ἐλάχαινε νά βρίσκονται ἀκόμα στη ζωή...

Ο ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΟΣ

Σάν πήγε στην Ἄμερική,
ἐγύριζε ὁ νοῦς του πίσω
καθημερινή και Κυριακή.

Σάν ἄρχιζε νά γράφει γράμμα,
«καλή μου μάνα κι' ἀδελφή»,
ἐκεῖ τὸν ἔπιανε τὸ κλάμα.

Ἐπέρασε καιρὸς πολὺς,
στά ξένα ἀσπρίσαν τὰ μαλλιά του,
γυρίζει πίσω παραλῆς.

Τὰ πλούτη του εἶναι περισσά.
Ἐφερε γοῦνες και ρολόγια,
ἔχει τὰ δόντια του χρυσά.

Πηγαίνει στο σπιτάκι ἴσια.
Ἡ μάνα του;... ἡ ἀδελφή;
εἶναι κι' οἱ δυὸ στά κυπαρίσσια.

Ἄς ξαναζοῦσαν μιὰ βραδυά
—κι' ἄς ἦτανε και στ' ὄνειρό του—
Θᾶδινε ὀλάκερο τὸ βιό του!

ZAX. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Θαυμάζω τοὺς πρωτόγονους αὐτοὺς κι' ἀπλοϊκοὺς πατριῶτες μου, ποὺ ἀπὸ τὴ φτώχεια πήραν τὰ μάτια τους... νά πᾶν στη ξενιτιά, ἀγνωστοὶ ἀνάμεσα σ' ἀγνώστους, χωρίς γλῶσσα, χωρίς προστασία, χωρίς λεφτά. Και τοὺς θαυμάζω ἀκόμα πὺ πολὺ, γιατί ὅλοι τους, χωρίς προκαταρκτικὰ ἐφόδια στη ζωή, ὀπλισμένοι μόνον με ἀδάμαστη ὑπομονή, με θέληση και στερήσεις, ἐργατικότητα και τιμιότητα, ὅλοι τους ἐπρόκοψαν, ἐδημιούργησαν περιουσίες, ἐβόηθησαν τοὺς δικούς τους στο χωριό, ἀνεδείχθησαν μεγάλοι οἰκο-

νομικοὶ παράγοντες στην Ἄμερική, δημιούργησαν πρότυπες οἰκογένειες, ἔδωκαν στην Ἄμερικανική και τὴν Ἑλληνική κοινωμία ἀρίστους ἐπιστήμονες και ἐπιχειρηματίες, και πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἔκαμαν μεγάλες ἐβεργεςίες και στο χωριό—στον τόπο ποὺ γεννήθηκαν—ἀλλὰ και στη νέα θετή τους πατρίδα τὴν Ἄμερική...

Σ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς καλοὺς και προοδευτικοὺς ξενιτεμένους πατριῶτες, ποὺ ἐμεῖς τοὺλάχιστον οἱ παλαιότεροι με συμπάθεια και ἀγάπη τοὺς θυμόμαστε, ποὺ κέρδισαν τὴ ζωή με τὰ ἴδια τους τὰ χέρια, σ' ὅλους αὐτοὺς ἀνήκει ἕνας μεγάλος ἔπαινος.

Οἱ πίνακες ποὺ βρίσκονται πάρα κάτω καταρτισμένοι ἀπὸ τὸν Ἄντιπρόεδρο τῆς Ἐνώσεως Κερασιωτῶν, Ἑλληνο-Ἄμερικανὸν κ. Πέτρ. Σιαπέραν και συμπληρωμένοι ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τῆς Κοινότητος Κερασιῶς κ. Γ. Σαρρῆν, με ἀκούσιες τυχὸν ἀβλεψίες και παραλείψεις, περιλαμβάνει ὅλα τὰ ὀνοματεπώνυμα τῶν ξενιτεμένων παιδιῶν τῆς Κερασιῶς στην Ἄμερική, στην Ἀυστραλία, στον Καναδά κ.λ.π., ἐκείνων ποὺ πέθαναν, και ἐκείνων ποὺ βρίσκονται στη ζωή.

... Πρὶν φθάσω ὁμως στοὺς πίνακες, θά ἤθελα για τοὺς ξενιτεμένους, και κυρίως για κείνους ποὺ βρίσκονται στην Ἄμερική, νά χαράξω ἀκόμη σὲ τούτη μου τὴ μελέτη λίγες λέξεις, για τὴ σταδιοδρομία τους ἐκεῖ, τὴν ἐν γένει σημερινὴ ζωή τους και τίς ἐσωτερικὲς τους παρορμήσεις.

Θά πρέπει νά γενικεύσω τίς σκέψεις μου αὐτὲς και νά συμπεριλάβω ὄχι μονάχα τοὺς πατριῶτες τοῦ στενοῦ ἐνδιαφέροντος, δηλαδή τοὺς Κερασιῶτες, ἀλλὰ γενικὰ τοὺς Ἀρκαδὲς τῆς Ἄμερικῆς, γιατί οἱ Ἀρκαδὲς τῆς Ἄμερικῆς συνιστοῦν ἕνα ξεχωριστὸ συγκρότημα, με ξεχωριστὸ ζώονο ὄνομα για τὴν ἰδιαίτερὴ τους πατρίδα, ποὺ ξεχωρίζει ἀπὸ τὸ νόστο ὅλων τῶν ἄλλων ὁμογενῶν τῆς Ἄμερικῆς.

Οἱ πρῶτοι Ἀρκαδὲς μετανάστες για τὴν Ἄμερική, ἔφυγαν κατὰ τὸ 1892-1894 παρακινούμενοι ἀπὸ τοὺς Λάκωνες, ποὺ ἦσαν οἱ πρωτοπόροι στη μετανάστευση για τὴν Ἄμερική ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἑλληνας. Ἀπὸ τότε, τὸ μεταναστευτικὸ ρεῦμα, ὄχι μονάχα ἀπὸ τὴν Ἀρκαδία, ἀλλὰ ἀπ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα συνεχῶς μεγαλώνει ὡς τὰ 1907, ποὺ ἔφθασε τότε στο μεγαλύτερό του ὕψος. Στὰ πολεμικὰ χρόνια τοῦ 1912-1913, ὀπωσδήποτε ἀναχαιτίστηκε τὸ ρεῦμα αὐτό, ὡς ποὺ ἦρθε ὁ Νόμος τοῦ 1924, ποὺ ἔθεσε τέρμα στην αἰμῶρραγια αὐτὴ τῆς φυλῆς. Οἱ τελευταῖοι ὁμως μεταναστευτικοὶ Νόμοι ἄνοιξαν πάλι—με κάποιες βέβαια δυσκολίες—τίς πόρτες τῆς Ἄμερικῆς, ἀλλὰ πολὺ περιορισμένα.

Εἶναι πανελλήνια γνωστὸ ὅτι ἡ Ἀρκαδία ἀπ' ὅλα τὰ διαμερίσματα τῆς χώρας ἔχει τὸ μεγαλύτερο ποσοστὸ ἀποδήμων στη Μεγάλη Ἑπερπὸντια Δημοκρατία, τίς Ἠνωμένες Πολιτεῖες. Μία δευτέρη Ἀρ-

καδία σὲ πληθυσμὸ ἔχει ἐγκατασταθῆ καὶ προοδεύει στὴ φιλόξενη καὶ πολιτισμένη πατρίδα τοῦ Οὐάσιγκτον καὶ τοῦ Λίγκολν.

Ἡ Παναρκαδικὴ Ὀμοσπονδία τῆς Ἀμερικῆς, ποὺ ἔχει τὴν ἔδρα της στὸ Σικάγο, ἀριθμεῖ περὶ τὶς 100.000 καὶ πλέον μέλη. Σ' ὅλες τὶς πόλεις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν λειτουργοῦν ὀργανώσεις της.

Στὴν Ἀμερικὴ οἱ Ἀρκάδες μὲ τὴ δημιουργικὴ τους πνοή, τὴ χαρακτηριστικὴ ἐργατικότητά τους, τὴ φυσικὴ εὐφυΐα τους καὶ τὴν ἐφεση γιὰ κάθε πρόοδο, ἔχουν μεγαλοουργήσει σ' ὅλους τοὺς νευραλγικοὺς τομεῖς τῆς οικονομικῆς, τῆς πνευματικῆς, τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τῆς Μεγάλης Συμπολιτείας.

Καὶ συμβαίνει τοῦτο τὸ περίεργο φαινόμενο, ποὺ ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά ἔχουν ἀποχτήσει πλήρη καὶ ζωηρὴ τὴ συνείδηση, πὼς ἔχουν πιάσει στέρεη ρίζα στὴν ἀπέραντη Συμπολιτεία, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἔχουν δημιουργήσει τὶς Κοινότητές τους, ὄχι Κοινότητες γενικά Ἑλληνικές, ὅπως θὰ φανταζόταν κανεὶς, οὔτε κἀν Κοινότητες ἀπὸ ἐνρύτερες Γεωγραφικὲς περιοχὲς π.χ. Πελοποννήσου, Θεσσαλίας κ.λ.π. ἀλλὰ ὅσο παίρνει στενωτέρες, σχεδὸν ἀπὸ κάθε χωριό.

Αὐτὸ εἶναι μιὰ παθολογικὴ ἀλλὰ συγκινητικὴ προσήλωσις στὸ δράμα, ὄχι τόσο τῆς Ἑλλάδος ποὺ ἄφισαν κάποτε πίσω τους, ὅσο τοῦ χωριοῦ ποὺ γεννήθηκαν, ἢ τοῦ χωριοῦ τοῦ πατέρα τους καὶ τῆς μάνας τους, ποὺ πέθαναν καὶ θάφτηκαν στὸ Νεκροταφεῖο τοῦ χωριοῦ...

Ἐξέγερσις τῆς πατρογονικῆς αὐτῆς ἑλξῆς, εἶναι καὶ ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν ἐκκλησιῶν στὴν Ἀμερικὴ, ποὺ διαρκῶς καὶ νέες χτίζονται. Μόνον τὸ Σικάγο, ὅπως ἔχω ἀκούσει, κατέχει δώδεκα Ἑλληνικὲς ἐκκλησίας, μὲ τὶς αἵθουσές τους, μὲ τὰ Σχολεῖα τους, τὰ πρεσβυτέρια καὶ τὴν ὠραία ἀρχιτεκτονικὴ τους. Ἡ κάθε Κοινότητα στὴν Ἀμερικὴ φιλοδοξεῖ νὰ ἐπιδείξῃ τὴν ὠραιότερη ἀμίλλα, γιὰ νὰ χτίσῃ κι' ἀπὸ ἓνα προπύργιο τῆς πίστεως της. Ἐκεῖ δίδονται γεύματα πολυπληθῆ, ὅπου ὁ πατριωτισμὸς ξεσπᾷ, γιορτὲς φιλανθρωπικῆς, χοροὶ, κοσμικὲς συγκεντρώσεις, κι' ἐκεῖ πλέκονται τὰ εἰδύλλια τῆς νεολαίας, κατὰ τέτοιον τρόπον, ὥστε νὰ διαιώνιζται ἡ Ἑλληνικὴ ἑνότητα στὸ βαθμό, ποὺ τοῦτο εἶναι κατωρθωτό, μόνον ὅπου οἱ νέοι ὑπακοῦνε ἀκόμα στοὺς γονεῖς...

Οἱ Ἀρκάδες στὸ Σικάγο ἀνήκουν σὲ διάφορα ἐπαγγέλματα καὶ ἡ σταδιοδρομία τους ἐκτείνεται παντοῦ. Οἱ ἐστιάτορες βέβαια, οἱ ζαχαροπλάστες καὶ οἱ καφετζήδες πλειοψηφοῦν. Ὑπάρχουν ὀλόκληρες συνοικίες στὸ Σικάγο ὅπου νομίζει κανεὶς πὼς βρίσκεται στὴν Ἑλλάδα, Ἑλληνικὲς ἐπιγραφές, Ἑλληνικὲς σημαίες, Ἑλληνικὰ προϊόντα, ἐλιές, τυρὶ φέτα, ρετσίνα, ξηρὸς μπακαλιάρος, σουβλὲς γιὰ ὀβελίες καὶ ψησταριές, ἀνατολίτικος καφὲς καὶ θεσπέσια θεάματα ποὺ μοιάζουν μὲ σκηνοθεσία Ἑλληνικῆς ἡθογραφίας.

Ὑπάρχουν Ἑλληνικὲς ἐφημερίδες μὲ ὀλόκληρο ἐπιτελεῖο δημοσιογράφων, ὑπάρχουν φιλολογικοὶ Σύλλογοι, ὑπάρχουν Ἑλληνες συγγραφεῖς ποὺ γράφουν Ἑλληνόγλωσσα καὶ Ἀμερικανόγλωσσα ἔργα, ὑπάρχουν Ἑλληνοαμερικανοὶ ἐπιστήμονες στὸ Ἰλλινόϊς ποὺ διέπρεψαν σὰν γιατροί, δικηγόροι, τεχνικοὶ κ.λ.π.

Παράλληλα ὅμως πρὸς τὴν αὐτοδημιουργικὴ τους ἀνύψωσις, τὰ ξενιτεμένα αὐτὰ παιδιὰ τῆς θρυλικῆς καὶ ἱστορικῆς Ἀρκαδικῆς γῆς, δὲν ἐπαυσαν νὰ ἐνισχύουν γενναϊόφρονα καὶ τὴ γενετείρά τους καὶ παντοιοτρόπως νὰ συμβάλλουν στὴν ἀνασυγκρότησι καὶ τὴν πρόοδο αὐτῆς. Τὰ περισσότερα ἔργα κοινῆς ὀφελείας καὶ ἀνάγκης, στοὺς Δήμους καὶ τὶς Κοινότητες τῆς Ἀρκαδίας, ἐξετελέσθησαν δαπάναις τῶν Ἀποδήμων. Τὸ εἰσρέον μεταναστευτικὸ συνάλλαγμα προσδίδει ἰδιαίτερη σημασία στὴν οικονομικὴ ζωὴ τοῦ τόπου. Τὸ μέγαλο Παναρκαδικὸ Νοσοκομεῖο στὴν Τρίπολη, τὸ τελειότερο αὐτὸ νοσηλευτικὸ ἴδρυμα στὰ Βαλκάνια, εἶναι ἔργον τῆς Παναρκαδικῆς Ὀμοσπονδίας τῆς Ἀμερικῆς.

Οἱ ποικίλες προσφορὲς τῶν Παναρκαδῶν τῆς Ἀμερικῆς στὴ γενέθλιο πατρίδα τους συνεχίζονται καὶ θὰ συνεχίζονται πολλὰ ἀκόμα χρόνια.

Ἄνοιξα τὸ βιβλίον τῶν Βασιλικῶν βραβεύσεων τῆς 3ης περιόδου τῶν ἐτῶν 1957-1958 καὶ ἐδιάβασα τὰ ἀποτελέσματα τῶν βραβεύσεων αὐτῶν γιὰ τὴν ὡς ἄνω περίοδο. Ἐβραβεύθησαν μὲ Ἀριστεία, Βασιλικά Βραβεῖα, Εὔσημα καὶ Εὐαρέσκειες 462 ὁμογενεῖς καὶ ὀργανώσεις ὁμογενῶν τῆς Ἀμερικῆς, ποὺ προέρχονται ἀπὸ ὅλην τὴν Ἑλλάδα, δηλαδὴ ἀπὸ τοὺς 55 Νομοὺς. Στοὺς πατριώτες Ἀρκάδες ὁμογενεῖς τῆς Ἀμερικῆς ἀνήκει ἡ τιμὴ καὶ τὸ προβάδισμα νὰ καταλάβουν τὴν πρώτη θέσι μὲ 114 βραβεύσεις, ἤτοι μὲ τὸ ἐν τέταρτον τοῦ συνόλου τῶν βραβεύσεων τῶν 55 Νομῶν τοῦ Κράτους καὶ μὲ ποσὸν ἄνω τῶν 100.000.000 δραχ. βοήθειας, τὸ ὅποιον ἐδαπανήθη σὲ ἔργα κοινῆς ὀφελείας (ὀδοποιΐας, ὕδρευσεως, σχολείων, ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων κ.λ.π.) στοὺς τόπους τῆς γενετείρας των. Αὐτοὶ εἶναι οἱ Ἀρκάδες! Κανένας ἄλλος Νομὸς δὲν εἶναι τόσο περήφανος γιὰ τὰ ξενιτεμένα του παιδιὰ ὅσο ἡ Ἀρκαδία!...

Οἱ πατριδολάτρισες ψυχὲς τῶν ἀποδήμων μας οἰστρηλατοῦνται ἀπὸ τὸν ζῶπυρο νόστο πρὸς τὴν Ἑθνικὴ τους ρίζα... Τὸ θερμουργὸ ἐνδιαφέρον τους γιὰ τὴν ὕλική καὶ ἐκπολιτιστικὴ ἀνάπλασις τῆς ἰδιαίτερας των πατρίδας συνθέτει ἓνα ἐλπιδοφόρο καὶ πανώριο σκοπὸ τῆς ζωῆς των... Τούτῃ τὴν ὑπέροχη παρόρμησις, τοῦτο τὸ γόνιμο βίωμα τῆς φυλῆς, αὐτὴ τὴ φιλοπάτριδα ἐνδραση τῶν ξενιτεμένων μας εἶναι Ἑθνικὴ ἀνάγκη νὰ τὴν ἐνθαρρύνουμε, νὰ τὴ ζωογονήσουμε καὶ νὰ τὴν ἀξιοποιήσουμε γιὰ τὸ καλὸ τοῦ τόπου...

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΚΕΡΑΣΙΩΤΩΝ
(ΑΠΟΔΗΜΟΙ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΑΙ)

Τοὺς ξενιτεμένους αὐτοὺς σὸ Ἐξωτερικὸ διαιρέσαμε στὶς ἀκόλουθες κατηγορίες.

Α'. Ἐκείνους ποὺ πρῶτοι-πρῶτοι μετηνάστευσαν στὴν Ἀμερικὴ (1894-1897).

Β'. Ἐκείνους ποὺ βρίσκονται στὴν Ἀμερικὴ.

Γ'. Ἐκείνους » » στὴν Αὐστραλία.

Δ'. Ἐκείνους » » στὸν Καναδᾶ.

Ε'. Ἐκείνους ποὺ πέθαναν στὴν Ἀμερικὴ, στὴν Αὐστραλία, στὴν Αἴγυπτο κ.λ.π.

ΣΤ'. Ἐκείνους ποὺ ἦσαν στὴν Ἀμερικὴ ἀλλὰ πέθαναν στὴν Ἑλλάδα.

Α'. Πρῶτοι-πρῶτοι Κερασιῶτες μετανάσται τῆς Ἀμερικῆς (1894-1897).

1. Ἀντωνόπουλος Γ. Νικόλαος	Κόκοτας-Τσουταμπάκης
2. Ἀντωνόπουλος Β. Κων)νος	Τσάλες
3. Γριμπᾶς Γ. Κων)νος	Κοτσαρῆς
4. Μητρόπουλος Γεώργιος	Σαβούρας
5. Πιλαφᾶς Ἀνδ. Γεώργιος	Κριτσίλας
6. Πιλαφᾶς Ν. Δημήτριος	Καράμπελας (Ψηλός)
7. Σαρρῆς Δ. Ἰωάννης	Σκληρός
8. Στεφάνου Ν. Ἰωάννης	Ζούζουνας-Μπαρμπαγιάννης
9. Σωτηρόπουλος Σταύρος	Ντράς
10. Τσέλλος Γ. Χρῖστος	Κοῦζος.

Β'. Κερασιῶτες ποὺ βρίσκονται σήμερον στὴν Ἀμερικὴ.

Ὄνοματεπώνυμον

Παρατσούκλι

1. Ἀποστολᾶς Ἰωάννης	Πανάκος
2. Ἀναγνωστόπουλος Σωτήριος	Σκάγκας
3. Ἀναγνωστόπουλος Χρῖστος	Σκάγκας
4. Ἀντωνόπουλος Ἀθ. Δημήτριος	Νταλάκας
5. Ἀντωνόπουλος Ἀθ. Κων)νος	Νταλάκας
6. Ἀντωνόπουλος Δ. Γεώργιος	Νταλάκας
7. Ἀντωνόπουλος Δ. Ἀνδρέας	Νταλάκας
8. Ἀντωνόπουλος Γ. Κων)νος	Κόκοτας

Ὄνοματεπώνυμον

Παρατσούκλι

9. Ἀντωνόπουλος Κ. Χρῖστος	Γύφτος
10. Ἀντωνόπουλος Ἀντ. Παντελῆς	—
11. Ἀντωνόπουλος Κ. Ἀριστ.	Γύφτος
12. Ἀρχος Ἀθ. Φίλιππος	Συκαρῆς
13. Ἀρχος Κ. Ἰωάννης	—
16. Ἀρχος Ν. Χρῖστος	—
15. Ἀρχος Κ. Ἡλίας	—
16. Ἀρχος Ἀλεξ. Λεωνίδας	—
17. Ἀθανασόπουλος Κων)νος	Σιοῦσκος
18. Ἀντωνόπουλος Μ. Βασίλειος	Κόκοτας
19. Βασιλόγαμβρος Β. Παναγ.	—
20. Γκοτζιαβρᾶς Γ. Παναγ.	—
21. Γκοτζιαβρᾶς Κ. Γεώργιος	—
22. Γριμπᾶς Ἰ. Γεώργιος	—
23. Καλαμάτας Δ. Ἀλέξανδρος	—
24. Καραμπάτσος Σωτ. Παναγιώτης	Μπέης
25. Κορομπιλᾶς Β. Δημήτριος	Κασκάβελος
26. Κορομπιλᾶς Λαμ. Δημήτριος	—
27. Κορομπιλᾶς Ν. Ὀδυσσεὺς	—
28. Κορομπιλᾶς Λαμ. Γεώργιος	—
29. Κορομπιλᾶς Ν. Ἰωάννης	—
30. Κορομπιλᾶς Λαμ. Νικόλαος	—
31. Κοῦκος Ἀθαν. Ἡλίας	—
32. Κοῦκος Ἀθαν. Κων)νος	—
33. Κωστάκης Γ. Χρῖστος	Κωλέτζης
34. Λυμπερόπουλος Ἡλ. Παντελῆς	Τσουρούτης
35. Μουχελῆς Π. Ἀγγελῆς	Ἀγγελᾶριος
36. Μουχελῆς Π. Σταύρος	—
37. Μουχελῆς Στ. Κων)νος	—
38. Μουχελῆς Στ. Ἀρτ.	—
39. Μουχελῆς Φωτ. Ἀργύρης	—
40. Μποῦρτζος Γ. Δημήτριος	—
41. Μποῦρτζος Χαρ. Κων)νος	—
42. Μποῦρτζος Κ. Φώτης	—
43. Μποῦρτζος Φ. Λάκης	—
44. Μποῦρτζος Φ. Ἀνδρέας	—
45. Μποῦρτζος Φ. Κων)νος	—

46. Μπουρτζος Φ. Θεόδωρος	—
47. Μπουρτζος Κ. Χρῖστος	Μπούρμπουνος
48. Μητρόπουλος Κ. Παναγῆς	Βούλγαρης
49. Μητρόπουλος Κ. Βασίλειος	Βούλγαρης
50. Μητρόπουλος Γ. Κων)νος	Κωστούρος
51. Μητρόπουλος Ἰωάν. Κων)νος	Βούλγαρης
52. Μητρόπουλος Ἰωάν. Παναγιώτης	Βούλγαρης
53. Μητρόπουλος Κ. Παναγιώτης	Γερακάρης
54. Ντοῦρος Παντ. Ἀντόνιος	Τσικουνίδης
55. Οἰκονόμου Δ. Χρῖστος	Τσαμαντάνης
56. Οἰκονόμου Γ. Διονύσιος	Σαλεμένο
57. Οἰκονόμου Ἀνδ. Σταῦρος	—
58. Παπαδόπουλος Δ. Κων)νος	—
59. Παναγάκης Σπ. Χαρίλαος	—
60. Παναγάκης Σπ. Παναγιώτης	—
61. Παπαδέλος Γ. Κων)νος	—
62. Παπαλεξάνδρου Χ. Δημήτριος	—
63. Πετράκης Ἀναστ. Γεώργιος	—
64. Πετράκης Δημ. Στέφανος	Δημητρέλης
65. Παπαδόπουλος Δημ. Γεώργιος	Δραγῶνας
66. Πιλαφᾶς Κ. Δημήτριος	Ἀσίκης
67. Πιλαφᾶς Χαρ. Κων)νος	—
68. Πιλαφᾶς Κ. Δημήτριος	Καβελάρης
69. Πιλαφᾶς Χρ. Γρηγόρης	Πλάκας
70. Πιλαφᾶς Παρασ. Κων)νος	Κουρέβελος
71. Πιλαφᾶς Κ. Στέφανος	Κουρέβελος
72. Πιλαφᾶς Παρασ. Ἀθανάσιος	Κουρέβελος
73. Πιλαφᾶς Χ. Νικόλαος	Κουλούρης
74. Πιλαφᾶς Ἰωάν. Κων)νος	Κουλούρης
75. Πλατόπουλος Κ. Ἰωάννης	—
76. Πολυζώης Φ. Κων)νος	—
77. Πολυζώης Ἰωάν. Ἀναστάσιος	Γεροτέμης
78. Σαραντάκης Χρ. Παναγιώτης	Δάμης
79. Σαραντάκης Χρ. Γεώργιος	Λαπίος
80. Σαραντάκης Χρ. Ἀθανάσιος	—
81. Σαραντάκης Ἰωάν. Εὐάγγελος	—
82. Σαραντάκης Δ. Δημήτριος	Δούλος

83. Σαρρῆς Χρ. Δημήτριος	Κασιόλος
84. Σιαπέρας Παν. Πέτρος	—
85. Σιαπέρας Πέτρ. Εὐάγγελος	—
86. Σιαπέρας Βασ. Τάκης	—
87. Σιαπέρας Βασ. Παναγιώτης	Νιός
88. Σιαπέρας Βασ. Νικόλαος	—
89. Σιαπέρας Γ. Εὐάγγελος	Τζουλέρης
90. Σιαπέρας Γ. Δημήτριος	Τζουλέρης
91. Σιαπέρας Γ. Κων)νος	Πιπίνης
92. Σιαπέρας Παν. Κων)νος	—
93. Σωτηρόπουλος Γ. Παναγιώτης	Ντράς
94. Στριγγλος Ν. Δημήτριος	—
95. Στεφάνου Δ. Νικόλαος	Ἀγγελάκος
96. Στεφάνου Γ. Ἰωάννης	Κίκινος
97. Τζιούμης Ἡλ. Ἰωάννης	—
98. Τσέλλος Θεόδ. Δημήτριος	Ἀλιτζερίνης
99. Τσέλλος Γ. Νικόλαος	Κουζος
100. Τσέλλος Κ. Δημήτριος	—
101. Τσέλλος Ἰωάν. Νικόλαος	—
102. Τζίνος Π. Κων)νος	—
103. Τζίνος Ἰωάν. Ἀναστάσιος	—
104. Τζίνος Ἀν. Ἰωάννης	—
105. Τσιαγγούρης Δ. Κων)νος	—
106. Τσιαγγούρης Δ. Εὐάγγελος	—
107. Τσιαγγούρης Δ. Γεώργιος ¹	—

Διευθύνσεις τῶν ἀνωτέρω εἰς Ἀμερικὴν καὶ μερικῶν ἀκόμη φίλων τῆς Κερασιᾶς².

I. Μέλη τῆς Ἀδελφότητος

1. Arhos, Louis	714 S. 1st St.	De Kalb, Ill.
2. Arhos, John	653 N. 10th St.	De Kalb, Ill.

1. Ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρω πατριῶτες ποὺ βρίσκονται στὴν Ἀμερικὴ πολλοὶ εἶναι κάτοχοι ἀπολυτηρίου Ἑλλην. Γυμνασίου, μερικοὶ δὲ τυγχάνουν καὶ ἀνωτέρας μορφώσεως. Λυπούμεθα γιὰτὶ δὲν ἐστάθη δυνατόν νὰ λάβουμε καὶ καταχωρήσουμε σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση σχετικὰ στοιχεῖα.

2. Τὶς διευθύνσεις αὐτὰς μᾶς παρεχώρησε ὁ Ἑλληνο-Ἀμερικανὸς καὶ Ἀντὶδρος τῆς Ἐνώσεως Κερασιωτῶν ἐν Ἀθήναις κ. Πέτρος Σιαπέρας πρό τινος ἐπανελθὼν ἐξ Ἀμερικῆς.

3. Athans, Gust	2329 N. Parkside	Chicago 39, Ill
4. Antonopoulos, Will	4908 N. Fairfield	Chicago 25, Ill.
5. Antonopoulos, James	954 W. Cuyler	Chicago 13, Ill.
6. Antonopoulos, Const.	625 S. Halsted St.	Chicago 7, Ill.
7. Bertso, John	2329 N. Parkside	Chicago 39, Ill.
8. Bourtjos, Fotis, Dr.	237 S. Lotus	Chicago 44, Ill.
9. Douros, Antony	160 N. Peroia St.	Chicago 7, Ill.
10. Douros, John	50 1)2 Wileton	Phoenix, Arizona
11. Economou, Christ	3207 W. 63rd St.	Chicago 29, Ill.
12. Gratsis, George	3409 W. Harrison	Chicago 24, Ill.
13. Grimbas, George	653 N. 10th St.	De Kalp, Ill.
14. Jenos, John	925 N. Linder	Oak Park, Ill.
15. Kostakis, Christ	5902 W. North Ave.	Chicago 39, Ill.
16. Koukos, Louis	6805 W. Cermak Road	Berwyn, Ill.
17. Koukos, Gust	6805 W. Cermak Road	Berwyn, Ill.
18. Kostakis, Peter	4724 W. 20th St.	Cicero, Ill.
19. Kalamatas, Alex.	4758 Roscoe	Chicago 41, Ill.
20. Korombilas, L., Nick	6000 W. Roosevelt Road	Oak Park, Ill.
21. Korombilas, L., James	6000 W. Roosevelt Road	Oak Park, Ill.
22. Korombilas, Mike	6125 Forest Glen	Chicago 30, Ill.
23. Korombilas, John	6601 Circle Dr. Lincoln	Tower, Lincolnwood. Ill.
24. Kogiavras, George	5514 W. Monroe	Chicago 44, Ill.
25. Koulogeorge, Peter	5426 W. Agatite	Chicago 30, Ill.
26. Metropoulos, J. Gust	2609 W. Lawrance Ave.	Chicago 25, Ill.
27. Johnson, Gust	139 Williams St.	Crystal Lake, Ill.
28. Metropoulos, Panagis	139 Williams St.	Crystal Lake, Ill.
29. Metropoulos, William	40 Williams St.	Crystal Lake, Ill.
30. Mouhelis, Constant.	139 Williams St.	Crystal Lake, Ill.
31. Mouhelis, Evangelos	1109 S. Monitor	Chicago 44, Ill.
32. Mouhelis, Steve	3409 W. Harrison St.	Chicago 24, Ill.
33. Mouhelis, Art	139 Williams St.	Crystal Lake, Ill.
34. Metropoulos, J. Peter	5143 W. Belmont Ave.	Chicago 41, Ill.
35. Metropoulos, K. Peter	40 Williams St.	Crystal Lake, Ill.
36. Nicols, Louis and Kiki	10950 S. Wentworth Ave	Chicago 28, Ill.
37. Pappas, Gust	7020 W. Grand Ave.	Chicago 35, Ill.
38. Pergason, Dan	2326 S. McArthur	Springfield, Ill.
39. Panos, Peter	8101 S. Spaulding Ave.	Chicago 29, Ill.
40. Pilafas, Gust	5969 W. Lake St.	Chicago 44, Ill.
41. Pilafas, Gregory	4725 W. Fulton St.	Chicago 44, Ill.
42. Pilafas, James (Asikis)	540 S. Humphry	Oak Park, Ill.

43. Pilafas, Nick	4100 W. Madison St.	Chicago 29, Ill.
44. Pilafas, Jam. (Kavela- laris)	6129 S. Carov Ave.	Chicago, Ill.
45. Pilafas, Tom	5858 W. 59th St.	Chicago 29, Ill.
46. Pilafas, D. Theodore	625 S. Halsted St.	Chicago 7, Ill.
47. Pilafas, Tom	1631 East Ave.	Berwyn, Ill.
48. Polizois, Gust	7020 W. Grand Ave.	Chicago 35, Ill.
49. Pilafas, Steve	540 Humphry	Oak Park, Ill.
50. Polizois, Tom	1123 Wilson Ave.	Chicago 40, Ill.
51. Sarantakis, Peter	4723 N. Magnolia	Chicago 40, Ill.
52. Sarantakis, George	5807 N. Californiz Ave.	Chicago 45, Ill.
53. Striglos, James	828 N. 9th St.	De Kalb, Ill.
54. Stevens, John (Stefanou)	2563 N. Cicero Ave.	Chicago 39, Ill.
55. Tselos, S. Nick	578 Lee St.	Desplains, Ill.
56. Tselos, G. Nick	5556 W. Van Buren Ave.	Chicago, Ill.
57. Tsilivis, Will	5514 W. Monroe	Chicago 44, Ill.
58. Tjinis, Gust	1435 Roscoe St.	Chicago 13, Ill.
59. Tsilivis, John	5514 W. Monroe	Chicago 44, Ill.
60. Vasilogambros, Peter	653 N. 10th Ave.	De Kalb Ill.
61. Anton, George	4932 N. Oakley	Chicago, Ill.
62. Anton, Andy	4732 N. Oakley	Chicago 25, Ill.
63. Tsiaguris, George	R.T.1 Box 1146 Clev. Ave.	St. Joe, Mich.
64. Marveas, Petros	716 S. Grove	Oak Park, Ill.
65. Panos, Betty	8151 Kilpatrik	Skoki, Ill.
66. Ballius, George an Ka- liroy	309 Middle Dr.	Vpsilanti, Michigan
67. Korombilas, Lambros	6000 W. Roosevelt Road	Oak Park, Ill.
68. Andrews, Gus	1501 Sunset, Ridge Rd.	Northbrook, Ill.
69. Tsiaguris, Angelo	125 N. Kilbourn	Chicago Ill.
70. Korombilas, J. Nick	4001 W. Irving Bl.	Chicago, Ill.
71. Siaperas, Takis	3207 W. 63rd St.	Chicago 29, Ill.
72. Panagakis, Peter	3207 W. 63rd St.	Chicago 29, Ill.
73. Panagakis, Harry	3207 W. 63rd St.	Chicago 29, Ill.
74. Siaperas, James	3207 W. 63rd St.	Chicago 29, Ill.
75. Siaperas, Angelo	5242 S. Artesian Ave.	Chicago, Ill.
76. Bays, Sam	2808 W. 40th Place	Chicago, 32, Ill.
77. Petrakis, H. George	1530 S. Beverly Dr.	Los Angeles 35, Cal.
78. Petrakis, K. Anna	425 E. Champaign	Rautoul Ill.
79. Striglos, Athanasios	653 N. 10th Ave.	De Kalp, Ill.
80. Bourtjos, Christ	653 N. 10th Ave.	De Kalp, Ill.

81. Bourtjos, George	653 N. 10th Ave.	De Kalp, Ill.
82. Douros, Helen	2613 W. Leland	Chicago, Ill.
83. Apostolas		Denver, Colorado
84. Pilafas, Haralampos		Chicago Ill.
85. Lagas	6805 W. Cermak Road	Berwyn, Ill.
86. Lymberopulos, Theo.	5426 W. Agatite	Chicago 30, Ill.
87. Pergantós, Steve	3207 W. 63rd St.	Chicago 29, Ill.
88. Antonopulos, Gust		Chicago Ill.
89. Marinakos, Marigo	115 Bayard Place	Pittsburgh, Pa.
90. Tsakanakes	3207 W. 63rd St.	Chicago 29, Ill.
91. Tsiaguris, Gus	5632 S. Hermitage Ave.	Chicago 36, Ill.
92. Arhos Philip	512 Avondale	Bryan-Texas

II. Μή μέλη της Ἀδελφότητος καὶ φίλοι τῆς Κερασιᾶς

1. Katsafanas, Dinos	1215 Highland Building	Pittsburgh, Pa.
2. Contis, C.	309 Plaza Building	Pittsburgh, Pa.
3. Petrolias, James	639 - 41 Sweetfeld St.	Pittsburgh, Pa.
4. Sotos, Nick	1403 N. Megley	Pittsburgh, Pa.
5. Harritos, George	Parkline and Poofeld Roots	Pittsburgh, Pa.
6. Baziotis, Peter	3645 N. 37th St.	Phoenix, Arizona
7. Fotopulos, Dinos	2429 W. Congress St.	Chicago, Ill.
8. Very Rev. Daniel Gambrilis	10455 S. Hamilton St.	Chicago, Ill.
9. Rev. Christ Moulas	725 Broadway	Benton Harbor, Mich.
10. Rassogiannis, Gus	1230 S. Oak Park Ave.	Berwyn, Ill.
11. Relos, James	1001 E. Carson St.	Pittsburgh, Pa.
12. Soter, Harry	8229 S. Marshifield Ave	Chicago, Ill.
13. Limberiou, Bill	1015 Liberty Ave.	Pittsburgh, Pa.
14. Stefanou, Polihronis	7637 S. Western Ave.	Chicago 20, Ill.
15. Skafidas, Christ	521 W. Madison St.	Chicago, Ill.
16. Tsopeles, Anthony		Chicago, Ill.
17. Tsopeles, Gus		Chicago, Ill.
18. Roupas, Leo		Chicago, Ill.
19. Roupas, Gus	5434 S. California Ave.	Chicago, Ill.
20. Roupas, Solon	5434 S. California Ave.	Chicago, Ill.
21. Harritos, John	1024 Hallan St.	Pittsburgh 28, Pa.
22. Angelos, Ang. and Mike	2808 W. 40th Place	Chicago 32, Ill.

23. Valarvanis, James	5304 W. North Ave.	Chicago 39, Ill.
24. Vlahos, James	1629 W. Belmont Ave.	Chicago 13, Ill.
25. Georgulis, Smaragdi	131 Menard St.	Chicago, Ill.
26. Dalber, Peter	8054 S. Justine St.	Chicago, Ill.
27. Melvin, Bill	7627 Lowell	Skoki, Ill.
28. Pappas, Gus	6336 W. North Ave.	Chicago, Ill.
29. Petrakis, Despina	612 W. Wriewood St.	Chicago, Ill.
30. Stoes, George	5430 S. Morgart	Chicago, Ill.
31. Soter, Speros	7743 S. Bennet Ave.	Chicago, Ill.
32. Nicols, Theo	7947 S. Ada St.	Chicago, Ill.
33. Paul Poulos	N. 5551 West Adams St.	Chicago, Ill.

Γ'. Κερασιῶτες ποὺ βρίσκονται στὴν Ἀυστραλία

1) Πιλαφᾶς Γρ. Χαράλαμπος	_____
2) Σαρρῆς Κ. Εὐάγγελος	Κασιόλος
3) Τρανός Κ. Γεώργιος	_____
4) Τσέλος Ι. Παναγιώτης	Μπούκουρας
5) Τσέλος Ι. Θεόδωρος	Μπούκουρας
6) Τσέλος Ι. Κων)νος	Μπούκουρας

Δ'. Κερασιῶτες ποὺ βρίσκονται στὸν Καναδά

1) Ἀντωνόπουλος Δ. Κων)νος	Κόκοτας
2) Κόλεγγας Β. Γεώργιος	_____
3) Κορομηλᾶς Ν. Ἀναστάσιος	_____
4) Κορομηλᾶς Ν. Παναγιώτης	_____
5) Οἰκονόμου Δ. Γεώργιος	Τσαμαντάνης
6) Οἰκονόμου Δ. Κων)νος	Τσαμαντάνης
7) Σαραντάκης Φ. Εὐάγγελος	Νταργιώτης

Ε'. Κερασιῶτες ποὺ πέθαναν στὴν Ἀμερική, Ἀυστραλία κ.λ.π.

α)α	Ὄνοματεπώνυμον	Παρατσούκλι	Τόπος θανάτου
1.	Ἀντωνόπουλος Γ. Νικόλαος	Κόκοτας	U.S.A.
2.	Ἀντωνόπουλος Ἡλ. Νικόλαος	Γκιότσαλης	»
3.	Ἀντωνόπουλος Κ. Περικλῆς	Γύφτος	»
4.	Ἀντωνόπουλος Κ. Πέτρος	»	»
5.	Ἀντωνόπουλος Κ. Θεόδωρος	»	»
6.	Ἀντωνόπουλος Κ. Βασίλειος	»	»

α)α	Όνοματεπώνυμο	Παρατσούκλι	Τόπος θανάτου
7.	Αντωνόπουλος Β. Κων)τίνος	Γκούσιαρης	U.S.A.
8.	Αντωνόπουλος Β. Παναγιώτης	»	»
9.	Ανδριανάκης Β. Παναγιώτης	Καρᾶς	»
10.	Ανδριανάκης Π. Κων)τίνος	Κάπος	»
11.	Αναγνωστόπουλος Ίωάννης	Σκανκονικολῆς	»
12.	Αναγνωστόπουλος Δημήτριος	Σκανκογιώργης	»
13.	Αποστολᾶς Γ. Νικόλαος	Πανάκος	»
14.	Αποστολᾶς Γ. Παναγιῆς	Πανάκος	»
15.	Αρδούνης Ἄθ. Γεώργιος	Ξούρας	»
16.	Ἄρχος Χρ. Νικόλαος	Παυλονικόλας	»
17.	Ἄρχος Ἄθ. Μιχαήλ	Συκαρᾶς	»
18.	Ἄρχος Ἄθ. Ίωάννης	Συκαρᾶς	»
19.	Γκοτζιαβρᾶς Νικόλαος	—	»
20.	Γκοτζιαβρᾶς Ν. Γεώργιος	—	»
21.	Γριμπᾶς Δ. Γεώργιος	Φίρμπος	»
22.	Δῆμος Ἄντ. Ίωάννης	—	»
23.	Δῆμος Ν. Γεώργιος	Κουκιᾶς	»
24.	Δῆμος Κ. Παρασκευᾶς	—	»
25.	Καλαμάτας Δ. Κων)τίνος	—	»
26.	Καλαμάτας Δ. Βασίλειος	—	»
27.	Καλαμάτας Δ. Νικόλαος	—	»
28.	Καραμπάτσος Δ. Φώτιος	—	»
29.	Καραμπάτσος Σωτ. Κων)τίνος	Μπέης	»
30.	Καραμπάτσος Παρ. Ἀναστάσιος	Μπέης	»
31.	Κορομπιλᾶς Β. Γεώργιος	—	»
32.	Κοτσιονάτος Κ. Χρῖστος	—	»
33.	Κοῦκος Γ. Σπύρος	Μαγκλαβῆς	»
34.	Κοῦκος Ν. Ίωάννης	—	»
35.	Κοῦκος Γ. Ίωάννης	—	»
36.	Κοῦκος Ι. Ἀντώνιος	—	»
37.	Κοῦκος Ν. Κων)νος	Σακοράφος	»
38.	Κυριαζῆς Γ. Εἰάγγελος	Μπιλάλης	»
39.	Κυριαζῆς Ι. Νικόλαος	—	»
40.	Κυριαζῆς Ἀ. Κων)τίνος	Σκορδοῦλιας	Ἄφρική
41.	Κυριαζῆς Ί. Κων)τίνος	—	U.S.A.
42.	Κυριαζῆς Ἄθ. Βασίλειος	—	»
43.	Κωστάκης Π. Γεώργιος	Κωστός	Αὔστραλία

α)α	Όνοματεπώνυμο	Παρατσούκλι	Τόπος θανάτου
44.	Κωστάκης Π. Βασίλειος	Κωστός	U.S.A.
45.	Κωστάκης Π. Νικόλαος	Κολέτζης	»
46.	Κωστάκης Ν. Παναγιῆς	Κολέτζης	»
47.	Λυμπερόπουλος Δ. Ἡλίας	Τσουρούτης	»
48.	Μανθάκος Κ. Ίωάννης	Γαλούσης	»
49.	Μακρῆς Β. Γεώργιος	—	»
50.	Μακρῆς Β. Ἐπαμεινώνδας	—	»
51.	Μανιάτης Ν. Εἰάγγελος	—	»
52.	Μανιάτης Π. Ἐπαμεινώνδας	—	»
53.	Μητρόπουλος Ν. Κων)νος	Λίτσας	»
54.	Μητρόπουλος Π. Βασίλειος	—	»
55.	Μητρόπουλος Ἄντ. Ίωάννης	Σοῦλος	»
56.	Μητρόπουλος Κ. Γεώργιος	Βούργαρης	»
57.	Μουχελῆς Π. Ἀθανάσιος	—	»
58.	Μουχελῆς Π. Χρῖστος	—	»
59.	Μουχελῆς Στυλ. Γεώργιος	Καλμαλῆς	»
60.	Μποῦρτζος Γ. Κυριάκος	Γαλάνης	»
61.	Μποῦρτζος Κ. Δημήτριος	Κουτουργιάρης	»
62.	Μποῦρτζος Ἀγγελῆς	—	Αὔστραλία
63.	Ντοῦρος Γ. Ίωάννης	Ντουρόγιαννης	U.S.A.
64.	Οἰκονόμου Γ. Κων)νος	Πέργαντος	»
65.	Οἰκονόμου Γ. Ἀρτέμιος	Ἰέργαντος	»
66.	Παπαλεξάνδρου Δ. Παναγιώτης	—	»
67.	Παπαλεξάνδρου Δ. Κων)νος	—	»
68.	Παπαλεξάνδρου Δ. Ἀνάργυρος	—	»
69.	Παπαλεξάνδρου Γ. Ὀδυσσεᾶς	—	»
70.	Παπαλεξάνδρου Γ. Μιχάλης	—	»
71.	Παπαδέλος Ι. Θεόδωρος	—	»
72.	Παπαδέλος Θ. Κων)νος	Κωστοῦρος	»
73.	Παναγάκης Κ. Γεώργιος	Κοτσίδα	»
74.	Παναγάκης Κ. Ίωάννης	Κοτσίδα	»
75.	Παναγάκης Π. Ἡλίας	—	»
76.	Παναγάκης Ν. Κων)νος	Πασιάκος	»
77.	Παναγάκης Π. Γεώργιος	—	»
78.	Πετράκης Ἡλ. Παναγιώτης	—	»
79.	Πετράκης Ἡλ. Φώτης	—	»
80.	Πετράκης Κ. Πολύβιος	—	»

α)α	Όνοματεπώνυμον	Παρατσούκλι	Τόπος θανάτου
81.	Πετράκης Κ. Νικόλαος	—	U.S.A.
82.	Πετράκης Ν. Κων)νος	—	»
83.	Πετράκης Δ. Νικόλαος	—	»
84.	Πετράκης Ήλ. Ίωάννης	—	Αίγυπτος
85.	Πετρόπουλος Γ. Δημήτριος	—	U.S.A.
86.	Πιλαφάς Π. Ίωάννης	Δάσκαλος	»
87.	Πιλαφάς Άνδ. Γεώργιος	Κριτσιλάς	»
88.	Πιλαφάς Ν. Δημήτριος	Ψιλος	»
89.	Πιλαφάς Γ. Κων)τίνος	Καβαλλάρης	»
90.	Πολυζώης Δ. Θεοφάνης	—	»
91.	Σαραντάκης Π. Γεώργιος	Μπαλαμπάνος	»
92.	Σαραντάκης Π. Χαρίλαος	Μπαλαμπάνος	»
93.	Σαραντάκης Χρ. Ίωάννης	Δάμης	»
94.	Σαραντάκης Χρ. Βασίλειος	Δάμης	»
95.	Σαραντάκης Δ. Νικόλαος	Δοϋλος	»
96.	Σαραντάκης Γ. Γεώργιος	Ψεύτης	»
97.	Σαρρής Χρ. Ίωάννης	Κιτσιόγιαννης	»
98.	Σαρρής Δ. Ίωάννης	Σκληρός	»
99.	Σαρρής Ι. Κων)νος	Κιτσιόγιαννης	»
100.	Σαρρής Γ. Δημήτριος	Λούφας	»
101.	Σαρρής Γ. Νικόλαος	Λούφας	»
102.	Σαρρής Δ. Νικόλαος	Ξέπαπας	»
103.	Σαρρής Ν. Δημήτριος	Κολιός ή Λέξης	»
104.	Σιαπέρας Παναγιώτης	Τζουλέρης	»
105.	Σιαπέρας Παν. Εδάγγελος	—	»
106.	Στεφάνου Ν. Ίωάννης	Μπαρμπαγιάννης	»
107.	Στεφάνου Δ. Εδάγγελος	—	»
108.	Σωτηρόπουλος Π. Γεώργιος	Ντράς	»
109.	Σωτηρόπουλος Κ. Σταύρος	Ντράς	»
110.	Στριγγλος Μητ. Ίωάννης	—	»
111.	Στριγγλος Ν. Κων)νος	—	»
112.	Στριγγλος Ν. Βασίλειος	—	»
113.	Τζίνος Π. Άριστείδης	—	»
114.	Τζίνος Άντ. Γεώργιος	Κουλίζος	»
115.	Τζίνος Άντ. Παντελής	—	»
116.	Τζίνος Π. Θεοφάνης	—	»
117.	Τζίνος Παρ. Γεώργιος	—	»

α)α	Όνοματεπώνυμον	Παρατσούκλι	Τόπος θανάτου
118.	Τζίνος Άρ. Εδάγγελος	—	Άργεντινή
119.	Τρανός Π. Βασίλειος	Μπολοπάνος	U.S.A.
120.	Τρανός Ι. Γεώργιος	Μπολόγιωργας	»
121.	Τρανός Β. Κων)τίνος	—	»
122.	Τσέλος Δ. Γεώργιος	Μπουρμπούλιας	»
123.	Τσέλος Θ. Γεώργιος	Άλιτζερίνης	»
124.	Τσιλιβής Κ. Βασίλειος	—	»
125.	Τσιλιβής Ν. Παναγής	Γραικιώτης	»
126.	Χριστάκης Π. Θεόδωρος	Γκέγκες	»
127.	Χριστάκης Π. Γεώργιος	Γκέγκες	»
128.	Χριστάκης Π. Στάθης	Γκέγκες	»
129.	Ψυχογιός Π. Ίωάννης	Γκατζιόρης	»
130.	Ψυχογιός Β. Δημήτρης	—	»

ΣΤ'. Κερασιώτες που ήσαν στην Άμερική αλλά πεθάναν στην Ελλάδα.

1.	Άντωνόπουλος Γ. Λάμπρος	Κόκοτας	Έλλάς
2.	Άντωνόπουλος Άντ. Βασίλειος	Γκούσιαρης	»
3.	Άντωνόπουλος Θεόδωρος	Νταλάκας	»
4.	Άντωνόπουλος Χ. Κων)νος	Σταθάκος	»
5.	Άνδριανάκης Π. Γεώργιος	Καρβάς	»
6.	Άνδριανάκης Κ. Χρίστος	Κάπος	»
7.	Άποστολίδης Γ. Κων)νος	Πανάκος	»
8.	Άποστολίδης Ξ. Γεώργιος	—	»
9.	Άρχος Άθ. Βασίλειος	Συκαρβάς	»
10.	Βασιλόγαμβρος Γ. Βασίλειος	—	»
11.	Βασιλόγαμβρος Γ. Χρίστος	—	»
12.	Γριμπάς Άπ. Κων)νος	Κούρνιας	»
12.	Γριμπάς Δ. Παναγιώτης	Πιτός	»
14.	Γριμπάς Ν. Παναγιώτης	—	»
15.	Γριμπάς Άθ. Χριστόφορος	Πιτός	»
16.	Γριμπάς Γ. Κων)νος	Κωτσιμαρής	»
17.	Γκοτσιαβράς Χρ. Γεώργιος	—	»
18.	Δήμος Ν. Παναγής	—	»
19.	Δήμος Ι. Κων)νος	Σκουλίδας	»
20.	Καρακίτσος Γ. Άντώνιος	Μαρκαντώνης	»
21.	Καρακίτσος Γ. Ίωάννης	Μαρκόγιαννης	»

α)α	Όνοματεπώνυμον	Παρατσούκλι	Τόπος θανάτου
22.	Κορομπιλᾶς Δ. Βασίλειος	Κασκάβελος-	Ἑλλάς
23.	Κορομπιλᾶς Γ. Νικόλαος	—	»
24.	Κορομπιλᾶς Γ. Δημήτριος	—	»
25.	Κορομπιλᾶς Γ. Παρασκευᾶς	—	»
26.	Κοτσιονᾶτος Χρ. Κων)νος	—	»
27.	Κούτρης Μιχαήλ	—	»
28.	Κούτρης Γ. Παναγιώτης	Γόγουλας	»
29.	Κωστάκης Ν. Παναγής	Κωλέτζης	»
30.	Κωστάκης Ν. Δημήτριος	Κωλέτζης	»
31.	Κυριαζής Νικόλαος	Μπιλάλης	»
32.	Μανθάκος Ι. Κων)νος	Γαλούσης	»
33.	Μανιάτης Ν. Ἀναστάσιος	—	»
34.	Μανιάτης Π. Δημήτριος	—	»
35.	Μητρόπουλος Κ. Γεώργιος	Σαβούρας	»
36.	Μητρόπουλος Ι. Κωνσταντῖνος	Κωστούρος	»
37.	Μητρόπουλος Ι. Ἀριστείδης	—	»
38.	Μητρόπουλος Ἀντ. Κων)νος	Σούλος	»
39.	Μποδρτζός Γ. Κων)νος	Ταρλαμέτζος	»
40.	Μουχελῆς Στ. Παναγιώτης	—	»
41.	Μουχελῆς Στυλιανός	Φῶλος	»
42.	Λυπερόπουλος Ἡλ. Δημήτριος	Τσουρούτης	»
43.	Ντοῦρος Γ. Κων)νος	—	»
44.	Ντοῦρος Γ. Μήτρος	—	»
45.	Ντοῦρος Δ. Ἐπαμεινώνδας	Τσικουνίδας	»
46.	Ντοῦρος Ν. Κων)νος	Καβουρίνος	»
47.	Οἰκονόμου Χ. Γεώργιος	Πέργαντος	»
48.	Οἰκονόμου Ἀθ. Κων)νος	Γουρνᾶς	»
49.	Παπαλεξάνδρου Δ. Ἀλέξης	Παπαλέξης	»
50.	Παπαλεξάνδρου Δ. Χρῖστος	—	»
51.	Παπαδέλος Ι. Κων)νος	—	»
52.	Παναγάκης Γ. Νικόλαος	—	»
53.	Παπαδόπουλος Δημήτριος	Κουρκούμπας	»
54.	Πετράκης Ἡλ. Ἀναστάσιος	—	»
55.	Πετράκης Ἀναστ. Θεόδωρος	—	»
56.	Πετράκης Δ. Νικολῆς	Κακονικολῆς	»
57.	Πετράκης Ἡλ. Δημήτριος	Δημητρέλλης	»
58.	Πιλαφᾶς Γ. Ἀναστάσιος	Πουλίτσας	»

α)α	Όνοματεπώνυμον	Παρατσούκλι	Τόπος θανάτου
59.	Πιλαφᾶς Κ. Βασίλειος	Ἀσίκης	Ἑλλάς
60.	Πιλαφᾶς Π. Χρῖστος	Πλάκας	»
61.	Πιλαφᾶς Γ. Κων)νος	Ἀφάωτος	»
62.	Πιλαφᾶς Π. Κων)νος	Καραμοῦστος	»
63.	Πιλαφᾶς Γ. Παναγής	Καβελάρης	»
64.	Πιλαφᾶς Π. Παρασκευᾶς	Κουρέβελας	»
65.	Πιλαφᾶς Ἀν. Νικόλαος	Καράμπελας	»
66.	Πολυζώης Ι. Κων)νος	Καρακλάνης	»
67.	Σαραντάκης Γ. Μιχαήλ	Ψεύτης	»
68.	Σαραντάκης Ι. Ἡλίας	—	»
69.	Σαρρῆς Γ. Βασίλειος	Κασιόλος	»
70.	Σαρρῆς Χρ. Ἀνδρέας	Κιτσιαντρικός	»
71.	Σαρρῆς Γ. Ἐπαμεινώνδας	—	»
72.	Σιαπέρας Εὐαγγ. Παναγιώτης	—	»
73.	Σιαπέρας Ν. Κων)νος	Σιώρης	»
74.	Σιαπέρας Κ. Ἰωάννης	Κολοζωμένος	»
75.	Σιαπέρας Β. Δημήτριος	Νυτός	»
76.	Σιαπέρας Ν. Γεώργιος	Πιπίνης	»
77.	Στεφάνου Εὐαγγ. Δημήτριος	Ἀγγελομήτσιος	»
78.	Στεφάνου Ν. Γεώργιος	Ταλαγάνης	»
79.	Τζίνος Ι. Γεώργιος	—	»
80.	Τζίνος Π. Ἀντώνιος	—	»
81.	Τζιούμης Κ. Παῦλος	—	»
82.	Τζιούμης Βασίλειος	—	»
83.	Τρανός Π. Γεώργιος	Τσόπελας	»
84.	Τρανός Ἡλ. Ἀνδρέας	Μπολαντρικός	»
85.	Τσέλος Γ. Νικόλαος	Μπούκουρας	»
86.	Τσέλος Ν. Γεώργιος	Κορδάτος	»
87.	Τσέλος Χρ. Γεώργιος	Κουλός-Τσάτσικας	»
88.	Τσέλος Ἡλ. Ἰωάννης	Σπαρολᾶς	»
89.	Τσέλος Δ. Διονύσιος	—	»
90.	Τσιαγγούρης Κ. Θεόδωρος	—	»
91.	Τσιλιβῆς Κ. Παναγής	—	»
92.	Τσιλιβῆς Κ. Δημήτριος	Μπογάτσας	»
93.	Τσιλιβῆς Ν. Κων)νος	Προκόπης	»
94.	Χριστάκης Χρ. Γεώργιος	Γκέγκες	»
95.	Ψυχογιός Π. Κων)νος	Γκατζιόρης	»

β) Ξενιτεμένοι του Έσωτερικού.

Και τώρα έρχομαι στους άλλους Ξενιτεμένους—τους Ξενιτεμένους του Έσωτερικού—εκείνους δηλαδή που έφυγαν από το χωριό, κυρίως μετά τον δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο και την κατοχή, και εγκατεστάθηκαν μόνιμα ή προσωρινά στην Αθήνα ή και σ' άλλες πόλεις της Ελλάδος.

Είναι να θλιβεται κανείς, όταν βλέπη πώς το χωριό μας, που έδω και τριάντα χρόνια είχε διακόσιες οικογένειες με 850 περίπου άτομα, τώρα να έχει τις μισές σχεδόν οικογένειες, με τα μισά άτομα. Όταν πρόπερσι, έπειτα από 37 δλόκληρα χρόνια, πήγα στο χωριό και βρέθηκα στη λειτουργία της καινούργιας μας εκκλησιάς, του Αη-Παντελεήμονα, έμέτρησα δέκα τρεις γρηές, έξη γέρους και τόν παπά! Όταν το 1900 βάλαμε τόν θεμέλιο λίθο της καινούργιας αυτής εκκλησιάς, υπελογίσαμε να χωράη τουλάχιστον χίλιους ανθρώπους!

Ο τελευταίος πόλεμος, ή κατοχή, το έσωτερικό μπέρδεμα, και πιδ πολυ ή αναζήτηση καλύτερης ζωής, ανάγκασε τους νέους του χωριού να σκορπίσουν σε διάφορα μέρη. Στόν καιρό όμως πριν της κατοχής (1940), οι εγκατεστημένοι στην Αθήνα Κερασιώτες (Αρβαντοκερασιώτες) μετριώντουσαν στα δάχτυλα τών δύο χεριών. Τώρα ξεπερνούν τους διακόσιους και είναι όλοι τους καλά εγκατεστημένοι και καλά τακτοποιημένοι.

Λυπᾶται κανείς γιατί σιγά-σιγά έρημώνεται τὸ ὠραῖο μας χωριό και ή γῆ τών πατέρων μας, ὁ τόπος ὅπου εἶδαμε τὸ πρῶτο φῶς, ἀλλὰ και χαίρεται γιατί ὅλη αὐτή ή διαρρέουσα νεότης, πὸ ἀπαγκιστρώνεται ἀπὸ τὰ νύχια τῆς φτώχειας και τῆς κακομοιριάς, ὅλη αὐτή ἐξελίσσεται και προκόβει περίφημα. Πιστεύω, πὸς λίγα χωριά τῆς πατρίδος μας ἔχουν τὸ προνόμιο νὰ παρουσιάζουν τὴ θαυμασία πρόοδο, τὴν ὁποῖαν παρουσιάζουν τὰ δικά μας Ξενιτεμένα παιδιά, τόσο στόν οικονομικό, ὅσο και στόν πνευματικό τομέα.

Σε διακόσιους πενήντα ἀριθμοῦνται οἱ νέοι —ἀγόρια και κορίτσια— πὸ φύγαν ἀπὸ τὸ χωριό σὲ διάφορες ἐποχές, και σκόρπισαν μέσα στην Ἑλλάδα πρὸς ἀναζήτηση καλύτερης τύχης. Σ' αὐτούς, δὲν περιλαμβάνονται τὰ κορίτσια ἐκεῖνα —μορφωμένα ή ἀμόρφωτα— πὸ φύγαν ἀπὸ τὸ χωριό, ὄχι πρὸς ἀναζήτηση καλύτερης τύχης, ἀλλὰ γιατί παντρεύτηκαν και εγκαταστάθηκαν σ' ἄλλα μέρη.

Ἀπὸ τὰ διακόσια πενήντα αὐτὰ άτομα, πενήντα περίπου εἶχαν φύγει ἀπὸ τὰ παλαιότερα χρόνια, πολυ πριν ἀπὸ τὸν τελευταῖο πόλεμο τοῦ 1940, πὸ οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτούς ἔχουν ἤδη πεθάνει. Ἀπὸ ὄλους αὐτούς (ζωντανούς και πεθαμένους), οἱ ἑκατόν ἑβδομήντα, ἀγόρια και κορίτσια, ἔχουν βγάλει Γυμνάσιο ή εἶναι ἀπόφοιτοι ἰσοτίμων Σχολῶν, οἱ δὲ ὑπόλοιποι ὀγδόντα, εἶναι ἔμποροι, ἐπαγγελματίαι και βιοτέχνες.

Ἀπὸ τούς ἑκατόν ἑβδομήντα, πὸ ἔχουν βγάλει τὸ Γυμνάσιο, 17 εἶναι σήμερα φοιτηταί τοῦ δικοῦ μας Πανεπιστημίου ή Πολυτεχνείου, 7 ξένων Πανεπιστημίων ή Πολυτεχνείων (Γερμανίας, Ἰταλίας κ.λ.π.), 33 εἶναι ἐκπαιδευτικοὶ (διδάσκαλοι), 55 Δημ. Ὑπάλληλοι ή Ὑπάλληλοι Ὀργανισμῶν (ΟΤΕ, Οὔλεν κ.λ.π.), 35 εἶναι ἀνώτεροι και ἀνώτατοι ἐπιστήμονες, Πανεπιστημιακῆς μορφώσεως, γιατροί, δικηγόροι, μηχανικοὶ κ.λ.π., 10 ἀνήκουν σὲ διάφορα βιοποριστικά ἐπαγγέλματα και 13, ἀπόφοιτοι κι' αὐτοὶ τοῦ Γυμνασίου, παραμένουν εἰσέτι στό χωριό ἀσχολούμενοι με γεωργικὰς ἐργασίας. Ἐκτός ἀπὸ τούς νέους, πὸ ἔμειναν στό Ἑσωτερικό, εἴκοσι ἀκόμη νέοι, ἀπόφοιτοι κι' αὐτοὶ τοῦ Γυμνασίου, ἔφυγαν κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια και πήγαν στην Ἀμερικὴ και ἐκεῖ, εἴτε ἐξακολούθησαν τίς σπουδές τους σὲ Πανεπιστήμια, εἴτε ἐτράπησαν σ' ἄλλα ἐπαγγέλματα.

Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ, βγαίνουν τὰ κάτωθι ἀξιοπρόσεκτα και ἀξιοθαύμαστα συμπεράσματα γιὰ τὸ χωριό μας. Πρῶτον εἶναι ἐξόφθαλμη ή ὑψηλή μορφωτικὴ στάθμη τών νέων τοῦ χωριού. Τὰ 50% τών νέων βγάζουν Γυμνάσιο ή ἰσοτίμες Σχολές. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ νέοι, πὸ βγάζουν τὸ Γυμνάσιο, κατὰ 95% φύγουν ἀπὸ τὸ χωριό. Ἀπὸ τ' ἄλλα 50%, πὸ δὲν ἔχουν βγάλει Γυμνάσιο, 30% ἔχουν ἤδη φύγει, οἱ δὲ ὑπόλοιποι εἶναι και αὐτοὶ ἐπὶ ποδὸς φυγῆς, εἰθὺς ὡς ἐξασφαλίσουν κάπου, μόνιμη και συμφέρουσα ἐργασία, μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό...

Στόν παρακάτω ἀλφαβητικό πίνακα τών Ξενιτεμένων τοῦ Ἑσωτερικοῦ ἀναφέρουμε ὀνομαστικῶς με τὰ πατρώνυμά τους, τὰ ἐπαγγέλματά τους και τούς τίτλους τών σπουδῶν τους, ὅλα τὰ Ξενιτεμένα στό Ἑσωτερικό παιδιὰ τῆς Κερασιάς, καθὼς και ἐκεῖνα πὸ σπουδάζουν σήμερα σὲ χῶρες τῆς Ἑυρώπης, μὰ θὰ ἐπανέλθουν πάλι στην Ἑλλάδα. Ὁ πίνακας αὐτὸς συντάγη με ὄχι λίγους κόπους και φροντίδες, ὅσο εὔκολος κι' ἀν φαίνεται ὅτι εἶναι. Ἀρκεῖ νὰ μνημονεύσω ἓνα μοναχὰ παράδειγμα, ὅτι ὀκτὼ γράμματα ἔστειλα, γιὰ νὰ διασταυρώσω τὴν πληροφορία και νὰ βγάλω τὸ σωστὸ συμπέρασμα, ἀν μιὰ κοπέλα πὸ εἶχε βγάλει τὸ Γυμνάσιο, τὴν λένε Δήμητρα ή Χριστίνα. Τέλος ὁ πίνακας ἔγινε, και ἀσφαλῶς θὰ ἔχη και λάθη και ἀρκετὲς ἴσως παραλείψεις. Ἐλπίζω ὅμως, πὸς τόν ὀ υποφαινόμενος, ὅσον και οἱ συντάκται τοῦ πίνακος θὰ τυχόν τῆς συγγνώμης, ἀπὸ ἐκείνους πὸ παρελείφθησαν, ή ἐκείνους πὸ ἐνδεχομένως δὲν ἰκανοποιήθησαν, εἴτε ἀπὸ ἀκούσια τυχόν και ἀνθρώπινα λάθη, εἴτε ἀπὸ ἐσφαλμένες και ἑλλιπεῖς πληροφορίες.

Ὅλα αὐτὰ τὰ πολῦτιμα και περίπλοκα στοιχεῖα τοῦ πίνακος, τὰ συνεκέντρασαν οἱ πατριῶται: Δημήτριος Π. Πετράκης, δικηγόρος, Χρῖστος Βασιλόγαμβρος, ὑπάλληλος Κτηματικῆς Τραπεζῆς, Γεώργ. Ἀποστολάς, βιοτέχνης, Ταμίας τῆς Ἑνώσεως, Κ. Δήμου, ἔμπορος, τ. σπουδ. Π. Ἀκαδημίας,

Εδθόμ. Γριμπάς, διδάσκαλος, Γεν. Γραμματεὺς τῆς Ἐνώσεως, Χαρίλ. Μπορτζος, συντ. διδάσκαλος, καὶ κυρίως ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Γεώργ. Σαρρῆς, ὁ δὲ ὑποφαινόμενος τὰ παρέλαβε, τὰ ξεκαθάρισε ὅσο τοῦ ἦταν βολετό, τὰ κατέταξε σὲ ἀλφαβητικὴ σειρά, καὶ τὰ κατεχώρησε ὅπως ἐμφανίζονται στὸν πίνακα αὐτόν.

Κύριες γραμμὲς ποὺ τηρήθηκαν γιὰ τὴ σύνταξη τοῦ πίνακα εἶναι οἱ ἐξῆς:

1) Νὰ περιληφθοῦν σ' αὐτὸν ἀποκλειστικὰ ὅσοι γεννήθηκαν στὸ χωριό, καθὼς καὶ τὰ παιδιά τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων, ποὺ λόγῳ τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ πατέρα τους ἐνδέχεται νὰ γεννήθηκαν σ' ἄλλους τόπους.

2) Νὰ περιληφθοῦν ὅλοι οἱ ἄρρενες ποὺ ἔφυγαν ἀπὸ τὸ χωριό, εἴτε γιατί ἦσαν Δημοσίοι Ὑπάλληλοι, ἢ γιὰ νὰ βροῦν δουλειὰ σ' ἄλλα μέρη, ἀλλὰ μέσα στὴν Ἑλλάδα. Σ' αὐτὴν τὴν κατηγορία ὑπάγονται καὶ οἱ νέοι, ποὺ σπουδάζουν στὴν Ἑρῶπη μὰ θὰ ξαναγυρίσουν στὴν Ἑλλάδα.

3) Ἀπὸ γυναῖκες, συμπεριελήφθησαν στὸν πίνακα, μόνον ὅσες ἔχουν βγάλει τὸ Γυμνάσιο ἢ τὸ Διδασκαλεῖο καὶ ἔφυγαν ἀπὸ τὸ χωριό, γιὰ νὰ βροῦν δουλειὰ σ' ἄλλα μέρη, ἀλλὰ μέσα στὴν Ἑλλάδα.

4) Τέλος γιὰ νὰ βγάλουμε τὸ ποσοστὸ τῶν μορφωμένων — καὶ σὰν τέτοιους λογαριάζουμε ὅλους ὅσοι ἔχουν βγάλει τοῦλάχιστον τὸ Γυμνάσιο — καὶ νὰ φανερώσουμε τὴν πνευματικὴ πρόοδο τοῦ χωριοῦ μας, συμπεριλάβαμε καὶ τοὺς ἀποφοίτους τοῦ Γυμνασίου ἐκείνους — ἀγόρια καὶ κορίτσια — ποὺ μένουν ἀκόμα προσκολλημένα στὴν Π α τ ρ ι κ ῆ γ ῆ, δηλαδὴ στὸ χωριό.

Ἀλφαβητικὸς πίναξ τῶν ξενιτεμένων στὸ Ἐσωτερικό.

Θανόντες	Ἐπώνυμον - Πατρώνυμον - Ὄνομα	Ἐπάγγελμα	Διαμονή
	Ἀνδριανάκης Χρ. Βασίλειος	Ο.Τ.Ε.	Ἀθήναι
	Ἀνδριανάκη Χρ. Δήμητρα	—	»
†	Ἀνδριανάκης Κ. Παναγιώτης	Βιοτέχνης	Χαλκίδα
	Ἀντωνόπουλος Παντ. Εὐάγγελος	Οὔλεν-Δικηγ.	Ἀθήναι
	Ἀντωνόπουλος Λάμπρ. Βασίλειος	Ἐπαγγελματ.	»
	Ἀντωνόπουλος Δημ. Κων)νος	Δικηγόρος	»
†	Ἀντωνόπουλος Δημ. Ἀριστομένης	Φοιτ. Πανεπ.	—
	Ἀντωνόπουλος Ἰ. Νικόλαος	Ἀπόφ. Γυμν. Κερασιά	»
	Ἀντωνοπούλου Δ. Κρυστάλω	»	Τρίπολις
†	Ἀντωνόπουλος Ἡλ. Ἰωάννης	Δικ. Κλητῆρ	—
	Ἀποστολᾶς Κωνστ. Δημήτριος	Ο.Τ.Ε.	Ἀθήναι
	Ἀποστολᾶς Γεώρ. Κων)νος	Φοιτ. Πανεπ.	»
	Ἀποστολᾶς Δημήτρ. Θεοφάνης	Ἐμπορος	»

Θανόντες	Ἐπώνυμον - Πατρώνυμον - Ὄνομα	Ἐπάγγελμα	Διαμονή
	Ἀποστολᾶς Κ. Γεώργιος	Βιοτέχνης	Ἀθήναι
	Ἀποστολᾶς Κ. Εὐάγγελος	»	»
	Ἀποστολᾶς Κ. Παρασκευᾶς	»	»
	Ἀποστολᾶς Κ. Παναγιώτης	Αὐτοκινητ.	Τρίπολις
†	Ἀποστολᾶς Χρ. Ἀναστάσιος	Βιοτέχνης	Θεσ)νίκη
	Ἀποστολᾶς Κ. Δημήτριος	Ο.Τ.Ε.	»
†	Ἀρδούνης Ἀθ. Μιχαήλ	Ἑλληνοράπτ.	Τρίπολις
†	Ἄρχος Κ. Γεώργιος	Δικηγόρος	Ἀθήναι
	Ἄρχος Κ. Γεώργιος	Μηχανολόγ.	Πειραιεὺς
	Ἄρχος Ἀθ. Δημήτριος	Δικηγόρος	Ἀθήναι
	Ἄρχος Ἀλ. Γεώργιος	Λυκειαρχῆς	Λάρισα
	Ἄρχος Ἀλ. Στέφανος	Μηχανολόγ.	Ἀθήναι
	Ἄρχος Ἀλ. Χαράλαμπος	Δ.Υ. Δικηγ.	»
	Ἄρχου Ἀλ. Ἀλεξάνδρα	Δ.Υ. Ὑπ. Γεωρ.	»
	Βασιλόγαμβρος Χρήστ. Γεώργιος	Ἐμπορος	Πειραιεὺς
	Βασιλόγαμβρος Χρήστ. Εὐάγγελος	Ἐπαγγελματ.	Ἀθήναι
	Βασιλόγαμβρος Βασ. Χρήστος	Ι.Υ. Κτ. Τράπ.	»
	Βελισσάρης Χρ. Ἡλίας	Ι.Υ. Ο.Τ.Ε.	»
	Γριμπᾶς Ἰ. Εδθόμιος	Δ.Υ. Διδάσκ.	Πειραιεὺς
	Γριμπᾶ Εδθ. Βασιλική	Ἀπόφ. Γυμν.	»
	Γριμπᾶς Ἰ. Κωνστ.	Ι.Υ. Ἐτ. Χ. Λιπ.	Ἀθήναι
	Γριμπᾶς Ἰ. Βασίλ.	Ἀστυνομ.	Πειραιεὺς
	Γριμπᾶς Εδθ. Νικόλαος	Φοιτ. Πανεπ.	Ἀθήναι
	Γριμπᾶς Εδθόμ. Χριστόφορος	Ἀπόφ. Γυμν.	Πειραιεὺς
	Γριμπᾶς Κ. Γεώργιος	Δικηγόρος	Ἀθήναι
	Γριμπᾶ Κ. Ἐλένη	Ι.Υ. Ο.Τ.Ε.	»
	Γριμπᾶ Κ. Ἀλεξάνδρα	Δ.Υ. Ἐφορ.	»
	Γριμπᾶς Ἰ. Παναγιώτης	Αὐτοκινητ.	Πειραιεὺς
	Γριμπᾶς Παν. Ἰωάννης	Ἀπόφ. Γυμν.	»
†	Γριμπᾶς Κ. Παναγιώτης	Φοιτ. Ἰατρ.	—
	Γριμπᾶς Κ. Χρήστος	Δικηγόρος	Πειραιεὺς
	Γιαννακοπούλου Πολυβ. Χριστίνα	Ἀπόφ. Γυμν. Κερασιά	»
	Δήμου Παν. Νίκος	Δ.Υ. Ἐπιθ.	»
		Σ. Ἀγωγῆς	Ἀθήναι
	Δήμου Παν. Κωνστ.	Ἐμπορος	»
		Σπουδ.	Ἀκαδ. Ἀθήναι
	Δήμου Πανσ. Ἰωάννης	Ἀπόφ. Γυμν. Κερασιά	»

	Δήμου Κ. Βλάσης	Διδάσκαλος *Άλεποχόρι
	Δήμου Βλ. Δήμητρα	*Απόφ. Γυμν. Κερασιά
	Ζαχαροπούλου Γ. Ζωή	Δ.Υ. Διδασκ. Χαλκίς
	Ζαχαροπούλου Γ. Μαρία	Δ.Υ. » *Αθήναι
†	*Ηλιόπουλος Χρ. Κωνστ.	Φαρμακ. Τρίπολις
†	Καλαμάτα Χρ. *Άγγελικη	Δ.Υ. *Αθήναι
	Καλαμάτας Έδαγ. *Ιωάννης	*Έμπορος »
	Καρακίτσος *Αντ. Δημήτριος	Δ.Υ. Διδάσκ. Μαυρίκιον
†	Κολιάκης Γεωργ. Κωνστ.	Εισοδηματ. *Άμαρούσιον
†	Κολιάκης Κ. Γεώργιος	Δικηγόρος »
	Κορομηλάς Ν. Γεώργιος	Δ.Υ. *Επιθ.
		Σωμ. *Άγωγ. Τρίπολις
	Κορομηλά Γ. *Ελένη	Ι.Υ. Ο.Τ.Ε. »
	Κορομηλάς Ν. Γεώργιος	*Επαγγελματ. *Αθήναι
	Κορομηλάς Δ. *Αθανάσιος	*Απόφ. Γυμν. Κερασιά
†	Κορομηλάς Δ. Βασίλειος	Δ.Υ. Διδάσκ. *Άγαλι
	Κορομηλάς Γ. Κωνστ.	Φοιτ. Πολυτ. Γερμανία
	Κόλεγκας Β. *Ιωάννης	Δ.Υ. Χωροφ. *Αθήναι
	Κούκος Κ. *Ιωάννης	Βιοτέχνης *Αθήναι
	Κουλούρης Έδθ. Γεώργιος	Βιοτέχνης Πειραιεύς
	Κούτρης Παν. Νικόλαος	*Επαγγελμ. Πειραιεύς
	Κοντογιάννη *Ηλ. Κρυστάλλω	Νοσοκόμος Κερασιά
	Κοντογιάννη *Ηλ. *Ελευθερία	*Απόφ. Γυμν. »
†	Κυριαζής *Αθαν. Εδάγγελος	Δικαστής Λάρισα
	Κυριαζής Έδαγ. Χρίστος	Δ.Υ. Χωροφ. Μυτιλήνη
	Κυριαζής Έδαγ. Δημητρ.	» »
	Κυριαζή Έδαγ. Δήμητρα	*Αποφ. Γυμν. Κερασιά
	Κωστάκης Δ. Νικόλαος	Δ.Υ. Διδάσκ. Καλάμαι
	Κωστάκης Π. Λάζαρος	*Έμπορος Πειραιεύς
†	Κωστάκης Κ. Σωτήριος	Δ.Υ. Διδάσκ. Καλτεζαί
†	Κωστάκης Σωτ. Γεώργιος	» Συκιά
	Κωστάκης Σωτ. Κων)νος	» *Αθήναι
	Κωστάκης Δ. Φίλιππος	Δικηγόρος »
	Κωστάκης Δ. *Ιωάννης	Δ.Υ. *Υγιειν. Τρίπολις
	Κωστάκης Δ. Νικόλαος	Δ.Υ. Διδάσκ. *Ηλεία
	Κωστάκης Π. Γρηγόριος	» Σαλαμίς
	Κωστάκης Γ. Κωνστ.	Φοιτ. Πανεπ. *Αθήναι

	Κωστάκη Γ. Βασιλική	Δ.Υ. ΠΙΚΠΑ *Αθήναι
	Μανθάκος Κων. Γεώργιος	*Επαγγελμ. »
	Μανιάτης Παν. Γεώργιος	Δ.Υ. Διδάσκ. *Άμαρούσιον
†	Μανιάτης Γ. Κωντ.	Καθηγητής Τρίπολις
†	Μανιάτης Ν. Κωνστ.	Δ.Υ. *Αρχιάτ. Θεσ)νίκη
†	Μανιάτης Ν. *Αναστ.	*Οδοντίατρος —
	Μανιάτης Γ. Χρίστ.	Δ.Υ. Διδάσκ. Μέγαρο
†	Μανιάτης Δημήτριος	Βιοτέχνης Πειραιεύς
	Μανιάτης Γ. *Αριστείδης	Εισοδηματ. *Αθήναι
	Μανιάτης Κ. *Αλέξανδρος	Μηχανικός »
	Μανιάτης Κ. Νικόλαος	*Ιατρός Γερμανία
	Μανιάτης Μαρκ. Κων)νος	Ι.Υ. Οδλεν *Αθήναι
	Μανιάτης Δ. Παναγιώτης	*Επαγγελμ. »
	Μανιάτης Δ. Κωνστ.	Δ.Υ. Διδάσκ. *Άλεξ)πολις
	Μητρόπουλος Ν. *Αναστ.	Συμβολαιογ. Βλαχ)σιά
	Μητροπούλου *Αν. *Ερριέτη	Δ.Υ. Δικαστ. Σπάρτη
	Μητροπούλου Ι. Σωτηρία	Δ.Υ. Διδασκ. *Αθήναι
	Μητρόπουλος Κ. Γεώργιος	Ι.Υ. Ο.Τ.Ε. »
	Μητρόπουλος Κ. Βασίλειος	Φοιτ. Παντείου »
†	Μητρόπουλος Κ. Δημήτριος	*Αποφ. Γυμν. Κερασιά
	Μητρόπουλος *Αν. Νικόλαος	Φοιτ. Πολυτ. *Ιταλία
	Μητρόπουλος Κ. Βασίλειος	Φοιτ. Πανεπ. *Αθήναι
	Μητρόπουλος Ι. Κων)νος	» »
	Μητρόπουλος Κ. Παναγιώτης	» »
†	Μητρόπουλος *Αριστείδης	Βιοτέχνης Σπάρτη
	Μουχελής Φιλ. Παναγιώτης	*Έμπορος *Αθήναι
	Μουχελής Φιλ. *Ιωάννης	*Έμπορος »
	Μουχελής Στυλ. Χρίστος	Δ.Υ. Δημ.
		Λυσιατρ. »
	Μουχελής Στεφ. Νικόλαος	*Απόφ. Γυμ. Κερασιά
†	Μποδρτζος Γ. Δημήτριος	Δ.Υ. Διδάσκ.
		Τοπογράφος *Αθήναι
	Μποδρτζος Γ. Χαρίλαος	Δ.Υ. Διδάσκ. »
	Μποδρτζος Χαρ. Φάτιος	Ι.Υ. Οδλεν »
	Μποδρτζος Δημ. Γεώργιος	Δικηγόρος »
	Μποδρτζος Δημ. Νικόλαος	Τοπογράφος »
	Μποδρτζος Γ. Χρίστος	Χημικός *Αμύνταιον

Μπούρτζου Χαρ. Ἀλίκη	Ι.Υ. Οὔλεν	Ἀθῆναι
† Μπούρτζος Δ. Θεόδωρος	Βιοτέχνης	Τρίπολις
† Μπούρτζος Παναῆς	Βιοτέχνης	»
† Μπούρτζος Δ. Χρῖστος	Ἀποφ. Γυμ.	Ρίμινι
† Μπούρτζος Δ. Κων)νος	Ἀποφ. Γυμ.	Ἀθῆναι
Ντοῦρος Παν. Στυλιανός	Ι.Υ. Οὔλεν	»
Οἰκονόμου Κ. Φώτιος	Ἐπιχειρημ.	»
Οἰκονόμου Ἀνδρ. Ρίνα	Ἀπόφ. Γυμ.	Σπάρτη
Οἰκονόμου Κ. Χρῖστος	Ἐπαγγελμ.	Ἀθῆναι
Οἰκονόμου Α. Ἡλίας	Ἐπαγγελμ.	»
Οἰκονόμου Κ. Χαράλαμπος	Βιοτέχνης	»
Οἰκονόμου Κ. Γεώργιος	Περιπτερ.	»
Οἰκονόμου Κ. Εἰθόμιος	Δ.Υ. Ταχυδρ.	»
Παναγάκης Ν. Δημήτριος	Ἐπάλληλος	»
Παναγάκης Δ. Νικόλαος	Δ.Υ. Οἰκον.	»
Παναγάκης Σπ. Γεώργιος	Ἐφορος	»
† Παναγάκης Γ. Χρῖστος	Ι.Υ. Καπν.	»
† Παναγιωτόπουλος Κ. Χρῖστος	Κεράνη	Πειραιεύς
† Παναγιωτόπουλος Κ. Παναγῆς	Δ.Υ. Ἐθν.	»
† Παπαγεωργίου Ἀναγ. Γεώργιος	Στατ. Ὑπηρ.	Ἀθῆναι
Παπαγεωργίου Κ. Δημήτριος	Βιοτέχνης	Τρίπολις
Παπαγεωργίου Κ. Παντελῆς	Δ.Υ. Καθηγ.	Σπάρτη
Παπαγεωργίου Κ. Ναπολέων	Δ.Υ. Διδάσ.	Μολάοι
Παπαγεωργίου Β. Παντελῆς	Διδ.-Ἱερεὺς	Κολλίνας
Παπαγεωργίου Β. Κων)νος	Ἀρχίατρος	»
Παπαγεωργίου Β. Βασιλική	Οὔλεν	Ἀθῆναι
Παπαδέλος Κ. Ἰωάννης	Ι.Υ. Δ)ντής	»
Παπαδόπουλος Δ. Ἰωάννης	Νοσοκ. Θεσ.	Θεσσ)νίκη
† Παπανικολάκος Ἀναγν. Κων)νος	Ι.Υ. Οὔλεν	Ἀθῆναι
† Παπανικολάκος Ἀναγν. Βασίλειος	Ι.Υ. Οὔλεν	»
Πετράκης Ἀν. Χρῖστος	Δικηγ-Οὔλεν	»
	Διδασκάλ.	Λεωνίδιον
	Ἀπόφ. Γυμ.	Κερασιά
	Δ.Υ. Διδάσ.	Κυνουρία
	Δικηγόρος	—
	Φοιτ. Ἱατρικ.	—
	Δ.Υ. Γυμνα-	»
	σιάρχης	Τρίπολις

Πετράκη Ἀν. Βασιλική	Δ.Υ. Λιδασ.	Σπάρτη
† Πετράκης Ἀν. Ἀθανάσιος	Δ.Υ. Ὑγιει-	»
	νολόγος	Ἄργος
Πετράκης Χρ. Ἀναστάσιος	Φοιτ. Πολυτ.	Γερμανία
Πετράκης Πετρ. Ἡλίας	Φοιτ. Πολυτ.	Γερμανία
Πετράκης Ἡλ. Πέτρος	Βιοτέχνης	Ἀθῆναι
† Πετράκης Ν. Βασίλειος	Δ.Υ. Ὑπουρ.	»
	Προνοίας	Ἀμαρούσιον
† Πετράκης Ἀθ. Κων)νος	Βιοτέχνης	Τρίπολις
† Πετράκης Ἡλ. Δημήτριος	Βιοτέχνης	»
† Πετράκης Ἡλ. Γεώργιος	Βιοτέχνης	»
† Πετράκης Ἡλ. Ἰωάννης	Βιοτέχνης	»
Πιλαφᾶς Χρ. Μιχαήλ	Δικηγόρος	Ἀθῆναι
Πιλαφᾶς Ι. Χρῖστος	Ἀστυνομ.	»
Πιλαφᾶ Χαρ. Κωνσταντίνα	Δ.Υ. Ὑπ. Πρ.	»
	Κυβερνήσ.	»
† Πιλαφᾶς Κ. Γεώργιος	Ἐργ. Χαλκ.	Πάτραι
† Πιλαφᾶς Κ. Βασίλειος	»	»
Πιλαφᾶ Χρ. Νώτα	Ἀπόφ. Γυμ.	Ἀθῆναι
Πιλαφᾶς Χρ. Ἰωάννης	Φοιτ. Ἀρχιτ.	Ἀμερικὴ
Πολυζώης Κ. Ἀγαμέμνων	Δ.Υ. Νομοκτ.	Καλάμαι
Πολυζώης Ἀγ. Κων)νος	Φοιτ. Πολυτ.	Γερμανία
Πολυζώης Ἀγ. Νίκος	»	»
Πολυζώης Γ. Θεοφάνης	Ἀυτοκινητ.	Ἀθῆναι
Σαραντάκης Μ. Χρῖστος	Ι.Υ. Ο.Τ.Ε.	»
Σαραντάκη Μ. Βασιλική	Ι.Υ. Μαιευτ.	»
	Ἀλεξάνδρας	»
Σαρρῆς Ἐπ. Γεώργιος	Δ.Υ. Ὑπουρ.	»
	Ἐμπορίου	»
† Σαρρῆς Ἐπ. Χαράλαμπος	Ἱατρὸς	»
† Σαρρῆς Ἐπ. Κων)νος	Διδάσκαλος	»
Σαρρῆς Εἰθ. Δημήτριος	Ἀν. Ἀξιομ.	Ἀθῆναι
Σαρρῆς Δ. Γεώργιος (Ἀρμάνδος)	Φοιτ. Πολυτ.	»
Σαρρῆ Δ. Κωνσταντίνα	Φοιτ. Πολυτ.	»
Σαρρῆς Ἀθ. Χρῖστος	Ἐμπορος	»
Σαρρῆς Κ. Νικόλαος	Δ.Υ. Δ)ντής	»
	Δημοσ. Ταμ.	Βόλος

Σαρρής Ι. Γεώργιος	Δ.Υ. Άστυφ. Πειραιεύς
Σαρρής Γ. Φώτιος	Άποφ. Γυμ. Άθηναι
Σαρρής Γ. Βασίλειος	Άποφ. Γυμ. »
Σιαπέρας Π. Πέτρος	Είσοδηματ. »
† Σιαπέρας Κ. Άθανάσιος	Βιοτέχνης Μεσσήνη
† Σιαπέρας Κ. Γεώργιος	» »
† Σιαπέρας Β. Κων)νος	» Σπάρτη
Σιαπέρας Β. Νικόλαος	Άποφ. Γυμν. Στρατιώτης
Σπυρόπουλος Δ. Κων)νος	Δ.Υ. Χωροφ. Βόλος
Σπυροπούλου Δ. Μαρία	Ι.Υ. Βασιλ.
† Σπυρόπουλος Κ. Βασίλειος	Πρόνοια Άθηναι
† Σπυρόπουλος Κ. Παναγιώτης	Βιοτέχνης Σπάρτη
† Σπυρόπουλος Γ. Δημήτριος	Βιοτέχνης »
† Σπυρόπουλος Γ. Βασίλειος	Επαγγελμ. Τρίπολις
Στεφάνου Γ. Άναστάσιος	Επαγγελμ. »
† Στεφάνου Γ. Δημήτριος	Δ.Υ. Γ. Δ)ντής
Στεφάνου Δ. Κων)νος	Υπ. Γεωργ. Άθηναι
Στεφάνου Δ. Γεωργία	Δ.Υ. Διδάσκ. —
Στεφάνου Δ. Σωτηρία	Κτηματίας Κομοτινή
Στεφάνου Δ. Σταυρούλα	Όδοντίατρ. Άθηναι
† Στρίγγλος Ν. Άνδρέας	Ι.Υ. Ι.Κ.Α. Άθηναι
† Σωτηρόπουλος Γ. Δημήτριος	Άποφ. Γυμ. Ζάκυνθος
† Σωτηρόπουλος Π. Σταύρος	Δ.Υ. Ταμειακ. —
† Σωτηρόπουλος Γ. Βασίλειος	Εστίατωρ Άθηναι
† Σωτηρόπουλος Κ. Βασίλειος	Βιοτέχνης »
† Τρανός Π. Μιχαήλ	Επαγγελμ. Σπάρτη
	» »
	Διδάσκαλ.
Τρανός Μ. Φώτιος	Ίστοριοδίφ. Κερασιά
† Τρανός Π. Εδάγγελος	Δ.Υ. Διδασ. Γόθειον
† Τρανός Κ. Θεόχαρης	Σερβιτόρος Άθηναι
† Τρανός Ιωάν. Άναστάσιος	Εμπορός »
Τρανός Δ. Βασίλειος	Βιοτέχνης »
Τρανός Μ. Παντελής	Δ.Υ. Χωροφ. Ξάνθη
Τρανός Κ. Παναγιώτης	Άποφ. Γυμ. Κερασιά
Τρανοῦ Μ. Παναγιώτα	Δ.Υ. Διδάσ. Σπάρτη
	Άποφ. Γυμ. Κερασιά

Τσέλλος Ι. Άνδρέας	Επιχειρημ. Άθηναι
Τσέλλος Κ. Επαμεινώνδας	Ι.Υ. Γενικός
	Δ)ντής ΟΤΕ »
Τσέλλος Κ. Φώτιος	Δικηγόρος »
Τσέλλος Γ. Χρίστος	Δ.Υ. Διδάσκ. Τρίπολις
Τσέλλος Γ. Κων)νος	Φοιτ. Γεωπ. Άθηναι
Τσέλλος Ι. Εδάγγελος	Επαγγελμ. »
† Τσέλλος Δ. Κων)νος	Ελληνοραπ. Τρίπολις
Τσέλλος Παν. Ιωάννης	Φοιτ. Πανεπ. Άθηναι
Τσέλλου Γ. Δημητρούλα	Δ.Υ. Διδασκ. Κερασιά
† Τσέλλος Δ. Διονύσιος	Βιοτέχνης Τρίπολις
† Τσέλλος Παντ. Άναστάσιος	» »
Τσέλλος Ι. Παναγιώτης	» Άθηναι
Τσιαγγούρης Θεοδ. Κων)νος	Βιομήχανος »
† Τσιαγγούρης Κ. Θεόδωρος	Παντοπόλης »
† Τσιαγγούρης Κ. Γεώργιος	Παντοπόλης »
Τσιαγγούρης Δ. Φώτιος	Αυτοκινητ. Άργος
Τσιλιβής Δ. Κων)νος	» Τρίπολις
† Τσιλιβής Π. Εδάγγελος	Άποφ. Γυμ. —
Τσιλιβής Γ. Άντώνιος	Βιοτέχνης Τρίπολις
Τσιλιβής Κ. Θεμιστοκλής	Μηχ. Έμπ.
	Ναυτιλίας Άθηναι
Τσιλιβής Κ. Βασίλειος	Επαγγελμ. »
Τσιλιβής Κ. Χρίστος	Ευλουργός »
Τσιλιβής Κ. Νικόλαος	Ευλέμπορος »
Τσιλιβή Παν. Ελένη	Άποφ. Γυμ. Τρίπολις
† Τσιλιβής Δ. Νίκος	Άποφ. Γυμ. Κερασιά
Χριστάκης Γ. Κων)νος	Υγεινολόγ. Άθηναι
† Χριστάκης Γ. Ιωάννης	Ίατρός —
Ψυχογιός Κ. Παναγιώτης	Ι.Υ. ΔΕΗ Άθηναι
Ψυχογιός Ι. Κων)νος	Επαγγελμ. »
Ψυχογιός Κ. Βασίλειος	Επαγγελμ. Πειραιεύς

γ) Ριζωμένοι στο χωριό.

Και φθάνουμε στην τρίτη κατηγορία, στις ρίζες του χωριού... σε κείνους που γαντζωμένοι πάνω στον ξερόβραχο της Κερασιδας παραμένουν ακλόνητοι στο χωριό για να διηγούνται την ιστορία του, την παλιά και τις παραδόσεις του... Σ' εκείνους που σαν τις ριζιμένες πέτρες εκράτησαν και κρατούν ακόμα γερά τα θεμέλια του κλωνιζομένου αγροτικού σπιτιού... σε κείνους, που με τα ροζιασμένα χέρια τους γράφουν και τη νεώτερη ιστορία του χωριού για να την ακούσουν αργότερα τα εγγόνια τους, που βρίσκονται στην Αμερική ή δεν ξέρω πού άλλου...

Θεματοφύλακες των ήθων και των εθίμων, των παραδόσεων και της ιστορίας, παραμένουν αγρυπνοι φύλακες των κεκοιμημένων γονιών μας! Πρόσχαρη και καλοπροαίρετη κυσέλη το χωριό, θα δέχεται πάντοτε μ' ανοιχτή καρδιά, ή Κερασιά, τα σκορπισμένα παιδιά της, όταν κουρασμένα και βαρυσστιμένα από την ξενιτιά, τις βραδυνές ώρες της ζωής τους, ξαναγυρίσουν από το μακρινό τους ταξίδι... το ταξίδι της βιοπάλης και του ψωμιού...

Το χωριό, θα είναι πάντοτε και θα παραμείνει ή κολυμβήθρα, μέσα στην όποιαν θα αναβαπτίζομαστε σε κάθε μας επίσκεψη. Εκεί παρεκτός από τους ζωντανούς, μās καλοδέχονται και μās καλωσορίζουν και οι πετούμενες ψυχές των κεκοιμημένων δικών μας...

Και οι γέροι του χωριού... θα μās διηγούνται την ιστορία, την ξεχασμένη ιστορία του πατέρα μας... και οι γρηές θα μās θυμίζουν το τραγουδάκι που τραγούδαε ή μανούλα μας, όταν μās ένανούριζε για να κοιμηθούμε... Από το καντήλι το δικό τους θα παίρνουμε έμεις το φως, για ν' ανάβουμε το δικό μας καντήλι και σ' αυτούς θα εμπιστευόμαστε ν' ανάβουν και κανένα κεράκι και στον τάφο του πατέρα του δικού μας...

Θαυμάζω τους Αμερικάνους πατριώτες μου για την προκοπή τους και τα καλούδια τους. Έπαινώ τους πατριώτες της Αθήνας και της άλλης Ελλάδας για τη μόρφωσή τους, την πνευματική τους εξέλιξη και την άλλη τους σταδιοδρομία. Μά ή ψυχή ή δική μου φτερουγίζει πάντα πάνω από τις ψηλές λεύκες της Κερασιδας, στους ήρωες αυτούς του χωριού, που σαν οστρακο μένουν κολλημένοι στο Στραβόρεμα και στής Γούμενας τη ράχη και σαν ακοίμητοι φρουροί επιβλέπουν και πλουτίζουν το μεγάλο Αρχείο της ιστορίας και της λαογραφίας του τόπου μας.

Μερικόν απ' αυτούς τους θεματοφύλακας τα όνοματά, όσοι είναι ακόμη στη ζωή, περιλαμβάνει ή παρακάτω κατάσταση, όπως μου την έδωσε ο Πρόεδρος της Κοινότητος Γ. Σαρρής, που ονομαστικώς κατονομάζεται σ' αυτή ή αρχηγός της οικογενείας, αριθμητικώς δέ τα μέλη αυτής.

Από την κατάσταση αυτή βγαίνει ένα θλιβερό προμήνυμα. Σή-

μερα στο χωριό είναι ανοιχτά 131 σίτια (οικογένειες). Απ' αυτά τα 22 αντιπροσωπεύονται το καθένα τους από μια γυναίκα, συνήθως ηλικιωμένη. Υπάρχουν ακόμα 23 σίτια με δύο μέλη το καθένα, τους γέρους, τους όποιους εγκατέλειψε το ρεύμα της φυγής των νέων. Τα 45 αυτά σίτια (οικογένειες) σε λίγον καιρό θα κλείσουν όπωσδήποτε. Αυτό είναι το τραγικό μήνυμα που βγαίνει από τη σημερινή πραγματικότητα...

Κατάστασις των σημερινών κατοίκων της Κερασιδας
(μέχρι Φεβρουαρίου 1963)

α/α	Όνοματεπώνυμον αρχηγού οικογενείας	Μέλη οικογ.	α/α	Όνοματεπώνυμον αρχηγού οικογενείας	Μέλη οικογ.
1.	Ανδριανάκης Βασ. Χρίστος	4	28.	Δήμου Π. Ίωάννης	2
2.	Αθανασόπουλος Φ. Παναγ.	2	29.	Δήμου Κ. Βλάσιος	5
3.	Αγγουράς Ίωάν. Χρίστος	4	30.	Καρακίτσος Αντ. Βασίλειος	6
4.	Αποστολίδης Δημ. Κων/νος	4	31.	Καραμπάτσου Φ. Παναγιώτα	1
5.	Αποστολίδης Γ. Χαράλαμπος	4	32.	Κόλεγκας Κ. Βασίλειος	6
6.	Αποστολίδης Δημ. Αθανασία	1	33.	Κόλεγκας Κ. Δημήτριος	5
7.	Αρχος Αθ. Κων/νος	7	34.	Κοντογιάννης Γ. Ηλίας	7
8.	Αρχου Ν. Κωνσταντίνα	1	35.	Κορομηλάς Δ. Αθανάσιος	4
9.	Αρχου Αλεξ. Μαριγώ	1	36.	Κορομηλάς Β. Παντελής	4
10.	Αντωνόπουλος Κ. Γεώργιος	2	37.	Κορομηλάς Γ. Νικόλαος	3
11.	Αντωνόπουλος Α. Γεώργιος	5	38.	Κουλούρης Εδστρ. Εδστρ.	6
12.	Αντωνόπουλος Μ. Αντώνιος	2	39.	Κούτρης Παν. Γεώργιος	4
13.	Αντωνόπουλος Μ. Δημήτριος	3	40.	Κρεκούζος Ν. Γεώργιος	4
14.	Αντωνοπούλου Ίωάν. Αγάπη	4	41.	Κυριαζής Ίωάν. Εδάγγελος	4
15.	Αντωνόπουλου Π. Γεωργία	1	42.	Κυριαζής Εδάγ. Ίωάννης	4
16.	Βελισσάρης Χρ. Αάζαρος	5	43.	Κυριαζής Β. Ίωάννης	4
17.	Βελισσάρης Κ. Χρίστος	3	44.	Κωστάκης Π. Γεώργιος	3
18.	Βελισσάρης Χρ. Αρίσταρχος	3	45.	Κωστάκης Δ. Ίωάννης	5
19.	Βασιλόγαμβρος Β. Αναστ.	5	46.	Καραμπίτσος Χρ. Μιχαήλ	3
20.	Βασιλόγαμβρος Χρ. Παναγ.	5	47.	Λυμπερόπουλος Γ. Θεοφάν.	4
21.	Βασιλόγαμβρος Χρ. Σταύρος	4	48.	Λυμπερόπουλος Δ. Παναγ.	3
22.	Γεωργοπούλου Β. Αικατερίνη	1	49.	Λάγγας Χρ. Βασίλειος	2
23.	Γριμπά Κ. Κωνσταντίνα	3	50.	Μανθάκος Κ. Χρίστος	4
24.	Γριμπάς Κ. Αριστείδης	2	51.	Μάρκος Ίωάν. Βασίλειος	6
25.	Γριμπάς Παν. Νικόλαος	4	52.	Μάρκος Ίωάν. Γεώργιος	4
26.	Γιαννακόπουλος Ε. Πολύβιος	4	53.	Μανιάτη Δ. Σοφία	1
27.	Γκοτζιαβρά Γ. Μαριγώ	1	54.	Μανιάτη Π. Αθανασία	1

α/α	Όνοματεπώνυμον ἀρχηγού οικογενείας	Μέλη οικογ.	α/α	Όνοματεπώνυμον ἀρχηγού οικογενείας	Μέλη οικογ.
55.	Μαρκόπουλος Ί. Παναγ.	5	94.	Σαρρής Δ. Λάμπρος	5
56.	Μητρόπουλος Κ. Γιαννάκος	5	95.	Σαραντάκης Χρ. Μιχαήλ	4
57.	Μητρόπουλου Κ. Έλένη	3	96.	Σαραντάκης Ί. Φώτιος	6
58.	Μητρόπουλος Κ. Ίωάννης	3	97.	Σαρατσιώτης Ί. Νικόλαος	4
59.	Μουχελής Π. Στέφανος	4	98.	Σιαπέρας Π. Βασίλειος	5
60.	Μουχελής Π. Φίλιππος	3	99.	Σιαπέρας Γ. Παναγιώτης	2
61.	Μουχελή Φ. Άλεξάνδρα	3	100.	Σιαπέρα Ί. Τασία	1
62.	Μπουρτζος Παρασ. Νικόλ.	3	101.	Σαρκούλας Γ. Κων)νος	3
63.	Μπουρτζος Παρασ. Κων)νος	6	102.	Σπυρόπουλος Γ. Ξενοφών	4
64.	Μπουρτζος Ν. Παρασκευάς	3	103.	Σπυρόπουλος Κ. Δημήτριος	2
65.	Ντούρος Δ. Παντελής	2	104.	Σπυρόπουλος Γ. Κων)νος	5
66.	Οικονόμου Άνδρ. Εδσταθία	1	105.	Στεφάνου Γ. Θωμάς	5
67.	Οικονόμου Χρ. Δημήτριος	3	106.	Στεφάνου Δ. Αικατερίνη	1
68.	Παναγιωτοπούλου Γ. Έλένη	1	107.	Τζίνος Κ. Άπόστολος	5
69.	Παναγάκης Π. Σπύρος	2	108.	Τζίνος Ν. Παρασκευάς	5
70.	Παπαδοπούλου Δ. Έλένη	1	109.	Τζίνος Ν. Στέλλιος	5
71.	Παπαλεξάνδρου Δ. Παρασ.	5	110.	Τζίνος Ν. Ίωάννης	5
72.	Παπαδέλος Κ. Γεώργιος	3	111.	Τζιούμης Χρ. Δημήτριος	3
73.	Παπαδέλος Κ. Ίωάννης	3	112.	Τζιούμης Β. Ήλιás	3
74.	Παπαδέλου Θεοδ. Άγγελική	1	113.	Τζιούμης Β. Εδάγγελος	5
75.	Παπαγεωργίου Γ. Παναγ.	6	114.	Τρανός Β. Δημήτριος	3
76.	Παπαγεωργίου Κ. Βασίλειος	3	115.	Τρανός Β. Σταύρος	2
77.	Πετράκης Δ. Παναγιώτης	3	116.	Τρανός Β. Πάνος	2
78.	Πετράκης Ν. Δημήτριος	3	117.	Τρανός Γ. Κων)νος	2
79.	Πετράκης Γ. Δημήτριος	4	118.	Τρανός Κ. Χρίστος	2
80.	Πιλαφά Χρ. Άσπασία	2	119.	Τρανοῦ Μ. Κατίγκω	4
81.	Πιλαφάς Π. Γεώργιος	3	120.	Τρανοῦ Άνδ. Μαριγώ	1
82.	Πιλαφά Ί. Κωνσταντίνα	1	121.	Τσιαγγούρης Γ. Δημήτριος	2
83.	Πιλαφάς Άνδρ. Ήλιás	2	122.	Τσέλλος Ί. Κων)νος	2
84.	Πιλαφάς Γρηγ. Χαράλαμπος	4	123.	Τσέλλος Ν. Ίωάννης	2
85.	Πλατόπουλος Μ. Κων)νος	2	124.	Τσέλλος Π. Ίωάννης	2
86.	Πολυζώης Δ. Γεώργιος	5	125.	Τσέλλου Γ. Άλεξάνδρα	4
87.	Πολυζώης Ί. Σταύρος	2	126.	Τσιλιβής Κ. Άθανάσιος	5
88.	Πολυζώνης Κ. Φώτιος	3	127.	Τσιλιβή Δ. Μηλιά	1
89.	Σαρρής Κ. Χρίστος	4	128.	Τσιλιβή Π. Έλένη	1
90.	Σαρρής Β. Ίωάννης	3	129.	Χριστάκη Γ. Κωνσταντίνα	1
91.	Σαρρή Ήλ. Τασία	2	130.	Ψυχογιού Κ. Κωνσταντίνα	1
92.	Σαρρής Εδθ. Γεώργιος	3	131.	Ψυχογιός Ί. Φώτιος	3
93.	Σαρρή Έπαμ. Έλένη	1			
					Σύνολον 425

δ) Ένα μνημόσυνο για κείνους που μάς έφυγαν...

Μένουν άκόμα οι άγνωστοι πατριώτες, που αναπαύονται κάτω άπ' τόν Ίσκιο τών κυπαρισσιών τής Παναγίας. Άδτοι δέν ξεκόλλησαν άπό τόν τόπο τους, ούτε για τó Έξωτερικό, ούτε για τó Έσωτερικό. Ριζωμένοι στό λίγο χώμα και τούς ξεροδες βράχους τής Κερασιás... Ένα μονάχα ταξειδι περίμεναν... τó μεγάλο ταξειδι... που σιγά σιγά δλοι μας θά ακολουθήσουμε...

Γι' αὐτούς, μου ήταν δύσκολο νά συντάξω επίσημο πίνακα, για νά μήν κακοκαρδίσω έκείνους, που τά δνόματά τους τά έχει σβυσμένα ή λησμονιά κι' ó χρόνος.... Ποιός άπ' ό μάς τούς ζωντανούς θυμάται τόν προσπαπούλη του ή και τόν παπούλη του άκόμα; Όστόσο, άρκετά δνόματα προγόνων μας, τής γενιάς τού 1840 - 1920, θά βρῆ ή ένδιαφερόμενος, στην παρακάτω έκθεση άπολογισμού τού Συλλόγου Άρβανιτοκερασιás ή «Μανθυρέα», έτους 1910 - 1911. Ήταν κι' αὐτός ένας λόγος, που συμπεριελήφθηκε ή έκθεση αὐτή σέ τούτο τó βιβλίο.

Όμως άπ' αὐτούς τούς λησμονημένους, καμμιά φορά, στίς ώρες τής αγρύπνιας μου, στριφογυρίζουν στή θύμησή μου μερικές Όλύμπιες μορφές χωριανών, τής περασμένης μας γενιάς, που μου είναι δύσκολο νά μήν τούς μνημονεύσω έδω. Άπό τó ύποσυνείδητο τής ψυχής μου, ξεπροβάλλουν οι συμπαθητικές αὐτές μορφές, οι γνώριμες που μου είχαν κάνει τότε, στην παιδική μου ήλικία, φανταχτερή έντύπωση, για τήν άπλότητά τους, τήν άδολη καρδιά τους, τή γερή τους κρίση και τó πηγαίο ψυχικό τους μεγαλείο! Ήταν οι άξιοί τού χωριού, που φρόντιζαν για τó χωριό, για τίς εκκλησιές, για τούς δρόμους, για τó σκολειό, για τίς βρύσες και γενικά για όλα έκείνα που ένδιαφέρουν τó «καλό» τού χωριού, που στή σημερινή όρολογία τó λένε Κοινοτική άνάπτυξη.

Και πρώτοι στή σειρά τού μνημόσυνου αὐτοῦ έρχονται οι παπάδες μας, ό Κωνστ. Οικονόμου (Παπακωνσταντής), ό Γεώρ. Μανιάτης (Παπαμανιάτης) και ό Κωνστ. Μπουρτζος (Παπαμπουρτζος). Οι δυο τελευταίοι πολú έβοήθησαν στην άνέγερση τού ιεροῦ Ναοῦ τού Άγίου Παντελεήμονος, ό δέ Παπαμπουρτζος έκαμε σχεδόν μόνος του τήν αναδάσωση στόν περίγυρο τού έξωκκλησιού «Άνάληψις».

Μετά τούς παπάδες, έρχονται οι πρώτοι Έκκλησιαστικοί Έπίτροποι, ό Γιωργάκης Σιαπέρας (Τζουλερογιωργάκης), ό Γεώρ. Σ. Στεφάνου (γερο-Κίκινος ή Πάρεδρος), ό πατέρας μου δηλαδή, κι' ό Γεώρ. Γριμπάς (γερο-Κατσελής). Είναι οι παλαιοί Έπίτροποι, που έβαλαν τó 1900 τά θεμέλια τής καινούργιας μας εκκλησιás, τού Άγ. Παντελεήμονος.

Μετά τούς Έπιτρόπους, έρχονται οι ψαλτάδες τής έποχής έκείνης. Και σάν τέτοιοι έρχονται στή θύμησή μου ό Τζουλερογιωργάκης, ό Κωνστ. Στεφάνου (Ζούζουνας), ό Άνδρέας Σαρρής (Κιτσιαντρίκος), ό Μάρκος ό Μα-

νιάτης από δὲ τοὺς δασκάλους ὁ Δημ. Στεφάνου καὶ ὁ Σωτήρος Κωστάκης (Τρακάκος), ὅσες φορές βρισκόνταν στὸ χωριό. Ἀπὸ τοὺς ἄλλους, τοὺς βοηθοὺς, τοὺς καλανάρχους δηλαδή, ποὺ βάσταγαν τὸ ἴσιο... δὲ θυμᾶμαι κανέναν. Ἀκόμη πρέπει νὰ μνημονεύσω τὸ Γληγόρη, τὸν ἀόματο —τὸ γνωστὸ τύπο καὶ τελάλη τοῦ χωριοῦ— ποὺ εἶχε τὸ ἀποκλειστικὸ δικαίωμα νὰ λέει τὸ «Πιστεύω»...

Καὶ φθάνουμε στοὺς προοδευτικὸς χωριανούς, ποὺ ἴδρυσαν τὸ πρῶτο κοινωφελὲς Σωματεῖο στὸ χωριό τὸ 1910, τὸ Σύλλογο δηλαδή ἢ «Μανθυρέα» στὴν Ἀρβανιτοκερασιά. Καὶ αὐτοὶ εἶναι ὁ δάσκαλος Δ. Γ. Στεφάνου, ὁ Ἄν. Μητρόπουλος, ὁ Γ. Χ. Χριστάκης (Γκεγκιογιώργης), ὁ Νικ. Κυριαζῆς (Μπιλάλης), ὁ Γεωργάκης Σιαπέρας (Τζουλερογιωργάκης), ὁ Κωνστ. Γριμπᾶς (Κωτσιαρῆς), ὁ Γεώρ. Μπουρτζος (Μπουρτζογιωργάκης), ὁ Κωνστ. Ν. Στεφάνου (Ζούζουνας), ὁ Μιχ. Κούτρης (Κουτρομιχάλης), ὁ Ἰωάν. Κυριαζῆς (Κυργιαζόγιαννης), ὁ Γεώρ. Τρανός (Μπολόγιωργας) κι' ὁ Κων. Κοῦκος (Περσίνης). Ὅλοι αὐτοὶ εὐρίσκονται τῶρα εἰς τὸ "ὑπερπέραν" καὶ μόνος ἐπιζῶν ἀπ' αὐτὸ τὸ πρῶτο Συμβούλιο τοῦ Συλλόγου ἢ «Μανθυρέα», εἶναι τὸ ζωντανὸ Ἀρχεῖο τῆς Κερασιάς, ὁ σημερινὸς συνεργάτης μας Τάσιος Μητρόπουλος, ὁ καὶ συντάκτης τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ πρῶτου ἐκείνου μετὰ τὴν Ἑλλην. Ἐπανάσταση Σωματείου τῆς Ἀρβανιτοκερασιάς.

Ἐπάρχουν κι' ἄλλοι πολλοὶ πατριῶτες τῆς περασμένης γενιᾶς, ποὺ προσέφεραν μεγάλες ὑπηρεσίες στὰ κοινὰ τοῦ χωριοῦ. Θὰ προσπαθῆσω νὰ θυμηθῶ μερικὸς ἀκόμα. Καὶ σὰν τέτοιους θυμᾶμαι τὸν Ἀναστάση τὸν Πετράκη, τὸν Ἀντρέα τὸν Σαρρῆ (Κιτσιαντρίκο), τὸν Γιώργη τὸν Σαρρῆ (Κιτσιογιώργη), τὸν Παναγ. Σιαπέρα (Σιαπεροπαναγιώτη), τὸν Νικ. Μανιάτη (Μανιατονικόλα), τὸν Παναῆ τὸν Δῆμο (Δημοπαναῆ), τὸν Κώτσιο τὸν Δῆμο (Δημοκώτσιο), τοὺς Βασιλογαμπραίους Χρῖστο καὶ Βασίλη, τὸν Κωνστ. Οἰκονόμου (Στάϊκο), τὸν Νικόλα τὸν Στριγγλο (Στριγγλονικόλα), τὸν Μήτσιο Ἀγγ. Στεφάνου (Ἀγγελομήτσιο) καὶ πολλοὺς ἄλλους, ποὺ δὲν με βοηθάει τῶρα ἢ μνήμη μου νὰ τοὺς θυμηθῶ ὅλους ἢ μαθητάκος ἐγὼ τοῦ Δημ. Σχολειοῦ δὲν τοὺς ἤξευρα κι' ὅλους...

Ἀκόμα, ἐντύπωση μοῦ εἶχαν κάμει τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ μερικοὶ ἄλλοι πατριῶτες, γιὰ τὰ σπάνια καὶ εἰδικὰ προσόντα τους σὲ ὀρισμένες ἀσχολίες. Παραδείγματος χάριν, θυμᾶμαι τὸν Μήτσιο τὸν Σαρρῆ — τὸν Σουχλέρη — γιὰ τὴν ἐργατικότητά του καὶ τὴν εἰδικότητά του στ' ἀμπέλια. Ἦταν ὁ πρῶτος ἀμπελοργός. Τὸν Ἀλέξη τὸν Ἄρχο — μετὰ τὸ ἵπποτικὸ μοῦσι του — ποὺ ἦταν ἐξαίρετος δεντροκαλλιεργητής. Τὸν Γιώργη τὸν Ἀναγνωστόπουλο — τὸν Σκαγκογιώργη — μετὰ τὸ αἰώνιο χιοῦμορ του καὶ τὴν πηγαία σάτυρά του, ποὺ ἐφθανε ὡς τὴ γυναῖκα του...

«Τρεῖς καλὲς γειτόνισσες ὄμορφες κι' ἀρχόντισσες,
ἢ Ζαβοῦ κι' ἢ Μπόλαινα καὶ ἢ Σκαγκογιώργαινα».

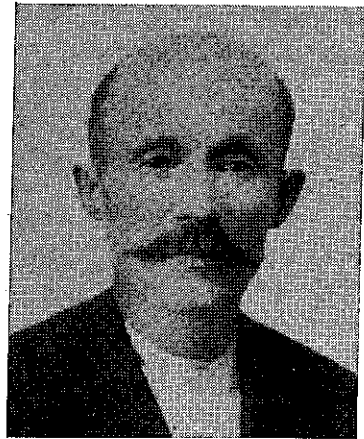
Τοὺς Μαγκλαβαίους μετὰ τὴν ἀκατάβλητη ἐργατικότητά τους, καθὼς καὶ τὸν Περσίνη (Κωνστ. Κοῦκο) — ποὺ ἄθελά του κάποτε ὑπέπεσε στὸ ἐγκλημα τῆς ἀνθρωποκτονίας, γιὰ τὴν ἐξοντωτικὴ ἐργατικότητά του ποὺ καὶ τὴν πεθερά του ἀκόμα εἶχε ἐξοργίσει... Ἦταν ἡ καθημερινή της κατάρα... «Θέε μου ξεπερσίνασε καὶ ξεμαγκλαβίνασε!»

Τὸ γεροφιλόσοφο Παμεινώντα τὸν Σαρρῆ. Τὸν παρεξηγημένον ἀπὸ τοὺς χωριανούς θυμοφιλόσοφο δάσκαλο, Μιχάλη Τρανὸ (Κοτέλον), μετὰ τις ὑπερκόσμιες φαντασιώσεις του καὶ τὴν ἀκατάσχετη πατριδολατρεία του, σὲ σημεῖο ποὺ κι' ὁ Ζεὺς ἀκόμα, κατ' αὐτόν, ἐφέρετο γεννηθεῖς στὸ ὄμορφο τῆς Κερασιάς! Ὡς τόσο, ἡ συμβολή του γιὰ τὸ λαϊκὸ, δημοτικὸ τραγοῦδι ἐκτιμᾶται καὶ σήμερα ἀκόμα ἀπ' ὅλους τοὺς εἰδικούς καὶ τοὺς λαογράφους. Τὸν μάρμα-Σταῦρο τὸν Τζιούμη, ποῦχε τὸ σπῆτι τοῦ κάτου στὴ δημοσίᾳ, δίπλα στοῦ Βασιλόγαμπρου τὰ πουνάρια. Αὐτὸς πολλὰς φορές μᾶς ἐβάζε στὸ κάρρο του καὶ μᾶς πῆγαινε στὸ Γυμνάσιο στὴν Τρίπολη, ἐμᾶς τοὺς μαθητὲς, μᾶς μετὰ τὸ ταγάρι μας, μετὰ μιὰ δραχμὴ ἀγῶϊ... Τὸν γερο-Καβελάρη, (Παναῆ Πιλαφᾶ) μετὰ τις ἀπέραντες καὶ σοφὲς διηγήσεις του, καὶ πρὸ παντὸς τὸν ἐμπειρικὸν γιαντρὸ τῆς ἐποχῆς — γιὰ ζῶα καὶ ἀνθρώπους — τὸ φιλοσοφημένον ἀνθρώπο μετὰ τὴ θαυμαστή του κρίση, τὸ παντοεινὸ του χιοῦμορ, τὸν ὀρθολογισμό του καὶ τὰ πανέξυπνα πειράγματά του... τὸν γερο-φιλόσοφο Χρῖστο Πιλαφᾶ ἢ γερο-Κουλούρη. Γεννήθηκε τὸ 1840, ἦταν σύγχρονος τοῦ πατέρα μου καὶ πέθανε τὸ 1930 σὲ ἡλικία 90 ἀκριβῶς χρονῶν.

Ὅταν τὸ χεῖμῶνα, ὁ γερο-Κουλούρης τύχαινε νὰ περνᾶ ἔξω ἀπὸ τὸ Σκολεῖο, κι' ἐμεῖς τὰ παιδιὰ πασκίζαμε νὰ τὸν πειράξουμε, ἐκεῖνος δὲν ἔχανε καιρὸ, χτυποῦσε μονομιᾶς τὴν κοιλιά του... καὶ ἔδιδε τὴν ἀπόκριση ἀπὸ τὸ πίσω μέρος τοῦ σώματός του... προσθέτοντας μετὰ τὸ στόμα καὶ σὲ σοβαρὸ ὄψος... «Περίεγο πρᾶμα! δίχως φωτιά, δίχως μπαροῦτι τόσο βρόντο ποὺ κάνει!...» Ἐμεῖς τότε σκορπάγαμε καὶ ξαναγυρίζαμε νὰ ξανακούσουμε τὸ ἴδιο πάλαι ἀστεῖο... ἢ κάτι παρόμοιο...

Μένει ἀκόμα νὰ συμπεριλάβουμε σ' αὐτὸ τὸ μνημόσυνο τὸν φιλοπρόοδο δάσκαλο Σωτήρο Κωστάκη (Τρακάκο), καὶ τὸν Ἰωάννη Γριμπᾶ ἢ Κατσελογιαννάκο, τὸν θεματοφύλακα αὐτόν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου, τὸ μόνιμο Ἐπίτροπο τῆς ἐκκλησίας, «ἐκ διαδοχῆς» τοῦ πατέρα του, τοῦ γερο-Κατσελέ. Ὁ Ἰωάννης Γριμπᾶς γεννήθηκε γύρω στὰ 1866 καὶ πέθανε στὰ 1953 σὲ ἡλικία 87 ἐτῶν. Ἦταν ὁ ἀστυνόμος τῆς ἐκκλησίας ἐναντίον τῶν θορυβουσῶν γυναικῶν! Μόνον

δταν ὁ Κατσελογιαννάκος ἐκράδανε ἀπειλητικὰ τὸ καλάμι μὲ τὸ ἀναστραμένο χωρὶ στὸ πάνω μέρος γιὰ νὰ σβόνουν τὰ κεριά, καὶ μὲ βλέμμα ἀγριοπὸ κοίταζε κατὰ τὸ γυναικωνίτη τῆς Παναγίας, τότε μόνον ἔπαυαν οἱ γυναῖκες νὰ φλυαροῦν... Κανένας ἄλλος δὲν ἤμποροσε νὰ ἐπιβάλλῃ τὴ σιωπή... Καὶ θυμᾶμαι ἀκόμα τὸν Κατσελογιαννάκο σκαρφαλωμένον στὴ πεζούλα τοῦ Ἁγιάννη καὶ γύρω του καὶ κάτω, ριγμένα τὰ τάματα: ἀντρομίδες, βελέντζες, γιάμπολες, ταγάρια, φορεσιῆς δλόκληρες, μπενοβράκια καὶ προσκέφαλα, ἢ δεμένα ἀπὸ τὴ μουριά ἀρνιά, κατσίκια ἢ καὶ μουσκάρια ἀκόμα, νὰ ξεφωνίζῃ μὲ τὴν ἠχηρὴ φωνή του... «Θὰ χτυπήσῃ ἢ τρίτῃ... Θὰ χτυπήσῃ ἢ τρίτῃ... νὰ μὴν ἔχῃ κανεὶς παρὰ πονο... ἀλλὰ... ἀλλὰ... τρέ. Ἡ

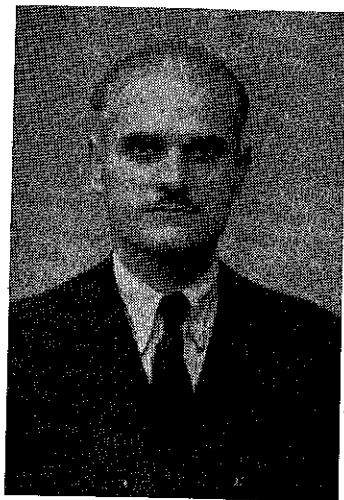
Ἰωάννης Γ. Γκιμπᾶς

βελέντζα κατεκυρώθη ἐπ' ὀνόματι τοῦ Α.Π. γιὰ δραχμὲς 100». Ἔτσι ἐσκέπτοντο κι' ἐδούλευαν γιὰ τὸ καλὸ τοῦ χωριοῦ οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης...

Σύμφωνα μὲ μιὰ ἀπόφαση ποὺ ἔχει πάρει τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐνώσεώς μας, θὰ πρέπει νὰ συμπεριλάβουμε στὸ πατριωτικὸ αὐτὸ μνημόσυνο, τέσσαρες ἀκόμη καλοὺς πατριῶτες... ταξιδευτὲς κι' ἐκείνους τοῦ ἄλλου κόσμου. Εἶχανε κι' αὐτοί, εἴτε μόνιμα ἔμεναν στὸ χωριό, εἴτε κατὰ περιόδους, χύσει γιὰ τὸ χωριό καὶ τοὺς χωριανούς ἕνα μεγάλο μέρος τῆς ψυχῆς τους. Αὐτοὶ οἱ τέσσαρες πατριῶτες ἦταν οἱ ἐξῆς:

Γεώργιος Κ. Ἄρχος: Γεννήθηκε στὸ χωριό (Ἀρβαντοκερασιά) τὸ 1894 καὶ πέθανε στὴν Ἀθήνα τὸ 1951. Ἐβγαλε τὸ Γυμνάσιο στὴν Τρίπολι καὶ σπούδασε Νομικὰ στὸ Πανεπιστήμιο τῶν Ἀθηνῶν ἀπ' ὅπου πήρε πτυχίον Δικηγόρου. Στὸ στρατὸ ὑπηρέτησε ὄσες φορὲς τὸν κάλεσε ἡ πατρίς, ἀπεστρατεύθηκε δὲ ὡς ἐφεδρὸς λοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ. Ὡς τὴν ὥρα τῆς θανάτου του ἐργάστηκε ὡς δικηγόρος στὸ Νομικὸ Τμῆμα τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.

Ἡμασταν μαζί στὸ Γυμνάσιο, ἕνα χρόνο μικρότερός μου, καὶ μαζί οἰκοδομοῦσαμε ἀπὸ τότε τὰ σχέδια γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ χωριοῦ. Ὁ Γεώργιος,

Γεώργιος Κ. Ἄρχος

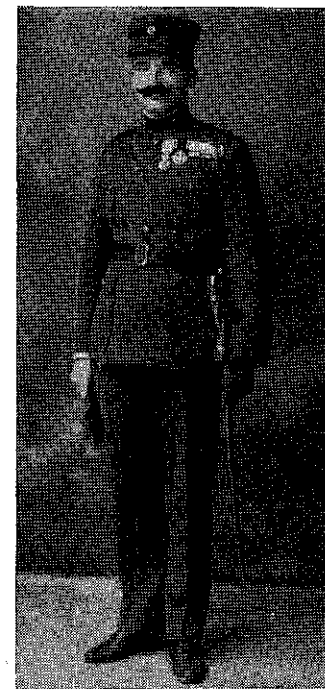
τὸ παιδί τῆς «Ἀρχο-Κωνσταντινίδας» ξεχώριζε ἀπὸ τ' ἄλλα τὰ παιδιά τοῦ χωριοῦ. Εἶχε τὴ σφραγίδα τῆς δωρεᾶς... Ἦταν ὄρφανὸς πατρός, μὰ ἡ στοργικὴ ἀγάπη τῆς μάνας του καὶ τῶν δύο ἀδερφάδων του ἀνεπλήρωνε τὴν ἀπουσία τοῦ πατέρα. Μετριόφρων, ἤρεμος, καὶ στὶς πλέον ἀντίξοες περιπτώσεις τῆς ζωῆς, καρτερικὸς. Ἄκακος ἄνθρωπος μὲ πλατεῖα πατριωτικὰ αἰσθήματα. Ἀληθινὸ παλληκάρι στοὺς πολέμους. Ἄγνός σὰν παιδί. Ἐξυπηρετικὸς καὶ ἀξιαγάπητος ἀπὸ τοὺς πατριῶτες. Φιλόστοργος πατέρας καὶ ὑποδειγματικὸς οἰκογενειάρχης.

Κωνσταντῖνος Ν. Μανιάτης: Γεννήθηκε στὸ χωριό (Ἀρβαντοκερασιά) τὸ 1887 καὶ πέθανε ξαφνικὰ στὴν Ἀθήνα τὸ 1953. Ἐβγαλε τὸ Γυμνάσιο στὴν Τρίπολι καὶ σπούδασε Ἰατρικὴ στὸ Πανεπιστήμιο τῶν Ἀθηνῶν, ἀργότερα δὲ συνεπλήρωσε τὶς σπουδὲς του στὴ Γερμανία. Στὸ στρατὸ ὑπηρέτησε ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ὡς στρατιωτικὸς ἰατρὸς ἀποστρατευθεὶς μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ Ἀρχιάτρου. Μετὰ τὴν ἀποστράτευσή του ἀνέλαβε τὴ Διεύθυνση τοῦ Δημοτικοῦ Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης τὴν ὁποῖαν διετήρησε ὡς τὴν ὥρα τοῦ θανάτου του καὶ τὴν ὁποῖαν μετὰ τὸ θάνατό του ἀνέλαβε ὁ βοηθὸς του πατριῶτης μας Παντελῆς Κ. Παπαγεωργίου.

Ὁ Ντῖνος ὁ Μανιάτης ἦταν ἀπὸ τὰ πλέον ἀξιαγάπητα πρόσωπα, ἐκτιμώμενος ὄχι μονάχα ἀπὸ τοὺς πατριῶτες ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ξένους. Ἀξιοπρεπὴς καὶ εὐγενής. Πάντοτε γελαστός. Ἀκούραστος καὶ πρόθυμος. Ἐξυπηρετικὸς στοὺς πάντας. Ὅπου κι' ἂν ὑπηρέτησε στὴν ξηρὰ καὶ στὴ θάλασσα, σὲ πολέμους καὶ σὲ εἰρήνη, μοναδικὴ του χαρὰ ἦταν νὰ ἀνευρίσκῃ τοὺς πατριῶτες καὶ νὰ τοὺς προσφέρῃ τὶς ὑπηρεσίες του. Ἀνεξίκακος πρὸς πάντας. Παράλληλα πρὸς τὶς ἐπαγγελματικὲς του ἐπιτυχίες ἐδημιούργησε καὶ ἀρίστην οἰκογένειαν.

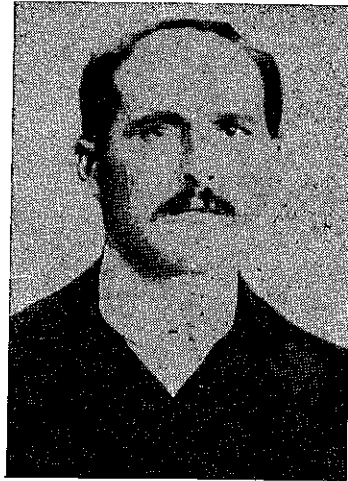
Δημήτριος Γ. Στεφάνου: Γεννήθηκε στὸ χωριό τὸ 1875 καὶ πέθανε τὸ 1955. Ἐσπούδασε στὸ Σχολαρχεῖο καὶ στὸ Διδασκαλεῖον Τριπόλεως καὶ ἐπῆρε δίπλωμα Δημοδιδασκάλου. Ὑπηρέτησε ὡς δάσκαλος σὲ πολλὰ μέρη τῆς Πελοποννήσου, καὶ κατὰ χρονικὰ διαστήματα στὸ χωριό.

Ἐπρωτοστάτησε στὴν ἴδρυση τοῦ Συλλόγου ἢ «Μανθურέα» τὸ 1910 στὴν Ἀρβαντοκερασιά καὶ ἦταν ὁ πρῶτος Πρόεδρός του ποὺ κατώρθωσε νὰ

Κωνστ. Ν. Μανιάτης

επανασυνδέσει τὸ χωριὸ μὲ τὴν ὁμώνυμη Ἀδελφότητα τοῦ Σικάγου. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του, ὡς Προέδρου, ἐπερατώθη τὸ πρῶτον τμήμα τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ

Δημ. Γ. Στεφάνου

Ἁγ. Παντελεήμονα, ἔγιναν διάφορες δενδροφυτεῖες καὶ ἄλλα κοινωφελῆ ἔργα. Μεγάλην ὠθηση ἔδωκε, μὲ τὸ παράδειγμά του καὶ τὶς συμβουλές του, στὰ ζητήματα τῆς γεωργίας καὶ τῆς δενδροκαλλιέργειας. Στὸ ἐπαγγελματικὸ πεδίο, ὄσα χρόνια ὑπηρετήσε στὸ χωριό, μεγάλως συνέβαλε στὴ πνευματικὴ ἀνάπτυξη τῶν παιδιῶν τῆς Κερασιᾶς καὶ γιὰ κείνα ποὺ ἔφεραν στὸ μέτωπό τους τὴ σφραγίδα τῆς δωρεᾶς ἐνδιαφέρετο καὶ τὰ παρακολουθοῦσε στὴν περαιτέρω ἐξέλιξή τους. Μερικὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ παιδιά, μὲ συμπάθεια ἀκόμα καὶ σήμερα, ἀναθυμοῦνται τὴ στοργικὴ φροντίδα τοῦ δασκάλου τους.

Χρῖστος Κ. Παναγιωτόπουλος:

Γεννήθηκε στὸ χωριὸ τὸ 1893 καὶ πέθανε νέος ἀκόμα τὸ 1939. Ἦταν συγχρονὸς μου καὶ συμμαθητὴς μου ἀπὸ τὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο ὡς τὸ Γυμνάσιο. Στὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν σπούδασε φιλολογίαν καὶ πῆρε δίπλωμα φιλολόγου. Ὑπηρετήσε στὴ Δημοσίαν Ὑπηρεσίαν στὴν ἀρχὴ ὡς Σχολάρχης σὲ διάφορα μέρη, κί' ἔπειτα ὡς Καθηγητῆς καὶ Ὑποδιευθυντῆς ἐπὶ πολλὰ ἔτη στὸ Γυμνάσιο τῆς Σπάρτης.

Ἦταν μετρημένος καὶ μελίχιος τοὺς τρόπους. Καλὸς χριστιανός, καλὸς ἄνθρωπος καὶ καλὸς δάσκαλος. Λὲς καὶ ἦταν φτιασμένος ἀπὸ τὸ Γυμνάσιο ἀκόμα γιὰ μιὰ τέτοια κατεύθυνση. Ἡ ἐπιστημοσύνη ἦταν τὰ πλαίσια μέσα στὰ ὁποῖα ἐκινεῖτο ἡ σκέψη του καὶ οἱ ἐνέργειές του. Σ' αὐτὸν ταιριάζει κείνο ποῦλεγε κάποιος μεγάλος παιδαγωγός ὅτι «λυώνει σὰν τὸ κερὶ μεταδίδοντας φῶς στοὺς νέους». Γιὰ τοὺς πατριώτες ἔτρεφε καλὰ αἰσθήματα καὶ ἐνδιαφέρετο γιὰ κάθε πρόοδο τοῦ χωριοῦ μας.

Κί' ἔτσι τελειώνουμε τόσο μὲ τοὺς ζωντανούς ὅσο καὶ μὲ τοὺς πεθαμένους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

ΚΕΡΑΣΙΩΤΕΣ ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Ἡ ἀναγνώριση καὶ δικαίωση τῶν πράξεων ἐκείνων, ποὺ ἐκφράζουν ἀνώτερη κοινωνικὴ ἀντίληψη, ἀποτελεῖ παράδοση τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Πανάρχαια εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ Ἑλλήνος πρὸς τὴν πατρίδα του. Ὅμως ἡ ἀγάπη τοῦ ξενιτεμένου Ἀρκάδος πρὸς τὴν γενέτειρά του, δὲν ἔμπορεῖ νὰ ζυγισθῇ μὲ τὰ κοινὰ σταθμά.

Οἱ ἀπόδημοὶ Κερασιῶτες μέσα στὸ Παναρκαδικὸ Πάνθεον, ὅπουδῆποτε τῆς γῆς κί' ἂν εἶναι ἐγκατεστημένοι, τρέφουν βαθύτατη ἀγάπη στὸ χωριὸ τους, τὴν Κερασιᾶ, τὴν ὁποῖαν ἐκδηλώνουν ὄχι μόνον μὲ λόγια, ἀλλὰ κυρίως μὲ ἔργα. Καὶ εἶναι τὰ ἔργα, στὴ γενέτειρά τους, τηλαυγεῖς φάροι προσανατολισμοῦ σὲ ἐνάρετες πράξεις, παράδειγμα πρὸς τὸ καθήκον, τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν μίμηση, γιὰ τὴν πραγμάτωση τοῦ ὠφελίμου, τοῦ ὀραίου καὶ τοῦ χρησίμου.

Προσεπάθησα νὰ συγκεντρώσω καὶ νὰ καταχωρήσω σὲ τούτη τὴ μελέτη μου, ὅλα τὰ ὀνόματα τῶν πατριωτῶν ἐκείνων, ποὺ κατὰ καιροὺς προσέφεραν στὸ χωριὸ μας, γιὰ ἔργα κοινῆς ὠφελείας, ἕνα ἀξιόλογο μέρος τοῦ δικοῦ τους μόχθου. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἦταν τόσο εὐκόλο. Ὡστόσο, θὰ μοῦ συγχωρεθῇ ἂν τυχὸν ἀπὸ γνωστοὺς εὐεργέτας παρέλειψα κανένα ἀξίον πατριώτη. Τοῦτο δὲν θὰ ὀφείλεται σὲ παράλειψη τῆς δικῆς μου φροντίδας.

Ἡ ἀνακήρυξη τῶν εὐεργετῶν, δώρητῶν καὶ ἀρωγῶν ἔγινε ἀπὸ διάφορες ἀρχές καὶ ὀργανώσεις, ἐπίσημες καὶ ἀνεπίσημες, καὶ μὲ διάφορα κριτήρια. Γι' αὐτὸ δὲν εἶναι εὐκόλο τῶρα, οὔτε ὑπάρχουν ὅλα τὰ στοιχεῖα γιὰ μιὰ δίκαιη κατ'τάξιν καὶ ἱεράρχησιν κατ' ἀξίαν ὄλων τῶν εὐεργετῶν.

Πάντως, στὴν κορυφὴ τῆς τιμητικῆς αὐτῆς πυραμίδας γιὰ τὸ χωριὸ μας, στέκει πάντοτε ἡ Ἀδελφότης «Μανθυρέα» τοῦ Σικάγου, γιὰ τὴν ὁποῖαν ἡ Ἐνωσις Κερασιωτῶν παρὰ τὴν καλὴ τῆς θέληση, δὲν κατώρθωσε νὰ συγκεντρώσῃ ἀρκετὰ στοιχεῖα γιὰ νὰ τῆς ἀποδοθοῦν οἱ τιμές ποὺ τῆς ἀξίζουν, τόσον ἀπὸ τὴν Ἐνωσιν Κερασιωτῶν, ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν Παναρκαδικὴ Ὁμοσπονδία τῆς Ἑλλάδος, ποὺ ἐτοιμάζει τὸ Παναρκαδικὸ λεύκωμα ὄλων τῶν εὐεργετῶν, φυσικῶν προσώπων καὶ Σωματείων τῆς Ἀρκαδίας.

Πέραν όμως των γνωστών ευεργετών υπάρχουν και οι άγνωστοι, οι άφαντοι, οι άεργοι, οι άεργεταί, που τα ονόματά τους δεν είναι γραμμένα σε επίσημα χαρτιά, άλλ' ούτε και σε μαρμαρένιες πλάκες. Πόσες φορές δεν ανέβηκε στην πεζούλα του 'Αγιάνη ή Κατσελογιαννάκος—ο μόνιμος αυτός 'Επίτροπος της 'Εκκλησιάς—νά διαλαλήσει το «Θάχτυπήσει ή τρίτη... νά μήν έχη κανείς παράπονο!» όταν ριγμένα τριγύρω του ήταν αφιερώματα και τάματα των χωριανών, για το χτίσιμο του 'Αγ-Παντελεήμονα!.. Και πόσοι άλλοι τέτοιοι δεν έθυσίαζαν τα άτομικά τους συμφέροντα για την έξυπνότητα του γενικού καλού! Και πόση αξιόλογη εργασία για τον ίδιο σκοπό δεν προσέφεραν όλοι οι χωριανοί για να κουβαλήσουν πέτρες και άφάνες να κάψουν τα άσβεστοκάμινά! Όμως τέτοιους άφαντους ευεργέτες έχει πολλές δεκάδες το χωριό... 'Αλλ' άς προχωρήσουμε στους γνωστούς επωνύμους ευεργέτας:

1) Σύλλογος 'Αρβαντοκερασιάς ή «Μανθυρέα» (1911).

Διά πράξεων του ως άνω Συλλόγου ή «Μανθυρέα», σύμφωνα και με τους όρους του Καταστατικού, άνεκνήρυσθησαν κατά το έτος 1911:

Μεγάλη Εύεργετής: ή έν Σικάγωφ 'Αδελφότης ή «Μανθυρέα».

Δωρηταί: οι άδελφοί Γεώργ. και Θεόδωρος Χρ. Χριστάκης και οι άδελφοί 'Ανδρέας και Γεώργ. Χρ. Σαρρή.

'Αρωγοί: οι Δημ. Γ. Στεφάνου και Πολύβιος Κ. Πετράκης.

2) 'Αθλητικός Σύλλογος 'Αρβαντοκερασιάς (Α.Σ.Α.) (1928).

Κατά τον άπολογισμόν του Α.Σ.Α. έτους 1928 ο Πρόεδρος αυτού 'Αναστ. Ν. Μητρόπουλος αναφέρει ότι άνεκνήρυσθησαν:

Μέγας Εύεργετής: ο φίλαθλος Χρ. Μανιάτης, ως προσενεγκών ύπέρ των σκοπών του Α.Σ.Α. δραχ. 10.000.

Δωρηταί δέ: οι 'Ιωάννης Γ. Ντούρος, Φώτιος Κ. Μπουρτζος, και 'Ελένη Π. Ντούρου, ως δωρήσαντες εις τον Σύλλογον τας άμπέλους των εις θέσιν Γούμενας-Ράχη προς εγκατάστασιν Σταδίου.

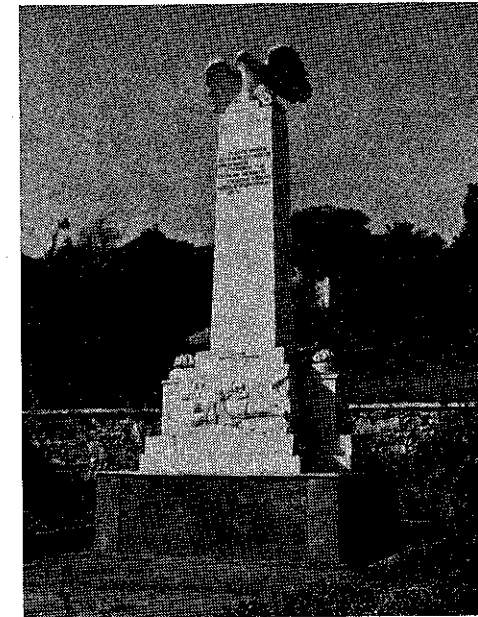
3) Κοινοτικό Συμβούλιον Κερασιάς (1958-1962).

Δι' επισήμων αυτού πράξεων το Κοιν. Συμβούλιον άνεκήρυσεν.

Μεγάλους Εύεργετας: α) Την 'Αδελφότητα Κερασιωτών ή «Μανθυρέα» έν Σικάγωφ, διότι κατά διαστήματα διέθεσεν διά την άνέγερσιν του ιεροῦ Ναοῦ του 'Αγίου Παντελεήμονος, την επισκευήν του Σχολείου, την διαρρύθμισιν του Νεκροταφείου και την άνέγερσιν 'Ηρώου των πεσόντων έν πολέμοις, ποσόν ύπερβαίνον τά 100.000 δολάρια. β) Τον 'Οδυσσέα Ν. Κορομηλάν, διότι διέθεσε διά την συμπλήρωσιν του Ναοῦ 'Αγίου Παντελεήμωνος και την επισκευήν του Σχολείου, μέγα χρηματικό ποσόν. γ) Τους άδελφούς Πέτρον, Εύάγγελον, Κων/νον και Βασίλειον Παν. Σιαπέρα, διότι οὔτοι διέθεσαν

διά την αγοράν γηπέδου και την μετατροπήν τούτου εις Κοινοτικήν πλατείαν, προς δέ και διά την διαρρύθμισιν του Νεκροταφείου, αρκετά σημαντικόν χρηματικό ποσόν. δ) Τον 'Ηλίαν 'Ανδ. Πιλαφάν, διά την δημιουργηθεισαν παρ' αυτού, έν σπόρου, νέαν ποικιλίαν μηλέας Πιλαφά-Ντελίτσιους, διά την διάδοσιν τής οποίας έδαπάνησε άφιλοκερδώς αρκετάς δεκάδας χιλιάδων δραχ. ε) τον Θεόδωρον 'Αναστ. Πετράκη, διότι διά την άνέγερσιν του κωδωνοστασίου του Ναοῦ του 'Αγίου Παντελεήμονος έδαπάνησε αξιόλογον χρηματικό ποσόν.

Δωρητάς δέ: α) Τον Παναγιώτην Ν. Σιαπέραν, διά την κατασκευήν του κιγκλιδώματος του Ναοῦ του 'Αγίου Παντελεήμονος. β) Τον Γεωργάκη Δ. Μπουρτζον, διά την επισκευήν του έξωκκλησίου 'Ανάληψις. γ) Τον 'Ιωάν. Παναγάκη, διά διάφορα μικρά Κοινοτικά έργα και δ) Την έν 'Αθήναις «'Ενωσιν Κερασιωτών» διά την κατασκευήν ύδραγωγείου προς το Νεκροταφείον του χωριού.

Το 'Ηρώον του χωριού.
Δωρεά 'Αδελφότητος του Σικάγου

Θεόδωρος 'Αναστ. Πετράκης

κην δωρεάν του προς έκτύπωσιν τής 'Ιστορίας και Λαογραφίας τής 'Αρβαντοκερασιάς-Κερασιάς. γ) Τον 'Ηλίαν 'Ανδ. Πιλαφάν, διά την δημιουργίαν

4) 'Η έν 'Αθήναις 'Ενωσις Κερασιωτών (1958 - 1964)

Συμφώνως τῷ άρθρῳ 22 του Καταστατικού της ή 'Ενωσις Κερασιωτών άνεκήρυσεν:

Μεγάλους Εύεργετας: α) Την έν 'Αμερικῇ άδελφότητα ή «Μανθυρέα», δι' αξιόλογον οικονομικήν ένίσχυσιν ύπέρ κοινωφελών σκοπών, την όποιαν παρέσχε τμηματικώς και κατά διάφορα χρονικά διαστήματα.

β) Τον έν Σικάγωφ τής 'Αμερικῆς όμογενῆ 'Ιωάννην Γ. Στεφάνου, διά την ικανοποιητικήν δωρεάν του προς έκτύπωσιν τής 'Ιστορίας και Λαογραφίας τής 'Αρβαντοκερασιάς-Κερασιάς. γ) Τον 'Ηλίαν 'Ανδ. Πιλαφάν, διά την δημιουργίαν

και διάδοσιν τῆς νέας ποικιλίας μηλέας Πιλαφᾶ-Ντελίτσιους. δ) Τὸν Πέτρον Π. Σιαπέραν, δι' οικονομικὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ταμείου τῆς Ἑνώσεως. ε) Τὸν Γεώργ. Χ. Σαραντάκη, διὰ τὴν ἰδρυσιν, μέσφ τῆς Ἑνώσεως, μικρᾶς Βιβλιοθήκης εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦ χωρίου.

Δωρητὰς: Τὸν Τάκην Β. Σιαπέραν, Χρῆστον Δ. Οἰκονόμου καὶ Χαράλαμπον Σπ. Παναγάκη, διαθέσαντας ἀνάλογα χρηματικὰ ποσὰ διὰ κοινωφελεῖς σκοποῦς, μέσφ τῆς Ἑνώσεως.

Ὀδυσσεὺς Ν. Κορομηλᾶς

Πέτρος Π. Σιαπέρας

Ἀρωγοὺς: Τοὺς Νικόλαον Γ. Τσέλλον, Παναγ. Β. Βασιλόγαμβρον, Δημ. Στρίγγλον, Ἀθανάσιον Στρίγγλον καὶ Σταῦρον Μουχελῆν διαθέσαντας ὡσαύτως ὑπὲρ κοινωφελῶν σκοπῶν χρηματικὰ τινα ποσά¹.

5) Τὸ Βασιλικὸν Ἐθνικὸν Ἰδρυμα (1961-1963).

Τὸ Βασιλικὸν Ἐθνικὸν Ἰδρυμα ἐβράβευσε τοὺς κάτωθι πατριώτας, προτάσει τῆς Νομαρχίας Ἀρκαδίας:

α) Διὰ Βασιλικοῦ Εὐσήμου Α' τάξεως (χρυσοῦ), τὸν Ὀδυσσεᾶ Κορομηλᾶν εἰς Η.Π.Α., ἀρωγὸν κοινωφελῶν ἔργων Κοινότητος Κερασιᾶς-Ἀρβανιτοκερασιᾶς Ἀρκαδίας.

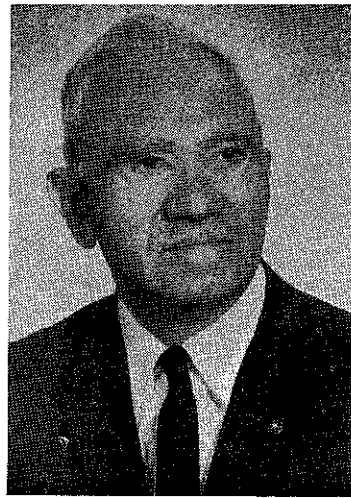
β) Διὰ Βασιλικοῦ Εὐσήμου Β' τάξεως (ἀργυροῦ), τὸν Πέτρον Π. Σιαπέραν, ἀρωγὸν Κοινωφελῶν ἔργων Κοινότητος Κερασιᾶς.

1. Ὅλα τὰ ὡς ἄνω βοηθήματα τῶν Δωρητῶν καὶ Ἀρωγῶν—ὁμογενῶν τῆς Ἀμερικῆς—διεβιβάσθησαν μέσφ τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Ἑνώσεως κ. Πέτρον Π. Σιαπέρα.

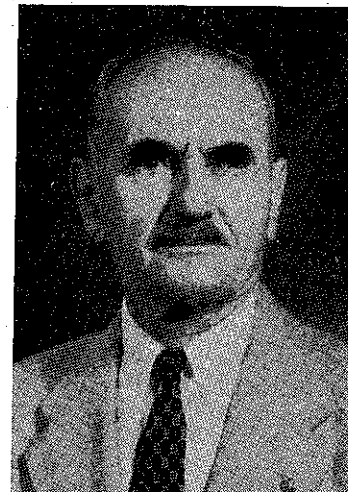
γ) Διὰ Βασιλικοῦ Εὐσήμου Β' τάξεως (ἀργυροῦ), τὸν δημιουργὸν τῆς ποικιλίας μηλέας Πιλαφᾶ-Ντελίτσιους Ἡλ. Ἀνδ. Πιλαφᾶν.

6) Παναρκαδικὴ Ὀμοσπονδία Ἑλλάδος (1960-1963).

Ἡ Παναρκαδικὴ Ὀμοσπονδία Ἑλλάδος, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1960, καθιέρωσε κατ' ἔτος ἑορτὴν ἀποδόσεως τιμῶν καὶ ἄλλων ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων, εἰς Ἀρκαδίας εὐεργέτας τοῦ προηγουμένου ἔτους, προτάσει τῶν οἰκείων Ἀρκα-

Γεωργ. Χ. Σαραντάκης

Ἡλίας Ἀνδρ. Πιλαφᾶς

δικῶν Σωματείων. Οὕτω ἡ Ἑνωσις Κερασιωτῶν διὰ μὲν τὸ ἔτος 1961 ἐπρότεινε τὸν Πέτρον Π. Σιαπέραν, ὡς διαθέσαντα διὰ κοινωφελεῖς σκοποῦς τῆς γενετήρας του ἱκανοποιητικὸν χρηματικὸν ποσόν, διὰ δὲ τὸ ἔτος 1962 τὸν δημιουργὸν τῆς νέας ποικιλίας μηλέας Πιλαφᾶ-Ντελίτσιους, Ἡλ. Ἀνδ. Πιλαφᾶν, ὡς προσφέροντα τὴν δημιουργίαν του εἰς τοὺς Ἑλληνας ἀγρότας, πρὸς αὔξησιν τοῦ γεωργικοῦ των εἰσοδήματος.

Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐκδηλώσεως τιμῶν ὑπὲρ τῶν ἀνωτέρω πατριωτῶν, τὸν μὲν Πέτρον Π. Σιαπέραν παρουσίασε ὁ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Διοικ. Συμβουλίου τῆς Ἑνώσεως Κερασιωτῶν κ. Δημ. Ἄρχος, τὸν δὲ Ἡλίαν Ἀνδ. Πιλαφᾶν ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως κ. Ἀναστ. Γ. Στεφάνου.

7) Ἄλλοι Εὐεργέται.

Καθ' ἃ ἐξακριβώσαμεν ἀπὸ διαφόρους διασταυρωμένας πηγὰς, ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἐπώνυμοι εὐεργέται τῆς γενετήρας μας, οἱ ὅποιοι ἔκαμαν ἀξιολόγους δωρεὰς. Μεταξὺ τῶν γνωστῶν ἐπωνύμων τοιούτων ἀναφέρονται τοὺς κάτωθι:

α) Ἀναγνώστης Παπανικολάκος: Ἐδώρησεν πρὸ τοῦ θανάτου του (1900) τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ γηπέδου ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀνηγέρθη ὁ ἱερός Ναός τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος. β) Δημ. Ντουῆρος: Ἐδώρησεν μικρὸν τμήμα οἰκοπέδου του, πρὸς δλοκλήρωσιν τοῦ γηπέδου τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος.

Δημ. Γ. Πιλαφᾶς (Ἀσίας)

γ) Γεώργιος Κωστάκης: Ἀφῆκε διὰ διαθήκης του ὑπὲρ τῆς γενετήρας του ἱκανὸν χρηματικὸν ποσόν, πλὴν δὲν ἐπραγματοποιήθη ἡ δωρεὰ αὐτή, καθόσον ἡ διαθήκη ἀνετράπη ὑπὸ τῶν συγγενῶν του. δ) Ὁ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 1963 ἀποθανὼν ἐν Σικάγῳ τῆς Ἀμερικῆς Κερασιώτης ὁμογενῆς Δημήτριος Κ. Πιλαφᾶς ἢ Ἀσίας, πλὴν ἄλλων πολλῶν ἀνωμόμων εὐεργεσιῶν, ποὺ ἔχει κάμει εἰς ἀναξιοπαθοῦντας πατριώτας στὸ χωριὸ καὶ στὴν Ἀμερικὴ, μέγα μέρος τοῦ πλοῦτου του διέθεσε καὶ εἰς τὸ Παναρκαδικὸν Νοσοκομεῖον Τριπόλεως. Οἱ ὑπ' ἀριθ. 228 καὶ 235 μόνιμοι νοσηλευτικοὶ θάλαμοι φέροντες τὸ ὄνομα τοῦ Πιλαφᾶ φέρονται συντηρούμενοι ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς δωρεᾶς τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἀλτροῦστοῦ—τέκνου τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς. ε) Ἕνας ἄλλος Ἀρβανιτοκερασιώτης ὁμογενῆς ἐν Σικάγῳ τῶν Η.Π.Α., ἐγκαταστημένος ἐκεῖ ἀπὸ ἐτῶν, ἀποθανὼν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 1963, ὁ Παναγιώτης Β. Σιαπέρας—Peter B. Siaperas—διὰ διαθήκης του ἔχει ἀφήσει ἀκαθόριστον ποσὸν κληροδοτήματος (πιθανὸν 3-4000 δολλάρια) ὑπὲρ τῆς Ἑλλ. Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς, τὸ ὁποῖον ἕμως ποσὸν εὐρίσκεται ἀκόμη ὑπὸ ἐκκρεμότητα, καθ' ὅσον μέχρι σήμερον δὲν κατέστη ἡ διαθήκη ἐκτελεστή¹.

1. Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρω ἐπωνύμους εὐεργέτας καὶ δωρητάς, ὑπάρχουν καὶ οἱ ἀναγραφόμενοι στὶς δύο μαρμαρινές πλάκες, ποὺ βρισκονται στὴν εἴσοδο τῆς ἐκκλησίας Ἁγίου Παντελεήμων, τοὺς ὁποίους ὀνομαστικῶς συμπεριέλαβε ὁ συνεργάτης μας Ἄν. Μητρόπουλος στὸ προηγούμενο εἰδικὸ κεφάλαιον περὶ τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγ. Παντελεήμονος.

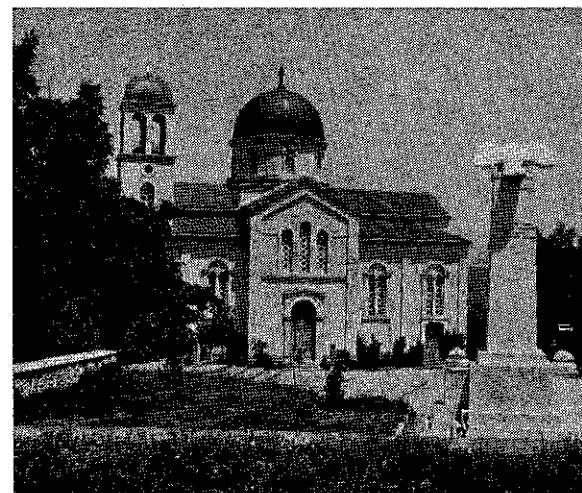
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'

ΝΕΩΤΕΡΟΙ ΧΡΟΝΟΙ — (1900 - 1958)¹

1. Ἀδελφότης ἢ «Μανθურέα» τοῦ Σικάγου τῆς Ἀμερικῆς.

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Τὸ Σωματεῖον «Ἀδελφότης ἢ Μανθურέα» τῆς Ἀμερικῆς με ἔδραν τὸ Σικάγο, φέρεται ἰδρυθὲν κατὰ τὸ ἔτος 1903 περίπου, οἱ δὲ κατὰ καιροὺς χρη-

Ὁ Ἅγιος Παντελεήμων καὶ τὸ Ἡγῶν.
Ἔργα ποὺ τιμοῦν τὴν Ἀδελφότητα «Μανθურέα» τοῦ Σικάγου.

ματίσαντες Πρόεδροι, κατὰ σειρὰν, εἶναι οἱ ἐξῆς: Νικόλ. Κ. Ἀντωνόπουλος, Κωνστ. Β. Ἀντωνόπουλος, Νικόλ. Σαρρῆς, Παναγ. Β. Σιαπέρας, Πέτρος Π. Σιαπέρας, Κωνστ. Π. Πιλαφᾶς, Δημ. Ν. Πιλαφᾶς, Ὀδυσσεὺς Ν. Κορο-

1) Ἡ περίοδος 1940-1958, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐμεσολάβησαν, ὁ Ἀλβανικὸς πόλεμος, ἡ ξενικὴ κατοχὴ, ὁ Ἀνταρτοπόλεμος καὶ οἱ λοιπὲς τοῦ Ἔθνους περιπέτειες, εἶναι περίοδος σχεδὸν νεκρά, ἀπὸ πάσης ἐν γένει κοινωφελούς δράσεως στὸ χωριὸ, μέχρι τοῦ ἔτους 1958, ὁπότε ἰδρύθη στὴν Ἀθήνα, πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς Κοινότητος, ἡ Ἐνωσις Κερασιωτῶν ὡς κοινωφελὲς Σωματεῖον.

μηλᾶς, Γεωρ. Χ. Σαραντάκης, Παναγ. Ι. Μητρόπουλος, Κωνστ. Γ. Μητρόπουλος.

Τὸ τελευταῖον Διοικ. Συμβούλιον τῆς Ἀδελφότητος ἀπετελέσθη ἀπὸ τοὺς Κωνστ. Γ. Μητρόπουλον Πρόεδρον, Χρίστον Κωστάκην Γεν. Γραμματέα, Ἄνδρ. Ἀ. Ἀντωνόπουλον Ἀντιπρόεδρον, Ἰωάν. Α. Τζῖνον Ταμίαν, καὶ Κωνστ. Ἀθανασόπουλον Εἰδικὸν Γραμματέα¹.

Δυστυχῶς, παρ' ὅλας τὰς ἐπιμόνους καὶ πολυπλεύρους προσπάθειάς μας, δὲν ἔγινε κατορθωτὸ νὰ ἔχουμε ἐκ πρώτης χειρὸς περισσότερες πληροφορίες καὶ μίᾳ ἐμπεριστατωμένῃ καὶ ἔγκυρῃ περίληψι τῆς ἱστορίας, σταδιοδρομίας καὶ δράσεως τοῦ καλοῦ αὐτοῦ καὶ ἀγαθοποιῦ πατριωτικοῦ Σωματείου, στήν ὄλική καὶ ἠθική ἐνίσχυση τοῦ ὁποίου πολλὰ ἀξιόλογα ἔργα ἐπετελέσθησαν στή γενέτειρά μας. Εἶναι πλέον κοινὸν μυστικὸν ὅτι, ἂν δὲν ὑπῆρχε ἡ γενναιόδωρος οἰκονομικὴ τροφοδότηση τῆς Ἀδελφότητος δὲν θὰ ἐστόλιζαν σήμερα τὸ χωριό μας, οὔτε ὁ Ναὸς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονα, οὔτε τὸ Ἡρῶν, οὔτε τὸ Σχολεῖον, οὔτε τόσα ἄλλα παραγωγικὰ καὶ ἀξιόλογα ἔργα, ποὺ τιμοῦν καὶ ἐκείνους καὶ τὸ χωριό.

2. Ὁ ἐν Ἀρβανιτοκερασιᾷ (Κερασιᾷ) Σύλλογος ἢ «Μανθυρέα» (1910-1930).

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. Ν. ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Εἰς τὴν Ἀρβανιτοκερασιᾶν πρὸ τοῦ ἔτους 1910 οὐδεμία ἀξία λόγου ὄργανωσις, λαϊκῆς πρωτοβουλίας καὶ ἀνεξάρτητος ὑπῆρχε. Οἱ Ἐπίτροποι τῆς Ἐκκλησίας οὐσιαστικῶς ἠλέγχοντο ἀπὸ τὸν ἐκάστοτε Δήμαρχο Μανθυρέας, ὁ ὁποῖος συνήθως ἐξάφριζε... καὶ τὸ Ταμεῖον τῆς Ἐκκλησίας! Καὶ οἱ Ἀγροφύλακες ἀκόμη δὲν ἐξελέγοντο πράγματι ἀπὸ τοὺς κτηματίας, ἀλλὰ μᾶλλον διωρίζοντο ἀπὸ τὸν Δήμαρχον.

Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ὑπ' ἀριθ. 416 τοῦ ἔτους 1904 συμβόλαιον τοῦ Συμβολαιογραφείου Καλτεξοῦντος, διὰ τοῦ ὁποίου οἱ Ἀρβανιτοκερασιῶται αὐτοῦπεχρεώθησαν νὰ καταβάλλουν ὀρισμένα ποσὰ διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τῶν, τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, εἶχε τὴν ἐπιρροήν του ὁ Δήμαρχος, ἐπιβάλλων τὸν ὄρον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ εἰσπράκτωρ τῶν ἀνωτέρω ποσῶν διωρίζετο ἀπὸ τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον Μανθυρέας.

Ὅλα ὅμως τὰ ἠνεῖχοντο οἱ κάτοικοι, ἀποβλέποντες εἰς τὸν σκοπὸν τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ Ναοῦ. Καὶ ἡ ἀνέγερσις τοῦ Ναοῦ ἐπροχωροῦσε. Εἶχαν γίνῃ τὰ θεμέλια ἀπὸ τοῦ ἔτους 1900 καὶ μετέπειτα τὸ πρῶτον τμήμα καὶ προχωροῦσε τὸ δεύτερον τμήμα. Ὅμως κατὰ τὸ ἔτος 1908-1909 ἐσημειώθησαν ἀνωμαλῖαι εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν χρημάτων τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατόπιν

1) Ἡ χρονολογικὴ σειρά τῶν Προέδρων τῆς Ἀδελφότητος, καθὼς καὶ τὰ ὀνοματεπώνυμα τούτων, παρεσχέθησαν παρὰ τοῦ κ. Πέτρου Π. Σιαπέρα.

γενομένου ἐλέγχου ἀνεκαλύφθησαν καταχρήσεις. Ὡς ἐκ τούτου ἡ Ἀδελφότης τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἀρβανιτοκερασιῶτων ἔπαυσε νὰ ἀποστέλλῃ τὰ χρήματά της διὰ τὸν Ναόν. Πρὸς διαπίστωσιν δὲ τῆς καταχρήσεως ἀφίχθησαν ἐξ Ἀμερικῆς κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1910, οἱ φιλοπρόδοι συμπατριῶται Κωνστ. Β. Ἀντωνόπουλος (Τσιάλες) καὶ ὁ Γεώργ. Ἄνδρ. Πιλαφᾶς.

Οἱ δύο αὐτοί, νέοι τότε, θαρραλέοι καὶ ἐνθουσιώδεις, ἀφοῦ ἐξηκρίβωσαν τὴν κατάχρησιν καὶ τοὺς καταχραστάς, ἐπωφελοῦμενοι τῆς συγκεντρώσεως τῶν συμπατριωτῶν μας εἰς τὸ Ἐξακκλήσιον τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου κατὰ τὴν 2αν Μαΐου 1910, ἀνεκοίνωσαν εἰς τὸ πλῆθος τὰ τῶν καταχρήσεων τῶν ἐκκλησιαστικῶν χρημάτων, καὶ κατωνόμασαν τοὺς καταχραστάς. Ἐτόνισαν δὲ ὅτι λόγῳ τῶν καταχρήσεων αὐτῶν, οἱ ἐν Ἀμερικῇ συμπατριῶται ἔπαυσαν νὰ στέλνουν χρήματα διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὸ μέλλον δὲν θὰ στέλνουν, ἐφ' ὅσον ἐξακολουθεῖ ἡ κατάστασις αὐτῇ. Ὡς ἦτο ἐπόμενο ἡ συζήτησις ἐγενικεύθη καὶ πλείστοι ἔλαβον τὸν λόγον, κατέληξαν δὲ εἰς τὴν ἀπόφασιν, νὰ καταγγείλουν τοὺς καταχραστάς καὶ νὰ ζητήσουν τὴν ἀυστηράν των τιμωρίαν.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἀνήλθεν εἰς τὸ βῆμα ὁ ὑποφαινόμενος, —νεαρὸς τότε φοιτητῆς τῆς Νομικῆς— καὶ εἶπεν ὅτι μὲ τὰς μηνύσεις δὲν διορθώνονται τὰ κακῶς ἔχοντα, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ κατάστασις θὰ χειροτερευθῇ καὶ ἐπρότεινε νὰ ὀργανωθῇ στὸ χωριὸ ἕνας Σύλλογος, ποὺ θὰ βάλῃ τὰ πράγματα σὲ τάξιν καὶ θὰ ἀναδείξῃ τὸ χωριὸ μας ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα τῆς Ἑλλάδος. Ἡ πρότασις αὐτῇ ἔγινε ἀποδεκτὴ ἀπὸ ὄλους, καὶ ἀνετέθη εἰς τὸν εἰσηγητὴν τῆς προτάσεως νὰ συντάξῃ τὸ Καταστατικὸν τοῦ Συλλόγου. Συνεφωνήθη δέ, ὅπως συνέλθουν διὰ τὴν ἐγκρισίν του εἰς τὸ Σχολεῖον τὴν 16ην Μαΐου 1910.

Τὴν καθορισθεῖσαν ὡς ἄνω ἡμερομηνίαν τῆς 16 Μαΐου 1910 συνήλθον πράγματι οἱ κάτοικοι τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς ἐν τῷ Σχολείῳ, εἰς πρῶτην γενικὴν Συνέλευσιν. Κατὰ ταύτην ὁ ὑποφαινόμενος ἀνέπτυξε τὸ ὑπ' αὐτοῦ συνταγὴν Καταστατικὸν τοῦ Συλλόγου «ἢ ΜΑΝΘΥΡΕΑ», τὸ ὁποῖον ἐψηφίσθη ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως κατ' ἄρθρον καὶ ἐν συνόλῳ. Τοῦτο περιεῖχε 44 ἄρθρα. Κατὰ τὸν 2ον ἄρθρον, σκοπὸς τοῦ Συλλόγου ἦτο: α) ἡ ἀποπεράτωσις τοῦ ἐγειρομένου Ναοῦ, β) ἡ περὶ τοῦ Σχολείου μέριμνα, γ) ἡ ἱδρυσις λαϊκῆς βιβλιοθήκης, δ) ἡ πνευματικὴ τῶν κατοίκων ἀνάπτυξις, καὶ γενικὰ ἡ ἐπιδίωξις παντὸς ὅπερ συντελεῖ εἰς τὴν εὐημερίαν καὶ πρόοδον τῶν μελῶν καὶ τῆς ἰδίας ἡμῶν πατρίδος.

Οἱ πόροι τοῦ Συλλόγου καθορίζοντο διὰ τῶν ἄρθρων 6, 8, 9 καὶ 11, τῆς τακτικῆς συνδρομῆς ὀρισθείσης εἰς λεπτὰ 25 μηνιαίως. Κατὰ τὸ ἄρθρον 14, πᾶν μέλος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐκφράξῃ ἐλευθέρως τὴν γνώμην του καὶ νὰ

ζητή λογοδοσίαν περί τῶν ὑποθέσεων τοῦ Συλλόγου, κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 16 ἢ κυκλοτερῆς σφραγίς τοῦ Συλλόγου ἔφερον τὰς λέξεις **Σύλλογος ἡ Μανθουρέα** ἐν Ἀρβανιτοκερασιᾷ καὶ εἰς τὸ μέσον ἀποτύπωμα τοῦ ἐν Μανθουρέᾳ εὐρεθέντος ἀγάλματος τῆς **Δήμητρας**.

Ἐν συνεχείᾳ ἐξελέγησαν ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως 24 πληρεξούσιοι, οἱ Ἀναστ. Ν. Μητρόπουλος, Μ. Κούτρης, Γ. Μπουρτζός, Γ. Σιαπέρας, Γ. Ἀποστολάς, Ἐπ. Σαρρῆς, Ν. Στρίγγλος, Κ. Ἀνδριανάκης, Κ. Κωστάκης, Ἰω. Κυριαζῆς, Κ. Στεφάνου, Π. Γ. Πιλαφᾶς, Κ. Τσιλιβῆς, Ἀντ. Τζίνος, Ἄλ. Ἄρχος, Θ. Τσέλος, Γ. Τρανός, Λ. Ἀντωνόπουλος, Ἥλ. Πετράκης, Κ. Γριμπᾶς, Ν. Μανιάτης, Γ. Χριστάκης, Κ. Κούκος καὶ Ν. Κυριαζῆς, οἵτινες ὑπέγραψαν τὰ πρακτικά τῆς Συνελεύσεως καὶ ἀνέλαβον τὴν διοίκησιν τοῦ Συλλόγου μέχρι τῆς ἐκλογῆς τοῦ προσωρινοῦ Διοικ. Συμβουλίου κατὰ τὴν 23 Μαΐου 1910, τῶν ἀρχαιρεσιῶν διὰ τὴν ἀνάδειξιν τοῦ τακτικοῦ Διοικ. Συμβουλίου ὀρισθεῖσθαι διὰ τὴν 27 Ἰουλίου 1910.

Μία παρατήρησις: Τὰ πρακτικά τῆς συνελεύσεως ἔχουσι συνταγῇ καὶ καταχωρηθῆ ὑπὸ τοῦ Ἀναστ. Ν. Μητροπούλου, τὸ δὲ Καταστατικόν, ἐκτὸς τοῦ πρώτου ἄρθρου καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ δευτέρου ἔχει ἀντιγραφῇ εἰς τὸ Βιβλίον Πρακτικῶν ὑπὸ τοῦ νῦν Προέδρου τῆς Ἐνώσεως Κερασιωτῶν Ἀναστ. Γ. Στεφάνου, ὄντος τότε μαθητοῦ Γυμνασίου.

Τὴν 23 Μαΐου 1910, τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου ἐξέλεξαν διὰ βοῆς τὸ προσωρινὸν Δ. Συμβούλιον ἐκ τῶν: Χρ. Μανιάτη Προέδρου, Γ. Χ. Χριστάκη ἀντιπροέδρου, Ἄν. Ν. Μητροπούλου Γεν. Γραμματέως, Ν. Κυριαζῆ, Γ. Σιαπέρα καὶ Γ. Ι. Γριμπᾶ Ταμιῶν, Ν. Δ. Στρίγγλου, Ἄντ. Τζίνου, Κ. Παπαγεωργίου, Γ. Τρανοῦ, Ι. Κυριαζῆ καὶ Κ. Ν. Στεφάνου Συμβούλων, τὴν δὲ 27 Ἰουλίου 1910 ἐξελέγη διὰ ψηφοφορίας τὸ πρῶτον τακτικὸν Δ. Συμβούλιον ὡς ἐξῆς: Πρόεδρος Δημ. Γ. Στεφάνου, Ἀντιπρόεδρος Γ. Χ. Χριστάκης, Γεν. Γραμματεὺς Ἀναστ. Ν. Μητρόπουλος, Ταμίαι Ν. Γ. Κυριαζῆς, Κ. Γ. Γριμπᾶς, Γ. Δ. Σιαπέρας καὶ Σύμβουλοι οἱ Μ. Ἀθ. Κούτρης, Γ. Δ. Μπουρτζός, Γ. Ι. Τρανός, Κ. Ν. Στεφάνου, Ἰω. Δ. Κυριαζῆς καὶ Κ. Π. Κούκος, δι' ἐνιαύσιον θητείαν.

Τὴν 27ην Ἰουλίου 1911 γενομένων ἀρχαιρεσιῶν, τὸ Δ. Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου κατηρτίσθη ὡς ἐξῆς: Πρόεδρος Δημ. Γ. Στεφάνου, Ἀντιπρόεδρος Ἰω. Π. Τσέλος, Γεν. Γραμματεὺς Ἀναστ. Ν. Μητρόπουλος, Ταμίας Ἀριστείδης Ἰ. Μητρόπουλος, Σύμβουλοι Ἄνδρ. Σαρρῆς, Παν. Δῆμος, Ἀναστ. Πετράκης, Κ. Ν. Σιαπέρας, Παν. Σιαπέρας, Δημ. Ἀντωνόπουλος, Κ. Ν. Στεφάνου καὶ Σωτ. Κωστάκης δι' ἕν ἔτος.

Τὴν 5ην Αὐγούστου 1912 τὸ Δ. Συμβούλιον ἀπετελέσθη ἐκ τῶν Προέδρου Δ. Γ. Στεφάνου, Ἀντιπροέδρου Ἰω. Π. Τσέλου, Γραμματέως Α. Ν. Μητροπούλου, Ταμίου Κ. Τσιλιβῆ καὶ τῶν Συμβούλων Ἄνδ. Σαρρῆ, Μ. Κούτρη,

Τὸ πρῶτον τακτικὸν Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου ἡ «Μανθουρέα» 1910. Ἀπὸ τ' ἀριστερὰ πρὸς τὰ δεξιὰ καθήμενοι: 1) Νικόλαος Γ. Κυριαζῆς, Ταμίας, 2) Ἀναστ. Ν. Μητρόπουλος, Γεν. Γραμματεὺς, 3) Δημ. Γ. Στεφάνου Πρόεδρος, 4) Γεωργ. Χ. Χριστάκης, Ἀντιπρόεδρος, 5) Γεωργιάκης Σιαπέρας, καὶ 6) Κωνστ. Γ. Γριμπᾶς, Σύμβουλοι. Ὁρθοί: 1) Γεωργιάκης Δ. Μπουρτζός, 2) Κωνστ. Ν. Στεφάνου, 3) Μιχαήλ Ἀθ. Κούτρης, Σύμβουλοι, 4) Δημ. Ἀθ. Ἀντωνόπουλος, Σημαιοφόρος, 5) Ἰωάν. Δ. Κυριαζῆς, 6) Γεωργ. Ι. Τρανός, 7) Κωνστ. Π. Κούκος, Σύμβουλοι.

Ἄν. Πετράκη, Κ. Σιαπέρα, Σ. Κωστάκη, Κ. Ν. Στεφάνου, Π. Σιαπέρα καὶ Χρ. Παναγιωτοπούλου ἢ Κούκου διὰ 2 ἔτη.

Τὴν 10 Αὐγούστου 1914 ἐξελέγησαν: Πρόεδρος Δημ. Κ. Παπαδόπουλος, Ἀντιπρόεδρος Κ. Π. Πιλαφᾶς, Γραμμ. Ἰω. Ἀντ. Μητρόπουλος, Ταμίας Κ. Γ. Πιλαφᾶς, Σύμβουλοι Ἀντ. Τζίνος, Δ. Γ. Σαρρῆς, Δ. Ἀγγ. Στεφάνου, Ἡλ. Τζιούμης, Γ. Δ. Σιαπέρας, καὶ Κ. Γ. Ἀποστολάς διὰ 3 ἔτη.

Τὴν 19ην Φεβρουαρίου 1917 τὸ νέον Δ. Συμβούλιον ἀπετελέσθη ἐκ τοῦ Προέδρου Χρήστου Μανιάτη, ταμίου Ἰ. Π. Τσέλου, Εἰδ. ταμίου Ἰω. Χ. Πιλαφᾶ, Ἀντιπροέδρου Κ. Π. Πιλαφᾶ, Γεν. Γραμματέως Γεωργ. Π. Μητροπούλου, Εἰδ. Γραμμ. Εὐαγγέλου Κ. Σαρρῆ καὶ τῶν Συμβούλων: Δ. Ἀποστολά, Σπ. Παναγάκη, Κ. Ν. Σιαπέρα, Ἡλ. Τζιούμη, Κ. Στεφάνου, καὶ Δ. Ἀντωνοπούλου διὰ θητεῖαν ἑνὸς ἔτους.

Τὴν 4ην Μαρτίου 1918, γενομένων ἐκλογῶν, ἐξελέγησαν διὰ ἓν ἔτος οἱ: Πρόεδρος Χρ. Μανιάτης, Ἀντιπρόεδρος Κ. Γ. Πιλαφᾶς, Γεν. Γραμματ. Σωτ. Κωστάκης, Εἰδ. Γραμμ. Ἡλ. Τζιούμης, Ταμίας Ἀναστ. Πετράκης, Εἰδ. Ταμ. Κ. Ν. Σιαπέρας καὶ Σύμβουλοι οἱ Ἰ. Γ. Γριμπᾶς, Δ. Κορομηλάς, Π. Σιαπέρας, Κ. Ν. Τσιλιβῆς, Γ. Σ. Ἀποστολάς καὶ Γ. Χ. Σαρρῆς.

Τὴν 2αν Μαΐου 1919 τὸ Δ. Συμβ. ἀπετελέσθη ἐκ τῶν: Προέδρου Χρ. Μανιάτη, Ἀντιπροέδρου Γ. Χ. Σαρρῆ, Γ. Γραμμ. Σ. Κωστάκη, Ταμίου Ἀναστ. Πετράκη, Εἰδ. Ταμίου Ἰ. Γ. Γριμπᾶ καὶ τῶν Συμβούλων Κ. Α. Ἄρχου, Δ. Κωστάκη καὶ Κ. Πιλαφᾶ διὰ 2 ἔτη.

Καὶ τέλος, τὴν 9 Μαΐου 1921 τὸ Δ. Σ. ἀπετελέσθη ἐκ τῶν: Προέδρου Χ. Μανιάτη, Γραμματέως Σ. Κωστάκη, Ταμ. Α. Πετράκη καὶ Συμβούλων Γ. Χ. Σαρρῆ, Κ. Πιλαφᾶ, Λ. Ἀντωνοπούλου, Β. Βασιλογάμβρου καὶ Δ. Ἀγγ. Στεφάνου.

Τὴν κατὰ τὰ ἀνωτέρω διαδρομὴν τοῦ Συλλόγου, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1910 μέχρι τοῦ 1921, δυνάμεθα νὰ τὴν ὑπαγάγωμεν εἰς τρεῖς περιόδους: 1) Εἰς τὴν περίοδον ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς του 1910 μέχρι τῆς 10 Αὐγούστου 1914, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Δ. Γ. Στεφάνου, 2) εἰς τὴν περίοδον ἀπὸ τῆς 10-8-1914 μέχρι τῆς 19)2)1917, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Δ. Κ. Παπαδοπούλου καὶ 3) εἰς τὴν περίοδον ἀπὸ 19 Φεβρουαρίου 1917 μέχρι τῆς 9 Μαΐου 1921, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Χρ. Γ. Μανιάτη.

Ἡ διοίκησις τῆς πρώτης περιόδου τοῦ Συλλόγου ἐπετέλεσε πράγματι πολὺ σπουδαῖον ἔργον, διότι ἐκτὸς τῆς διοργανώσεως τοῦ Συλλόγου ἢ σπουδαιότερα πράξεις τῆς εἶναι ἢ ἐπανασύνδεσις τῆς ἐν Σικάγῳ Ἀδελφότητος Ἀρβανιτοκερασιωτῶν «ἢ Μανθυρέα» μετὰ τῆς γενετείρας Ἀρβανιτοκερασιᾶς, ἢ ὁποία εἶχε διακοπῆ λόγῳ τῶν καταχρήσεων, ποὺ εἶχαν σημειωθῆ εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ταμεῖον, πρὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Συλλόγου. Ἐντὸς ἐλαχίστου διαστήματος αἱ σχέσεις ἀπεκατεστάθησαν καὶ εὐθὺς ἀπὸ τοῦ 1911 ἢ Ἀδελφότης Σικάγου ἤρχισε νὰ ἀποστέλλῃ πρὸς τὸν Σύλλογον ἐμ-

βάσματα διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ χωριοῦ, καὶ πρὸ παντὸς διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ Ναοῦ.

Κατὰ τὴν πρώτην περίοδον, κατεμετρήθη τὸ α' καὶ β' τμήμα τοῦ Ναοῦ ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ Ἰωάννου, καὶ οὕτω ἐτακτοποιήθησαν οἱ λογαριασμοὶ μετὰ τοῦ ἐργολάβου Ἀντ. Κουβαρᾶ. Κατεσκευάσθη ἡ βρύση Μέξια ὑπὸ τοῦ Κουβαρᾶ, μέσῳ δὲ τοῦ Νομάρχου Φρ. Βιρβίλη ἀφίχθη εἰς τὸ χωριὸ ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γεωργικοῦ Σταθμοῦ Τίρυνθος κ. Ἄ. Δεκάζος καὶ ἐδίδαξε τοὺς συμπατριώτας μας τὰς νέας μεθόδους καλλιέργειας καὶ τὴν χρῆσιν τῶν χημικῶν λιπασμάτων, ὡς καὶ τὸν ἐμβολιασμὸν τῶν ἀγρίων δένδρων. Ἐγίνε προμήθεια 300 καλλωπιστικῶν δένδρων ἀπὸ τὸν Σταθμὸν Ἀττικῆς καὶ ἐδενδροφυτεύθη ἡ ὁδὸς ἀπὸ τῆς διακλαδώσεως μέχρι τῶν ὁρίων Βλαχοκερασιᾶς. Ἐπίσης ἐδενδροφυτεύθησαν τὰ ἐξωκκλήσια Ἁγίος Ἀθανάσιος καὶ Ἁγίος Ἰωάννης καὶ ἐφυτεύθησαν καρυδιᾶς στίς βρύσας Μέξια καὶ Μαρμαρένια, κάστανα, πεῦκα καὶ ἔλατα στοὺς χέρσους τόπους.

Πέραν αὐτῶν καλεῖται γεωπόνος τοῦ Τεγεατικοῦ Συνδέσμου καὶ διδάσκει γεωπονικὰ ζητήματα. Ὁ Τμηματάρχης Γεωργίας κ. Σπ. Χασιώτης ἀποστέλλει ὁδηγίαν φυτεύσεως καστάνων καὶ ὁ ὑπέροχος Νομάρχης Ἀρκαδίας κ. Φρ. Βιρβίλης, τὸν ὁποῖον ὁ Σύλλογος ἀνεκήρυξεν ἐπίτιμον μέλος του, προμηθεύει ἀπὸ τὸν Δήμαρχον Λιμναίων ἐκλεκτὰ κεντράδια ἀχλαδιῶν καὶ ἄλλων δένδρων. Κατασκευάζονται αἱ θύραι καὶ τὰ παράθυρα τοῦ Ναοῦ, στεγάζεται οὗτος, καὶ ἐκπονοῦνται τὰ σχέδια τοῦ τροῦλλου καὶ τοῦ τέμπλου. Ἀποστέλλει ἐμβάσματα ὁ Σύλλογος εἰς τὴν Κυβέρνησιν διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς διεξαγωγῆς τῶν νικηφόρων πολέμων τοῦ 1912-1913, διδασκαλίαι καὶ διαλέξεις πατριωτικαὶ καὶ ἐκπολιτιστικαὶ γίνονται, καὶ ἐν γένει ἐπικρατεῖ ὁργασμὸς πρὸς πᾶσαν προοδευτικὴν ἐκδήλωσιν. Δὲν παραλείπει δὲ ὁ Σύλλογος νὰ συμμετάσχῃ καὶ εἰς τοὺς προκηρυχθέντας διὰ τὴν 29-31 Αὐγούστου 1911 ἀγῶνας τοῦ Συλλόγου Βουρβούρων, διὰ τῶν ἐκ τῶν μελῶν του Ἰω. Π. Τσέλλου εἰς τὸν δρόμον ἀντοχῆς καὶ Ἀναστ. Ν. Μητροπούλου εἰς τὴν σκοποβολὴν διὰ μάλινχερ, οἱ ὁποῖοι ἐσημείωσαν ἐξαιρετικὰς ἐπιτυχίας.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς πρώτης ταύτης περιόδου, ἢ ἐν Σικάγῳ Ἀδελφότης ἀπέστειλεν εἰς τὸν Σύλλογον 336 λίρας διὰ τὸν Ναὸν καὶ 100 δολλάρια διὰ δεινοπαθοῦσαν οἰκογένειαν. Ἐπίσης ἀπεστάλησαν πρὸς τὸν Σύλλογον καὶ 7 λίραι ἀκόμη ἐκ μέρους ἰδιωτῶν.

Κατὰ τὸν Αὐγούστον 1914 παρεδόθησαν εἰς τὸ ἐκλεγέν νέον Δ. Συμβούλιον τῆς β' περιόδου, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Δ. Παπαδοπούλου, τὰ περισσεύματα ἐκ δραχμῶν 11.994,60 ἐξ ὧν 10.000 κατατεθειμέναι εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν.

Ἡ διοίκησις τῆς β' ταύτης περιόδου δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ πολλὰ πράγματα,

έκτός από την προμήθειαν καλλωπιστικών δένδρων από το αγροκήπιον Τεγάας, το βερνίκωμα των θυρών της Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐνέργειαν πρὸς ἴδρυσιν Ταχυδρομείου στὸ χωριό. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς περιόδου ταύτης ἔχει καταχωρηθῆ εἰς τὸ βιβλίον Ταμείου τοῦ Συλλόγου ἡ λήψις 1200 δολλαρίων ἀποσταλέντων ἐκ μέρους τῆς ἐν Σικάγῳ Ἀδελφότητος. Ἐκ δὲ τοῦ βιβλίου ἀλληλογραφίας προκύπτει ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθν. Οἰκονομίας εἰδοποιεῖ τὸν Σύλλογον, ὅπως μεριμνήσῃ διὰ τὴν παραλαβὴν 4.000 φυταρίων πεύκης Ἀδστριακῆς ἐκ Βυτίνης. Κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα κατεβλήθη ἐνέργεια διὰ τὴν ἔγκρισιν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν σχεδίων τοῦ τρούλλου τοῦ Ναοῦ τοῦ Μηχανικοῦ Β. Τσαγγῆ.

Κατὰ τὴν 19 Φεβρουαρίου 1917 παρεδόθησαν εἰς τὸ νεοεκλεγέν Διοικ. Συμβούλιον τῆς γ' περιόδου ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Χρ. Μανιάτη, δραχμαὶ ἐν ὄλῳ 18.779,05 συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν προηγουμένων περισσευμάτων.

Ἡ διοίκησις τῆς γ' ταύτης περιόδου ἀφοῦ ἐνεκρίθησαν τὰ σχέδια τοῦ τρούλλου τοῦ μηχανικοῦ Στ. Καργαδούρη καὶ ἐπετρέπη ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἔργων τοῦ Ναοῦ, ἀνευ διαγωνισμοῦ καὶ δι' ἰδιαιτέρων συμφωνιῶν, ἀπεδύθη μετὰ δραστηριότητος εἰς τὴν ἀποπεράτωσιν αὐτοῦ, ἥτις καὶ συνετελέσθη κατὰ τὸ ἔτος 1922, ὡς ταῦτα ἐκτίθενται εἰς τὸ κεφάλαιον «περὶ τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος». Ὁ διάκοσμος ὁμοῦ ἐξηκολούθησε καὶ ἐξακολουθεῖ ἀκόμη. Παράλληλα, κατὰ τὴν γ' περίοδον, ἔγιναν φροντίδες γιὰ τὴ δένδροφύτευσι, γιὰ τὶς βρύσας, γιὰ τὸ Σχολεῖο μικροδιορθώσεις, γιὰ τὴν «Παναγία» καὶ γιὰ τὸν δρόμον τῆς, ὃ ὁποῖος ἔγινε ἀργότερα. Εἰς τὸ ἐνεργητικὸν τῆς περιόδου αὐτῆς εἶναι καὶ ἡ ἀσβεστοκάμινος ποῦ ἔγινε διὰ τῆς προσωπικῆς ἐργασίας τῶν κατοίκων, ἀποδόσασα περὶ τοὺς 1.500 στατήρας ἀσβέστου, διὰ τῆς ὁποίας ἔγιναν καὶ τὰ πρῶτα ἀμμοκονιάματα τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος.

Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἀπεστάλησαν πρὸς τὸν Σύλλογον ὑπὸ τῆς ἐν Σικάγῳ Ἀδελφότητος 1.000 δολλάρια, καὶ ὑπὸ ἰδιωτῶν ἀπεστάλησαν ἐξ Ἀμερικῆς δραχμαὶ ἐν ὄλῳ 21.535 ὑπὲρ τοῦ Ναοῦ. Γενικῶς δὲ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο 1917-1922 ὁ Σύλλογος διεχειρίσθη τὸ ποσὸν τῶν 87.000 δραχμῶν, αἱ ὁποῖαι διετεθήσαν ὑπὲρ τοῦ Ναοῦ, ἐκτός ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, ὡς 451 δραχμαὶ διὰ τὸ Σχολεῖον καὶ μικροποσὰ γιὰ τὶς ἄλλες φροντίδες.

Πέραν τῆς 9 Μαΐου 1921 οὐδεμία ἄλλη πρῆξις ἔχει καταχωρηθῆ εἰς τὰ πρακτικὰ τοῦ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Χρ. Μανιάτη διατελοῦντος Συλλόγου «ἡ Μανθυρέα» καὶ μόλις τὴν 21 Δεκεμβρίου 1924 ἔχει καταχωρηθῆ πρακτικὸν ἐκλογῆς, ὁμοφώνως διὰ βοῆς, νέου Δ. Συμβουλίου ἐκ τῶν: Ἀναστ. Μητροπούλου ὡς Προέδρου, Μ. Τρανοῦ Ἀντιπροέδρου, Χαρ. Μπούρτζου Γραμ-

ματέως, Κων. Ψυχογιουῦ Ταμίου, καὶ Ν. Γ. Σιαπέρα, Ἄν. Πετράκη, Ἰ. Π. Τσέλλου καὶ Κ. Πιλαφᾶ (Καλαντζῆ) Συμβούλων, χωρὶς βασίμους ἐλπίδας ἀναζωογονήσεως τοῦ Συλλόγου, ὅστις ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς του κατὰ τὸ ἔτος 1910 τσαυτὰ ἔργα ὑπέροχα πολιτισμοῦ καὶ γενικῶς προόδου ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ.

Ἄξιοσημείωτον εἶναι ὅτι εἰς τὰ πρακτικὰ τοῦ Συλλόγου τῆς 6 Αὐγούστου 1914, 10-8-1914, 12-10-1914 καὶ 16-11-1914, ἡ Ἀρβανιτοκρασιὰ ἀναγράφεται «Μανθυρέα».

3. Πραγμάμενα Συλλόγου Ἀρβανιτοκρασιᾶς ἡ «Μανθυρέα» (1910-1911).

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Ἀξίζει τὸν κόπον σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον τῆς ἱστορίας τοῦ χωριοῦ μας νὰ ἀναστυθοῦν καὶ ἐξαρθοῦν τὰ πρῶτα σκιρτήματα καὶ οἱ ἐνθουσιασμοί, ποῦ κυριάρχησαν κατὰ τὴν ἀρχικὴ ἴδρυση καὶ σταδιοδρομία τοῦ νεοπαγοῦς Συλλόγου καὶ μάλιστα κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς λειτουργίας του 1910-1911 ὅπως ἀκριβῶς μᾶς τὰ περιγράφει, μὴ ἐκκλησις καὶ ἡ ἐπίσημη λογοδοσία τοῦ Συλλόγου τοῦ ἔτους ἐκείνου, ποῦ σὲ δημοσιευμένα ἔντυπα βρέθησαν στὰ χέρια μου ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη.

Ἀκόμα ἡ δημοσίευσις τοῦ καταλόγου τῶν εἰσφορῶν, ὅπως τὴν παρουσιάζει τὸ ἔντυπο, θὰ ἔχει καὶ τὸν ἐξῆς πρακτικὸν σκοπὸν. Φανεράνει πόσες οἰκογένειαι ὑπῆρχαν τότε στὸ χωριό, ποῦ ἀσφαλῶς πρέπει νὰ ἦσαν πάρα πάνω ἀπὸ 214, δεδομένου ὅτι σὲ κάθε αὐξοντα ἀριθμὸν τοῦ καταλόγου ἀντιστοιχεῖ καὶ μὴ οἰκογένεια. Ἔτσι βλέπουμε ἀπὸ τὴ σύγκρισιν τῶν δύο καταλόγων, ἐκείνου τοῦ 1911 καὶ ἐκείνου τοῦ 1963, ὅτι, ἀπὸ τὶς οἰκογένειαι τοῦ 1911 ἔχουν μείνει σήμερον (1963) σχεδὸν οἱ μισοὶ (121) ἀπὸ κεῖνες τοῦ 1911!

Τὴν ἄλλη δρᾶση καὶ σταδιοδρομία τοῦ Συλλόγου ἡ «Μανθυρέα» ὡς τὴν ἐποχὴ τῆς συγχωρευσεῶς του (1930) μετὰ τὸν Ἀθλητικὸν Σύλλογον Ἀρβανιτοκρασιᾶς, τὴν ἐξέθεσε στὸ προηγούμενον κεφάλαιον ἐν περιλήψει ὁ συνεργάτης μας Ἄ. Μητρόπουλος.

Ὁ Σύλλογος ἡ «Μανθυρέα», ὅπως ἀνέγραψε στὸ προηγούμενον κεφάλαιον καὶ ὁ Ἄ. Μητρόπουλος, ἰδρύθηκε στὸ χωριὸ τὸ ἔτος 1910, σὲ ἀντιστοιχίαν μετὰ τὸν ὁμώνυμον Σύλλογον τοῦ Σικάγου τῆς Ἀμερικῆς, γιὰ νὰ βρισκῆται σὲ στενὴ συνεργασία μ' αὐτόν, καὶ ἀπὸ κοινοῦ νὰ ἐνισχύουν καὶ συντονίζουν τὶς προσπάθειαις τους γιὰ τὴν ἐξέλιξιν καὶ τὴν ἐκπολιτιστικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀνοδο τῶν κατοίκων τῆς Ἀρβανιτοκρασιᾶς, καὶ κυρίως γιὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγίου Παντελεήμονος». Εἶναι τὸ πρῶτον Σωματεῖον ποῦ ἐλειτούργησε στὸ χωριὸ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 κτ' ἔπειτα.

Ἀπὸ τὸ κείμενο τῆς λογοδοσίας τοῦ Διοικ. Συμβουλίου φαίνεται σαφῶς ἡ ἀγάπη τῶν κατοίκων τῆς Ἀρβανιτοκρασιᾶς πρὸς τὸ χωριό τους, ὁ ἐνθουσιασμός τους γιὰ τὴν Κοινοτικὴ ἀνάπτυξη καὶ τὸ πλεόν σπουδαιότερο ἡ ἀγάπη καὶ ἡ συμπόνια ποὺ συνοδεύουν τὴ συλλογικὴ αὐτὴ ἐξόρμηση γιὰ μιὰ καλύτερη ζωὴ.

Ἀπὸ τὴν ἐν γένει διαχείριση τοῦ Συλλόγου αὐτοῦ βγαίνουν δύο ἀξιοπρόσεκτα συμπεράσματα: Τὸ πρῶτο εἶναι ἡ προσπάθεια ὄλων τῶν κατοίκων τοῦ χωριοῦ γιὰ τὴ συγκέντρωση οἰκονομικῶν πόρων καὶ τὴν ἐκπλήρωση ὅσο τὸ δυνατόν περισσοτέρων κοινωφελῶν σκοπῶν, τὸ δεύτερο, τὸ πνεῦμα τῆς οἰκονομίας, τὸ ὁποῖον διέκρινε ὅλες τὶς πράξεις τοῦ Διοικ. Συμβουλίου τοῦ Συλλόγου.

Ἀπὸ τὸν κατάλογο τῶν εἰσφορῶν, ποὺ δημοσιεύεται στὴ λογοδοσία, βλέπουμε ἐξόφθαλμη τὴν προσπάθεια αὐτὴ. Βλέπουμε καὶ τὴ δραχμὴ τοῦ ἐυπόρου Κερασιώτη, ἀλλὰ καὶ τὸν ὀβολὸ τῆς χήρας... Καμμιά παράλειψη καὶ καμμιά ἀπουσία. Σὲ 6.843 δρχ. καὶ 75 λεπτά ἀνέρχονται οἱ συνολικὲς εἰσπράξεις τοῦ Συλλόγου γιὰ τὸ ἔτος 1910-1911. Ἀπ' αὐτὲς ἐδαπανήθησαν γιὰ ἐξοδα διοικήσεως δρ. 197 καὶ 75 λεπτά, γιὰ παραγωγικὰ ἔργα δρχ. 230 καὶ ἔμεινε περίσσευμα—ἀποθεματικὸν—γιὰ τὸ ἐπόμενο ἔτος δρχ. 6.416 καὶ 10 λεπτά.

Παραθέτω τὴν ἐκκλήση καὶ τὸ κείμενο τῆς λογοδοσίας ὅπως εἶναι δημοσιευμένα στὸ ἐντυπο:

Ἐκκλήσις: Πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ ἐγκατεστημένους συμπολίτας.

«Συμπολίται: Λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν, ὅτι ἡ πατρίς μας βλέπουσα τὰ Κοινοτικὰ αὐτῆς ἔργα ἐντελῶς παραμελημένα, οὐδένα δὲ περὶ διορθώσεως αὐτῶν φροντίζοντα, ἀπεφάσισε καὶ ἐξέλεξε ἡμᾶς, ἵνα φροντίσωμεν περὶ διορθώσεως τῶν κακῶς κειμένων καὶ ἰδίως, ἵνα διὰ συνεισφορῶν ἐκ τῶν ἀπανταχοῦ εὑρισκομένων συμπολιτῶν μας προβῶμεν εἰς θεραπείαν τῶν παντοειδῶν ἀναγκῶν τῆς ἰδιαίτερας ἡμῶν πατρίδος Ἀρβανιτοκρασιᾶς: Ἦτοι τῆς ἀποπερατώσεως καὶ ἐξωραϊσμοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας, τῆς ἐπιδιορθώσεως καὶ ἰδρύσεως εὐπρεπῶν Σχολείων, τῆς κατασκευῆς κρηνῶν ἐντὸς τοῦ χωριοῦ, τῆς κατασκευῆς διαφόρων ὁδῶν καὶ δεινδροφυτεύσεως αὐτῶν.

»Ἡ Ἀρβανιτοκρασία, συμπολίται, ὡς ἔχει σήμερον, εὑρίσκεται εἰς τὰ σπάργανα—οὕτως εἰπεῖν—τοῦ Πολιτισμοῦ, παρέχουσα κακίστην ἐντύπωση, ὡς μὴ ὀφείλει, εἰς τοὺς διαφόρους ἐπισκεπτομένους αὐτὴν, βλέποντας ὅτι στερούμεθα πολλῶν, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἠδυνάμεθα πλείστους ἐπισκέπτας νὰ προσελκύωμεν, ἰδίως κατὰ τὸ θέρος, χάρις εἰς τὸ ἐντὸς τοῦ χωριοῦ πρᾶσινον καὶ τὰς ἀφθόλους πηγὰς ὕδατος. Ἐξ ἄλλου τὸ ἀχουροειδὲς τῶν

ναῶν μας, καὶ ἰδίᾳ τοῦ Μητροπολιτικοῦ, ὅπου καὶ σήμερον ἐκκλησιαζόμεθα, καὶ τὸ ἐντελῶς παρημελημένον Νεκροταφεῖον, προδίδουν χαλάρωσιν καὶ τοῦ θρησκευτικοῦ ἡμῶν αἰσθήματος. Ὡσαύτως φρίκην ἐμποεῖ ἡ συσσώρευσις τῶν μαθητῶν εἰς ἀχουροειδῆ καὶ ἀνήλια μπουντρούμια, δι' ἑλλειψίν εὐπρεποῦς διδακτηρίου, πληροῦντος τὰς ἀπαιτήσεις τῆς υγιεινῆς καὶ τῆς σημερινῆς παιδαγωγικῆς διδασκαλίας. Ἐπίσης μεγίστη εἶναι καὶ ἡ ἑλλειψις κρηνῶν ἐντὸς τοῦ χωριοῦ, καίτοι πανταχόθεν περιβαλλόμεθα ὑπὸ ὕδατων.

» Πάντα ταῦτα, ὡς καὶ πλείστας ἄλλας ἑλλείψεις ἀνελάβομεν ἡμεῖς, ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς Κοινοτικῆς, νὰ θεραπεύσωμεν καὶ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο θέλομεν προβῆ μετὰ θάρρους καὶ ἀκαταπονήτου ζήλου ἐν πλήρει πεποιθῆσει ὅτι εἰς τοῦτο θέλομεν ἐνισχυθῆ πανταχόθεν. Ἀλλὰ πρὸς θεραπείαν τῶν πολλαπλῶν τούτων ἑλλείψεων ἀπαιτεῖται δαπάνη, ὅχι εὐκαταφρόνητος, μὴ δυναμένη νὰ ἐξοικονομηθῆ μόνον ἐντεῦθεν, ἀλλ' οὔτε καὶ παρ' ὑμῶν διὰ μιᾶς. Διὰ τοῦτο ἡμεῖς θὰ φροντίσωμεν νὰ ἀπομακρυνώμεν πᾶσαν ἰδέαν καταχρήσεως ἢ σπατάλης καὶ διὰ τοῦ περιβληθέντος κύρου νὰ ἐμπνεύσωμεν εἰς ὅλους τὴν πεποίθησιν τῆς ἐντίμου καὶ μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας διαχειρίσεως τῶν εἰς ἡμᾶς ἐμπιστευθησομένων χρημάτων.

» Ἀπευθύνομεν ὅθεν τὴν παροῦσαν ἐκκλησίαν, πρὸς τὰ ἀπανταχοῦ ἐγκατεστημένα φιλοπάτριδα καὶ φιλότιμα τῆς Ἀρβανιτοκρασιᾶς τέκνα, καὶ ζητῶμεν τὴν συνδρομὴν των, πεποιθότες ὅτι οἱ λόγοι μας θέλουσιν εὖρει ἤχῳ εἰς τὰς εὐγενεῖς αὐτῶν καρδίας.

» Διατελοῦμεν μεθ' ὑπολήψεως οἱ συμπολίται ὑμῶν ἀντιπρόσωποι τῆς Κοινοτικῆς Ἀρβαν)σιᾶς.—Ἀρβαν)σιᾶ τῆ 13 Αὐγούστου 1910. Ὁ Πρόεδρος Δημ. Γ. Στεφάνου, οἱ Ταμίαι Ν. Γ. Κυριαζῆς, Κ. Γ. Γριμπᾶς, Γ. Δ. Σιαπέρας. Ὁ Ἀντιπρόεδρος Γ. Χ. Χριστάκης. Οἱ Σύμβουλοι: Γ. Δ. Μποῦρτζος, Μ. Αθ. Κούρτης, Ἰ. Δ. Κυριαζῆς, Κ. Π. Κοῦκος, Ι. Τρανός, Κ. Ν. Στεφάνου. Ὁ Γραμματεὺς Ἀναστ. Ν. Μητρόπουλος».

Λογοδοσία τοῦ ἐν Ἀρβανιτοκρασιᾷ Διοικ. Συμβουλίου τοῦ Συλλόγου ἢ «Μαθηρέα» τοῦ Α' ἔτους 1910-1911.

«Συμπληρωθέντος τοῦ πρώτου ἔτους τῆς διαχειρίσεώς μας, καὶ συμμορφούμενοι μετὰ τὸ Καταστατικὸν ἡμῶν, ἀποστέλλομεν πρὸς πάντας τοὺς μακρὰν τῆς πατρίδος μας εὑρισκομένους συμπολίτας ἡμῶν τὴν λογοδοσίαν μας ταύτην, περιλαμβάνουσαν τὴν διαχείρισιν τῶν κοινοτικῶν χρημάτων καὶ συμφερόντων καὶ τὴν ἐν γένει ἐκθεσιν τῶν πεπραγμένων κατὰ τὸ πρῶτον τοῦτο ἔτος.

» Κατατέρω παραθέτομεν κατὰστασιν τῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰσφορῶν τῶν συμπατριωτῶν μας πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν σκοπῶν οὓς ἀνελάβομεν:

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΕΙΣΦΟΡΩΝ

1. 'Αδελφότης «Μανθρέα» έν Σικάγω	Δρχ. 5.150,00	44. Μ. 'Αθ. Κούτρης	5,75
2. Δ. 'Αθ. 'Αντωνόπουλος	5,75	45. Δημ. Ι. Κούτρης	0,75
3. Κ. Ν. 'Αντωνόπουλος	10,25	46. Δ. Ν. Καλαμάτας	3,75
4. Α. Γ. 'Αντωνόπουλος	2,00	47. Ι. Δ. Κυριαζής	9,50
5. Β. 'Αντ. 'Αντωνόπουλος	5,75	48. Κ. Γ. Κόλεγκας	5,75
6. Κ. Β. 'Αντωνόπουλος	5,00	49. Δ. Γ. Κοτσιονάτος	3,75
7. Χρ. Εδσ. 'Αντωνόπουλος	2,00	50. Κ. Π. Κοδκος	5,75
8. 'Αλ. Γ. 'Αρχος	6,75	51. Κ. Γ. Κοτσιονάτος	9,75
9. Χρ. Π. 'Αρχος	2,25	52. Ν. Γ. Κυριαζής	6,00
10. 'Αθ. Π. 'Αρχος	4,75	53. 'Ιω. Γ. Κοδκος	4,75
11. Γ. Π. 'Αποστολάς	9,25	54. Βασίλω χ. 'Αθ. Κούκου	2,75
12. Γ. Ξ. 'Αποστολάς	6,00	55. Κωνσταντ. σύζ. Π. Κωστάκη	5,05
13. Γ. Π. 'Ανδριανάκης	5,30	56. Αϊκατ. σύζ. Δ. Κωστάκη	3,75
14. Β. Π. 'Ανδριανάκης	4,75	57. Κωνσταν. σύζ. Π. Κούτρη	3,75
15. Κ. 'Αθ. 'Ανδριανάκης	4,75	58. Μαρία σύζ. Π. Κορομηλιά	4,75
16. Γ. 'Ι. 'Αναγνωστόπουλος	6,75	59. Β. Δ. Κορομηλιάς	2,75
17. 'Ελ. χήρ. Ν. 'Αναγνωστοπούλου	3,75	60. Παρασκ. χήρα Β. Κυριαζή	1,75
18. Αϊκ. θυγ. Ι. 'Αποστολά	1,05	61. 'Ελ. σύζ. Ν. Κορομηλιά	8,75
19. Χρ. Κ. 'Ανδριανάκης	5,75	62. Γ. Σ. Κοδκος	5,75
20. Κανέλλα χήρα Γ. 'Αναγνωστοπούλου	0,75	63. Φώτ. Δ. Καραμπάτσος	1,25
21. Δημήτρω θυγ. Ν. 'Αναγνωστοπούλου	1,75	64. Γ. Π. Λυμπερίου	2,00
22. Γ. Κ. 'Αρχος	5,25	65. Ν. Π. Μητρόπουλος	6,75
23. Γ. Ν. 'Αντωνόπουλος	6,50	66. 'Αναστ. Ν. Μητρόπουλος	3,75
24. Γ. 'Αθ. Βασιλόγαμβρος	3,00	67. 'Αντων. Π. Μητρόπουλος	6,75
25. Γ. Ι. Γριμπάς	4,75	68. Β. Π. Μητρόπουλος	5,20
26. Κ. Γ. Γριμπάς	4,75	69. Κ. Π. Μητρόπουλος	4,75
27. 'Ι. Γ. Γριμπάς	5,75	70. Π. Κ. Μητρόπουλος	6,75
28. Δ. 'Αθ. Γριμπάς	6,00	71. Γ. Κ. Μητρόπουλος	4,75
29. Χρ. 'Αθ. Γριμπάς	6,00	72. Κ. Ι. Μητρόπουλος	6,00
30. Κ. Ν. Γριμπάς	6,75	73. 'Αριστ. Ι. Μητρόπουλος	4,25
31. 'Αθαν. σύζ. Ν. Γκοτζιαβρά	6,80	74. Χρ. Γ. Μανιάτης	2,00
32. Μαρίτσα χ. Χρ. Γκοτζιαβρά	4,75	75. Γ. ΐερ. Κ. Μανιάτης	2,25
33. Παναγής Ν. Δήμος	4,75	76. Ν. Κ. Μανιάτης	6,75
34. Κ. Ν. Δήμος	5,75	77. Π. Κ. Μανιάτης	1,75
35. 'Ελ. σύζ. 'Ιωάν. Δήμου	5,75	78. Κ. ΐερ. Π. Μπουρτζος	10,30
36. Παρασκ. Γ. Καραμπάτσος	4,75	79. Παναγής Γ. Μπουρτζος	6,75
37. Σωτ. Γ. Καραμπάτσος	4,25	80. Παρ. Ν. Μπουρτζος	3,75
38. Ν. Γ. Καραμπάτσος	3,75	81. Γ. Δ. Μπουρτζος	9,75
39. Σωτ. Κ. Κωστάκης	3,75	82. Στυλ. Γ. Μουχελής	3,25
40. Δημ. Κ. Κωστάκης	3,75	83. Κ. Ι. Μανθάκος	5,75
41. Π. Γ. Κωστάκης	6,80	84. Μαρίνη θυγ. Γ. Μπούρτζου	1,75
42. Δ. Γ. Κορομηλιάς	5,00	85. Μάρκος Ν. Μανιάτης	3,75
43. Γ. Δ. Κορομηλιάς	1,75	86. Θεοδ. Δ. Μπουρτζος	5,00
		87. Δ. Γ. Μπουρτζος	1,25
		88. Π. Κ. Ντούρος	1,75
		89. Δ. Γ. Ντούρος	5,75

90. Μαγδάλω σύζ. Ν. Ντούρος	3,75	138. Γ. Π. Σωτηρόπουλος	6,75
91. Δ. Κ. Ντούρος	1,25	139. Χρ. 'Αθ. Σαραντάκης	3,75
92. Κ. Χ. Οικονόμου	7,00	140. Χρ. Ν. Σαραντάκης	6,75
93. Σταθ. χήρα Κ. Οικονόμου	3,75	141. 'Ι. Ν. Σαραντάκης	2,05
94. Ν. Α. Πιλαφάς	1,75	142. Κωνσταν. χήρα Εδθ. Σαρρή	3,25
95. Κ. Π. Πιλαφάς	1,00	143. Μετάξω χήρα 'Ηλ. Σαρρή	4,75
96. Π. Β. Πιλαφάς	0,75	144. Δ. 'Αγ. Στεφάνου	5,75
97. Γ. Π. Πιλαφάς	5,75	145. Βασίλ. σύζ. Γ. Σιαπέρα	3,25
98. Κ. Δ. Πιλαφάς	0,75	146. Γ. Σ. Στεφάνου	6,75
99. Παναγής Γ. Πιλαφάς	6,25	147. Ν. 'Αθ. Στρίγγλος	2,25
100. Γ. Κ. Πιλαφάς	0,75	148. Γ. Κ. Σιαπέρας	1,25
101. Β. Κ. Πιλαφάς	0,75	149. Γ. Σ. Σπυρόπουλος	2,25
102. Κ. Ι. Πολυζώης	3,00	150. Μ. Π. Τρανός	5,75
103. Γ. Δ. Πολυζώης	7,00	151. Γ. 'Ιω. Τρανός	3,75
104. 'Ι. Α. Πολυζώης	3,00	152. Γεωργ. χήρ. Π. Τρανού	1,75
105. 'Ηλ. Δ. Πετράκης	10,00	153. Β. Π. Τρανός	5,00
106. Π. Δ. Πετράκης	3,75	154. Κ. Π. Τρανός	6,75
107. Βασίλ. Κ. Παπαγεωργίου	4,00	155. 'Αντων. Γ. Τζίνος	6,75
108. Γ. 'Αλ. Παπαλεξάνδρου	5,75	156. Κ. Γ. Τζίνος	2,25
109. Π. Γ. Παναγάκης	4,00	157. 'Αριστ. Π. Τζίνος	6,75
110. Αϊκατ. χήρα Γρ. Πιλαφά	4,75	158. Γρ. Κ. Τσιλιβής	3,75
111. Βασίλ. σύζ. Κ. Πιλαφά	4,75	159. Κ. Γ. Τσιλιβής	6,75
112. Βασίλ. σύζ. Ν. Παναγάκη	1,75	160. Ν. Π. Τσιλιβής	10,00
113. 'Ασπασία σύζ. Χ. Πιλαφά	5,75	161. Θεοδ. Δ. Τσέλος	5,80
114. Κωνσταν. σύζ. Δ. Πετράκη	5,75	162. 'Ιω. Παντ. Τσέλος	4,75
115. 'Αναστ. 'Ηλ. Πετράκης	7,75	163. Χρ. Γ. Τσέλος	4,75
116. Κωνσταν. σύζ. Κ. Παπαδέλου	5,75	164. Χρ. Γ. Τζιούμης	4,75
117. Γεωρ. σύζ. Δ. Παπαλεξάνδρου	3,25	165. Β. Γ. Τζιούμης	5,75
118. Μαρίνη χήρα Κ. Πετράκη	3,25	166. Σταύρος Κ. Τζιούμης	5,75
119. Κωνσταν. σύζ. Ν. Πετράκη	6,75	167. Παύλος Κ. Τζιούμης	0,75
120. Βασίλ. σύζ. Κ. Πιλαφά	5,75	168. Χρ. Κ. Τσιαγγούρης	4,75
121. Β. Γ. Παναγάκης	1,25	169. Γ. Κ. Τσιαγγούρης	3,00
122. Κ. Δ. Πιλαφάς	2,25	170. 'Αθαν. σύζ. Θ. Τσιαγγούρη	5,75
123. Κ. Ν. Στεφάνου	5,75	171. 'Ελένη σύζ. Θεοφ. Τζίνου	4,75
124. Δ. Γ. Στεφάνου	30,75	172. Βασίλ. σύζ. 'Ιω. Τσέλλου	1,75
125. Γ. Ν. Στεφάνου	4,05	173. 'Ι. Γ. Τσιλιβής	2,75
126. 'Επαμ. Γ. Σαρρής	7,75	174. Γ. Π. Τρανός	4,75
127. 'Αθ. Γ. Σαρρής	4,25	175. Παρασκ. Γ. Τζίνος	6,75
128. Κ. Γ. Σαρρής	7,00	176. Δ. Α. Τσιλιβής	3,75
129. Δ. Γ. Σαρρής	5,25	177. 'Ιω. Παναγ. Τσέλος	5,75
130. 'Ανθ. Χ. Σαρρής	108,50	178. Γ. Χ. Χριστάκης	186,00
131. Β. Γ. Σαρρής	6,75	179. Π. Γ. Χριστάκης	5,75
132. Γ. Δ. Σιαπέρας	6,50	180. Κ. Π. Ψυχογιός	4,75
133. Κ. Ν. Σιαπέρας	5,75	181. Χρ. Γ. Βασιλόγαμβρος	6,25
134. Παν. 'Αγγ. Σιαπέρας	7,80	182. Β. Γ. Βασιλόγαμβρος	5,75
135. Ν. Δημ. Στρίγγλος	6,75	183. Δ. Κ. Γκοτζιαβράς	4,75
136. Γ. Κ. Σπανός	4,75	184. Κ. Χ. 'Ηλιόπουλος	5,75
137. Κ. Σ. Σπυρόπουλος	6,75	185. 'Ηλ. Ν. 'Αντωνόπουλος	7,50

186. Ανδ. Ανδριανάκης	1,00	200. Ί. Κ. Σιαπέρας	1,00
187. Β. Ψυχογιός	1,00	201. Αντ. Γ. Καρακίτσος	4,65
188. Κ. Χ. Αντωνόπουλος	2,25	202. Θεόδ. Ίω. Παπαδέλος	1,00
189. Μ. Γ. Αρδούνης	5,00	203. Γ. Χρ. Σαρρής	106,00
190. Κωνσταν. χήρ. Δ. Μουχελή	3,00	204. Κ. Ν. Μανιάτης	3,00
191. Αναστ. Ίω. Τζίνος	2,25	205. Πολύβιος Κ. Πετράκης	25,00
192. Διάφοροι εισπράξεις	132,90	206. Σταυρούλα σός. Ί. Στρίγγλου	1,00
193. Μ. Ν. Αντωνόπουλος	3,00	207. Παρασκ. Π. Πιλαφάς	5,75
194. Αθανασία χήρα Β. Παρασκευο- πούλου	4,75	208. Κ. Β. Σιαπέρας	1,00
195. Χρ. Α. Σαρρή	1,00	209. Θεόδ. Χ. Χριστάκης	175,75
196. Ίω. Χ. Πιλαφάς	7,75	210. Γ. Π. Μανιάτης	5,00
197. Ν. Γ. Τσέλλος	1,00	211. Λεων. Π. Τρανός	3,00
198. Π. Σ. Μουχελής	1,00	212. Β. Π. Σωτηρόπουλος	3,00
199. Ί. Π. Ψυχογιός	4,00	213. Κ. Γ. Αρδούνης	1,00
		214. Αννιώ χήρα Στεφάνου	1,65

»Ητοι εισεπράχθησαν από 23ης Μαΐου 1910 μέχρις τής 26ης Ίουλίου 1911 έν συνόλω δραχ. 6.843,85 έδαπανήθησαν δε κατά αυτό χρονικόν διάστημα δραχ. 427,75, απέμειναν δε καθαρόν περίσσευμα είς μεταφοράν διά τόν νέον διαχειριστικόν έτος 1911-1912 δραχ. 6.416,10.

»Συμπολίται: συμπληρωθέντος θεία βοήθεια του Α' έτους τής διαχειρίσεώς μας, έν πλήρει και ζηλευτή όμοιοία πάντων των μελών, μετά χαρής χαιρετίζομεν τόν σήμερον ανατέλλον διαχειριστικόν έτος, παρακαλούντες τόν Ύψιστον, ίνα χορηγήση πᾶσι τοίς αγαπητοίς ήμών συμπολίταις υγείαν και εύτυχίαν, επ' αγαθῶ ού μόνον αὐτῶν των ίδιων, αλλά και τής γλυκειάς ήμών πατρίδος. Ίδιαίτερος έπαινος οφείλεται είς τούς έν Σικάγω τής Αμερικῆς διαμένοντας πατριώτας μας, οίτινες διά των γενναίων αὐτῶν χρηματικῶν ποσῶν φροντίζουν να θεραπεύσουν πάσας τάς ανάγκας τής πατρίδος των. Λίαν επίκαιρον θεωροῦμεν να αποταθῶμεν και πρὸς άπαντας τούς λοιπούς πατριώτας μας, τούς παροικοῦντας είς άλλας πόλεις τής Αμερικῆς, πλὴν του Σικάγου, και να υπενθυμίσωμεν και πρὸς αὐτούς τόν καθήκον, τόν όποιον και οὗτοι έχουσι πρὸς τήν γενέτειραν και τόν Σύλλογον, μιμούμενοι και αὐτοί τόν παράδειγμα, τόν όποιον έδειξαν οί προειρημένοι εργάται τής φιλοπατρίας. Είμεθα βέβαιοι, ότι ή φωνή μας θα ήχήση αποτελεσματικῶς είς τάς άκοάς των φιλοτίμων Αρβανιτοκερασιωτῶν των εργαζομένων και είς άλλας διάφορους πόλεις τής Αμερικῆς και ότι θα εύρεθῶμεν μετά έν έτος, είς τήν εύάρεστον θέσιν, να αναγγείλωμεν από των στηλῶν τούτων τὰ όνόματα και άλλων Αμερικανικῶν πόλεων, ὧν οί παρεπίδημοι πατριῶται, αντιφιλοτιμούμενοι τούς έν Σικάγω, θα σπεύσωσι να προσφέρωσι τόν όβολόν των, πρὸς εύτυχίαν του μεγάλου μας έργου.

»Πατριῶται του Σικάγου, υγίαινετε και εύτυχείτε.

»Πατριῶται τής άλλης Αμερικῆς, σπεύσατε τίς πρώτος θα λάβη τόν στέφανον, τόν όποιον από τώρα σᾶς έχει έτοιμον ή Πατρίς.

»—Ίδοῦ στάδιον δόξης λαμπρόν

» διά τόν δικόν μας χωρίόν τόν μικρόν.

»Διατί ὄχι: Όσο μικρότερος είναι ὁ τόπος, έν τῷ όποίῳ καλλιεργείται ή ιδέα του καλού, τόσο μεγαλειτέρα είναι ή τιμή και ή δόξα δι' εκείνους, οίτινες ένισχύουσι τάς εύγενείς προσπαθείας του τόπου τούτου.

»Εκ του καθρέπτου των μέχρι τούδε πεπραγμένων, τόν όποιον τίθεμεν σήμερον υπό τόν έλεγχον ὤμων, δύνασθε να κρίνητε όπόσον έπωφελής διά τόν τόπον μας και έμμέσως διά τήν Πατρίδα, δύναται να αποβῆ είς τόν μέλλον ὁ Σύλλογός μας, εάν πάντες οί φίλτατοι συμπολίται και συμπατριῶται παράσχωσιν αὐτῷ τήν φιλοτοπικήν και φιλοπάτριδα συνδρομήν των. Ημείς τούλάχιστον, μετά πλήρους πεποιθήσεως αποβλέποντες είς αὐτήν, διακηρύττομεν μετά πάσης ειλικρινείας, ότι δέν θέλομεν παύσει να εργαζόμεθα μετά του αὐτου ζήλου και με πλήρη συναίσθησιν του καθήκοντος, τόν όποιον ανέλαβομεν.

»Αποστέλλοντες ὤμιν τόν αδελφικόν μας ασπασμόν, διατελοῦμεν μετά βαθυτάτης εύγνωμοσύνης οί αποτελοῦντες τόν Διοικητικόν Συμβούλιον.

Εν Αρβανιτοκερασίῃ τῇ 28ῃ Ίουλίου 1911:

Δ. Γ. Στεφάνου Πρόεδρος, Γ. Χ. Χριστάκης Αντιπρόεδρος, Αναστ. Ν. Μητρόπουλος Γεν. Γραμματεὺς, Ν. Γ. Κυριαζῆς Ταμίας, Γεωργάκης Δ. Μπουρτζος, Κ. Γ. Γριμπᾶς, Ι. Δ. Κυριαζῆς, Γεωργάκης Σιαπέρας, Μ. Αθ. Κούτρης, Κ. Ν. Στεφάνου, Γ. Ι. Τρανός, Κ. Π. Κοῦκος Σύμβουλοι.»

4. Η Έφημερίς «Μανθυρέα».

Του ΑΝΑΣΤ. Ν. ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

«Έφημερίς του όμωνύμου Δήμου και των όρεινων γειτονικῶν Κοινοτήτων. Εκδιδομένη διά των στηλῶν τής «ΤΕΓΕΑΣ» Διευθυντής Α. ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ».

Αὐτός ήτο ὁ τίτλος τής τοπικής μας έφημερίδος, τήν διεύθυνσιν τής όποιας είχομεν αναλάβει από τάς αρχάς του 1911—πρωτοετής τότε φοιτητής τής Νομικής. Ός και έν τῇ προμετωπίδι αναγράφεται ή «ΜΑΝΘΥΡΕΑ» έξεδίδετο διά των στηλῶν τής «ΤΕΓΕΑΣ», τής όποιας ὁ Διευθυντής της άείμνηστος Κ. Ν. Ναύλερης τόσο προθύμως και άφιλοκερδῶς διέθετε διά τήν «Μανθυρέαν». Ειδικῶς ήμείς οί Μανθυρεᾶται, άποτίοντες φόρον εύγνωμοσύνης πρὸς τόν υπέροχον άνδρα, θα διατηρήσωμεν αιώνιαν τήν μνήμην του.

Πρῶτον άρθρον τής «Μανθυρέας» υπό τίτλον: Αναγέννησις:

«Χαρῆς πρέπει να πληρωθῇ πᾶσα Μανθυρεακή ψυχῆ, διότι ή φίλη γείτων Τεγέα έσχε τήν καλήν διάθεσιν να παραχωρήσει έν μιᾷ των

1. Βιογραφία του Α.Ν. Μητροπούλου θα περιληφθῇ στο βιβλίον τής Λαογραφίας.

σελίδων της ίδιον τμήμα διὰ τὸς γοργῶ τῷ βήματι βαίνοντας Μανθουρέας. Τοῦ τμήματος τούτου τὴν διεύθυνσιν ἀναλαβόντες ἡμεῖς, θέτομεν πρὸς χαρὰν τῶν Μανθουρεατῶν ἀπάντων τὸν τίτλον «ΜΑΝΘΥΡΕΑ».

Ὁ Διευθυντὴς κ. Ἀναστ. Ν. Μητρόπουλος

»Καὶ ἤδη τὸ ἀνατεῖλαν ἔτος 1911 εἶναι δι' ἡμᾶς τὸς Μανθουρέας ἔτος προαναγγέλλον τὸς μακρόθεν ἀναφαινομένους πυρσοὺς τῆς εὐδαιμονίας. Ἀποχαιρετίζοντες τὸ δέξειδωμένον παρελθόν, τὸ σημειῶσαν μόνον τὸν λήθαργον καὶ τὸ καρκινοβάτημα, δυνάμεθα ἀφυπνισθέντες νὰ προσανατολισθῶμεν πρὸς τὸς πυρσοὺς τούτους τῆς προόδου καὶ τῆς εὐδαιμονίας, τὸς ὑποδουλισθέντας ὑπὸ τῆς Πανελληνίου φωνῆς, ἥτις ἐξήτησεν ἀναγέννησιν. Ἡ τοιαύτη δὲ φωνὴ δὲν θὰ εὕρισκεν ἠχώ παρὰ τοῖς Μανθουρέαις, ἂν παρ' αὐτοῖς δὲν εὕρισκοντο ἄνδρες, τῶν ὁποίων

τὴν διάνοιαν δὲν διεφώτιζεν ἡ φωτεινὴ ἐκείνη νεφέλη, ἥτις ποτὲ ἐφώτισε τὸς Ἰσραηλίτας, ὀδηγοῦσα αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας, τὴν ρέουσαν μέλι καὶ γάλα, ἄνδρες πεπαιδευμένοι μετὰ τὴν ἐγκύκλιον παιδείαν, ἄνδρες ὑψοθέντες ὑπὲρ τὰ ταπεινά καὶ ἰδιοτελεῖ εἰς ὑψηλὰ καὶ κοινωφελῆ.

» Οὐδόλωσ δυνάμεθα νὰ παρίδωμεν τὴν ὑποστήριξιν, ἣν παρέσχον εἰς τὰ κοινά, καὶ οἱ εἰς τὸν νέον κόσμον διατρίβαντες καὶ διατρίβοντες φίλοι συμπολίται, οἵτινες μετελαμπάδευσαν καὶ μεταλαμπαδεύουσιν ἐκεῖθεν, πρὸς τὴν ἐκθρέψασαν αὐτοὺς γενέτειραν, τὰς ἀρχὰς τοῦ νῦν πολιτισμοῦ, προσαρμόζοντες αὐτὰς πρὸς τὰς τοπικὰς ἀνάγκας».

Ἡ πρωτοτυπία τῆς ἐκδόσεως τῶν δύο ἐφημερίδων, τῆς «Τεγέας» καὶ «Μανθουρέας» ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ φύλλου χάρτου, ἐκίνησε τὴν περιέργειαν τῆς Ἐφημερίδος «Ἀθηναί» τοῦ Γ. Πάπ, αἱ ὁποῖαι εἰς τὸ φύλλον τῶν τῆς 6 Ἰουλίου 1911 ἔγραψαν τὸ ἐξῆς σχόλιον, ὑπὸ τίτλον «Αἱ Σιμαῖαι ἐφημερίδες»

«Ἐδφεστέρα ἰδέα καὶ μᾶλλον ἐπιχειρηματικὴ καὶ συνθετικὴ δὲν ἠδύνατο νὰ συλληφθῆ ἀπὸ τὴν ἐκδοσιν δύο ἐφημερίδων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ φύλλου χάρτου. Ἡ «Τεγέα» φιλοξενεῖ εἰς τὰς στήλας τῆς μίαν ὀλόκληρον ἐφημερίδα τὴν «Μανθουρέαν», ὄργανον τοῦ ὁμωνύμου Δήμου, μετὰ ἄρθρον τῆς καὶ τὰ κοινωνικά τῆς, καὶ μετὰ μίαν χαρισιστάτην δίκην, ἐν τῷ

Εἰρηνοδικεῖν Καλτεζοῦντος. Κάποιοι παρηνόχλου αἱ περιστῆραι τοῦ γείτονος καὶ ἐνήγαγε τὸν τελευταῖον. Ὁ γείτων ἀπεκρίθη ὅτι αἱ ἐνοχλήσεις αὐταὶ προέρχονται ἐκ φυσικῶν λόγων. . . ἀλλὰ ὑπεσχέθη νὰ φορέσῃ πανταλόνια εἰς τὰς περιστῆρας. Ὁ Εἰρηνοδίκης διστάζει νὰ ἐκδώσῃ τὴν ἀπόφασίν του, ἥτις ἀναμένεται ἐναγωνίως».

Τὸ ἐν λόγῳ χρονικὸν κατεχωρήθη εἰς τὴν «Μανθουρέαν» ὑπὸ τίτλον «Περιστῆραι ξεβράκωται» καὶ ἐπέπρωτο νὰ γίνῃ νούμερο εἰς τὴν θεατρικὴν ἐπιθεώρησιν «Ἡ Θέμις ἔχει κέφια».

Ἡ Μανθουρέα ἐκυκλοφόρει εἰς μὲν τὸ ἐσωτερικὸν ὄχι μόνον εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ Δήμου Μανθουρέας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸς γειτονικοὺς Δήμους καὶ ὅπου διέμενον ἐγγράμματοι συνδεόμενοι μετὰ τὸν τόπον, εἰς δὲ τὸ ἐξωτερικὸν εἰς Πιττσβούργον, ὅπου εἶναι παροικία Βλαχοκερασιωτῶν, καὶ εἰς Σικάγον ὅπου εἶναι παροικία Ἀρβανιτοκερασιωτῶν καὶ ἀλλαχοῦ.

Κατὰ τὸ διετές διάστημα τῆς ἐκδόσεώς της, ἡ «Μανθουρέα» ἔθιξε πλεῖστα ὄσα ζητήματα. Παρηκολούθησε τὴν δρᾶσιν τοῦ Συλλόγου Ἀρβανιτοκερασιῶν «Ἡ Μανθουρέα», τὰς ἐργασίας τοῦ ἀνεγειρομένου Ναοῦ ὁ Ἅγιος Παντελεήμων, ἐπήνεσεν τὴν δρᾶσιν τοῦ ἐν Πιττσβούργῳ Συλλόγου Βλαχοκερασιωτῶν, διὰ τὸ ἐκεῖ συγκροτηθῆν συλλαλητήριον ὑπὲρ τῆς Ἐνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ τὴν συνεργασίαν τῶν δύο Συλλόγων «Ἡ Μανθουρέα» Ἀρβανιτοκερασιῶν καὶ Σικάγου, καὶ συνέστησεν τὴν συνεργασίαν Ἀρβανιτοκερασιῶν καὶ Βλαχοκερασιῶν πρὸς ἀνάδειξιν ζηλευτῆς Μανθουρέας.

Εἰς τὰ ζητήματα τῆς Θρησκείας ἡ «Μανθουρέα» ἦτο συμπαραστάτης τῶν προσπαθειῶν τοῦ Σεβαστοῦ Ἐπισκόπου μας Γερμανοῦ Μεταξᾶ, εἰς τὴν ἀνασύστασιν τῆς ἱστορικῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῶν Καλτεζῶν, καὶ εἰς τὰς προτροπὰς του, ὅπως οἱ Καλτεζιῶται ἀποδώσουν εἰς τὴν Μονὴν τὰ καταπατηθέντα κτήματά της.

Εἰς ἓνα φύλλον τῆς «Μανθουρέας» ἠσχολήθημεν μετὰ τὴν ἀναγραφὴν τοῦ χρονικοῦ τῆς ἰδρύσεως, τοῦ τόσον δραστηρίου Συλλόγου Ἀρβανιτοκερασιῶν «Ἡ Μανθουρέα», κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τὴν 2αν Μαΐου 1910, καὶ συνεστήσαμεν τὴν ἔνωσιν τῆς Βλαχοκερασιῶν καὶ Ἀρβανιτοκερασιῶν εἰς μίαν μεγάλην καὶ ἀκμάζουσαν πόλιν ὑπὸ τὴν κοινὴν ὀνομασίαν ΜΑΝΘΥΡΕΑ, ὀνομασίαν τὴν ὁποίαν μᾶς ὑπέκλεψε τὸ Καπαρέλι.

Ἡ ἐφημερίς μας «ΜΑΝΘΥΡΕΑ» πλὴν τῶν ἀνωτέρω, ἐνδιεφέρθη καὶ ἠσχολήθη μετὰ τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν, δένδροφυτείαν, ἀναδάσωσιν καὶ ἐν γένει διὰ πᾶν ζήτημα ἀποβλέπον εἰς τὴν πρόοδον καὶ εὐημερίαν.

Νέα.... τῆς «ΜΑΝΘΥΡΕΑΣ» (1911 - 1912)

— Δοὺς ἐξετάσεις ὁ Γ. Κ. Κολιάκης ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τοῦ Δικαίου μετὰ τὸν ἐπίσημον βαθμὸν «ἀριστα».

— Εἰς τοὺς εορτάζοντας Ἰω. Γριμπᾶν, Ἰω. Κυριαζῆν καὶ Ἰω. Σαρρῆν εὐχόμεθα ἔτη πολλά.

— Δελτίον τιμῶν: ἀρνάκι γάλακτος ἢ ὀκτὸ δρ. 2,00, μοσχάρι δρχ. 2,00, χοίριον δρχ. 1,80, τυρὸς δρχ. 1,00, μπακαλιάρως 1,15, πατάτα 0,23, μήλα 0,80, κάστανα κρητικὰ 0,60, κοτόπουλα τὸ ζευγάρι δρχ. 4,00, κουνουπίδι τὸ ἓν 0,40, ἀγκινάρες ἢ μία 0,05, αὐγὰ τὸ ζευγάρι 0,08, οἶνος 0,80 ἢ βότσα, βούτυρον δρχ. 10,00 ἢ βότσα.

— Ἐπανεκάμψεν εἰς Ἀμερικὴν ὁ ἐκεῖ ἄριστα ἐγκατεστήμενος Κων. Ἄντ. Μητρόπουλος, συμπαραλαβὼν καὶ τὴν εὐειδῆ ἀδελφὴν του Σοφίαν.

— Ἀνεχώρησαν δι' Ἀμερικὴν ὁ Ἰω. Κ. Μητρόπουλος καὶ Χρ. Κ. Μπουρτζός.

— Ὁ ἄρτι ἐξ Ἀμερικῆς ἀφίχθεις Γ. Π. Χριστάκης ἐμνηστεύσατο τὴν πολυφερνον διδά Παναγιώταν Χρ. Ἡλιοπούλου.

— Ὁ ἐκκλησιαστικὸς Ταμίας Νικ. Στριγγλος ἀνεδέξατο τὸ θυγάτριον τοῦ Γ.Ε. Ἀποστολά, ὀνομάσας αὐτὸ Φωτούλαν.

— Εἰς τοὺς εορτάζοντας Ἀναστ. Πετράκη καὶ Ἀναστ. Τζίνον ἢ «MAN-ΘΥΡΕΑ» εὐχεται χρόνια πολλά.

— Ἡ συγκοινωνία Βλαχοκερασιᾶς - Τριπόλεως, ἢ διενεργουμένη διὰ τῶν ἀμαξῶν Κ. Γριμπᾶ - Ζάχου διεκόπη, λόγῳ τῆς πολλῆς χιόνος.

— Ἐτελέσθησαν οἱ ἀρραβῶνες τῆς Μαριγῶς Γ. Κούκου μετὰ τοῦ Ἰω. Δ. Μανδράκου.

— Ἀπεβίωσεν εἰς Ἀρβαντοκερασιᾶν ἢ σεβαστὴ γραῖα Γιαννούλα Ντούρου, θυγάτηρ τοῦ Δημογέροντος καὶ πρώτου Δημάρχου Μανθουρέας Μήτρου Ἀντωνίου, ἀρχηγοῦ τῆς μεγάλης οἰκογενείας τῶν Μητροπούλων.

— Ἐλήφθησαν ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀρβαντοκερασιᾷ Συλλόγου «ἢ Μανθουρέα» 200 λίραι ἀποσταλεῖσαι ὑπὸ τοῦ ἐν Σικάγῳ Συλλόγου.

— Ἐπανήλθεν ἐξ Ἀμερικῆς ὁ Δημ. Ν. Σιαπέρας.

— Ἐτελέσθησαν οἱ γάμοι τοῦ Κων. Γ. Γριμπᾶ μετὰ τῆς δίδος Κων)νας Ἰ. Τερζῆ, πρώην Δημάρχου Καλτεζῶν.

— Ὁ ἄριστ. Μητρόπουλος ἐβάπτισε τὸ θυγάτριον τοῦ Λάμπρου Καρατζᾶ, ὀνομάσας αὐτὸ Σταυρούλαν. Πρὸς δὲ καὶ τὸ θυγάτριον τοῦ Χρ. Σταθοπούλου ὀνομάσας αὐτὸ Κλεοπάτραν.

— Ἐπίσης ὁ Γ.Ε. Ἀποστολάς τὸ θυγάτριον τοῦ Κ.Α. Ἀνδριανᾶκη ὀνομάσας αὐτὸ Δημητρούλαν.

— Ἐπέταξεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς τὸ ἀγγελουδί τοῦ Κ.Γ. Πιλαφᾶ Εὐάγγελος.

— Οἱ ἰδελφοὶ Θεόδωρος, Πέτρος, Χρῆστος καὶ Περικλῆς Ἀντωνόπουλοι ἐδωρήσαντο τὸ εἰς τὴν ἐκκλησίαν Ἀρβαντοκερασιᾶς ὠρολόγιον.

— Ἐπέστρεψεν εἰς Ἀθήνας πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν σπουδῶν του ὁ φοιτητῆς τῆς Ἰατρικῆς Κων. Ν. Μανιάτης.

— Τοὺς νυμφικοὺς στεφάνους τοῦ Γ. Μπενίκου μετὰ τῆς δίδος Εὐστα-

θίας Λάζου, τελεσάντων τοὺς γάμους τῶν ἐν Πίτσμπουργκ, ἀντήλλαξεν ἢ δνις Βασιλικὴ Ν. Μητροπούλου, ἀδελφὴ τοῦ φοιτητοῦ τῆς Νομικῆς καὶ Διευθυντοῦ τῆς «Μανθουρέας» κ. Ἀναστ. Ν. Μητροπούλου.

— Ἀπεβίωσεν ἐκ μηνιγγίτιδος τὸ ὀκταετὲς παιδίον τοῦ Ἡλία Πετράκη.

— Ἀνεχώρησαν δι' Ἀμερικὴν οἱ Χρ. Βασιλόγαμβρος, Ἄντ. Τζίνος, Παντ. Τζίνος, Σπυρ. Παναγάκης, Βασ. Τρανός, Λαμ. Ἀντωνόπουλος, Κων. Μανθάκος καὶ Γεώργ. Π. Χριστάκης μετὰ τῆς νεονύμφου συζύγου του Παναγιώτας.

— Ὁ Σύλλογος «Μανθουρέα» Ἀρβ)σιᾶς προεκήρυξε χρηματικὴν ἀμοιβὴν εἰς ἐκεῖνον, ποῦ θὰ ἐπεδείκνυε τὰ περισσότερα ἐγκεντρισθέντα δένδρα.

— Ὁ Ἰω. Γριμπᾶς ἀνεδέξατο τὸ θυγάτριον τοῦ ἱερέως Καλτεζῶν Β. Σακελλαροπούλου, ὀνομάσας αὐτὸ Ἀρχοντούλαν.

— Ἡ Χριστίτσα σὺζ. Δημ. Ντούρου ἐβάπτισε τὸ θυγάτριον τοῦ ἐξ Ἄλουποχωρίου Γεωργ. Π. Βασιλάκου, ὀνομάσας αὐτὸ Χριστίτσαν.

— Ὁ Γεώργ. Χ. Σαρρῆς καὶ ἡ Πηνελόπη Γ. Παπαλεξάνδρου ἡρραβωνίσθησαν.

— Ὁμοίως ὁ Κων. Β. Σιαπέρας καὶ ἡ Γεωργίτσα Σωτ. Καραμπάτσου.

— Ὁ Ἰωάννης Τσέλλος ἀπέκτησε πρωτότοκον θυγάτριον.

— Ἀπεβίωσεν ὁ γέρον Ἀναγνώστης Παπαγεωργίου, πατὴρ τοῦ ἱερέως Κολλινῶν κ. Γεωργίου Παπαγεωργίου.

— Τὸ Μ. Σάββατον τοῦ 1911, παρ' ὄλην τὴν κακοκαιρίαν ἢ Ἐκκλησία ἦτο ἀσφυκτικῶς πεπληρωμένη. Ἡ διδασκάλισσα δις Χαρίκλεια Κόνη, τακτικῆ, τακτικωτάτη, παρακολούθησασα μετὰ τῶν μαθητριῶν τῆς πάσας τὰς ὀλονυκτίας, ἐν τοῖς πρώτοις προσῆλθεν, καὶ ἡ λαμπροτάτη τοῦ Ἐπιταφίου περικόσμησις ἦτο ἔργον τῆς φιλοπόνου διδασκαλίσης.

— Τοὺς ἐπιταφίους ὕμνους ἔψαλλον οἱ κ.κ. Γεωργάκης Σιαπέρας, Κ. Στεφάνου, Σωτ. Κωστάκης, Μαρ. Μανιάτης, Ἄνδρ. Σαρρῆς καὶ οἱ καλλιφονοὶ γυμνασιόπαιδες Ἀναστ. Στεφάνου καὶ Χρῆστος Κοῦκος.

— Ἀφίχθησαν ἐξ Ἀθηνῶν ὁ Ἀναστ. Ν. Μητρόπουλος, φοιτητῆς τῆς Νομικῆς καὶ Διευθυντῆς τῆς «Μανθουρέας», Κων. Μανιάτης, φοιτητῆς τῆς Ἰατρικῆς, Κων. Ἡλιοπούλου τῆς Φαρμακευτικῆς καὶ Χρ. Τσέλος Γραμματεὺς Εἰρηνοδικείου.

— Ἀκατάσχετον ἐξακολουθεῖ τὸ ρεῦμα τῆς ἐγκεντρίσεως ἀγρίων δένδρων, μόνος δὲ ὁ Ἡλ. Πετράκης ἔχει ἐμβολιάσει πλέον τῶν 500 δένδρων.

— Ὁ Κ. Γριμπᾶς φυτεύσας εἰς τὴν Μαρμαρένιαν βρύση 15 καρυδέας, ἐδώρησεν ταύτας εἰς τὴν Κοινότητα Ἀρβαντοκερασιᾶς.

— Ἀνεχώρησαν δι' Ἀμερικὴν οἱ κ.κ. Ἐπαμ. Σαρρῆς καὶ Γ. Ν. Γκοτζιαβρᾶς.

— Ὁ Πολύβιος Πετράκης ἀπέστειλεν ἐκ Πίτσμπουργκ εἰς τὸν Σύλλογον ἢ Μανθουρέα, μίαν λίραν.

— Ἀπεβίωσε προερχόμενος ἐκ Ζευγολατιοῦ Μεσσηνίας ὁ Κυρ. Τρανός.

—'Απεβίωσεν ἡ γραῖα Γιαννούλα Εὐ. Σιαπέρα καὶ ἡ Γεωργίτσα Ἄθ. Κούκου.

—'Ετελέσθησαν οἱ γάμοι τοῦ Γεωργ. Χ. Σαρρῆ μετὰ τῆς Πηνελόπης Γ. Παπαλεξάνδρου.

—'Ηρραβωνίσθη ἡ εὐσωμος δνὶς Παναγιότα Κορομηλᾶ μετὰ τοῦ Ἄντ. Π. Λυμπερίου.

— Τὴν κατασκευὴν τῆς βρύσης Μέξια ἀνέλαβεν ὁ ἐργολάβος Ἄντ. Κουβαρᾶς, ἀντὶ 1450 δραχμῶν.

— Τὸ θυγάτριον τοῦ φιλάτου Ἰω. Π. Τσέλου ἀνεδέξατο τῆς κολυμβήθρας ὁ Β. Δ. Κορομηλᾶς, ὀνομάσας αὐτὸ Ἄλεξάνδραν.

—'Αφίκετο ἐξ Ἀμερικῆς ὁ Παναγ. Ἦλ. Πετράκης.

—'Αφίκετο ἀφυπηρητήσας ἐκ τοῦ Στρατοῦ ὁ Ἦλ. Β. Τζιούμης.

— Μὲ ὄλον τὸ βάρος τῶν 75 Ἀπριλίαν, ὁ σεβαστὸς γέρον Γεώργ. Σπανός, ἐτέλεσε σύμβασιν γάμου μετὰ τῆς θαλερωτάτης Ἑλένης Γιάννακα μετὰ τὸν Νικ. Κυριαζῆν.

—'Ο 17ετής νεανίας Νικ. Χαρίτος ἐτέλεσε τοὺς γάμους τοῦ μετὰ τῆς δίδος Μαρίνης Γ. Πιλαφᾶ.

—'Ο Κων. Γριμπᾶς ἀπέκτησε πρωτότοκον θῆλυ.

—'Επανήλθεν ἐκ τοῦ ἀνά τὴν Αἴγυπτον ταξιδίου του, χάριν τῶν Παναγιωπιακῶν ἀγόνων, ὁ Κων. Μανιάτης ἰατρός.

—'Απεβίωσεν ὁ ἐν Τριπόλει ἀποκατεστημένος σανδαλοποιὸς Βασ. Σωτηρόπουλος.

5. Ἡ Οἰκοκυρικὴ Σχολή.

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. Ν. ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ὡς ἀναφέρεται εἰς τὸ κεφάλαιον περὶ τοῦ ἐν Ἀρβαντοκερασιῶν Συλλόγου ἢ «ΜΑΝΘΥΡΕΑ» τὴν 21 Δεκεμβρίου 1924 ὁμοφώνως καὶ διὰ βοῆς ἀνετέθη ἡ διοίκησις τοῦ ἀπὸ τὸ 1921 ἐν ἀδρανείᾳ διατελοῦντος Συλλόγου, εἰς τοὺς Ἀναστ. Ν. Μητρόπουλον, ὡς Πρόεδρον, Μιχ. Τρανὸν Ἀντιπρόεδρον, Χαρ. Μπουρτζὸν Γραμματέα, Κ. Ψυχογιὸν Ταμίαν, καὶ Γ.Ν. Σιαπέραν, Ἀναστ. Πετράκη, Ἰ.Π. Τσέλον καὶ Κ. Πιλαφᾶν (Καλατζῆν) Συμβούλους.

Τὸ νέον τοῦτο Διοικ. Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου ἢ «Μανθυρέα», ἔχον ὑπ' ὄψιν τοῦ ὅτι, ἄνευ τῆς συνεργασίας του μετὰ τῆς ἐν Σικάγῳ Ἀδελφότητος Ἀρβαντοκερασιωτῶν ἢ «ΜΑΝΘΥΡΕΑ», οὐδὲν ἄξιον λόγου ἔργον εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ, ἔσπευσε νὰ ἀναγείλῃ εἰς τὴν Ἀδελφότητα τὴν ἀναζωογόνησιν τοῦ Συλλόγου καὶ ἀφοῦ ἀνέφερε τὰ ὑπέροχα ἔργα ποῦ εἶχεν ἐπιτελέσει ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1910 ἰδρύσεώς του, ἐπεκαλεῖτο τὴν ἐνίσχυσίν της καὶ συνεργασίαν της, πρὸς συνέχισιν τοῦ ἀνακοπέντος ἀναμορφώτικοῦ ἔργου του, τὸ ὁποῖον καὶ ἐπρογραμματίζει.

Ἡ Ἀδελφότης, ἀφοῦ συνεχάρη τοὺς ἀνωτέρω διὰ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ Συλλόγου, διεβεβαίωσεν ὅτι περιβάλλει τὴν Διοίκησιν τοῦ Συλλόγου διὰ τῆς ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης της καὶ ὑπόσχεται πᾶσαν ἐνίσχυσιν διὰ πᾶν προοδευτικὸν ἔργον, καὶ ὡς τοιοῦτον πρωτεῖον θεωρεῖ τὴν ἀνέγερσιν Δημοτικοῦ Σχολείου. Ὁ Σύλλογος δι' ἐπιστολῆς του ἀπήντησεν ὅτι, ἐπειδὴ καὶ οἱ Βλαχοκερασιῶται ἔχουν ἀποφασίσει νὰ ἀνεγείρουν Δημοτικὸν Σχολεῖον, θὰ ἐξυπηρετοῦντο πληρέστερον καὶ τὰ δύο χωριά μας, ἀπὸ ἐκπαιδευτικῆς πρὸ παντὸς ἀπόψεως, ἂν ἀνεγείρετο εἰς τὸ μέσον τούτων, ἓνα μεγαλοπρεπὲς πλῆρες Δημοτικὸν Σχολεῖον, καὶ πρὸς τοῦτο θὰ ἔπρεπε νὰ συνεννοηθοῦν μετὰ τὴν Ἀδελφότητα τῶν ἐν Ἀμερικῇ Βλαχοκερασιωτῶν.

Εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἡ Ἀδελφότης, ἐκπροσωπούμενη ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου της, ἐκ τῶν Παναγῆ Β. Σιαπέρα Προέδρου, Πέτρου Π. Σιαπέρα Γραμματέως, Θεοφ. Τζίνου Ταμίου καὶ τῶν Δημ. Α. Ἀντωνοπούλου, Γ. Τσέλου, Γ. Πιλαφᾶ καὶ Ἄθ. Μουχελῆ, Συμβούλων, διὰ τῆς ἀπὸ 3 Αὐγούστου 1925 ἐπιστολῆς της γνωρίζει, ὅτι οἱ ἐν Ἀμερικῇ Βλαχοκερασιῶται δὲν δέχονται νὰ ἀναγερθῆ κοινὸν Δημοτικὸν Σχολεῖον μετὰ τῶν δύο χωριῶν μας, καὶ ὡς ἐκ τούτου πρέπει νὰ ἐνεργήσωμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος διὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ ἰδιοῦ μας Σχολείου. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μᾶς ἀναγγέλλει ὅτι ἔχει ἀποστείλει εἰς τὸν Παν. Ἀγγ. Σιαπέραν 31.000 δραχμὰς καὶ ὅτι ὀρίζει ὡς ἐκτελεστικὴν καὶ διαχειριστικὴν Ἐπιτροπεῖαν τοὺς: Ἀναστ. Ν. Μητρόπουλον ὡς Πρόεδρον, Ἰω. Π. Τσέλον, Δημ. Π. Μανιάτην, καὶ Ἠλίαν Πιλαφᾶν ὡς μέλη, καὶ ὅτι ἡ Ἐπιτροπεῖα θὰ ἀντιπροσωπεύῃ τὴν Ἀδελφότητα.

Τὸ πλέον σπουδαιότερον, ἀναγγέλλει ὅτι ἀπεφασίσθη νὰ λειτουργήσῃ στὸ χωριὸν μας, Ἀρβαντοκερασιῶν, Οἰκοκυρικὴ Σχολή, τῆς ὁποίας ὅλα γενικῶς τὰ ἔξοδα ἀναλαμβάνει ἡ Ἀδελφότης διὰ μίαν τριετίαν. Ἐν συνεχείᾳ δὲ δι' ἄλλης ἐπιστολῆς της, ἀποστέλλει 10.000 δραχμὰς, δι' ἀγορὰν ραπτομηχανῶν τῆς Οἰκοκυρικῆς Σχολῆς καὶ παραγγέλλει, ὅπως προβῶμεν εἰς ἐνοικίασιν οἰκῆματος διὰ τὴν στέγασίν της, ὄχι δι' ἓν ἔτος, ἀλλὰ διὰ μίαν τοῦλάχιστον πενταετίαν. Διὰ τῆς ἀπὸ 8 Φεβρουαρίου 1926 ἐτέρας ἐπιστολῆς της, ἡ Ἀδελφότης ἀποστέλλει ἐτέρας 31.000 δραχμὰς εἰς τὴν Ἐπιτροπεῖαν διὰ τοὺς μισθοὺς τῶν Διδασκαλισσῶν τῆς Οἰκ. Σχολῆς μετὰ προοπτικὴν ὅτι δὲν θὰ λειτουργήσῃ μόνον 2 ἔτη, ἀλλὰ δεκαετίαν καὶ πλέον.

Ἡ ἐν λόγῳ Ἐπιτροπεῖα συμπληρωθεῖσα, διεμορφώθη τελικῶς ὡς ἑξῆς: Πρόεδρος: Ἀναστ. Ν. Μητρόπουλος, Γραμματεὺς Δημ. Γ. Στεφάνου, Ταμίας Μιχ. Ἀθ. Κούτρης καὶ μέλη-Σύμβουλοι: Δημ. Π. Μανιάτης καὶ Ἰω. Π. Τσέλλος. Αὕτη ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά της μετὰ μὲγαν ἐνθουσιασμόν. Μέσω τοῦ ἐν Ἀθήναις Λυκείου τῶν Ἑλληνίδων προσελήφθη ὡς Διευθύν-

τρια τῆς Σχολῆς ἡ εὐπαιδευτος κυρία Μαρία Γκίλα, ἐγένετο δὲ καὶ προμήθεια ἀπάντων τῶν ἀναγκαιούτων ὀργάνων, ἐπίπλων καὶ σκευῶν διὰ τὴν ἀπρόσκοπον λειτουργίαν τῆς Σχολῆς. Ταυτοχρόνως ἡ Ἐπιτροπεία ἐξεπόνησε τὸν «Κανονισμόν», κατὰ τὸν ὁποῖον «Σκοπὸς τῆς Σχολῆς εἶναι νὰ μορφώνη πρακτικῶς Ἑλληνίδας μητέρας καὶ οἰκοκυράς, διὰ τῆς μεταδόσεως γνώσεων καὶ δεξιοτήτων, χρησίμων καὶ ἀπαραιτήτων διὰ τὸν οἰκιακὸν καὶ πρακτικὸν βίον.

Τὰ διδασκτέα μαθήματα ἦσαν τὰ ἑξῆς: Διοικήσεις ἐν γένει τοῦ οἴκου, οἰκιακὴ οἰκονομία, ὑγιεινὴ οἴκου καὶ τροφῶν, παιδαγωγικὴ, οἰκιακὴ ἰατρικὴ καὶ φαρμακολογία, κοπτικὴ, ραπτικὴ, μπάλωμα ἀσπρορρούχων καὶ φορεμάτων, καλλιτεχνία καὶ καλὴ συμπεριφορὰ, πλεκτικὴ, ὑφαντουργία καὶ ἄλλα χρήσιμα μαθήματα.

Τὴν 3ην Μαρτίου 1926 ἐγιναν πανηγυρικῶς τὰ ἐγκαίνια τῆς Οἴκου. Σχολῆς ἐνώπιον πάντων τῶν κατοίκων τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς, κατὰ τὰ ὁποῖα ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπέας ἀνέλυσε καὶ ἐτόνισε τὴν σημαντικωτάτην σημασίαν καὶ τὴν μεγάλην ἐκπολιτιστικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀποστολὴν τοῦ τοιοῦτου Ἐκπαιδευτηρίου, τὸ ὁποῖον προορίζεται νὰ σημειώσῃ εἰς τὸν τόπον μας τὴν οὐσιωδεστέραν καὶ μεγαλυτέραν ἀπὸ τὰς προόδους, ὅσαι μέχρι σήμερον ἐγίναν, εἰπὼν μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἀκόλουθα:

«Λέγεται ὅτι τὸ ἀνοιγμα ἐνὸς Σχολείου συντελεῖ εἰς τὸ κλείσιμον μιᾶς φυλακῆς. Μποροῦμε ὅμως ἀσφαλῶς νὰ εἰποῦμε ὅτι καὶ τὸ ἀνοιγμα μιᾶς Οἰκοκυρικῆς Σχολῆς ἀφ' ἐνός μὲν συντελεῖ εἰς τὸ κλείσιμο τῆς μιᾶς πόρτας τοῦ Νεκροταφείου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀνοίγει τόσα ἄλλα Σχολεῖα, ὅσαι θὰ εἶναι αἱ οἰκοκυραὶ, ποὺ θὰ βγοῦν ἀπὸ τὴν Οἰκοκυρικὴ Σχολή, κατηρτισμέναι, καὶ αἱ ὁποῖαι θὰ γίνουν μητέρες μὲ πλήρη ἐπίγνωσιν τοῦ προορισμοῦ καὶ τῶν καθηκόντων τῶν. Καὶ ἡ δικὴ μας Οἰκοκυρικὴ Σχολὴ Ἀρβανιτοκερασιᾶς ποὺ σήμερον ἀρχίζει ἡ λειτουργία τῆς, κύριον σκοπὸν ἔχει νὰ μορφώνη καλὰς οἰκοκυράς καὶ καλὰς Ἑλληνίδες Μητέρας».

Ἀμέσως μετὰ τὰ ἐγκαίνια ἤρχισεν ἡ ἐγγραφή τῶν μαθητριῶν εἰς τὴν Οἴκου. Σχολὴν καὶ τὰ μαθήματα. Ἡ Ἐπιτροπεία ἦτο αἰσιόδοξος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς Σχολῆς καὶ ἔτρεφεν ὥραϊα ὄνειρα. Ἦλπιζεν ὅτι ἡ Σχολὴ χρηματοδοτουμένη ἐπ' ὀλίγον ὑπὸ τῆς Ἀδελφότητος, θὰ καθίστατο σὺν τῷ χρόνῳ αὐτάρκης, ἀφ' ἐνός μὲν διὰ τῶν ἐκτελουμένων ὑπ' αὐτῆς ἐργασιῶν εἰς ἀσπρόρρουχα, φορέματα καὶ κεντήματα, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τῆς λειτουργίας τοῦ ὑπὸ μελέτην τμήματος ταπητουργίας καὶ παρ' ὅλας τὰς πικρίας ποὺ ἐδοκίμαζε, ἐπροχώρει μετὰ σταθερότητος. Πέραν ὅμως τῆς Οἰκοκυρικῆς Σχολῆς, εἶχον ἀνατεθῆ εἰς τὴν Ἐπιτροπέαν ὑπὸ τῆς Ἀδελφότητος ἡ ἐκτέλεσις καὶ ἄλλων ἔργων.

Εἰς τὴν Ἀδελφότητα μεταξὺ ἄλλων ἀνηγγέλθη ὅτι ὁ ἀποδημῶν εἰς Ἀυστραλίαν Γεώργ. Παν. Κωστάκης, ἐπισκεφθεὶς τὸ χωριὸν καὶ ἐνθουσιασθεὶς ἀπὸ τὴν Οἰκοκυρικὴν Σχολήν, ἐδώρησε πρὸς αὐτὴν μίαν μεγάλην «στόφαν» ἀξίας ἄνω τῶν 5.000 δραχμῶν μὲ καύσιμον ὕλην καὶ ὑπεσχέθη ὅτι δὲν θὰ παύσῃ φροντίζων διὰ τὴν Σχολήν.

Ἡ Σχολὴ ἐστεγάσθη ἀπὸ τοῦ Μαρτίου 1926 μέχρι τοῦ Μαρτίου 1927 εἰς τὴν οἰκίαν τῶν κληρονόμων Γ. Ντούρου, ἀπὸ τοῦ Μαρτίου δὲ τοῦ 1927 μέχρι τοῦ Ἰουλίου τοῦ ἰδίου ἔτους εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ν. Πετράκη. Μετὰ τὴν διακοπὴν τῶν μαθημάτων ἐνοικιάσθη ἡ οἰκία κληρονόμων Γεωρ. Παπαλεξάνδρου, ὡς ἀποθήκη τῶν βιβλίων τῆς Σχολῆς μέχρι τῆς διαλύσεώς της.

Προτοῦ ἀκόμη ἀρχίσει ἡ λειτουργία τῆς Σχολῆς, μία μερὶς ἀπὸ τοὺς ἐδῶ συμπατριώτας μας, εἶχον διατεθῆ ἐναντίον της καὶ ἐκίνουν πάντα λίθον πρὸς ματαίωσίν της. Πρὸ πάντων ὅσοι δὲν εἶχαν κορίτσια γιὰ νὰ ἀκολουθήσουν μαθήματα στὴ Σχολή, ἀπὸ κακεντρέχεια δὲν ἠνεῖχοντο νὰ μορφῶνται τὰ κορίτσια τῶν ἄλλων, μὲ ἔξοδα τῶν ἐν Ἀμερικῇ συμπατριωτῶν μας, διότι εἶχαν τὴν γνώμη ὅτι τὰ χρήματα ἐκεῖνα ἔπρεπε νὰ διατεθοῦν γιὰ τὰ καμπαναριὰ τοῦ Ναοῦ...

Εἶναι πρὸς τιμὴν τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Ἀδελφότητος, διότι παράλληλα μὲ τὰς ἐνεργείας τῆς Ἐπιτροπέας, δι' ἄλληπαλλήλων ἐπιστολῶν τοῦ, διεκήρυξεν ὅτι ἡ Σχολὴ θὰ λειτουργήσῃ ἔστω καὶ μὲ μίαν μαθήτρια, ἐπὶ μίαν τοῦλάχιστον δεκαετίαν. Τὸ τοιοῦτον ἐξήθρωσε μὲν τὴν ἀντίδρασιν καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητριῶν εἰς τὴν Σχολήν ἀνήλθεν εἰς 26, ἀλλὰ ὁ σπόρος τῆς διαβολῆς διοχετευόμενος δι' ἐπιστολῶν πρὸς τοὺς ἐν Ἀμερικῇ συμπατριώτας μας ἐκαρποφόρησεν, ὥστε γενομένων ἀρχαιρεσιῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1927 ἐξελέγη νέον Δ. Συμβούλιον τῆς Ἀδελφότητος μὲ Πρόεδρον τὸν Δημ. Κ. Πιλαφᾶν. Τὸ νέον Δ.Σ. τῆς Ἀδελφότητος ἔσπευσε νὰ πληροφορήσῃ τὴν Ἐπιτροπέαν ὅτι ἡ Σχολὴ θὰ παύσῃ λειτουργοῦσα πέραν τοῦ Ἰουνίου 1927. Τὸ τοιοῦτον ἐξέπληξε τὴν Ἐπιτροπέαν, ἡ ὁποία ἔσπευσε νὰ διαμαρτυρηθῆ διὰ τὴν τοιαύτην ἀσυνέπειαν τοῦ νέου Δ. Συμβουλίου πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς Γεν. Συνελεύσεως τῆς Ἀδελφότητος κατὰ τὸ ἔτος 1925, ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς, παρεκάλει δὲ νὰ ἀναθεωρηθοῦν αἱ ὀπισθοδρομικαὶ αὐταὶ ἀποφάσεις τῆς Ἀδελφότητος. Παρὰ ταῦτα, ἡ Οἰκοκυρικὴ Σχολὴ ἐξηκολούθει ὁμαλῶς τὰ μαθήματα, ἀδξανομένου μάλιστα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητριῶν μέχρι τῆς 3ης Ἰουλίου 1927, ὅτε ἐγένοντο αἱ ἐπιδείξεις τῆς Σχολῆς, κηρυχθείσης τῆς λήξεως τῆς λειτουργίας της.

Παραθέτομεν ἀποσπάσματα τῆς περιγραφῆς τῶν ἐπιδείξεων, τὰ ὁποῖα ἡ Ἐπιτροπεία ἔστειλε πρὸς τὴν Ἀδελφότητα:

«Εἶναι ἀπερίγραπτον τὸ πῶς διεξήχθη ἡ... ἐπικήδειος ἐκείνη ἑορτὴ τῶν ἐπιδείξεων τῆς Σχολῆς. Ἡ αἴθουσα τῆς Σχολῆς ἦτο καταστόλιστος ἀπὸ παντὸς εἶδους προϊόντα τῆς Σχολῆς, ποὺ κατεθαμβῶντο κανεὶς καὶ κατε-

πλήσσετο από το μέγεθος της εργασίας, που σιωπηλώς και σε τόσο λίγο χρονικό διάστημα συνετελέσθη εις την διαλυομένην Οίκον Σχολήν μας. Έβλεπε κανείς εκεί εργόχειρα παντός είδους, δαντέλλες, διακοσμητικά αΐθουσών, εσώρρουχα, γυναικεία και ανδρικά φορέματα, που είχαν περάσει όλα από τα χέρια των μαθητριών της Σχολής, από τα κορίτσια του χωριού μας, που πρό ετους δέν ήξευραν να πιάσουν βελόνα.

»Η Διευθύντρια κ. Γκίλα άπεχαιρέτησε τās μαθητριάς με άδστηρό και συγκινητικό λόγο, που έκαμε τās μαθητριάς και τούς παρευρισκομένους να κλαύσουν.

»Και όταν άκολούθως ο Πρόεδρος Άναστ. Μητρόπουλος έκαμε άνάλυσιν τών έπιτευχθέντων άποτελεσμάτων της Σχολής, σε τόσο μικρό διάστημα, και άνέπτυξε τά άγαθά που θά προήρχοντο από την έξακολούθησιν της λειτουργίας της Σχολής... και τέλος άνήγγειλεν ότι ή Άδελφότης άπεφάσισε να μη λειτουργήσιν εις τó μέλλον ή Σχολή, τότε όλο εκείνο τó πλήθος τών παρευρισκομένων έξέσπασε σε μιά κραυγή: «Όχι! Όχι! δέν πρέπει να κλείσιν ή Σχολή!»

»Άλλά, Κύριοι, ή Οίκοκυρική Σχολή, προκειμένου να λειτουργήσιν, όπως γράφετε, μόνον μέχρι του προσεχούς Μαρτίου, έτσι για να είναι εν τάξει με την προγενεστέραν άπόφασιν της Άδελφότητος, είναι περιττόν και ήμεις να ύποβαλλώμεθα εις ματαίους κόπους και τά χρήματά σας να έξοδεύονται χωρίς άποτελεσματικόν σκοπόν, και γράψατέ μας τί πρέπει να κάμωμεν τó ύλικόν της Σχολής, τó όποιον τώρα τó έχομεν κλειδώσει εις την οικίαν κληρονόμων Γ. Παπαλεξανδρου πληρώνοντες ένοίκιον...».

Παρά ταύτα, ή Άδελφότης άπεφάσισε την διάλυσιν της Οίκοκυρικής Σχολής και άνέθεσεν εις τόν Πρόεδρον της Έπιτροπείας Άναστ. Μητρόπουλο και τόν έξ Άμερικής άφιχθέντα Εδάγγελον Π. Σιαπέραν, όπως προβώσιν εις την έκποίησιν του ύλικου αΐτης. Ο άείμνηστος Εδάγγελος Π. Σιαπέρας, επανακάμψας επειγόντως εις Άμερικήν, διώρισεν αντιπροσώπους του τούς Ίω. Γ. Γριμπάν και τόν αδελφόν του Βασ. Π. Σιαπέραν και ή ούτω άποτελεσθεΐσα τριμελής Έπιτροπή προέβη δι' επανειλημμένων πλειοδοτικών δημοπρασιών εις την έκποίησιν τών ύλικών της Σχολής, εκ της όποιας προέκυψε καθαρόν τίμημα εκ δραχμών 12.417,70, αΐτινες παρεδόθησαν εις τόν Άθλητικόν Σύλλογον, εις τόν όποιον παρεδόθησαν και τά άπόλητα ύλικά.

Όπως έξάγεται και εκ τών άνωτέρω, ή Οίκοκυρική Σχολή έλειτούργησεν από της 3 Μαρτίου 1926 μέχρι της 3 Ιουλίου 1927, ήτοι επί 16 μήνες. Η Έπιτροπεία διεχειρίσθη εν όλω τó ποσόν τών δραχμών 112.005,95, αΐτινες άπεστάλησαν προς αΐτην ύπό της Άδελφότητος, εκτός δραχμών 5.458,35 αΐτινες είσεπράχθησαν από δίδακτρα και εργασία των μαθητριών της Σχο-

λής. Έκ του άνω ποσού έξωδεύθησαν δραχμαί 45.530 δια την περιμάνδρωσιν του προαυλίου του Σχολείου, την γεφύρωσιν του ρύακος, την κλίμακα κλπ.

Τμήμα μαθητριών Οίκοκυρικής Σχολής.

Άναστ. Ν. Μητρόπουλος Πρόεδρος, Μαρία Γκίλα Διευθύντρια, καθήμενοι. Μαθήτριάι από άριστερά προς τά δεξιά: 1) Άγγελική Δ. Στεφάνου, 2) Εγγένια Κ. Κούκου, 3) Ίωάννα Γ. Δήμου, 4) Άλεξάνδρα Ι. Τσέλου, 5) Σταμάτα Σωτ. Κωστάκη, 6) Εδανθία Γ. Τζαβέλλα, 7) Σταυρούλα Δ. Κωστάκη, 8) Άλεξάνδρα Γ. Χριστάκη, 9) Φάτω Ν. Πετράκη, 10) Δήμητρα Θεοδ. Τσαγγούρη, 11) Άθανασία Ίωάν. Τσέλου, 12) Γεωργία Κ. Γριμπά.

Δια την Οίκοκυρ. Σχολήν διετεθήσαν τά ύπόλοιπα εκ δραχμών 66.475,95 αναλυόμενα ως εξής:

α) Δια μισθοῦς και έξοδα κινήσεως του διδακτικού προσωπικού	Δρχ.	34.419,25
β) Δι' ένοίκια Σχολής και έναποθήκευσιν ύλικου	»	4.700,00
γ) Δι' αγοράν ραπτομηχανών, επίπλων, σκευών και ποι-κίλου ύλικου	»	27.356,70
	Τό όλον	Δρχ. 66.475,95

Άπό τά άνευρεθέντα σημειώματα προκύπτει ότι έφοίτησαν εις την Οίκοκυρικήν Σχολήν, τακτικώς μόν αι εξής μαθήτριάι: α) Άλεξάνδρα Γ. Χριστάκη, 2) Χριστίνα Γριμπά, 3) Εδανθία Γ. Τζαβέλλα, 4) Έλένη Γριμπά, 5)

Βασιλική Πετράκη, 6) Γεωργία Κ. Γριμπά, 7) Γεωργία Τζίνου, 8) Εὐαγγελία Παναγιωτοπούλου, 9) Βασιλική Μητροπούλου, 10) Λιγερή Ἐπ. Σαρρή, 11) Φωτεινή Πετράκη, 12) Σταυρούλα Κωστάκη, 13) Σταμάτα Σ. Κωστάκη, 14) Μαγδάλω Κ. Ἀνδριανάκη, 15) Θυγάτηρ Ἀθαν. Σαρρή, 16) Γιαννούλα Γ. Δήμου, 17) Ἀγγέλω Δ. Στεφάνου καὶ 18) Ἐλένη Βελισσάρη, ἐκ Βλαχοκερασιᾶς, ἐκ περιτροπῆς δὲ ἐφοίτησαν ὑπὲρ τὰς 50 μαθήτριαι κατὰ τὸ διάστημα τῆς λειτουργίας τῆς Οἰκοκυρικῆς Σχολῆς. Ὅλες αὐτὲς αἱ μαθήτριες, ὅπως ἦσαν ἔξυπνες καὶ φιλομαθεῖς, πολλὰ ὠφελήθησαν ἀπὸ τὴν φοίτησίν των εἰς τὴν Οἰκοκυρικὴν Σχολήν, τὰ ὅποια διέδωσαν στὶς συμπατριώτισσές των. Ὡς ἐκ τούτου ἐσημειώθη ἀρκετὴ πρόοδος, ὥστε μποροῦμε νὰ εἰποῦμε ὅτι τὰ διατεθέντα διὰ τὴν Σχολὴν χρήματα, ὀλιγώτερα τῶν 500 δολλαρίων, δὲν ἐξωδεύθησαν ἐπιματαίῳ.

6. Ὁ Ἀθλητικὸς Σύλλογος Ἀρβαντοκερασιᾶς (Α.Σ.Α.)¹

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ βασικὸς Σύλλογος Ἀρβαντοκερασιᾶς «ἡ Μανθυρέα», ὁ ἱδρυθεὶς κατὰ τὸ ἔτος 1910, εἶχε τάξει ὡς ἕνα τῶν σκοπῶν του καὶ τὴν σωματικὴν τῆς νεολαίας πρὸ παντὸς ἀνάπτυξιν, δι' ἰδρύσεως Γυμναστηρίου, Σκοπευτηρίου καὶ τελέσεως ἀγῶνων καὶ γενικῶς διὰ τῆς ἐπιδόσεως εἰς τὴν γυμναστικὴν καὶ τὸν ἀθλητισμόν.

Τὴν ιδέαν ταύτην τὴν ἐνεστερνίσθησαν καὶ ἐσυστηματοποίησαν οἱ ἄλκι-

1. Γιὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀθλητισμοῦ τῆς Ἀρβαντοκερασιᾶς θὰ ἤθελα ν' ἀναφέρω κί ἕνα ἄλλο σχετικὸ μικρὸ περιστατικόν. Στὸ μαθητικόν μου Ἀρχειὸν βρίσκεται ἀκόμα σήμερον ἕνα χειρόγραφο ἀνεπίσημο Καταστατικὸν τοῦ «Ἀθλητικοῦ Συλλόγου Ἀρβαντοκερασιᾶς ὁ Ἡρακλῆς ἔτους 1911», ἀποτελούμενον ἀπὸ ἑντεκα ἄρθρα.

Τὸ πρῶτον ἄρθρον γράφει τὰ ἑξῆς: «Συνιστᾶται ἐν Ἀρβαντοκερασιᾷ Σύλλογος ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἀθλητικὸς Σύλλογος Ἀρβαντοκερασιᾶς ὁ Ἡρακλῆς» ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν προστασίαν τοῦ Κοινοφελούς Συλλόγου ἡ «Μανθυρέα» καὶ ὡς ἐπίκουρος αὐτοῦ, σκοπὸς τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ σωματικὴ διάπλασις τῆς νεολαίας Ἀρβαντοκερασιᾶς».

Ὡστε ἡμπορεῖ νὰ ποῦμε ὅτι τὸ σπέρμα τοῦ Ἀθλητισμοῦ στὸ χωριὸν εἶχε πέσει ἀκόμα στὰ 1911 ἀπὸ τοὺς τότε Γυμνασιόπαιδας, Γεώργ. Κ. Ἀρχον, Χρίστον Κ. Παναγιωτόπουλον, καὶ τὸν ὑποφαινόμενον, οἱ ὅποιοι ὑπῆρξαν καὶ οἱ ἱδρυταὶ τοῦ πρωτοποριακοῦ αὐτοῦ Ἀθλητικοῦ Συλλόγου καὶ ὅτι τὸ σπέρμα αὐτὸ ἐβλάστησε καὶ ἐκαρποφόρησε πλούσια μετὰ μίαν δεκαπενταετίαν περίπου.

Καὶ θυμοῦμαι ἀκόμα ὅτι, τὴν προμήθειαν τῶν πρώτων ἀπαραιτήτων ἀθλητικῶν ὀργάνων, ἀκοντίου, δίσκου, σφαίρας καὶ λιθαρῖου ἐπέτυχεν ὁ ὡς ἄνω ὀλιγομελής Σύλλογος, μέσῳ τοῦ ἐνθουσιώδους φίλου τοῦ Ἀθλητισμοῦ συμπατριώτου κ. Ἀναστ. Μητροπούλου, φοιτητοῦ τότε τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Αἱ προπονήσεις ἐλάμβαναν χώραν σ' ἕνα στενόμακρον χερσοχωράφι κοντὰ στὴ διακλάδωσιν. (Α. Στεφ.)

μοι νεανίαι τῆς Ἀρβαντοκερασιᾶς, οἱ ὅποιοι τὴν 1 Αὐγούστου 1926 ἱδρυσαν τὸν Ἀθλητικὸν Σύλλογον Ἀρβαντοκερασιᾶς, τὸν περιώνυμον καὶ ἐνδοξὸν καταστάντα Α.Σ.Α. Ἰδρυταὶ τούτου φέρονται οἱ: 1) Δημ. Ἀθ. Ἀρχος, 2) Γεώργ. Χ. Βασιλόγαμβρος, 3) Νικ. Π. Δήμος, 4) Ἀθ. Δ. Κορομηλάς, 5) Κων. Σ. Κωστάκης, 6) Χρ. Γ. Μποῦρτζος, 7) Δημ. Κ. Παπαγεωργίου, 8) Παντ. Κ. Παπαγεωργίου, 9) Ἀγαμ. Κ. Πολυζώης, 10) Νικ. Κ. Σαρρῆς, 11) Κωνστ. Ἐπ. Σαρρῆς καὶ 12) Χρ. Ἀθ. Σαρρῆς.

Τὸ πρῶτον Διοικ. Συμβούλιον ἀπετελέσθη ἐκ τῶν Ἰω. Ἡλ. Ἀντωνοπούλου, ὡς Προέδρου, Γεώρ. Κ. Μανθάκου, Ἀντιπροέδρου, Ἡλ. Κ. Οἰκονόμου, Ταμίου, Χρ. Ἰω. Πιλαφᾶ, Γραμματέως καὶ Γεωρ. Τζιούμη, Συμβούλου. Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τοῦ Συλλόγου τῆς 10ης Ἰουλίου 1927, γενομένων ἀρχαιρεσιῶν, ἐξελέγη τὸ νέον Διοικ. Συμβούλιον, ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ Προέδρου Ἀναστ. Ν. Μητροπούλου, τοῦ Ἀντιπροέδρου Φωτ. Κ. Μποῦρτζου, τοῦ Ταμίου Ἡλ. Κ. Οἰκονόμου, τοῦ Γραμματέως Χρ. Πιλαφᾶ καὶ τοῦ Συμβούλου Ἡλ. Πιλαφᾶ.

Τὸ νέον τοῦτο Διοικ. Συμβούλιον, διὰ τοῦ Προέδρου του, ἐνεφύσησε νέαν πνοὴν δράσεως τοῦ Συλλόγου. Πυρετωδῶς προπαρασκευάζεται διὰ τὴν τέλεσιν τῶν ἀγῶνων, ποὺ εἶχαν κίβλας προκηρυχθῆ διὰ τὴν 27 Ἰουλίου 1927. Τὰ ἀθλητικὰ ὄργανα διὰ τοὺς ἀγῶνας τὰ εἶχε προμηθευθῆ ὁ Σύλλογος, τὸ γήπεδον—τὸ προαύλιον τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος,— εἶχε τακτοποιηθῆ ἐπιμελῶς, μετὰ τὸ σκάμμα του καὶ εἶχαν καταμετρηθῆ αἱ ἀποστάσεις διὰ τοὺς δρόμους, οἱ ἀθληταὶ μας προπονοῦνται ἐντατικῶς καὶ ὁ ἀθλητικὸς ὄργανός πλεονάζει.

Μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἄρχεται ἡ παρέλασις πάντων τῶν ἀθλητῶν, περιβεβλημένων τὴν ἀθλητικὴν στολήν των, πρὸ τῆς Ἑλλανοδίκου Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ πλήθους. Τούτους προσφωνεῖ τὸ πρῶτον διὰ θερμοτάτων λόγων ὁ Πρόεδρος τοῦ Α.Σ.Α. κ. Ἀναστ. Μητρόπουλος. Εἶτα κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ὀρκωμοσίας, ὁ νεαρὸς ἀθλητῆς τοῦ Συλλόγου Ἀρβ)σιᾶς κ. Δημ. Ἀρχος, φοιτητῆς τῆς Νομικῆς, ἀπευθύνει τὸν κάτωθι ἐνθουσιώδη χαιρετισμόν πρὸς τοὺς ἀλκίμους συναδέλφους του:

«Ἀγαπητοὶ φίλοι καὶ εὐγενεῖς συναγωνισταί, ἀπόγονοι ἐνδόξων προγόνων, οἵτινες ἐπεμελοῦντο τοῦ σώματος τόσον, ὅσον καὶ τοῦ πνεύματος, καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἀπέρρευσε τὸ κλασικὸν ἐκεῖνο ἀπόφθεγμα «Νοὺς ὑγιῆς ἐν σώματι ὑγιεῖ» καὶ οἱ ὅποιοι μαζὶ μετὰ ἀπαράμιλλα, τὰ ἀφθαστα, τὰ ἐντελῶς ἐξαιρετικά, δύναται τις νὰ εἴπῃ, ἔργα τέχνης καὶ σοφίας, τὰ ὅποια εἶχον ἐπιτελέσει, ἔχουν ἐπὶ πλέον νὰ ἐπιδείξουν, οὐχὶ ἄνευ δεδικοιολογημένης ἄλλωστε ὑπερηφανείας, τὰ διὰ συνεχοῦς προπονήσεως καταστάντα σύμμετρα, εὐγγραμμα καὶ πλαστικά σώματα τῶν. Τοιοῦτων λοιπὸν προγόνων ὄντες ἀπόγονοι, εὐρισκόμεθα ἐνταῦθα σήμερον νὰ ἀγωνισθῶμεν εἰς ἕνα ἀγῶνα ἐγγενῆ καὶ ὠραῖον, ὅστις καὶ τὰ

σώματα χαλυβδώνει και εξευγενίζει τὰς ψυχὰς. Συμφώνως δὲ πρὸς καθιερωμένον και ἀπαράβατον τάξιν, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἀγώνων, ὀφείλομεν νὰ δώσωμεν τὸν νεομισμένον ἀθλητικὸν μας ὄρκον. Ὅθεν σὰς παρακαλῶ ὅπως τείνοντες πρὸς τὰ ἄνω τὴν χεῖρα νὰ ἀναφωνήσωμεν ὅλοι μαζί ἐν ἐνὶ στόματι και μὴ ψυχῇ. «Ὁρκιζόμεθα νὰ διεκδικήσωμεν τὸν κότινον τῆς νίκης, ἀγωνιζόμενοι τιμίως και εὐσυνειδήτως και συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας τοὺς διέποντας ἕκαστον ἀγώνισμα».

Εἰς τοὺς ἀγῶνας τούτους συμμετέσχον, κατὰ τὰ τηρηθέντα πρακτικά, οἱ Ἀθλητικοὶ Σύλλογοι: Α) Ἀρβανσιᾶς (Α.Σ.Α.) διὰ τῶν ἀθλητῶν του: 1) Δημ. Εὐθ. Σαρρῆ, 2) Δημ. Κ. Παπαγεωργίου, 3) Ἀντων. Μ. Ἀντωνοπούλου, 4) Ναπολ. Κ. Παπαγεωργίου, 5) Ἡλ. Κ. Οικονόμου, 6) Κων. Γ. Χριστάκη, 7) Κωνστ. Σωτ. Κωστάκη, 8) Γρηγ. Ἐπ. Σαρρῆ, 9) Δημ. Ἀναγνωστοπούλου, 10) Πάνου Χασάπη, 11) Νίκου Π. Δήμου, 12) Χρ. Ι. Πιλαφᾶ, 13) Φώτη Κ. Μπούρτζου, 14) Δημ. Ἀθ. Ἀρχου, 15) Γεωργ. Χρ. Βασιλόγαμβρου, 16) Βασ. Κ. Σιαπέρα, 17) Βασ. Κ. Σπυροπούλου και 18) Γρηγ. Π. Κωστάκη. Β) Ἀραχώβης διὰ τῶν ἀθλητῶν του: 1) Γεωργ. Καπερώνη, 2) Νικήτα Βαρβιτσιώτη (τοῦ νῦν Βουλευτοῦ), 3) Ἡλ. Κουμουτζῆ, 4) Γ. Σκιούρη, 5) Μανιατάκου, 6) Γεωργ. Μακρῆ, 7) Εὐστρ. Κωσταλᾶ, 8) Δημ. Διαμαντούρα, 9) Γιάννου Κυριαζῆ, 10) Γ. Μπαστῆ και 11) Δημ. Ἀγγλέζη και Γ) Βλαχοκερασιᾶς διὰ τῶν ἀθλητῶν του: 1) Ν.Π. Καρατζᾶ, 2) Ν. Χουχουλῆ, 3) Μιχ. Μάνδρου, 4) Παν. Καρατζᾶ, 5) Ἀριστ. Γιαννάκου, 6) Ἰω. Σκούφη και 7) Εὐαγγ. Πετροπούλου. Ἡ δὲ Ἑλληνοὀδικος Ἐπιτροπὴ, ἐσηματίσθη ἐκ τῶν: 1) Εἰρηνοδίκου Καλτεζοῦντος Χρ. Πανουτσοπούλου, 2) Ἀστυνομικοῦ Σταθμάρχου Ἀντων. Μακρυνιώτη, 3) Δημοσιογράφου Τάκη Πετρίτη, 4) Καθηγητοῦ Χρ. Παναγιωτοπούλου, 5) Δημῶλου Χρίστου Μανιάτη, 6) Δημῶλου Δημ. Στεφάνου και 7) Παλαιοῦ ἀθλητοῦ Ἡλ. Πιλαφᾶ.

Τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀγώνων ἔχουσιν, κατὰ τὰ τηρηθέντα πρακτικά, ὡς ἑξῆς: Ἐκ τῶν 13 ἐν συνόλῳ ἀγωνισμάτων ἀπέσπασαν. Α) Ὁ Σύλλογος Ἀρβαντικοκερασιᾶς 5 πρώτας νίκας, 7 δευτέρας και 7 τρίτας διὰ τῶν ἀθλητῶν του, Δ. Σαρρῆ, Κ. Χριστάκη, Ναπ. Παπαγεωργίου, Ἡλ. Οικονόμου, Ν. Δήμου, Γρ. Κωστάκη και Χρ. Πιλαφᾶ. Β) Ὁ Ἀθλητ. Σύλλογος Ἀραχώβης ἀπέσπασεν 5 πρώτας, 6 δευτέρας και 4 τρίτας, και Γ) ὁ Σύλλογος Βλαχοκερασιᾶς 3 πρώτας και 1 τρίτη.

Ὁ Ἀθλητικὸς Σύλλογός μας δὲν ἐπανεπαύθη εἰς τὰς δάφνας ποῦ ἔδρεψε διὰ τὴν τόσον ἐπιτυχῆ και ὑποδειγματικὴν διεξαγωγὴν τῶν πρώτων ἀθλητικῶν ἀγώνων τοῦ στίβου και διὰ τὰς περιφανεῖς νίκας τῶν ἀθλητῶν του, ἀλλὰ ἐνέτεινε τὰς προπονήσεις του λίαν ἐπιτυχῶς και νικηφόρας συμμετέσχε εἰς τοὺς Β' Παναρκαδικοὺς ἀγῶνας Τριπόλεως τῆς 28 και 29 Αὐγούστου 1927.

Κατὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς ὁ Σύλλογος Ἀρβ)σιᾶς ἐκ τῶν δώδεκα ἀγωνισμάτων ἐπέτυχε 7 πρώτας νίκας, 6 δευτέρας και 6 τρίτας.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Ἀθλητικὸς μας Σύλλογος (Α.Σ.Α.) συμμετέσχε διὰ κλιμακίου του εἰς τοὺς ἀγῶνας Βουρβούρων τῆς 4 Σεπτεμβρίου 1927. Καὶ κατ' αὐτοὺς ὁ Α.Σ.Α. ἐσημείωσε περιφανεῖς νίκας εἰς τὸν Δρόμον 100 μ., εἰς τὸ

Οἱ δοκιμότεροι ἀθληταὶ τοῦ Α.Σ.Α.

Ἀπὸ ἀριστερὰ πρὸς τὰ δεξιὰ: 1) Χρῖστος Μουχελῆς, 2) Κωνστ. Γ. Χριστάκης, 3) Ἀθαν. Ἀν. Πετράκης, 4) Γεωργ. Εὐθ. Σαρρῆς, 5) Ἀναστ. Μητρόπουλος Πρόεδρος Α.Σ.Α., 6) Ναπολέων Κ. Παπαγεωργίου, 7) Γρηγόριος Π. Κωστάκης, 8) Ἡλίας Κ. Παπαγεωργίου, 9) Κωνστ. Σ. Κωστάκης.

ἄλμα εἰς ὕψος 1ην, εἰς τὴν ἐλευθέραν δισκοβολίαν 1ην, Ἑλλην. δισκοβολίαν 2αν, δρόμον 800 μ., δρόμον 5000 μ., και Σκυταλοδρομίαν, καθ' ἣν ἐνίκησεν μὲ ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν.

Μετὰ τὴν ἀπονομὴν τῶν ἐπάθλων ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Συλλ. Ἀρβ)σιᾶς κ. Ἀρχος μὲ κατάλληλον προσλαλίαν εὐχαρίστησε και συνεχάρει τὸν ἀγωνισθέντα Σύλλ. Βουρβούρων.

Κατὰ τὴν Συνέλευσιν τοῦ Συλλόγου τῆς 6 Ἰανουαρίου 1928, εἰσηγουμένου τοῦ Προέδρου ψηφίζεται ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ ἔτους 1927, καθ' ὃν τὰ μὲν ἔσοδα ἀνῆλθον εἰς 15.098 δρχ., τὰ δὲ ἔξοδα εἰς 6.859 δρχ. ὡς και ὁ Προϋπολογισμὸς τοῦ ἔτους 1928. Μεθ' ὃ ἡ Συνέλευσις ἐκφράζει τὴν εὐαρέσκειάν της πρὸς τοὺς ἀθλητὰς τοῦ Συλλόγου μας, τοὺς συμμετασχόντας εἰς τοὺς ἀγῶνας μας, ὡς και εἰς τοὺς ἀγῶνας τοὺς Παναρκαδικοὺς Τριπόλεως και

τούς τῶν Βουρβούρων, κατὰ τοὺς ὁποίους κατήγαγον περιλάμπρους νίκας, τιμήσαντες τὸν Σύλλογόν μας. Ἐπίσης ἐκφράζει τὴν εὐαρέσκειαν πρὸς τοὺς διοργανωτὰς καὶ ἐκτελεστὰς τῶν θεατρικῶν παραστάσεων, δι' ὧν ὁ Σύλλογος ἐνισχύθη οικονομικῶς, καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν μόρφωσιν καὶ εἰς τὴν ἐν γένει ἀνάπτυξιν τῶν μελῶν του καὶ τῆς κοινωνίας. Ἐν μέσῳ δὲ ἐπιφημιῶν ἀνακηρύσσει εὐεργέτας τοῦ Συλλόγου τοὺς Εὐστάθιον Π. Χριστάκη καὶ Ἰωάν. Π. Πιλαφῶν, ὡς ἐνισχύσαντας τὸν Σύλλογον διὰ 50 δολλαρίων ἕκαστος, τοῦ Γεωργ. Π. Κωστάκη ἔχοντος ἀνακηρυχθῆ ἑωρητοῦ, ὡς ἀποστείλαντος ἐξ Αὐστραλίας 500 δραχμὰς πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Συλλόγου κατὰ τὴν ἰδρυσίν του.

Γενομένων ἀρχαιρεσιῶν κατὰ τὴν 8 Ἰουλίου 1928, τὸ Διοικ. Συμβούλιον τοῦ Συλλ. ἀπετελέσθη ἐκ τῶν: Ἀναστ. Ν. Μητροπούλου Προέδρου, Φώτη Κ. Μπούρτζου Ἀντῆδρου, Ἡλ. Κ. Οἰκονόμου Ταμίου, Χαρ. Γ. Μπούρτζου Γραμματέως, καὶ Χαράλ. Γρ. Πιλαφῶ Συμβούλου.

Κατὰ τὸ ἔτος 1928 ὁ Ἀθλητικὸς Σύλλογος Ἀρβ)σιᾶς (Α.Σ.Α.) 1) συμμετέχει εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ Ἀθλ. Συλλ. Βλαχ)σιᾶς «ἡ Μανθουρέα» διεξαχθέντας τὴν 20 Ἰουλίου 1928. Κατὰ τούτους ὁ Α.Σ.Α. συναγωνισθεὶς μὲ τοὺς ἀθλητὰς Βλαχ)σιᾶς καὶ Ἀραχῶβης, ἐκ τῶν 13 ἀγωνισμάτων ἔλαβε 10 πρώτας νίκας, 4 δευτέρας καὶ 8 τρίτας. Ὁ Ἀραχῶβης ἔλαβε 2 πρώτας, 7 δευτέρας καὶ 1 τρίτην. 2) Πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν μικρῶν παιδιῶν εἰς τὸν ἀθλητισμὸν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς ἀθλητικῆς ιδέας, ἀναλαμβάνει ὑπὸ τὴν προστασίαν του τὴν τέλεσιν παιδικῶν ἀγῶνων 1ης κατηγορίας, ἡλικίας 11-14 ἐτῶν, καὶ 2ας κατηγορίας, 7-11 ἐτῶν, οἵτινες καὶ διεξήχθησαν κατὰ τὴν 27 Ἰουλίου 1928, μὲ ἄριστα ἀποτελέσματα. Τοὺς μικροὺς ἀθλητὰς, παρατεταγμένους πρὸ τῶν ἀγῶνων προσεφώνησε ὁ Πρόεδρος, ἐνθαρρυντικῶς.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Α.Σ.Α. τελεῖ τὴν 29 Αὐγούστου 1928 τοὺς μεγάλους ἀθλητικούς του ἀγῶνας στίβου, στεφθέντας ὑπὸ μεγίστης ἐπιτυχίας. Οὗτοι περιγράφονται εἰς τὸ φύλλον τῆς 12 Αὐγούστου 1928 τοῦ «Μορεᾶ», ὁ χρονικογράφος τοῦ ὁποῦ ὁμολογεῖ ὅτι «παρόμοιοι ἀγῶνες δὲν ἔχουν τελεσθῆ σὲ Ἀρκαδικὸ χωριό.» Εἰς τοὺς ἀγῶνας τούτους ἔλαβον μέρος 1) Ὁ Α.Σ.Α. μὲ τοὺς ἐξῆς 10 ἀθλητὰς του: Δ. Σαρρῆν, Ναπ. Παπαγεωργίου, Δημ. Παπαγεωργίου, Ἡλ. Παπαγεωργίου (Οἰκονόμου), Κ. Χριστάκη, Ν. Δήμιον, Γρηγ. Κωστάκη, Γεώργ. Ἐπ. Σαρρῆν, Ἀθαν. Α. Πετράκη καὶ Δημ. Καρακίτσον. 2) Ὁ Ἀθλ. Σύλλ. «Ἀτλας Τριπόλεως» μὲ 7 ἀθλητὰς, 3) Ὁ Ὀμιλος Προσκόπων Τριπόλεως, μὲ 4 ἀθλητὰς. 4) Ὁ Ἀθλητικὸς Σύλλ. Ἀραχῶβης μὲ 14 ἀθλητὰς, 5) Ὁ Ἀθλ. Σύλλ. «Ἀμιλλα Σπάρτης» μὲ 3 ἀθλητὰς, 6) Ὁ Ἀθλητὴς Ἀναστ. Σκάλκος τοῦ Συλλ. «Ἀχιλλεύς»—Ἀθηνῶν, 7) Ὁ ἀθλητὴς Μελ. Ἀλεξανδράκης τοῦ Συλλόγου Ἀμαρουσίου, 8) Ὁ Ἀθλητικὸς Σύλλ. Βλαχ)σιᾶς μὲ 3 ἀθλητὰς, 9) Ὁ Ἀθλ. Σύλλ. Δολιανῶν μὲ 2 ἀθλητὰς καὶ 10) Ὁ Στυλ. Ρέκας ὡς ἐλεύθερος ἀθλητῆς. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ἡ «Ἀμιλλα»

Σπάρτης καὶ οἱ ἀθληταὶ Α. Σκάλκος τοῦ Ἀχιλλέως Ἀθηνῶν, καὶ Μελ. Ἀλεξανδράκης τοῦ Συλλ. Ἀμαρουσίου, κατήλθον ὑπὸ τὰ χρώματα τοῦ Συλλ. Ἀραχῶβης.

Ἡ Ἑλλανόδικος Ἐπιτροπὴ κατηρτίσθη ἐκ τῶν Ἀναστ. Ν. Μητροπούλου Προέδρου τοῦ Α.Σ.Α., Χρ. Πανουτσοπούλου Εἰρηνοδίκου, Ἡλ. Αὔγεριου Ἀντ. Σταθμάρχου, Χρ. Παναγιωτοπούλου Καθηγητοῦ, Δ. Στεφάνου Δημῶλου, Μαντᾶ ἱατροῦ, Παρασκευοπούλου λοχαγοῦ, Ἀρχιμανδρίτου χημικοῦ καὶ Ἡλ. Πιλαφᾶ ὡς γενικοῦ κριτοῦ καὶ Ἀλυτάρχου, ὁ δὲ Πρόεδρος τοῦ Α.Σ.Α. προσεφώνησε τοὺς ἐν παρατάξει ἀθλητὰς καταλλήλως.

Κατὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς ὁ Α.Σ.Α. ἐκ τῶν 12 ἀγωνισμάτων ἐκέρδισε 3 πρώτας νίκας, 5 δευτέρας καὶ 4 τρίτας, ἂν δὲ δὲν ὑπελογίζετο ὁ ἀθλητὴς Α. Σκάλκος, ἀσφαλῶς ὁ Α.Σ.Α. θὰ προσέθετε ἀκόμη 4 πρώτας νίκας.

Διὰ τὴν συμμετοχὴν τοῦ ἀθλητοῦ Ἀναστ. Σκάλκου εἰς τοὺς ἀγῶνας τούτους ὑπῆρχον ἀντιρρήσεις. Ὁ Α. Σκάλκος ἐξαιρετος ἀληθῶς ἀθλητῆς, ἀνήκε παλαιότερον εἰς τὴν Ἀμιλλαν τῆς Σπάρτης, εἶχε λάβει πολλάκις μέρος εἰς Πανελληνίους ἀγῶνας καὶ εἶχεν ἐπιτύχει β' καὶ γ' νίκας. Θὰ ἔπρεπε λοιπὸν νὰ συμμετάσχη ἐκτὸς συναγωνισμοῦ. Ἀλλὰ ὁ Α.Σ.Α. ἀπὸ ἀνωτερότητα κινούμενος καὶ ἀποβλέπων εἰς τὴν ὑψηλὴν ιδέαν τοῦ ἀθλητισμοῦ, ἐτάχθη ὑπὲρ τῆς συμμετοχῆς τοῦ Σκάλκου εἰς τοὺς ἀγῶνας. Ἀλλὰ εἰς τὰ «Καρυατικά» τῆς Ἀραχῶβης, (σελ. 395), ἀναγράφεται ὅτι: «Κατὰ τὸ θέρος 1928 ἐγένοντο ἀθλητικοὶ ἀγῶνες μεταξὺ τοῦ Ἀθλητικοῦ Συλλόγου Καρυῶν καὶ τῶν δύο Κερασιῶν τῆς Ἀρκαδίας, καθ' οὓς ὁ Σύλλογος Καρυῶν ἐκέρδισε ὅλα τὰ πρῶτα βραβεῖα, πλην ἑνὸς ἢ δύο ἀγωνισμάτων». Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι οἱ Ἀραχωβίται ἀθρόως προσήλθον εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς Βλαχ)σιᾶς καὶ Ἀρβ)σιᾶς. Ὅμως, εἰς μὲν τοὺς ἀγῶνας Βλαχ)σιᾶς ἔλαβον μόνον δύο πρῶτα, τοῦ τριπλοῦ ἄλματος, καὶ τοῦ δρόμου τῶν 3.000 μέτρων, ἐνῶ τὰ ὑπόλοιπα 10 πρῶτα τὰ ἐκέρδισεν ὁ Σύλλ. Ἀρβ)σιᾶς, εἰς δὲ τοὺς ἀγῶνας Ἀρβ)σιᾶς, ἐὰν τεθῆ ἐκτὸς συναγωνισμοῦ ὁ Σκάλκος, ποὺ κέρδισε 5 πρῶτα, μόνον μόνον 4 πρῶτα διὰ τοὺς φίλους Ἀραχωβίτας ἐκ τῶν 12 ἀγωνισμάτων καὶ πρέπει νὰ εἶναι λίαν ἱκανοποιημένοι...

Ὁ Ἀθλητικὸς μᾶς Σύλλογος (Α.Σ.Α.) κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1928 συμμετέσχε εἰς τοὺς Γ' Παναρκαδικούς ἀγῶνας, τοὺς ὀργανωθέντας ὑπὸ τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἐφένδρων καὶ τελεσθέντας ἐν Τριπόλει τὴν 8ην καὶ 9ην Σεπτεμβρίου 1928. Καὶ εἰς τούτους ὁ Α.Σ.Α. κατήγαγε πραγματικὸν θρίαμβον. Συμμετέσχον ἀθληταὶ πλείστων χωρίων τῆς Μαντινείας, Ἀρβ)σιᾶς, Βλαχ)σιᾶς, Λάρα, Στενοῦ κ.λ.π. ὡς καὶ τῶν Συλλ. τῆς Τριπόλεως, Ἀτλαντος, Ἀρεως, Ποδηλατικοῦ καὶ Προσκόπων.

Τὰ τεχνικὰ ἀποτελέσματα ἔχουν ὡς ἐξῆς: Ὁ Σύλλογός μας ἐκέρδισε νίκας: Εἰς δισκοβολίαν α'. καὶ β', εἰς ἄλμα ἄπλοῦν α'. καὶ β', εἰς δρόμον

1500 μ. α'. και γ', λιθοβολίαν α', εις άλμα επί κοντώ β', εις δρόμον 100 μ. γ', εις άλμα τριπλούν β', εις δρόμον 800 μ. α', εις άλμα εις ύψος β, γ', εις δρόμον 5.000 μ. α', β', και γ', εις τόν ακοντισμόν α', β', και γ', εις δρόμον 110 μετ' εμποδίων α', β' και γ', και εις την Έλληνικήν δισκοβολίαν α'.

Μετά τὸ πέρας τῶν ἀγωνισμάτων προσεφώνησαν τοὺς ἀθλητάς ὁ Διευθυντής τῆς Νομαρχίας Σαραντόπουλος και ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλ. Ἀρβ)σιᾶς Συμβολαιογράφος Α. Μητρόπουλος.

Εἶχε ἤδη προχωρήσει ἡ νύκτα, ὅταν οἱ ἀθληταὶ μας και οἱ συνοδοὶ τῶν ἐπεβιβάσθησαν εις τὸ λεωφορεῖον ἐπανερχόμενοι εις τὸ χωριό. Ἡ φήμη εἶχε ἀναγγεῖλει τὸν θρίαμβον τῶν ἀθλητῶν μας και ὄλο τὸ χωριό, σὺν γυναιξὶ και τέκνοις μᾶς ἀνέμενον στήν πλατεῖα τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος. Μόλις τὸ λεωφορεῖο παρέκαμψε τὴν Ἀντριάννα, ἤρχισαν αἱ κωδωνοκρουσίαι και ὅταν φθάσαμε στήν πλατεῖα τὸ τί ἐγινε δὲν περιγράφεται. Μᾶς ὑπεδέχθησαν μὲ πραγματικῶς ἐξάλλους ζητωκραυγὰς και ἐπευφημίας. Λόγοι ἐξεφωνήθησαν και ἄρχισε τὸ τραγοῦδι, τὸ γλέντι και τὸ πανηγύρι, ποὺ διήρκεσε μέχρι πρωῆας. Μεγάλην ἐντύπωση ἔκαμαν, τὰ ὑπέροχα αὐτοσχέδια και πρωτότυπα τραγοῦδια τῶν κοριτσιῶν τοῦ χωριοῦ μας, ποὺ δυστυχῶς δὲν εἶχε κανεὶς τὴν πρόβλεψη νὰ τὰ σημειώσῃ, ὡς λαογραφικὰ και ἱστορικὰ νικητήρια...

Κατὰ τὸν ἀπολογισμόν τοῦ ἔτους τούτου 1928, τὰ ἔσοδα ἀνήλθον μετὰ τοῦ ἀποθεματικοῦ, εις δρχ. 10.676,50, τὰ δὲ ἔξοδα εις δρχ. 20.482,30 διατεθεισῶν 13.000 δραχμῶν διὰ τὴν ἀγορὰν γηπέδου εις θέσιν Γκούμενας - Ράχη, ἐκ τῶν ὁποίων 10.000 δραχμαὶ προήρχοντο ἐκ δωρεᾶς τοῦ φιλάθλου κ. Χρίστου Γ. Μανιάτη. Ἀνεκηρύχθησαν δέ, ὁ μὲν Χρ. Γ. Μανιάτης Μέγας εὐεργέτης, ὡς προσενεγκῶν ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τοῦ Συλλόγου τὰς ἀνωτέρω 10.000 δραχμάς, οἱ δὲ Φώτιος Κ. Μποῦρτζος, Ἰωάννης Γ. Ντούρος και Ἑλένη Παν. Ντούρου δωρηταί, ὡς δωρήσαντες εις τὸν Σύλλογον τὰς ἀμπελοῦς τῶν εις θέσιν Γκούμενας - Ράχη.

Ὁ Ἀθλητικὸς μας Σύλλογος Ἀρβ)σιᾶς μπαίνει στὸ νέο ἔτος 1929, δαφνοστεφανωμένος, ξακουστός και ἀκμαῖος. Ὅλοι μιλοῦν μὲ θαυμασμό, ὄχι μόνον στήν Ἀρκαδίαν και Λακωνίαν, ἀλλὰ και σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Ἐπαρχιακὸς τύπος και ὁ τύπος τῶν Ἀθηνῶν και τῆς Ἀμερικῆς ἀκόμη, δημοσιεύουν ἄρθρα και διθυράμβους διὰ τὴν ἀλματώδη ἀθλητικὴν δράσιν του και προβάλλεται ὡς ὑπόδειγμα πρὸς μίμησιν.

Ἐκτὸς τῶν ἐτησίων ἀθλητικῶν ἀγῶνων, ὁ Σύλλογός μας διοργανώνει δημοσίους χοροὺς και κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας δίδει θεατρικὰς παραστάσεις, ὑπὸ ἐρασιτεχνῶν ἠθοποιῶν ἐκ τῶν ἀθλητῶν τοῦ Συλλόγου. Ἀλλὰ ὁ Ἀθλ. Σύλλογος Ἀρβ)σιᾶς δὲν ἀποβλέπει μόνον εις τὴν ἀθλητικὴν ὀργάνωσιν

τῆς παρούσης ἀνδρικής γενεᾶς, κυρίως προσπαθεῖ νὰ ἐμφυσήσῃ τὴν ἀθλητικὴν ιδέαν και τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν ἀθλητισμόν εις τοὺς μικροὺς και τοὺς ἐφήβους. Και εις τὸ κεφάλαιον τοῦτο εἶχομεν λαμπρὰ ἀποτελέσματα.

Τὴν 27 Ἰουλίου 1929 τελεῖ χορευτικὴν ἐπίδειξιν, τῇ συνοδεῖα μανδολινάτας ἐκ τῶν ὀργανοπαικτῶν ἀθλητῶν μας Κ. Χριστάκη, Δ. Καρακίτσου, Γ. Κωστάκη και Γρ. Κωστάκη, εἰσπραχθεῖσῶν δρχ. 985,50, αἵτινες διετέθησαν ὑπὲρ τοῦ Ταμείου τοῦ Συλλόγου. Τὴν δὲ 28 ἰδίου μηνὸς τελοῦνται ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Συλλόγου παιδικαὶ ἀθλητικαὶ ἐπιδείξεις, μὲ ἄριστα ἀποτελέσματα. Τελοῦνται ἐπίσης σκοπευτικοὶ ἀγῶνες δι' ὄπλων τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας.

Τὴν 25 Αὐγούστου ἰδίου ἔτους 1929 ἐτελέσθησαν οἱ μεγάλοι ἐτήσιοι ἀθλητικοὶ ἀγῶνες ἀνδρῶν. Εἰς τούτους συμμετέσχον οἱ ἀθλητικοὶ Σύλλογοι: 1) Ἀρβ)σιᾶς μὲ 11 ἀθλητάς, 2) Βλαχ)σιᾶς μὲ 6 ἀθλητάς, 3) Ἄρης Τριπόλεως μὲ 4 ἀθλητάς, 4) Σπάρτης μὲ 4 ἀθλητάς, 5) Ἀραχώβης μὲ 9 ἀθλητάς.

Ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τῆς διαδρομῆς τοῦ Ἄρεως Τριπόλεως, ἐκ Τριπόλεως εις Ἀρβ)σιᾶν και τελέσεως τῶν ἀγῶνων, καταχωρημένην εις τὸν «Μορεᾶν» τῆς 1 Σεπτεμβρίου 1929, ἀποσπῶμεν ὀλίγα. «Εἶναι ἡ ἑορτάσιμος ἡμέρα εις τὴν γραφικὴν και δροσόλουστον, ὅσον και ἀμπελοστεφῆ κωμόπολιν Ἀρβανιτοκερασιᾶν. Ἐνα χωριουδάκι μὲ 180 σπιτάκια, ἐρριζωμένα ἐπὶ ὑπῤορειῶν τοῦ ἀρχαίου Λυκαίου, ἐνθα ἐλατρεῦετο ὁ Λυκαῖος Ζεὺς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Δικταῖον. Κάποια ἀρχαιολατρεῖα μᾶς τραβᾷ και μᾶς ἐλκύει πρὸς τὰ ἐκεῖ ἀπὸ τῆς Τριπόλεως. Ὁ Ἄρης μας, μᾶς φέρει ὄλους διὰ τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ Τριπόλεως - Σπάρτης. Νά ἡ Ἐπισκοπή... τὸ Καμάρι και ἡ Κερασίτσα. Ἀντίκρυ ὁ Κάνδαλος, μὲ τὸ ἀνοιχτὸ στόμιον τῆς Τάκκας... Τὸ Γαροῦνι εἶναι ἀσφαλῶς τὸ ἵπποφορβεῖον τῶν ἀρχαίων Κερασιωτῶν και προαισθανόμεθα ἀληθῶς ὅτι βαίνομεν πρὸς χώραν Ἰπποτικὴν...

»Κάποιο ψυχικὸ καθαρόμὸ πρέπει νὰ ὑποστῶμεν σήμερον ἐκεῖ, και κάποιο ἀναβάπτισμα εις τὴν χώραν τοῦ Λυκαίου Διός, ὅπου καλούμεθα νὰ ἑορτάσωμεν και πανηγυρίσωμεν τὰ ἀρχαῖα Λύκαια. Γνωρίζομεν ὅτι πηγαίνομεν νὰ τιμήσωμεν ἐκεῖ τὸ πρὸ τριετίας ἰδρυθὲν Σχολεῖον τῆς Νεοελληνικῆς λεβεντιᾶς και ὠραιότητος... Μὲ τέτοιες ιδέες κατεχόμενοι, πηγαίνομεν... Φθάνομεν σταῖς Ἀραδαριαῖς, ποὺ πρόκειται νὰ κάμψωμεν μίαν στροφὴν γιὰ νὰ ἀντικρῶσωμεν τὴν Ἀρβανιτοκερασιᾶν, κάμπτοντας τὸ βουναλάκι τῆς Ἀντριάννας. Ἄ! Θεέ μου! σὰν τί χρόνια περασμένα νὰ ἔδωκαν σὲ τοῦτες τὲς τοποθεσίας και τοπωνυμίας τὰ ὀνόματα, ποὺ εἶναι πάπυροι και περγαμηναὶ περασμένων χρόνων! Σὰν τί μερμηκίαι ἀνθρώπων νὰ διήρχοντο διὰ τῆς κοίτης τοῦ Ἀλφειοῦ-Σαρανταποτάμου!

»Είμεθα στοῦ Γκέγκε τῆ Λιθαρόστρουγκα καὶ ξανοίγεται ἐνώπιόν μας τὸ θαῦμα τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς. Θαῦμα καλλονῆς, ἐπιβλητικότητος καὶ ἐναρμονίσεως τοῦ ἡμέρου καὶ τοῦ ἀγρίου. Ἐνας παράδεισος, ποῦ καὶ ὁ μέγας Βασιλεὺς, ὁ Κύρος, θὰ τὸν ἐξήλευε καὶ θὰ τὸν ἤθελε γιὰ κατοικία του... Φθάνομεν καὶ σταματῶμεν πρὸ τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος... Οἱ εὐσταλεῖς καὶ ὠραῖοι ἀθληταὶ μὲ τὰ καλοδεμένα καὶ γυμνασμένα σώματά των, ποῦ ἀποπνέουν σφρῖγος, ὑγίαν καὶ ζῶην, παρελαύνουν ὑπερήφανοι ἐνώπιον τοῦ ἀθρόως συρρεῦσαντος πλήθους τῶν γύρω χωριῶν, τοὺς ὁποίους ἐνθουσιῶδεις καὶ εἰλικρινεῖς θεαταὶ ἐχει-

Ὁμάδα ἀθλητῶν τοῦ Α.Σ.Α. μὲ τὸν Πρόεδρό τους στὸ μέσον.

ροκρότουν καὶ ἐθαύμαζον, διὰ τὴν εὐγραμμίαν καὶ πλαστικότητα τῶν σωμάτων. Ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀθλητῶν Ἡλ. Παπαγεωργίου, ὀρκίζει τοὺς ἀθλητὰς καὶ ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἀθλ. Συλλόγου Ἀρβανιτοκερασιᾶς χαιρετίζει αὐτοὺς διὰ λόγου μεστοῦ ἐννοιῶν καὶ ἰδεῶν ὑπὲρ τῆς καλοκαγαθίας καὶ ἀρχεται ἡ λαμπρὰ ἐορτή...».

Ἀθλοθετήματα πρωτότυπα, στέφανοι κερασέας καὶ ἀγαλμάτια. Ἑλλανόδικος Ἐπιτροπὴ ὑπῆρξεν ὁ Εἰρηνοδίκης Καλτεζοῦντος κ. Χρ. Πανουτσόπουλος, ὁ ἐν Ἀθήναις Δικηγόρος καὶ πρῶην Διευθυντῆς τοῦ Γεν. Ἐκκλ. Ταμείου Μιχ. Σιρῶνης, ὁ Καθηγητῆς τοῦ ἐν Σπάρτῃ Γυμνασίου Χρ. Παναγιωτόπουλος, ὁ Λοχαγὸς τοῦ 11ου Συντάγματος Β. Παπαδόπουλος καὶ ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἀθλ. Συλ. Ἀρβ)σιᾶς Ἀναστ. Μητρόπουλος, μὲ ἀλυτάρχη τὸν παλαιάμαχον ἀθλητὴν κ. Ἡλ. Πιλαφᾶν.

Τὰ τεχνικὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀγῶνων ἔχουν ὡς ἐξῆς: Ἐκ τῶν 11 ἀγω-

νισμάτων ὁ Σύλλογος Ἀρβανιτοκερασιᾶς (Α.Σ.Α.) ἐκέρδισεν 6 πρῶτας νίκας, 7 δευτέρας καὶ 3 τρίτας, διὰ τῶν ἀθλητῶν του Κ. Χριστάκη, Ν. Δήμου, Γρ. Κωστάκη, Δ. Σαρρῆ, Ἡλ. Οἰκονόμου, Ἀθ. Πετράκη, Ναπολ. Παπαγεωργίου καὶ Παντ. Παπαγεωργίου.

Μεθ' ὃ ὁ Πρόεδρος ἠδωχάρισθη τὴν Ἑλλανόδικον Ἐπιτροπὴν καὶ τὰ συμμετασχόντα Ἀθλητικὰ Σωματεῖα καὶ εἰς ταῦτα μὲν ἀπένευμε ἀναμνηστικὰ μετάλλια, εἰς δὲ τοὺς νικητὰς ἀθλητὰς, στεφάνους κερασέας, κλάδους ἀγριελαίας καὶ ἀγαλμάτια, κηρύξας καὶ τὴν λήξιν τῶν τόσον ἐπιτυχῶς διεξαχθέντων ἀγῶνων.

Κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν ἀγῶνων διενεργήθη ἔρανος, ἀποδόσας ὑπὲρ τοῦ Ταμείου τοῦ Συλλόγου δρχ. 1.500, τὴν δὲ ἐσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπαίχθησαν ὑπὸ ἐρασιτεχνῶν ἀθλητῶν τοῦ Συλλόγου, τῶν Σαρρῆ Γ., Χριστάκη Κ., Παπαγεωργίου Παντ., Καρακίτσου Δ., Πετράκη Ἀθ., Κωστάκη Γ., καὶ Μουχελῆ Χ., τὰ θεατρικὰ ἔργα: «Ἐνοικιάζεται» καὶ «Τὸ κοκκάκι τῆς νυχτερίδας», μὲ μεγάλην ἐπιτυχίαν ἀποδόσαντα εἰς τὸν Σύλλογον δρχ. 1.015.

Κατὰ τὴν 26 καὶ 27 Ὀκτωβρίου 1929, προσκληθέντες συμμετέσχομεν εἰς τοὺς ἐν Σπάρτῃ τελεσθέντας ἀθλητικοὺς ἀγῶνας στίβου, Λακωνίας - Ἀρκαδίας, διὰ τῶν ἀθλητῶν μας: 1) Νάπ. Παπαγεωργίου, 2) Ἡλ. Οἰκονόμου, 3) Γρηγ. Κωστάκη, 4) Παντ. Παπαγεωργίου, 5) Κωνστ. Χριστάκη, 6) Νικ. Δήμου, 7) Γεωργ. Ἐπαν. Σαρρῆ, 8) Γεωργ. Εὐθ. Σαρρῆ, 9) Ἀθων. Πετράκη καὶ 10) Κωνστ. Κωστάκη, ἀντιπροσωπεύσαντες ἡμεῖς μόνοι ὀλόκληρον τὴν Ἀρκαδίαν εἰς τοὺς Ἀρκαδο-Λακωνικοὺς τούτους ἀγῶνας, εἰς τοὺς ὁποίους τὴν Λακωνίαν ἀντεπροσώπευσαν ὁ Παλλακωνικὸς Σπάρτης, ὁ Σύλ. Ἀραχῶβης καὶ ὁ Πελλάνης.

Τὰ τεχνικὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀγῶνων τούτων ἔχουν ὡς ἐξῆς: Ἐκ τῶν 13 ἀγωνισμάτων ἔλαβον, ὁ Ἀθλ. Σύλλογος Ἀρβανιτοκερασιᾶς 7 πρῶτα, 7 δευτέρα καὶ 4 τρίτα. Ὁ Ἀθλ. Σύλλογος Ἀραχῶβης 2 πρῶτα, 3 δευτέρα καὶ 1 τρίτον. Ὁ Ἀθλ. Σύλλογος Σπάρτης: 1 πρῶτον, 2 δευτέρα καὶ 5 τρίτα καὶ ὁ Σύλ. Πελλάνης 3 πρῶτα καὶ 1 δευτερον.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐνηργήσαμεν καὶ λαχειοφόρον ἀγοράν, ἀποδώσαντα δραχμὰς 1.702,80.

Συνελθὼν ὁ Σύλλογος τὴν 12 Ἰανουαρίου 1930 εἰς τακτικὴν συνεδρίασιν ψηφίζει τὸν Ἀπολογισμὸν τοῦ λήξαντος ἔτους 1929, κατὰ τὸν ὁποῖον τὰ μὲν ἔσοδα ἀνήλθον εἰς δραχμὰς 7.217,50, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς δραχμὰς 5.761,90 ὀφειλομένων ὅμως καὶ δρχ. 3.825. Κατὰ τὴν συνεδρίασιν ταύτην ὁ Πρόεδρος ἔκαμε ἀνασκόπησιν τῆς δράσεως τοῦ Συλλόγου κατὰ τὸ λήξαν ἔτος καὶ ἀνέγνωσε περικοπὰς ἀπὸ ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ ἐπαρχιῶν καὶ Ἀθηνῶν, τὰ ὁποῖα πλέκουν ὑπέροχα ἐγκώμια διὰ τὴν δράσιν τοῦ Συλλόγου μας. Κατὰ τὴν συνεδρίασιν ταύτην ἐγένετο δεκτὴ ἡ συγχώνευσις τοῦ Συλλόγου

Ἄρβαντοκρασιᾶς «ἡ Μανθυρέα» μετὰ τοῦ Ἀθλητικοῦ μας Συλλόγου.

Εἰς τὰς 20 Ἰουλίου 1930 γενομένων ἀρχαιρεσιῶν, τὸ Δ. Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου μας κατηρτίσθη ὡς ἑξῆς: Πρόεδρος ὁ Ἀναστ. Ν. Μητρόπουλος, Ἀντὶδρος ὁ Χρῆστος Α. Πετράκης, Γραμματεὺς ὁ Ἰω. Ἀντωνόπουλος, Ταμίας ὁ Ἡλ. Οἰκονόμου καὶ Σύμβουλος ὁ Κων. Σ. Κωστάκης.

Τὴν 25 Αὐγούστου 1930 προσκληθεὶς ὁ Σύλλογός μας συμμετέσχεν εἰς τὰς ἑορτὰς τῆς ἑκατονταετηρίδος τῆς ἐν Λεβειδίῳ μάχης καὶ εἰς τοὺς ἐκεῖ τελεσθέντας ἀθλητικοὺς ἀγῶνας, διὰ τοῦ Προέδρου του δέ, Α. Μητροπούλου, κατετέθη στέφανος ἐκ κερασέας εἰς τὸν ἀνδριάντα τοῦ ἥρωος τοῦ Λεβειδίου Στριφτόμπολα μετὰ καταλλήλου προσλαλιᾶς. Τὸ ἀπόγευμα διεξήχθησαν οἱ ἀθλητικοὶ ἀγῶνες εἰς θέσιν Ράχη, κατὰ τοὺς ὁποίους οἱ περιφημοὶ ἀθληταὶ μας ἐθριάμβευσαν καὶ πάλιν.

Κατὰ τὸ ἔτος 1931 ὁ Σύλλογός μας διορίζει, ἐκτὸς τοῦ Γεωρ. Κορομηλά καὶ δευτέρου Ἐφορον τοῦ Γυμναστηρίου μας, τὸν Νίκον Δήμου, καὶ τὴν 19 Ἰουλίου 1931 τελεῖ σκοπευτικοὺς ἀγῶνας δι' ὄπλων Φλόμπερ ἐκ 10 βολῶν καὶ ἐξ ἀποστάσεως 15 μέτρων, δι' ἐλευθέρας στάσεως. Εἰς τούτους συμμετέσχον 27 ἀθληταὶ καὶ ἡ Ἑλλανδόδικος Ἐπιτροπὴ ἀπηρτίσθη ἐκ τῶν Ἀναστ. Μητροπούλου ὡς Προέδρου, Ἡλ. Πιλαφᾶ καὶ Ἀναστ. Μανιάτη ὡς μελῶν, καὶ Δημ. Ἀρχου ὡς Γραμματέως. Κατὰ τὰ τηρηθέντα πρακτικὰ ἐκηρύχθησαν νικηταὶ, ἐκτὸς συναγωνισμοῦ ὁ Ἀναστ. Μητρόπουλος, σημειώσας ἐπιτυχίας 88)100, Α') νικητῆς, ὁ Δημ. Γιαρίνης ἐκ Χώρας Μεσσηνίας, με ἐπιτυχίας 79)100, Β') ὁ Σαράντος Γ. Οἰκονόμου με ἐπιτυχίας 79)100, Γ') ὁ Κωνστ. Σ. Κωστάκης με ἐπιτυχίας 78)100, καὶ Δ') ὁ Νίκος Π. Δήμος με ἐπιτυχίας 78)100, ἀπονεμηθέντων εἰς τοὺς νικητὰς ἐπάθλων καὶ διπλωμάτων.

Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο (1931) προκηρύσσομεν καὶ τελοῦμεν τοὺς ἐτησίους ἀθλητικοὺς μας ἀγῶνας στίβου, τὴν 23 Αὐγούστου. Κατὰ τούτους συμμετέσχον οἱ Ἀθλητικοὶ Σύλλογοι: Α) Ἄρβ)σιᾶς (Α.Σ.Α.) διὰ τῶν ἀθλητῶν του 1) Κ. Χριστάκη, 2) Κ. Κωστάκη, 3) Γρ. Κωστάκη, 4) Γεωρ. Κωστάκη, 5) Ἀθαν. Πετράκη, 6) Ἡλ. Γιαννοῦκου, 7) Ἰωάν. Παπαδέλου, 8) Ἡλ. Οἰκονόμου, 9) Δημ. Μητροπούλου, 10) Νικ. Δήμου, 11) Κ. Μανιάτη, 12) Εὐ. Ἀποστολά, 13) Χρ. Μουχελῆ, 14) Βασ. Βαστῆ, 15) Γ. Κολοβοῦ, καὶ 16) Κ. Καρατζιά. Β) Ἠθικῆς καὶ Σωματικῆς Διαπλάσεως Νέων «ὁ Πᾶν» Λεβειδίου διὰ 9 ἀθλητῶν. Γ) Παλλακωνικὸς Σπάρτης διὰ 7 ἀθλητῶν. Δ) «Ἀμιλλα» Σπάρτης διὰ 2 ἀθλητῶν καὶ Ε) ὁ «Κεραυνός» Καστρίου διὰ 5 ἀθλητῶν.

Κηρυχθεῖσης τῆς λήξεως τῶν ἀγῶνων, ἀπενεμήθησαν εἰς τοὺς νικητὰς βαρῦντα ἐπαθλα, εἰς δὲ τοὺς συμμετασχόντας Συλλόγους στέφανοι κερασέας. Ὑπὸ τοῦ ἀγωνοθέτου Α.Σ.Α. παρετέθη πλουσιώτατον γεῦμα καὶ δεῖπνον εἰς ἅπαντας τοὺς ἀθλητὰς, ἀνεχώρησαν δὲ οὗτοι περὶ τὴν 10ην ἔσπερινήν, ἀποκομίζοντες τὰς ἀρίστας τῶν ἐντυπώσεων διὰ τὰς ἐπιδαψιλευθείσας περιποιήσεις, ἐν μέσῳ γενικοῦ ἐνθουσιασμοῦ.

Κατὰ τὰ ἐκδοθέντα ἀποτελέσματα, ἢ κατὰ Συλλόγους βαθμολογία ἔχει ὡς ἑξῆς: α) «Α.Σ.Α.» Ἄρβ)σιᾶς βαθμοὺς 35, β) «Πᾶν» Λεβειδίου 12, γ) «Παλλακωνικὸς» Σπάρτης 8, δ) «Ἀμιλλα» Σπάρτης 8, ε) «Κεραυνός» Καστρίου 4. Οὕτω καὶ πάλιν ὁ Α.Σ.Α. ἀνεδείχθη πρωταθλητῆς Σύλλογος Ἄρκαδίας καὶ Λακωνίας. Δέον νὰ σημειωθῆ ὅτι οἱ καλύτεροι ἀθληταὶ τοῦ Α.Σ.Α. Ναπολέων καὶ Παντελῆς Παπαγεωργίου καὶ Δημ. Σαρρῆς, ἀπουσιάζοντες, δὲν ἔλαβον μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας.

Ὁ περιφημὸς ἀθλητῆς μας Ναπ. Παπαγεωργίου, δι' ἐπιστολῆς του ἀπὸ 21 Αὐγούστου 1931, μᾶς εἰδοποιεῖ ὅτι λυπᾶται διότι δὲν δύναται νὰ λάβῃ μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ Συλλόγου μας τῆς 23 Αὐγούστου, μὴ παρασχεθείσης τῆς σχετικῆς ἀδείας, ἀλλὰ εὐχεται νὰ παλέψουν οἱ ἀθληταὶ τοῦ ἀγαπητοῦ του Συλλόγου μας «σὰν λιοντάρια γιὰ νὰ μὴ ντροπιαστοῦμε». Ὁ Ἀθλητικὸς μας Σύλλογος πληροφορηθεὶς τὴν περιφανῆ νίκη, ποὺ κατήγαγεν εἰς τὸ Παναθηναϊκὸν Στάδιον ὁ Ναπολέων μας, τὸν Σεπτέμβριον 1931, ἔσπευσε νὰ τοῦ τηλεγραφήσῃ ὡς ἑξῆς: «Ναπολέοντα Παπαγεωργίου Εὐριπίδου 30 Ἀθήνας. Α.Σ.Α., ἐκ κόλπων τοῦ ὁποῦ προέρχεσαι, θεωρῶν ἰδιαιτέραν τιμὴν τὴν περιφανῆ νικῆν σου ἐν Σταδίῳ, συγχαίρει ἐγκαρδίως.

Πρόεδρος Α.Σ.Α. Ἀναστ. Μητρόπουλος»

Ὁ Ναπολέων μας ὄλο καὶ ἀνέρχεται καὶ ἐπιτυγχάνει ἐξαιρετικὰς ἐπιτυχίας. Τὸν Ὀκτώβριον 1932 λαμβάνει μέρος εἰς τοὺς Γ' Βαλκανικοὺς ἀγῶνας καὶ εἰς τὸ ἀγώνισμα τοῦ ἀκοντισμοῦ, ἀνακηρυχθεὶς Βαλκανιονίκης. Ἐν συνεχείᾳ τὸν Ἀπρίλιον 1933, κατὰ τοὺς ἐν Ἀθήναις τελεσθέντας τριεθνεῖς, Αἴγυπτο-Ἑλβετο-Ἑλληνικοὺς ἀγῶνας, ἀνεκηρύχθη πρῶτος νικητῆς εἰς τὸ ἀκόντιον. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ὁ πολυσύνθετος ἀθλητῆς μας ἀνεκηρύχθη Πανελλήνιος Πρωταθλητῆς τοῦ Δεκάθλου. Τὸ 1934 κατὰ τοὺς ἐν Ζάγκρεμπ τῆς Κροατίας τελεσθέντας Βαλκανικοὺς ἀθλητικοὺς ἀγῶνας ἀνακηρύσσεται πάλιν Βαλκανιονίκης εἰς τὸν ἀκοντισμὸν καὶ ἐν γένει ἀντιπροσωπεύει τὸν ἑλληνικὸν ἀθλητισμὸν ἀνὰ τὰ Βαλκάνια.

Ὁ Ναπολέων μας ἀπὸ τὴν χώραν τῶν Βαλκανίων, ὅπου διεξήγοντο ἀγῶνες καὶ κατήγαγε θρίαμβον, ἀνακηρυχθεὶς Βαλκανιονίκης, μοῦ ἀνήγγειλε τὴν περιφανῆ νικῆν του δι' ἐπιστολῆς του ὡς ἑξῆς:

«Ἀγαπητὲ καὶ σεβαστέ μου κ. Πρόεδρε: Μὲ μεγάλη χαρὰ Σᾶς ἀναγγέλλω τὴν μεγάλη νίκη ποὺ ἐκέρδισα εἰς τὸ ἀκόντιον κατὰ τοὺς ἐδῶ γενομένους Βαλκανικοὺς ἀγῶνας, ἀνακηρυχθεὶς Βαλκανιονίκης. Τὴν νικῆν μου αὐτὴ τὴν ὀφείλω εἰς τὸν ἐνδοξὸν μας Σύλλογον Α.Σ.Α. καὶ εἰς Σᾶς προσωπικῶς.

»Χαιρετισμοὺς εἰς ὅλα τὰ παιδιὰ τοῦ Α.Σ.Α.— Μὲ ἀγάπη καὶ ἐκτίμηση— Ναπολέων».

Ὁμολογῶ ὅτι ἡ ἐκδήλωσις αὐτῆ τοῦ Ναπολέοντος εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἱκανοποίησις μου, δι' ὅσα ὑπὲρ τοῦ ἀθλητισμοῦ ἔκαμα.

Ἄλλὰ ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου 1932 ἄρχεται ἡ κάμψις τῆς δράσεως τοῦ ἐνδόξου καταστάντος Ἀθλητικοῦ Συλλόγου μας (Α.Σ.Α.). Εἰς τοῦτο συνετέλεσεν 1) Ἡ μόνιμος ἐγκατάστασις τοῦ Προέδρου Α.Ν. Μητροπούλου μετὰ τῆς οἰκογενείας του εἰς Βλαχ(σ)ιάν, 2) Ἡ ἀπομάκρυνσις ἐξ Ἀρβ)σιᾶς τῶν κυριωτέρων ἀθλητῶν του, 3) Ἡ ἀπαγόρευσις εἰς τοὺς Δημοσίους ὑπαλλήλους νὰ εἶναι μέλη Συλλόγων καὶ ἡ ἐκ ταύτης διαγραφή τῶν Δημοσίων ὑπαλλήλων ὡς μελῶν του. καὶ 4) Ἡ ἐχθρική κατοχὴ τῆς Πατρίδος μας καὶ ὁ ἐπακολουθήσας συμμοριτοπόλεμος. Καὶ ἐγένετο μὲν ἀπόπειρα ἀναζωογονήσεως τοῦ Ἀθλητικοῦ Συλλόγου μας μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, κατὰ τὸ ἔτος 1950, ὅποτε ἡ συνελθούσα Γενικὴ Συνέλευσις προέβη εἰς τὴν συγκρότησιν τοῦ νέου Διοικ. Συμβουλίου, ὅμως, παρ' ὄλην τὴν καλὴν θέλησιν τοῦ Διοικ. Συμβουλίου, δὲν κατέστη δυνατόν νὰ ἐμφυσηθῆ πνοὴ καὶ ζῆλος πρὸς δράσιν. «Ὁὐκέτι Φοῖβος εἶχε καλὸ βαν, οὐ μάντιδα δάφνην, οὐ παγὰν λαλέουσιν, ἀπέσβετο καὶ τὸ λάλον ὄδωρ»....

Ἔτσι, μετὰ τριετῆ ἀδράνειαν, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 155 τῆς 13 Ἀπριλίου 1953 ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοδικείου Τριπόλεως, ἐκρίθη διαλελυμένον τὸ ἐν Ἀρβιτοκερασιᾷ ἔδρεον Σωματεῖον ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἀθλητικὸς Σύλλογος Ἀρβιτοκερασιᾶς». Ἔτσι περνᾷ ἡ δόξα τοῦ κόσμου... Ἄλλὰ λέγεται ὅτι τὸ νερὸ ἐκεῖ ποὺ ἔτρεχε θὰ ξανατρέξῃ... Ἄς ἐλπίσωμεν λοιπὸν ὅτι σύντομα θὰ ἀναγεννηθῆ ἐκ τῆς τέφρας του, ὡς Φοῖνιξ, ὁ τόσην ἐνδοξον δράσιν σημειώσας Ἀθλητικὸς Σύλλογος Ἀρβιτοκερασιᾶς, ὁ Α.Σ.Α. καὶ θὰ γράψῃ νέας σελίδας δόξης καὶ μεγαλείου...

7. Ναπολέων Παπαγεωργίου.

Πολυνίκης ἀθλητῆς ἀγῶνων.

Πανελληνιονίκης—Βαλκανιονίκης—Διεθνικονίκης

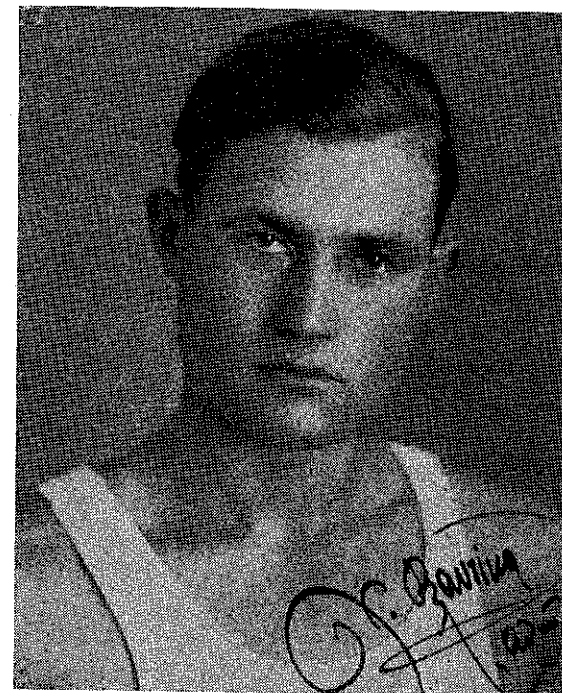
Τοῦ ΑΝΑΣΤ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Ἀρχαῖον πνεῦμα ἀθάνατον, ἀγνὲ πατέρα,
τοῦ ὄραίου τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ ἀληθινοῦ,
κατέβα, φανερώσου καὶ ἀστραψ' ἐδῶ πέρα,
στὴ δόξα τῆς δικῆς σου γῆς καὶ τ' οὐρανοῦ.

Στὸ δρόμο καὶ στὸ πάλεμα καὶ στὸ λιθάρι,
στῶν εὐγενῶν ἀγῶνων λάμψε τὴν ὁρμή,
καὶ μὲ ἀμάραντο στεφάνωσε κλωνάρι,
καὶ σιδερένιο πλάσε καὶ ἄξιο τὸ κορμί.

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Ἐγεννήθη στὴν Ἀρβιτοκερασιᾷ τὸ ἔτος 1908. Μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας του, κατὰ τὰ μαθητικά του χρόνια, δὲν εἶχε ἀσχοληθῆ μετὸν ἀθλητισμό. Τὸ ἀθλητικὸν του στάδιον μετὰ τὰ ἀγωνίσματα στίβου ἄρχισε ἀπὸ τῆς ἡλικίας αὐτῆς, κατὰ παρότρυνσιν τοῦ Ἀθλητικοῦ Συλλόγου τῆς γε-

Ναπολέων Κ. Παπαγεωργίου.
Βαλκανιονίκης Ἀθλητισμοῦ

νετείας του Ἀρβιτοκερασιᾶς, τοῦ περιφανοῦς Α.Σ.Α. καὶ εἰδικώτερον τοῦ ἐνθουσιώδους αὐτοῦ Προέδρου Ἀναστ. Μητροπούλου, πρὸς τὸν ὅποιον, ὡς ὁ ἴδιος ἀναφέρει, ἀναγνωρίζει πολλὰς χάριτας καὶ εὐγνωμοσύνην.

Εἰς τὸν ἐνεργὸν ἀθλητισμὸν ἐθήτευσε ἀπὸ τοῦ ἔτους 1928 - 1939, ὅποτε καὶ διέκοψε λόγῳ τοῦ Βου Παγκοσμίου πολέμου καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ ἔθνους περιπετειῶν. Κατὰ τὸ ὀλιγοχρόνιον τοῦτο διάστημα ἐξελίχθη εἰς ἀθλητὴν πρώτου μεγέθους¹.

Κατὰ τὰ ἔτη 1928 - 29 ἔλαβε μέρος ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Α.Σ.Α. εἰς ἀγῶνας Ἀρβιτοκερασιᾶς, Παναρκαδικῶν Τριπόλεως, ἑκατονταετηρίδα Λεβειδίου, καὶ Παναρκαδο - Λακωνικῶν Σπάρτης, καθ' οὓς ἀπέσπασε πρώτας

1. Ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀθλητικῆς δράσεως τοῦ Ναπ. Παπαγεωργίου παρεσχέθησαν παρὰ τοῦ ἴδιου ἐκ τοῦ ἐπισημοῦ αὐτοῦ Ἀρχείου.

νίκας εις τὸν ἀκοντισμὸν, τὴν λιθοβολίαν, τὸ ἄλμα εἰς μῆκος, τὸ ἄλμα ἐπὶ κοντῷ, τὸ πένταθλον κ.λ.π. ἀνακηρυχθεὶς «Πολυνίκης ἀθλητῆς ἀγώνων».

Κατὰ τὰ ἔτη 1930 - 1933 ἔλαβε μέρος εἰς τοὺς Πανθρακικοὺς ἀγῶνας Σερρών, εἰς τὰ Θεσσαλονίκεια, εἰς τοὺς Πανθρακικοὺς Καβάλλας, εἰς τοὺς ἀγῶνας Βορ. Ἑλλάδος: Δράμας, Ἀλεξανδρουπόλεως, Εἰάνθης, καθὼς καὶ εἰς τὰ Πανθεσσαλονίκεια, ἀποσπᾶσας ὅλας σχεδὸν τὰς πρώτας νίκας καὶ ἀνακηρυχθεὶς «ἐπτάκις πολυνίκης ἀθλητῆς ἀγώνων».

Κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ 1930 - 1939, πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἀγώνων, ἔλαβε μέρος καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς ἀγῶνας Ἑσωτερικοῦ καὶ Ἐξωτερικοῦ, ὡς κάτωθι:

Εἰς τοὺς κατ' ἔτος διεξαγομένους Πανελληνίους ἀγῶνας, ἀναδειχθεὶς πρῶτος νικητὴς εἰς τὸν ἀκοντισμὸν καὶ τὴν λιθοβολίαν καὶ ἀνακηρυχθεὶς δεκάοκτάκις Πανελληνιονίκης.

Εἰς τοὺς Βαλκανικοὺς ἀγῶνας Βελιγραδίου, Ἀθηνῶν, Βουκουρεστίου, Ζάγκρεμπ κ.λ.π. ἔλαβε μέρος εἰς τὸν ἀκοντισμὸν ἀνακηρυχθεὶς δεκάκις Βαλκανιονίκης.

Ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως εἶναι τὸ γεγονός ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1936 εἰς τοὺς Βαλκανικοὺς ἀγῶνας, ἐπέτυχε βολὴν ἀκοντίου 64.69 μ. δημιουργήσας οὕτω νέαν Ἑλληνικὴν καὶ Βαλκανικὴν ἐπίδοσιν, διατηρηθεῖσαν ἐπὶ εἰκοσαετίαν ἐν Ἑλλάδι καὶ δωδεκαετίαν ἐν τῇ Βαλκανικῇ.

Πέραν τῶν ἀνωτέρω ἀγώνων ἔλαβε μέρος εἰς τὸ Διασυλλογικὸν Πρωτάθλημα Ἀττικῆς, πρωτεύσας ἐξάκις εἰς τὸν ἀκοντισμὸν, εἰς τὸ Πανελλήνιον πρωτάθλημα δεκάθλου, εἰς τὸ Βαλκανικὸν πρωτάθλημα, εἰς τὰ Βενιζέλεια τῆς Κρήτης, εἰς συναντήσεις διαφόρων Ἑθνικῶν ομάδων, Ἑλβετίας-Ἑλλάδος, Πολωνίας - Ἑλλάδος, Οὐγγαρίας - Ἑλλάδος, Τσεχοσλοβακίας - Ἑλλάδος, Γιουγκοσλαβίας, Νορβηγίας, Αἰγύπτου κ.λ.π., ὅπου εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς συναντήσεις ἀπέσπασε εἰς τὸν ἀκοντισμὸν μόνον πρώτας καὶ ἐλαχίστας δευτέρας νίκας.

Γενικῶς ὁ Ναπολέων Παπαγεωργίου, κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς ἀθλητικῆς του δράσεως 1928 - 1939, ἐκέρδισε εἰς Πανελληνίους, Βαλκανικοὺς καὶ Διεθνεῖς ἀγῶνας τὰς κάτωθι νίκας:

1) Εἰς τὸ ἀκόντιον ἐννέα πρώτας νίκας	(9)
2) Εἰς τὴν Λιθοβολίαν ἑπτὰ πρώτας νίκας	(7)
3) Ἀνεκηρύχθη δεκάκις Βαλκανιονίκης	(8)
4) Ἐκέρδισε Διεθνεῖς νίκας τέσσαρας πρώτας	(4)
5) » » » τρεῖς δευτέρας	(3)
6) » » » μίαν τρίτην	(1)
7) » » » δύο τετάρτας	(2)

Ἔλαβε μέρος εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας τοῦ Βερολίνου τὸ 1936, μὴ προκριθεὶς ὅμως, καθ' ὅσον δὲν ἐπέτυχε τὸ ὄριον τῆς προκρίσεως εἰς τὸν ἀκοντισμὸν, τὸ ὁποῖον ἦτο 63.50μ.

Ἦδη καὶ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1945 καὶ ἐντεῦθεν, ἐξελέγη κατ' ἐπανάληψιν καὶ διατελεῖ εἰσέτι: Μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Σ.Ε.Γ.Α.Σ., Πρόεδρος τοῦ Διασυλλογικοῦ Πρωταθλήματος Ἀττικῆς, Ἐφορος Παναθηναϊκοῦ Σταδίου, Ὀργανωτὴς Ἑσωτερικῶν καὶ Διεθνῶν ἀγώνων κ.λ.π.

Κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα 1949-1958, ἔλαβε μέρος εἰς Ἀποστολὰς ὡς Ἀρχηγὸς τῆς Ἑθνικῆς Ὀμάδος, κατ' ἐντολήν τοῦ Σ.Ε.Γ.Α.Σ., εἰς Βελιγράδιον τρίς, εἰς Αἴγυπτον, Σόφιαν καὶ Βουκουρέστιον δίς, καὶ εἰς Κων(πο)λίαν ἅπαξ.

Κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα τῆς ἀθλητικῆς δράσεώς του καὶ τῶν πρὸς τὸν Ἀθλητισμὸν τῆς χώρας προσφερομένων παρ' αὐτοῦ ὑπηρεσιῶν, πλὴν ἄλλων πολλῶν ἐπάθλων καὶ βραβείων, ἔτυχε καὶ τῶν κάτωθι τιμητικῶν διακρίσεων:

Κατὰ Σεπτέμβριον ἔτους 1937 ὁ Πανιώνιος Γυμναστικὸς Σύλλογος, εἰς τὴν δύναμιν τοῦ ὁποίου ὁ Παπαγεωργίου ἀπὸ τοῦ ἔτους 1933 ἀνήκεν, τοῦ ἀπένευμεν διὰ τὴν νέαν ἐν Βουκουρεστίῳ ἐπίδοσίν του, ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τοῦ τότε Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος Ἰ. Μεταξᾶ, τὸ χρυσοῦν μεταλλίον τοῦ Συλλόγου, τὸ δὲ ἔτος 1958 ἐτιμήθη παρὰ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Παύλου, διὰ τὰς πολλαπλὰς πρὸς τὸν ἀθλητισμὸν ὑπηρεσίας του καὶ διὰ τοῦ χρυσοῦ μεταλλίου τοῦ Φοίνικος.

Ὁ Ναπολέων Παπαγεωργίου ὑπῆρξε ἀναμφιβόλως δημιούργημα κατὰ μέγα μέρος τῶν ἰδικῶν του ἱκανοτήτων ἀλλὰ καὶ τοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1926-1932 δράσαντος καὶ ἀκμάσαντος Ἀθλητικοῦ Συλλόγου Ἀρβανιτοκερασιᾶς, τοῦ Α.Σ.Α., τοῦ ὁποίου τὴν ἐνδοξον δρᾶσιν ἐν πάσει λεπτομερεῖᾳ ἀνέφερε στὸ προηγούμενον κεφάλαιον ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἀναστ. Μητρόπουλος. Τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου ἐκείνου, τοῦ πράγματι ἀνέδειξαν, ἐδόξασαν καὶ κατέστησαν γνωστοὶ ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον καὶ πέραν αὐτοῦ τὸ μικρὸν μᾶς τὸ χωριό, σήμερα μὲ ἀγάπη καὶ συγκίνηση ἀναθυμοῦνται τὸ στίχο τῆς παλιᾶς ἐποχῆς τῆς Σπάρτης, ποῦ ἔψαλλε ὁ ἀνδρικός χορὸς:

«Ἄμμες ποκ' ἡμεῖς ἄλκιμοι νεανίαυ».

ποῦ θὰ εἶπῃ «πὼς κάποτε κι' ἐμεῖς εἵμασταν καλοὶ καὶ σπουδαῖοι ἀθληταί», προσθέτουν δὲ σήμερα, σιωπηλοὶ καὶ μὲ συγκρατημένη αἰσιοδοξία, πὼς περιμένουν νὰ ἀκούσουν καὶ ἀπὸ τὰ σημερινὰ παιδιὰ τῆς Κερασιᾶς, τὸν ἄλλον στίχο τῶν νέων τῆς Σπάρτης...

«Ἄμες δὲ γ' ἐσσόμεθα πολλῶ κάρωνες»,

ποῦ θὰ εἶπῃ «ὅτι κι' ἐμεῖς θὰ γίνουμε καλύτεροὶ ἀπὸ Σᾶς»...

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΠΟΧΗ.—ΙΔΡΥΣΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΚΕΡΑΣΙΩΤΩΝ

1958 - 1963

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

1. Ἱστορία ἰδρύσεως τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐνώσεως Κερασιωτῶν καὶ τὸ πρῶτον αὐτῆς Διοικ. Συμβούλιον.

Ἡ σκέψις ἰδρύσεως κοινωφελοῦς Σωματείου, ἀπὸ τοῦς ὑπερεκατὸν πενήκοντα καὶ πλέον ἐν Ἀθήναις ἐδρισκομένους Κερασιῶτες (Ἀρβανιτοκερασιῶτες), ἐκαλλιιεργεῖτο ἀπὸ ἀρκετῶν ἐτῶν. Ὁ πρῶτος σπόρος καὶ ἡ μετέπειτα ἀνάπτυξις του, ἀναντιρρήτως ὀφείλεται στὸν συμπατριώτην μας δικηγόρον καὶ νῦν Βουλευτὴν Ἀρκαδίας κ. Δ. Ἄρχον, ὁ ὁποῖος, δταν ὄριμασε τὸ πρᾶγμα, προέβη στὴν κατάρτιση καὶ ἐγκριση τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Ἐνώσεως, ἡ ἐπίσπευση ὅμως καὶ ἡ ταχεῖα διοργάνωση τῶν ἀρχαιεσιῶν ὀφείλεται, κατὰ μέγα μέρος, στὸν ἐπίσης πατριώτην ὁμογενῆ κ. Πέτρον Σιαπέραν.

Ἐτσι τὴν 21ην Νοεμβρίου 1958, καὶ ὑπὸ τοῦς πλέον αἰσίους οἰωνοὺς καὶ προβλέψεις, βάσει τοῦ ἐν λειτουργίᾳ τεθέντος Καταστατικοῦ τῆς Ἐνώσεως Κερασιωτῶν, ἔλαβον χώραν οἱ πρῶτες ἀρχαιεσιεῖς καὶ ἡ ἐκλογή τοῦ πρῶτου Διοικ. Συμβουλίου τῆς Ἐνώσεως, τὸ ὁποῖον συνεκροτήθη εἰς Σῶμα ὡς κάτωθι:

1) Πρόεδρος: Ἀναστ. Γ. Στεφάνου, 2) Ἀντ)δρος Πέτρος: Π. Σιαπέρας, 3) Γεν. Γραμματεὺς: Εὐθύμιος Ι. Γριμπᾶς, 4) Ταμίας: Γεώργ. Ἀποστολαῖς, Σύμβουλοι: 5) Δημ. Ἀθ. Ἄρχος, 6) Δημ. Εὐθ. Σαρρῆς, 7) Δημ. Κ. Παπαγεωργίου καὶ 8) Εἰδικὸς Γραμματεὺς: Δημ. Π. Πετράκης.

Τὸ ὡς ἄνω Δ. Σ. τῆς Ἐνώσεως Κερασιωτῶν, ἀμέσως μετὰ τὴν ἐκλογή του, ἐπελήφθη τῆς ἐξετάσεως καὶ ἐπιλύσεως διαφόρων προβλημάτων, ἀποσκοπούντων κυρίως στὴν βελτίωση τῶν ὄρων τῆς ζωῆς, τῶν ἐν τῇ γενετείρᾳ παραμενόντων καὶ διαβιούντων πατριωτῶν. Μετὰ πάροδον δὲ διετίας ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐκλογῆς του, ἤτοι τὴν 20ὴν Νοεμβρίου 1960, συνήλθεν ἡ «Ἐνωσις Κερασιωτῶν» εἰς δευτέραν τακτικὴν Γεν. Συνέλευσιν, ἐνώπιον τῆς ὁποίας ὁ Πρόεδρος κ. Ἀναστ. Στεφάνου ἐξέθεσε τὰ πεπραγμένα τῆς διετίας 1958-1960 ὡς κάτωθι:

2. Πεπραγμένα Δ. Σ. «Ἐνώσεως Κερασιωτῶν» κατὰ τὴν πρῶτην διετίαν 1958 - 1960.

«Ἐπιθυμῶ ἐκ μέρους τῆς σημερινῆς Γεν. Συνελεύσεώς μας, κατὰ πρῶτον, νὰ ἀπευθίνα ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν πρὸς ὄλους τοὺς πατριώτας μας: στὸ χωριό, τὰ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς ξενιτευμένα παιδιὰ τῆς Κερασιᾶς, καὶ εἰδικώτερον πρὸς τὴν ἐν Σικάγῳ ἀδελφὴν Ὀργάνωσιν ἢ «Ἀδελφότης Μαθητῶν» πρὸς τοὺς σκοποὺς καὶ ἐπιδιώξεις τῆς ὁποίας ταυτίζονται καὶ οἱ ἰδιοὶ μας.

»Συνεπληρώθη ἤδη σχεδὸν ἡ πρῶτη διετία, ἀπὸ τῆς ἡμέρας κατὰ τὴν ὁποίαν, ἐντολῇ ἡμῶν, τὸ ἀπερχόμενον Διοικ. Συμβούλιον ἀνέλαβε νὰ χειρισθῇ τὰ ζητήματα τῆς Ἐνώσεώς μας, σύμφωνα μετὰ τὸ πνεῦμα καὶ τοὺς σκοποὺς τοῦ Καταστατικοῦ αὐτῆς. Κύριον σκοπὸν τῶν ἐνεργειῶν του τὸ Δ.Σ. ἔταξεν ἀφ' ἐνός τὴν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν διαβιώσεως τῶν κατοίκων τῆς γενετείρας ἡμῶν Κερασιᾶς, δι' ἀνουψέσεως τοῦ οἰκονομικοῦ, μορφωτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἐπιπέδου τῆς ζωῆς των, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν κοινωνικὴν καὶ πνευματικὴν προαγωγήν τῶν μελῶν αὐτοῦ. Βάσει τῶν σκοπῶν αὐτῶν τὸ Δ.Σ. εἰργάσθη καὶ ἐπέτυχε τὰ κάτωθι ἀποτελέσματα:

» 1) Ἀὔξησις τοῦ γεωργικοῦ εἰσοδήματος: Πρὸς δημιουργίαν προόδου καὶ αὔξησιν τοῦ γεωργικοῦ εἰσοδήματος τῶν οἰκογενειῶν τῶν συμπατριωτῶν μας, διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς δένδροκομίας, τῆς μελισσοκομίας, τῆς οἰκοσίου κτηνοτροφίας, τῆς οἰκοτεχνίας, τῆς ὀργανώσεως ὄρων υγείας καὶ τὴν ἐν γένει ἐκπολιτιστικὴν αὐτῶν πρόοδον, τὸ Δ.Σ. τῆς Ἐνώσεως κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰανουαρίου 1959, προεκήρυξε ἐν συνόλῳ δέκα τέσσαρα (14) Βραβεῖα, συνολικοῦ ὕψους 7.150 δραχμῶν, ἀπονεμητέα εἰς προοδευτικοὺς κατοίκους τῆς Κοινότητος, παρ' Ἐπιτροπῆς προεδρευομένης παρὰ τοῦ κ. Νομάρχου Ἀρκαδίας, τῇ συμμετοχῇ καὶ ὑπαλλήλων τῆς Διευθύνσεως Γεωργίας Ἀρκαδίας.

» Ἡ βαθύτερη ἐννοία τῆς θεσπίσεως τῶν ἐν λόγῳ βραβείων ἦτο ἡ παρότρυνση πρὸς δημιουργίαν ἐγγενοῦς ἀμίλλης καὶ προόδου, ὥστε τὸ χωριὸ καθιστάμενον ὕλικῶς καὶ ψυχικῶς βιώσιμον, νὰ δυνηθῇ νὰ συγκρατήσῃ, τὴν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀθρόως διαρρεῦσα σὰν νεότῃτα πρὸς τὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα καὶ τὰς ξένας χώρας, μετὰ ἀποτελεσματικὴν ἐρῆμωσιν τοῦ χωριοῦ μας.

» Ὁ ἀντίκτυπος τῆς προκηρύξεως τῶν βραβείων τοῦ εἶδους αὐτοῦ ἔκαμεν ἀρίστην ἐντύπωσιν καὶ ἐσχολιάσθη εὐμενέστατα καὶ ἐγκωμιστικῶς ἀπὸ τὸν Ἀθηναϊκὸν καὶ Ἐπαρχιακὸν Τύπον, τὸ Ραδιόφωνον καὶ ἄλλους πνευματικούς ἀνθρώπους, ὡς π.χ. ὑπὸ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Βενέζη, παρεκτός πολλῶν ἄλλων συγχαρητηρίων καὶ ἐπαίνων, τοὺς ὁποίους ἀπηύθυναν πρὸς τὴν Ἐνωσιν Κερασιωτῶν διάφοροι Δημόσιοι Ὑπηρεσίαι, ὁ Ὑπουργὸς τῆς Γεω-

γίας, ο Νομάρχης Ἀρκαδίας κλπ., ἡ δὲ Ἐνώσις μας ἀνεκνήρυχθη ὑπὸ τῆς Νομαρχίας Ἀρκαδίας καὶ ἐδεργέτις τῆς Κοινότητός μας.

»Πέραν τούτου, συμπαραστάσει καὶ τῆς Διευθύνσεως Γεωργίας Ἀρκαδίας, ἡ Ἐνώσις μας πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, τῆς βελτιώσεως δηλονότι τοῦ γεωργικοῦ καὶ κτηνοτροφικοῦ εἰσοδήματος τῶν κατοίκων, προέβη εἰς τὴν ἀγορὰν, α) πέντε χιλιάδων πενήκοντα (5.050) φυτῶν λεπτοκαρυᾶς (φουντουκιᾶς), διὰ δαπάνης δρχ. 4.040 καὶ β) ἑπτὰ, βελτιωμένης ράτσας χοιριδιῶν, διὰ δαπάνης 2.800 δραχμῶν, ἵνα ἀμφοτέρα διενεμήθησαν δωρεὰν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Κοινότητος. Ἐπὶ πλέον ἐβοηθήσαμεν καὶ τὴν ἀγροτικὴν ἔκθεσιν Τεγέας ἐν τῷ μέτρῳ τῶν οικονομικῶν ἡμῶν δυνατοτήτων.

» 2. Δενδροφύτευσις - Φυτώριον: Τὸ Διοικ. Συμβούλιον τῆς Ἐνώσεώς μας, ἀποβλέπων εἰς τὴν δημιουργίαν μελλοντικοῦ σοβαροῦ καὶ παγίου οικονομικοῦ πόρου διὰ τοὺς κατοίκους τῆς Κοινότητός μας, καθὼς ἐπίσης καὶ τῶν γειτονικῶν Κοινοτήτων, Βλαχοκερασιᾶς, Καλτεζῶν, Κολλιῶν καὶ Ἀλεποχωρίου, ἐσκέφθη ν' ἀξιοποιήσῃ ὅλην τὴν χέρσον περιοχὴν, τὴν περικλειομένην μεταξὺ τῶν ὄριων τῶν ὡς ἄνω Κοινοτήτων.

» Πρὸς τούτοις, πρωτοβουλία τῆς Ἐνώσεώς μας, συμπαραστάσει δὲ καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις Συλλόγων τῶν ὡς ἄνω Κοινοτήτων, υἱοθετήθη καὶ ἀπεφασίσθη παρὰ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, ἡ δενδροφύτευσις ὄλου τοῦ χέρσου χώρου, ἐκτάσεως 40-50 χιλιάδων στρεμμάτων, διὰ φυτῶν καστανιάς, καρυδιᾶς, πεύκων, φουντουκιᾶς κλπ. τῆς δαπάνης ὑπολογιζομένης εἰς πολλὰ ἑκατομύρια δραχ. καὶ καταβληθησομένης ἐξ ὀλοκλήρου παρὰ τοῦ Κράτους. Τὸ ἐν λόγῳ ἔργον εἶναι μέγα καὶ κατ' ἐξοχὴν παραγωγικόν. Διὰ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ ἱδρυθησομένου δάσους, ἐκ δένδρων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καρποφόρων, ἀφ' ἐνὸς μὲν οἱ συμπολεῖται μας, καθὼς καὶ οἱ κάτοικοι τῶν ἄλλων γειτονικῶν Κοινοτήτων, θὰ ἀποκτήσουν εἰς τὸ διηνεκὲς σταθερὸν εἰσόδημα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπὸ τοῦδε θὰ ἔχουν συνεχῆ ἐργασιακὴν ἀπασχόλησιν καὶ σταθερὸν ἡμερομίσθιον.

» Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν καὶ πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν ἀναδάσωσιν φυτῶν, τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας ἀπεφάσισε καὶ τὴν ἱδρυση καταλλήλου δασικοῦ φυτωρίου εἰς θέσιν «Ἁγίος Παῦλος», ἐδρισκομένην εἰς τὸ κέντρον σχεδὸν τῆς ἀναδασωτέας ἐκτάσεως. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγκατελείφθη ἡ προσπάθεια τῆς Ἐνώσεως πρὸς δημιουργίαν ἰδιοῦ τοῦ φυτωρίου εἰς τὸ χωριό, ἀφοῦ θὰ δύναται νὰ προμηθευθῆται τὰ δενδρύλια ἐκ τοῦ Κρατικοῦ δασικοῦ φυτωρίου.

» Ἡ δαπάνη τοῦ φυτωρίου αὐτοῦ, διὰ τὴν ἀρχικὴν μόνον ἐγκατάστασιν του, θὰ στοιχίσῃ πλέον τῶν 300.000 δρχ. τὰς ὁποίας θὰ καταβάλλῃ ἐξ ὀλοκλήρου τὸ Δημόσιον.

» 3. Κοινωνοφελῆ ἔργα: Ὑπὸ τῆς Ἐνώσεώς μας διετέθησαν διὰ τὴν

κατασκευὴν ὑδραγωγείου εἰς θέσιν «Μέξια» καὶ μεταφορὰν τοῦ ὕδατος ἀπὸ τούτου εἰς τὸ Νεκροταφεῖον, δραχμαὶ 10.876.

» Ἐμελετήθη τὸ ζήτημα τῆς ὑδρεύσεως τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου μας καὶ ἐγένετο δοκιμὴ ἀνευρέσεως νέας πηγῆς ὕδατος εἰς θέσιν «Δέση», ἵνα μεταφερθῇ ἐκ ταύτης τὸ ὕδωρ εἰς τὸ Σχολεῖον. Τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως δὲν ἦτο ἐνθαρρυντικόν. Ἐμελετήθη ὡσαύτως ἡ ὑδρευσις τοῦ ἐκ τοῦ φρέατος Κορομηλαῖ διὰ σωλήνων, ἀλλὰ καὶ ἡ λύσις αὕτη δὲν φαίνεται ἱκανοποιητικὴ. Παρ' ὅλ' αὐτὰ αἱ προσπάθειαι μας θὰ συνεχισθοῦν καὶ ἐλπίζομεν νὰ εἰρεθῇ λύσις καὶ διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο.

» Ἐμελετήθη ἡ γενικὴ ὑδρολογικὴ κατάστασις τοῦ χωρίου μας, ὑπὸ τοῦ, ἐνεργείας τῆς Ἐνώσεώς μας, ἀποσταλέντος παρὰ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας γεωλόγου κ. Κολιοπούλου, ὅστις ἀπεφάνθη ὅτι δὲν ὑπάρχει πιθανότης αὐξήσεως τῶν ὑδάτων διὰ γεωτρήσεως, διότι τὰ ὕδατα εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ χωριοῦ εἶναι ἐπιφανειακά.

» Πέραν αὐτοῦ, ἐξεπονήθησαν κατάλληλα σχέδια ἀγροτικῶν ξηρῶν ἀποχωρητηρίων, δι' ὧν πρέπει νὰ γίνῃ προσπάθεια, ἵνα ἐφοδιασθοῦν ὅλαι αἱ οἰκίαι τοῦ χωριοῦ μας, δι' ὑγιεινῶν καὶ καταλλήλων ἀποχωρητηρίων.

» Τὴν Ἐνωσὶν μας ἀπασχόλησεν ἐπίσης ζῶντος καὶ τὸ θέμα τῆς ἡλεκτροδοτήσεως τοῦ χωριοῦ μας καθὼς καὶ τῶν πέριξ Κοινοτήτων, ἐκ τοῦ Ἐθνικοῦ Δικτύου διανομῆς (Δ.Ε.Η.). Ἡ προσπάθειά μας ὅμως αὕτη ἀπέβη πρὸς τὸ παρὸν ἄκαρπος, διότι ἡ Δ.Ε.Η. δὲν ἠθέλησε νὰ περιλάβῃ πρὸς τὸ παρὸν εἰς τὸ πρόγραμμά της καὶ τὴν ἡλεκτροδότησιν τῆς περιοχῆς μας, θεωροῦσα ταύτην μὴ οικονομικῶς συμφέρουσαν δι' αὐτήν.

» Διὰ τὴν τοποθέτησιν ὄρολογίου εἰς τὸ Κωδωνοστάσιον τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ἡ Ἐνωσις Κερασιωτῶν, κατ' ἐπιθυμίαν καὶ τῆς ἐν Σικάγῳ Ἀδελφότητος ἢ «Μανθυρέα», διατυπώθεισιν ἐν σχετικῇ ἐπιστολῇ της, ἐξεπόνησε μέσῳ τοῦ ἐξαιρέτου συμπατριώτου μηχανικοῦ κ. Στεφ. Ἀρχου πλήρη μελέτην, τὴν ὁποίαν καὶ ἀπέστειλε πρὸς τὴν Ἀδελφότητα. Διὰ τῆς μελέτης αὐτῆς ἡ σχετικὴ δαπάνη τοποθετήσεως τοῦ ὄρολογίου ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ κωδωνοστασίου τοῦ Ναοῦ προϋπελογίσθη εἰς δρχ. 60.000, ἐνῶ ἡ τοποθέτησις τοῦ ὄρολογίου ἐπὶ εἰδικοῦ πύργου ὕψους 10 περίπου μέτρων ἐπὶ τοῦ λόφου «Ἀγιάννη», προϋπελογίσθη εἰς δραχμὰς 110.000.

» 4. Πρακτικὴ Ἀγροτικὴ Βιβλιοθήκη: Ἐπὶ ἀπόκτησιν γεωργικῶν πρακτικῶν γνώσεων, ἠγοράσθη παρὰ τῆς Ἐνώσεώς μας ἱκανὸς

1. Ἡ Βιβλιοθήκη ἐνισχύθη κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος καὶ μὲ ἄλλα 106 βιβλία ἱστορικά, γεωργικά, ἐγκυκλοπαιδικά, προερχόμενα ἀπὸ τὴν δωρεὰν τοῦ ὁμογενοῦς Γεωργίου Σαραντάκη.

ἀριθμὸς πρακτικῶν γεωργικῶν βιβλίων, τὰ ὅποια μέσῳ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου Κερασιᾶς, ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσιν ὅλων τῶν φιλομαθῶν γεωργῶν τῆς Κοινότητός μας.

»5. Σχολεῖον Ἀγροτικῆς Οἰκοκυρικῆς: Μερὶ μὴ τῆς Ἐνώσεώς μας λειτουργεῖ εἰς τὴν Κοινότητα Κερασιᾶς μεταβατικὴ Οἰκοκυρικὴ Σχολή. Ἐξευρέθη κατάλληλος οἰκία, ἥτις ἐφοδιασθεῖσα ὑφ' ἡμῶν καὶ μὲ ἐπαρκῆ οἰκοσκευὴν (πίατα, σόμπαν, βραστήρα κλπ.) διὰ δαπάνης 2.700 δραχμῶν, χρησιμοποιεῖται ἤδη, τόσον διὰ τὴν διδασκαλίαν, παρὰ τῆς Κρατικῆς ὑπαλλήλου Ἀγροτικῆς Οἰκοκυρικῆς, οἰκοκυρικῶν μαθημάτων, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν καὶ εὐχερεστέραν διαμονὴν τῆς εἰς τὴν Κοινότητα, πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων τῆς. Ἡ ἐν λόγῳ ἀγροτολίσχη, λειτουργεῖ ἤδη μὲ 30-35 ἀγροτονεάνιδας τοῦ χωρίου μας, προσέφερε δὲ καὶ προσφέρει σπουδαίας ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἐξέλιξιν καὶ τὸν ἐκπολιτισμὸν τῆς ἐν καθυστερήσει διαβιούσης ἀγρότιδος. Ἐπίσης κατεβλήθη προσπάθεια διὰ τὴν ἰδρυσιν παρὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ταπητουργικοῦ Ὄργανισμοῦ, Ταπητουργικῆς Σχολῆς εἰς τὴν Κοινότητα, πλὴν ὅμως ἡ αἴτησίς μας δὲν ἰκανοποιήθη, διότι ἡ δυναμικότης τῆς Κοινότητος εἰς ἔμψυχον ὑλικὸν δὲν εἶναι ἐπαρκῆς.

»6. Ἱστορία καὶ Λαογραφία: Ἐξητήθησαν ἀπ' ὅλους τοὺς δοκίμους συμπατριώτας μας, σημειώματα ἐπὶ ἱστορικῶν καὶ λαογραφικῶν στοιχείων τῆς Κοινότητός μας, τὰ ὅποια συγκεντρούμενα καὶ ἐπεξεργαζόμενα καταλλήλως θέλουσι δημοσιευθῆ, ὡς αὐτοτελεῖς πραγματεῖαι, ὑπὸ τοὺς τίτλους ΙΣΤΟΡΙΑ καὶ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΚΕΡΑΣΙΑΣ (Ἀρβανιτοκερασιᾶς). Τοιαῦτα σημειώματα ἤρχισαν ἤδη ἀποστελλόμενα εἰς τὴν Ἐνωσίαν μας.

»7. Κοινωνικὴ δράσις: Διὰ τὴν γνωριμίαν καὶ σύμφιξιν τῶν δεσμῶν μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ἐνώσεως ἀπ' ἑνός, καὶ ἀπ' ἑτέρου διὰ τὴν δημιουργίαν φιλικοῦ περιβάλλοντος εἰς τὸ χωρίο μας, τὸ Δ.Σ. κατὰ τὸ διάστημα τῆς θητείας του, διοργάνωσε δύο ἐκδρομὰς εἰς τὴν γενέτειραν, δύο συνεστιάσεις εἰς Ἀθήνας, μίαν ἐκδρομὴν εἰς περίχωρα Ἀθηνῶν καὶ ἓνα ἐπίσημον χορὸν εἰς Ἀθήνας, ἐν συνεργασίᾳ καὶ μετὰ τῶν Συλλόγων, Βλαχοκερασιᾶς, Κολλινῶν καὶ Καλτεζῶν.

»Αὐταὶ ὑπῆρξαν ἐν βραχυλογίᾳ αἱ ἐπιδιώξεις, ἐπιτεύξεις καὶ τὰ ἐν γένει πεπραγμένα τοῦ Δ.Σ. τῆς Ἐνώσεως Κερασιωτῶν κατὰ τὴν λήξαν διετή θητείαν 1958-1960.»

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Πρόεδρος ἀνέγνωσε τὸν Ἰσολογισμὸν τοῦ τελευταίου διαχειριστικοῦ ἔτους, τὸν ὁποῖον καὶ ἐνέκρινεν ἡ Γενικὴ Συνέλευσις. Κατὰ τὸν Ἰσολογισμὸν τοῦτον τὰ μὲν ἔσοδα τοῦ ἔτους 1959-60 ἀνῆλθον εἰς 37.552,50 δραχμὰς, αἱ δὲ δαπάναι εἰς 29.592, μένει ἐνεργητικὸν πρὸς μεταφορὰν εἰς τὸ ἔτος 1960-61 δρχ. 7.960,50.—

Ἐν τέλει ὁ κ. Πρόεδρος ἐκ μέρους τοῦ Δ.Σ., ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας πρὸς ὅλους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι, εἴτε ἠθικῶς εἴτε ὑλικῶς, συνέβαλον εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν καὶ προσπαθειῶν τῆς Ἐνώσεως Κερασιωτῶν. Εἰδικότερον, τὸ Συμβούλιον ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας του:

α) Πρὸς τὴν ἐν Ἀμερικῇ Ἀδελφότητα ἢ «Μανθουρέα» διὰ τὴν παρασχεθεῖσαν παρ' αὐτῆς οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν.

Ἀπὸ μιᾶς Ἐθνικῆς γιορτῆς στὸ χωριό.

β) Πρὸς τὸν Ἀντιπρόεδρον τῆς Ἐνώσεώς μας κ. Πέτρον Σιαπέραν, ὡσαύτως διὰ τὰς παρ' αὐτοῦ παρασχεθείσας οἰκονομικὰς ἐνισχύσεις.

γ) Πρὸς τὸν ἀξιότιμον Νομάρχην Ἀρκαδίας κ. Δ. Σαμπατακάκη, τὸν Διευθυντὴν Γεωργίας Νομοῦ Ἀρκαδίας κ. Ξεν. Γάβαρην καὶ τοὺς λοιποὺς Γεωργικοὺς καὶ Δασικοὺς ὑπαλλήλους τοῦ Ὑπ. Γεωργίας, οἵτινες προθύμως συμπαρίστανται καὶ ποικιλοτρόπως ὑποβοηθοῦν τὸ ἔργον τῆς Ἐνώσεώς μας.

δ) Πρὸς τὴν Παναρκαδικὴν Ὀμοσπονδίαν Ἑλλάδος (Π.Ο.Ε.) διὰ τὴν φιλοξενίαν, τὴν ὁποῖαν προθύμως μᾶς παρέχει εἰς τὰς αἰθούσας τῶν γραφείων τῆς.

Ἐκλογή νέου Διοικ. Συμ. διὰ τὴν διετίαν 1960-1962:

Εἶτα ἡ Γεν. Συνέλευσις προέβη εἰς ἐκλογὴν τοῦ νέου Δ.Σ. διὰ τὴν διετίαν 1960-62, τὸ ὁποῖον ἀμέσως συνεκροτήθη εἰς σῶμα ὑπὸ τὴν αὐτὴν σύνθεσιν:

Ἀναστ. Στεφάνου Πρόεδρος, Πέτρος Σιαπέρας Ἀντ)δρος, Εἰθ. Γριμπᾶς Γεν. Γραμματεὺς, Γεώργ. Ἀποστολάς Ταμίας, Δημ. Ἄρχος, Δημ. Παπαγεωργίου, Δημ. Σαρρῆς Σύμβουλοι καὶ Δημ. Πετράκης Εἰδ. Γραμματεὺς.

3. Απονομή βραβείων εις προοδευτικούς Κερασιώτες.

Καθ' ἃ ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς διετίας 1958-1960 ἀναφέρεται, ἡ «Ἐνωσις Κερασιωτῶν» διὰ τῆς ἀπὸ 10 Ἰανουαρίου 1959 ἀποφάσεώς της, εἶχε θεσπίσει δεκατέσσερα ἐν συνόλῳ βραβεῖα, ἀπονεμητέα εἰς προοδευτικούς ἀγρότας τῆς Κοινότητος Κερασιᾶς. Ἡ ἐν γένει δαπάνη τῶν ἀθλοθετηθέντων βραβείων κατεβλήθη ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ πρώτου Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ τέσσαρα ἄλλα μέλη τῆς Ἐνώσεως Κερασιωτῶν, ἡ δὲ ἀπονομή τῶν βραβείων ἔλαβε χώραν ἐν πανηγυρικῇ συγκεντρώσει τῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος Κερασιᾶς, παρ' Ἐπιτροπῆς, ὡς κατωτέρω:

Τὴν διοργάνωσιν καὶ ἐν γένει προπαρασκευὴν τῶν ἐν λόγῳ βραβεύσεων, ἡ Ἐνωσις Κερασιωτῶν ἀνέθηκεν ἐν λευκῷ εἰς τὴν Διευθύνσιν Γεωργίας τοῦ Νομοῦ Ἀρκαδίας, ὁ δὲ Νομάρχης Ἀρκαδίας εἰσηγήσει τοῦ Διευθυντοῦ Γεωργίας Νομοῦ Ἀρκαδίας, ὥρισε τὴν ἀπονομὴν τῶν βραβείων διὰ τὴν 11ην Δεκεμβρίου 1960, παρ' Ἐπιτροπῆς προεδρευομένης παρὰ τοῦ ἰδίου Νομάρχου καὶ ἀποτελουμένης ἀπὸ τὸν ἀρμόδιον Γεωπόνον γεωργικῶν ἐφαρμογῶν κ. Κατσέτον, τὴν Ὑπάλληλον ἀγροτικῆς καὶ οἰκοκυρικῆς οἰκονομίας Δίδα Μπαλαλάτου, τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐνώσεως Κερασιωτῶν κ. Στεφάνου καὶ τοὺς: Πρόεδρον τῆς Κοινότητος Κερασιᾶς κ. Γ. Σαρρῆν, Ἰερέα αἰδεσιμώτατον Β. Σιαπέραν καὶ Διευθυντὴν Δημ. Σχολείου κ. Χαρ. Μπουρτζον.

Τὴν πανηγυρικὴν αὐτὴν συγκέντρωσιν τῆς ἀπονομῆς τῶν βραβείων ἐτίμησαν, πλὴν τῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ πολλοὶ ἐπίσημοι ἐκ Τριπόλεως καὶ Ἀθηνῶν, μεταξὺ δὲ τούτων ὁ κ. Ἀσημ. Μακρῆς, Διευθυντὴς Δασῶν Ὑπουργείου Γεωργίας, ὁ Διευθυντὴς Γεωργίας Ἀρκαδίας κ. Ξεν. Γάβαρης, ὁ Δασάρχης Μαντινείας κ. Παπασπυρόπουλος, ὁ Ἀντδρος τῆς Ἐνώσεως κ. Π. Σιαπέρας, ὁ γεωπόνος κ. Μπομπολάκης, ὁ Νομαρχιακὸς ὑπάλληλος κ. Καραγγελῆς, ὁ Διευθυντὴς Τραπεζῆς Ἐμπορικῆς Πίστεως κ. Δελένδας, ὁ εἰσαγωγὴν ἐν Ἑλλάδι ἐξ Ἀμερικῆς καὶ δημιουργήσας τὴν μηλέαν Πιλαφᾶ-Ντελίσιους κ. Ἥλ. Πιλαφᾶς, αἱ τοπικαὶ ἀρχαὶ καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Εἰς τὴν πανηγυρικὴν αὐτὴν συγκέντρωσιν τῶν κατοίκων, γενομένην εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ Δημ. Σχολείου, ὅπου καὶ ἡ ἐκθεσις τῶν πρὸς βράβευσιν ἐκθεμάτων, ὅσα ἦτο δυνατόν ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των νὰ ἐκτεθοῦν ἐντὸς τῆς αἰθούσης, μετὰ προηγουμένην προσφώνησιν τοῦ Προέδρου τῆς Κοινότητος πρὸς τὸν κ. Νομάρχην καὶ τοὺς λοιποὺς ἐπισήμους, ὡμίλησαν πρὸς τοὺς προσελθόντας κατοίκους, ὁ κ. Νομάρχης, ὁ κ. Μακρῆς, ὁ κ. Γάβαρης, ὁ κ. Στεφάνου καὶ ὁ κ. Σιαπέρας, τονίσαντες ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Κοινότητος ὀφείλουσαν νὰ ἐπωφεληθοῦν τῶν καλῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν καταβαλλομένων προσπαθειῶν, καθὼς καὶ τῆς ὄλικῆς καὶ ἠθικῆς συμπαραστάσεως Κράτους καὶ Ἐνώσεως Κερασιωτῶν, πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῶν τῶν ἰδίων κατοίκων.

Τὴν ὄλην διαρρύθμισιν τῶν ἐκθεμάτων καὶ τοῦ δοθέντος πρὸς τιμὴν τῶν ἀνωτέρω ἐπισήμων, παρὰ τῆς Ἐνώσεως Κερασιωτῶν γεύματος, ἐπεμελήθη ἡ Ὑπάλληλος τῆς Ἀγροτικῆς Οἰκονομίας μετὰ τῶν μαθητριῶν της, κατοίκων τῆς Κοινότητος, αἵτινες παρουσίασαν ἀξιόλογον πρόοδον καὶ ἐξέλιξιν, ἰδίως εἰς τὰ ζητήματα τῆς οἰκοκυροσύνης.

Ἐν συνεχείᾳ ἐπηκολούθησεν ἡ ἀπονομή τῶν βραβείων παρὰ τοῦ Προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς κ. Νομάρχου. Ἐβραβεύθησαν δὲ κατὰ σειρὰν οἱ κάτωθι:

Βραβεῖον δρχ. 500 διὰ τὸ καλύτερο νοικοκυριό, ἀπενεμήθη εἰς τὴν ἀγρότιδα Κικὴν Βασιλογάμβρου.

Βραβεῖον δρχ. 500 διὰ τὴν ἀπόκτησιν βελτιωμένων ζώων, ἀπενεμήθη ἐξ ἡμισείας εἰς τοὺς α) Ἰωάν. Παπαδέλον καὶ β) Ἀθαν. Ἀρχον.

Βραβεῖον δρχ. 300 διὰ τὸν καλύτερον ὄρνιθωνα, εἰς τὴν οἰκογένειαν Παναγ. Βασιλογάμβρου.

Βραβεῖον δρχ. 500 διὰ τὴν φύτευσιν ὀπωροφόρων δένδρων, εἰς Γεώργ. Εὐθ. Σαρρῆν.

Βραβεῖον δρχ. 300 διὰ τὸν ἐξευγενισμὸν ἀγρίων ὀπωροφόρων δένδρων, εἰς Παντελεῆν Τρανόν.

Βραβεῖον δρχ. 500 διὰ τὴν ἀναδάσωσιν χέρσων τόπων μετὰ κωπαρίσσια, πεύκα, καστανιᾶς κλπ., ἐξ ἡμισείας εἰς Γεώργιον Κ. Γριμπάν καὶ Δημήτριον Ν. Πετράκη.

Βραβεῖον δρχ. 1000 δι' Εὐρωπαϊκὰς κυψέλας, εἰς Ἰωάννην Σαρρῆν.

Βραβεῖον δρχ. 650 διὰ τὸ καλύτερον κέντημα στὸ χέρι, κατενεμήθη εἰς τὰς ἀγροτονεάνιδας Ἐλένην Παπαλεξάνδρου, Ντίναν Ἀγγουρᾶ, Κικὴν Πολυζῶη καὶ Θεοδώραν Τρανοῦ.

Βραβεῖον δρχ. 600 διὰ τὸ καλύτερον ὕφαντόν — κιλίμι — κουβέρταν, εἰς τὰς ἀγροτονεάνιδας Κατερίνην Μιχαηλῆ, Πολυτίμην Ἀντωνοπούλου καὶ Κατερίνην Πιλαφᾶ.

Βραβεῖον δρχ. 500 διὰ κονσερβοποίησιν λαχανικῶν — φασολίων — μπάμιας — ντομάτας — κρέατος κλπ., εἰς Στέλλαν Πλατοπούλου καὶ Πηγὴν Τζιούμη.

Βραβεῖον δρχ. 600 διὰ τὴν καλύτεραν κομπόσταν — μαρμελάδαν — γλυκό, εἰς Στέλλαν Πλατοπούλου, Πηγὴν Τζιούμη καὶ Μαρίαν Μητροπούλου.

Πέραν τῶν ὡς ἄνω βραβείων, ἐνωρίτερον, ἦτοι εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὴν λήξιν τοῦ Σχολικοῦ ἔτους 1959-60 εἶχον ἀπονεμηθῆ τὰ μαθητικὰ βραβεῖα ἦτοι:

Βραβεῖον δρχ. 300 διὰ τὴν ἐπιμελημένην ἐμφάνισιν εἰς καθαρὸτητα ἱματισμοῦ, βιβλίων κ.λ.π., εἰς τὸν μαθητὴν τοῦ Δημ. Σχολείου Κερασιᾶς Κωννον Γ. Σαρρῆν.

Βραβείον δραχ. 300 διὰ τὸν ἐπιμελέστερον μαθητὴν ἢ μαθήτριαν τοῦ Δημ. Σχολείου, εἰς Ἀγγελικὴν Δεγαῖτου.

Βραβείον δραχ. 500 διὰ τὸν ἐπιμελέστερον ἀπόφοιτον Γυμνασίου, εἰς τὴν μαθήτριαν Ἐλευθερίαν Κοντογιάννη.

Μετὰ τὴν ἀπονομὴν τῶν βραβείων, τόσον ὁ Νομάρχης κ. Δ. Σαμπατακάκης, ὅσον καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως κ. Στεφάνου, συνεχάρησαν τοὺς βραβευθέντας καὶ ἐπήνεσαν τὴν πρόοδον τῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος καὶ τὴν πρόθυμον αὐτῶν συμμετοχὴν εἰς ὅλα τὰ προκηρυχθέντα βραβεῖα. Ἰδιαιτέρως εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν βραβεύσεως καὶ τοὺς λοιποὺς ἐπισκέπτας ἐνεποίησεν εὐχάριστον ἐντύπωσιν ἢ ἐν γένει ἀγογος καὶ πολιτισμένη ἐμφάνισις τῶν ἀγροτονεανίδων τοῦ χωριοῦ, ἀπόδειξις ὅτι σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ Σχολεῖον Ἀγροτικῆς Οἰκοκυρικῆς ἐπιτελεῖ σπουδαῖον προορισμὸν διὰ τὴν ἐν γένει πρόοδον τοῦ τόπου.

Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τῶν ἐπισήμων, ὁ Διευθυντὴς Δασῶν Ὑπουργείου Γεωργίας κ. Ἀσ. Μακρῆς, προσκεκλημένος τῆς Ἐνώσεώς μας, μετέβη μετὰ τοῦ Δασάρχου Μαντινείας, τοῦ Προέδρου τῆς Ἐνώσεώς μας καὶ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Σχολείου καὶ ἐπεθεώρησεν τὴν ἀναδασωτέαν ἔκτασιν εἰς θέσιν «Τριαντάφυλλω» κλπ., καθώρισεν δὲ ὀριστικῶς καὶ τὴν θέσιν (Ἅγιος Παῦλος) ἐν τῇ ὁποίᾳ πρέπει νὰ ἰδρυθῆ τὸ Δασικὸν φυτώριον.

Οὕτω, ἔληξεν ἡ ὥραία αὐτῆ πανηγυρικὴ συγκέντρωσις τῆς ἀπονομῆς τῶν βραβείων, ἡ ὁποία ἀναντιρρήτως θὰ δώσῃ μεγάλην ὄψιν εἰς τὴν γεωργικὴν καὶ λοιπὴν ἀνάπτυξιν τῶν κατοίκων τῆς Κοινότητός μας.

4. Πρόγραμμα μελέτης καὶ ἐκτελέσεως ἔργων κατὰ τὰ ἔτη 1961 - 66.

Ἄμα τῇ ἀναλήψει τῶν καθηκόντων του, τὸ νέον Δ.Σ. τῆς Ἐνώσεως Κερασιωτῶν προέβη εἰς τὴν κατάρτισιν μακροπρόθετου προγράμματος μελέτης καὶ ἐκτελέσεως ἔργων κατὰ τὴν πενταετίαν 1961-1966. Κατὰ τὴν εἰσήγησίν του ὁ Πρόεδρος κ. Ἀ. Στεφάνου ἀνεφέρθη εἰς πλείστας ἀνάγκας τῶν κατοίκων τῆς Κοινότητός μας, ἐτόνισε ὅμως ἰδιαιτέρως τὴν ἀνάγκην ἐνισχύσεως τοῦ τομέως τῶν ἔργων ἐκπολιτιστικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν κατοίκων.

Μετὰ μακρὰν καὶ ἐξονυχιστικὴν συζήτησιν, τὸ Δ. Σ. συμφώνως πρὸς τὸ ἀνωτέρω πνεῦμα, κατὰ τὴν συνεδριάσιν του τῆς 4ης Ἰανουαρίου 1961 προέβη εἰς τὴν κατὰ σειρὰν ἀναγκαιότητος καὶ ἀναλόγως τῶν διατιθεμένων ἐκάστοτε οἰκονομικῶν μέσων, ἱεράρχησιν, προγραμματισμὸν καὶ ὁμόφωνον ἔγκρισιν τῶν ἐκτελεστέων ἔργων, ἐπιδοτήσεων καὶ βραβεύσεων, συμφώνως μὲ τὸ παρὰ πόδας σχέδιον. Ἡ σχετικὴ ἐγκύκλιος τυπωθεῖσα εἰς ἑκατοντάδας ἀντίτυπα, ἐστάλη εἰς τοὺς ἐν τε τῇ ἡμεδαπῇ καὶ τῇ ἀλλοδαπῇ διαβιόντας συμπατριώτας μας ἔχει δὲ ὡς ἑξῆς:

«Ἡ Ἐνωσις Κερασιωτῶν ἐν τῇ προσπάθειά της νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν καλύτερευσιν τῶν ὄρων τῆς ζωῆς τῶν συμπατριωτῶν της εἰς τὸ χωριό, κάμνει ἐκκλησίαν πρὸς ὅλους τοὺς πατριώτας τοὺς γεννηθέντας ἢ ὀψωσθήποτε ἔλκοντας τὴν καταγωγὴν ἀπὸ τὴν Κερασίαν (Ἀρβανιτοκερασίαν), ἰδιαιτέρως δὲ πρὸς τοὺς ἐν Ἀμερικῇ διαβιόντας ἀδελφούς της, ἵνα ἐνισχύσωσι τὴν προσπάθειάν της αὐτὴν παρέχοντες τὰ ὑλικά μέσα πρὸς πραγμάτωσιν μερικῶς ἢ καὶ ὀλικῶς τῶν κάτωθι προγραμματισθέντων παρὰ τῆς Ἐνώσεως ἔργων.

»Ἡ Ἐνωσις θέλει νὰ πιστεύῃ, ὅτι τὰ ἀπόδημα τέκνα τῆς πατρίδος, ὅπως πάντοτε, ἔτσι καὶ τώρα, θὰ ἀκούσουν τὴν φωνὴν τοῦ τόπου ποῦ γεννήθηκαν, καὶ θὰ θελήσουν νὰ ἐνισχύσουν στὴ ζωὴ, ἐκείνους οἱ ὅποιοι, θεματοφύλακες τῶν παραδόσεων τῶν προγόνων μας καὶ φύλακες τῶν τάφων τῶν πατέρων μας, παραμένουν ἀκόμα ριζωμένοι στὴν πατρικὴ μας γῆ».

Προγραμματισθέντα ἔργα—Ἐπιδοτήσεις—Βραβεῖα.

- 1) Ἡλεκτροφωτισμὸς ἢ ἡλεκτροδότησις τοῦ χωριοῦ.
 - 2) Μεταφορὰ ποσίμου ὕδατος διὰ τοὺς μαθητὰς τοῦ Σχολείου.
 - 3) Οἶκημα ἀγροτολέσχης—ἀνέγερσις, ἐξαγορὰ ἢ μίσθωσις καὶ ἐξοπλισμὸς αὐτοῦ.
 - 4) Γήπεδον Γυμναστηρίου.
 - 5) Ἐγκατάστασις μεγάλου ὥρολογίου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἢ ἄλλου.
 - 6) Κατασκευὴ φραγμάτων, πρὸς δημιουργίαν τεχνικῶν δεξαμενῶν ἀρδεύσεως.
- Ἡ δαπάνη ἑνὸς ἐκάστου τῶν ὡς ἄνω ἔργων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προϋπολογισθῆ ἐκ τῶν προτέρων, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει πρὸς τὸ παρὸν κάποια πηγὴ χρηματοδοτήσεως, ἡ ὁποία θὰ δώσῃ ἀφορμὴν πρὸς περαιτέρω διερεύνησιν τῶν ζητημάτων.
- 7) Δημιουργία καὶ λειτουργία φυτωρίου ὀπωροφόρων καὶ ἄλλων δένδρων—δαπάνη: δραχ. 10.000
 - 8) Ἐπιδοτήσεις μονίμου ἐγκαταστάσεως Οἰκοκυρικῆς Σχολῆς. » 10.000
 - 9) Ὑδροχρωματισμὸς καὶ ἐλαιοχρωματισμὸς τοῦ Σχολείου μας » 4.000
 - 10) Προμήθεια Βιβλιοθήκης καὶ ἐμπλουτισμὸς αὐτῆς δι' ἑκατὸν νέων πρακτικῶν καὶ ἱστορικῶν βιβλίων. » 5.000
 - 11) Βραβεῖα οἰκοκυροσύνης καὶ οἰκοτεχνίας: ἦτοι 8 βραβεῖα τῶν 1.000 δραχ. ἕκαστον, διὰ κονσερβοποιήσιν, λαχανικῶν καὶ φρούτων. Ἔτερα 9 βραβεῖα, ὡσαύτως τῶν 1.000 δραχ. ἕκαστον, διὰ χειροτεχνίας, πλεκτῶν, κεντημάτων καὶ ὕφαντῶν.

12) Βραβεία δένδροκαλλιέργειας: ήτοι 6 βραβεία των 1000 δραχ., διά την φύτευσιν όπωροφόρων δένδρων, έμβολιασμών άγρίων δένδρων και φύτευσιν ξυλοπαραγωγών δένδρων.

13) Βραβεία έπεκτάσεως ψυχανθών και μελισσοκομίας: ήτοι 6 βραβεία των 1000 δραχ., διά την καλλιέργειαν, φασολίων του είδους των γιγάντων, την καλλιέργειαν μηδικής (τριφυλλίου) και την επέκτασιν της μελισσοκομίας.

14) Βραβεία βελτιωμένων ζώων: ήτοι 3 βραβεία των 1000 δραχ. έκαστον, διά βελτιωμένας μοσχίδας, αίγας, πρόβατα, και δύο βραβεία των 500 δραχ. έκαστον, διά βελτιωμένας όρνιθας και κονίκλους.

15) Μαθητικά βραβεία: 2 βραβεία των 500 δραχ. έκαστον δι' επιμέλειαν μαθητών Δημ. Σχολείου και 2 βραβεία των 1000 δραχ. δι' επιμέλειαν μαθητών Γυμνασίου ή αντίστοιχών Σχολών.

16) Έπιδοτήσεις προμηθείας οικιακών σκευών με 50% επί της αξίας των. Τοιαύτα δέ σκεύη κατ' είδος και ποσόν καθορίζονται τά εξής: φανάρια φαγητού 50, νεροχύτες έτοιμοι 30, στραγγιστήρια πιάτων 50, οικιακά φαρμακεία 10, ντουλάπα κουζίνας 1, ντουλάπες φορεμάτων 3, πετρογκάζ 4, άποχωρητήρια ξηρά μετά ντους δύο.

Διά την πραγμάτωσιν των ως άνω σκοπών, προσκαλούνται χορηγοί ή άνάδοχοι, οί όποιοι θα χρηματοδοτήσουν τά ως άνω έργα, βραβεία, έπιδοτήσεις κλπ. μεμονωμένας ή καθ' ομάδας κατά προτίμησιν. Αδτονόητον τυγχάνει ότι ή χρηματοδότησις και άλλων οίωνδήποτε βραβείων, έπιδοτήσεων κ.λ.π., εδρισκομένων εις τά πλαίσια των σκοπών της Ένώσεώς μας, κατ' επιθυμίαν και των χορηγών, ευχαρίστως θέλει γίνει άποδεκτή.

Αί λεπτομέρειαι της εκτελέσεως των έργων, προκηρύξεως βραβείων, έπιδοτήσεων κ.λ.π., καθώς και ή εκδήλωσις τιμών έν πανηγυρικῶ έορτασμῶ και άπονομῆς παρασήμων δι' έργα ευποιίας, ως χαρακτηρίζονται τ' άνωτέρω, θέλουσι καθορισθῆ παρ' Έπιτροπῆς συσταθησομένης και προεδρευομένης παρὰ του κ. Νομάρχου Άρκαδίας.

Παρακαλούνται όθεν οί χορηγοί νά απευθύνουν τάς οικονομικάς των ενισχύσεις εις τόν Ταμίαν της Ένώσεως κ. Γεώργιον Άποστολῶν, όδός Άδριανουπόλεως 33 — Πλατεία Κολωνού Άθήναι.

(Τό Διοικητικόν Συμβούλιον της Ένώσεως Κερασιωτών)

5. Πεπραγμένα Δ. Σ. Ένώσεως Κερασιωτών κατά την δευτέραν διετίαν (1960 - 1962).

Τά πεπραγμένα της Ένώσεως κατά την δευτέραν διετίαν από της ίδρύσεώς της έχουν ως εξής:

Ηλεκτροδότησις του χωρίου μας: Κατόπιν επανειλημμέ-

νων έγγραφων της Ένώσεως προς την Δημοσίαν Ηλεκτρικὴν Έπιχείρησιν, ΔΕΗ, και άπτοπροσώπου παρουσιάσεως του Προέδρου κ. Ά. Στεφάνου προς τόν Γεν. Διευθυντήν κ. Ά. Καλίνσκιην έγένετο κατορθωτή ή σύνταξις μελέτης ήλεκτροδότησεως τόσον του χωρίου μας, όσον και της Βλαχοκερασιῶς, και δεύτερον ή έγγραφη εις τόν πίνακα των εκτελεστέων έργων κατά τό άμέσως προσεχές μέλλον. Υπάρχει όθεν βάσιμος έλπις ότι και τό χωρίον μας έντός διετίας τό πολύ νά άποκτήσῃ τό πολύτιμον αυτό δῶρον του τεχνικού πολιτισμοῦ.

Υδρευσις του Σχολείου: Κατ' επανάληψιν και μετ' επιμονῆς εξητάσθη τό ζήτημα της ύδρεύσεως του Σχολείου μας. Δυστυχῶς σήμερα δέν υπάρχει άμεσος λύσις. Όταν γίνη ή ήλεκτροδότησις του χωρίου, τότε θα λυθῆ ευχερῶς και τό ζήτημα της ύδρεύσεως του Σχολείου, ένδεχομένων δέ και τό ζήτημα της ύδρεύσεως γενικά του χωριοῦ.

Ωρολόγιον της Έκκλησιῶς: Τό ζήτημα της τοποθετήσεως μεγάλου ωρολογίου εις τό κωδωνοστάσιον του ναοῦ του Άγίου Παντελεήμονος, θέμα τό όποιον ειχε άνακινήσει πρό διετίας ή Άδελφότης «Μανθουρέα» της Άμερικῆς, παραμένει ακόμα άλυτον, έλλείπει οικονομικῶν μέσων. Διά τό ωρολόγιον αυτό υπάρχει έτοιμη μελέτη του πατριώτου Μηχανικοῦ κ. Στεφάνου Άρχου, ή όποία προβλέπει, ως γνωστόν, δύο λύσεις. Η μία άφορᾷ την τοποθέτησιν του ωρολογίου εις τό κωδωνοστάσιον του Άγίου Παντελεήμονος, ή δέ άλλη την τοποθέτησιν του ωρολογίου επί πυργίσκου, ό όποιος θα κτισθῆ εις τόν λόφον του Άγιάννη. Η δευτέρα λύσις θα είναι γραφικώτερα και πρακτικώτερα, διότι δέν θα άπορροφᾶται ή άκουστικῆ του ωρολογίου από τό πλούσιον πράσινον του χωριοῦ.

Ίστορία του χωριοῦ: Συνεχίζεται ή συγκέντρωσις και ή επεξεργασία της συγκεντρωμένης ύλης, έλπίζεται δέ ότι περι τό τέλος του έτους 1963 ή τάς αρχάς του 1964 θα εδρίσκειται ή Ένωσις εις την ευχάριστον θέσιν νά θέσῃ εις κυκλοφορίαν έτοιμον τό βιβλίον, τό όποιον θα εκδοθῆ εις χίλια αντίτυπα.

Αναδάσωσις του χωρου της Σκιρίτιδος: Σκιρίτις κατά την κλασσικὴν εποχὴν ονομάζετο ό χώρος, ό όποιος κείται μεταξύ των Κοινοτήτων Κερασιῶς-Βλαχοκερασιῶς-Καλτεζῶν-Κολλινῶν και Άλεποχωριοῦ. Τόν χώρον αυτόν ανέλαβε, ως γνωστόν, κατόπιν εισηγήσεως της Ένώσεώς μας, νά αναδασώσῃ τό Κράτος και νά επανιδρύσῃ τόν πρό έκατόν έτών υπάρχοντα ακόμη εκεί περίφημον Άρκαδικόν δρυμόν. Αί εργασίαι της αναδασώσεως αρχίσασαι από διετίας προχωροῦν ίκανοποιητικά. Άρκεται δεκάδες χιλιάδων δραχμῶν δαπανῶνται κατ' έτος εις ήμερομίσθια και πολλαί πτωχαί οικογένειαι άνεκουφίσθησαν οικονομικῶς. Έκτός των φυτειῶν και σπορῶν επί της εκτάσεως, έγένετο και δίκτυον δασικῆς όδοποιίας διά την ευκολωτέραν διεξαγωγήν των εργασιῶν της αναδασώσεως.

Δασικὸν φυτώριον Ἁγίου Παύλου: Συνεπληρώθη ἡ καλλιέργεια τοῦ ὄλου φυτωρίου, ὥστε νὰ ἀποδίδῃ ἐτησίως περὶ τὰς 500.000 δασικῶν φυτῶν καὶ ἤδη πρόκειται νὰ γίνουν καὶ μόνιμοι ἐγκαταστάσεις, δεξαμενὴ, ἐργατικοὶ θάλαμοι καὶ φυλάκια. Πρὸς δὲ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ φυτωρίου πρόκειται νὰ ἀνοικοδομηθῇ ἐκ θεμελίων ὁ ἄλλοτε ὑπάρχων ἐκεῖ Ναὸς τοῦ Ἁγίου Παύλου, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τριακονταετίας εἶχεν ἐρειπωθῆ. Τὸ σχέδιον τοῦ Ναοῦ αὐτοῦ ἔχει ἐκπονηθῆ ἀπὸ τὸν πατριώτην μηχανικὸν κ. Στέφανον Ἄρχον.

Ἄρκαδικοὶ δρυμοὶ: Διὰ λόγους προπαγάνδας ἡ Ἐνωσις κατὰ τὴν διείτην προέβη ἰδίας αὐτῆς δαπάναις εἰς τὴν ἐκδοσιν μικροῦ βιβλιαρίου ἐπιγραφομένου «Ἄρκαδικοὶ δρυμοὶ ἄλλοτε καὶ τώρα» εἰς 500 ἀντίτυπα τὰ ὁποῖα καὶ διένειμε δωρεάν.

Βράβευσις Ἡλία Πιλαφᾶ: Ὡσαύτως κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον ἡ Ἐνωσις εἰσηγήθη εἰς τὴν Παναρκαδικὴν Ὁμοσπονδίαν Ἑλλάδος τὴν βράβευσιν τοῦ συμπατριώτου μας Ἡλία Ἀνδ. Πιλαφᾶ διὰ τὴν δημιουργίαν τῆς νέας ποικιλίας μηλέας τῆς καὶ ἐπισήμως ἀναγνωρισθείσης παρὰ τοῦ Κράτους κατὰ τὸ ἔτος 1962 καὶ ἐπωνομασθείσης «Ποικιλία μηλέας Πιλαφᾶ - Ντελίτσιους Τριπόλεως». Ἡ ἐν λόγω βράβευσις ἔλαβε χώραν ἐν ἐπισήμῳ τελετῇ κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1963 ἐν Ἀθήναις.

6. Νέον Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Ἐνώσεως Κερασιωτῶν διὰ τὴν διετίαν 1963 - 1965.

Πρὶν ἀκόμη λήξει ἡ τρίτη διετής θητεία, τοῦ ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐνώσεως Κερασιωτῶν συνεχῶς ἐκλεγομένου τοῦ αὐτοῦ Διοικ. Συμβουλίου, τοῦτο ἐθεώρησε σκόπιμον νὰ ὑποβάλλῃ τὴν παραίτησίν του, ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον καὶ μόνον, ἵνα δοθῇ ἡ εὐχέρεια καὶ εἰς ἄλλους πατριώτας νὰ προσφέρουν καὶ αὐτοὶ τὰς ὑπηρεσίας των. Οὕτω κατὰ γενομένης ἀρχαιρείας κατὰ τὴν Γεν. Συνέλευσιν τῆς 22 Μαρτίου 1964, τὸ νέον Διοικ. Συμβούλιον τῆς Ἐνώσεως Κερασιωτῶν, διὰ τὴν διετίαν 1963-1965 ἀπετελέσθη ἀπὸ τοὺς κάτωθι:

1) Στεφάνου Ἀναστ. Πρόεδρον, 2) Πέτρον Σιαπέραν Ἀντιπρόεδρον, 3) Εὐάγγελον Ἀντωνόπουλον Γεν. Γραμματέα, 4) Γεώρ. Ἀποστολᾶν ταμίαν, 5) Κωνστ. Σ. Κωστάκη, 6) Χρῆστον Σαρρῆν, 7) Κων. Παπαγεωργίου Συμβούλου, 8) Δημ. Πετράκη, εἰδικὸν Γραμματέα, 9) Χρῆστον Βασιλόγαμβρον βοηθὸν ταμίου καὶ 10) Χαρίλ. Μποῦρτζον Ἐφορον.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΤΗΣ ΚΕΡΑΣΙΑΣ (ΑΡΒΑΝΙΤΟΚΕΡΑΣΙΑΣ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΤΕΧΝΗΤΟΣ ΑΡΚΑΔΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΣΚΙΡΙΤΙΔΟΣ

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

1. Ἡ ἱστορία τοῦ νέου δρυμοῦ τῆς Σκιρίτιδος.

Ἐνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα ἐπιτεύγματα τῆς Ἑνώσεως Κερασιωτῶν, τὸ ὁποῖον θὰ κρίνουν καὶ θὰ ἀξιολογήσουν οἱ μέλλουσες γενεές, εἶναι ἡ ἀξιοποίηση ἑνὸς μεγάλου τμήματος τοῦ Ἀρκαδικοῦ χώρου, ποῦ βρίσκεται μέσα στὴν ὄρεινὴ λεκάνη τοῦ ποταμοῦ Εὐρώτα, καὶ ἀκριβῶς στὰ νότια σύνορα πρὸς τὸ Νομὸ Λακωνίας. Ὁ χώρος αὐτὸς συμπίπτει ἀκριβῶς μετὰ τὸν ὁποῖον πρὸ τινῶν δεκαετηρίδων ἐσκέπαζε ὁ αἰωνόβιος Ἀρκαδικὸς δρυμὸς τῆς Σκιρίτιδος, ποῦ τὸν κατέκοψαν καὶ τὸν ἐξερρίζωσαν οἱ γύρω κάτοικοι κατὰ τὰ ἐλεύθερα χρόνια, δηλαδὴ τὰ χρόνια μετὰ τὴν Ἑλληνικὴ ἐπανάσταση, ὡς τὰ 1880 περίπου. Στὸν ἴδιο χώρο ἀπεφάσισε τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Γεωργίας — Δασικῆ Ὑπηρεσίας — μέσα στὰ πλαίσια τοῦ προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας, νὰ ξαναεγκαταστήσῃ τὸν πρῶτο σύγχρονο μεγάλο τεχνητὸ δρυμὸ¹.

Ἡ πρωτοβουλία γιὰ τὴν ἰδρυση τοῦ πρώτου αὐτοῦ Ἀρκαδικοῦ δρυμοῦ, ἀνήκει ἀποκλειστικῶς στὴν κατὰ τὸ ἔτος 1958 ἰδρυθεῖσαν «Ἐνωσιν Κερασιωτῶν», ἡ ὁποία μεταξὺ τῶν βασικῶν σκοπῶν τῆς ἰδρύσεώς της ἔταξεν καὶ τὴν ἀξιοποίηση τοῦ ἀνωτέρου χώρου, ποῦ βρίσκεται ἀνάμεσα στὶς Κοινότητες Κερασιά (πρ. Ἀρβανιτοκερασιά), Βλαχοκερασιά, Καλτεζές, Κολλίνες καὶ Ἀλεποχώρι. Ὁ χώρος αὐτὸς συμπίπτει ἀκριβῶς μετὰ τὸν

1. Ἡ λέξις δρυμὸς δὲν εἶναι τὸ ἴδιο μετὰ τὴ λέξι δρυμὸν-όνος, ποῦ σημαίνει ἀποκλειστικὰ δάσος ἀπὸ δρυς (εἶδη βελανιδιάς). Ἡ λέξις δρυμὸς εἶναι καθολικότερη καὶ σημαίνει παρθένο δάσος μεγάλης ἐκτάσεως μετὰ πάσης φύσεως δένδρα καὶ θάμνους κατὰ προτίμησιν δένδρα πλατύφυλλα ἀλλὰ καὶ κωνοφόρα (Θουρίγγιος δρυμὸς, Μέλας δρυμὸς τῆς Γερμανίας) πλαισιούμενον καὶ μετὰ ἄγρια ζῶα καὶ πουλιά. Τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τοῦ φυσικοῦ δρυμοῦ εἶναι τὸ ἀρχέγονον δάσος στὴ φυσικὴν του κατάστασιν, χωρὶς τὴν ἐπέμβασιν τοῦ ἀνθρώπου.

χώρο τῆς Ἀρκαδικῆς ἀρχαίας Σκιρίτιδος, ἡ ὁποία σπουδαῖο ρόλο ἔπαιξε στοὺς πολέμους μεταξύ Ἀρκάδων καὶ Λακεδαιμονίων. Ἡ σπουδαιότερη πολίχνη ἐπὶ τῆς Σκιρίτιδος ἦτο, ὡς γνωστόν, τὸ Οἶόν, παρὰ τὴν σημερινὴ Κερασιά, ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Ἁγιάννη.

Τὶς σκέψεις τῆς αὐτῆς ἡ «Ἐνωσις Κερασιωτῶν» ἀνεκοίνωσε στὰ εἰς Ἀθήνας ἐδρεύοντα ἀντίστοιχα τῶν Κοινοτήτων Σωματεῖα, ἦτοι τὸν «Σύλλογον τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ Βλαχοκερασιωτῶν», τὸν «Σύνδεσμον Κολλινιατῶν» καὶ τὸν «Σύλλογον Καλτεζιωτῶν Ἁγίου Νικόλαου», τὰ ὁποῖα με ἐνθουσιασμό τὶς ἀπεδέχθησαν καὶ ἀπὸ κοινοῦ τὰ τέσσερα αὐτὰ Σωματεῖα, κατὰ τὰς ἀρχὰς Δεκεμβρίου 1959, ὑπέβαλαν πρὸς τὴν Γενικὴν Διεύθυνσιν Δασῶν — Ὑπουργεῖον Γεωργίας — τὴν πρώτη αἴτησιν περὶ ἀναδάσωσης τῆς ὡς ἄνω ἐκτάσεως.

2. Ὁ ξερριζωμένος παλιὸς δρυμὸς καὶ ὁ νέος τεχνητός.

Ἄλλοτε ἡ ἔκτασις αὐτῆς τῆς Σκιρίτιδος ἔτρεφε πολὺτιμα δάση δρυός, σήμερα ὁμως, ἀλλοῦ γυμνῆ καὶ ξεγδαρμένη ἀπὸ τὶς νεροποντῆς, καὶ ἀλλοῦ σκεπασμένη με ἀνάξια λόγου δασικὴ βλάστησις, ἀπὸ ρεῖκια, ἀφάνες, κουνουκλιές καὶ φτέρες, δὲν φέρνει κανένα εἰσόδημα στοὺς γύρω κατοίκους. Τὸ ἔδαφος τῆς ἐκτάσεως αὐτῆς εἶναι κατάλληλο μόνον γιὰ δάση, τὸ δὲ μεγαλύτερον μέρος του προέρχεται ἀπὸ πετρώματα μαρμαρυγικοῦ σχιστολίθου, ποὺ δημιουργοῦν ἔδαφος ἀμμοαργιλλῶδες. Τὸ ὑπερθαλάσσιο ὕψος, τὸ ὕψος δηλαδὴ ἀπὸ τὴ θάλασσα, κυμαίνεται μεταξύ 500-1119 μέτρ. ποὺ ἔχει ὁ ψηλότερος λόφος τοῦ Ἁγίου Χριστοφόρου τῶν Κολλινῶν, τὸ δὲ μέσον ὕψος εἶναι 850 μ. Οἱ κλίσεις τοῦ ἔδαφους εἶναι ἡπιες, ἡ δὲ μορφολογία του λοφώδης. Ἡ ὅλη ἔκτασις ἀνήκει στὸ Β. Α. τμήμα τῆς λεκάνης ἀπορροφῆς τοῦ ποταμοῦ Εὐρώτα, ὁ ὁποῖος ἐδῶ ἔχει τὶς κυριώτερες πηγές του.

Τὸ μέσον ὕψος βροχῆς στὴν ἔκτασις, κυμαίνεται ἀπὸ 600-1000 χιλιοστά, σ' ὅλα δὲ τὰ ρεύματα ὑπάρχουν ἀφθονες μικροπηγές. Ἡ ὅλη ἔκτασις διασχίζεται ἀπὸ τὸν Ἐπαρχιακὸ δρόμο Βλαχοκερασιᾶς-Κολλινῶν, ὁ ὁποῖος πάλιν συνδέεται με τὸ Δημόσιον δρόμον Τριπόλεως-Σπάρτης.

Τὸ ἔδαφος αὐτὸ λόγῳ ὕψομέτρου καὶ λόγῳ φτώχειας σὲ θρεπτικὰ στοιχεῖα, δὲν εἶναι κατάλληλο γιὰ μόνιμη γεωργικὴ καλλιέργεια. Τὰ χωράφια ποὺ ἔκχερσαν οὐκ ἔσκωπα κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια οἱ γύρω κάτοικοι, ὅσα εἶναι σὲ κεκλιμένο ἔδαφος, διατηροῦν τὴν γονιμότητά τους μόνον δύο ἕως τέσσαρα χρόνια, ὡς τὸν καιρὸ δηλαδὴ ποὺ θὰ παρασυρθῆ ἀπὸ τὴ βροχὴ τὸ καλὸ ἔδαφος (ὁ χοῦμος), ποὺ εἶχε δημιουργηθῆ ἀπὸ τὴ φυσικὴ βλάστησις, καὶ θὰ φανῆ ἀπὸ κάτω τὸ φυσικὸ πέτρωμα.

Ὅταν τὸ ἔδαφος ξεπλυθῆ, μετὰ δύο-τέσσερα χρόνια καὶ ὁ γεωργὸς δὲν θὰ παίρνη οὔτε τὸ σπόρον, τότε θὰ τὸ ἐγκαταλείψῃ καὶ θὰ προχωρήσῃ πάρα πέρα, γιὰ νὰ πάθῃ τὰ ἴδια πάλι. Στὰ ἔδαφῃ αὐτὰ στὰ ὁποῖα ἐφάνη ὁ βράχος δὲν θὰ προκόψῃ οὔτε ἡ ἀναδάσωση οὔτε τὸ δάσος. Τὰ ἔδαφῃ αὐτὰ εἶναι χαμένα γιὰ τὴν ἐθνικὴν μας οἰκονομίαν. Γιὰ τὸ λόγο αὐτόν, τῆς φτώχειας τοῦ ἔδαφους, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ρεῖκια, τὶς ἀφάνες, τὶς κουνουκλιές καὶ τὶς φτέρες, ποὺ εἶναι χαρακτηριστικὰ φυτὰ ξεπλυμένων ἔδαφῶν, ἀλλὰ φυτὰ ἢ χορτάρια, δὲν φυτρῶνουν καὶ δὲν εὐδοκίμοῦν. Ὁ λόγος αὐτὸς εἶναι ποὺ δὲν βόσκειται καὶ ὁ τόπος ἀπὸ πολλὰ γιδοπρόβατα, παρὰ μόνον ἀπὸ ἐλάχιστα, γιὰτὶ δὲν βρίσκουν κατάλληλον χόρτον νὰ βοσκήσουν.

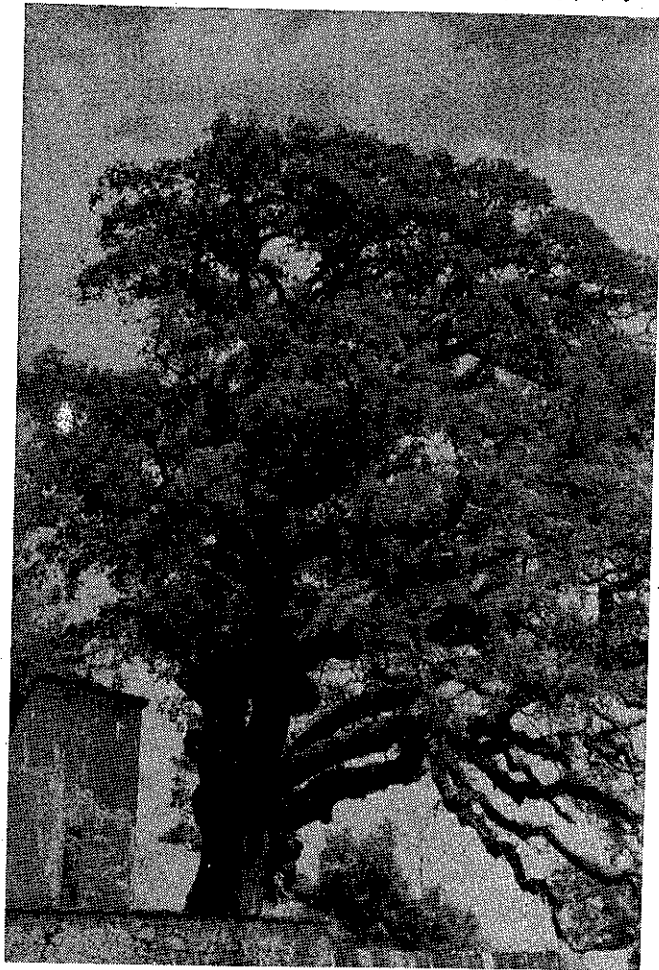
Σ' αὐτὴ λοιπὸν τὴν ἔκτασις ἐξοῦσε ὁ παλαιὸς δρυμὸς τῆς Σκιρίτιδος, ποὺ σύμφωνα με τὶς διηγήσεις τῶν προγόνων μας διατηρεῖτο ἀκέραιος ὡς τὴν ἐποχὴ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Ἦταν συνεχῆς, ὁλόκληρος δὲ ἀπετελεῖτο ἀπὸ αἰωνόβιες σπερμοφυεῖς δρυὸς τοῦ εἴδους τῆς Πλατίτσας — δρυὸς ἢ πλατύφυλλος ἢ πυκνανθῆς (*Quercus Conferta*). Ἰχνη τοῦ μεγάλου καὶ ἀρχέγονου αὐτοῦ δρυμοῦ εὐρίσκονται ἀκόμη καὶ σήμερα ἀλλὰ στὰ πιδὸ ἀπόκρημνα καὶ ἀπόμερα μέρη, ἐκεῖ ὅπου δὲν ἐφθάνε τὸ τσεκούρι τοῦ ἰλοτόμου. Τὰ δένδρα αὐτὰ σήμερα, καχεκτικά, κακόμορφα καὶ γεροντιασμένα, ἡλικίας ὡς 100 ἐτῶν, δὲν προέρχονται ἀπὸ σπέρματα, ἀλλὰ εἶναι ριζοβλαστήματα, ἀπὸ ρίζες δηλαδὴ, τὶς ὁποῖες κατὰ λάθος ἢ σκαπάνῃ τῶν γύρω κατοίκων δὲν ἤμπόρεσε νὰ ἀνακαλύψῃ, γιὰτὶ ὅπως εἶπαμε πάρα πάνω, τὸ πελώριον αὐτὸ δάσος ἰλοτομήθη καὶ ξερριζώθη μετὰ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, ἀπὸ τὸ 1830 ὡς τὰ 1880 περίπου.

Ἡ περίοδος αὐτῆς ἦταν θανάσιμη γιὰ τὸ δάσος. Δὲν ἰλοτομοῦσαν καὶ δὲν ξερριζῶσαν οἱ κάτοικοι μόνον τῶν γύρω χωριῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ κάτοικοι ὄλων τῶν πεδινῶν Κοινοτήτων καὶ ἰδίᾳ τῆς Τεγέας, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τὸ δάσος αὐτὸ ἐξυλεύοντο. Κανεῖς περιορισμὸς, καμμιά ἀρχὴ δὲν ἐνδιαφέρθηκε νὰ σώσῃ ἕναν Ἐθνικὸ ἀνεκτίμητον πλοῦτον, ποὺ πολλὰς φορές μέσα σ' αὐτόν τὸ δρυμὸ ὁ ὑπόδουλος λαὸς, κυνηγημένος ἀπὸ τὶς ὀρδές τοῦ Μορᾶ-Βαλεσῆ τῆς Τριπολιτσᾶς, εὐρήκε τὴ σωτηρίαν του...

Τόση ἦταν ἡ πυκνότης τοῦ δάσους αὐτοῦ, ὥστε κατὰ τὶς διηγήσεις τῶν παλαιότερων ἀπὸ τοὺς γύρω κατοίκους, «φίδι δὲν τῶσχιζε». «Γιὰ νὰ πάῃ κανένας ἀπὸ τὶς Κερασιᾶς ὡς τὶς Κολλίνες, περπατοῦσε ἀπὸ κλαδί σὲ κλαδί». Ἐνας ἀκόμα μοναδικὸς αἰωνόβιος μάρτυρας, τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Ἀρκαδικοῦ δρυμοῦ παρατείνει ἀκόμη τὴ ζωὴ του στὸν αὐλόγυρον τοῦ Ἀγιώργῃ τῆς Βλαχοκερασιᾶς...

Ἡ περίοδος λοιπὸν αὐτῆς ἀπὸ τότε πούφυγε ὁ Τοῦρκος τὸ 1830, ὡς τὸ 1880 ἦταν καταστρεπτικὴ γιὰ τὸ δάσος αὐτό. Τὸ Κράτος ἦταν ἀνύπαρκτον γιὰ τὸ δάσος... Καὶ ἀφοῦ ἰλοτόμησαν τὸ ὑπέργειον τμήμα τῶν αἰωνόβιων δρυῶν τοῦ δάσους, ἔρχισαν νὰ ξερριζῶνουν καὶ τὸ ὑπόγειον—

τά πρέμνα και τις ρίζες! Οί περίφημες «κουτσοδρες», που ως τὰ 1920 τροφοδοτούσαν τὰ παμφάγα τζάκια τῶν γύρω χωρικῶν κι' ἔφθαναν κι' ὡς τὴν Τεγέα, δὲν ἦταν τίποτε ἄλλο, παρὰ οἱ μεγάλες ρίζες και τὰ θαμ-

... "Ένας μοναδικὸς μάγιστρος παρατείνει ἀκόμα τὴ ζωὴ του.
Τὸ χιλιόχρονο δέντρο τοῦ Ἀη-Γιώργη τῆς Βλαχοκερασιᾶς.

μένα πρέμνα μέσα στὸ ἔδαφος! Ἔτσι, μέσα σὲ πενήντα χρόνια λευτεριάς, ὁ περίφημος ἐκεῖνος Ἀρκαδικὸς δρυμὸς τῆς Σκιρίτιδος ἐξηφανίσθη «μέχρι ρίζης»!

Ἄλλὰ ἔρχεται καιρὸς και οἱ ἄνθρωποι μετανοοῦν γιὰ τὰ ἐγκλήματα ποὺ ἔκαμαν ἐναντίον τῆς φύσεως και ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ τους, εἴτε ἀπὸ ἄγνοια, εἴτε και ἀπὸ ἀπερίσκεψιά! Καὶ ἡ φύση ἐκδικεῖται τοὺς ἀνοή-

τους, ποὺ ταράσσουν τὴν ἁρμονία της... Πρῶτοι οἱ κάτοικοι τῶν κοινοτήτων Βλαχοκερασιᾶς και Ἀρβανιτοκερασιᾶς¹ ἀπὸ τὸ 1910, ἴσως και λίγο ἐνωρίτερα, στὴν ἀρχὴ μὲ τοὺς μαθητὲς τῶν Σχολείων, ἀργότερα μὲ προσωπικὴ ἐργασία τῶν κατοίκων, ἄρχισαν νὰ ἀναδασώνουν τίς πλησιέστερες πρὸς τὰ χωριά τους θέσεις, Τριαντάφυλλα, Ράμου Βρύση κλπ. μὲ κάστανα, ποὺ ἐπρομηθεύοντο ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴν ἀγορά, ἢ και μὲ δενδρόλλια πεύκης τῆς Χαλεπίου ποὺ ἐπρομηθεύοντο ἀπὸ τὸ μικρὸ Δασικὸ φυτώριο τοῦ Συνδέσμου Φιλοδένδρων Τριπόλεως, ἢ και μὲ φυτὰ τῆς Μαύρης πεύκης, ποὺ ἐπρομηθεύοντο ἀπὸ τὸ Δασικὸ φυτώριο τῆς Βυτινάς. Ἀργότερα, μετὰ τὸ 1932, ὅποτε στὴν Τρίπολη ἰδρύθηκε Δημόσιο Δασικὸ φυτώριο, ἀνεδάσωναν και μὲ φυτὰ Τραχείας και Μαύρης πεύκης, ποὺ ἐπρομηθεύοντο ἀπὸ τὸ φυτώριο τῆς Τριπόλεως.

Ἔτσι, ἀρκετὰ χρόνια πρὸ τῆς κατοχῆς, ἐδημιουργήθηκε στὶς πάρα πάνω θέσεις δάσος ἀπὸ καστανιὲς και πεύκα, ἐκτάσεως 2.760 στρεμμάτων, τὸ ὁποῖον μ' ὄλη τὴν κακομεταχείριση ποὺ ὑπέστη ἐν τῷ μεταξύ, ἀπὸ παράνομη βοσκή, ξύλευση και λαθροῦλοτομία και παρὰ τὴν ἀνεπαρκῆ φύλαξή του, ἀνδρώθηκε και ἐπρόκοψε χάρις στὶς ἄριστες κλιματικὲς συνθῆκες. Ἰδίως ἢ προκοπὴ τῆς Καστανιάς και τῆς Μαύρης πεύκης, μᾶς δείχνει τὸ δρόμο ποὺ πρέπει νὰ ἀκολουθήσουμε μελλοντικά, γιὰ νὰ ἐπιτύχουμε τὴν καλύτερη ἀναδάσωση και μὲ λιγώτερα ἐξόδα. Τόση μάλιστα εἶναι ἡ ζωτικότητα τῆς Μαύρης πεύκης, ὥστε μέσα σὲ λίγα χρόνια ἄρχισε ἡ σπερμοφορία της, και σήμερα παρατηρεῖ κανεὶς στὰ διάκενα και γύρω, ἀπὸ τὰ παλαιὰ δένδρα, νεαρὲς συστάδες ἀπὸ Μαύρη πεύκη «διὰ φυσικῆς ὁδοῦ», ποὺ θὰ τὴν ἐξήλευαν και αὐτὰ τὰ προηγμένα δασικῶς Κράτη τῆς Εὐρώπης.

Μέσα στὴν ἀναδασωθείσα αὐτὴ ἔκταση, ἐδῶ κι' ἐκεῖ, παρουσιάζονται και νεαρὰ ἄτομα Ἐλάτου, χωρὶς μητρικὰ δένδρα, και οἱ γύρω κάτοικοι ἀποροῦν πῶς ἐφύτρωσαν σ' ἐκείνους τοὺς τόπους Ἐλατα, ἀφοῦ ποτὲ δὲν θυμοῦνται κανένα μεγάλο Ἐλατο στὴν περιοχὴ. Ἡ ἐπιτροπὴ τῶν δασολόγων ποὺ μελέτησε τὴν περιφέρεια και συνέταξε τὴ μελέτη της, δίδει τὴν ἐξήγησιν πῶς οἱ σπόροι τοῦ Ἐλάτου μετεφέρθησαν μὲ τὸν ἀέρα ἢ και τὰ πουλιὰ (τσιχλες) ἀπὸ τὰ ἐλατοδάση τῶν Βουρβούρων-Ἀράχοβας, ποὺ ἀπέχουν ἀπὸ τὴν ἀναδασωθείσα ἔκταση ἀρκετὰ χιλιόμετρα. Ὅμως ἐγὼ θυμᾶμαι ὅτι πολλὰς φορὲς τὴν ἐποχὴ ἐκείνη 1910-1912 ἐσπείραμε ἀνάμεσα στὰ ρεῖκια και τίς φτέρες, σπόρους Ἐλάτου, ποὺ μᾶς τοὺς εἶχε στείλει τὸ Δασαρχεῖο Βυτινῆς. Μπορεῖ λοιπὸν και τὸ ἓνα και τὸ ἄλλο νὰ εἶναι σωστό. Ἐκεῖνο δμως ποὺ ἐνδιαφέρει πιὸ πολὺ τὴν ἐπιστῆμη τῆς δασοπονίας, ἀλλὰ

1. Ἀπὸ τὴν λογοδοσίαν τοῦ Συλλόγου Ἀρβανιτοκερασιᾶς ἐτῶν 1910-1911 ἀποσπῶμεν τὰ κάτωθι: «Δι' ἀγορὰν ἐξ Ἀγίου Πέτρου 148 ὀκάδων καστάνων πρὸς φύτευσιν τῶν χέρσων τόπων τῆς Ἀρβανιτοκερασιᾶς και μεταφορὰν αὐτῶν δρ. 63».

και το οικονομικό συμφέρον του τόπου, και είναι αρκετά ευχάριστο, είναι το γεγονός ότι η ανάπτυξη του είδους αυτού, του Έλατου δηλαδή, είναι θαυμασσία, και γρήγορα ήμπορεί να αντικαταστήσει το πρόδασος της Μαύρης πεύκης, επειδή το Έλατο είναι περισσότερο πολύτιμο δασοπονικό είδος, από το πεύκο.

Αυτήν λοιπόν την έκταση, την εξαιρετική για ανάπτυξη πλουτοφόρου δάσους, η Δασική Υπηρεσία του Υπουργείου της Γεωργίας, με μεγάλη ευχαρίστηση, δέχθηκε να αξιοποιήσει προς το συμφέρον των κατοίκων και της Εθνικής εν γένει Οικονομίας. Αμέσως συνεκρότησε Επιτροπή από Δασολόγους και της ανέθεσεν να μελετήσει επί τόπου την έκταση και να υποβάλει τη σχετική της μελέτη προς έγκριση και ανάληψη των σχετικών δαπανών. Έτσι κι έγινε. Η Επιτροπή των δασολόγων¹ με δρεξη και φιλοτιμία εργάστηκε επί τόπου τρεις μήνες, και στο τέλος του 1960 υπέβαλε στο Υπουργείο την μελέτη της, αφού προηγουμένως την έθεώρησε και ο αρμόδιος Έπιθεωρητής Δασών Τριπόλεως².

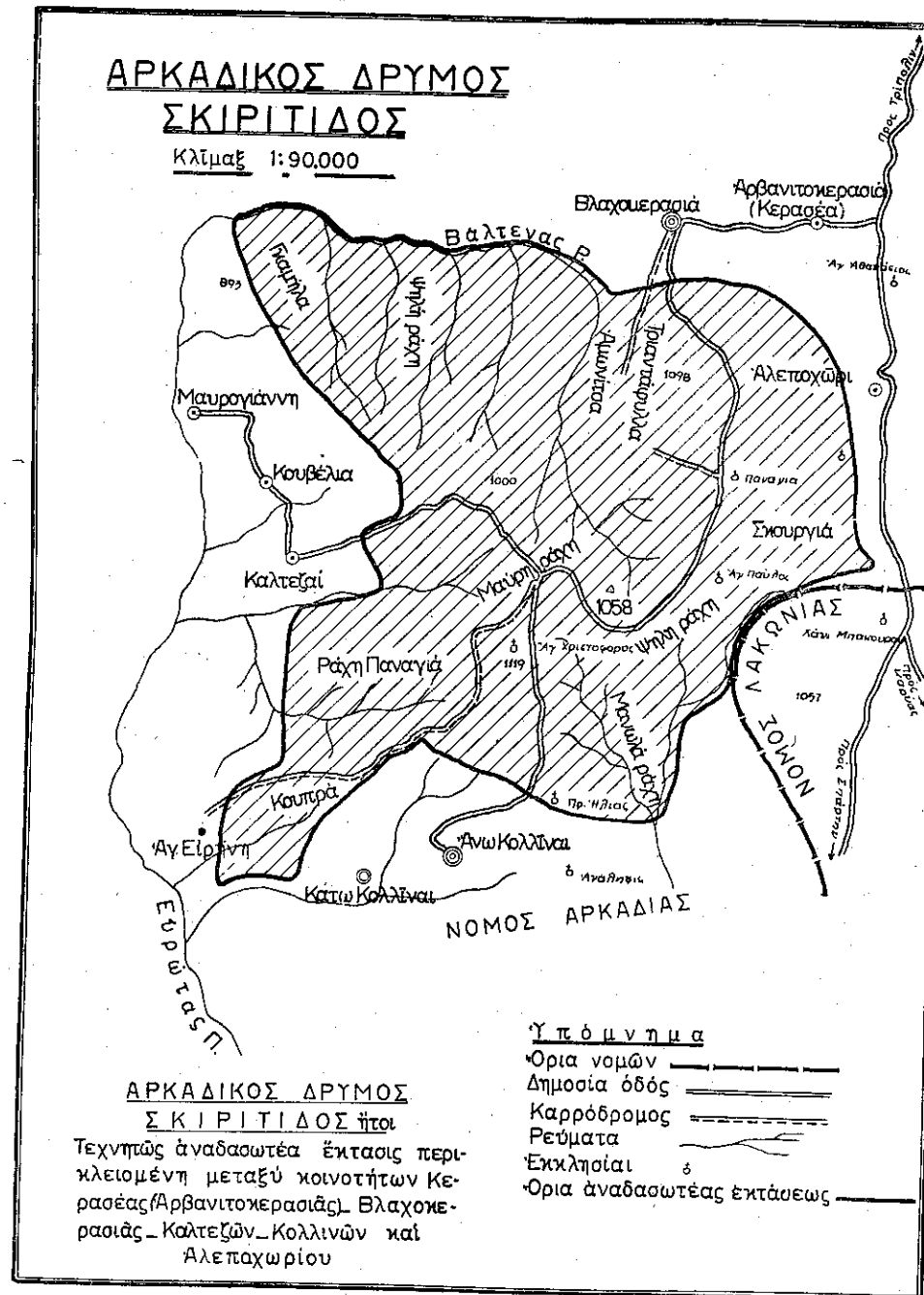
Η μελέτη, άρτια από πάσης πλευράς, εξονυχίζει όλα τα σχετικά ζητήματα, προτείνει δε όπως όλη η έκταση, των 52.030 στρεμμάτων, από τα όποια πρέπει να αφαιρεθούν 13.430 στρέμματα ιδιωτικά κτήματα, καλλιεργούμενα γεωργικώς και δενδροκομικώς, αναδασωθή μέσα στην δεκαετία 1961-1970 με καστανιές, Μαύρη πεύκη, δρυς, άκακίες, καρυδιές, φουντουκιές και κυπαρίσσια. Ο αναδασωτικός χάρτης, που συνέταξε η Επιτροπή, καθορίζει περίπου σε ποιές θέσεις πρέπει να φυτευθούν τα κάστανα ή τα φυτά της καστανιάς, σε ποιές τα φυτά της πεύκης, της καρυδιάς κλπ. Σ' εκείνους δε τους κατοίκους που έχουν χωράφια και θέλουν να τα φυτέψουν με δένδρα, επειδή έπαψαν να κάνουν σιτάρι, να τους παραχωρήσει η Δασική Υπηρεσία δωρεάν καρυδιές, κυπαρίσσια ή ό,τι άλλο είδος θέλουν, να τα φυτέψουν οι ίδιοι για λογαριασμό δικό τους.

Έτσι, σύμφωνα με τη μελέτη και ανάλογα με την καταλληλότητα της κάθε θέσεως, οι καστανιές θα καταλάβουν έκταση 15.260 στρέμματα, η Μαύρη πεύκη (το πεύκο που είναι ίσιος ο κορμός του) θα καταλάβει έκταση 19.190 στρέμμ., ή δρυς 4.150 στρεμ. και 13.430 στρέμ. είναι τα ιδιωτικά κτήματα μέσα στην έκταση, που καλλιεργούνται γεωργικώς ή δενδροκομικώς. Ητοι σύνολον 52.030 στρέμ. είναι όλη η έκταση που μελετήθηκε. Στις ρεματιές και στους πιο καλούς τόπους θα φυτευθούν καρυδιές και φουντουκιές.

Η Επιτροπή των δασολόγων που συνέταξε την έκθεση της αναδασώσεως έπροτίμησε να δώσει το προβάδισμα, όσο της επέτρεπαν οι έδαφικές συνθή-

1. Η επιτροπή των δασολόγων άπετελείτο από τους Δασάρχας ΚΕΔ Πάρνωνος Πανέτσον, Έλευθερίου και Παπούλιαν.

2. Ο θεωρήσας την έκθεση Έπιθεωρητής Δασών ήτο ο κ. Γ. Τριανταφυλλίδης.

Ο πρώτος σύγχρονος τεχνητός Αρκαδικός δρυμός στο χώρο της αρχαίας Σκιριτίδος

κες, στην καστανιά, γιατί ή κ α σ τ α ν ι ά και μεγαλύτερο εισόδημα φέρνει και γρηγορότερα από τα άλλα δασοπονικά είδη μεγαλώνει, αλλά και καρπούς και πολύτιμη ξυλεία αποδίδει στο μικρότερο περίτροπο χρόνο, στο χρόνο δηλαδή που χρειάζεται για να γίνει οικονομικώς ώριμη.

Τόν Φεβρουάριον του 1961 το Τεχνικόν Συμβούλιον Δασών, εισηγήσει του Τμήματος αναδασώσεων¹, ενέκρινε τη μελέτη αυτή και μαζί μ' αυτήν ενέκρινε και τη συνολική δαπάνη της από 10.500.000 δραχ., που θα καταβληθῆ από τις Κρατικές Έπενδύσεις και από το Κεντρικόν Ταμείο Γεωργίας, Κτηνοτροφίας και Δασών. Όλες αυτές οι πιστώσεις, που θα δαπανηθούν μέσα στα ἔτη 1961-1970 ἴσως και ἐνωρίτερα, εἶναι ὅλες κατὰ 95 % ἡμερομίσθια, τὰ ὁποῖα θὰ δοθοῦν στοὺς κατοικοὺς τῶν γύρω Κοινοτήτων, πού θὰ ἐργάζωνται στίς σχετικῆς ἐργασίας.

Ἐκτός ἀπὸ τὴν πίστωση αὐτῆ τῶν ἀναδασώσεων, τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας ἐνέκρινεν ἐπὶ πλεόν, ἄλλες 300.000 δρχ. γιὰ τὴν ἀρχικὴ ἐγκατάσταση ἀπαραιτήτου Δασικοῦ φυτωρίου μέσα στὴν ἀναδασωτέα ἔκταση, καὶ ἀκριβῶς στὴ θέση Ἅγιος Παῦλος.

Μὲ τὴ χειρονομία αὐτῆ τοῦ Κράτους, ἂν προχωρήσει, χωρὶς ἐμπόδια καὶ χωρὶς τὴν ἀνασχετικὴ ἐπέμβαση τῆς πολιτικῆς, τὸ πρῶτο αὐτὸ μεγάλο δασικὸ παραγωγικὸ ἔργο, ἐλπίζεται ὅτι μετὰ τὴν πρώτη δεκαπενταετία θὰ ἀποδίδῃ τὸ δάσος σοβαρὰ εισοδήματα, ἰδίως ἀπὸ τὰ δένδρα τῆς καστανιάς, γιὰ τὰ ὁποῖα ἀπὸ τώρα ἔχει πάρει τὸ Κράτος τὴν ἀπόφαση, νὰ τὰ μοιράσῃ στοὺς κατοικοὺς τῶν γύρω Κοινοτήτων, τόσο γιὰ νὰ βρίσκουν ἐργασία τίς ἡμέρες πού δὲν θὰ ἔχουν ἄλλες γεωργικῆς ἀσχολίας, ὅσο καὶ νὰ ἀυξήσουν πλούσια καὶ σταθερὰ τὸ φτωχικὸ σημερινὸ τους γεωργικὸ εισόδημα. Ἐτσι δημιουργῶντας οικονομικὸ, κοινωνικὸ καὶ ἐκπολιτιστικὸ ὑπόβαθρο, πού πολὺ θὰ πλησιάσῃ τίς συνθηκῆς διαβίωσης τῶν κατοίκων τῶν ἀστικῶν κέντρων, πιστεύει τὸ Κράτος, πὼς θὰ μπορέσῃ νὰ κρατήσῃ τὸν πληθυσμὸ τῆς ὑπαίθρου καὶ ἰδίᾳ τὸν πληθυσμὸ τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν στίς ρίζες του. . .

Ἡ προτίμηση αὐτῆ γιὰ τὴν ἀναβίωση τοῦ πρώτου μεγάλου Ἀρκαδικοῦ δρυμοῦ τῆς Σκιρίτιδος δόθηκε στὴν Ἀρκαδία ἐκ μέρους τῆς Δασικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργεῖου Γεωργίας, γιατί οἱ δρυμοὶ εἶναι τὸ ἔμβλημα τῆς Ἀρκαδίας. Στὴν Ἀρκαδία γεννήθηκαν οἱ περισσότεροὶ Θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου, ἐκεῖ οἱ Νύμφες καὶ οἱ Χάριτες συνέπαιζαν μὲ τὸν Πάνα καὶ τὴν Ἀρτέμιδα μὲ ἄσματα βουκολικῆς ἀθωότητος, ἐκεῖ ὑπῆρχαν τὰ σκιερὰ δάση καὶ οἱ Ἀρκαδικοὶ δρυμοὶ τοῦ Γκαῖτε καὶ τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἀρκάδων. . .

1. Εἰσηγητὴς ἦταν ὁ Δασολόγος κ. Ἀντ. Κωνσταντέλλος πού εἶχε κάμει πρῶττερα Δασάρχης στὴν Τριπολὴ καὶ εἶχε ἀπὸ τότε προτείνει νὰ ἀναδασωθῆ ἡ ἔκταση.

Τέλος, στὴν Ἀρκαδία ὑπάρχει θαυμάσιο κλιματοεδαφικὸ περιβάλλον γιὰ παραγωγικὰ δάση καὶ δρυμοὺς, καὶ στὴν Ἀρκαδία τὰ τελευταῖα ἔξῃντα χρόνια ἔχει ἀναπτυχθῆ ἀπὸ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ἡ μεγαλύτερη φιλόδενη, φιλοδασικὴ καὶ κοινωφελῆς γενικὰ κίνηση, ἀπ' ὅλους τοὺς Νομοὺς τῆς χώρας. Αὐτὰ τὰ γνωρίζει ὅλα ἡ Πολιτεία ὅπως γνωρίζει καὶ ὅτι ἡ Ἀρκαδία, σὰν ὄρεινὴ χώρα, ἔχει τὸ μικρότερο κατὰ κεφαλὴν γεωργικὸ εἰσόδημα καὶ γι' αὐτὸ ὁ πληθυσμὸς τῆς μέσα σὲ λίγα χρόνια κατέβηκε ἀπὸ 174.000 κατοικοὺς στοὺς 130.000.

Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι τὸ Κράτος θὰ κάμῃ ἐξακολουθητικὰ τὸ καθῆκον του, οἱ δὲ φιλότιμοι καὶ ἐργατικοὶ κάτοικοι τῆς ἀρχαίας Σκιρίτιδος θὰ κάνουν τὸ δικό τους. . .

3. Ἀποτελέσματα τῆς ἀναδασώσεως πρώτης τριετίας 1961-1963¹.

Δασικὸ φυτώριο Ἅγιου Παύλου: Τὸ Δασικὸ αὐτὸ φυτῶριο ἐκαλλιεργήθη κατὰ πρῶτον τὸν Ἰούνιο τοῦ 1961, ἔχει ἔκταση 17 στρεμμάτων καὶ βρίσκεται σὲ ὑψόμετρο 1050 μέτρ. πάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα. Ἡ δυναμικότης του εἶναι 500.000 φυτὰ κάθε χρόνο. Γιὰ τὴν προσπέλαση πρὸς τὸ φυτῶριο ἔγινε δρόμος μήκους περίπου ἑνὸς χιλιομέτρου, ἀρχίζει δὲ ἀπὸ τὸ ἔνατο χιλιόμετρο τοῦ δρόμου Βλαχοκερασιῶν-Κολλινῶν.

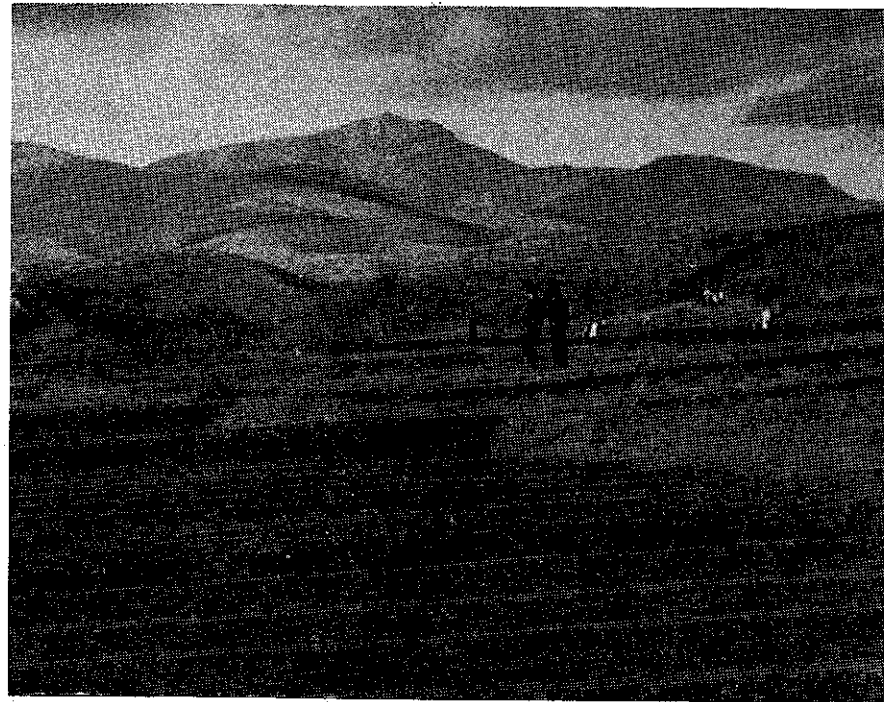
Ἀναδασωτικῆς ἐργασίας ἔτους 1961: Αὐτὸς ἦταν ὁ πρῶτος χρόνος πού ἀρχισαν οἱ ἀναδασώσεις. Ἐφυτεύθησαν τὸ χρόνο αὐτὸν 90.000 διάφορα φυτὰ, ἐσπάρησαν δὲ καὶ 110 χιλιόγραμμα κάστανα μὲ καλῆς ἐπιτυχίας. Ἡ συνολικὴ δαπάνη γιὰ ὅλον τὸ χρόνο 1961, πού εἶναι σχεδὸν ὅλα ἡμερομίσθια, ἀνήλθε γιὰ τὸ φυτῶριο καὶ τίς ἀναδασώσεις σὲ 400.000 δραχ.

Ἀναδασωτικῆς ἐργασίας ἔτους 1962: Τὸ χρόνο αὐτὸν ἐφυτεύθησαν 200.000 περίπου διάφορα φυτὰ, ἐσπάρησαν δὲ καὶ 353 χιλιόγραμμα κάστανα καὶ 520 χιλιόγραμμα βελάνια δρυός. Ἐπίσης περιεφράχθη μὲ ἀκανθωτὸ σύρμα μεγάλη ἔκταση καὶ ἀνοίχτηκε καὶ δρόμος πρὸς τίς Κολλίνες μήκους 9+230 χιλιομέτρων. Ὅλες αὐτῆς οἱ ἐργασίες μαζί καὶ ἡ καλλιέργεια τοῦ φυτωρίου ἐστοίχισαν 500.000 δραχ. καὶ ὅλες σχεδὸν ἦταν ἡμερομίσθια.

Ἀναδασωτικῆς ἐργασίας ἔτους 1963: Κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ ἐφυτεύθησαν 250.000 φυτὰ διάφορα, μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἀρκετῆς καρυδιῆς,

1. Οἱ πληροφορίες αὐτῆς ἐδόθησαν ἀπὸ τὴ Διεύθυνση Δασοτεχνικῶν Ὑπηρεσιῶν Τριπόλεως καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ τοὺς διευθύνοντας καὶ ἐποπτεύοντας Δασολόγους κ.κ. Μπουρδάραν καὶ Βαρβιτσιώτην.

φουντουκιές, έλατα και φιλλύρες, έσπάρησαν δέ και 260 χιλ. Μαύρης πεύκης, 800 χιλιάγ. καστανών, και 75 χιλιάγ. καρυδιών. Ή συνολική δαπάνη άναδασώσεων και φυτωρίου στο έτος αυτό, έφθασε τις 600.000 δραχ. και όλες σχεδόν δόθησαν σε ήμερομίσθια.

Τό δασικό φυτώριο στόν Άγιο Παύλο, που βρίσκειται στο κέντρον σχεδόν τής άναδασωτέας εκτάσεως.

Ύπάρχει πρόβλεψη από τή Δασική Ύπηρεσία νά μεγαλώση τό φυτώριο γιά νά είναι σε θέση νά αποδίδη μεγαλύτερο αριθμό φυτών και κυρίως φυτών καρυδιάς, τά όποια χρειάζονται μεγαλύτερο χώρο νά αναπτυχθούν. Ήπίσης μέσα στο Πρόγραμμα είναι νά χτιστούν μόνιμες έγκαταστάσεις, εργατικοί θάλαμοι και νά ξαναχτισθή και ή Έκκλησία του Άγίου Παύλου σε νέο σχέδιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Η ΜΗΛΙΑ ΠΙΛΑΦΑ - ΝΤΕΛΙΤΣΙΟΥΣ - ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ

1. Τό ιστορικό τής μηλιάς «Πιλαφά - Ντελίτσιους».

Του ΔΗΜ. ΑΝΤ. ΚΑΡΑΚΙΤΣΟΥ¹

Ύπάρχουν άναμφισβητήτως πολλοί προοδευτικοί άνθρωποι εις τόν τόπον μας, φίλοι του δένδρου, άγνωστοι, οί όποιοι με ήπομονήν και μεθοδικότητα χωρίς θόρυβον και διαφήμισιν, ασχολούνται λίαν έπιτυχώς με τήν ανάπτυξιν τής δενδροκαλλιέργειας μη φειδόμενοι κόπου και έξόδων, φιλοδοξούντες μόνον νά γίνουν συντελεσται τής εημερίας και προόδου του τόπου.

Ή Πατρίδα μας, ή Έλλάδα, ως γνωστόν, εύρίσκειται γεωγραφικώς και κλιματολογικώς εις πολύ κατάλληλον θέσιν διά τήν ανάπτυξιν πολλών ειδών όπωροφόρων δένδρων, ώστε νά αποβή όχι μόνον αυτάρκης εις φρούτα, αλλά και σημαντικώς εξαγωγώς νά κάμη εις χώρας του Έξωτερικού, επ' όφελεία τής Έθνικής αυτής οικονομίας.

Και είναι άληθές ότι αι Γεωργικαί μας Ύπηρεσίαι ειργάσθησαν λίαν φιλοτίμως διά τήν προώθησιν τής δενδροκαλλιέργειας εις τήν χώραν μας, όμως ή ιδιωτική πρωτοβουλία έπετέλεσε πραγματικά θαύματα. Ούτω, εις τόν Νομόν Άρκαδίας έχομεν πολλά παραδείγματα ανθρώπων, οίτινες μετά ζήλου έπεδόθησαν λίαν έπιτυχώς εις τήν δενδροκαλλιέργειαν, όπως π.χ. οί άδελφοί Κόσσυβα εν Άραχαμήταις, οί κ.κ. Τράμπας και Καραμάνος στο Στενό, οί άδελφοί Βαλάση, Γ. Άδαμόπουλος, Κοκκίνης στην Τεγέα και πολλοί άλλοι, σ' όλα γενικώς τά χωριά τής Άρκαδίας. Ο πιό σπουδαίος όμως δενδρόφιλος και δ εν δ ρ ο κ α λ λ ι ε ρ γ η τ ή ς, όστις μεγάλως προώθησε τήν δενδροκαλλιέργειαν εις τήν Έλλάδα είναι όμολογουμένως ό συμπατριώτης μας κ. Ή λ ί α ς Ά ν δ ρ. Π ι λ α φ ά ς Έλληνο - Άμερικανός.

Δημ. Άντ. Καρακίτσος

1. Βιογραφικόν σημείωμα του Δ. Καρακίτσου παρατίθεται στο βιβλίον τής Λαογραφίας.

Ὁ Πιλαφᾶς ἐπὶ 42 ὁλόκληρα χρόνια ἐργάζεται ἐντατικῶς, ἀφιλοκερδῶς καὶ φιλοτίμως διὰ τὴν διάδοσιν καὶ καλλιέργειαν σὲ ὁλόκληρον τὴν Ἑλλάδα τῆς περιφήμου μηλέας «Πιλαφᾶ-Ντελίσιους», τὴν ὁποίαν πρῶτος αὐτὸς εἰσήγαγε καὶ ἐκαλλιέργησε διὰ σπερμάτων.

Ὁ φιλότιμος οὗτος δενδροκαλλιερῆτης, ἔλθων ἐξ Ἀμερικῆς τὸ ἔτος 1920, ἔφερε μαζί του καὶ σπέρματα τῆς ὡς ἄνω μηλέας, τὰ ὁποῖα ἔσπειρε κατὰ Φεβρουάριον 1920 εἰς τὸν κήπον τῆς ἐν Κερασιᾷ οἰκίας του, καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἐφύτρωσαν μόνον 17 φυτάρια. Δυστυχῶς ὁμως, ὕστερα ἀπὸ ὀλίγους μῆνας, κατεστράφησαν ἀπὸ ὑπερμεγέθη χάλαζαν τὰ δέκα ἐξ καὶ ἔμεινε μό-

Ἡ Μητέρα μηλιά — Τὸ πρῶτο νεοφύτιστο δέντρο, στὸν κήπο τοῦ Δημιουργοῦ του.

νον ἐν καὶ μοναδικὸν δενδρὺλλον, τὸ ὁποῖον, θεία πράγματι Προνοία, διεσώθη. Αὐτὸ τὸ δενδρὺλλον ἐδημιούργησε τὴν περίφημον μηλέαν - Μητέρα, «Πιλαφᾶ-Ντελίσιους» ἐξ ἧς κατάγονται ὅλα τὰ ἑκατομμύρια τῶν δένδρων μηλέας, ποὺ ὑπάρχουν σήμερα στὴν Ἑλλάδα. Διὰ συνεχῶν καὶ ἀδιαλείπτων φροντίδων καὶ περιποιήσεων ἢ διασωθεῖσα μικρὰ μητέρα - μηλιά ἀνεπτύχθη ἄρκετά, ὥστε κατὰ τὸ ἔτος 1928 ἔδωσε τὰ πρῶτα αὐτῆς ὑπέροχα μῆλα, ἐφάμιλλα καὶ ἴσως ἀνώτερα τῶν τῆς πατρίδος τῶν Ἀμερικῆς, κατὰ τὴν κρίσιν καὶ τοῦ τότε ἐν Ἀθήναις Ἀμερικανοῦ Πρεσβευτοῦ κ. Μάκ Β ἦ καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς τμήματος Γεωργίας κ.κ. Γκέιλ, Μπέλ, κτλ., οἵτινες μετὰ πολλῶν δημοσιογράφων, με ἐπικεφαλῆς τὸν κ. Πῶπ ἐπεσκέφθησαν ἐν Κερασιᾷ τὸν κ. Πιλαφᾶν καὶ ἐθαύμασαν τόσοσιν τὴν Μητέρα - μηλιάν «Πιλαφᾶ-Ντελίσιους», ὅσον καὶ τὸν

ὑπέροχον μηλεοπερίβολον αὐτοῦ εἰς θέσιν Ντριμιρίτσα Κερασιᾶς. Ἐπ' εὐκαιρία δέ, οἱ ἀνωτέρω ἐγεύθησαν καὶ τῶν ὑπερόχων μῆλων τοῦ κ. Πιλαφᾶ μείναντες κατενθουσιασμένοι. Οὗτοι διελάλησαν εἰς τὰ πέρατα τῆς Ἑλλάδος τὴν γονιμοτάτην ἐργασίαν τοῦ φιλοπροόδου δενδροκαλλιερῆτοῦ κ. Πιλαφᾶ διὰ τῶν ἐφημερίδων, περιοδικῶν, ραδιοφώνου, κ.τ.λ. ἐνισχύσαντες τοῦτον ἠθικῶς, ὥστε νὰ τύχη, καὶ πολὺ δικαίως, Πανελληνίου ἀναγνωρίσεως.

Τὸ νέον μῆλον τοῦ κ. Πιλαφᾶ ἄρκετὰ μέγαλον, ἄνω τῶν 300 γραμμαρίων, ἔχει ὑπέροχον γεῦσιν καὶ ἄρωμα ἐξαιρετικόν, χρῶμα, χυμοὺς καὶ πρὸ πάντων ἀνθεκτικότητα κατὰ τὴν ἀποθήκευσιν, ὥστε νὰ εἶναι περιζήτητον εἰς τὸ ἐμπόριον.

Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Κοινότητος Κερασιᾶς καὶ τῶν γειτονικῶν Κοινοτήτων ἠκολούθησαν τὸ φωτεινὸν παράδειγμα τοῦ ρέκτου κ. Πιλαφᾶ καὶ λαβόντες δωρεὰν δενδρὺλλα, ἐμβόλια καὶ σπόρους ἐξ αὐτοῦ, ἐπεδόθησαν μετὰ ζήλου εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐξαιρετικῆς αὐτῆς μηλέας, ὥστε σήμερον νὰ παράγουν οἱ συμπατριῶται Κερασιῶται ἄρκετὰς δεκάδας χιλιάδων χιλιογράμμων ἐκλεκτοῦ μῆλου καὶ νὰ εἰσπράττουν πολλὰ χρήματα.

Ἐπερηφάνειαν καὶ χαρὰν μεγάλην αἰσθάνεται κανεὶς, ὅταν κατ' ἔτος καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συγκομιδῆς, 15-20 Ὀκτωβρίου ἀντικρῶζῃ ἐν Κερασιᾷ τὰ αὐτοκίνητα καὶ τοὺς ἐμπόρους νὰ διαπραγματεύονται με τοὺς παραγωγοὺς τὴν ἀγοραπωλησίαν τῶν μῆλων—σωστὸ λαϊκὸ πανηγύρι. Οὕτω, πολλοὶ Κερασιῶται, ὅπως ὁ πρωτοκαλλιερῆτης κ. Ἡλ. Πιλαφᾶς καὶ οἱ κ.κ. Ἡλ. Κοντογιάννης, Γ. Ἐπ. Σαρρῆς, Γ. Εὐθ. Σαρρῆς, Χ. Τσέλλος, Γ. Κούτρης, Σπ. Παναγάκης, οἱ Βασιλόγαμβροί, Ἀρχαῖοι καὶ οἱ ὑπόλοιποι Κερασιῶται εἰσπράττουν κάθε χρόνο ἀπὸ 10-50 χιλ. δρχ. ἕκαστος.

Οἱ Κερασιῶται, οἱ Ἀρκάδες, καὶ ὅλοι οἱ Ἕλληνας γενικῶς, πρέπει νὰ ἐδγνωμονοῦν τὸν καλὸν αὐτὸν χριστιανὸν καὶ Ἕλληνα πατριώτην, ὅστις συνετέλεσε σπουδαίως εἰς τὴν ἀξίωσιν τοῦ γεωργικοῦ τῶν εἰσοδημάτων.

Ὁ Εὐεργέτης οὗτος τῆς τάξεως τῶν Γεωργοδενδροκόμων, δὲν ἐτήρησεν οὔτε μυστικὴν τὴν δημιουργίαν του, οὔτε ἠθέλησεν νὰ ἐκμεταλλευθῇ ταύτην πρὸς ἴδιον ὄφελος, ἀλλὰ ἀπὸ ἀληθινὰ ἀνθρωπιστικὰ αἰσθήματα κινούμενος, ἔγινεν ὁ ἴδιος ἀπόστολος τῆς δημιουργίας του, μερμνήσας με ἴδια αὐτοῦ ἔξοδα, καὶ διὰ συνεχῶν κόπων καὶ μόχθων νὰ διαδώσῃ τὴν νέαν ποικιλίαν μηλέας Ντελίσιους εἰς τὰ πέρατα τῆς Ἑλλάδος.

Ὡς Κερασιώτης, αἰσθάνομαι χαρὰν καὶ ὑπερηφάνειαν μεγάλην, ὅταν ἀκούω πολλάκις εἰς τὸ ραδιόφωνον κατὰ τὴν ὥραν τῆς ὑπαίθρου, τὴν τιμὴν τῶν μῆλων «Πιλαφᾶ-Ντελίσιους», ἢ ὁποῖα εἶναι ἄρκετὰ σημαντικὴ 10-12 δρ. τὸ χιλ)μον.

Ὅρθον καὶ δίκαιον εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ Πιλαφᾶ νὰ μείνῃ ἀθάνατον καὶ ὁ

Ίδιος να καταταχθῆ μεταξύ τῶν Μεγάλων Ἐθνικῶν Εὐεργετῶν.

Τὴν ἐργασίαν καὶ προσπάθειαν τοῦ κ. Πιλαφᾶ ἐξετίμησαν καὶ ἐπήνεσαν, Πρωθυπουργοί, Ὑπουργοί, Γενικοὶ Διοικηταί, Νομάρχαι, Προϊστάμενοι Γεωργικῶν Ὑπηρεσιῶν καὶ Προτύπων Δενδροκομικῶν Σταθμῶν, καθὼς καὶ σχεδὸν ὅλος ὁ Γεωπονικὸς κόσμος τῆς Ἑλλάδος. Ἄπειροι εἶναι οἱ ἐπισκε-

Δίπλωμα Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος εἰς Πιλαφᾶν.

Βασιλικὸν Ἔδσημον τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως εἰς Πιλαφᾶν.

φθέντες καὶ φιλοξενηθέντες ὑπὸ τοῦ κ. Πιλαφᾶ εἰς τὴν ἐν Κερασιᾷ οἰκίαν του, προσερχόμενοι διὰ νὰ θαυμάσουν τὰ μῆλα του καὶ νὰ πάρουν ἐμβόλια.

Ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ ὀγκώδους φακέλλου τοῦ κ. Πιλαφᾶ τὰ νέα περίφημα μῆλα ἐγεύθησαν καὶ ἐθαύμασαν, ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων Γεώργιος Β' καὶ ὁ Βασιλεὺς Παῦλος, Πρωθυπουργοί, Πρεσβευταί, Ἄνωτατοὶ Κρατικοὶ Λειτουργοὶ ἡμέτεροι καὶ ξένοι, ἅπαντες δὲ ἔμειναν κατενθουσιασμένοι καὶ συνεχάρησαν τὸν κ. Πιλαφᾶν ἐγγράφως καὶ προφορικῶς.

Διὰ τὴν συμβολὴν του πρὸς διάδοσιν τῆς καλλιέργειας τῆς μηλέας «Πιλαφᾶ-Ντελίσιους» σ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ὁ Πιλαφᾶς ἔτυχε πολλῶν ἐπιστῆμων, πανηγυρικῶν ἀναγνωρίσεων.

Ἐκτὸς ὅμως τῆς ἀγάπης του πρὸς τὰ ὄπωροφόρα δένδρα ὁ Πιλαφᾶς, εἶναι ἐνθερμος θιασώτης τῆς Μελισσοκομίας, Πτηνοτροφίας, Κονικλοτροφίας καὶ γενικῶς τοῦ Πρασίνου, ἐργαζόμενος ὑπομονετικᾶ δι' ὅλα. Ἄμα τῆ ἐπανόδῳ του ἐκ τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὴν γενέτειραν Κερασίαν, προέβη εἰς τὴν ἀναδάσωσιν ἐνὸς ἀγόνου τελείως—ἰδιοκτῆτου λόφου—εἰς θέσιν «Ντριμιρίτσα» καὶ ἄνωθεν τοῦ μηλεοπεριβόλου του, διὰ δενδρυλλίων πεύκης, κουκουναριάς, κυπαρισσιῶν, ἀκακίας, ἐξημέρωσε ἅπαντα τὰ ἀγριόδενδρα τὰ εὐρισκόμενα εἰς τὸν λόφον τοῦτον καὶ σήμερον, ὕστερα ἀπὸ συνεχεῖς κόπους καὶ φροντίδας πολλῶν ἐτῶν, ὁ ἄγονος καὶ ἐν πολλοῖς πετρώδης αὐτὸς λόφος ἔχει μεταβληθῆ εἰς δροσερώτατον ἀλσύλλιον, χάριμα ὀφθαλμῶν ὄχι μόνον διὰ τοὺς ἐπισκεπτομένους αὐτό, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς διερχομένους ἐκ τῆς ἐναντι τοῦ λόφου ὁδοῦ Τριπόλεως - Σπάρτης.

Γράφοντες τὰ ἀνωτέρα—μολονότι θὰ προσκρούσωμεν εἰς τὴν ἐγνωσμένην μετριοφροσύνην τοῦ Πιλαφᾶ—θέλομεν διὰ τοῦ τρόπου τούτου νὰ προσφέρωμεν ἐλάχιστον φόρον τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης εἰς τὸν ἐκλεκτὸν συμπατριώτην μας, δι' ὅσα ὑπὲρ τῆς Ἰδιαιτέρας καὶ τῆς Μεγάλης Πατρίδος μας ἐπραξε, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ προβάλωμεν τὸ ἐκλεκτὸν τοῦτο τέκνον τῆς Κερασιᾶς, ὡς αἰώνιον καὶ φωτεινὸν παράδειγμα εἰς τοὺς νεωτέρους, πρὸς μίμησιν, δι' ἔργα προόδου καὶ πολιτισμοῦ.

2. Ἐκδηλώσεις τιμῶν στὸ δημιουργὸ Πιλαφᾶ.

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Τὸ 1920 ὁ Πιλαφᾶς βρισκόταν ἀκόμα στὴν Ἀμερικὴ, ὅταν πῆρε ἓνα γράμμα ἀπὸ τὸ χωριό, πὼς ἡ μητέρα του ἦταν ἀρρωστή. Ἡ ἀγάπη τῆς μάνας δὲν τὸν ἄφησε νὰ σκεφθῆ καὶ πολὺ. Πῆρε ἀμέσως τὴν ἀπόφασιν νὰ προλάβῃ τὴ μάνα του ζωντανή. Ἦταν τὸ δεύτερο ταξίδι ποῦ εἶχε κάμει στὴν Ἀμερικὴ.

Πρὶν μπῆ στὸ πλοῖο, στὴ Νέα Ὑόρκη, ὁ Πιλαφᾶς μπῆκε σ' ἓνα ὄπωροπωλεῖο καὶ γέμισε μιὰ σακούλα μὲ μῆλα, γιὰ νὰ τρώῃ στὸ ταξίδι. Ἐκανε ἐντύπωση στὸν Πιλαφᾶ ὁ ἄφθονος χυμὸς, ἡ ἐξαιρετικὴ γεύση καὶ τὸ λεπτὸ ἄρωμα τῶν μῆλων ἐκείνων καὶ σκέφθηκε νὰ κρατήσῃ τοὺς σπόρους γιὰ τὸ χωριό.

Ὁ Πιλαφᾶς δὲν ἦταν γεωργός. Στὸ Σικάγο καὶ στὸ Μόρρις τοῦ Ἰλλινόις ποῦ ἐργάστηκε εἶχε παντοπωλεῖο, καὶ ὅταν τοῦμενε καιρὸς, εἰργάζετο καὶ ὡς ἠλεκτροτεχνίτης. Ἦταν ὅμως ἐργατικὸς καὶ προοδευτικὸς καὶ στὸ χωριὸ ποῦ θὰ ἔμενε, ἔπρεπε νὰ ἀσχολῆται μὲ κάτι.

Στό τέλος Φεβρουαρίου τοῦ 1920 ἔσπαιρε τοὺς σπόρους τῆς μηλιάς, ποὺ ἔφερε μαζί του ἀπ' τὴν Ἀμερική, στὸν πατρικὸ κήπο, στὸ χωριό, ποὺ βρίσκειται δίπλα στὸ πατρικὸ σπίτι. Ἀπ' ὄλους αὐτοὺς τοὺς σπόρους ἐφύτρωσαν μονάχα 17 ἄτομα, καὶ ἀπὸ τὰ 17 ἄτομα, λίγο ἀργότερα τὸν Ἰούνιο, ἔπειτα ἀπὸ μιὰ ἔντονη χαλαζοθύελλα, περισώθηκε μόνον ἓνα ἄτομο. Εἶναι τὸ ἄτομο ἐκεῖνο, ποὺ δημιούργησε ἀργότερα τὴ μητέρα μηλιά, ποὺ σώζεται ἀκόμη σήμερα στὸ ἴδιο μέρος ποὺ γεννήθηκε, γιὰ νὰ διηγεῖται τὴν ἱστορία της... Τὸ ἄτομο ἐκεῖνο ποὺ σώθηκε χάρις στὴ δική του ἴσως ἰδιοσυγκρασία, ἢ χάρις στὴ ξεχωριστὴ τύχη τοῦ Πιλαφᾶ, καλλιεργούμενο συνεχῶς καὶ ἐπίμονα ἀπὸ τὸν δημιουργό του, ἔδωκε τοὺς πρώτους καρποὺς μόλις τὸ ἔτος 1928.

Τὸ νέο μῆλο ποὺ γεννήθηκε στὴν Κερασιά, δὲν εἶναι τὸ ἴδιο μὲ τοὺς γονεῖς του. Εἶναι μία νέα ποικιλία τῆς οἰκογενείας Ντελίτσιους, ἢ ποικιλία «Πιλαφᾶ-Ντελίτσιους», μοναδική στὸν κόσμος καὶ ἡ πρώτη ποικιλία μῆλων ποὺ δημιουργήθηκε στὴν Ἑλλάδα. Τὸ μῆλο αὐτὸ εἶναι πολὺ ἀνώτερο τοῦ πατρικοῦ γένους, τόσο σὲ ὄραια ὄψη καὶ ἐμφάνιση, ὅσον καὶ σὲ γεύση καὶ ἄρωμα καὶ πρὸ παντὸς εἶναι διατηρήσιμο ἐπὶ πολὺν χρόνον, χωρὶς νὰ πατατιάξῃ.

Ὅμως ὁ Πιλαφᾶς ἔτρεφε μέσα του ἀνθρωπιστικὰ ἰδεώδη. Δὲν ἠθέλησε νὰ κρατήσῃ τὴ δημιουργία του γιὰ τὸν ἑαυτὸ του καὶ νὰ τὴν ἐκμεταλλεῖται ἀργότερα. Τὴν ἀλτροϊστικὴ του σκέψη τὴν ἐβασάνιζε ἡ φτώχεια τοῦ Ἑλληνοῦ ἀγρότου καὶ τὸ μικρὸ γεωργικὸ εἰσόδημα. Ἀνέλαβε λοιπὸν ὁ ἴδιος, μὲ δικὰ του ἔξοδα, τὴν ἀνά τὰ πέρατα τοῦ Βασιλείου διάδοσιν τῆς νέας ποικιλίας μῆλων.

Χιλιάδες ἐμβόλια ἀπεστάλησαν σὲ Ἰδρύματα, σὲ Σχολεῖα, σὲ φυτώρια, Δημόσια καὶ ἰδιωτικά, σὲ ἰδιώτες καὶ δενδροκαλλιεργητές, ποὺ ὑπερβαίνουν τὸ ἓνα ἑκατομμύριον. Πάνω ἀπὸ πεντακόσιες ἀποστολὲς ἔλαβον χώραν, χωρὶς ὁ δημιουργὸς νὰ δεχθῆ οὔτε μίαν δραχμὴν, οὔτε κἄν τὰ ἔξοδα τῶν ἀποστολῶν. . . Καὶ ὄχι μόνον ἐμβόλια ἐμοίραζεν ἀφιλοκερδῶς ὁ Πιλαφᾶς ἀπὸ τὴν χαρὰ του γιὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Ἑθνικοῦ θησαυροῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἰδικῆς του παραγωγῆς μῆλων, ἐδώριζεν στίς ἑκατοντάδες τῶν ἐπισκεπτῶν!

Ἐπολογίζεται ὅτι ὁ Πιλαφᾶς, κατὰ τὸ διάστημα ἀπὸ τὸ 1928 μέχρι σήμερα, δι' ἀποστολὰς ἐμβολίων καὶ μῆλων, καὶ ἀφιλοκερδεῖς φιλοξενίαις ἐπισκεπτῶν, ἡμετέρων καὶ ξένων, στὸν πατρικὸν οἶκον, ἔδαπάνησε ποσὸν ἄνω τῶν 300.000 δραχμῶν.

Πρὸ διετίας, στὸ χωριὸ ποὺ πῆγα, ἐφυλλομέτρησα τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Πιλαφᾶ γιὰ τὴν μηλιά καὶ γιὰ τὰ μῆλα. Ἀνάμεσα σὲ πολλὰ ἄλλα ἔγγραφα ἐμέτρησα ἑκατοντάδες εὐχαριστήριαις ἐπιστολὰς γιὰ τὴν πρόθυμην ἀποστολὴν

ἐμβολίων καὶ πληροφοριῶν καὶ ἄλλαις τόσαις συγχαρητήριαις ἐπιστολὰς γιὰ τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ Πιλαφᾶ. Εἶναι ἐπιστολὰς ἀπὸ τοὺς Βασιλεῖς, ἀπὸ Πρωθυπουργοὺς, ἀπὸ Ὑπουργοὺς, Πρεσβευτὰς, γεωπόνους, δασκάλους, ἰδιώτας καὶ δενδροκαλλιεργητὰς. «Δεχθῆτε κ. Πιλαφᾶ τὰ συγχαρητήριά μου», γράφει ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Β' σὲ μιὰ τοῦ ἐπιστολῆ πρὸς τὸν Πιλαφᾶ, «διὰ τοὺς κόπους ποὺ κατεβάλατε διὰ τὴν δημιουργίαν τῆς νέας ποικιλίας τῶν μῆλων». Ὁ δὲ δικὸς μας ὁ Δεκάζος, ὁ σοφὸς γεωπόνος καὶ ἄλλοτε Ὑπουργός, μαζί μὲ τὰ συγχαρητήριά του γράφει στὸν Πιλαφᾶ: «Ὁμολογῶ ὅτι μέχρι τοῦδε δὲν ἔφαγα τέτοια μῆλα, οὔτε στὴν Ἑλλάδα, οὔτε στὴν Εὐρώπη, ποὺ ἔχω ταξιδέψῃ. Εἶναι τέλεια ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Μπράβο σας κ. Πιλαφᾶ».

Καὶ ὅμως! Ὅλοι ἔλεγαν «μπράβο κ. Πιλαφᾶ» καὶ οἱ εἰδικοί καὶ μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο καθώριζαν τὸ νέο μῆλο, μῆλο Ντελίτσιους-Πιλαφᾶ, ἀλλὰ χαρτὶ ἐπίσημο δὲν ἔβγαίνε ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο. Τί συνέβαινε; ποῦς νὰ ἦταν ὁ νεώτερος Ἀμερικὸς ποὺ καταδοκοῦσε νὰ πεθάνῃ ὁ Πιλαφᾶς γιὰ νὰ εἰσπράξῃ αὐτὸς τὸ γέρας τῆς δημιουργίας; Νὰ ἦταν ἄρα γε αὐτὸ ἡ καμμιὰ ἄλλη μικρόψυχος διάθεσιν ἀπὸ κανέναν εἰδικὸ ἐπιστήμονα ποὺ δὲν ἤμποροῦσε νὰ χωνέψῃ ὅτι ἓνας ἀπλοϊκὸς ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ ἐπάτησε τὰ οἰκόπεδά του;

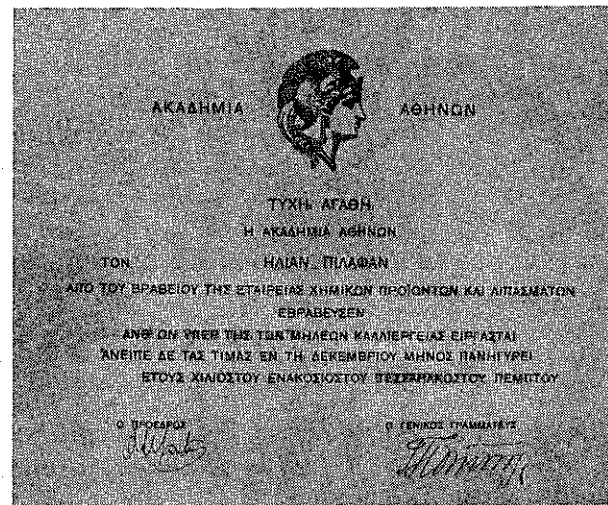
Τέλος, τὸ 1960, εἶχε σχεδιασθῆ στὸ Ὑπουργεῖο Γεωργίας μιὰ ἐκφραση πλήρους ἐυαρεσκείας στὸν Πιλαφᾶ, μὲ αἰτιολογικὸ ὅτι ἐδημιούργησε ἐκ σπόρου εἰδικὴν ποικιλίαν μηλέας, τὴν ἀποκληθεῖσαν μηλέαν Ντελίτσιους-Πιλαφᾶ. Τὴν τελευταία ὅμως στιγμὴ διαγράφεται ἡ λέξις ποικιλία καὶ ἀντὶ αὐτῆς μπαίνει ἡ λέξις παρὰ λαγὴ ποὺ διαφέρει ἢ μία λέξις ἀπὸ τὴν ἄλλη ὅσο τὸ γνήσιο παιδί ἀπὸ τὸ νόθον!

Μόλις παίρνει τὸ ἔγγραφο αὐτὸ ὁ Πιλαφᾶς, γίνεται ἔξω φρενῶν. Ὁ Πιλαφᾶς εἶναι Ἀρκάς. Εἶναι ἀπόγονος τοῦ Γέρου τοῦ Μοριά. Ἀποφασίζει νὰ συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα. Ξεῦρει πολὺ καλὰ ὅτι δὲν ὑπάρχει δίκαιον εἰς τὸν κόσμον, τὸ ὁποῖον νὰ μὴν ἀποκτήθῃ κατόπιν μακρῶν ἀγῶνων καὶ ὅτι ἢ ἐκ προθέσεως ἀδικία, δημιουργεῖ τὸ αἰσθημα τοῦ ἠθικοῦ πόνου.

Ὁ Πιλαφᾶς εἶχε τὴν πείρα τὴ δική του καὶ τὴ βιβλιοθήκη τὴ δική του ἐπὶ 40 χρόνια, καὶ ἤξευρε πολὺ καλὰ τί εἶναι ποικιλία καὶ τί εἶναι παραλλαγή. Εἶχε προσέτι καὶ τίς γνώμες καὶ ἐκθέσεις ὄλων σχεδὸν τῶν εἰδικῶν γεωπόνων Ἀνάση, Καπλάνη, Σωτηρίου, Κουτᾶ, Γάββαρη καὶ ἄλλων, ποὺ εἶχαν παρακολουθήσει τὴν ἐργασία τοῦ Πιλαφᾶ. Γιὰ τὸ ἐπισημότερο ὅμως ὁ Πιλαφᾶς γράφει στὴν Ἀμερική. Γράφει σὲ Πανεπιστήμια, γράφει σὲ Ἰνστιτούτα καὶ παίρνει ἀπαντήσεις. «Συνιστῶμὲν γράφει ὁ Ἑλλην Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Σικάγου κ. Ἡλίας Δ. Δεκάζος, ὅπως τὸ μῆλον αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῆ ὡς ποικιλία Ντελίτσιους-Πιλαφᾶ καὶ νὰ ἀνε-

γερθή μνημείον υπό εγγενών πολιτών εις τήν τοποθεσίαν όπου τὸ νέον μῆλον ἐγεννήθη.

Ὁ δὲ J. R. Magnes Διευθυντὴς τῆς Δενδροκομικῆς Ἐρεῦνης τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, σχετικὰ δημοσιεύει τὰ ἐξῆς: «Ὅταν ἀνακαλυφθῆ ἕκ σπόρου τὸ νέον δένδρον, βελτιωθῆ με ἐμβολιασμούς καὶ ὀνομασθῆ, γίνεται μία νέα ποικιλία. Εἰς μίαν ὀπωροπαραγωγὸν περιοχὴν, τοιαύτη ἀνακάλυψις δὲν διαφέρει ἀπὸ τὴν ἀνακάλυψιν νέας πετρελαιοπηγῆς ἢ νέου μεταλλείου χρυσοῦ. Εὐγνώμονες πολῖται, ἴσως ἀκό-

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν βραβεύει τὸν Πιλαφᾶ.

μη, νὰ ἀνεγείρουν μνημείον εις τήν τοποθεσίαν όπου τὸ νέον μῆλον ἐγεννήθη. Ἐν ὑψηλὸν τοιοῦτον μνημείον, κορυφωμένον με ἕν παμμέγεθες πέτρινον μῆλον, σημειώνει τὸν τόπον όπου ἀνευρέθη τὸ πρῶτον δένδρον μηλέας ποικιλίας DALWIN».

Τέλος, τὸ ἔτος 1962 ὑπῆρξε τὸ ἔτος δικαιώσεως τοῦ Πιλαφᾶ, δικαιώσεως συνεχῶν μόχθων, δαπανῶν καὶ ἀγῶνων ἐπὶ 42 ὀλόκληρα χρόνια. Τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Γεωργίας διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 225700/13362 ἀπὸ 31-10-1962 ἀποφάσεώς του, δημοσιευθείσης καὶ εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, ἀνεγνώρισε τὴν μηλέαν τοῦ Πιλαφᾶ ὡς νέαν, αὐτοτελεῆ καὶ διακεκριμένην ποικιλίαν καὶ τῆς ἔδωκε τὸν ἐπίσημον χαρακτηρισμὸν «Ποικιλία μηλέας Πιλαφᾶ-Ντελίτσιους-Τριπόλεως».

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Πιλαφᾶς κατὰ καιροὺς ἔτυχε καὶ τῶν ἐξῆς ἄλλων τιμητικῶν διακρίσεων.

Ἔτος 1934: Χρυσὸν Βραβεῖον μετὰ χρηματικοῦ ἐπάθλου: Βράβευσις Διεθνoῦς Ἐκθέσεως Θεσσαλονίκης.

Ἔτος 1937: Χρυσὸν Βραβεῖον μετ' ἐπαίνου καὶ χρηματικοῦ ἐπάθλου: Βράβευσις Διεθνoῦς Ἐκθέσεως Θεσσαλονίκης.

Ἔτος 1939: Δίπλωμα καὶ Χρυσὸν Μετάλλιον: Βράβευσις ὁσαύτως Διεθνoῦς Ἐκθέσεως Θεσσαλονίκης.

Ἡ Α.Μ. ὁ Βασίλειος Παῦλος ἀπονέμει τὸ Μετάλλιο Γεωργικῆς ἀξίας στὸν Πιλαφᾶ.

Ἔτος 1945: Βράβευσις Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν: «Ἄνθ' ὧν ὑπὲρ τῶν μηλεῶν εἴργασται».

Ἔτος 1954: Χαλκοῦν Μετάλλιον γεωργικῆς ἀξίας Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Β' μετὰ σχετικοῦ Διπλώματος, ἀπονεμηθὲν διὰ βασιλικοῦ Διατάγματος γνωματεύσει τοῦ Ἰνστιτούτου Γεωπονικῶν Ἐπιστημῶν καὶ ἐγχειρισθὲν ἐν ἐπισήμῳ τελετῇ ἰδιοχείρως παρὰ τῆς αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Βασιλέως Παύλου.

Ἔτος 1959: Ἀνακήρυξις εἰς Μέγαν Εὐεργέτην παρὰ τῆς γενετῆρας του Κοινότητος Κερασιᾶς (Ἀρβανιτοκερασιᾶς) Ἀρκαδίας.

Ἔτος 1960: Ἀνακήρυξις εἰς Μέγαν Εὐεργέτην τῆς Δενδροκομίας παρὰ τοῦ κ. Νομάρχου Ἀρκαδίας.

Έτος 1960: Έκφρασις πλήρους Εὐαρεσκείας παρὰ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ Γεωργίας.

Έτος 1962: Ἀργυροῦν Βασιλικὸν εὔσημον Τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως Β' τάξεως.

Έτος 1962: Ἀνακήρυξις εἰς μέγαν Εὐεργέτην τοῦ Νομοῦ Ἀρκαδίας καὶ γενικῶς τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐνώσεως Κερασιωτῶν.

Έτος 1962: Ἐγκρισις καὶ Χαρακτηρισμὸς δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Γεωργίας ὡς αὐτοτελοῦς καὶ διακεκριμένης ποικιλίας μηλέας ἀπὸ τὰ λοιπὰς τῆς ομάδος Ντελίτσιους καὶ ὀνομασθείσης «ποικιλίας μηλέας Πιλαφᾶ—Ντελίτσιους—Τριπόλεως».

Έτος 1963: Χορήγησις Διπλώματος Ἐδρευτεχνίας ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου.

Πιστεύω ἀδιστακτὰ ὅτι τὸ μῆλον τοῦ Πιλαφᾶ λόγῳ τῶν ἐξαιρετικῶν αὐτοῦ ιδιοτήτων καὶ κυρίως λόγῳ τῆς διατηρησιμότητός του σὲ μακρότερο χρόνον, θὰ κατακτήσῃ ὄχι μονάχα τὴν Ἑλληνικὴν ἀγορὰν, ἀλλὰ καὶ ὀλόκληρην τὴν Ἑυρωπαϊκὴν, πρὸς μέγα ὄφελος τῆς Ἐθνικῆς μας οἰκονομίας. Καὶ τότε ὁ Πιλαφᾶς δὲν θὰ εἶναι πλέον ὁ τοπικὸς Εὐεργέτης τῆς Ἀρκαδίας, ἀλλὰ ἕνας ἀπὸ τοὺς πρὸ Μεγάλους Ἐθνικοὺς μας Εὐεργέτας.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ

ΝΕΩΤΕΡΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΠΟΙΚΙΣΜΟ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΕΡΑΣΙΩΝ

Τοῦ ΑΝΑΣΤ. Γ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Ἀφορμή γιὰ νὰ ξαναγυρίσω στὸν ἐποικισμό τῶν δύο Κερασιῶν, τὸν ὁποῖον κι' ἐγὼ καὶ ὁ συνεργάτης Α. Μητρόπουλος ἐπραγματευθήκαμε στὸ κεφ. Γ' τοῦ βιβλίου, μοῦ ἔδωκε μιὰ σχετικὴ πληροφορία τοῦ γνωστοῦ Ἀρκάδος ἱστοριοδίφου κ. Θάνου Βαγενᾶ, ὅτι κάποιος Ἑνετὸς Πατσίφικος γράφει σὲ κάποιο σύγγραμμά του γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τῶν χωριῶν μας κατὰ τὸ 1700. Εἶχαμε φθάσει στὸ τύπωμα τοῦ βιβλίου τῆς Ἱστορίας στὸ προτελευταῖο φύλλο. Ὡς τόσο ἡ περιέργεια τῆς ἔρευνας μὲ ἔφερε πάλι στὴν Ἑθνικὴ μας Βιβλιοθήκη, ὅπου ἐπειτα ἀπὸ πολλὰς ἔρευνες καὶ ἀναζητήσεις βρῆκα τρία σχετικὰ βιβλία γραμμένα ἀπὸ Ἑνετούς, ποὺ καὶ τὰ τρία ἀσχολοῦνται μὲ περιγραφὰς κι' ἀπογραφὰς τοῦ Μορηᾶ.

Τὸ πρῶτο βιβλίον ἐπιγραφόμενον « Ἀπογραφὴ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Μορηᾶ » « *Descrittione delle provincie della Morea* » μὲ συγγραφέα τὸν Francesco Giandemaria MDCLXXXVI (1686), δὲν ἀναφέρει πούθεν τὰ χωριά μας.

Τὸ δεύτερον μὲ παρόμοια ἐπιγραφὴ καὶ τὸ ἴδιο ἔτος τυπωμένο, ἀλλὰ μὲ συγγραφέα τὸν Francesco Antonio κι' αὐτὸ δὲν ἀναφέρει τίποτα σχετικόν.

Τὸ τρίτον δὲ μὲ βιβλίον ἐπιγραφόμενον « Σύντομη χωρογραφικὴ ἀπογραφὴ τῆς Πελοποννήσου ἢ Μορέος » « *Breve Descrittione Corografica del Peloponneso o Morea* » μὲ συγγραφέα τὸν Di. D. Pier' Antonio Pacifico - MDCC (1700) καὶ στὸ σχετικὸ κεφάλαιόν (VIII σελ. 135) « *Παροῦσα κατάστασις τῆς Ἐπαρχίας τῆς Ἀρκαδίας* » « *Stato presente della Provincia d'Arcadia* » γράφει τὰ ἑξῆς: « Περαιτέρω ὁ Diuidesi ἐμφανίζει τὴν Ἐπαρχίαν τῆς Ἀρκαδίας σὲ δύο ἑδαφικὰς περιοχάς, οἱ ὁποῖαι εἶναι ἡ περιοχὴ τῆς Τριπολιτσᾶς καὶ ἡ περιοχὴ τοῦ Λεονταρίου. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Τριπολιτσᾶς ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πόλιν τὴν καθοριζομένην Μητρόπολιν ὑπάρχουν καὶ τὰ ἀκόλουθα χωριά »:

Ἐδῶ ἀνάμεσα στ' ἄλλα χωριά τῆς Ἀρκαδίας ἀναφέρει καὶ τὰ χωριά Alupagori, Vlagochiecray, Aru(v)ani to Chierasia, ποὺ πρέπει νὰ ὑποθέσουμε ὅτι εἶναι τὰ δυὸ χωριά τὰ δικά μας μαζί με τὸ Ἄλουποχῶρι.

Γιὰ καλύτερο κατατοπισμὸ, παραθέτω ὁλόκληρο τὸ σχετικὸ μέρος τοῦ βιβλίου, ὅπως ἔχει στὴν Ἰταλική.

«Diuidesi al di presente la Provincia d'Arcadia in die Territorii, che sono Territorio di Tropolizza, e Territorio di Leondari, nel Territorio di Tropolizza sono le seguenti Ville oltre la Citta detta Metropolitza; Glistrae, Zii, Perchio(v)a, Zipina, Neochori, Alupagori, Vlagochiecray, Aru(v)ani to chierasia, Sthilimida, Carassi, Catilla, Gemizzi, San Basilio..... Simiadhes, Agalos, Gamenizza,.... Roino, Dau(v)ia, e Zaraccou(v)a,.... sto Camari, sto Vurio, Strigu, Chierasizes, Risa, Merzaussi, Tagiorgatica κ.λ.π.

Μὲ τὴ νέα αὐτὴ ἀποκάλυψη, ἂν τελικὰ γίνῃ παραδεκτὴ, σπρώχνουμε τὴν Ἱστορία τοῦ Ἐποικισμοῦ τῶν Κερασιῶν κατὰ 50 χρόνια τουλάχιστον παλαιότερα ἀπ' ὅ,τι ἡμεῖς στὸ εἰδικὸ κεφάλαιο τὴν παραδεχθήκαμε. Ἴσως, ἂν κάποτε, κάποιος Ἕλληνας εὑρεθῇ νὰ ἀσχοληθῇ εἰδικὰ καὶ νὰ μελετήσῃ ἀπὸ τὰ πλούσια Ἀρχεῖα τῆς Βενετίας τὴν Ἱστορία τοῦ Μορηᾶ, ἀσφαλῶς ἀπὸ κεῖ θὰ βγοῦνε πολὺ ἐνδιαφέροντα πρᾶγματα.

Σ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	Σελ.
Ἄναστ. Γ. Στεφάνου: Πῶς γράφτηκε τὸ βιβλίο αὐτὸ	13
ΣΑΝ ΠΡΟΛΟΓΟΣ	
Ἄναστ. Γ. Στεφάνου: Τί πρέπει νὰ γνωρίζῃ ἀπὸ τὴν Ἱστορία καὶ τὴ Λαογραφία τοῦ τόπου τοῦ ὁ κάθε Κερασιώτης	17
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ	
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΕΡΑΣΙΑΣ—ΑΡΒΑΝΙΤΟΚΕΡΑΣΙΑΣ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α' —ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΠΡΟΓΟΝΟΙ ΜΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΑΡΒΑΝΙΤΟΚΕΡΑΣΙΑΣ	
1. Ἄναστ. Γ. Στεφάνου: Ἐκστρατεία τῶν Ἀρκάδων κατὰ τῆς Σπάρτης—Μάχη στὸ Οἶον (Ἀρβανιτοκερασιῶν) τὸ 369 π.Χ.	23
2. Ἄναστ. Γ. Στεφάνου: Μελετήματα ἀρχαιολόγων καὶ ἱστορικῶν περὶ Οἴου, πορείας στρατεύματος Ἀρκάδων, Σκιρίτιδος, Σκίρου, Σκιρτωνίου, Μανθουρέας καὶ Μανθουρικοῦ πεδίου. Ἀρχαιολογικὰ εὑρήματα εἰς Οἶον Κερασιῶν (Ἀρβανιτοκερασιῶν)....	35
3. Ἄναστ. Γ. Στεφάνου: Περίληψις ἐπὶ τῶν μελετημάτων τῶν ἀρχαιολόγων καὶ ἱστορικῶν	77
4. Ἄναστ. Γ. Στεφάνου: Πλάναί καὶ εἰκασίαι περὶ τὴν ἀκριβῆ τοποθεσίαν τοῦ Οἴου τῆς Σκιρίτιδος κ.λ.π.—Πορεία τοῦ στρατεύματος τῶν Ἀρκάδων—Περιγραφή τῆς μάχης τοῦ Οἴου τὸ 369 π.Χ.	86
5. Ἄναστ. Γ. Στεφάνου: Τελικὰ συμπεράσματα	97
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'· Η ΑΡΧΑΙΑ ΜΑΝΘΥΡΕΑ-ΤΟ ΜΑΝΘΟΥΡΙΚΟΝ ΠΕΔΙΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΟΙΟΝ	
1. Ἄν. Ν. Μητροπούλου: Ἡ ἀρχαία Μανθυρέα	105
2. Ἄναστ. Γ. Στεφάνου: Τὸ Οἶον καὶ ἡ ἀρχαία Μανθυρέα	110
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ' — ΕΠΟΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΚΕΡΑΣΙΩΝ	
1. Ἄναστ. Γ. Στεφάνου: Πότε ἐποικίσθησαν οἱ Κερασιῆς (Ἀρβανιτοκερασιῶν καὶ Βλαχοκερασιῶν)	115
2. Ἄν. Ν. Μητροπούλου: Ὀνομασία καὶ πρῶτοι οἰκισταὶ τῆς Ἀρβανιτοκερασιῆς	121
3. Κωνστ. Γ. Χριστάκη: Ὀνομασία τῶν Κερασιῶν καὶ ὁ Παπακόκκινος	124
4. Νίκου Π. Δήμου: Οἱ Κερασιῆς καὶ ὁ Παπακόκκινος	127
5. Γεωρ. Εἰθ. Σαρρῆ: Ὁ Παπακόκκινος καὶ ὁ Νταγριτζῆκος	127
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ' — ΟΙ ΚΕΡΑΣΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΠΛΗΡΗΣ ΤΟΥ 1821—ΚΕΡΑΣΙΩΤΕΣ ΕΘΝΙΚΟΙ ΑΓΩΝΙΣΤΑΙ.	

1. 'Αναστ. Γ. Στεφάνου : Μάχη στις Κερασιές—Βλαχοκερασιά (Πάσχα 10 'Απριλίου 1821).	129
2. 'Αναστ. Γ. Στεφάνου : Κερασιώτες 'Εθνικοί 'Αγωνιστάι 1821	141
3. 'Αναστ. Γ. Στεφάνου : 'Εθνικὸν 'Αγωνιστῶν παραλειπόμενα	153
4. 'Αναστ. Γ. Στεφάνου : 'Ιστορικὲς διηγήσεις ἀπ' τὸν καιρὸ τῆς Τουρκίας	157
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'— ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΩΜΑ ΤΟΥ ΚΛΕΦΤΗ ΜΑΝΤΑ ΤΟΥ ΒΟΥΡΒΟΥ-ΡΑΙΟΥ ΚΑΙ Ο ΖΑΧΑΡΙΑΣ Ο ΜΠΑΡΜΠΙΤΣΙΩΤΗΣ 'Αναστ. Γ. Στεφάνου	166
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'— ΝΕΩΤΕΡΕΣ ΘΥΣΙΕΣ ΤΗΣ ΑΡΒΑΝΙΤΟΚΕΡΑΣΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ	173
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'— ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΑΡΒΑΝΙΤΟΚΕΡΑΣΙΑΣ-ΚΕΡΑΣΙΑΣ.	
1. 'Αν. Ν. Μητροπούλου: Τοπογραφία-ἀσχολία κατοίκων	175
2. Γεω. Βασιλογάμβρου: Ένας ὕμνος γιὰ τὸ χωριὸ μας	179
3. Λεξικὸν 'Ἡλιος: 'Η 'Αρβανιτοκερασιά	180
4. 'Αναστ. Γ. Στεφάνου: 'Η 'Αρβανιτοκερασιά μέσα στὸν 'Αρκαδικὸ χῶρο	181
5. 'Αναστ. Γ. Στεφάνου: 'Η Κοινότης τῆς 'Αρβανιτοκερασιάς-Κερασιᾶς	183
6. Χαρ. Γ. Μπούρτζου: Τὸ Σχολεῖον -Διδάσκαλοι-Μαθηταί	186
7. Β.Π.Σιαπέρα-'Ιερέως: Οἱ 'Εκκλησίαις-'Ιστορία τῶν Ναῶν-'Εφημέριοι	191
8. 'Αν. Ν. Μητροπούλου: 'Η 'Εκκλησία τῆς Παναγίας	195
9. Γεωρ. Εὐθ. Σαρρῆ: 'Η Παναγία τοῦ χωριοῦ μας	197
10. 'Αν. Ν. Μητροπούλου: 'Ο Ναὸς τοῦ 'Αγίου Παντελεήμονος.	199
11. Πέτρου Π. Σιαπέρα: Τὸ τοπίο τῆς Κερασιᾶς	204
12. Γεωργ. Ε. Σαρρῆ: Καεῖται οἰκία τοῦ χωριοῦ στὸν καιρὸ τῆς Κατοχῆς. (1941-1944)	208
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'— ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ-ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	
1. 'Αναστ. Γ. Στεφάνου: Στατιστικὴ πληθυσμὸς 'Αρβανιτοκερασιάς καὶ Βλαχοκερασιᾶς (1834-1960)	209
2. 'Α. Ν. Μητροπούλου: Γενικότητες -Κινήσις τοῦ πληθυσμοῦ πρὸ καὶ μετὰ τὸ 1900.	210
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'— ΜΕΤΑΝΑΣΤΑΙ ΚΑΙ ΡΙΖΩΜΕΝΟΙ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΚΕΡΑΣΙΩΤΕΣ	
1. Πέτρου Π. Σιαπέρα: Κερασιῶτες μετανάσται	214
2. 'Αναστ. Γ. Στεφάνου: Οἱ ξενιτεμένοι καὶ οἱ ριζωμένοι στὸ χωριὸ Κερασιῶτες	220
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'— ΚΕΡΑΣΙΩΤΕΣ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ('Αναστ. Γ. Στεφάνου)	261
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'— ΝΕΩΤΕΡΟΙ ΧΡΟΝΟΙ (1900-1958)	
1. 'Αναστ. Γ. Στεφάνου: 'Αδελφότης «Μανθυρέα» τοῦ Σικάγου τῆς 'Αμερικῆς.	267
2. 'Α. Ν. Μητροπούλου: 'Ο ἐν 'Αρβανιτοκερασιᾷ (Κερασιᾷ) Σύλλογος ἢ «Μανθυρέα» (1910-1930)	268
3. 'Αναστ. Γ. Στεφάνου: Πεπραγμένα Συλλόγου 'Αρβανισιάς ἢ «Μανθυρέα» 1910-11	275
4. 'Α. Ν. Μητροπούλου: 'Εφημερίς ἢ «Μανθυρέα»	281
5. 'Α. Ν. Μητροπούλου: Οἰκοκυρικὴ Σχολή	286
6. 'Αν. Ν. Μητροπούλου: 'Ο 'Αθλητικὸς Σύλλογος 'Αρβισιάς (Α.Σ.Α.)	292

7. 'Αναστ. Γ. Στεφάνου: Ναπολέον Παπαγεωργίου	304
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'— ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΠΟΧΗ-ΙΔΡΥΣΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΚΕΡΑΣΙΩΤΩΝ (1958-1963).	
1. 'Αναστ. Γ. Στεφάνου: 'Ιστορία ιδρύσεως τῆς ἐν 'Αθήναις 'Ενώσεως Κερασιωτῶν καὶ τὸ πρῶτον αὐτῆς Διοικ. Συμβούλιον	308
2. 'Αναστ. Γ. Στεφάνου: Πεπραγμένα Δ. Σ. 'Ενώσεως Κερασιωτῶν κατὰ τὴν πρώτην διετίαν 1958-1960	309
3. 'Αναστ. Γ. Στεφάνου: 'Απονομή βραβείων εἰς προοδευτικὸς Κερασιῶτες	314
4. 'Αναστ. Γ. Στεφάνου: Πρόγραμμα μελέτης καὶ ἐκτελέσεως ἔργων κατὰ τὰ ἔτη 1961-66	316
5. 'Αναστ. Γ. Στεφάνου: Πεπραγμένα Δ.Σ. 'Ενώσεως Κερασιωτῶν κατὰ τὴν δευτέραν διετίαν 1960-62	318
6. 'Αναστ. Γ. Στεφάνου: Νέον Δ.Σ. τῆς 'Ενώσεως Κερασιωτῶν διὰ τὴν διετίαν 1963-65	320

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'— Ο ΠΡΩΤΟΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΤΕΧΝΗΤΟΣ ΑΡΚΑΔΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΣΚΙΡΙΤΙΔΟΣ.

1. 'Αναστ. Γ. Στεφάνου: 'Ιστορία τοῦ νέου δρυμοῦ τῆς Σκιριτίδος	323
2. 'Αναστ. Γ. Στεφάνου: 'Ο ξερριζωμένος παλιὸς δρυμὸς καὶ ὁ νέος τεχνητὸς	324
3. 'Αναστ. Γ. Στεφάνου: 'Αποτελέσματα ἀναδασώσεως πρώτης διετίας 1961-1963	331

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'— Η ΜΗΛΙΑ ΠΙΛΑΦΑ-ΝΤΕΛΙΤΣΙΟΥΣ-ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ

1. Δ. 'Αντ. Καρακίτσου: 'Ιστορία τῆς μηλίδς Πιλαφᾶ-Ντελίτσιους	333
2. 'Αναστ. Γ. Στεφάνου: 'Εκδηλώσεις τιμῶν στὸ δημιουργὸ Πιλαφᾶ.	337

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ

ΝΕΩΤΕΡΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΠΟΙΚΙΣΜΟ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΕΡΑΣΙΩΝ ('Αναστ. Γ. Στεφάνου)	345
---	-----

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελίδ 123 στίχος 12 γράψε εξήγησε αντί εξήγησα
» » » 13 » άπαιτήσιν αντί άπάντησιν.

ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΤΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ
Φ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ & Κ. ΜΙΧΑΛΑ
ΤΟΝ ΜΑΪΟ ΤΟΥ 1964
ΜΕ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΤΟΥ Ν. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ